Silvo Husu

Biografski leksikon občine Slovenska Bistrica

Razširjena in dopolnjena izdaja pomembnih in zanimivih osebnosti občine Slovenska Bistrica

GRAD SLOVENSKA BISTRICA
Zavod za kulturo
SLOVENSKA BISTRICA

UREDNIŠKI ODBOR:

Viktor AJD
Edmund POGOREVC
dr. Ferdinand ŠERBELJ (predsednik)
Saša VIDMAR
Martina ZANJKOVIČ
Herta ŽAGAR

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

929(497.4Slov. Bistrica)(031)

HUSU, Silvo
Biografski leksikon občine Slovenska Bistrica / Silvo Husu ; [spremna beseda uredniški odbor ; uvod Silvo Husu]. - Razširjena in dopolnjena izd. pomembnih in zanimivih osebnosti občine Slovenska Bistrica. - Slovenska Bistrica : Zavod za kulturo, 2021

ISBN 978-961-93953-4-9
COBISS.SI-ID 55294723

ZAHVALA

Najprej namenjam zahvalo Stanetu Gradišniku,
ki je z zbiranjem podatkov začel
in s tem ustvaril temelje za zbirko, ki je pred vami.

Nadalje gre zahvala vsem posameznikom, družinam, svojcem in ustanovam,
ki ste mi kakorkoli pomagali pri zbiranju podatkov,
mi podatke in fotografije o predstavljenih osebah posredovali
in dovolili njihovo objavo.

Hvala dr. Simoni Kostanjšek Brglez za nesebično pomoč
in posredovane podatke o opisanih osebah
s področja umetnostne zgodovine.

Hvala lektorju Janezu Ülenu, ki je vsa ta leta
potrpežljivo popravljal moje poslane prispevke.

Zahvala gre tudi uredniškemu odboru za vso podporo, pomoč
in vzpodbudo pri nastajanju leksikona.

Posebej pa se zahvaljujem Zavodu za kulturo Slovenska Bistrica,
ki je omogočil izdajo spletne različice leksikona
in pričujočo tiskano izdajo.

Silvo Husu

SPREMNA BESEDA

Biografski leksikon Zavoda za kulturo občine Slovenska Bistrica je projekt posebnega pomena, kajti pri tem ne gre za enkratni dogodek, temveč se nastalo delo nadgrajuje in zato nima časovno določenega cilja. Biografski projekt je že pred leti zasnoval gospod Stane Gradišnik, takratni direktor Zavoda za kulturo, in dobro zastavljeno delo nadaljuje gospod Silvo Husu.

Pomen oziroma značaj biografskega leksikona je v tem, da v določenem časovnem obsegu ali v opredeljenem geografskem prostoru sistematično zbira podatke o osebah, razvrščenih po abecednem redu priimkov. Naloga uredniškega odbora pa je, da se zavzema za strokovno, kritično in objektivno obravnavo podatkov. Gre za izbor gesel oseb, ki so s svojim delovanjem sooblikovale večplastno podobo na območju oziroma v obsegu današnje občine Slovenska Bistrica. Lahko ponovimo staro modrost, da smo dediči preteklosti, ki so jo sooblikovali naši predniki. In ta ozaveščenost nas vodi pri zavzetem in kritičnem zbiranju biografskih podatkov. Geslovnik zajema tudi biografije oseb, ki so se na tem območju rodile ali preživeli otroška leta, so tukaj nekaj časa bivale, a so se uveljavile »v belem svetu«.

Biografski leksikon je po naravi kar se da preverjena in eksaktna predstavitev določene osebe, kar pa seveda ni enostavna naloga, saj zaradi pomanjkanja podatkov vse osebe ni možno obravnavati proporcionalno. Zdaj, ko je prva izdaja Biografskega leksikona pred nami, pa hkrati naglašamo, da želimo s tem delom nenehno nadgrajevati zastavljeno nalogo, zato bo v težnji k popolnosti s strani uporabnikov dobrodošla vsaka pobuda, dopolnilo ali kritična pripomba. Z recipročnim sodelovanjem bodo predstavljene biografije imele tudi večjo kredibilnost, leksikon pa temeljno biografsko referenčno veljavo.

Slovenska Bistrica, februar 2021

Uredniški odbor

UVOD AVTORJA

Biografski leksikon občine Slovenska Bistrica, ki nastaja pri Zavodu za kulturo Slovenska Bistrica, predstavlja osebnosti, katerih življenjska pot je povezana z območjem občine Slovenska Bistrica. Osnovno vodilo zbirke je odločitev uredniškega odbora, da v leksikon uvrstim le pokojne osebe, ki so se tukaj rodile, so na tem območju nekaj časa delovale ali bivale, so s svojim delom pustile trajne sledi na različnih področjih delovanja, tako v občini kot tudi v Sloveniji in drugod po svetu, ali pa so iz kakšnega drugega razloga ostale v spominu lokalne skupnosti. Uvrščene so tudi žrtve povojnih pobojev, osebe, ki so bile med 2. svetovno vojno ubite kot talci, in interniranci, ki so umrli v nacističnih koncentracijskih taboriščih.

Prvi tak izbor osebnosti je izšel v spiralno vezani fotokopirani obliki leta 2003, zapise zanje pa je pripravil Stane Gradišnik. Zbirka je takrat zajemala še celotno območje nekdanje občine Slovenska Bistrica, v katero so takrat spadale še sedanje samostojne občine Oplotnica, Poljčane in Makole.

Ob prebiranju teh zapisov sem vedno bolj ugotavljal, da je začeto delo potrebno in smiselno, če ne že kar nujno nadaljevati. Za nekatere ljudi je namreč vedno težje pridobiti podatke, saj so se potomci odselili, podatkov o njih nimajo več, oz. so podatki izgubljeni. Pa tudi bližnjih sorodnikov in ljudi, ki bi se jih še spominjali in jih poznali, je iz leta v leto manj.

Pri zbiranju podatkov, kjer sem za osnovo vzel zapise Staneta Gradišnika in se osredotočil samo na ozemlje današnje občine Slovenska Bistrica, so mi prijazno pomagali vsi, s katerimi sem navezal stik. Potomci, družine, sorodniki ali prijatelji predstavljenih osebnosti so mi prijazno posredovali podatke in mi dali na razpolago svoje družinske albume in arhive. Enako velja tudi za različne ustanove od arhivov, muzejev, knjižnic, šol, društev do zvez, ki so mi prav tako vsi stopili prijazno naproti. Manjkajo pa nekatere osebe, ki sem jih tudi želel predstaviti, pa so se njihovi svojci, žal, odločili, da si objave ne želijo. Tako je v vseh teh letih nastala zbirka, ki zajema 470 gesel.

Izbor osebnosti, zbranih v pričujočem leksikonu, je pregledal in potrdil uredniški odbor, pod predsedstvom dr. Ferdinanda Šerbelja.

Spletna različica leksikona je ugledala luč sveta v mesecu marcu 2020. Od objave do oddaje knjige v tisk je bilo opravljenih nekaj popravkov pri že objavljenih geslih, dodanih pa je bilo tudi veliko število opisov novih oseb.

Seveda pa takšna zbirka ni in ne more biti nikoli končana, saj zajema le tiste podatke, ki so bili zbrani do trenutka oddaje knjige v tisk. Zavedam se, da sem katero osebo, ki bi si zaslužila opis tudi izpustil, za nekatere pa nisem uspel pridobiti podatkov. Zato je leksikon objavljen v spletni različici tisti, ki omogoča sprotno dopolnjevanje in popravljanje podatkov.

Morda pa bo prav ta izdaja pripomogla k temu, da se bodo javili tisti, ki menijo, da bi morali še koga uvrstiti na seznam in nam bodo o njem posredovali podatke oz. svetovali, kje podatke dobiti. Veseli bomo tudi vsakega dopolnila ali popravka že objavljenih opisov, saj se skupaj z uredniškim odborom zavedamo, da se nam je lahko vrinila tudi kakšna napaka, kakor tudi tega, da kak pomemben podatek še manjka. Vse popravke, predloge za nove vnose in mnenja lahko oddate na e-pošto: *biografski@zavod-ksb.si*, lahko pa jih v pisni obliki oddate tudi v sprejemni pisarni bistriškega gradu.

Če sprejmete leksikon takšen kot je, obširen, a nepopoln, potem smo z njim vsekakor dosegli svoj namen.

Slovenska Bistrica, februar 2021

Silvo Husu

A

AČKO Jurij
ALT Jože
AMBROŽ Joža
ANTOLIČ Ivo
ARBEITER Ivan
ARKO Miljutin
ARLIČ Janez
ARZENŠEK Anton
ATTEMS grofje – rodbina
  ATTEMS Edmund
  ATTEMS Eleonore Maria
  ATTEMS Emil Hans
  ATTEMS Ferdinand Marija III.
  ATTEMS Franc Dizma
  ATTEMS Ignacij Marija I.
  ATTEMS Ignac V.
  ATTEMS Kristina Krescencija
  ATTEMS Vanda Marija
AVŽNER (Aužner) Lojze

AČKO, Jurij (1878–1947)

* 26. marec 1878 • Visole (občina Slovenska Bistrica)
† 14. februar 1947 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *slikopleskar – slikarski mojster*

Jurij Ačko se je rodil 26. marca 1878 v Visolah očetu Antonu in materi Mariji. Leta 1923 se je v Slovenski Bistrici poročil z Julijano Motaln. Svojo obrt je imel v Šolski ulici (danes Partizanska cesta) v Slovenski Bistrici. Za poslovnim prostorom naj bi imel atelje.

Njegov veliki podpornik je bil župnik →Šolinc Ivan, kar lahko sklepamo iz tega, da je v času njegovega delovanja v Slovenski Bistrici popravljal cerkve v tej župniji, za delo pa ga je priporočal tudi drugim. Poleg slikopleskarskega dela se je ukvarjal tudi s poslikavami. V nekdanji gostilni Kos (→Kos Ivan) v Šolski ulici (sedaj Partizanska ulica, nasproti bistriškega gradu, op. S. Husu) je na stene naslikal vedute Slovenske Bistrice – po bakrorezih →G. M. Vischerja. Njegove poslikave najdemo tudi v cerkvah: leta 1923 je skupaj s →Horvat Francem obnavljal poslikave v cerkvi Marije sedem žalosti v Slovenski Bistrici, leta 1929 je z ornamenti poslikal obok ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici, naslednje leto je preslikal prezbiterij[1] in ladjo cerkve sv. Marjete na Ritoznoju. Leta 1933 je restavriral tri slike avtorja Petra Markoviča v pokopališki kapeli sv. Jožefa v Makolah.

Njegovo zadnje delo je ohranjeno v župnijski cerkvi v Cirkovcah, kjer je leta 1946 restavriral oziroma preslikal osem angelskih figur na oboku prezbiterija.

Na osnovi ohranjenih del mu posebnih slikarskih sposobnosti ne moremo priznati.

Ukvarjal naj bi se tudi s kiparstvom, vendar njegovih kiparskih del doslej ne poznamo. Je pa leta 1940 restavriral kipa, ki sta stala v kapeli sv. Ignacija oziroma sv. Križa ob Marijini cerkvi v Slovenski Bistrici.

Jurij Ačko je umrl 14. februarja 1947 v Slovenski Bistrici.

Dela: *stenske poslikave v gostilni Kos v Slovenski Bistrici • poslikave v več cerkvah.*

Viri: *informatorka: Kostanjšek Brglez, Simona, Slovenska Bistrica, maj 2020 • župnijska kronika župnije Slovenska Bistrica • župnijska kronika župnije Cirkovce • Kostanjšek Brglez, Simona, ZRC SAZU, Umetnostno-zgodovinski inštitut Franceta Steleta: Pokopališka kapela sv. Jožefa v Makolah, Bistriške novice, september 2020, str. 34–35.*

ALT, Jože (1922–1942)

* 19. december 1922 • Maribor
† 28. april 1942 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *livar • udeleženec NOB*

Jože Alt, livar, se je rodil 19. decembra 1922 v Mariboru.

V osvobodilnem gibanju je deloval v Mariboru in na Vrhlogi, očetovem rojstnem kraju.

Po izdaji so ga Nemci aretirali in ga 28. aprila 1942 v Mariboru ustrelili kot talca.[258]

Viri: *Penič, Lojze: Alt, Jože, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 17.*

AMBROŽ, Joža (1925–2015)

* 7. april 1925 • Ptuj
† 13. oktober 2015 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • prevajalka • zborovodkinja • režiserka*

Joža Ambrož se je rodila 7. aprila 1925 na Ptuju, stanovala je v Slovenski Bistrici.

Že v osnovni šoli se je odločila, da bo učiteljica. Po koncu 2. svetovne vojne se je zaposlila na Gozdni upravi, kasneje na Narodni banki, kjer so ji ponudili štipendijo za študij ekonomije. Vendar je po končani gimnaziji ponudbo zavrnila in se odločila za pedagoški študij v Ljubljani in postala profesorica slovenščine in ruščine.

Že v času študija je poučevala slovenščino na Srednji tehniški šoli v Ljubljani in prevajala. Po študiju pa se je zaposlila na Osnovni šoli bratov Kamenškov na Studencih v Mariboru. Med poletnimi počitnicami, ko je bila vzgojiteljica v počitniški skupini v Punatu (otok Krk,

Hrvaška), je njeno delo z otroki in poseben pristop opazil takratni ravnatelj Gimnazije Miloša Zidanška (danes II. gimnazija Maribor, op. S. Husu). Povabil jo je, da začne učiti na gimnaziji. Tako je leta 1958 začela poučevati slovenski jezik s književnostjo in ruski jezik.
Nadaljevala je s svojim posebnim pristopom do poučevanja, najpomembnejše se ji je zdelo, da pritegne pozornost dijakov. Zato je pri poučevanju slovnice na tablo pisala neumnosti in zato je pri književnosti odlomke iz knjig včasih kar odigrala. Tako je v učencih zbudila zanimanje za snov. Organizirala je sobotne potepe s kolesom in razne izlete. Na tak način je v dijakih razvijala kolektivni duh.
Na gimnaziji je prevzela vodenje pevskega zbora. Veliko so nastopali in se udeleževali pevskih revij. Zbor je vodila več kot deset let, dokler ni iz Beograda (Srbija) prišla direktiva, da lahko zbor vodijo samo tisti z glasbeno izobrazbo in Joža se je umaknila.
Leta 1973 so jo za svojo vodjo povabili fantje, ki so se organizirali v oktet Gimnazije Miloša Zidanška, ki se je kasneje preimenoval v Mariborski oktet. Joža Ambrož je bila vodja okteta vse do leta 1977.
Na šoli je prevzela tudi vodenje dramske sekcije.
Leta 1981 se je zaradi bolnega očeta upokojila.
Nazadnje je delovala v Operi Slovenskega narodnega gledališča (SNG) Maribor. Tam je petnajst let posodabljala operna besedila, operete, muzikale in prevajala iz ruščine in nemščine.
Joža Ambrož je umrla 13. oktobra 2015 v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *za bogato kulturno dejavnost jo je Zveza kulturnih društev Maribor leta 2006 počastila z Medaljo s priznanjem.*
Viri: *Zobec, Daša: Ambrož, Joža, Štajerci.si. Mariborska knjižnica, 2018, pridobljeno s http://www.štajerci.si/osebe/ambro%C5%BE-jo%C5%BEa/196/.*
Foto: *pridobljeno s http://www.štajerci.si/osebe/ambro%C5%BE-jo%C5%BEa/196/.*

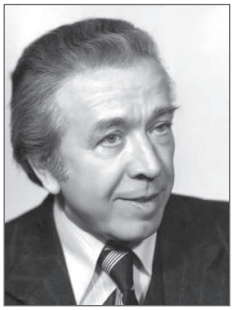

ANTOLIČ, Ivo (1919–2001)

⁎ 14. april 1919 • Ljutomer
† 13. julij 2001 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *zobotehnik • zobozdravnik*
Ivo Antolič se je rodil 14. aprila 1919 v Ljutomeru kmečkim staršem kot najmlajši od enajstih otrok.
Končal je meščansko šolo in se izučil za zobnega tehnika pri zobozdravniku Cirilu Rajhu v Ljutomeru (1934–37).
Pred 2. svetovno vojno je služil vojaški rok v jugoslovanski vojski. Na začetku okupacije je padel najprej v ustaško[2] in nato v nemško ujetništvo. Ker je njegov rojstni kraj po priključitvi Štajerske k tretjemu rajhu postal »nemški«, je bil izpuščen.
V Gradcu in kasneje na Dunaju (oba Avstrija) je dokončal zobozdravniško šolo. Ker ni želel odslužiti vojaškega roka v nemški vojski, se je umaknil na Madžarsko, kjer je bil ujet in zaprt v več zaporih in koncentracijskih taboriščih. Uspelo mu je pobegniti, zato je bil v odsotnosti obsojen na smrt. Čas do konca vojne je preživel v ilegali na Hrvaškem.
Po vojni je leta 1945 prevzel vodstvo vojaške zobne ambulante v mariborski vojni bolnici. Leta 1946 je dokončal še zobozdravniško šolo v Ljubljani in se zaposlil v Slovenski Bistrici, kjer je sodeloval z zobozdravnikom →Černe Jernejem, od leta 1948 pa na predlog ministrstva za zdravstvo na centralni šolski polikliniki[3] v Ljubljani. Ob delu se je izobraževal na gimnaziji (maturiral leta 1950). Študij na stomatološki[4] fakulteti v Ljubljani je zaključil z diplomo leta 1955. V naslednjih letih se je izobraževal v tujini (Düsseldorf, Nemčija; Stockholm, Švedska; Köbenhavn, Danska; Dunaj), predvsem na področju klinične čeljustne in zobne ortopedije. Leta 1962 je opravil specialistični izpit iz čeljustne ortopedije.
Leta 1970 je postal izredni, leta 1974 pa redni profesor. Leta 1967 je postal predstojnik[5] oddelka in katedre[6] za čeljustno in zobno ortopedijo na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani (MF UL) in ju vodil do svoje upokojitve leta 1989. Med leti 1961–71 je bil tudi prodekan[7] MF UL.
Ivo Antolič je umrl 23. julija 2001 v Ljubljani.

Dela: *Ortodoncija, Beograd, Zagreb, 1982 (s soavtorji, ponatisa 1988 in 1989) • Značilnosti ortofacialnega sistema pri slovenskih šolarjih in dijakih štirih dežel, Zobozdravstveni vestnik, 1989, št. 1–2 • Sesla – pogosti mehanski in psihični vzročniki frontalnih odprtih grizov, Zobozdravstveni vestnik, 1990, št. 4–5, (soavtorica Darinka Belič).*
Priznanja: *medalja za zasluge za narod, 1964 • red dela z zlatim vencem, 1981 • Častni član združenja ortodontov Jugoslavije, 1978.*
Viri: *Zupanič Slavec, Zvonka: Antolič, Ivo, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1000640/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1000640/.*

ARBEITER, Ivan (1926–1977)

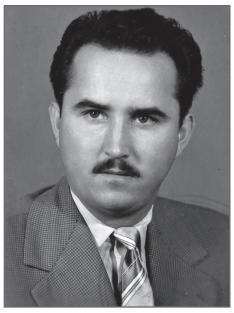

* 16. april 1926 • Ličenca (občina Slovenske Konjice)
† 9. oktober 1977 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *enolog • direktor Kmetijskega kombinata*
Ivan Arbeiter se je rodil 16. aprila 1926 v Ličenci (občina Slovenske Konjice) očetu Jožefu in materi Mariji, rojeni Rak.
Osnovno šolo je obiskoval v Sv. Jerneju pri Ločah in jo zaključil leta 1940. Zaradi 2. svetovne vojne se je šele leta 1947 vpisal v nadaljnje šolanje na Kmetijski tehnikum v Mariboru (kasneje se je šola imenovala Kmetijska srednja šola, sedaj pa Biotehnična šola Maribor, op. S. Husu) in jo leta 1950 uspešno zaključil z zaključnim izpitom.
Šolanje je kot izredni študent leta 1960 nadaljeval na oddelku za sadjarstvo in vinogradništvo Višje agronomske šole Maribor, kjer je 17. septembra 1963 tudi diplomiral in pridobil naziv kmetijski inženir.
Že hitro po končani Kmetijski šoli se je zaposlil v takratnem podjetju Vina Slovenska Bistrica, ki se je v letih 1959–62 z združitvijo razdrobljenih kmetijskih obdelovalnih zadrug, kmetijskih gospodarstev, kmetijskih zadrug in zadružnih ekonomij preimenovalo v Kmetijski kombinat Slovenska Bistrica. Na začetku je bil vodja vinske kleti in enolog. Okoli leta 1970 je postal direktor Kmetijskega kombinata Slovenska Bistrica in vodil njegovo sanacijo, ki je bila posledica pred tem najetih zelo neugodnih kreditov za regulacijo reke Ložnice in melioracijo zemljišč ob njenem toku. Začeli so z obnovo vinogradov in v letih 1971–73 rešili tudi predelavo grozdja in kletne kapacitete, saj so med sanacijo opustili mlečno proizvodnjo in v zgradbah uredili klet za vinske cisterne, prostore za predelavo grozdja in skladišča za repromaterial. Iz starega opuščenega govejega hleva so zgradili novo sodobno klet s sodobno predelavo grozdja in kapaciteto 4.000 kg grozdja na uro. Klet so opremili z najmodernejšimi jeklenimi cisternami. Vzporedno s predelavo so uredili tudi polavtomatsko polnilno linijo in začeli s polnjenjem lastnega pridelka.
V sodelovanju z enologinjo Slavico Šikovec in enologom Miranom Veseličem (oba profesorja z Biotehniške fakultete v Ljubljani) so razvili vino Bistriška črnina in peneče vino Pohorski biser, ki so ga skupaj z znamenitim Ritoznojčanom sami polnili že leta 1970.
Poleg službe je (navadno ob nedeljah po dopoldanski maši) po občini predaval o sadjarstvu in vinogradništvu malim proizvajalcem. Pri predavanjih si je pomagal z diapozitivi.
16. aprila 1955 se je poročil z Marijo, rojeno Vidmajer (1933–2020), hčerko →Vidmajer Jožefa (* 1906) in Marije in sestro →Vidmajer Jožeta (* 1929). V zakonu sta se jima leta 1956 rodila sinova – dvojčka Miran, dr. med. in Ivan (Jani), univ. dipl. inž. gr.
Med leti 1969–73 je bil Ivan Arbeiter odbornik občinske skupščine.
V kombinatu je bil zaposlen vse do svoje smrti, ki je bila posledica hude in kratkotrajne bolezni. Umrl je 9. oktobra 1977 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *leta 1976 je prejel Priznanje občine Slovenska Bistrica za izredne zasluge in dosežene delovne uspehe za občino Slovenska Bistrica.*
Viri: *informatorja: Arbeiter, Ivan in Arbeiter, Miran, sinova, Slovenska Bistrica, januar 2021 • Jesenek, Jožica: Kmetijski kombinat Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 467–471.*
Foto: *arhiv družine Arbeiter.*

ARKO, Miljutin (1910–1991)

* 16. april 1910 • Ig
† 24. januar 1991 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • knjižničar – ravnatelj knjižnice • publicist • kulturni delavec • zbiratelj*

Miljutin Arko se je rodil 16. aprila 1910 v učiteljski družini v Ljubljani. Družina je kmalu odšla v Lovrenc na Pohorju, nato pa v Maribor.

Po končanem učiteljišču je leta 1934 odšel službovat v Remšnik na Kozjaku. Želja po znanju ga je peljala v Beograd (Srbija), kjer je na pedagoški akademiji študiral zgodovino. Študij je prekinila 2. svetovna vojna. Izgnan je bil v Rakovo pri Čačku v Srbiji in se po osvoboditvi vrnil v porušeno šolo na Remšniku. Po štirih letih je odšel v Ljubljano dokončat študij. Učiteljska pot ga je nato peljala v Voličino v Slovenskih goricah, nato na nižjo gimnazijo v Ruše in leta 1954 na Spodnjo Polskavo, kjer je bil ravnatelj vse do 1. septembra 1967, ko je postal ravnatelj matične knjižnice v Slovenski Bistrici. Leta 1975 je razširil knjižnico še z otroškim oddelkom. Knjižnico je vodil vse do leta 1977, ko je odšel v pokoj. Nasledila ga je →Šega Kristina.

Bil je med ustanovitelji Kulturne skupnosti občine Slovenska Bistrica.

Po prihodu v knjižnico je začel z zbiranjem etnoloških predmetov s pohorskih kmetij. Za njim je v bistriškem gradu ostal trajen spomin, saj je v njem iz zbranega gradiva nastala *Arkova etnološka zbirka*, ki je bogata z narodopisnimi predmeti pohorskega sveta.

Miljutin Arko je umrl 24. januarja 1991 na Zgornji Polskavi.

Dela: *številni zgodovinski članki.*

Priznanja: *leta 1975 je prejel Priznanje občine Slovenska Bistrica.*

Viri: *informatorka: Arko, B., snaha, Zgornja Polskava, 1998 • Gradišnik, Stane: Arko, Miljutin, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 5.*

Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ARLIČ, Janez (1812–1879)

* 27. december 1812 • Nova Cerkev (občina Vojnik)
† 17. junij 1879 • Prihova (občina Oplotnica)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • pesnik Slomškovega kroga*

Janez Arlič se je rodil 27. decembra 1812 v Novi Cerkvi.

Leta 1839 je bil posvečen v duhovnika lavantinske škofije[8] in deloval v raznih slovenskih krajih: Spodnji Polskavi, Šentjanžu pri Dravogradu, Rogaški Slatini, Sromlju, Kapeli, Ločah, Teharju, kot kurat[9] na Skomarju na Pohorju (Skomrah) v letih 1853–62, nato kot župnik v Zrečah (do 1870) in župnik na Prihovi (1870–79), kjer je ostal do svoje smrti leta 1879. (Velik del prihovske župnije – Vrhole, Preloge, Vinarje, Kacjek, Korplje – je ozemeljsko del današnje občine Slovenska Bistrica, op. S. Husu)

Arlič je bil pesnik. Pesniti je začel pod vplivom *Slomškovih slovenskih vaj za duhovnike*.[10] Med drugim je prevedel šaljivo starogrško epsko pesem *Boj med žabami in mišmi*. Njegove znane in objavljene pesmi v *Drobtinicah*[11] so lirski in epski poskusi, ki želijo vzgajati s pomočjo vezane besede.

Ko je bil Arlič kurat na Skomarju (1853–62), je osebno spoznal pohorskega ljudskega pevca in igralca Jurija Vodovnika (*22. april 1791, Skomarje) in ga 17. decembra 1858 na skomarskem pokopališču tudi pokopal. Cenil je pesnika Vodovnika in je na njega leta 1862 v Slomškovih *Drobtinicah* opozoril z objavo njegovega življenjepisa z naslovom: *Jurij Vodovnik, slavni pohorski pevec in pobožni kristjan skomarske fare*. To je bil prvi javni pisani življenjepis Jurija Vodovnika.

Janez Arlič je umrl 17. junija 1879 na Prihovi.

Dela: *številne pesmi • prispevki v Drobtinicah 1846, 1847, 1853, 1862.*

Viri: *informator: Pogorevc, Edmund. Slovenska Bistrica, april 2018 • Gradišnik, Stane: Arlič, Janez, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 6 • Lukman, Franc Ksaver: Nekrologij lavantinske škofije 1859–1959, Maribor, 1959.*

ARZENŠEK, Anton (1883–1963)

* 1883 • Slovenska Bistrica
† 1963 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *kovač • župan Slovenske Bistrice*
Anton Arzenšek se je rodil leta 1883 v Slovenski Bistrici očetu Antonu Arzenšku in materi Antoniji. Oče je bil Bistričan, po poklicu veterinar in kovač, mati Celjanka.
Po končani nižji gimnaziji, ki jo je obiskoval v Slovenski Bistrici, je odšel študirat veterino na Dunaj (Avstrija). Oče se je pri 54-ih letih smrtno ponesrečil, takrat je Anton ml. opustil študij in se vrnil v rojstni kraj, kjer je prevzel kovačnico po svojem očetu. Preživljati je moral tudi mlajšega brata Alojza, ki je študiral v Avstriji in je kasneje postal oficir.
4. aprila 1918 se je poročil z Berto Geppert, rojeno na Dunaju, stanujočo na Cigonci pri Slovenski Bistrici. Imela sta 3 otroke: Antona, Berto (Eto) in Eriko. Zaradi razlike v letih in nesoglasij sta se leta 1925 ločila. Pustila mu je vse tri otroke. Leta 1944 se je drugič poročil s Korošico Pavlo, s katero je ostal do smrti.
Bil je ribič in lovec ter velik ljubitelj živali. Bil je tudi blagajnik v tedanji hranilnici (pri nekdanjem hotelu Planina, sedaj poslovni objekt, op. S. Husu), ki je bila odprta vsako sredo.
Za župana Slovenske Bistrice je bil izvoljen avgusta 1943, vendar je županoval samo do leta 1945, takrat so ga oblasti izgnale iz Slovenije, ker je bil pripadnik Kulturbunda.[12] Preselil se je v Avstrijo, sprva je živel v Lipnici (Avstrija), nato je do svoje smrti leta 1963 živel pri hčerki Eriki v Gradcu (Avstrija). V času svojega županovanja je dal zgraditi prvi vodovod (po pričevanju njegove najstarejše hčerke Ete naj bi se nekje še nahajala spominska plošča z njegovim imenom), sestavil je litoželezno okroglo stopnišče, ki je še danes v Bistriškem gradu. Dal je narediti tudi prvo stopnišče do cerkve sv. Jerneja v Slovenski Bistrici.
Anton Arzenšek je umrl leta 1963 v Gradcu.
Viri: *arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, grofje – rodbina (13.–21. stoletje)

13.–21. stoletje
Poklic ali dejavnost: *plemiči • lastniki Bistriškega gradu od leta 1717 do leta 1945*
Rodbina Attems je dobila ime po gradu Attimis v Furlaniji (Ahten pri Nemah, Italija), ki leži na slovensko-romanski etnični meji, severovzhodno od Vidma (Udine, Italija). Prve omembe gradu segajo v začetek 12. stoletja. Nekoliko oprijemljivejše sledi pustijo Attemsi šele v 13. stoletju, ko se razcepijo na liniji Attems-Orso in Attems-Trident. Za slovensko zgodovino je pomembnejša slednja, saj iz nje izhajajo tiste veje, ki so do 20. stol. živele in delovale na ozemlju nekdanje habsburške[13] monarhije.[14] V njihovem grbu so tri srebrne konice v rdečem ščitu.
Vzpon rodbine Attems je tesno povezan s prehodom goriške grofije pod habsburško[13] oblast po letu 1500. Frideriku Attemsu (1447–1517) je novi goriški deželni knez, cesar Maksimilijan, malo pred njegovo smrtjo ponudil mesto vladnega svetovalca.
Na Goriškem je bila njihova pomembna posest Sveti Križ (danes Vipavski Križ), ki jo je od grofov Thurn–Valsassina 1605 kupil Friderikov pravnuk Herman Attems (1564–1611). Tako se je osnovala linija, ki se še danes uradno imenuje Attems–Heiligenkreuz (Svetokriški). Na ta način se razlikuje od druge, tudi še obstoječe linije Attems–Petzenstein, ki je nastala sredi 16. stoletja.
Leta 1582 se je Friderikov vnuk Jakob Adam Attems (1526–90) na povabilo nadvojvode Karla preselil v Gradec (Avstrija). S tem se jim je odprl nov življenjski prostor – Štajerska. Za štajersko zgodovino eden najpomembnejših Attemsov je bil →Attems Ignacij Marija I. (1652–1732), ki je svojo posest razširil na velik del južne Štajerske. Kapital je preudarno vlagal v nepremičnine. V njegovo posest so tako na prehodu iz 17. v 18. stoletje prešla gospostva in gradovi Štatenberg, Podčetrtek, Hartenštajn in Pilštanj, Brežice, bistriški grad ter Brestanica. Kupil je tudi gospostvo Gösting pri Gradcu z uradom Aigen, njegova druga žena →Attems Kristina Krescencija, rojena Herberstein, pa je v zakon prinesla še grad Vurberk

s posestvom. Z dobrim gospodarjenjem je postal eden najpremožnejših štajerskih plemičev, njegovemu zgledu so sledili tudi potomci.
Danes Attemsi živijo predvsem v Avstriji in Italiji.
Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 144–161.*
Foto: *grb družine Attems, freska na steni viteške/slavnostne dvorane Bistriškega gradu, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Edmund, grof (1924–2006)
* 16. september 1924 • Gradec (Avstrija)
† 4. januar 2006 • Dunaj (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • ekonomist • udeleženec 2. svetovne vojne*
Edmund grof Attems se je rodil v Gradcu (Avstrija) 16. septembra 1924 in je bil prvi sin →Attems Ferdinanda Marije III. in njegove druge žene →Attems Vande, rojene Nostitz-Rieneck, sestre njegove pokojne prve žene →Attems Eleonore Marije Mauritie, rojene Nostitz-Rieneck (1886–1922).
Gimnazijo je obiskoval v Kalksburgu (Avstrija) in v Mariboru ter zaključil v Gradcu.
2. svetovno vojno je preživel kot tankovski oficir. Po vojni je do leta 1989 kot uslužbenec dunajskega izvoznega podjetja trgoval s Poljsko, Madžarsko in Jugoslavijo.
Bil je poročen, v zakonu se mu je rodila hči.
Edmund grof Attems je umrl 4. januarja 2006 na Dunaju (Avstrija).
Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 158.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Eleonore Maria Mauritia, grofica (1886–1922)
* 4. oktober 1886 • Lázně Bohdaneč (Češka)
† 19. maj 1922 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemkinja • prva žena Ferdinanda Marije III. grofa Attemsa*
Eleonore Maria Mauritia grofica Attems, rojena von Nostitz-Rieneck, se je rodila 4. oktobra 1886 v češkem mestu Lázně Bohdaneč očetu Johannu Wilhelmu Hermannu von Nostitz-Rieneck (1847–1915) in materi Mauritii von Walderdorff (1861–1949).
24. aprila 1917 se je na Dunaju (Avstrija) poročila s →Attems Ferdinandom Marijo III. V zakonu sta se jima rodila sinova: →Attems Ignac in →Attems Emil Hans.
Eleonore Maria Mauritia grofica Attems je umrla 19. maja 1922 v Gradcu (Avstrija), pokopana je v Slovenski Bistrici.
Viri: *Rodovid, pridobljeno s https://de.rodovid.org/wk/Person:853847.*
Foto: *Winner Salonblatt, št. 7, Dunaj, 1911, str. 9.*

ATTEMS, Emil Hans, grof (1921–1945)
* 25. september 1921 • Gradec (Avstrija)
† 1945 (predvidoma) • Slovenska Bistrica (predvidoma)
Poklic ali dejavnost: *plemič • inženir • udeleženec 2. svetovne vojne • žrtev povojnih pobojev*
Emil Hans grof Attems se je rodil 25. septembra 1921 v Gradcu (*Avstrija)* in je bil drugorojeni sin *→Attems Ferdinanda Marije III.* in njegove prve žene *→Attems Eleonore Marije Mauritie*, rojene Nostitz – Rieneck *(1886–1922)*.
Šolal se je na gimnaziji v Mariboru in nato v Kalksburgu *(Avstrija)*, maturiral pa je v Mariboru. Študij tehnike je nato nadaljeval v Zagrebu *(Hrvaška)*.
Med 2. svetovno vojno je bil leta 1944 kot tankist v Normandiji *(Francija)* težko ranjen in je izgubil nogo. Kot ujetnika Združenih držav Amerike so ga na začetku leta 1945 preko Rdečega križa zamenjali in poslali domov.

Po vojni je bil Emil Hans grof Attems v zaporih in taboriščih OZNE[6], dokler ga niso konec leta 1945 skupaj z drugimi umorili[15] (domnevno) v »Zgornjebistriškem bunkerju«.[16]
Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 157.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Ferdinand Marija III., grof, dr. (1885–1946)
⁎ 14. avgust 1885 • Wels (Gornja Avstrija)
† 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *plemič • zadnji lastnik bistriškega gradu • doktor gozdarstva • udeleženec 1. svetovne vojne*
Ferdinand Marija III. grof Attems se je rodil 14. avgusta 1885 v Welsu (Avstrija).
Gimnazijo je obiskoval v Kalksburgu (Avstrija). Na fakulteti za državne in pravne vede v Münchnu (Nemčija) je študiral gozdarstvo, kjer je leta 1910 doktoriral z disertacijo[17] *Tisa (Taxus baccata L.). Gozdnogojitvena študija*. V Münchnu je doktoriral še iz ekonomije.
V 1. svetovni vojni se je do leta 1916 boril na srbskem bojišču in bil težko ranjen. Odpuščen iz vojske je bil imenovan za adjutanta[18] cesarice Cite. Tam je spoznal →Attems Eleonoro, rojeno Nostiz – Rieneck (1886–1922), s katero se je leta 1917 poročil in imel z njo dva sina →Attems Ignaca in →Attems Emila Hansa. Po njeni smrti se je poročil z njeno sestro →Attems Vando, rojeno Nostitz – Rieneck, s katero sta imela sinove →Attems Edmunda, →Attems Franca Dizmo in Alojza Attemsa.
Leta 1918 je postal jugoslovanski državljan in dedič vseh Attemsovih posesti v Jugoslaviji in lastnik palače v Sackstrasse v Gradcu, kjer je leta 1939 za javnost odprl svojo galerijo slik. V skrbi zanjo je grof med 2. svetovno vojno del zbirk prenesel v bistriški grad.
Po vojni je del teh slik in drugega inventarja preko Federalnega zbirnega centra[19] brez navedbe porekla prešel v Narodno galerijo, del v Narodni muzej in druge ustanove v Ljubljani ter del v pokrajinska muzeja v Mariboru in na Ptuju.
Med 2. svetovno vojno je bil grof konjeniški stotnik nemškega Wehrmannchafta.[20] Najprej je služil v Zagrebu (Hrvaška) in bil nato prestavljen v Maribor k vojaški komandi, kjer je pomagal mnogim, da so jih osvobodili vojaščine. Leta 1944 je bil zaradi tega odpuščen iz vojaške službe.
V noči na 13. maj 1945 ga je z ženo Vando »zaradi sodelovanja z okupatorjem« v bistriškem gradu aretirala OZNA[21] in ju odpeljala v zapor pri bistriškem sodišču. Aretacijo je po višjem ukazu osebno vodil šef OZNE za Slovensko Bistrico domačin Franc Kac – Mojmir. 14. junija zvečer sta bila zakonca Attems odpeljana v zbirno taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo). V avgustu so ju za nekaj dni odpeljali na sojenje v Maribor, po sodbi pa v kazensko taborišče v Bresternici[166] pri Mariboru. Vanda in Ferdinand Attems sta bila po polurni obravnavi pred Vojaškim sodiščem mesta Maribor 17. avgusta 1945 spoznana za kriva in obsojena; Ferdinand je bil *»zaradi sodelovanja v slovenjebistirškem kulturbundu in zato, ker je okupatorju brez prisile dostavljal raznovrsten les iz svojih gozdov«*, spoznan za krivega »zločina veleizdaje« in bil zato obsojen na dve leti prisilnega dela z odvzemom svobode, na izgubo volilne pravice in pravice do zasedbe vodilnih funkcij v društvenih organizacijah za pet let, na izgon iz kraja domovanja prav tako za pet let in na zaplembo celotnega premoženja. Pri obeh je sodišče upoštevalo olajševalno okoliščino odkritega priznanja krivde, neoporečnost, starost in okoliščine, da nista bila »zagrizena nacista«. Pri Ferdinandu Attemsu pa še to, da ni bil na slabem glasu, da je pri nemški naborni komisiji pomagal Slovencem in da je v svojih podjetjih zaposloval slovenske nameščence.
Domnevno januarja 1946 so ga skupaj z ženo odvedli iz taborišča v Bresternici pri Mariboru in takrat se za njima izgubi vsaka sled.[15]
Njuna prošnja za pomilostitev je bila zavrnjena 21. februarja 1946, ko sta bila najbrž že mrtva.
Po sklepu Temeljnega sodišča v Mariboru je bila 14. junija 1993 sodba iz leta 1945, izrečena dr. Ferdinandu Attemsu in njegovi ženi Vandi Attems, razveljavljena.

Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 157 • Šerbelj, Ferdo: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 94–99.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Franc Dizma, grof (1926–1999)
⁎ 26. oktober 1926 • Gradec (Avstrija)
† 13. maj 1999 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • duhovnik • profesor*
Franc Dizma grof Attems se je rodil 26. oktobra 1926 v Gradcu (Avstrija). Bil je drugorojeni sin →Attems Ferdinanda Marije III. in njegove druge žene →Attems Vande Marije Terezije, rojene Nostitz – Rieneck, sestre njegove pokojne prve žene →Attems Eleonore Marie Mauritie, rojene Nostitz – Rieneck (1886–1922).
Leta 1943 je maturiral na mariborski gimnaziji.
Maja 1945 je bil odpeljan v zapore OZNE[21] in bil avgusta istega leta že izpuščen.
Leta 1946 je v Gradcu začel študirati zgodovino in filozofijo, leta 1947 pa na teološki fakulteti v Innsbrucku (Avstrija) teologijo. V duhovnika je bil posvečen 30. marca 1952 in nato kaplanoval v raznih župnijah na avstrijskem Štajerskem, a se je še nadalje izobraževal za profesorja religije in je kasneje ta predmet poučeval na gimnazijah v Gradcu ter bil tam tudi visokošolski svetnik.
Duhovnik je bil 42 let. Zadnjih sedem let je pomagal v škofijskem ordinariatu[23] kot razsodnik pri razveljavitvah zakonov.
Franc Dizma grof Attems je umrl 13. maja 1999 v Gradcu.
Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 158.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Ignacij Marija I., grof (1652–1732)
⁎ 15. avgust 1652 • Ljubljana
† 1. december1732 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • prvi lastnik bistriškega gradu iz rodbine Attems • pravnik*
Mecen[24] Ignacij Marija I. grof Attems se je rodil 15. avgusta 1652 v Ljubljani. Bil je sin iz tretjega zakona vicedoma[25] dežele Kranjske Janeza Friderika grofa Attemsa *(1593–1663)* s Frančiško Marijo markizo Strozzi *(1620–1668)*. Z Ignacijem Marijo se začenja uspešna štajerska veja svetokriških Attemsov. Attemsi so bili leta 1630 povzdignjeni v državne grofe Svetega rimskega cesarstva.
Šolal se je na ruški latinski šoli[26] in v Gradcu *(Avstrija)*, kjer je končal študij prava. Pri enaintridesetih je bil imenovan za dvornega svetnika, tri leta zatem je postal svetnik pri notranjeavstrijski[27] dvorni komori[28] in v letih od 1688–1703 opravljal službo glavnega intendanta[29] za Štajersko. Bil je še predsednik in ravnatelj notranjeavstrijskega tajnega sveta.[30]
Z nakupi gradov in posesti se je njegova gospodarska dejavnost, tudi zaradi službe intendanta, vse bolj vezala na donosna posestva spodnje Štajerske.
V prvem zakonu, sklenjenem leta 1685 z Attems Marijo Regino, rojeno Wurmbrand *(Stuppach, 1659-1715)*, je imel kar trinajst otrok. Z drugo ženo →*Attems Kristino Krescencijo*, rojeno Herberstein *(Hrastovec)* – zakon je bil sklenjen leta 1715 v Brežicah – pa ni imel potomcev.
Njegova velikopoteznost je razvidna iz nakupov grajskih posesti Podčetrtek in Štatenberg leta 1686, Hartenštajna in bližnjega urada Pilštanj, Brežic, Brestanice in seveda bistriškega gradu leta 1717. V Gradcu si je med leti 1702–05 uredil monumentalno palačo, zunaj mesta je kupil posestvo Gösting in po požaru starega gradu leta 1723 pod njim zgradil dvorec Neu Gösting. Z drugo poroko se je njegova posest povečala še z gradom in posestvom Vurberg nad Dravo zahodno od Ptuja.

Prva velikopotezna zadeva Ignacija grofa Attemsa je bila ob koncu 17. stoletja zidava Štatenberga. Sledila je načrtna barokizacija in opremljanje renesančnih gradov v Brežicah, Podčetrtku in v Slovenski Bistrici.
Ignacij Marija I. grof Attems je umrl 1. decembra 1732 v Gradcu in je pokopan pri frančiškanih v Brežicah.
Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 146–148 • Šerbelj, Ferdo: Mecen in njegov slikar vabita v bistriški grad, Slovenska Bistrica, 2008.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Ignac V., grof (1918–1986)

* 23. junij 1918 • Dunaj (Avstrija)
† 24. februar 1986 • Ebreichsdorf pri Dunaju (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • inženir gozdarstva • vojak • mobiliziranec v nemško vojsko*
Ignac V. grof Attems se je rodil 23. junija 1918 na Dunaju (Avstrija). Bil je prvorojeni sin →Attems Ferdinanda Marije III. in njegove prve žene →Attems Eleonore Marie Mauritie, rojene Nostitz – Rieneck (1886–1922).
Najprej se je šolal na gimnaziji v Mariboru in nato v Kalksburgu (Avstrija), kjer je maturiral. V Zagrebu (Hrvaška) je nato študiral gozdarstvo, dokler ni bil leta 1941 vpoklican v jugoslovansko vojsko, po njeni kapitulaciji so ga mobilizirali Nemci in ga kot poročnika poslali na rusko fronto, kjer je bil ranjen.
Leta 1946 je postal uslužbenec graške zavarovalnice, kasneje pa se je zaposlil v vojski in postal divizijski general ter vodja diplomatskega predstavništva v vojaškem ministrstvu.
V zakonu s princeso Johano Schonburg so se mu rodili štirje otroci.
Ignac V. grof Attems je umrl 24. februarja 1986 v Ebreichsdorfu pri Dunaju (Avstrija).
Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 157.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ATTEMS, Kristina Krescencija, grofica (1658–1737)

* 1658 • ni znano
† 27. april 1737 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *plemkinja • druga soproga Ignaca Marije I. grofa Attemsa*
Kristina Krescencija grofica Attems, rojena Herberstein, hčerka Jurija Günterja grofa Herbersteina († 1677), se je rodila leta 1658.
Najprej je bila poročena z Aleksandrom grofom Leslie. Ko je ta septembra 1681 v boju s Turki padel, se je zaročila z Maksimilijanom Sigmundom grofom Herberstein-Pustenvaldom. Po njegovi smrti se je 28. septembra 1715 poročila z →Attems Ignacijem Marijo I., ko je le-temu na začetku leta 1715 umrla žena Marija Regina grofica Attems, rojena grofica Wurmbrand-Stuppach. Tako je tudi posest z gradom Vurberg, ki jo je podedovala po smrti svojega brata Erazma Friderika Herbersteina († 5. 2. 1691), prešla v posest družine Attems, kjer je ostala v njihovi posesti do leta 1885. Poročila sta se dve leti pred tem, ko je njen mož Ignacij Marija I. grof Attems leta 1717 kupil bistriški grad in ga do leta 1721 temeljito prenovil.
Kristina Krescencija grofica Attems je umrla 27. aprila 1737 in bila pokopana ob leta 1732 preminulem soprogu Ignacu Mariji I. grofom Attemsom pri frančiškanih v Brežicah. V brežiškem muzeju hranijo fragmente njenega marmornega nagrobnika.
Viri: *Jambrek, Aleš – Zadravec, Dejan: Vurberk – Nemirna zgodovina gradu in gospostva ..., katalog razstave. Ptuj, december 2018 • Kidrič, Francè: Herberstein, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi227710/.*
Foto: *Katalog k razstavi ob 780. obletnici najstarejše omembe Vurberka, Ptuj, 2018, str. 17, pridobljeno s http://www.arhiv-ptuj.si/media/razstave/Vurberk/katalog_vurberg_E.pdf.*

ATTEMS, Vanda Marija Terezija, grofica (1887–1946)

* 7. oktober 1887 • Lázně Bahdaneč (Češka)
† 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *plemkinja • druga žena Ferdinanda Marije III. grofa Attemsa*

Vanda Marija Terezija grofica Attems, rojena von Nostitz – Rieneck, se je rodila 7. oktobra 1887 v Bahdaneču na Češkem očetu Johannu Wilhelmu Hermannu von Nostitz-Rieneck (1847–1915) in materi Mauritii von Walderdorff (1861–1949).

Leta 1922 se je poročila s →Attems Ferdinadom, ko je le-temu umrla prva žena, njena starejša sestra →Attems Eleonora, rojena Nostiz – Rieneck (1886–1922). Rodili so se jima trije sinovi: →Attems Edmund, →Attems Franc Dizma in Alojz Attems.

V noči na 13. maj 1945 jo je z možem Ferdinandom »zaradi sodelovanja z okupatorjem« v bistriškem gradu aretirala OZNA[21] in ju odpeljala v zapor pri bistriškem sodišču. Aretacijo je po višjem ukazu osebno vodil šef OZNE za Slovensko Bistrico domačin Franc Kac – Mojmir. 14. junija zvečer sta bila zakonca Attems odpeljana v zbirno taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo). V avgustu so ju za nekaj dni odpeljali na sojenje v Maribor, po sodbi pa v kazensko taborišče v Bresternici[166] pri Mariboru. Vanda in Ferdinand Attems sta bila po polurni obravnavi pred Vojaškim sodiščem mesta Maribor 17. avgusta 1945 spoznana za kriva in obsojena; Vanda Attems je bila obsojena na trinajst mesecev prisilnega dela z odvzemom svobode, na izgubo volilne pravice in pravice do zasedbe vodilnih funkcij v društvenih organizacijah za pet let, na izgon iz kraja domovanja prav tako za pet let in na zaplembo celotnega premoženja. Pri obeh je sodišče upoštevalo olajševalno okoliščino odkritega priznanja krivde, neoporečnost, starost in okoliščine, da nista bila zagrizena nacista. Domnevno januarja 1946 so jo skupaj z možem odvedli iz taborišča v Bresternici pri Mariboru in takrat se za njima izgubi vsaka sled.[15]

Njuna prošnja za pomilostitev je bila zavrnjena 21. februarja 1946, ko sta bila najbrž že mrtva.

Po sklepu Temeljnega sodišča v Mariboru je bila 14. junija 1993 sodba iz leta 1945, izrečena Vandi Attems in njenemu možu dr. Ferdinandu Attemsu, razveljavljena.

Viri: *Frank, Ulrike – Šerbelj, Ferdo: Kratka zgodovina grofov Attems, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 146–148 • Šerbelj, Ferdo: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 95–99.*

Foto: *Winner Salonblatt, št. 7, Dunaj, 1911, str. 9.*

AVŽNER (Aužner), Lojze (Alojz) (1913–1944)

* 1913 • Podgrad (občina Šentjur)
† 28. oktober 1944 • Šmartno v Tuhinju (občina Kamnik)
Poklic ali dejavnost: *organist • kulturnik • udeleženec NOB*

Lojze Avžner (tudi Alojz Aužner) se je rodil leta 1913 v Pogradu pri Šentjurju.

Bil je organist in zato ga je njegov sorodnik, takratni župnik na Zgornji Ložnici, povabil k sebi. Razen orgel je znal igrati tudi na številne druge instrumente. Hitro se je vključil v družabno in kulturno življenje v kraju. Bil je aktiven pri pevcih, sodeloval pa je tudi v igralski skupini, ki je igrala ljudske igre pod režiserskim vodstvom →Žitnik Marka.

Med 2. svetovno vojno se je Avžner pridružil partizanom kot borec Bračičeve brigade. Padel je 28. oktobra 1944 v Šmartnem v Tuhinju v občini Kamnik.

Hitro po koncu 2. svetovne vojne so na Zgornji Ložnici ustanovili kulturno-umetniško društvo (KUD) in ga poimenovali po njem – KUD Lojzeta Avžnerja.

Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, februar 2021 • Penič, Lojze: Aužner, Alojz: Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 18.*

Foto: *arhiv Edmunda Pogorevca.*

B

BABNIK Friderik
BABNIK Janko
BADER Rudolf
BEČIROVIĆ Aslan
BELDER KOVAČIČ Jelena de
BERA Franc
BERÁNEK Jože (Josip)
BERGLEZ Franc
BERGLEZ Maks
BEVC Ciril
BIZJAK Franc st. (1898–?)
BIZJAK Franc ml. (1921–1941)
BIZJAK Frančiška
BLATNIK Simon
BLAŽIČ Franc – Vinko
BOBIČ Ljubo
BRATINA Ivan
BRENCE Jože
BRENCE Matija
BRINAR Fran
BRINAR Josip
BRUMEN Anton
BUT Jože

BABNIK, Friderik, dr. (1883–1941)

* 16. avgust 1883 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 4. december 1941 • Mauthausen (Avstrija)

Poklic ali dejavnost: *pravnik • tovarnar • lokalni aktivist • narodni buditelj*

Friderik Babnik se je rodil 16. avgusta 1883 na Zgornji Polskavi očetu Frideriku, doktorju prava in dvornemu advokatu na Dunaju (Avstrija), mati Alice (1862–1948), rojena Dominkuš, pa je bila hči →Dominkuš Ferdinanda.

Friderik je nadaljeval očetovo poklicno pot. Pravo je študiral na Dunaju, kjer je pridobil doktorski naziv in odprl odvetniško pisarno.

Tam si je tudi ustvaril družino. Poročil se je v začetku 20. let 20. stoletja na Bledu z Elizabeto Vrbančić (rojeno 1eta 1890 na Dunaju, mama Dunajčanka, Avstrijka, oče Zagrebčan, Hrvat); končala glasbeni konservatorij na Dunaju; študirala tudi geografijo, vendar je zaradi vojne ni končala, saj je pomagala kot bolnišnična sestra). Nekaj let po poroki sta dobila sina →Babnik Janka (1926–87, pravnik v Slovenski Bistrici). Dr. Babnik je pogosto prihajal na slovensko Štajersko, saj je imel na Zgornji Polskavi kmetijsko posestvo, v Mariboru pa tovarno žarnic. Poznejše razmere – vzpon nacistične ideologije – so ga prisilile, da se je bil leta 1937 primoran vrniti v domovino. Na Dunaju je namreč deloval v organizaciji, ki je pomagala Judom bežati preko Švice v Ameriko. Posledično ga je okoli leta 1936 gestapo[31] »vzel pod lupo«. Zaradi nacističnega pritiska je z družino zbežal z Dunaja na domačo Zgornjo Polskavo. Bližajoča vojna je onemogočila tudi Elizabetino že dogovorjeno mednarodno turnejo operne pevke. Sprva so živeli v vili, v kateri je danes kulturni dom, nato pa v nekdanji hiši dr. Ferdinanda Dominkuša.

V Mariboru je leta 1937 odprl odvetniško pisarno. Tudi tam ni mogel nemoteno delovati, saj so mu pronemško[32] usmerjeni Slovenci še pred vojno požgali tovarno žarnic.

Na Zgornji Polskavi in v Mariboru se je srečeval s somišljeniki – narodnimi buditelji, med katerimi je bil tudi Ferdinand Dominkuš. Dominkuševa hiša na Zgornji Polskavi je bila že pred rojstvom dr. Babnika pogosto prostor srečanja buditeljev slovenstva. Po poročanjih →Koropec Jožeta naj bi v Dominkuševi kleti proslavili preimenovanje nemško zvenečega Marburga v slovenski Maribor.

Močna narodna zavest je nazadnje tragično zaznamovala njegovo usodo. Ob prihodu nemške vojske na Zgornjo Polskavo, aprila 1941, so jim tamkajšnji pronemško usmerjeni domačini pripravili sprejem. Takrat je dr. Babnik naročil svojemu viničarju Jožetu Emihu, da v njegovem vinogradu izobesi slovensko zastavo.

Zaradi tega dejanja ter že omenjene pomoči Judom na Dunaju ga je gestapo avgusta 1941 aretiral. Nekaj časa je bil zaprt v Mariboru, nato so ga odpeljali v koncentracijsko taborišče Mauthausen[33] in ga 4. decembra 1941 umorili. Nemške oblasti so jim zaplenile vse, razen hiše, v kateri je prebivala žena Elizabeta.

Pozneje so v spomin na dr. Babnika na skupinskem grobu družine Dominkuš in Babnik na Zgornji Polskavi zapisali njegovo ime. Po njem so poimenovali ulici na Zgornji Polskavi in v Mariboru.

Viri: *informator: Babnik, Friderik, vnuk, Zgornja Polskava, december 2019; zapisala Pokeržnik, Nina.*

Foto: *album zakoncev Mije in Friderika Babnik.*

BABNIK, Janko, dr. (1926–1987)

* 13. avgust 1926 • Dunaj (Avstrija)
† 1. september 1987 • Ljubljana

Poklic ali dejavnost: *pravnik • sodnik*

Janko Babnik se je rodil 13. avgusta 1926 na Dunaju (Avstrija). Oče →Babnik Friderik je bil pravnik, tovarnar in lokalni aktivist. Mati Elizabeta, rojena Vrbančić, je bila dunajska operna pevka (po materi Avstrijka, po očetu Hrvatica).

Zgodnje otroštvo je preživljal na Dunaju, v njegovih najstniških letih pa so se zaradi nacističnih groženj preselili na očetovo rodno Zgornjo Polskavo.

Tudi tam življenje ni potekalo umirjeno. Pri petnajstih letih je tragično izgubil očeta (leta 1941 ubit v Mauthausnu[33]). Nemške oblasti so jim zaplenile vso premoženje, razen hiše, v kateri so živeli. Po vojni jim ga je nova oblast sprva vrnila v celoti, vendar so ga kmalu zatem nacionalizirali[34].
Srednješolsko izobrazbo je pridobil na realki[35] v Mariboru (današnja Prva gimnazija Maribor, op. S. Husu). Nato je sledil očetovi in pradedovi poklicni poti. Leta 1948 se je vpisal na pravno fakulteto v Zagrebu (Hrvaška), a ga je sokrajan označil za kulaka,[36] zaradi česar je bil izključen s fakultete. Študij je nadaljeval v Ljubljani in ga že leta 1952 uspešno zaključil. Sprva je služboval kot sodnik na Ptuju in v Murski Soboti. Pozneje je v Slovenski Bistrici odprl odvetniško pisarno, kjer je delal vse do svoje smrti.
Leta 1950 se je poročil z Majdo, rojeno Obrovnik, v Gornji Radgoni (1926–2013). Delila sta si enako študijsko pot, vendar Majda študija ni dokončala. V naslednjih štirih letih sta dobila dva otroka; Friderika (*1952) in Vero (*1954, poročeno Lončarič).
Leta 1955 sta se z ženo preselila iz Zgornje Polskave v Kidričevo, kjer je živel do svoje smrti. Takrat je namreč žena Majda dobila službo v Tovarni glinice in aluminija (danes Talum) kot glavna računovodkinja tovarne.
Janko Babnik je umrl 1. septembra 1987 v Ljubljani. Pokopan je na Zgornji Polskavi.
Viri: *informator: Babnik, Friderik, sin, Zgornja Polskava, december 2019; zapisala Pokeržnik, Nina.*
Foto: *album zakoncev Mije in Friderika Babnik.*

BADER, Rudolf (?–po koncu 2. svetovne vojne)
* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *trgovec*
Rudolf Bader je imel pred 2. svetovno vojno trgovino s steklenino v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran.
Neznano kdaj in kje je bil umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Bader, Rudolf, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 18.*

BEČIROVIĆ, Aslan (1912–1994)
* 29. november 1912 • Dobri Dol (Severna Makedonija)
† 27. april 1994 • Slivniško Pohorje (občina Hoče – Slivnica)
Poklic ali dejavnost: *slaščičar*
Aslan Bečirović se je rodil leta 29. novembra 1912 v vasi Dobri Dol v Severni Makedoniji očetu Harunu in materi Džemili.
Šolal se je v Negotinu (Severna Makedonija).
Že pri šestnajstih letih se je zaposlil v Beogradu (Srbija), leta 1936 pa je prišel v Slovensko Bistrico. Tu je s cizo hodil po občini in prodajal sladoled. Dnevno je prehodil tudi do 30 km. Leta 1939 je bil deportiran v Severno Makedonijo.
Takoj po koncu 2. svetovne vojne, že leta 1945, se je vrnil v Slovensko Bistrico, kjer je odprl slaščičarno (na vogalu med Trgom svobode in Ozko ulico, nasproti knjižnice, op. S. Husu). Nekaj časa je bila to edina slaščičarna v mestu.
Upokojil se je leta 1980.
V Slovenski Bistrici si je z ženo Dudo, rojeno Sadžak, ustvaril tudi družino. V zakonu sta se jima rodila hči Jasmina in sin Mehmed – Memi (košarkarski trener in oče znanega slovenskega košarkarja Sanija Bečirovića, op. S. Husu).
Aslan Bečirović je umrl 27. aprila 1994 na Slivniškem Pohorju, pokopan je v rojstni vasi v Dobrem Dolu.
Viri: *informator: Bečirović, Mehmed – Memi, sin, Maribor, december 2020.*
Foto: *album Mehmeda – Memija Bečirovića.*

BELDER KOVAČIČ, Jelena de, baronica (1925–2003)

* 23. avgust 1925 • Jasenovac (Hrvaška)
† 31. avgust 2003 • Krk (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *• plemkinja • agronomka • dendrologinja*

Jelena de Belder Kovačič se je rodila 23. avgusta 1925 v Jasenovcu (Hrvaška) Slovencema Andreju in Elizabeti. Oče je bil od začetka petdesetih let upravnik državnega posestva na Pragerskem. Leta 1960 sta se starša preselila na Zgornjo Polskavo, kjer sta tudi pokopana.
Jelena je med leti 1945–50 študirala agronomijo v Zagrebu (Hrvaška). Konce tedna je preživljala pri starših na Pragerskem, kakšno leto je pa tam tudi živela.
Leta 1952 se je v Belgiji poročila z Robertom de Belderjem, solastnikom zapuščene, nekaj manj kot deset hektarjev velike drevesnice. Oba sta bila navdušena dendrologa[37] in začela sta urejati rastline v drevesnici. Nekdaj zaraščena drevesnica Kalmthout je dobila status arboretuma,[38] ki si je sčasoma ustvaril mednarodni ugled.
Je soavtorica kuharske knjige *Okus po cvetju* (1994, 2006), z RTV Slovenija je sodelovala v dveh televizijskih oddajah *List in cvet* (1994) in *Okus po cvetju* (1998).
Redno je obiskovala starše na Zgornji Polskavi in z domačini stkala prijateljske vezi.
Jelena de Belder Kovačič je umrla 31. avgusta 2003 med preživljanjem dopusta na otoku Krku na Hrvaškem. Pokopana je v Belgiji.
Dela: *več knjig s področja dendrologije in rastlinstva.*
Viri: *Munda, Mirko: Kraj in krajani, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 54–55 • Strgar Schulz, Bernarda: Belder Kovačič, Jelena de, baronica, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1017480/.*
Foto: *Adrianssen, Diane: Jelena and Robert de Belder –plemenita kot mati narava, naslovnica, Maribor, 2008.*

BERA, Franc (1902–1945)

* 3. december 1902 • Zgornja Bistrica (občina Slovenska Bistrica)
† 30. april 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *delavec • kmet*

Franc Bera se je rodil 3. decembra 1902 na Zgornji Bistrici.
Nemci so ga 5. novembra 1944 zaprli v Mariboru in nato internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), od koder so ga prestavili v Buchenwald (Nemčija).
Franc Bera je umrl 30. aprila 1945 na vlaku ob evakuaciji taborišča.
Viri: *Penič, Lojze: Bera, Franc, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 18.*

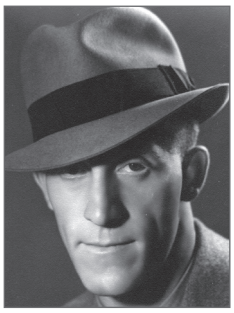

BERÁNEK, Jože (Josip) (1913–1945)

* 22. junij 1913 • Písková Lhota (Češka)
† 2. junija 1945 (predvidoma) • Krim pri Ljubljani (predvidoma)
Poklic ali dejavnost: *ilustrator • začetnik slovenskega stripa*

Jože Beránek (tudi Josip), ilustrator, se je rodil 22. junija 1913 v Pískovi Lhoti (Češka).
Bil je likovni samouk. Za najbolj znano Beránekovo delo velja roman v slikah *Quo vadis*. Slikanica s 420 podobami je izhajala leta 1943 v Slovencu. Z ilustracijami je opremil tudi knjige pravljic, bajk in legend našega pisatelja in pravljičarja →Tomažič Jožeta.
Maja 1945 so Jožeta Beráneka zaradi sodelovanja z domobranci[39] aretirali in odpeljali v zbirno delovno taborišče Šentvid. Najverjetneje je bil 2. junija 1945 z ostalimi zaporniki usmrčen na Krimu in vržen (domnevno) v Koščevo brezno.
Dela: *roman v slikah Quo vadis • obsežen opus ilustracij za tiskane medije.*
Viri: *Globočnik, Damir: Beránek, Jože, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1017790/.*
Foto: *pridobljeno s https://photos.geni.com/p12/e5/4f/45/0e/534448385bb99313/tem95dit_medium.jpg.*

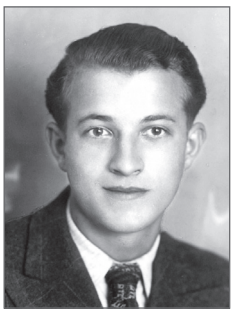

BERGLEZ, Franc (1921–1941)
⁎ 18. september 1921 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 10. oktober 1941 • Šoštanj
Poklic ali dejavnost: *mizar • udeleženec NOB*
Franc Berglez se je rodil 18. septembra 1921 na Pragerskem.
Bil je mizarski pomočnik in je deloval je v pragerski ilegalni uporniški skupini.
Nemci so ga 24. septembra 1941 prijeli in ga 10. oktobra 1941 kot talca[258] ustrelili v Šoštanju.
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 153.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 59.*

BERGLEZ, Maks (1917–1941)
⁎ 20. oktober 1917 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 10. oktober 1941 • Šoštanj
Poklic ali dejavnost: *podčastnik • udeleženec NOB*
Maks Berglez se je rodil 20. oktobra 1917 na Pragerskem.
Deloval je v pragerski ilegalni uporniški skupini.
Nemci so ga 24. septembra 1941 prijeli in ga 10. oktobra 1941 kot talca[258] ustrelili v Šoštanju.
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 153.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 59.*

BEVC, Ciril (1921–1942)
⁎ 4. julij 1921 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 17. maj 1942 • Auschwitz (Poljska)
Poklic ali dejavnost: *kmečki sin*
Ciril Bevc, kmečki sin, se je rodil 4. julija 1921 na Črešnjevcu.
Nemci so ga 2. oktobra 1941 prijeli, zaprli v mariborske zapore, kjer je bil zaprt do 8. januarja 1942 in nato internirali[259] v koncentracijsko taborišče Auschwitz[63] (Poljska).
Ciril Bevc je umrl 17. maja 1942 v taborišču Auschwitz.
Viri: *Penič, Lojze: Bevc, Ciril, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 19.*

BIZJAK, Franc st. (1898–?)
⁎ 25. oktober 1898 • Tolmin
† ni znano • Auschwitz (Poljska)
Poklic ali dejavnost: *kretnik*
Franc Bizjak st., oče →Bizjak Franca ml. in mož →Bizjak Frančiške, se je rodil 25. oktobra 1898 v Tolminu.
Nemci so ga 3. avgusta 1942 prijeli na Pragerskem in ga odpeljali v zbirno taborišče v Celje, od tam pa 10. avgusta 1942 internirali[259] v koncentracijsko taborišče Auschwitz[63] (Poljska), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Bizjak, Franc, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 19.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 72.*

BIZJAK, Franc ml. (1921–1941)
⁎ 5. maj 1921 • Tolmin
† 10. oktober 1941 • Šoštanj
Poklic ali dejavnost: *ključavničarski pomočnik • udeleženec NOB*

Franc Bizjak ml., ključavničarski pomočnik, se je rodil 5. maja 1921 v Tolminu očetu →Bizjak Francu st. in materi →Bizjak Frančiški.
S starši je živel na Pragerskem, kjer je deloval v ilegalni uporniški skupini.
Nemci so ga 24. septembra 1941 zaprli ter ga 10. oktobra 1941 v Šoštanju ustrelili kot talca.[258]
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 153.*
Foto: *Franc Bizjak v mladih letih, Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 59.*

BIZJAK, Frančiška (1899–1942)

* 2. avgust 1899 • Tolmin
† 1942 • Auschwitz (Poljska)
Poklic ali dejavnost: *gospodinja*
Frančiška Bizjak, gospodinja, žena →Bizjak Franca st. in mati →Bizjak Franca ml. se je rodila 2. avgusta 1899 v Tolminu.
Nemci so jo 3. avgusta 1942 prijeli na Pragerskem in jo odpeljali v zbirno taborišče v Celje, od tam pa so jo 10. avgusta 1942 internirali[259] v koncentracijsko taborišče Auschwitz[63] (Poljska), kjer je še istega leta umrla.
Viri: *Penič, Lojze: Bizjak, Frančiška, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 19.*

BLATNIK, Simon (1888–1942)

* 15. oktober 1888 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 8. junij 1942 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *trgovec • poslanec mariborske oblastne skupščine • udeleženec NOB*
Simon Blatnik se je rodil 15. oktobra 1888 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.
Po končani osnovni šoli v domačem kraju je bil najprej trgovski vajenec v Radljah ob Dravi, kot trgovski pomočnik pa je delal v Poljčanah. Kasneje je kupil trgovino na Sladkem Vrhu, od koder se je leta 1919 preselil v Staro vas pri Velenju.
Takoj se je aktivno vključil v delovanje v lokalni skupnosti in hitro postal funkcionar velenjskega Sokola.[40] Že pred vojno je politično deloval in bil kot član Slovenske ljudske stranke za okraj Slovenj Gradec leta 1927 izvoljen za poslanca prve mariborske oblastne skupščine. Sodeloval je tudi na zadnjih volitvah v narodno skupščino leta 1938, vendar ni bil izvoljen.
Osvobodilnemu gibanju se je pridružil takoj po okupatorjevem prihodu. Podpiral je prve borce in se udeleževal ilegalnih sestankov. Nemci so ga zaprli že decembra 1941, vendar so ga zaradi pomanjkanja dokazov izpustili, vnovič pa so ga zaprli maja 1942.
Simon Blatnik je bil kot talec[258] ustreljen 8. junija 1942 v Mariboru.
Viri: *Blatnik, Simon, Šaleški biografski leksikon, pridobljeno s http://www.saleskibiografski leksikon.si/index.php?action=view&tag=591.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-OF8SIJB5.*

BLAŽIČ, Franc – Vinko (1921–1943)

* 22. december 1921 • Kovača vas (občina Slovenska Bistrica)
† 8. januar 1943 • Trije žeblji na Osankarici (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *ključavničar • udeleženec NOB • borec Pohorskega bataljona*
Franc Blažič, s partizanskim imenom Vinko, se je rodil 22. decembra 1921 v Kovači vasi.
Bil je ključavničarski pomočnik. Leta 1942 se je na Pohorju pridružil partizanom Ruške čete, ki je kasneje postala enota Pohorskega bataljona.[105]
Padel je 8. januarja 1943 v poslednjem boju Pohorskega bataljona pri Treh žebljih na Osankarici. Skupaj z ostalimi padlimi borci bataljona je pokopan v Gradcu (Avstrija).
Viri: *Penič, Lojze: Blažič, Franc – Vinko, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 19.*

BOBIČ, Bogoljub (1914–?)

⁎ 1914 • ni znano
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *zdravnik*
Bobič Bogoljub (Ljubo) se je rodil leta 1914.
Po opravljeni maturi leta 1934 v Mariboru je študiral medicino v Ljubljani, nadaljeval v Zagrebu *(Hrvaška)* in zaključil v Münchnu *(Nemčija)*, kjer je bil leta 1941 tudi promoviran.[41]
Med 2. svetovno vojno je bil kot interniranec zdravnik v delavskem taborišču Fohrenwald.[42]
Julija 1945 je začel z zdravniško prakso na Pregerskem.
V času, ko je bil Ljubo Bobič zdravnik na Pragerskem, ni imel za pomoč nobenega zdravstvenega osebja, zato je moral vsa medicinska opravila opraviti sam. Med ostalim si je sam pripravljal mazila in praške, po potrebi pa tudi pulil zobe pacientom z zobobolom.
Leta 1948 so Ljuba nenadoma nujno premestili v Šempeter pri Novi Gorici in na Pragerskem so ostali brez svojega zdravnika. Šele leta 1950 ga je nadomestil →*Turšič Alojz.*
Viri: *Pajtler, Franc: Začetki zdravstva na Pragerskem, 750 let župnije sveti Štefan na Spodnji Polskavi (1249–1999), Spodnja Polskava, 1999, str. 170.*

BRATINA, Ivan (1928–1993)

⁎ 19. november 1928 • Škofja vas (občina Celje)
† 24. julij 1993 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *trgovski poslovodja*
Ivan Bratina se je rodil 19. novembra 1928 v Škofji vasi pri Celju očetu Jožetu in materi Mariji, rojeni Slokar.
Osnovno šolo je obiskoval v Ljubečni pri Celju, srednjo trgovsko šolo pa v Celju.
Prvo zaposlitev je dobil v Celju, kjer je delal do leta 1952.
Leta 1952 se je preselil v Slovensko Bistrico. Tukaj je prevzel mesto poslovodje v trgovini Živila pri trgovskem centru Metrop. Kasneje je bila to trgovina trgovskega podjetja Planika Slovenska Bistrica. Trgovina, ob kateri je bil tudi manjši bife, se je nahajala na Trgu svobode 10. Bistričani so jo poimenovali kar »Pri Bratini«.
Upokojil se je leta 1991.
Poročen je bil z Antonijo, rojeno Rasteiger, njeni starši so bili žrtve povojnih pobojev. →Družina Rasteiger je imela pred 2. svetovno vojno v Slovenski Bistrici posestvo, dve mesnici (ena je bila na Zgornji Polskavi) in gostilno. V zakonu se jima je rodila hči Leonora (Lea, učiteljica na Osnovni šoli Pohorskega odreda).
Ivan Bratina je umrl 24. julija 1993. Pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka: Bratina, Leonora, hči, Slovenska Bistrica, december 2020.*
Foto: *album Antonije Bratina.*

BRENCE, Jože (1907–1945)

⁎ 26. februar 1907 • Visole (občina Slovenska Bistrica)
† maj 1945 • Zgornja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *delavec • udeleženec NOB*
Jože Brence se je rodil 26. februarja 1907 v Visolah pri Slovenski Bistrici.
Maja 1945 je bil v partizanih ranjen, zajet, in kot talec[258] ustreljen na Zgornji Ložnici.
Viri: *Penič, Lojze: Brence, Jože, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 20.*

BRENCE, Matija (1908–1945)

⁎ 25. februar 1908 • Visole (občina Slovenska Bistrica)
† 26. januar 1945 • Ivanjkovci (občina Ormož)
Poklic ali dejavnost: *delavec • udeleženec NOB*

Matija Brence se je rodil 25. februarja 1908 v Visolah, živel pa je na Šmartnem na Pohorju. Leta 1941 je bil kot jugoslovanski vojak ujet in odpeljan v ujetništvo.
Leta 1943 je po vrnitvi iz ujetništva takoj odšel v partizane, a so ga Nemci ponovno ujeli in ga 26. januarja 1945 kot talca[258] ustrelili v Ivanjkovcih (občina Ormož).
Viri: *Penič, Lojze: Brence, Matija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 20.*

BRINAR, Fran (1865–1929)

* 2. november 1865 • Hrastnik
† 10. marec 1929 • Gotovlje (občina Žalec)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • posojilničar • publicist*
Fran Brinar se je rodil 2. novembra 1865 v Hrastniku.
Kot učitelj je služboval v raznih krajih, med drugim tudi na Črešnjevcu v letih 1892–1900.
Aktivno se je ukvarjal s hranilničarstvom in posojilničarstvom; v Gotovljah je deloval kot tajnik hranilnice in posojilnice.
Od leta 1907 je pisal pretežno bibliografijo umrlih učiteljev za *Učiteljski tovariš*.
Fran Brinar je umrl 10. marca 1929 v Gotovljah, kjer je tudi pokopan.
Viri: *Gradišnik, Stane: Brinar, Fran, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 8 • Šlebinger, Janko: Brinar, Fran, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi150080/.*

BRINAR, Josip (1874–1959)

* 1. november 1874 • Studence (občina Hrastnik)
† 11. marec 1959 • Celje
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj • publicist*
Josip Brinar se je rodil 1. novembra 1874 v Studencih nad Hrastnikom.
Prvo učiteljsko službo je dobil v Slovenski Bistrici (1893–98), kasneje pa je bil zaradi močnega izkazovanja narodne zavednosti premeščen v Vojnik. Leta 1898 je napravil izpit za meščanske šole in nato služboval po raznih krajih Slovenije.
Pedagoške članke je objavljal pod psevdonimom Brinjos v raznih časopisih in strokovnih revijah.
Josip Brinar je umrl 11. marca 1959 v Celju.
Dela: *mladinski spisi: Lisica zvitorepka, 1904, 1923; Medvedji lov in Cukova gostija, 1900 • razprava: A. M Slomšek kot pedagog, 1901 • za šole: Zgodovinski zapiski, 1914; Domoznanstvo, 1923 • Slovenska slovnica: 1914, 1921, 1923 • Slovenska slovnica in vadnica, 1923 • za meščanske šole: Čitanka, 1908, 1920, 1922 (I, II, III); Zgodovina, 1909, 1922; Slovenska vadnica, 1922–23.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Brinar, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 9 • Hojan, Tatjana: Brinar, Josip, Enciklopedija Slovenije 1, A–Ca, Ljubljana, 1987, str. 376.*
Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Josip_Brinar.*

BRUMEN, Anton, dr. (1857–1930)

* 7. januar 1857 • Biserjane (občina Sveti Jurij ob Ščavnici)
† 28. november 1930 • Ptuj
Poklic ali dejavnost: *sodnik • odvetnik • publicist*
Anton Brumen je bil rojen 7. januarja 1857 v Biserjanah v občini Sveti Jurij ob Ščavnici.
Od leta 1880–90 je bil sodnik v Slovenski Bistrici. Že kot sodnik se je zanimal za narodna in politična vprašanja in se zavzemal za slovensko uradovanje.
Anton Brumen je umrl 28. novembra 1930 na Ptuju.
Dela: *članki politične in pravne vsebine.*

Viri: *Gradišnik, Stane: Brumen, Anton, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 10 • Uredništvo: Brumen, Anton, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi151395/ • Pol stoletja društva Pravnik, almanah, Ljubljana, 1939.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-WK87G6QU.*

BUT, Jože (1924–1998)
⁎ 17. februar 1924 • Kostrivnica (občina Šentjur)
† 9. september 1998 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *duhovnik*
Jože But se je rodil 17. februarja 1924 onkraj Boča, v majhni župniji Kostrivnica v občini Šentjur.
Ko je bil 29. junija 1951 v Ljubljani posvečen za duhovnika, je najprej nekaj mesecev opravljal službo semeniškega duhovnika, 6. decembra 1951 pa je nastopil prvo kaplansko službo pri sv. Marjeti pri Ptuju. Tu je bil do leta 1955, ko je šel za kaplana v Ljutomer in v tej službi ostal do leta 1963. 1. septembra tega leta je prišel v Slovensko Bistrico. Najprej je deloval kot župnijski upravitelj (duhovnik, ki začasno upravlja župnijo), dokler ni bil 17. marca 1968 slovesno umeščen za župnika.
Povojni časi so bili za bistriško župnijo precej turbulentni, saj po →Šolinc Ivanu do tedaj kar 18 let ni imela župnika, ampak so župnijo vodili razni župnijski upravitelji.
Jože But je bil župnik, ki je v bistriški župniji pustil velik pečat v 20. stoletju, saj je bil tukaj župnik od vseh najdlje, kar 28 let.
Ker je bil dolga leta voditelj bistriške župnije, so sadovi njegovega dela vidni na mnogih področjih. Neumorno se je trudil približati bistriškim dušam, saj je bil aktiven na pastoralnem,[44] kulturnem in gospodarskem področju. Številne obnove cerkva v naši župniji pričajo o tem, da je globoko cenil kulturno dediščino naših prednikov. Poznan je bil po svoji pronicljivosti, saj je zelo dobro znal oceniti stanje verskega, kulturnega in političnega življenja v domačem in širšem okolju. Kar 22 let je bil dekan[45] bistriške dekanije (1969–91). Leta 1987 je v postnem času organiziral dekanijski misijon, ki so ga vodili minoriti in je obrodil lepe pastoralne sadove.
Zanimivo je, da se je v času njegovega bivanja v bistriški župniji zamenjalo kar 16 kaplanov – najdlje je bil tukaj Drago Sinko (6 let).
Obilica dela se je poznala tudi na Butovem zdravju – že leta 1974 je doživel srčni infarkt, leta 1985 pa še možgansko kap. Kaplani so mu torej bili dragocena pomoč, a njegovo zdravje je kljub temu počasi pešalo, dokler se ni odločil, da leta 1991 odide v pokoj. V bistriški župniji je kot upokojeni duhovnik ostal vse do svoje smrti.
Jože But je umrl 9. septembra 1998 v Slovenski Bistrici, dva dni kasneje pa ga je v Kostrivnici pokopal škof Franc Kramberger ob navzočnosti kar 65 duhovnikov.
Viri: *informator: Družovec, Jani, župnik, Slovenska Bistrica, marec 2020 • Nadškofijski arhiv Maribor • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica.*
Foto: *fotoarhiv mestne župnije Slovenska Bistrica.*

C

CERJAK Jožef
CUSCOLECA Julius
CVAHTE Marko
CVAHTE Zora
CZEIKE Max

CERJAK, Jožef (1863–1933)

* 1863 • Podsreda (občina Kozje)
† 1933 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *duhovnik*
Jože Cerjak se je rodil leta 1863 v Podsredi v občini Kozje.
V mašnika je bil posvečen 1889. Bil je korni vikar[46] v Mariboru, od koder je odšel za župnika v Brestanico (nekdanji Rajhenburg).
Že kot mlad kaplan je stopil v vrste prvobraniteljev za slovensko stvar. Po njegovi zaslugi sta prišli za časa njegovega službovanja občini Rogatec in Rogaška Slatina v slovenske roke. V Brestanici je postavil veličastno lurško baziliko,[47] ki jo je papež inkorporiral[48] baziliki Santa Maria Maggiore v Rimu. Po velikih telesnih in psihičnih naporih je odšel leta 1915 na zdravljenje in do leta 1919 okreval.
Leta 1919 je prevzel bistriško župnijo in leta 1923 postal častni lavantinski[3] kanonik.[49] V Slovenski Bistrici je obnavljal vse tri cerkve. Takoj je dal tudi pobudo za izgradnjo sirotišnice. Žal mu je bolezen preprečila velike načrte, pa vendar je ustvaril iz starega minoritskega samostana in Stigerjeve (Štigerjeve) hiše provincialno[50] hišo šolskih sester in sirotišnico.
Leta 1931 se je upokojil, nasledil ga je →Šolinc Ivan.
Jože Cerjak je umrl leta 1933 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Dela: *bazilika Lurške Matere božje v Brestanici • sirotišnica v Slovenski Bistrici • provincialna hiša šolskih sester v Slovenski Bistrici.*
Priznanja: *prejel je odlikovanje kralja Aleksandra I. reda sv. Save.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Cerjak, Jože, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 11 • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica.*
Foto: *Ilustrirani Slovenec, 8. september 1929, št. 36, str. 284.*

CUSCOLECA, Julius (1872–1935)

* 26. julij 1872 • Slovenska Bistrica
† 5. oktober 1935 • Innsbruck (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *častnik • udeleženec 1. svetovne vojne*
Julius Cuscoleca se je rodil 26. julija 1872 v Slovenski Bistrici.
Leta 1892 se je priključil 7. avstrijskemu pešpolku v Trbižu (Tarvisio, Italija). Kot poročnik se je leta 1897 izkazal pri velikih povodnjih v Alpah. Po končani vojni akademiji je bil povišan v generalmajorja 3. cesarskega lovskega regimenta. Od začetka 1. svetovne vojne je bil leto in pol na ruski fronti. Kasneje je postal general in oskrbnik vojske na južni fronti. Po končani 1. svetovni vojni je ostal v Innsbrucku (Avstrija), kjer je pomagal graditi in oskrbovati tamkajšnje kraje.
Njegova družina je bila več kot 100 let lastnica vinogradov v Ritoznoju pri Slovenski Bistrici.
Julius Cuscoleca je umrl 5. oktobra 1935 v Innsbrucku, kjer je tudi pokopan.
Viri: *Deutsche Zeitung, 17. oktober 1935, št. 83 • Cuscoleca, Julius (1872–1935), General, Österreichisches Biographisches Lexikon, pridobljeno s http://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_C/Cuscoleca_Julius_1872_1935.xml.*
Foto: *Deutsche Zeitung, 1935.*

CVAHTE, Marko (1942–2014)

* 14. marec 1942 • Zgornja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
† 5. julij 2014 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *gradbenik • inženir • amaterski igralec*
Marko Cvahte se je rodil 14. marca 1942 na Zgornji Ložnici (Venčeslju) pri Slovenski Bistrici očetu Antonu in materi Katarini, rojeni Vetrih.
Starša sta bila trgovca in gostilničarja med leti 1939–45. Trgovino sta prevzela od trgovca →Žitnik Marka s Črešnjevca. V najemu sta imela hišo Franc Kos – Gostilna pri Črnem kosu na Zgornji Ložnici. Ložničani so trgovsko družino Cvahte radi sprejeli v svojo sredino, še

posebej so cenili njihovo poštenost in njihov spoštljiv odnos do krajanov. Oče Anton se je tako navezal nanje, da je do svoje smrti gojil stike z Zgornjo Ložnico. Ni čudno, da se je tudi njegov sin Marko vedno zanimal za dogajanja v svojem rojstnem kraju.
Leta 1945 se je družina Cvahte preselila v Slovensko Bistrico. Marko je tu obiskoval osnovno šolo in nižjo gimnazijo, srednjo likovno šolo je obiskoval v Ljubljani, gradbeno fakulteto pa je zaključil v Mariboru.
Kot gradbeni inženir je sprva delal na Občini Slovenska Bistrica, kasneje se je osamosvojil in imel svoj projektni biro.
Z ženo →Cvahte Zoro, rojeno Hameršak (1936–2019), sta si ustvarila družino s sinom Ramisom in hčerko Vaneso.
Zaradi velike ljubezni do igre je postal ljubiteljski igralec v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda v Slovenska Bistrica. Ustvaril je niz odličnih likov, npr. barona Naletela v *Matičku*; še posebej je slovel po monodramah: *Jurij Vodovnik, Janez Svetokriški* in *Sokrat*, ki jih je ustvaril pod režiserskim vodstvom →Gombač Branka. Predvsem z *Jurijem Vodovnikom* in *Janezom Svetokriškim* so ga spoznali tudi izven občinskih meja v vsem slovenskem prostoru. Bil je tudi enkraten in neponovljiv dedek Mraz.
Zaradi težav z zdravjem je moral opustiti igranje, ki ga je nadomeščal s pisanjem, da kasnejši rodovi ne bi pozabili tistega, kar se je nekoč dogajalo v Slovenski Bistrici.
Marko Cvahte je umrl 5. julija 2014 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *leta 1986 je prejel Priznanje občine Slovenska Bistrica • za svoje gledališke vloge je leta 1998 prejel najvišje slovensko priznanje, nagrado Staneta Severja • leta 2006 je prejel plaketo →Štefana Romiha z listino ZKD Slovenska Bistrica za življenjsko delo na področju ljubiteljske kulture.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, september 2019 • Topolovec, Vida Marija: V spomin Marku Cvahtetu (1942–2014), Bistriške novice, 2014.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

CVAHTE, Zora (1936–2019)
⁎ 14. marec 1936 • Slovenska Bistrica
† 20. januar 2019 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *defektologinja • folkloristka • amaterska igralka*
Zora Cvahte, rojena Hameršak, se je rodila 14. marca 1936 v Slovenski Bistrici očetu Janku in materi Milki. S starejšim bratom Alfonzom, ki je padel na ruski fronti med 2. svetovno vojno, je odraščala je v Slovenski Bistrici.
Poročena je bila s →Cvahte Markom (1942–2014), s katerim sta si tukaj ustvarila družino s sinom Ramisom in hčerko Vaneso.
Kot defektologinja je bila do upokojitve zaposlena na Osnovni šoli →Minke Namestnik Sonje v Slovenski Bistrici, kjer je ob rednem delu vodila še folklorno skupino, ki se je udeleževala folklornih srečanj za učence s prilagojenim programom oziroma s posebnimi potrebami.
Dobršen del življenja je bila aktivna v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, kjer je v gledališki skupini odigrala nekaj (glavnih) vlog, zadnjo v Levstkovi *Kastelki*, v režiji →Gombač Branka.
Tudi sicer je bila aktivna v kulturnem dogajanju mesta, predvsem na recitalih; v tem kontekstu je prijateljevala s →Šega Kristino in →Čar Jankom.
Z možem Markom sta pela in muzicirala, gostila prijatelje, krojila je svoja oblačila, prosti čas pa je najraje izkoristila na morju, na otoku Pagu, v katerega sta se z Markom že zgodaj zaljubila ter za ta otok navdušila mnoge Bistričane. Njen hobi je bilo gobarjenje, napovedovanje prihodnosti iz kavne usedline in kart (kar je bila njena družinska tradicija, po materini strani, op. V. Cvahte), za pohodništvo po Pohorju pa je navdušila vso družino.
Zora Cvahte je umrla 20. januarja 2019 v Mariboru. Pokopana je v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *leta 1986 je prejela Priznanje občine Slovenska Bistrica.*
Viri: *informatorka: Cvahte, Vanesa, hči, Slovenska Bistrica, februar 2021.*
Foto: *album Vanese Cvahte.*

CZEIKE, Max (1879–1945)

* 12. december 1879 • Nový Jičín (Češka)
† 1945 (predvidoma) • Maribor (predvidoma)
Poklic ali dejavnost: *arhitekt*

Max Czeike, arhitekt nemških korenin, se je rodil 12. decembra 1879 v kraju Nový Jičín na Češkem, ki je spadala takrat pod Avsto-Ogrsko.

Leta 1918 je bila po njegovih načrtih v neobaročni slog spremenjena starejša zgradba (Juhartov dvorec, →Juhart Franc) na Mariborski cesti v Slovenski Bistrici, prav tako mu pripisujejo tudi hišo na sedanji Mariborski cesti 6 (nekoč je bil v tej hiši mizar Guntner, op. S. Husu). Leta 1922 so po njegovih načrtih postavili kapelo sv. Roka (Juhartovo kapelo) v Kovači vasi pri Slovenski Bistrici, izdelal pa je tudi načrte za kapelo Presvetega Srca Jezusovega v Žabljeku v občini Slovenska Bistrica, ki jo je dala zgraditi Neža Tkavc iz Žabljeka, v zahvalo za srečno vrnitev s potovanja okoli sveta. Gradili so jo med leti 1931–34.

Leta 1945 je nova oblast Maxa Czeika zaprla in ga umorila.[15]

Viri: *Ivanović, Nataša: Maks Czeike; Likovna umetnost v prostoru mesta Maribor, pridobljeno s http://www.mariborart.si/osebnost/-/article-display/maks-czeike • Kapela Presvetega Srca Jezusovega v Žabljeku, TIC Slovenska Bistrica, pridobljeno s https://tic-sb.si/kaj-videti/kulturna-dedi%C5%A1%C4%8Dina/sakralni-objekti/kapela-presvetega-srca-jezusovega-v-%C5%BEabljeku.html.*

Č

ČAR Janko
ČERIČ Franjo
ČERIČ Jakob
ČERNE Jernej
ČERNE Marija Serafina (Jožefa)
ČOP Leopold
ČOP Lucija

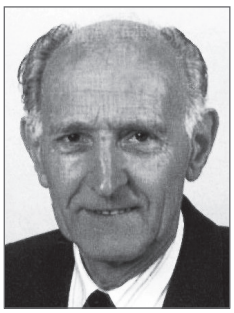

ČAR, Janko, prof. dr. (1932–2017)

* 11. februar 1932 • Veliko Tinje (občina Slovenska Bistrica)
† 9. julij 2017 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *slovenist • pesnik in pisatelj • kulturni delavec • režiser • častni občan občine Slovenska Bistrica*

Janko Čar (psevdonim Janez Blažič), se je rodil 11. februarja 1932 na Velikem Tinju očetu Ivanu, trgovcu, in materi Julijani, rojeni Smeh, trgovki. Kmalu po njegovem rojstvu so se preselili na Zgornjo Bistrico (občina Slovenska Bistrica), kjer so imeli starši trgovino. Da bi se izognili izselitvi v Srbijo, so leta 1941 pobegnili na očetov dom v Čekovnik nad Idrijo. Ko so se po vojni vrnili v Slovensko Bistrico, je Čar opravil malo maturo in leta 1952 maturiral na realki[35] v Mariboru. Nato se je vpisal na ljubljansko univerzo, kjer je leta 1958 diplomiral iz slovenskega in srbohrvaškega jezika in književnosti ter leta 1989 tudi doktoriral na temo: *Temeljne prvine jezika in sloga v Tavčarjevem ciklu kratke vaške proze Med gorami.*
Slovenščino je poučeval na osnovni šoli v Oplotnici (1959–60) in Slovenski Bistrici (1960–64), nato pa se je zaposlil na Pedagoški akademiji v Mariboru kot asistent (1964–69) ter tlakoval pot univerzitetnemu študiju slovenistike na Univerzi v Mariboru kot predavatelj (1966) in profesor višje šole (1969), višji predavatelj (1984) in docent[51] za slovenski jezik (1990). Na Pedagoški akademiji oz. kasneje Pedagoški fakulteti (1985–94) je predaval kulturo ustnega in pisnega izražanja, skladenjsko stilistiko,[52] stavčno fonetiko,[53] uvod v študij slovenskega jezika, sporočanje, pravorečje in zgodovino slovenskega knjižnega jezika, na Višji pravni šoli v Mariboru (1978–79) pa kulturo izražanja. Leta 1974 je vodil lektorat[54] slovenskega jezika na Visoki učiteljski šoli v Sombotelu (Madžarska), tam je bil tudi gostujoči profesor (1974–86). Bil je predstojnik Oddelka za slovanske jezike in književnosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru (1984–85 in 1991–94).
Leta 1994 se je upokojil, vendar je honorarno še vedno predaval retoriko[55] na mariborski enoti Teološke fakultete Univerze v Ljubljani.
Pisal je pesmi in prozo.
Dolga leta je bil član Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, kjer je opravljal večinoma delo lektorja[56]. Nato je v Kulturnem društvu Slomšek Slovenska Bistrica deloval kot režiser.
Bil je član Evropske akademije znanosti in umetnosti in častni član Slavističnega društva Slovenije, vodil je tudi občinski svet občine Slovenska Bistrica.
Janko Čar je umrl 9. julija 2017 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Dela: *Kosovelova balada o brinovki (literarna študija), 1972 • Med svitom in zarjo (poezija), 1997 • Izbrana poglavja iz kulture izražanja (učbenik), 1980 • Božične zgodbe (kratka proza), 2003 • Čar, Janko – Rajh, Primož: S knjigo na oder (izbor dramskih del), Slovenska Bistrica, 2012 • več dramskih besedil.*
Priznanja: *prejel je plaketo →Štefana Romiha z listino ZKD Slovenska Bistrica za življenjsko delo na področju ljubiteljske kulture • 1986 je prejel Priznanje občine Slovenska Bistrica • leta 2009 je bil imenovan za častnega občana občine Slovenska Bistrica leta.*
Viri: *Jesenšek, Marko: Čar, Janko, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1023080/ • arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ČERIČ, Franjo (1911–1984)

* 27. november 1911 • Lačna Gora (občina Oplotnica)
† november 1984 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *fotograf • udeleženec NOB*

Franjo Čerič se je rodil 27. novembra 1911 na Lačni Gori pri Oplotnici očetu →Čerič Jakobu in materi Katarini.
Lahko bi rekli, da mu je bila poklicna pot fotografa položena že v zibelko. Ob takem mojstru, kot je bil njegov oče, se je lahko veliko naučil.
Z ženo Ido sta si ustvarila družino. Leta 1938 se mu je rodil sin Mladen, leta 1939 pa je

opravil mojstrski izpit. Leta 1936 je prevzel očetovo obrt ter nadaljeval družinsko tradicijo v starem mestnem jedru v Slovenskih Konjicah. Leta 1940 se mu je rodila še hči Ida.
Med 2. svetovno vojno je bil kurir, s partizanskim imenom Muki. V eni izmed nalog je bil ujet in zaprt v mariborskih zaporih, od koder je pobegnil med bombardiranjem Maribora in se spet pridružil partizanom.
Po vojni se je s sodobnejšo tehniko, ki je omogočala lažje terensko delo, iz svojega studia lahko podal tudi na teren, kjer je zabeležil marsikateri pomemben trenutek v življenju Bističanov in Konjičanov.
Leta 1952 je preselil obrt iz Slovenskih Konjic v Slovensko Bistrico, na Trg svobode 11.[57] Po upokojitvi leta 1970 je predal obrt sinu Mladenu Čeriču, sedaj pa obrt z družino vodi Mladenova snaha Mojca Čerič.
Franjo Čerič je umrl novembra 1984 v Mariboru.
Viri: *Kambič, Mirko: Fotografi – kronisti bistriške preteklosti, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 185 • Franjo Čerič, Fotografska družina Čerič, katalog razstave, Slovenska Bistrica, 2016, str. 24–27.*
Foto: *fotoarhiv družine Čerič.*

ČERIČ, Jakob (1869–1950)

⁎ 14. julij 1869 • Starše
† 30. september 1950 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *fotograf*
Jakob Čerič se je rodil 14. julija 1869 v Staršah pri Ptuju. Njegova žena Frančiška je bila osem let mlajša, rojena 1877.
Bil je vsestranski specialist, spreten samouk. Znal je montirati cerkvene orgle, urediti električno napeljavo, fotografirati, mizariti in še kaj.
S fotografsko obrtjo je začel leta 1908 v Oplotnici. Član Zadruge fotografov v Ljubljani je Jakob Čerič postal 15. aprila 1923. Takrat je bival na Lačni Gori pri Oplotnici. Obrtno dovoljenje je odpovedal 22. decembra 1939, prevzel pa ga je njegov sin →Čerič Franjo (1911–84), ki je bival v Slovenskih Konjicah.
O njegovem mojstrstvu priča tudi to, da je dr. Avguštin Stegenšek v svojo znamenito knjigo *Konjiška dekanija*[58] vključil tudi pet fotografij Jakoba Čeriča.
Pri očetu Jakobu Čeriču so se izučili fotografske spretnosti vsi trije otroci: sinova Ivan in Franjo ter hčerka Elizabeta. Franjo Čerič je prevzel očetovo obrt v Slovenskih Konjicah leta 1939 in jo leta 1952 preselil v Slovensko Bistrico.
Jakob Čerič je umrl v Slovenski Bistrici 30. septembra 1950 zaradi posledic nesreče. Pokopan je v družinski grobnici v Oplotnici.
Viri: *Kambič, Mirko: Fotografi – kronisti bistriške preteklosti, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 185–187 • Jakob Čerič, Fotografska družina Čerič, katalog razstave, Slovenska Bistrica, 2016, str. 18–19.*
Foto: *fotoarhiv družine Čerič.*

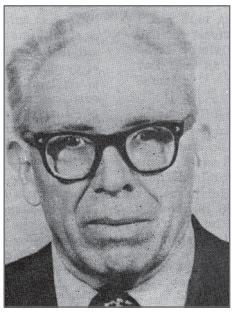

ČERNE, Jernej (1903–1982)

⁎ 1903 • Šmartno v Rožni dolini (občina Celje)
† 1982 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • zobozdravnik*
Jernej Černe se je rodil leta 1903 v Šmartnem v Rožni dolini in je bil začetnik zobozdravstva v občini. V Slovensko Bistrico se je priselil leta 1933 in začel z zdravniško prakso. Ko mu je po spletu nesrečnih okoliščin zaradi razlitja slepega črevesa umrl sin, je za njegovo smrt krivil sebe in zaradi te »krivde« opustil zdravniški poklic in postal zobozdravnik.
Leta 1941 so ga Nemci skupaj z ženo in otrokom izgnali v Srbijo, v Černejevo hišo pa se je vselil vojaški zdravnik Pechaček z družino in bolničarjem. Konec vojne je bila v hiši vojaška ambulanta, v njej je stanoval tudi vojaški zdravnik dr. Schuster.

Po vojni, ko se je Černe vrnil iz izgnanstva v Slovensko Bistrico, je takoj pričel z rednim zobozdravstvenim delom. V začetku je z njim sodeloval dentist[59] →Antolič Ivo, ki je kasneje postal profesor ortodontije[60] v Ljubljani. Šele po letu 1960 sta prišla v pomoč dva dentista (Košutnik in Vencelj), za njim pa dentist Drago Horvat. Tako je ostalo do leta 1965, ko je odšel Černe v pokoj.
Jernej Černe je umrl leta 1982 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 5.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 239.*

ČERNE, Marija Serafina (Jožefa) (1908–1977)

* 8. marec 1908 • Kromberk (občina Nova Gorica)
† 1977 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *redovnica • misijonarka*
Marija Černe Serafina (pri krstu Jožefa), misijonarka, se je rodila. 8. marca 1908 v Kromberku pri Novi Gorici. Oče je leta 1913 odšel na delo v Cleveland (ZDA) in tam ostal do leta 1920. Mati je umrla leta 1915, nakar sta otroke – sirote vzela na Štajersko Frančiška in Gregor Lorenčič, skladiščnik na železniški postaji v Gorici. Preselili so v Laporje pri Slovenski Bistrici. Gregor Lorenčič si je kasneje kupil mlin na Ješenci pri Račah.
Osnovno šolo je začela obiskovati v šolskem domu v Gorici, nadaljevala in zaključila pa v Laporju. Po končani šoli je služila pri nekem kmetu na Bistriškem, nato pa sledila sestri Valeriji, ki je že delala v predilnici v Tržiču. Tu je stanovala v dekliškem domu. Z željo, da bi postala redovnica-misijonarka, je leta 1932 vstopila k šolskim sestram sv. Frančiška v Mariboru in po noviciatu[61] leta 1933 napravila večne zaobljube. Že naslednje leto je odšla v Paragvaj (Južna Amerika). Tu je delovala med Indijanci v krajih San Jose in San Leonardo v zamočvirjenem predelu porečja reke Pilcomavo. Njeno delo je potekalo med domačini, ki jim je bila redovnica, učiteljica, pa tudi zdravnica.
Leta 1966 je prestala srčni infarkt in se zdravila v Buenos Airesu (Argentina, Južna Amerika), kjer je po okrevanju tudi ostala. Leta 1973 so jo prestavili najprej v Rosario, nato v San Lorenzo pri Santa Fe-ju (oba Argentina). Pri svojem delu je tako podrobno spoznala in se priučila indijanskemu jeziku kučuluk, da je v njem napisala prvo čitanko v tem jeziku, na podlagi katere je domorodce poučevala. Njena čitanka je služila tudi kot osnova za druge šolske učbenike v tem jeziku, ki so jih napisali kasneje.
Julija1976 se je po 42-letni odsotnosti spet mudila v domovini.
Marija Černe Serafina je umrla leta 1977.
Dela: *čitanka v indijanskemu jeziku Nivaclé.*
Viri: *Kogoj, Marija Jasna: Černe, Marija Serafina, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1006300/ • Brecelj, Marijan: Černe, Marija Serafina, Primorski slovenski biografski leksikon, 3. snopič, Gorica, 1976, str. 231–232.*
Foto: *pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/static/osebe/sbi1006300_Cerne_Marija_Serafina_1.jpg.*

ČOP, Leopold (1919–1941)

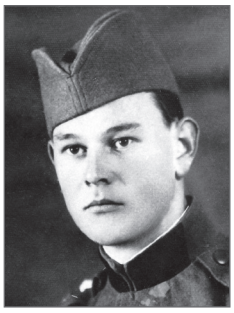

* 14. november 1919 • Jesenice
† 30. oktober 1941 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *trgovec*
Leopold Čop, klicali so ga Poldi, sin →Čop Lucije, se je rodil 14. novembra 1919 na Jesenicah.
S starši je prišel na Pragersko leta 1929, ker je oče, zavirač, dobil službo. Stanovali so v železniški čuvajnici ob progi, a ne dolgo. Zgodila se je nesreča, oče je umrl, ker ga je med premikom stisnil vagon, vdova in sin pa sta morala zapustiti čuvajnico in se preseliti v drugo stanovanje na Pragerskem.
Leopold se je po prvih petih razredih ljudske šole vpisal na klasično gimnazijo v Mariboru,

ko je oče umrl, pa je moral kljub nadarjenosti (bil je odličen dijak), misel na študij opustiti. Najprej je dokončal preostale razrede ljudske šole na Pragerskem, nato pa se je v Slovenski Bistrici izučil za trgovca.

Že leta 1941 se je pridružil prvi uporniški skupini na Pragerskem, ki je za odporniško gibanje zbirala orožje in druge potrebščine ter razširjala propagandno gradivo za Osvobodilno fronto[62] (OF). Zaradi izdaje je gestapo[31] večino njenih članov 23. in 24. septembra 1941 aretiral, tudi Leopolda Čopa, ter jih šest od njih ustrelil 10. in 30. oktobra 1941 kot talce. Leopold Čop je bil eden od 30 ustreljenih talcev[258] 30. oktobra 1941 v mariborskih zaporih. Od septembra 1941 do oktobra 1942 so nacisti talcem dovolili pisati poslovilna pisma v pričakovanju, da bodo jetniki, ki so vedeli, da bodo čez uro ali dve ustreljeni, klonili in bodo svarili svojce pred nevarnostjo, da bodo torej ta pisma zasejala med Slovenci strah. Talci pa so v večini pisem svojce tolažili, jih hrabrili in dokazovali, da jih okupator ni zlomil. Ko so nacisti spoznali, da svojega namena ne dosegajo, jim pisanja niso več dovolili.

Tudi Čop je, preden so ga ustrelili, napisal poslovilno pismo svojemu dekletu Marici Polšak:

»Draga Marica!

Danes, ko je tako lep dan zunaj, sem se odločil, da Ti pišem to moje zadnje pismo, takorekoč poslovilno. Oh, kolikokrat sem v teh dneh mislil na Tebe in na urce, ki sva jih skup preživela. Zdaj šele vidim, da sem Te res ljubil, tako nesebično, tako močno, kakor more ljubiti le mladost. Še do nedavnega nisem vedel kaj je to; res, da sem mogoče prej včasih mislil, da ljubim toda to so bile zablode, za katere mi pa ne more nihče nič očitat, ker nisem bil nikdar materialist in izkoriščevalec in tudi ne bom. Tako nenadno se mi je prikradla v srce ljubezen do Tebe, da niti sam nisem vedel kedaj, le zavedal sem se nekega dne, da Te ljubim, ljubim. Ko si mi tudi Ti dala besedo sem bil srečen; kakor še nikdar poprej. Sicer Ti jaz Marica nisem dosti govoril o ljubezni, ker ne polagam važnosti na besede, na tiste sentimentalne puhle, zaljubljene besede, ki se stalno ponavljajo in se ne imenujejo zastonj »fraze«. Rajši sem s Teboj debatiral, kaj bolj globokega. Ali se spomniš tistega najinega pogovora doli na vašem sadovnjaku, kakšen mora biti mož in kakšna žena. Pri takih pogovorih se, Marica, spoznajo značaji, seveda, če ni zraven laži ...

Toda nama ni bilo usojeno, da bi uživala v tej mladi, lepi ljubezni. Morala sva se ločiti in to še brez slovesa. Usoda je s svojo roko posegla vmes in me odtrgala od dragih, tako, kakor če voda ribo vrže na breg, kjer mora žalostno poginiti.

Ne bom več dosti pisal. Jaz mislim Marica, da v Tvoji ljubezni ni bilo laži in če si me vsaj malo ljubila, boš ohranila spomin na me. Toda kakor bodo obledele te črke, bo obledel tudi spomin. Čez leta in leta se boš mogoče kdaj spomnila, da je živel neki Polde in da je izginil v valovih življenja. Takrat boš Ti že mogoče srečna mati in žena. In ko bodo odrasli otroci jim boš lahko pravila iz preteklosti kako je teklo življenje in zakaj je izginil tu in tam kateri, izginil tako mlad in poln življenja.«

Krajše pismo je Čop napisal tudi materi Luciji. Mati je obe pismi našla v sinovi obleki, ki jo je dobila iz zapora po njegovi ustrelitvi. Sinovo pismo, napisano zanjo, je odnesla leta 1942 s seboj v Auschwitz[63] in se je tam izgubilo. Mati Lucija je Marici Polšak pokazala tudi to pismo; večkrat ga je prebrala in po njenem spominu je Leopold materi napisal:

»Ljuba mama! Poslavljam se od Tebe. Ne žaluj za menoj, ostani trdna. Lepo pozdravi Marico.«

Viri: *Munda, Mirko: Kraj in krajani, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 64. • Saje, Frančišek: Čop, Leopold, Poslovilna pisma žrtev za svobodo, Maribor, 1969 • Penič, Lojze: Okupacija in NOB, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 399.*

Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 59.*

ČOP, Lucija (1890–1942)

⁎ 1890 • Žirovnica

† 1942 • Auschwitz (Poljska)

Poklic ali dejavnost: *gospodinja*

Lucija Čop, mati →Čop Leopolda, se je rodila leta 1890 v Žirovnici na Gorenjskem, živela pa je na Pragerskem.
Nemci so jo 3. avgusta 1942 prijeli na Pragerskem in jo odpeljali v zbirno taborišče v Celje, od tam na grad Borl (občina Cirkulane), 30. avgusta 1942 pa internirali[259] v koncentracijsko taborišče Auschwitz[63] (Poljska), kjer je leta 1942 umrla.
Viri: *Penič, Lojze: Čop, Lucija, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 22.*

D

DICHTEL Johann
DOBROVNIK Stanko
DOLINŠEK Štefan
DOMINKUŠ Ferdinand (Fran)
DORN Anton
DOVNIK Karel
DREO Štefan
DRNOVŠEK Marko
DROBNIČ Josip
DUŠEJ Vladimir

DICHTEL, Johann (1895–1946)

* 1895 • Novake (občina Poljčane)
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kavarnar*
Johann Dichtel, kavarnar v Slovenski Bistrici, se je rodil leta 1895 v Novakih pri Studenicah. Po koncu vojne je bil aretiran, zaprt v taborišču Bresternica[166] in januarja 1946 »izginil«.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Ditchel, Johann, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 22.*

DOBROVNIK, Stanko (1943–2013)

* 1943 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 2013 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kemik • športnik*
Stanko Dobrovnik se je rodil leta 1943 na Pragerskem. Svojega očeta ni poznal. Komaj nekaj mesecev je imel, ko so očeta, mobiliziranega v nemško vojsko, proti koncu leta 1943 sestrelili nekje nad Ukrajino. Kot motorni pilot je bil dodeljen letalcem. Pilotiral naj bi lovca messerschmitt Bf 109.[64]
Stanko Dobrovnik je leta 1968 diplomiral na fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo v Ljubljani, se zaposlil v Tovarni glinice in aluminija (TGA) v Kidričevem, nato v Rudarskem šolskem centru v Velenju in nazadnje kot profesor kemije na mariborski prvi gimnaziji. Ob delu je končal tudi Fakulteto za šport v Ljubljani.
Stanko Dobrovnik, za vrstnike in prijatelje Kosobrin, je bil odličen športnik. Kot gimnazijec v Mariboru in študent v Ljubljani je treniral orodno telovadbo (pogosto skupaj z enim najuspešnejših slovenskih športnikov vseh časov Mirom Cerarjem st.), judo, boks in atletiko.
Bil je med najboljšimi športniki občine Slovenska Bistrica v desetletju 1961–71, zaslužni športnik občine Slovenska Bistrica leta 1972 ter eden najboljših tekmovalcev v Jugoslaviji v vojaškem in partizanskem mnogoboju. Do zadnjega dneva življenja je redno tekel (mnogokrat tudi maraton); po svojem dnevniku, ki ga je skrbno vodil, je pretekel toliko kilometrov, kot so trije obsegi Zemlje (okoli 120.000 km, op. S. Husu).
Poročen je bil z Marinko (Marijo), rojeno Keršič (1942–97), iz Starega Loga, imela sta hčerko Mojco in sina Stanka.
Stanko Dobrovnik je umrl leta 2013 in je pokopan na Črešnjevcu.
Priznanja: *leta 1972 je prejel priznanje Zaslužni športnik občine Slovenska Bistrica.*
Viri: *Munda, Mirko: Društvo Sokol, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 252–253.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko – kronika, str. 253.*

DOLINŠEK, Štefan (1902–1971)

* 5. december 1902 • Stari Log (občina Slovenska Bistrica)
† 15. junij 1971 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kovač • sindikalist*
Predvojni komunist Štefan Dolinšek se je rodil 5. decembra 1902 v Starem Logu pri Pragerskem.
Osnovno šolo je končal na Spodnji Polskavi in se leta 1919 v Slovenski Bistrici izučil za kovača. Med službovanjem v tovarni štedilnikov Hiršl v Zagrebu (Hrvaška) se je vključil v kovinarski sindikat in Komunistično partijo (KP) ter se navdušil za socialistične ideje. Nato je do odhoda k vojakom delal v opekarni →Steinklauber na Pragerskem in si leta 1925 našel delo v Srbiji, kjer je začel prevzemati sindikalne funkcije in (so)organizirati stavke.
Leta 1931, ko se je na banovinski[65] podkovski šoli v Ljubljani pripravljal na mojstrski izpit, ki bi mu dajal pravico, da odpre kovaško delavnico, je moral na ukaz KP pomagati pri begu revolucionarja, ki je bil obsojen na pet let težke ječe. Po tej sicer uspešno izpeljani nalogi

so ga orožniki aretirali ter mu v zaporu hoteli izsiliti priznanje s pretepanjem in mučenjem. Ničesar ni priznal, je pa bil obsojen na šest mesecev zapora in po njem na izgon na Spodnjo Polskavo. Ker tam ni našel dela, je šel iskat službo v Kruševac (Srbija), kjer je za prihajajoče občinske volitve razpečeval brošure in letake KP. Policija je za to izvedela, ga aretirala in med preiskavo našla pri njem nekaj brošur. Na njegovo zasliševanje je pripotoval iz Beograda (Srbija) celo sam zloglasni šef tajne policije Dragomir Jovanović.[66] Spet so ga tepli in hudo mučili ter ga prepeljali v najhujši zapor Kraljevine Jugoslavije, v beograjsko Glavnjačo, kjer so mu lomili prste in mu razbili podplate. Po tem ko ni ničesar priznal, so ga popolnoma izmučenega pripeljali na Spodnjo Polskavo.
Leta 1941 so ga Nemci odpeljali v koncentracijsko taborišče, preživel je tudi to in po vojni živel na Spodnji Polskavi. V kovaški delavnici, ki jo je imel v najemu od lastnika Doriča, je delal do sredine šestdesetih let, ko je zbolel.
Štefan Dolinšek je bil poročen s Spodnjepolskavčanko Heleno Frangež.
Umrl je 15. junija 1971 v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 390–391.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 390.*

DOMINKUŠ, Ferdinand (Fran), dr. (1829–1901)
⁎ 9. julij 1829 • Kalsdorf (Avstrija)
† 23. januar 1901 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *pravnik • poslanec v državnem zboru • narodni buditelj • čitalničar*
Ferdinand (tudi Fran) Dominkuš se je rodil 9. julija 1829 v Kalsdorfu pri Gradcu (Avstrija). Njegov oče Andrej je bil škofov oskrbnik v Sekavi blizu Ormoža in zaveden Slovenec, ki je v sinu vzbudil narodni čut in ga dal učiti slovensko.
Študij prava je končal na Dunaju (Avstrija) in bil tam tudi promoviran[41] za doktorja prava. Na Dunaju je bil leta 1848 član akademske legije.
Leta 1859 je v Mariboru odprl odvetniško pisarno, ki je kmalu zaslovela. Že leta 1862 je začel pri sodišču vlagati tožbe v slovenskem jeziku in si na ta način pridobil mnogo zaslug v boju za slovensko uradovanje. Bil je med ustanovitelji mariborske Čitalnice, Slovenske Matice, Narodne tiskarne in Slovenskega naroda ter znan podpornik slovenske dijaške mladine. Bil je poslanec v štajerskem deželnem zboru in kasneje v državnem zboru.
Na Zgornji Polskavi in v Jeruzalemskih goricah je imel svoje vinograde. Na Zgornji Polskavi se je shajal z narodnjaki, med katerimi še posebej izstopajo: →Vošnjak Josip, notar Franc Ratej in pisatelj Josip Jurčič. Med mnogimi znanimi štajerskimi narodnjaki, s katerimi se je tudi srečeval, so bili še: →Babnik Friderik, pravnik (1883–1941), F. Gartner (†1938), →Sabati Josip, učitelj (1856–1941) in A. Šebat († 1926).
Ferdinand Dominkuš je umrl 23. januarja 1901 v Mariboru, pokopan je na pokopališču na Zgornji Polskavi.
Viri: *Gradišnik, Stane: Dominkuš, Ferdinand, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 15.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-V5DUVCJX.*

DORN, Anton (1922–1945)
⁎ 17. januar 1922 • Slovenska Bistrica
† 25 julij 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Anton Dorn se je rodil 17. januarja 1922 v Slovenski Bistrici.
Bil je v nemški vojski.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in 25 julija 1945 in neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Dorn, Anton, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 23.*

DOVNIK, Karel (1914–1945)

* 2. oktober 1914 • Žabljek (občina Slovenska Bistrica)
† 8. februar 1945 • Ptuj
Poklic ali dejavnost: *delavec • udeleženec NOB*
Karel Dovnik se je rodil 2. oktobra 1914 v Žabljeku pri Laporju.
Bil je borec Šercerjeve brigade.
Nemci so ga ujeli in 8. februarja 1945 kot talca[258] ustrelili na Ptuju.
Viri: *Penič, Lojze: Dovnik, Karel, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 24.*

DREO, Štefan (1885–1945 ?)

* 1885 • Slovenska Bistrica
† 1945 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zaposlen pri grofu Attemsu*
Štefan Dreo se je rodil leta 1885 v Slovenski Bistrici. Bil je uslužbenec pri grofu Attemsu.
Leta 1945 je bil aretiran in neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Dreo, Štefan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 23.*

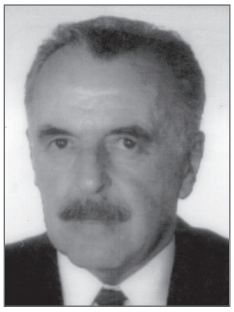

DRNOVŠEK, Marko (1925–2003)

* 16. junij 1925 • Slovenska Bistrica
† 22. april 2003 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *inženir • direktor Elektrokovine Maribor*
Marko Drnovšek se je rodil 16. junija 1925 očetu Dominiku in materi Pavli, rojeni Krulc, v Slovenski Bistrici, kjer je preživel tudi del otroštva. Družina se je nato preselila v Laško.
Gimnazijo je obiskoval v Celju, nato pa nadaljeval študij elektrotehnike v Zagrebu (Hrvaška), kjer je diplomiral leta 1951.
Z družino se je leta 1954 preselil v Maribor in se zaposlil v mariborski Elektrokovini, kjer je ostal do upokojitve.
Že kot mlad inženir se je izpopolnjeval v tujini. S pridobljenim znanjem in organizacijskimi sposobnostmi je pripomogel k razvoju in modernizaciji matične delovne organizacije, ki je postala znana tudi izven meja takratne države in bil tudi njen dolgoletni direktor.
Marko Drnovšek je umrl 22. aprila 2003 v Mariboru.
Priznanja: *za izjemne dosežke v organizaciji in vodenju gospodarskih organizacij je leta 1972 prejel najvišje priznanje GZS – Kraigherjevo nagrado.*
Viri: *informator: Drnovšek, Gregor, sin, Maribor, januar 2020.*
Foto: *album Gregorja Drnovška.*

DROBNIČ, Josip (1812–1861)

* 18. april 1812 • Sv. Ema ob Sotli (občina Podčetrtek)
† 5. avgust 1861 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • pisatelj • publicist • čitalničar • kulturni delavec*
Josip Drobnič se je rodil 18. aprila 1812 pri Sv. Emi ob Sotli.
Po duhovniškem posvečenju leta 1839 je kaplanoval v raznih krajih, med drugim tudi v Slovenski Bistrici.
Pisal je pesmi, sestavil precej obsežen *Ilirsko-nemačko-talianski mali rečnik* (1846–1849), leta 1850 ustanovil tednik *Slovenska čbela* ki je bil prvi leposlovno poučni časopis v slovenskem jeziku, v Celju je ustanovil čitalnico in izdal *Slovensko-nemško-talianski* in *Taliansko-nemško-slovenski besednjak* (1858).
Josip Drobnič je umrl 5. avgusta 1861 v Gradcu (Avstrija).
Dela: *Ilirsko-nemačko-talijanski mali rečnik, 1846–1849 • Dvoboj in Raztresenca, 1850 •*

Slovensko-nemško-talianski in Taliansko-nemško-slovenski besednjak, 1858 • Venec gledaliških iger, 1859.
Viri: *Gradišnik, Stane: Drobnič, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 16 • Žmavc, Janez: Drobnič, Josip, Enciklopedija Slovenije 2, Ce–Ed, Ljubljana, 1988, str. 335.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

DUŠEJ, Vladimir (1946–1996)

⁎ 25. september 1946 • Tinjska Gora (občina Slovenska Bistrica)
† 21. avgust 1996 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *trgovec • inšpektor • samostojni podjetnik • predsednik SZDL • športni pilot*

Vladimir Dušej se je rodil 25. septembra 1946 v Tinjski Gori očetu Francu in mami Mariji, rojeni Blažič.
Osnovno šolo je obiskoval najprej na Velikem Tinju, končal pa jo je na Prihovi, ker so se medtem preselili iz Tinjske Gore na Preloge (občina Slovenska Bistrica).
Po končani osnovni šoli se je učil za trgovca na Trgovski šoli v Maribor (sedaj Srednja šola za trženje in dizajn Maribor, op. S. Husu). Po končani šoli se je zaposlil kot trgovec na Planikini bencinski črpalki v centru Slovenske Bistrice (nahajala se je na Trgu svobode pred nekdanjo prodajalno Železnina, op. S. Husu).
Leta 1964 se je samozaposlil kot avtoprevoznik. Kupil je svoj tovornjak Magirus Deutz.
Leta 1967 je odšel na služenje vojaškega roka v Prokuplje (Srbija). Služenje je predčasno zaključil zaradi operacije na ortopedski kliniki v Ljubljani, ki je bila potrebna zaradi posledic prometne nesreče.
Vladimir Dušej se je po služenju vojaščine leta 1968 zaposlil kot šofer v prevozniškem podjetju Špedtrans Maribor, kjer je delal 3 leta. Leta 1972 se je zaposlil na Petrolovi bencinski črpalki v Slovenskih Konjicah in istočasno ob delu študiral na komercialni šoli v Mariboru.
7. julija 1973 se je poročil z Dragico, rojeno Drozg, iz Slovenske Bistrice. V zakonu sta se jima rodili hčerki Barbara (10. 6. 1975) in Anja (5. 5. 1982).
Po uspešno končani komercialni šoli se je zaposlil v trgovsko-storitvenem podjetju Dravinjski dom v Slovenskih Konjicah. Ob delu je nadaljeval študij na Višji upravni šoli v Ljubljani in jo tudi uspešno zaključil ter se leta 1975 zaposlil kot davčni inšpektor na Občini Slovenske Konjice. Kasneje se je vpisal še na Pravno fakulteto v Ljubljani.
Leta 1977 se je kot načelnik za gospodarstvo zaposlil na Občini Slovenska Bistrica. Svojo poklicno pot je nadaljeval leta 1980 kot predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva[144] (SZDL) Slovenska Bistrica in nato leta 1985 kot prisilni upravitelj v podjetju Preskrba Slovenska Bistrica.
Leta 1990 sta z Jožetom Pipenbaherjem ustanovila skupno podjetje Svit d.o.o, leta 1992 pa je ustanovil lastno podjetje Simex-Trade d.o.o.
Dušej je leta 1994 z družbeniki ustanovil podjetje Rondal d.o.o. in v njem ponovno oživil proizvodnjo aluminijastih rondelic, kar je bilo za Impol tedaj nerentabilno. S tem je bilo ohranjenih okoli 60 delovnih mest. Družba še danes uspešno posluje.
Leta 1990 je v Vrsarju (Hrvaška) opravil izpit za športnega pilota in leta 1992 ustanovil prvo privatno pilotsko šolo v Sloveniji. Kupil je tudi svoje športno letalo, kar mu je kasneje predstavljalo glavni hobi.
Bil je tudi član Ribiške družine Slovenska Bistrica in je ob prostem času ribaril.
Vladimir Dušej je umrl 21. avgusta 1996 v Splošni bolnišnici Maribor (SBM) zaradi srčnega zastoja. Pokopan je na pokopališču v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka: Dušej, Dragica, žena, Slovenska Bistrica, februar 2021.*
Foto: *album Dragice Dušej.*

E

ENNEMOSER Maks

ENNEMOSER, Maks (1910–1944)

* 21. januar 1910 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 26. maj 1944 • Mauthausen (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Maks Ennemoser se je rodil 21. januarja 1910 na Pragerskem.
Nemci so ga internirali[259] v koncentracijsko taborišče Mauthausen,[33] kjer je 26. maja 1944 umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Ennemoser, Maks, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 24.*

F

FANTONI Tomaž
FEIGEL (Fajgelj) Otilija
FLURER Franc Ignac
FRELIH Anton
FURLAN Slavica

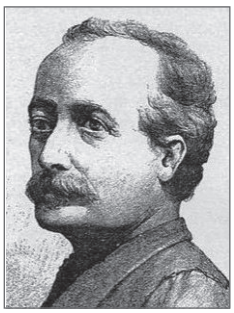

FANTONI, Tomaž (1822–1892)

* 16. december 1822 • Humin (Gemona, Italija)
† 31. maj 1892 • Slovenske Konjice
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Tomaž Fantoni se je rodil 16. decembra 1822 v Huminu.
Študiral je arhitekturo, zraven pa izredno tudi slikarstvo. Leta 1857 se je pridružil slikarjem, ki so hodili na delo v Avstrijo, kjer je poslikovali cerkve in slikali oltarne podobe. Leta 1861 je poslikal prezbiterij[1] stare, leta 1937 porušene čadramske cerkve. Med 1886–87 je poslikal Marijino cerkev na Prihovi. Njegove freske so še v prezbiteriju cerkve na Zgornji Ložnici.
Tomaž Fantoni je umrl 31. maja 1892 v Slovenskih Konjicah.
Dela: *poslikava prezbiterija stare čadramske cerkve, 1861 • Marijina cerkev na Prihovi, 1886/87 • freske v prezbiteriju cerkve na Zgornja Ložnici, 1875 • poslikave v Brežicah, Podsredi, Dobrni.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Fantoni, Tomaž, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 18 • Grafenauer, Ivan: Fantoni, Tomaž, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi178173/ • Žigon, Andreja: Fantoni, Tomaž, Enciklopedija Slovenije 3, Eg–Hab, Ljubljana, 1989, str. 85.*
Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Toma%C5%BE_Fantoni#/media/Slika:Fantoni.jpg.*

FEIGEL (Fajgelj), Otilija (1876–1946)

* 18. oktober 1876 • Volče (občina Tolmin)
† 26. marec 1946 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • knjižničarka • čitalničarka • kulturna delavka*
Otilija Feigel (Fajgelj je pisalo na nagrobniku, op. E. Pogorevc) se je rodila 18. oktobra 1876 v Volčah pri Tolminu.
Po šolanju je delala kot učiteljica pripravnica (suplentka) in je 1. aprila 1901 prišla že kot učiteljica iz Katschacha (Avstrija) v Slovensko Bistrico na dekliško ljudsko šolo. Sprejela jo je nadučiteljica[67] Maria Cuntara. Otilija Feigel se je hitro vključila v Čitalnico. Leta 1906 je bila že članica njenega odbora, njen predsednik je bil →Lemež Urban, med pomembnimi člani pa še →Novak Peter. Leta 1908 so ustanovili odsek, ki je imel nalogo ustanoviti javno ljudsko knjižnico, ki so ji dali ime Vošnjakova ljudska knjižnica. Knjige so ljudje pošiljali tajnici knjižnice Otiliji Feigel v Slovensko Bistrico. Kasneje je postala tudi knjižničarka.
Konec leta 1915 se je Marija Cuntara upokojila in Otilija Feigel je postala nadučiteljica dekliške ljudske šole. Ob koncu 1. svetovne vojne so 28. septembra 1918 ustanovili Narodni svet za slovenjebistriški okraj. Učiteljstvo sta zastopala Otilija Feigel in Matko Janžekovič, oče →Janžekovič Zore in →Janžekovič Borisa, ter več domačinov, na primer Peter Novak, Urban Lemež idr. Dekliška šola je dobila 22. marca 1922 novo učiteljico →Goričan Marijo, ki ji je pomagala pri knjižnici in v šoli.
Po 30 letih dela na dekliški ljudski šoli se je Otilija Feigel konec leta 1932 upokojila, vodstvo šole pa je prevzela Marija Goričan.
Otilija Fajgelj je umrla 26. marca 1946 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopana.
Priznanja: *leta 1931 je prejela odlikovanje Red sv. Save V. stopnje.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, oktober 2018 • šolska kronika Dekliške narodne šole Slovenska Bistrica • knjiga umrlih za Slovensko Bistrico na matičnem uradu Slovenska Bistrica.*

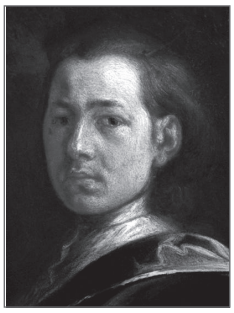

FLURER, Franc Ignac (1688–1742)

* 1688 • Augsburg (Nemčija)
† 25. junij 1742 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Franz Ignaz Flurer se je rodil leta 1688 v Augsburgu v Nemčiji.

Slikarstva se je učil v domači delavnici uglednega slikarja Johanna Riegerja, kasnejšega direktorja augsburške likovne akademije, pri katerem je petletni uk sklenil leta 1706. Pomembno je, da se je Flurer pri njem izuril tako v oljnem kot v fresko[68] slikarstvu, kar mu je kasneje prišlo prav pri celostnih opremah prostorov.
Flurer je stopil v službo kot hišni slikar mecenu[24] →Attemsu Ignacu Mariji I. verjetno kmalu po →Wagingerjevi smrti okrog leta 1718 in prvo delo je bilo najbrž nerealizirana poslikava Križeve kapele v brežiškem gradu. Konec junija 1718 je na podčetrškem gradu poslikal kapelo sv. Jurija in slavnostno dvorano ter naslikal dvanajst krajin.
Naslednja postaja Flurerjevega dela in hkrati njegovo najobsežnejše delo je bila med leti 1720–21 poslikava treh velikih prostorov v bistriškem gradu: viteške (slavnostne) dvorane, reprezentančnega stopnišča in grajske kapele. Leta 1722 je poslikal še obok Dizmove, danes Križeve kapele v cerkvi sv. Jurija na Ptuju.
Po naselitvi v Gradcu (Avstrija) je Flurer še naprej veliko slikal za svojega mecena, a vse več tudi za cerkve in samostane. V graškem obdobju je bil Flurer zelo zaposlen in cenjen slikar, lahko bi rekli, da ni sodil samo med vodilne graške slikarje, ampak tudi med iskane in vodilne slikarje na Štajerskem.
Franz Ignaz Flurer je umrl 25. junija 1742 v Gradcu.
Dela: *bistriški grad: dat. 1721: grajska kapela, reprezentančno stopnišče in viteška dvorana,• kapela gradu v Brežicah, ok. 1718 • Dizmova kapela v ž. c. na Ptuju, 1722 • oltarne slike: Zagorje pri Plištajnu, Spodnji Polskavi in Malečniku pri Mariboru • večje število krajin v olju.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Flurer, Franc Ignac, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 16 • Cevc, Anica: Flurer, Franc Ignaz, Enciklopedija Slovenije 3, Eg–Hab, Ljubljana, 1989, str. 128–129 • Šerbelj, Ferdinand: Mecen in njegov slikar vabita v bistriški grad, Slovenska Bistrica, 2008.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

FRELIH, Anton (1909–1985)

* 23. decembra 1909 • Podbrdo pri Škofji Loki
† 10. julij 1985 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kmet • prevoznik – furman • prvi župan Slovenske Bistrice po 2. svetovni vojni*
Anton Frelih se je rodil 23. decembra 1909 v zaselku Podbrdo pri Škofji Loki očetu Jožetu Frohlichu in materi Mariji, rojeni Grohar. Kot zaveden Slovenec si je dal kasneje spremeniti izvirni priimek Frohlich v Frelih. Imel je še sestro Julko ter brata Jožeta in Slavka, ki se je poročil z Italijanko in je po 2. svetovni vojni večkrat ilegalno prehajal čez mejo. Leta 1948 so ga na meji ujeli in neznano kje likvidirali.
Antonov oče je hitro po njihovem rojstvu odšel za zaslužkom na Aljasko (ZDA) in tam delal v rudniku zlata. S prisluženim in prihranjenim denarjem je leta 1922 od →Krulc Josipine kupil kmetijo z gostilno v Slovenski Bistrici (sedaj je tam Caffe Hof, op. S. Husu), kamor so se potem preselili in kmetovali.
Med 2. svetovno vojno sta bila z materjo izgnana v Bosno. Po vrnitvi iz izgnanstva, ko se je formirala nova oblast, je bil postavljen za prvega povojnega župana[70] Slovenske Bistrice (ker je peljal z vozom in konji škofa na birmo na Tinje, so ga umaknili s položaja, op. S. Husu).
Nekaj let kasneje je spoznal ženo Veroniko, ki je živela v samostanu v Slovenski Bistrici, se z njo poročil in rodila sta se mu sinova Tonček in Peter.
Preživljal se je s kmetovanjem, bil pa je tudi prevoznik s konji – furman. Zaradi širjenja mesta je bilo kmetovanje na njegovem posestvu, ki je bilo (skoraj) v centru mesta, iz leta v leto vse težje, zato ga je postopoma opustil. Zraven stare hiše si je leta 1969 zgradil novo hišo, staro hišo s hlevi in gospodarskimi poslopji pa dal v najem takratnemu gradbenemu podjetju Smreka iz Slovenske Bistrice. Kmalu po tem se je tudi upokojil.
Anton Frelih je umrl 10. julija 1985 v mariborski bolnišnici, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *informator: Frelih, Peter, sin, Rače, december 2019.*
Foto: *album Petra Freliha.*

FURLAN, Slavica (1922–2020)

* 3. maj 1922 • Idrija
† 22. december 2020 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zadnja še živeča bolničarka iz Partizanske bolnice Franja*

Slavica Furlan, rojena Hmelak, se je rodila 3. maja 1922 v Idriji očetu, lesnemu trgovcu. Tako kot mnoge druge primorske družine se je tudi njena za časa fašizma izselila v Jugoslavijo, na Štajersko. V Slovenski Bistrici je končala meščansko šolo, potem pa ostala doma in pomagala očetu v njegovem lesnem podjetju.

Ob začetku 2. svetovne vojne so jim nemški okupatorji zaplenili premoženje in jih izgnali na Hrvaško. Po številnih prošnjah jim je uspelo, da so se vrnili k mamini družini v Idrijo. Oktobra 1943 sta s sestro odšli v partizane. Ker je imela Slavica opravljen bolničarski tečaj, je postala bolničarka v Cerknem. Ravno takrat so gradili bolnišnico v soteski Pasice, vzporedno z njo pa so pod Cerkljanskim vrhom postavili tudi manjši oddelek, ki so ga imenovali oddelek A. Temu oddelku je bila dodeljena decembra 1943. Aprila 1944, ko so v Davči zgradili oddelek D, so jo premestili tja. Slavica je bila bolničarka na oddelku D vse do začetka leta 1945. Tu je spoznala tudi svojega moža Rada Furlana, ki se je kot ranjenec zdravil na tem oddelku. V začetku februarja 1945 so jo poklicali na bolničarski tečaj v Partizansko bolnico Franjo.[223] V »grapi« (Partizanski bolnici Franja) je potem ostala do konca vojne. Tam je pred koncem vojne noseča doživela še zadnjo sovražno ofenzivo, ki je za bolnišnico minila brez žrtev. 5. maja 1945 je skupaj z ranjenci odšla v osvobojeno Gorico.

Slavica Furlan je umrla 22. decembra 2020.

Viri: *Mestni muzej Idrija • Primorski dnevnik, pridobljeno s https://www.primorski.eu/se/slovo-od-zadnje-bolnicarke-iz-partizanske-bolnice-franja-BC730333.*

Foto: *pridobljeno s https://img.rtvslo.si/_up/upload/2020/12/29/65851960.jpg.*

G

GABERC Martin
GABERC Simon
GABERC Vinko – Gaberski
GANZITI Rudolf – Grad
GAŠPARIČ Rudolf
GERBIČ Lambert
GERDELJ Marijan
GERDOVIČ Bruno
GERM Vilijem
GODEC Marija (Marica)
GOMBAČ Branko
GORIČAN Alojz
GORIČAN Marija
GORNIK Franc
GORNJAK Vinko
GOSPODARIČ Rado
GRASL (Grassel) Anton
GREGORC Pankracij
GREGORIČ Leopold
GREGORIČ Miroslav
GREŠAK Mihael
GROSS Magdalena
GUNČER Franc

GABERC, Martin (1883–1941)

* 29. september 1883 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 6. april 1941 • Gornja Radgona
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • kulturni delavec*

Martin Gaberc se je rodil 29. septembra 1883 na Črešnjevcu.
Ko je služboval kot župnik v Gornji Radgoni, so na cvetno nedeljo, 6. aprila 1941, ko je nemška vojska brez vojne napovedi napadla Kraljevino Jugoslavijo, v Gornjo Radgono vdrli nemški vojaki. Ko je Gaberc zjutraj vstal, odgrnil zaveso, da bi odprl okno, ga je zadela krogla nemškega okupatorja. Mariborski Kulturbund[12] je pred tem objavil, da se ob prihodu nemških enot ne sme nihče prikazati na ulici ali na oknu. Nič hudega sluteči duhovnik Martin Gaberc je bil na mestu mrtev. Bil je med prvimi žrtvami 2. svetovne vojne na Slovenskem.
Martin Gaberc je umrl 6. aprila 1941 v Gornji Radgoni, kjer je tudi pokopan.
Viri: *Klemenčič, Franci: Gaberc, Martin, Družina, Ljubljana, 7. 4. 2011.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

GABERC, Simon (1838–1916)

* 3. oktober 1838 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 12. januar 1916 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • nabožni pisatelj*

Simon Gaberc, narodni gospodarstvenik in pisec nabožnih pesmi, se je rodil 3. oktobra 1838 na Črešnjevcu.
Gimnazijo je obiskoval v Mariboru med leti 1853–61, nato tudi bogoslovje in bil posvečen v duhovnika 29. junija 1865.
Služboval je na Zgornji Polskavi (1865–66), Tinju kot kaplan (1866–67), na Keblju kot pomožni duhovnik (1867–68), na Zgornji Ložnici pri Sv. Venčeslavu kot provizor[71] (1868), v Šmartnem pri Slovenj Gradcu (kot kaplan), Slivnici pri Mariboru, pri sv. Barbari v Halozah, na Ponikvi (kot provizor) in kot župnik v Framu. Leta 1896 je postal knezoškofovski[72] duhovniški svetovalec.
Od leta 1903 je bil predmestni župnik in dekan[45] pri sv. Magdaleni v Mariboru. Leta 1909 je bil imenovan za častnega kanonika.[49]
V *Slovenskem gospodarju* je objavljal članke s področja sadjarstva in vinarstva ter leta 1895 napisal *Gospodarske izkušnje sadjerejske, zlasti vinogradniške*. V *Slovenskem prijatelju* in *Duhovnem pastirju* je objavljal pridige. Leta 1884 je izdal *Šmarnice*.
Pisal je največ člankov nabožne vsebine (*Nedokončana premišljevalna knjiga za bolnike – iz govorov bolnikom mariborske bolnišnice*).
Simon Gaberc je umrl 12. januarja 1916 v Mariboru.
Dela: *nabožne pesmi od leta1871 dalje v Zgodnji danici • članki o sadjereji in vinogradništvu, Slovenski gospodar, 1895 • druga nabožna dela – objave tudi v tujih listih.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Gaberc, Simon, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 22 • Pirjevec, Avgust: Gaberc, Simon, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi194555/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/static/osebe/sbi194555_Gaberc_Simon.jpg.*

GABERC, Vinko – Gaberski (1886–1966)

* 13. januar 1886 • Pretrež pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
† 23. november 1966 • Piran
Poklic ali dejavnost: *časnikar • prevajalec*

Vinko Gaberc – Gaberski se je rodil 13. januarja 1886 v Pretrežu (tudi pri Laporju).
Po končanem šolanju na domačih tleh se je odpravil v Berlin (Nemčija), kjer je študiral časnikarstvo. Skupaj z Antonom Peskom je pričel urejati *Slovenski ilustrovani tednik*, za

katerega je uredil 1. in 2. številko, nakar je odšel za nekaj časa v Rusijo. Po vrnitvi domov je med 1. svetovno vojno sodeloval pri časopisu *Slovenec*.
Vinko Gaberc je umrl 23. novembra 1966 v Piranu.
Dela: *Brez slave - spomini na svetovno vojno, samozaložba, 1935 • Članki v Slovenskem ilustrovanem tedniku, Slovencu in drugod.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Gaberc, Vinko, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 23 • Uredništvo: Gaberc, Vinko, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi194674/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/static/osebe/sbi194674_Gaberc_Vinko.jpg.*

GANZITI, Rudolf – Grad (1905–1987)

⁎ 10. april 1905 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
† 27. julij 1987 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *politik • sindikalist • udeleženec NOB*
Rudolf Ganziti se je rodil 10. aprila 1905 na Vrholah pri Slovenskih Konjicah.
Kot mlad fant se je zaposlil na gradbiščih in delal tako kot vsi slovenski gradbinci v času gospodarske krize v najhujših delovnih razmerah. Vključil se je tudi v stavkovno gibanje na Slovenskem.
Že leta 1933 je postal član Komunistične partije Jugoslavije (KPJ), kjer je bil od jeseni leta 1934 do konca leta 1940 član Okrožnega komiteja Komunistične partije Slovenije (OK KPS) za Ljubljano. Zaradi svojega političnega udejstvovanja je bil tudi preganjan in zaprt.
Bil je nosilec partizanske spomenice,[73] saj se je v NOB vključil že na začetku vojne leta 1941, s partizanskim imenom Grad. Bil je organizator centralne tehnike (CT KPS) v Ljubljanski pokrajini in deloma na Štajerskem ter odgovoren za postavitev vseh ilegalnih postojank v Ljubljani in drugod.
Njegovo prvo tovrstno delo je bilo že leta 1941 v hiši Cesta na Brdo na Viču v Ljubljani, kjer je zgradil podzemni prostor – bunker za tiskarno. To je bila v okupirani Sloveniji prva zgrajena ilegalna tiskarna CT KPS. Kot vodja gradbenega oddelka CT KPS je v začetku leta 1942 na Emonski cesti v Ljubljani, nad takratno tovarno zamaškov, v stanovanju mizarja Kranjca zgradil tudi drugi bunker za tiskarno.
Leta 1943 je vodil gradnjo Baze 20 v Kočevskem rogu.[74]
Po letu 1945 je bil med drugim pomočnik inšpektorja za delo Ljudske republike Slovenije (LRS), predsednik sindikata gradbenih delavcev Slovenije in član sveta republike.
Rudolf Ganziti je umrl 27. julija 1987 v Ljubljani.
Viri: *Repe, Božo: Ganziti, Rudolf, Enciklopedija Slovenije 3, Eg–Hab, Ljubljana, 1989, str. 181 • Čarni, Ludvik: Ilegalne grafične tehnike centralne tehnike KPS v Ljubljani, Ljubljana, 1960.*
Foto: *časopis Glas, 1976, št. 73.*

GAŠPARIČ, Rudolf (1917–2006)

⁎ 7. februar 1917 • Kraljevica (Hrvaška)
† 18. avgust 2006 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *duhovnik*
Rudolf Gašparič se je rodil 7. februarja 1917 v Kraljevici na Hrvaškem, od koder se je družina preselila v vas Lipa, občina Beltinci, v Prekmurju.
Po končani osnovni šoli se je Rudolf odločil za nadaljnje šolanje na klasični gimnaziji v Mariboru. Ker je želel postati duhovnik, je bil v času gimnazije tudi gojenec dijaškega semenišča Maximilianum Victorinum v Mariboru. Bogoslovje je študiral v Mariboru. Po vdoru Nemcev in Madžarov v Slovenijo je nadaljeval bogoslovni študij na Visoki bogoslovni šoli v Sombotelu (Madžarska), tam je bil 19. junija 1943 tudi posvečen v duhovnika.
Njegovo prvo službeno mesto je bilo kaplanska služba v kraju Pecöl na Madžarskem. Po 2. svetovni vojni je bil kaplan na Svetinjah in v Hočah. Tri leta je kot vikar[46] namestnik

upravljal župnijo Kebelj (1950–53), nato je bil v letih 1953–59 župnijski upravitelj (duhovnik, ki začasno upravlja župnijo) v Puščavi na Pohorju, od koder je dve leti soupravljal župnijo Sv. Duh na Ostrem Vrhu (1959–61). Sledili sta kaplanski službeni mesti v Turnišču (1961–63) ter v Lendavi (1963–68).
1. septembra 1968 je prišel v Poljčane, najprej za nekaj mesecev kot kaplan, nato je kot župnijski upravitelj in župnik prevzel to župnijo. To obsežno župnijo je vodil do leta 1975.
Leta 1975 je prevzel v upravo župnijo Veliko Tinje v dekaniji[45] Slovenska Bistrica.
S svojim odprtim in prijaznim značajem si je kmalu pridobil naklonjenost župljanov in krajanov. Vse župljane je osebno dobro poznal ter bil mnogim moder svetovalec in prijatelj. Poleg dušnega pastirstva je skrbel za obnovo župnijske cerkve sv. Petra in Pavla na Velikem Tinju ter obeh podružničnih cerkvah, cerkve sv. Treh kraljev na Pohorju in cerkve sv. Urha na Pohorju.
Zaradi bolezni in oslabelosti se je 5. novembra 2003 odpovedal župniški službi. Dokler mu je zdravje dopuščalo, je kot upokojeni župnik še ostal v župnišču na Tinju, med svojimi župljani, tam maševal in spovedoval. Zavedal se je, da bo po njegovem odhodu kraj ostal brez stalnega duhovnika, zato se je toliko bolj trudil in skušal biti do zadnjega med svojimi verniki. Avgusta 2004 se je preselil v Maribor v Dom za upokojene duhovnike. Njegovo povezanost s tinjsko župnijo na poseben način kaže njegova svojeročno napisana oporoka, v kateri je med drugim zapisal: *»Želim, da se žara z mojimi posmrtnimi ostanki pokoplje na Tinju, kjer sem 28 let služboval.«*
Rudolf Gašparič je umrl 18. avgusta 2006 v Mariboru zaradi odpovedi srca. 23. avgusta 2006 so ga – kot je želel v oporoki – pokopali na Tinju. Pogrebno mašo in pogrebne obrede je vodil celjski škof dr. Anton Stres ob somaševanju 30 duhovnikov.
Viri: *Nadškofijski arhiv Maribor: Gašparič, Rudolf, NŠAM, Kartoteka duhovnikov, šk. 6, • Letopis Cerkve na slovenskem 2000, Ljubljana, 2000, str. 719.*
Foto: *Nadškofijski arhiv Maribor.*

GERBIČ, Lambert (1906–1964)

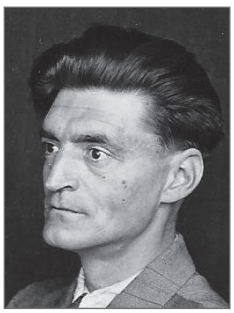

* 11. avgust 1906 • Ročinj (občina Kanal ob Soči)
† 1964 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • društveni in kulturni delavec • udeleženec NOB*
Lambert Gerbič se je rodil 11. avgusta 1906 v Ročinju na severnem Primorskem. Ko se je med 1. svetovno vojno leta 1915 odprla še soška fronta, je njegova družina iz Kanala ob Soči emigrirala v notranjost slovenskega ozemlja. Po končani vojni so očeta imenovali za upravnika pošte na Pragerskem. Oče je leta 1923 umrl za posledicami jetike, mati Frančiška, klicali so jo Franja, pa je učila ženska ročna dela na pragerski šoli.
Lambert je nadaljeval šolanje na klasični gimnaziji v Mariboru in se po končanih treh razredih prepisal na mariborsko učiteljišče; maturo je opravil leta 1925.
Pred odhodom k vojakom je dve leti služboval v Ljutomeru. Iz šole za rezervne častnike v Sarajevu (Bosna in Hercegovina) je prišel s činom podporočnika pehote. Zaposlil se je v pisarni opekarne →Steinklauber na Pragerskem. Konec avgusta 1928 je le dobil mesto učitelja na spodnjepolskavski šoli in naslednje leto opravil praktični učiteljski izpit, s katerim je napredoval iz začasnega v stalnega učitelja. Leta 1938 se je poročil z Ljudmilo, rojeno Primec, učiteljico na Tinju.
Lambert Gerbič je že kot dijak in pozneje kot učitelj deloval v Sokolu[40] in bil poleg tega aktiven v prosveti, kjer je režiral in igral ter vodil pevski zbor železničarjev Pohorje na Pragerskem.
Po kapitulaciji jugoslovanske vojske leta 1941 je bil v ustaškem[2] ujetništvu, od koder je pobegnil in se prebil domov na Spodnjo Polskavo. Nemški župan Pragerskega →Potočnik Jakob (po končani vojni je bil aretiran in umorjen, op. S. Husu) ga je očitno zelo cenil, da ga je zaposlil v občinski upravi in se zanj močno zavzel, da ga – zavednega Slovenca s Primorske, učitelja in aktivnega člana Sokola – Nemci niso izselili. Vsa leta vojne je tako preživel doma in bil zaposlen, je pa moral dobro skrivati svoja politična prepričanja. Že od leta 1942

je bil v zvezi s terenskimi aktivisti pohorskih partizanov. Februarja 1945 je postal član krajevnega odbora Osvobodilne fronte[62] (OF) in bil imenovan za njegovega sekretarja. Maja 1945 so mu v Slovenski Bistrici poverili nalogo, da pregleda vse šole v okraju in uredi vse potrebno, da se bo pouk lahko začel še isti mesec. Nekaj mesecev je vodil šolo na Šmartnem na Pohorju in bil septembra 1945 imenovan za učitelja in upravitelja šole na Spodnji Polskavi. Poleg obveznosti na šoli je bil zelo aktiven v političnih, stanovskih in kulturno-prosvetnih organizacijah.
Leta 1954 se je z družino preselil na Pragersko, kjer je prevzel vodenje štirirazredne, nepopolne osnovne šole.
Lambert Gerbič je umrl leta 1964 v mariborski bolnišnici.
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 391–393.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 392.*

GERDELJ, Marijan (1948–2020)
⁎ 14. april 1948 • Vinarje (občina Slovenska Bistrica)
† 20. avgust 2020 • Dolga Brda (občina Prevalje)
Poklic ali dejavnost: *arhivist • zborovodja • teolog*
Marijan Gerdelj se je rodil 14. aprila 1948 v Vinarju v občini Slovenska Bistrica.
Osnovno šolo je obiskoval na Prihovi (takrat je spadala še v občino Slovenska Bistrica) in v Slovenskih Konjicah, gimnazijo pa leta 1967 v Mariboru. Teologijo je študiral na Teološki fakulteti v Ljubljani in v Mariboru, kjer je leta 1996 diplomiral in leta 1978 opravil tudi izpit iz arhivistike.
Leta 1972 je služboval je v Pokrajinskem arhivu v Mariboru, od leta 1972–74 v Domu učencev Maribor Tezno, leta 1974 na Ljubljanski banki v Slovenj Gradcu, med leti 1974–93 kot arhivar v Železarni Ravne in od 1993–2001 v ravenski enoti Pokrajinskega arhiva Maribor.
Kot zborovodja je vodil več pevskih zborov, pel pa je tudi pri moškem pevskem zboru Foltej Hartman iz Pliberka.
Kot arhivist in raziskovalec z dolgoletnimi izkušnjami je svetoval v podjetjih in ustanovah pri urejanju dokumentarnega in pisnega gradiva.
Pisal je pesmi, prozo, bil raziskovalec, urednik in družbeni kritik. Sodeloval je tudi v uredniškem odboru *Biografskega leksikona občine Prevalje*.
Marijan Gerdej je umrl 20. avgusta 2020 na Dolgi Brdi.
Dela: *objavljal je v Koroškem fužinarju, Sodobnem arhivistu, Slovenskem arhivskem časopisu, Zgodovinskem časopisu, Koroškem zborniku …*
Viri: *Šuler Pandev, Simona: Gerdej, Marijan, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/gerdej-marijan/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/slir/w800-h1057-c800x1057/wp-content/uploads/2019/09/gerdej-m.-1.jpg.*

GERDOVIČ, Bruno (1914–2002)
⁎ 1914 • predmestje Trsta (Italija)
† 2002 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *gostinec • direktor gostinske šole Maribor • sindikalist • udeleženec NOB*
Bruno Gerdovič se je rodil leta 1914 v predmestju Trsta (Italija). Oče Martin je umrl že pred njegovim rojstvom. Ko je bil Bruno star eno leto, sta z materjo pribežala na Pragersko, kjer je Bruno ostal do leta 1929. Imel je tudi polbrata →Paj Karla.
Osnovno šolo je obiskoval in zaključil na Pragerskem. Poklicno kariero je začel kot natakar v kolodvorski restavraciji na Pragerskem, nato je delal v Ljubljani in v Mariboru, kjer ga je 6. novembra 1941 zaradi sodelovanja z Osvobodilno fronto[62] (OF) aretiral gestapo.[31] Aprila 1942 so ga deportirali v koncentracijsko taborišče Mauthausen;[33] tam je januarja 1945 s še nekaj taboriščniki Slovenci rešil gotove smrti pisatelja Prežihovega Voranca.[75]

Po vrnitvi v Maribor je leta 1958 je pomagal ustanoviti gostinsko šolo v Mariboru (sedaj srednja šola za gostinstvo in turizem, op. S. Husu) kot njen direktor je odšel leta 1966 v pokoj. Bruno Gerdovič je umrl leta 2002 v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Polbrata Karel Paj in Bruno Gerdovič, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 116–127 • Munda, Mirko: Kolodvorska restavracija, Pragersko - kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 279–280.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 121.*

GERM, Vilijem (1925–1999)

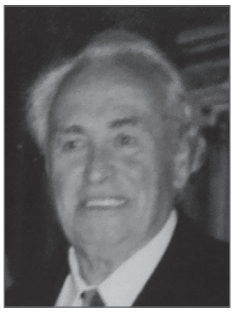

* 13. november 1925 • Slovenska Bistrica
† 22. september 1999 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *ključavničar • avtomehanik • obrtnik • mobiliziranec v nemško vojsko*
Vilijem Germ, eden najstarejših obrtnikov v občini Slovenska Bistrica, se je rodil 13. novembra 1925 v Slovenski Bistrici očetu Georgu Juriju Germu in materi Ivani, rojeni Luckl. Ljudsko šolo in vajeniško šolo za poklic ključavničarja je obiskoval v Slovenski Bistrici, učil pa se je v očetovi delavnici, ki je imel od decembra 1929 v Slovenski Bistrici svojo kovaško in ključavničarsko obrt. Opravil je mojstrski izpit za ključavničarja in avtomehanika.
Med 2. svetovno vojno je bil vpoklican v nemško vojsko, kjer je padel v ujetništvo in se je vrnil domov šele po koncu vojne. Med tem časom mu je umrl oče.
Ko je po vojni z državnim odlokom (da je potrebno vrniti vse zasežene objekte) končno dobil svojo delavnico nazaj, so objestneži s streli in z eksplozivom delavnico dobesedno »razdejali« in uničili vse, kar je bilo vredno. Tako je od delavnice ostalo bore malo; le stene, uničeno orodje in oprema, tako da je moral Viljem začeti popolnoma na novo (delavnica se je nahajala v Čopovi ulici, kjer je sedaj Kolesarski center Germ, op. S. Husu).
Poročil se je z Marto, rojeno Vernik. Rodilo se jima je pet otrok: Vili, Pavla, Cilka, Peter in Filipina.
Delavnico je ves čas obnavljal, dograjeval in povečeval, poleg avtomehanskih in ključavničarskih del ter popravil koles je izdeloval tudi specialne ogrevalne kotle Agro Term, ki jih je potrebovala Perutnina Ptuj za ogrevanje piščančjih farm. Od leta 1980 mu je pri delu pomagal sin Peter, tudi sam obrtnik. V letih od 1948–90 se je v njegovi delavnici izučilo kar 54 vajencev. Tudi oba sinova, Vili in Peter, sta se izučila pri očetu Viljemu.
Upokojil se je leta 1990, obrt pa nadaljuje sin Peter, ki je sčasoma opustil proizvodno obrt in se preusmeril v servis in prodajo koles, skuterjev, mopedov in male kmetijske mehanizacije. Na prostoru stare očetove delavnice je tako zrasel nov, sodoben objekt - Kolesarski center Germ.
Vilijem je bil zelo aktiven tudi na društvenem področju, saj je bil eden izmed glavnih pobudnikov (1947-48) za ustanovitev Avto moto društva (AMD) Slovenska Bistrica. Prvi sestanek je bil v gostilni pri Avguštinu, kjer so se dogovorili, da bodo začeli poučevati občane za voznike motornih vozil. 26. junija 1949 je bilo uradno ustanovljeno AMD Slovenska Bistrica. Bil je izvoljen v prvi 12-članski upravni odbor. Zelo se je angažiral pri nabavi prvega avtomobila in izgradnji novih prostorov AMD na Trgu svobode. Vsa leta je bil tudi inštruktor in predavatelj. Društvo mu je podelilo več priznanj in zahval. Vse življenje je bil aktiven pri Prostovoljnem gasilskem društvu (PGD) Slovenska Bistrica, kjer je opravljal različne odgovorne funkcije, skrbel za avto park in sodeloval pri obnovah in dograjevanju gasilskega doma v Slovenski Bistrici. Bil je višji gasilski častnik, za svoje delo je prejel več gasilskih priznanj in zahval. Bil je tudi podpredsednik v Društva nekadilcev Slovenska Bistrica.
Vilijem Germ je umrl 22. septembra 1999, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *AMD Slovenska Bistrica mu je podelilo Zlato spominsko značko in najvišje priznanje - prvi častni član društva • prejel je tudi večje število gasilskih priznanj in pohval.*
Viri: *informatorja: Germ, Peter, sin, Slovenska Bistrica, januar 2020 in Detiček, Pavla, rojena Germ, hči, Slovenska Bistrica, april 2020 • Sprehod skozi čas, zbornik ob 25. obletnici Območne obrtne zbornice Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004.*
Foto: *album Petra Germa.*

GODEC, Marija (Marica) (1928–2012)

* 30. december 1928 • Sele pri Polskavi (občina Slovenska Bistrica)
† 20. oktober 2012 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *direktorica banke • družbena in kulturna delavka*

Marija Godec (tudi Marica), rojena Sekolec, se je rodila 30. decembra 1928 na Selah pri Spodnji Polskavi očetu Francu in materi Mariji, rojeni Strmšek.

Oktobra 1945 je v Slovenski Bistrici na nižji gimnaziji končala nižjo srednjo šolo, februarja 1948 pa je pri Ministrstvu za finance Ljudske republike Slovenije opravila II. splošni finančni tečaj za državne uslužbence. Decembra 1959 je v Ljubljani opravila strokovni izpit za bančne uslužbence in v letu 1967 izpit za priznanje višje strokovne izobrazbe.

Dve leti je bila zaposlena na Poverjeništvu za finance, 35 let pa na banki. Vse od leta 1961 do upokojitve 30. aprila 1982 je bila direktorica banke v Slovenski Bistrici.

14. novembra 1953 se je poročila s Stankom Godcem († 1987). V zakonu sta se jima rodili hčeri Darja (poročena Kos Godec) in Tanja (poročena Poslek Godec). Živeli so na Zgornji Polskavi.

Marija Godec je bila vse življenje angažirana na mnogih področjih in bila zelo aktivna tudi v domačem kraju. Bila je med glavnimi organizatorji akcij, da je Zgornja Polskava dobila vodovod, telefon, kabelsko omrežje, vrtec, da so se pričele urejati in asfaltirati ceste, kanalizacija, aktivno je sodelovala pri izgradnji in adaptaciji kulturnega doma, pri izgradnji mrliške vežice, lovskega doma, vrtca, šole, tovarne RŠC, kar je bil praktično prvi industrijski objekt na Zgornji Polskavi in je takrat omogočil zaposlitev večjemu številu Polskavčanov. Vrsto let je bila članica in dva mandata tudi predsednica sveta Krajevne skupnosti (KS) Zgornja Polskava. Pri urejanju kraja je bila nepogrešljiva pri akcijah čiščenja okolja.

Bila je med soustanovitelji Društva upokojencev Zgornja Polskava in od včlanitve v izvršnem odboru, najdlje kot podpredsednica in predsednica, bila je tudi aktivna članica odbora upokojencev Nove KBM.

V Kulturnoumetniškem društvu (KUD) Gaj Zgornja Polskava je bila vrsto let ena izmed najbolj aktivnih članic; bila je predsednica društva, dolgoletna članica upravnega odbora, predsednica nadzornega odbora, častna članica KUD-a in igralka v domači igralski skupini. V svojem življenju je od leta 1947–98 na amaterskih odrih odigrala kar enaindvajset vlog (prvič je nastopila v drami *Erika, oprosti* na Spodnji Polskavi, preostalih dvajset vlog pa na Zgornji Polskavi, op. T. Poslek Godec).

Vsega naštetega ne bi uspela uresničiti, če ne bi imela vseskozi močne podpore moža Stanka. Za svoje delo je prejela številna priznanja.

Marija Godec je umrla 20. oktobra 2012 na Zgornji Polskavi, kjer je tudi pokopana. Ob njeni smrti je KS Zgornja Polskava med drugim zapisala: »*Dokler ji je zdravje dopuščalo, je svojemu kraju nesebično pomagala z delom in nasveti in bila vedno pripravljena pomagati tudi mnogim posameznikom, ki so se znašli na robu preživetja ali v osebnih življenjskih stiskah*«.

Priznanja: *priznanji Skupščine občine Slovenska Bistrica, 1966 in 1971 • priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda, 1976 • srebrni častni turistični znak Turistične zveze Slovenije, 1970 • priznanje Kreditne banke Maribor, 1980 • zahvali OŠ Spodnja Polskava, 1984 in 1988 • plaketa KS Zgornja Polskava, 1985 • priznanje Štefana Romiha, 1996 • plaketa Štefana Romiha, 2003 • plaketa Zveze društev upokojencev Slovenije, 2006 • priznanje KUD Gaj Zgornja Polskava, 2007 • Društvo upokojencev Zgornja Polskava ji je podelilo naziv Častni član, 2008 • Krajevna skupnost Zgornja Polskava ji je podelila naziv Častne krajanke, 2012 …*

Viri: *informatorka: Poslek Godec, Tanja, hči, Zgornja Polskava, januar 2021.*

Foto: *album družine Poslek Godec.*

GOMBAČ, Branko (1924–1997)

* 3. marec 1924 • Poljčane
† 31. januar 1997 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *režiser • gledališki igralec • kulturni delavec • mobiliziranec v nemško vojsko • udeleženec NOB*

Branko Gombač se je rodil 3. marca 1924 v Poljčanah in se še pred vojno izučil za trgovskega pomočnika.
Že leta 1937 je bil sprejet v teatrski ansambel v Celju (kjer se je učil za trgovca).
Med vojno je pobegnil iz nemške vojske in odšel v partizane in se pridružil Šercerjevi brigadi v okviru 14. divizije ter s kulturno skupino nastopal na mitingih.
V partizanih je bil hudo ranjen in se je zdravil v partizanskih bolnišnicah nad Slovenj Gradcem.
Po vojni je bil najprej delavec in sindikalni funkcionar, bil pa je tudi med ustanovitelji celjskega poklicnega gledališča, kjer je režiral in igral.
Šele kasneje se je posvetil študiju. Najprej je končal gimnazijo, nato pa je v Ljubljani študiral režijo, ki jo je končal leta 1962. Kasneje je odšel še na strokovno izpopolnjevanje v Veliko Britanijo in na Poljsko.
Med leti 1965–67 je bil režiser v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu (Italija), nato pa je bil do leta 1978 režiser in umetniški vodja v Drami Slovenskega narodnega gledališča (SNG) Maribor. Režiral je na mnogih domačih in tujih odrih. Njegova najljubša dramatika sta bila Shakespeare in Brecht, omeniti pa je treba tudi njegovo režijo Kozakavih dram. Bil je tudi ustanovitelj Borštnikovega srečanja,[76] kjer je pri vodenju in oblikovanju nato sodeloval vse do leta 1986.
Branko Gombač je upokojenska leta preživljal v Leviču (občina Slovenska Bistrica) ter še naprej režiral amaterske gledališke postavitve v Slovenski Bistrici.
Napisal je spomine *Skozi življenje* in knjigo *Ves ta svet je oder*.
Branko Gombač je umrl 31. januarja 1997 v Mariboru. Pokopan je v Celju.
Dela: *režije številnih gledaliških del doma in v tujini • knjiga: Skozi življenje, Slovenska Bistrica, 1993 • knjiga: Ves ta svet je oder, Slovenska Bistrica, 1996.*
Priznanja: *Zlata značka, nagrada Festivala Borštnikovo srečanje, 1980 • Borštnikova nagrada za režijo, 1981 • Nagrada Prešernovega sklada,1982 • Borštnikova jubilejna značka, 1995.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Gombač, Branko, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 25 • Cundrič, Janez: B. Gombač, nekrolog, Večer, 3. februar 1997.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

GORIČAN, Alojz, dr. (1888–1968)

* 19. maj 1888 • Spodnja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
† 17. februar 1968 • Celje
Poklic ali dejavnost: *odvetnik • politik • župan Celja*
Alojz Goričan se je rodil 19. maja 1888 na Spodnji Ložnici.
Po končani ljudski šoli v Slovenski Bistrici in gimnazijski maturi je študiral pravo na Dunaju (Avstrija) in tam leta 1916 tudi doktoriral. Po 1. svetovni vojni je bil sodni pripravnik pri znanem rodoljubu in politiku dr. Vekoslavu Kukovcu v Celju, po nekaj letih pa je odprl samostojno odvetniško pisarno.
Kot pripadnik Narodno radikalne stranke je 19. junija 1927 na županski funkciji Celja zamenjal Jura Hrašovca. Njegovo obdobje zaznamuje intenziven razvoj mesta. Splošna gospodarska kriza je po letu 1930 zamajala tudi temelje celjskega gospodarstva. Po ogromni škodi, ki jo je povzročila katastrofalna povodenj leta 1933, je pripomogel, da so leta1934 začeli s prvo etapo regulacije Savinje od Tremerja do železniškega mostu.
V času njegovega županovanja se je začel krepiti srbski centralizem, močno se je tudi krepil vpliv celjskih Nemcev.
Zaradi velikega bremena tega obdobja, ki je močno vplivalo na sicer sposobnega in družabnega dr. Goričana, je 13. junija 1935 odstopil s položaja celjskega župana.
Alojz Goričan je umrl 17. februarja 1968 v Celju.
Viri: *Germadnik, Janko: Goričan, Alojz, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/gorican-alojz/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/wp-content/uploads/2020/01/celjskozasavski-Img_00001217.gif.*

GORIČAN, Marija (1884–1963)

⁎ 24. marec 1884 • Šoštanj
† 15. januar 1963 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *knjižničarka • kulturna delavka • učiteljica*

Marija Goričan se je rodila 24. marca 1884 v Šoštanju.

Po končanem šolanju je bila kot učiteljica nameščena v Pristavi (občina Šmarje pri Jelšah) in bila zaradi potreb, z odlokom višjega šolskega sveta z dne 22. marca 1922 premeščena na dekliško narodno šolo v Slovenski Bistrici. Z nadučiteljico[67] →Feigel Otilijo sta postali prijateljici in veliko sodelovali. Še posebej sta sodelovali v vodenju Vošnjakove ljudske knjižnice in pri vzgoji deklic ter pri prosvetnih dejavnostih v mestu, še posebej pri proslavah v gledališki dvorani v hotelu Beograd (prej hotel Avstrija, potem hotel Planina, sedaj poslovni objekt, op. S. Husu). Bila je med pobudniki, da so učenke in učenci pod vodstvom učiteljev obiskovali grob →Vošnjak Josipa na Zgornji Ložnici. Spodbujala je učenke, da so si sposojale knjige v mestni Ljudski knjižnici. Leta 1939 se je upokojila, zamenjala jo je Ana Štern.

Na začetku okipacije leta 1941 je Marija Goričan poskrbela, da so skrili nekaj slovenskih knjig, da jih niso okupatorju naklonjeni pronemško[32] usmerjeni domačini zažgali in da so v glavnem zgorele že iztrošene knjige.

Pronemško usmerjeni meščani Otilije Feigel in Marije Goričan niso marali in kulturbundovci[12] so se upokojenkama hoteli maščevali tako, da bi morali urejati vojaške sobe. Tega so ju rešili vojaki, češ da taki starki ne moreta urejati njihovih prostorov.

Po koncu vojne je bila Marija Goričan prva knjižničarka slovenjebistriške knjižnice, ki je imela prve prostore v Slomškovem domu, ki se je po koncu 2. svetovne vojne preimenoval v Kulturni dom Svobode.

Po smrti prijateljice Otilije Feigel je Marija Goričan živela pri Ančki Tratnik in tam umrla 15. januarja 1963 in bila pokopana v grob Feiglovih, kjer je že bila pokopana njena prijateljica Otilija Feigel. Ančka je skrbela za njun grob. Po njeni smrti so njun nagrobnik odstranili.

Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, april 2018 • Šolska kronika Dekliške narodne šole Slovenska Bistrica • knjiga umrlih za Slovensko Bistrico na matičnem uradu Slovenska Bistrica.*

Foto: *album Aleksa Štakula.*

GORNIK, Franc (1857–1908)

⁎ 10. julij 1857 • Sv. Peter (danes Malečnik pri Mariboru)
† 14. julij 1908 • Sv. Peter (danes Malečnik pri Mariboru)
Poklic ali dejavnost: *cerkveni slikar*

Franc Gornik se je rodil 10. julija 1857 v Sv. Petru (danes Malečnik, op. S. Husu) v viničarski družini.

Bil je cerkveni slikar, ki je deloval na prelomu 19. in 20. stoletja. Vsa njegova dela, ki jih poznamo, so sakralna.

V domačem kraju je obiskoval osnovno šolo. Njegov talent za risanje je prvi opazil takratni malečniški župnik Marko Glaser. Ta ga je priporočil v uk uveljavljenima slikarjema →Fantoni Tomažu in Jakobu Brollu, ki sta leta 1871, ko je bilo Gorniku 14 let, obnavljala poslikave v tamkajšnji župnijski cerkvi. Po večletni učni in pomočniški dobi je leta 1891 stopil na samostojno slikarsko pot.

Njegova dela so kakovostno zelo raznolika, kar je povezano tudi s tem, da je imel pomočnike, od katerih so bili eni bolj, drugi manj sposobni. Evidentiranih je nekaj več kot dvajset Gornikovih poslikav cerkva in kapel, od katerih jih je kar pet v občinah Poljčane in Slovenska Bistrica: cerkev sv. Jožefa v Slovenski Bistrici, cerkev sv. Križa v Zgornjih Poljčanah, cerkev sv. Treh kraljev v Studenicah in cerkev sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici, skoraj brez dvoma pa je poslikal tudi Lepejevo kapelico v Studenicah.

Poslikava v prezbiteriju[1] cerkve sv. Jožefa v Slovenski Bistrici, ki je njegova najstarejša na tem območju in je nastala na začetku Gornikove samostojne poti, se nanaša na cerkvenega zavetnika, na sedem žalosti in radosti sv. Jožefa. Upodobljeni so prizori *Jožefove sanje, Jožefova*

zaroka, Jezusovo rojstvo, Obrezovanje, Beg v Egipt, Sveta Družina in *Dvanajstletni Jezus med pismouki*. Prizore živih barv je ločil z enobarvnimi polji različnih oblik, ki jih je zapolnil z ornamentiko.
Gornik je poslikal tudi celotno cerkev sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici. Ob naslikanih stranskih oltarjih sv. Antona Puščavnika in sv. Marka se poslikavi ladje in prezbiterija v glavnem nanašata na štirinajst priprošnjikov v sili.
Franc Gornik je umrl 14. julija 1908 v Malečniku. Pokopan je na Gorci v Malečniku.
Dela: *prezbiterij cerkve sv. Jožefa, Slovenska Bistrica, 1892 • cerkev sv. Duha, Loče, 1892 • cerkev Marijinega vnebovzetja, Vurberk, 1893 • cerkev sv. Treh kraljev, Studenice, 1895 prezbiterij, 1898 ladjo • cerkev sv. Križa, Zgornje Poljčane, 1896 • cerkev sv. Trojice, Gorca pri Podlehniku, 1900 • cerkev sv. Egidija, Kočno ob Ložnici, 1902.*
Viri: *Kostanjšek Brglez, Simona: Dela slikarja Franca Gornika v občinah Poljčane in Slovenska Bistrica, Bistriške novice, Slovenska Bistrica, januar 2021.*
Foto: *pridobljeno s https://4d.rtvslo.si/arhiv/sledi/174444246.*

GORNJAK, Vinko (1899–1993)

* 17. januar 1899 • Smolnik (občina Ruše)
† 31. maj 1993 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *agronom • sadjar • banski svetnik • udeleženec 1. svetovne vojne • Maistrov borec • udeleženec NOB*
Vinko Gornjak se je rodil na Smolniku nad Rušami 17. januarja 1899 materi →Krulc Josipini, kasnejši lastnici hotela Avstria in posestnici v Slovenski Bistrici.
Po končani osnovni in meščanski šoli (1911–14) je nadaljeval šolanje na Sadjarski in vinarski šoli v Mariboru (1914–17), kjer ga je takratni direktor šole Franc Zweifler priporočil za nadaljnji študij v Klosterneuburgu pri Dunaju (Avstrija). Že kmalu po vpisu je bil zaradi izbruha 1. svetovne vojne mobiliziran in poslan na soško fronto. Po končani vojni se je javil med Maistrove borce[77] (1918–19) in bil pozneje več let predsednik občinske Zveze borcev za severno mejo v Slovenska Bistrica. Študij v Klosterneuburgu je nadaljeval po vojni in ga leta 1922 končal z odliko. V Tullnu (Avstrija) je istega leta opravil še čebelarski tečaj, nato pa se je na izpopolnjeval na Višji vinarski in sadjarski šoli v Bad Kreuznachu v Porenju (Nemčija) ter na posestvu Hahnheimu pri Mainzu (1922–23, Nemčija).
Po vrnitvi domov je najprej vodil materino posestvo v Slovenski Bistrici, kjer je ustanavljal in vodil okrajne in občinske kmetijske organizacije: kmetijsko podružnico, sadjarsko in vrtnarsko podružnico ter podružnico vinarskega društva. Enajst let je bil predsednik podružnice Kmetijskega društva, upravnik njenega poskusnega posestva Ritoznoj in skladišča ter trgovine za preskrbo kmetijstva. Ustanovil je in več let vodil Selekcijsko društvo za belo slovensko govedo ter Gozdno-pašniško zadrugo na Pohorju. Največjo skrb je posvetil izobraževanju kmečke mladine, zato je ustanovil kmetijsko nadaljevalno šolo in društvo kmečkih fantov in deklet; prirejal je predavanja in strokovne tečaje. Tako je bil skoraj 20 let osrednja osebnost vsega napredka v okraju, zato ga je banska uprava leta 1932 imenovala za banskega svetnika, leta 1935 pa je bil izvoljen za poslanca v beograjski parlament. S pričetkom 2. svetovne vojne so Nemci in nemčurji prilagodili delo strokovnih organizacij svojim interesom. Za narodnozavednega Gornjaka tam ni bilo prostora, zato se je umaknil na svoje posestvo in se pridružil aktivistom Osvobodilne fronte[62] (OF).
Po osvoboditvi je bil izvoljen za člana Okrajnega ljudskega odbora (OLO) Poljčane in okrožja v Mariboru, razen tega je delal v raznih komisijah, svetih in skladih v gospodarstvu, v selekciji, semenarstvu in varstvu rastlin. Leta 1949 je bil imenovan za upravnika kmetijskega gospodarstva v Slovenski Bistrici, kjer si je prizadeval, da bi z arondacijo[106] in melioracijami pridobil zemljišča za sodobno pridelavo, za obnovo sadovnjakov in vinogradov. Več kot desetletje je bil predsednik Vodne skupnosti Ložnica, ki je regulirala 8 km struge in izboljšala 640 ha zamočvirjenega sveta. Iz tistega časa so tudi obširni vinogradi v Kovači vasi in Ritoznoju. Na svoji parceli je nekaj let prideloval po 60 do 100 ton sadja, ki ga je odkupilo podjetje Sadje in zelenjava iz Ljubljane ali podjetje Povrtnina iz Maribora.

Po upokojitvi leta 1965 je Gornjak opravljal le razne strokovne in družbene naloge kot delegat v Zvezi društev kmetijskih inženirjev in tehnikov Slovenije ter v kmetijski zadrugi.
Vinko Gornjak je umrl 31. maja 1993 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *Sadjarsko društvo Slovenije mu je leta 1986 podelilo Pirčevo medaljo • več drugih priznanj.*
Vir: *informatorka: Zafošnik, Zdenka, hči, Spodnja Nova vas, julij 2020 • Lipovec, Janko: Vinko Gornjak 90-letnik, Večer, 23. januar, 1989.*
Foto: *album družine Zafošnik.*

GOSPODARIČ, Rado, prof. dr. (1933–1988)
* 14. januar 1933 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 12. februar 1988 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *geolog • krasolog • publicist*
Rado Gospodarič se je rodil 14. januarja 1933 na Pragerskem.
Po maturi na gimnaziji v Mariboru leta 1952 je leta 1959 diplomiral iz geologije in paleontologije na Univerzi v Ljubljani z diplomsko nalogo Geologija Donačke gore. Od decembra 1958 je bil nameščen na Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU v Postojni, pred diplomo kot laborant, nato kot asistent z nalogo preučevati geologijo krasa in jam na Slovenskem. Med leti 1967–70 je podiplomsko študiral na Univerzi v Zagrebu (Hrvaška). Doktorsko tezo *Razvoj jam med Pivško kotlino in Planinskim poljem v kvartarju* je obranil leta 1973 na Univerzi v Ljubljani, kjer je bil leta 1979 habilitiran.[78]
Proučeval je tudi kraške pojave Štajerske. Izdelal je večino speleoloških kart za Štajersko, kjer je vključil tudi jamo Belojačo[79] pri Makolah, ki jo je na novo obdelal za objavo v *Zborniku občine Slovenska Bistrica I.* leta 1983 pod naslovom: *O kraških pojavih Boča* (str. 501–506).
Rado Gospodarič je umrl 12. februarja 1988 v Ljubljani.
Dela: *sodeloval je pri izdelavi osnovne speleološke karte Slovenije • Preko 100 esejev in razprav • sourednik več publikacij.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Gospodarič, Rado, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 26 • Pavlovec, Rajko: Gospodarič, Rado, Enciklopedija Slovenije 3, Eg–Hab, Ljubljana, 1989, str. 303.*
Foto: *Acta carsologica, Krasoslovni zbornik, SAZU, Ljubljana, XVII, 1988, str. 5.*

GRASL (Grassel), Anton (15. stoletje)
izpričan med leti 1455 in 1485
Poklic ali dejavnost: *plemič • posestnik • gradnik*
Anton Grasl (tudi Grassel), očitno v dobrih odnosih s Celjani, se leta 1455 pojavlja kot gradnik[80] bistriškega gradu, leta 1478 pa kot lastnik »Graslovega stolpa«. V pisnih virih se rod Grasl začne pojavljati v drugi polovici 14. stoletja. Kot fevdniki stolpov in njim pripadajočih manjših posestev so pripadali nižjemu plemstvu. Konec 15. stoletja rod že izumre.
Viri: *Koropec, Jože: Slovenjebistriški svet v XIV. in XV. stoletju, Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino, št. 3, Ljubljana, 1965, str. 156–163 • Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 29–30.*
Foto: *Graslov stolp po obnovi, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

GREGORC, Pankracij (1867–1920)
* 7. maj 1867 • Videm pri Ptuju (občina Videm)
† 15. avgust 1920 • Slovenske Konjice
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • pesnik in pisatelj*
Pankracij Gregorc se je rodil 7. maja 1867 v Vidmu pri Ptuju.
Gimnazijo je obiskoval na Ptuju in v Mariboru. Bogoslovje je med leti 1880–92 študiral v Mariboru in leta 1891 postal duhovnik.

Od leta 1892 je bil kaplan na Polzeli, v Trbovljah in Mozirju. Leta 1902 je postal župnik na Zgornji Ložnici pri Slovenski Bistrici. Tu je spoznal →Vošnjak Josipa, ki je živel takrat v Visolah, →Stepišnik Lovra in učitelja →Povh Ivana. Sestajali so se v šoli, v župnišču in v Visolah pri Vošnjaku.
Gregorc se je že kot dijak in bogoslovec poskušal v pesništvu. Njegove pesmi so izhajale v *Ljubljanskem zvonu* 1890–94, v celjskem zborniku *Naš dom* in v *Koledarju Mohorjeve družbe*.
Napisal je tudi pesniško legendo *Sveti Venčeslav*, osnovano na krajevnem zgodovinskem spominu o zidanju župne cerkve svetega Venčeslava na Zgornji Ložnici.
Spisal je tudi nekaj poljudnih povesti in legend za Mohorjevo družbo ter izdal šmarnice *Novi majnik*.
Pankracij Gregorc je umrl 15. avgusta 1920 v bolnišnici v Slovenskih Konjicah. Pokopan je na Zgornji Ložnici.
Dela: *Pesniška legenda Sveti Venčeslav, Maribor, 1910 • Grajski lovec, Mohorjeva družba 1896 • Pripovedke o cerkvi Matere božje na Ptujski Gori, Koledar Mohorjeve družbe, 1897 • Ne popivaj, Koledar Mohorjeve družbe, 1904 • Novela Brez volje, 1902 • šmarnice Novi majnik, Maribor, 1915 • pesniško zapuščino (5 zvezkov pesmi) hrani Zgodovinsko društvo v Mariboru.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Gregorc, Pankracij, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 27 • informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, maj, 2014 • Grafenauer, Ivan: Gregorc, Pankracij, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi213610/.*

GREGORIČ, Leopold (1891–1945)

⁎ 12. november 1891 • Zgornja Bistrica (občina Slovenska Bistrica)
† 25. februar 1945 • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *kmet*
Leopold Gregorič, kmet, se je rodil 12. novembra 1891 na Zgornji Bistrici (občina Slovenska Bistrica).
Nemci so ga 5. novembra 1944 prijeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je 25. februarja 1945 tudi umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Gregorič, Leopold, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

GREGORIČ, Miroslav (1930–2018)

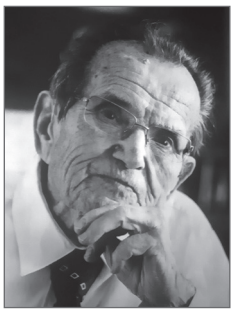

⁎ 5. februar 1930 • Krško
† 1. oktober 2018 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *metalurg • kulturni delavec*
Miroslav Gregorič se je rodil 5. februarja 1930 v Krškem očetu Miroslavu, po poreklu iz Žage pri Bovcu, in mami Mariji iz Krškega. Oče je bil po poklicu urar, mama pa gospodinja. Med 2. svetovno vojno je bil njegov oče od leta 1941 v partizanih. Prav zaradi tega so se z mamo in bratom Marijanom po kapitulaciji Italije[81] umaknili na Dobe na Gorjancih. Bili so pregnanci in Mirko od leta 1943–45 zato ni obiskoval šole.
Osnovno šolo in gimnazijo je nato obiskoval v Brežicah. Po končani gimnaziji se je vpisal na Fakulteto za metalurgijo v Ljubljani.
Bil je štipendist makedonskega podjetja v ustanavljanju. Tovarna Impol iz Slovenske Bistrice ga je morala »odkupiti«. Leta 1959 se je tako tam zaposlil kot tehnik v livarni. Postal je vodja tehnične priprave proizvodnje, kot eden ključnih inženirjev priprave novih tehnoloških postopkov pri proizvodnji aluminija.
V letih 1963 in 1964 je bil na specializaciji v podjetju Reynolds Aluminium v Arizoni (ZDA). Kasneje je bil vodja centralne kontrole kakovosti v Impolu, kjer je bilo zaposlenih 90 sodelavcev. Vodil je tudi izobraževanje delavcev za metalurške tehnike v okviru tehnične

šole v Slovenski Bistrici za potrebe Impola. Impolu je ostal zvest vse do upokojitve leta 1993. Tudi po upokojitvi je sodeloval s svojim edinim podjetjem pri prevajanju strokovne dokumentacije v in iz angleščine, saj je bil, kot je sam rekel zase, *»poročen«* z Impolom.
Blizu mu je bila kultura – umetnost, proza in poezija. Bil je strastni ljubitelj klasične glasbe. Pel je pri moškem pevskem zboru Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, ki ga je vodil pokojni učitelj in ravnatelj glasbene šole →Mlakar Milan.
Bil je tudi predsednik takratne Zveze kulturnih organizacij (ZKO; sedaj Zveza kulturnih društev, ZKD, op. S. Husu).
Miroslav Gregorič je umrl 1. oktobra 2018 na svojem domu v Slovenski Bistrici, pokopan je v Brežicah.
Viri: *informator: Gregorič, Blaž, sin, Slovenska Bistrica, december 2019.*
Foto: *album Blaža Gregoriča.*

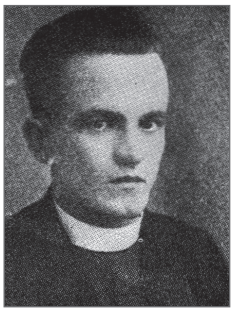

GREŠAK, Mihael (1914–1942)

⁎ 11. september 1914 • Griže (občina Žalec)
† 22. julij 1942 • Celje
Poklic ali dejavnost: duhovnik • udeleženec NOB

Mihael Grešak se je rodil 11. septembra 1914 v Grižah v Savinjski dolini kot najstarejši izmed sedmih otrok.
Kmalu po njegovem rojstvu so se Grešakovi preselili v Sv. Jedrt nad Laškim, kjer je oče kupil majhno kmetijo.
Mati mu je umrla, ko je bil še dijak v Mariboru.
Po študiju v mariborskem bogoslovju je bil 9. julija 1939 posvečen za duhovnika. Naslednje leto je bil nastavljen za kaplana v župnijo Laporje pri Slovenski Bistrici.
Po vdoru Nemcev na Štajersko, aprila leta 1941, so nacisti takoj zaprli laporskega župnika Jožeta Ozimiča in ga odpeljali v Rajhenburg (današnja Brestanica), nato pa izgnali na Hrvaško. Kaplan Grešak je tako prevzel vso pastoralno delo[44] v župniji in poleg svoje upravljal tudi župnijo Makole.
Leta 1941 se je v Laporju vključil v osvobodilno gibanje. Nemci so ga na podlagi zbiranja podatkov o sodelavcih Osvobodilne fronte[62] (OF) in na podlagi izdaj, ki so jih iz ujetih zapornikov izvlekli z mučenjem, sredi septembra 1942 aretirali in odpeljali v zapor.
Od septembra 1941 do oktobra 1942 so nacisti talcem dovolili pisati poslovilna pisma verjetno zato, ker so pričakovali, da bodo jetniki, ki so preživeli huda mučenja in so vedeli, da bodo čez uro ali dve ustreljeni, klonili in bodo svarili svojce pred nevarnostjo, da bodo torej ta pisma zasejala med Slovenci strah in obup. Vendar so talci v večini pisem svojce tolažili, jih hrabrili, dokazovali so, da jih okupator ni zlomil. Ko so nacisti spoznali, da svojega namena ne dosegajo, pisanja poslovilnih pisem niso več dovolili.
Mihaela Grešaka so 22. julija 1942 kot talca[258] ustrelili v Celju.
Tik pred smrtjo je očetu napisal poslovilno pismo.

»Dragi oče! *Celje, 22. jul. 42.*
Danes v kratkem bom ustreljen. Zahvalim se Vam, dragi oče, za vse, kar ste žrtvovali zame. Bog naj Vam bo bogat plačnik! Pozdravljam vse sorodnike, znance, prijatelje in vse kakor tudi Vas iskreno prosim, da mi odpustite vse, s čimer sem Vas žalil.
Ne morem v tej uri več pisati, misel mi zastaja.
Prosil bom za Vas pri Bogu, kakor tudi za vse, ki so mi bili izročeni.
Lepo Vas prosim, sporočite moje zadnje pozdrave mojim faranom (lapor- čanom). Naj mi vse odpustijo, če sem morda koga žalil, komu škodoval. Srečen sem bil med njimi, rad sem jih imel, a ločit se moram sedaj, pa - kakor upam in sem prepričan - se bomo vsi nekoč v nebesih skupno veselili.
Bog Vsemogočni, neskončno dobri in usmiljeni, naj mi bo milostljiv sodnik!
Z Bogom in nasvidenje nad zvezdami. Blagoslavljam zadnjikrat Vas in vse svoje farane in vse meni izročene.
Mihael, kaplan«

Viri: *informator: Wolf, Marica, sestrična, Maribor, februar 2020 • Penič, Lojze: Okupacija in NOB, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 402.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica I, str. 402.*

GROSS, Magdalena (?–po koncu 2. svetovne vojne)

* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Magdalena Gross je živela v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.
Neznano kdaj in kje je bila umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Gross, Magdalena, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

GUNČER, Franc (1911–1946)

* 13. avgust 1911 • Zgornja Bistrica (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *posestnik*
Franc Gunčer se je rodil 13. avgusta 1911 na Zgornji Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in zaprt v taborišču Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo), nato pa izpuščen.
Januarja 1946 so ga ponovno aretirali, njegovo družino preko Madžarske izgnali v Avstrijo, njega pa umorili.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Gunčer, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

H

HAAS Herta
HAJŠEK Anton
HAŠNIK Josip (Jožef)
HAZLER Anton
HEIGL Fritz Eugen
HERBER Emil
HERBER Silva
HERMAN Pavla
HÖRBIGER Alois
HOFER Jožef (Hoffer Johann)
HOLZINGER Jožef
HORVAT Franc (Frančišek)
HRASTNIK Marija
HRIBAR Štefka
HUDEČEK Jože
HUDEČEK Viktorija

HAAS, Herta (1914–2010)

* 29. marec 1914 • Slovenska Bistrica
† 5. marec 2010 • Beograd (Srbija)
Poklic ali dejavnost: *ekonomistka • udeleženka NOB*

Herta Haas se je rodila 29. marca 1914 v Slovenski Bistrici avstrijskima staršema očetu Henriku Hassu, odvetniku, esperantistu[82] in poliglotu,[83] ki je pred 1. svetovno vojno delal kot odvetnik v Slovenski Bistrici in materi Priski.

Po maturi v Mariboru leta 1933 je nato v Zagrebu (Hrvaška) končala ekonomsko fakulteto in se kmalu zatem vključila v narodnostno in revolucionarno gibanje. Njeno politično udejstvovanje se je začelo že v letu 1932, članica Komunistične partije Jugoslavije (KPJ) pa je postala leta 1936. Med leti 1938–41 je bila kurirka Centralnega komiteja (CK) KPJ. Kmalu po začetku druge svetovne je bila dve leti zaprta v ustaškem[2] zaporu. Od aprila do decembra 1943 je bila pri Vrhovnem štabu NOB, nato pa v Sloveniji do septembra 1944 članica Okrajnega komiteja Komunistične partije Slovenije (OK KPS) za Belo krajino in do junija 1945 načelnica propagandnega oddelka pri Glavnem štabu Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije (GŠ NOV in POS).

Po osvoboditvi je delala v Ministrstvu za industrijo Ljudske republike (LR) Hrvaške in bila nato sekretarka gospodarskega sveta vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije (FLRJ) in svetnica generalnega direktorja zveznega zavoda za gospodarsko planiranje.

Leta 1937 se je v Parizu (Francija) srečala z Josipom Brozom Titom. Dobro leto za tem sta se poročila. Herta je bila druga žena kasnejšega maršala in predsednika Jugoslavije. Maja leta 1941 se jima je v zakonu rodil sin Aleksander – Miša, tega leta sta se tudi ločila.

Herta Haas je nato živela v Zagrebu, umrla pa je 5. marca 2010 v Beogradu (Srbija). Na lastno željo je pokopana na pobreškem pokopališču v Mariboru.

Viri: *Gradišnik, Stane: Haas, Herta, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 28 • Dedijer, Vladimir: Novi prilozi za biografiju Josipa Broza Tita, Rijeka, 1981 • Filipič, France: Haas, Herta, Enciklopedija Slovenije 3, Eg–Hab, Ljubljana, 1989, str. 411.*

Foto: *pridobljeno s https://siol.net/media/img/fe/98/07c5ceb7f7e58c1f0334.jpeg.*

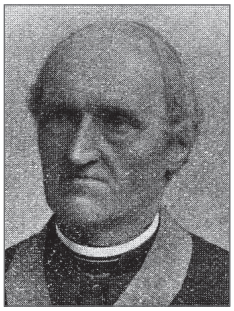

HAJŠEK, Anton (1829–1907)

* 5. junij 1829 • Stari Grad (občina Makole)
† 1907 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • posojilničar • čitalničar*

Anton Hajšek (po domače Pri Rečanu) se je rodil 5. junija 1929 v Starem Gradu.

V Makolah je bila takrat le enorazrednica, na kateri je bil učitelj Vencelj Knežavrek, ki ga je na očetovo željo pripravljal za vstop v latinske[26] šole. V Mariboru je končal 6 let latinske šole, nato pa je odšel jeseni leta 1847 v Gradec (Avstrija) na dveletni študij filozofije. Leta 1848 se je priključil slovanskemu gibanju Slovenija, kjer je bil tajnik. Leta 1850 je začel študirati bogoslovje v Št. Andražu pri Celovcu (Avstrija). 25. julija 1853 je bil že po končanem 3. letniku študija v stolni cerkvi v Št. Andražu posvečen, že 16. avgusta istega leta pa je imel primicijo[84] v Makolah na očetovem domu. Nato je končal še zadnje leto študija.

Po končanem študiju je bil najprej do leta 1859 kaplan v Kozjem, nato pa do 1eta 1863 provizor.[71] Službovanje je nadaljeval na Ponikvah, leta 1868 v St. Juriju (današnji Šentjur), pozneje pa v Trbovljah. 4-krat je bil provizor. Leta 1870 je dobil makolsko župnijo, kjer je ostal do leta 1882, ko je nastopil službo na izpraznjenem mestu v župniji Slovenska Bistrica. Poleg svojega duhovniškega dela je bil tudi zaveden Slovenec in je naročal slovenske knjige in časnike, ki jih je razdeljeval med ljudi. Bil je tudi med ustanovitelji posojilnice v Slovenski Bistrici in član ter podpornik čitalnice v mestu in poverjenik Slovenske matice.

Anton Hajšek je umrl leta 1907 v Slovenski Bistrici.

Viri: *informator: Pogorevc, Edimund, Slovenska Bistrica, oktober 2017 • Vošnjak, Josip: Anton Hajšek, zlatomašnik, samozaložba, Maribor, 1903.*

Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

HAŠNIK, Josip (Jožef) (1811–1883)

⁎ 16. marec 1811 • Trbonje (občina Dravograd)
† 6. marec 1883 • Šentjur
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • nabožni pesnik • publicist*
Josip Hašnik (tudi Jožef) je bil rojen 16. marca 1811 v Trbonjah nad Vuzenico.
V osnovno šolo je hodil v Radljah ob Dravi, v Šmartnem pri Slovenj Gradcu in v Mariboru. Filozofijo je končal v Gradcu, bogoslovje pa v Celovcu (oba Avstrija), kjer mu je bil za spirituala[85] sam A. M. Slomšek. Kot kaplan je služboval po raznih krajih Štajerske; leta 1849 pa je prišel najprej v Čadram pri Oplotnici in kasneje na Šmartno na Pohorju, kjer je bil provizor.[71] Kot župnik se je ustavil pri Sv. Juriju (današnji Šentjur), kjer je tudi umrl.
Hašnik je bil sicer nemško vzgojen, vendar je nekaj časa vneto zbiral manj znane slovenske besede, a se je kmalu znova močno preusmeril v nemško mislečega izobraženca. Tudi prve pesmi je pisal samo v nemškem jeziku. Šele na Slomškovo pobudo se je vse bolj obračal k slovenstvu in v slovenskem jeziku pričel tudi pesniti. Pesnikovanju je ostal zvest skoraj vse do svoje smrti.
S Slomškom in Orožnom spada med najvidnejše ustvarjalce takratne dobe s celjskega območja, čeprav ni bil vedno izviren in popoln. Med posvetnimi je večji del nabožnih pesmi. Bolj kot besedilo so mu uspevali napevi.
V letih pred smrtjo je Hašnik pričel urejati zbirko pesmi za izdajo, ki jih je poslal Mihi Lendovšku,[86] vendar do izdaje zbirke ni prišlo.
Josip Hašnik je umrl 6. marca 1883 v Šentjurju, kjer je tudi pokopan.
Dela: *pesmi: Dobrovoljni strelec, Prepoved, Skrivna ljubezen, Sloveniji, Spomladna, Razsodba, Rožmarin, Pevec, idr.) • Gradivo za lokalno zgodovino in etnografijo Slovencev; Bogoslovni pisatelj.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Hašnik, Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 29 • Kidrič, Francè: Hašnik, Jožef, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi225590/.*

HAZLER, Anton (1926–1945)

⁎ 10. januar 1926 • Sljun (Hrvaška)
† 23. marec 1945 • Bukovec (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *mlinarski vajenec • udeleženec NOB*
Anton Hazler se je rodil 10. januarja 1926 v Slunju (Hrvaška).
Bil je mlinarski vajenec na Zgornji Polskavi in borec Bračičeve brigade.
Nemci so ga zajeli in ga 23. marca 1945 kot talca[258] ustrelili na Bukovcu pri Zgornji Polskavi.
Viri: *Penič, Lojze: Hazler, Anton, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

HEIGL, Fritz Eugen, dr. (1895–1930)

⁎ 21. september 1895 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 11. december 1930 • Dunaj (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *častnik • inženir*
Fritz Heigl se je rodil 21. septembra 1895 na Pragerskem.
Po končani gimnaziji leta 1913 v Gradcu (Avstrija) se je vpisal na tehnično univerzo na Dunaju (Avstrija), a se je kmalu začela 1. svetovna vojna.
Kot prostovoljec se je pridružil topništvu v Budjejovicah (Češka) in po enem letu postal poklicni strokovnjak za tanke. Na soški fronti je bil hudo ranjen in leta 1919 odpuščen iz vojaške službe kot invalid.
Nadaljeval je študij strojništva in leta 1922 diplomiral kot inženir in še naprej sodeloval z vojsko. V letih 1923–24 je v *Militärwissenschaftliche Mitteilungen (Vojaška znanstvena sporočila)* podrobno opisal prej neznane italijanske tanke. Za vojaško ministrstvo je ustvaril tabele

o tehničnih podrobnostih uličnih oklepnikov, tankov in tankovske tehnike vseh držav. Od leta 1922–28 je bil asistent na Tehniški univerzi na Dunaju, kjer je leta 1928 tudi doktoriral. Fritz Heigl je umrl 11. decembra 1930 na Dunaju.
Dela: *Taschenbuch der Tanks, 1926 • več prispevkov v vojaški literaturi.*
Viri: *Heigl, Fritz, Österreichisches Biographisches Lexikon, pridobljeno s https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_H/Heigl_Fritz_1895_1930.xml;internal&action=hilite.action&Parameter=heigl* • Austria-forum, pridobljeno s https://austria-forum.org/af/Biographien/Heigl%2C_Fritz_Eugen.*
Foto: *pridobljeno s https://www.mississippicottageantiques.net/wp-content/uploads/2019/08/DSC01897-1024x683.jpg.*

HERBER, Emil (1903–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1903 • Slovenska Bistrica
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *šofer*
Emil Herber se je rodil leta 1903 v Slovenski Bistrici.
Pred vojno je sodeloval pri Kulturbundu,[12] med vojno pa pri Wehrmannschaftu.[20]
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Herber, Emil, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

HERBER, Silva (1913–1945)

* 29. december 1913 • Stanovsko (občina Poljčane)
† maj 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Silva Herber, rojena Pleterski, se je rodila 29. decembra 1913 na Stanovskem pri Poljčanah. Živela je pri Attemsih in bila po koncu 2. svetovne vojne aretirana in sredi maja 1945 neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Herber, Silva, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

HERMAN, Pavla (1866–po koncu 2. svetovne vojne)

* 31. maj 1866 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† po koncu 2. svetovne vojne • Šterntal (Strnišče, občina Kidričevo)
Poklic ali dejavnost: *poštna uradnica*
Pavla Herman se je rodila 31. maja 1866 na Zgornji Polskavi.
Bila je poštna uradnica v pokoju in veleposestnica.
Umrla[15] je po koncu 2. svetovne vojne v Šterntalu[22] (Strnišče, Kidričevo).
Viri: *Penič, Lojze: Herman, Pavla, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29.*

HÖRBIGER, Alois (1810–1876)

* 17. februar 1810 • Thierbach (Avstrija)
† 7. maj 1876 • Zemun (Srbija)
Poklic ali dejavnost: *orglar*
Alois Hörbiger se je rodil 17. februarja 1810 v Thierbachu v Avstriji.
Skupaj z bratom Bartolomeom je izpolnjeval naročila na širšem območju Slovenije. V celjskem obdobju je izdeloval predvsem enomanualne orgle z deljenimi registri v slogu italijanske šole. Edine dvomanualne orgle od 15 znanih na Slovenskem stojijo v opatijski cerkvi v Celju (1842), kjer se je še podpisal kot orglar iz Tirolske, kasneje se je deklariral za Celjana.

Okoli leta 1855 se je preselil v Atzgersdorf pri Dunaju (Avstrija), kjer je svojo obrt uspešno nadaljeval. Vzrok za odhod iz Celja je bil ekonomskega značaja, saj *»kmečko okolje«*, kakor je sam napisal v pismu svojemu pomočniku Martinu Cajhnu, ni bilo dovolj spodbudno za njegovo delo. Nato je deloval na avstrijskem Štajerskem in Koroškem.
Večje orgle je postavil v pomembnejših cerkvah, med njegovimi manjšimi pa so tudi orgle v ž. c. sv. Petra in Pavla na Velikem Tinju.
Alois Hörbiger je umrl 7. maja 1876 v Zemunu (Srbija).
Dela: *znanih je okoli 60 njegovih instrumentov • večje orgle so: v škofijski cerkvi v Gornjem Gradu(1847); v ž. c. v Postojni (1854); v cerkvi sv. Janeza Nepomuka na Dunaju (1853); v dunajski cerkvi Altlerchenfelclerkirche (1860 ali 1861) ... • manjše orgle so: v Slovenj Gradcu, na Velikem Tinju, v Senožečah, v Tolminu in v Cerknem ...*
Viri: *Koter, Darja: Izdelovalci glasbil na Slovenskem 1606-1918, Muzikoliški zbornik XXXIX, Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 2003, str. 143.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e2/Alois_Hoerbriger.jpg.*

HOFER, Jožef (Hoffer, Johann) (1696–1762)

⁎ 1696 • Maribor
† 2. februar 1762 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *arhitekt*
Jožef Hofer (tudi Johann Hoffer) se je rodil leta 1696 v Mariboru v družini stavbenika Matije Hoferja.
V naši občini so Hofferju pripisane naslednje arhitekture: kapela sv. Frančiška Ksaverija pri ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici (pred letom 1738), cerkev sv. Jožefa v Slovenski Bistrici (1755–57), obe kapeli in dekoracija prezbiterija[1] ž. c. sv. Štefana na Spodnji Polskavi (štirideseta ali zgodnja petdeseta leta 18. stoletja) in fasada dvorca Zgornja Polskava (1744–56).
Jožef Hofer je umrl 2. februarja 1762 v Mariboru.
Dela: *njegovo delo obsega 22 cerkva in drugih objektov, pripisujejo pa mu še 15 cerkva in še nekatera druga imenitna dela.*
Viri: *Kemperl, Metoda: Jožef Hoffer arhitekt brez meja, Časopis za multidiscplinarna istraživanja Podravina, št. 7, Samobor, 2005, str. 33–45 • Kemperl, Metoda: Korpus poznobaročne sakralne arhitekture na slovenskem Štajerskem, Ljubljana, 2007.*

HOLZINGER, Jožef (1735–1797)

⁎ 3. april 1735 • Limbuš (Mestna občina Maribor)
† 27. marec 1797 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kipar*
Jožef Holzinger se je rodil 3. aprila 1735 v Limbušu. Poleg →Straub Jožefa je bil osrednja osebnost baročnega kiparstva na slovenskem Štajerskem in eden vodilnih kiparjev v lesu v 18. stoletju.
Njegova dela obsegajo več kot 70 oltarjev in prižnic, v mnogih cerkvah je njegova vsa lesena oprema. Za ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici je izdelal nekaj umetnin, ki sodijo med njegove najboljše.
Njegova kiparska dela, ki se nahajajo v našem okolju, so v: ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici; ž. c. sv. Filipa in Jakoba v Laporju; ž. c. cerkvi sv. Mihaela na Črešnjevcu, ž. c. sv. Martina na Šmartnem na Pohorju; ž. c. sv. Venčeslava na Zgornji Ložnici; ž. c. sv. Andreja v Makolah; ž. c. sv. Marije vnebovzete na Prihovi in ž. c. sv. Treh kraljev v Studenicah.
Jožef Holzinger je umrl 27. marca 1797 za posledicami jetike v Mariboru.
Dela: *Marijin oltar v ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici, 1756–1757 • veliki oltar v ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici, 1787 • glavni oltar v ž. c. sv. Martina na Šmartnem na Pohorju.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Holzinger, Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 30 • Vrišer, Sergej: Holzinger, Jožef, Enciklopedija Slovenije 4, Hac–Kare, Ljubljana, 1990, str. 41–42.*

HORVAT, Franc (Frančišek) (1870–1944)

* 30. november 1870 • Cerkvenjak
† 1944 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Franc (tudi Frančišek) Horvat, cerkveni slikar, se je rodil 30. novembra 1870 v Cerkvenjaku v Slovenskih goricah.
Cerkve je poslikoval v fresko[68] in suhi tehniki. Poslikal je kapelo Presvetega Srca Jezusovega v Žabljeku (občina Slovenska Bistrica) in ladijski obok ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici. Znanih je tudi nekaj oljnih portretov in tihožitij.
Frančišek Horvat je umrl leta 1944 v Mariboru.
Dela: *obsežen opus zidnih fresk, oljnih portretov, oltarnih podob in tihožitij • poslikal je ladijski obok ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici.*
Viri: *Mesesnel, France: Horvat, Frančišek, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi237410/.*
Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Franc_Horvat_(slikar).*

HRASTNIK, Marija, prof. (1922–1988)

* 22. marec 1922 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 5. maj 1988 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učiteljica*
Marija Hrastnik, profesorica klasične filologije,[87] antične arheologije in francoščine, se je rodila 22. marca 1922 na Spodnji Polskavi v kmečki družini, v kateri so se vsi otroci razen hčere Ane, ki je prevzela kmetijo, šolali in si pridobili univerzitetno izobrazbo.
Osnovno šolo je obiskovala na Spodnji Polskavi od leta 1928–32 in nato klasično gimnazijo v Mariboru. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je študirala v letih 1940–46. Diplomirala je z odliko iz latinščine, grščine, antične arheologije in francoščine.
Učila je na Ptuju (1946–47), na Ravnah na Koroškem (1947–52) in na klasični gimnaziji v Mariboru (1952–59), ko so le-to ukinili pa na II. gimnaziji v Mariboru do leta 1982, vedno kot razredničarka preostalih klasičnih razredov. V strokovnih krogih je bila cenjena predvsem kot izredna poznavalka klasične, srednjeveške in tudi moderne grščine.
Ukinitev klasične gimnazije leta 1959 jo je zelo bolela; uteho je našla v razdajanju svojega obširnega znanja mlajšim kolegicam in kolegom, ki so se zatekali k njej po nasvete.
Marija Hrastnik je umrla 5. maja 1988 v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 393–394, Slovenska Bistrica, junij 2020.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 393.*

HRIBAR, Štefka (1921–1993)

* 25. december 1921 • Domžale
† 19. julij 1993 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *zdravnica • upravnica Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica*
Štefka Hribar (poročena Kristen) se je rodila 25. decembra 1921 v Domžalah.
Najprej je kot zdravnica službovala na Ptuju, potem pa se je 1. oktobra 1952 zaposlila v Slovenski Bistrici. Imenovana je bila za upravnico Zdravstvenega doma. Začela je uvajati nove metode zdravstva in po zgledu »zagrebške šole« Andrije Štajnerja ustanavljala posvetovalnice za ženske in otroke, kjer je bila v ospredju predvsem preventiva. Po njeni zaslugi se je zdravstvena služba začela hitreje razvijati, uvajali so številne novosti in kljub kroničnemu pomanjkanju zdravnikov je bil napredek v obdobju dr. Hribarjeve zavidljiv.
Leta 1991 se je upokojila.
Njena strokovnost in medicinsko znanje sta bili na najvišji ravni, veljala je tudi za izredno dobro diagnostičarko. Požrtvovalnost in globoki človeški čut so ji omogočili trajno mesto v spominu Bistričanov.

Štefka Hribar je umrla 19. julija 1993 v Slovenski Bistrici in je pokopana v družinskem grobu v Cerknici.
Viri: *Gradišnik, Stane: Hribar, Štefka, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 31 • Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 238. • Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 12.*
Foto: *Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, str. 12.*

HUDEČEK, Jože (1937–2011)
⋆ 24. februar 1937 • Ljubljana
† 18. junij 2011 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *umetnostni zgodovinar • novinar • pisatelj • urednik • publicist • alpinist*
Jože Hudeček se je rodil 24. februarja 1937 v Ljubljani očetu Jožetu in materi Mariji.
Bil je dober prijatelj →Čar Janka in je v prvih letih po 2. svetovni vojni redno prihajal k svoji sestri Nadi (kasneje poročena z Ivanom Zbegom z Okoške Gore, op. D. Stegne) v Slovensko Bistrico na počitnice. O tem je leta 1997 izšla njegova knjiga *Na počitnicah*, v kateri povsem v svojem slogu, iskrivo in doživeto, z duhovitim samospraševanjem opisuje tisti čas, svoje doživljanje mesta in njegovih prebivalcev, svoja poznanstva, srečanja in odnose z Bistričani in. Dotakne se tudi usode Bistriškega gradu in znanstva z očetovim prijateljem, takratnim upraviteljem gradu.
V Slovenski Bistrici je veliko prihajal tudi še kasneje in z nečakinjo Dorotejo Stegne in njeno družino obiskoval širšo bistriško okolico, zanimale so ga predvsem cerkve in arhitektura.
Jože Hudeček je umrl 18. junija 2011 v Ljubljani.
Dela: *Odvezane misli: Izbrani komentarji in ocene na TVS, 1992 • Vonj po gori, 1994 • Zgodbe iz pozabe, 1995 • (Še zmeraj) odvezane misli: Izbrani komentarji in ocene na TVS, 1992-1994, 1995 • Ulice mojega predmestja, 1996 • Golobar, 1997 • Na počitnicah, 1997 • L'Homme aux pigeons, 1999 • Gluhota, 2001 • Bled Slovenija, 2004 • Der Mann im Glockenturm, 2006.*
Viri: *informatorka: Stegne, Doroteja, nečakinja, Vojnik, januar 2020 • M. K.: Poslovil se je Jože Hudeček, RTVSLO, pridobljeno s https://www.rtvslo.si/kultura/drugo/poslovil-se-je-joze-hudecek/260166.*
Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEe_Hude%C4%8Dek.*

HUDEČEK, Viktorija (1901–1945)
⋆ 23. december 1901 • Slovenska Bistrica
† maj 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Viktorija Hudeček se je rodila 23. decembra 1901 v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.
Sredi maja 1945 je bila neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Hudeček, Viktorija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 32.*

I

IDUNGSPEUG Janez Jurij
INGOLIČ Anton
INGOLIČ Jože
INGOLIČ Karel

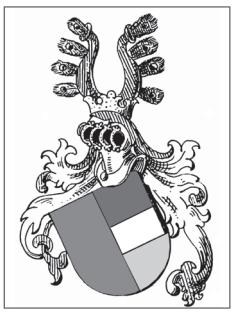

IDUNGSPEUG, Janez Jurij (?–1572)

* ni znano
† 1572 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *plemič • posestnik bistriškega gradu*
Janez Jurij Idungspeug je leta 1564 od gradnikov[80] Gaisruckov odkupil bistriški grad s posestvom. Posest je po njegovi smrti podedovala vdova Barbara s petimi sinovi in jo leta 1584 z dovoljenjem deželnega vladarja izročila Janezu Vettru (→Vetter von der Lillie).
Idungspeug je umrl leta 1572 v Slovenski Bistrici. V ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici je ob krstnem kamnu vzidan njegov nagrobnik, ki predstavlja lep primer renesančne umetnosti.
Viri: *Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 21.*
Foto: *grb družine Idungspeug, pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/COA_Idungspeug_sw.png.*

INGOLIČ, Anton (1907–1992)

* 5. januar 1907 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 27. marec 1992 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učitelj • pisatelj • častni občan občine Slovenska Bistrica*
Anton Ingolič, starejši brat →Ingolič Jožeta in →Karla, se je rodil 5. januarja 1907 na Spodnji Polskavi kot prvi sin očetu Antonu, mizarju in materi Ani, šivilji.
Maturiral je na mariborski realki[35] in nato študiral leto dni v Franciji, zatem pa slavistiko v Ljubljani. Med 2. svetovno vojno je bil kot profesor s ptujske gimnazije izgnan v Srbijo; po vrnitvi pa je znova poučeval na Ptuju in v Mariboru ter bil profesor na gimnaziji v Ljubljani. Med študijem v Ljubljani je prvo leto postal član krščansko socialističnega akademskega kluba Borba. Člana sta bila tudi Miško Kranjec in Edvard Kocbek. Leta 1946 in 1950 je bil izvoljen za ljudskega poslanca Ljudske republike Slovenije (LRS).
Kot pisatelj se je najprej uveljavil kot pisec socialnega realizma.[89] Razgrinjal je usode ljudi v obravnavanju objektivne stvarnosti in nravstvenosti *(Lukarji)*. Kot pisatelj - naturalist[90] je odigral izjemno vlogo v času pred vojno, med njo in po njej. V zadnjem času je obravnaval tematiko iz svojega ožjega rojstnega območja *(Gorele so grmade, Pradedje)*. Pisal je tudi novele, mladinske povesti in dramska dela *(Gimnazijka, Krapi, Mlatilnica, Likof ...)*.
Po upokojitvi leta 1965 je večino časa preživel v Bukovcu nad Zgornjo Polskavo.
Od leta 1976 je bil dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti[88] (SAZU), od leta 1981 pa njen redni član.
V bistriškem gradu je njegova spominska soba z njegovo knjižnico (nad 2500 enot), ki jo je pisatelj v oporoki zapustil občini Slovenska Bistrica.
Anton Ingolič je umrl 27. marca 1992 v Ljubljani in je pokopan na Zgornji Polskavi.
Dela: *Lukarji (1936) • Soseska (1939) • Na splavih (1940) • Matevž Visočnik (1941) • Vinski vrh (Žeja in Trgatev) (1946) • Pot po nasipu (1948) • Stavka (1951) • Človek na meji (1952) • Ugasla dolina (1956) • Kje ste, Lamutovi (1958) • Črni labirinti (1960) • Nebo nad domačijo (1960) • novele: Pred sončnim vzhodom (1945) • Na prelomu (1950) • Sončna reber (1953) • Tam gori, za hramom (1956) • za mladino: Udarna brigada (1946) • Tvegana pot (1955) • Deček z dvema imenoma (1955) • Tajno društvo PGC (1958) • novejša dela: Delovni dan sestre Manje • Pradedje • Gorele so grmade • Tako je bilo ...*
Priznanja: *Prešernova nagrada leta 1949 za roman Pot po nasipu in leta 1978 za mladinsko književnost • Nagrada Osvobodilne fronte leta 1970 za roman Šumijo gozdovi domači • Levstikova nagrada leta 1958 za povest Tajno društvo PGC in leta 1967 za roman Gimnazijka • Nagrada AVNOJ-a leta 1983 • leta 1982 je bil imenovan za častnega občana občine Slovenska Bistrica.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Ingolič, Anton, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 33 • Buttolo, Frančiška – Šimenc, Stanko: Ingolič, Anton, Enciklopedija Slovenije 4, Hac–Kare, Ljubljana, 1990, str. 151 • Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 381–389.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

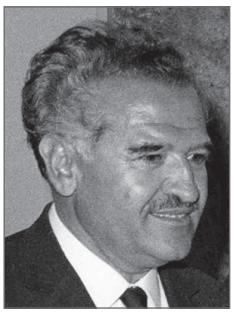

INGOLIČ, Jože (1921–2011)

* 2. marec 1921 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 1. oktober 2011 • Mengeš
Poklic ali dejavnost: *ekonomist • veleposlanik • politik • udeleženec NOB*

Jože Ingolič, srednji brat →Ingolič Antona in →Karla, se je rodil 2. marca 1921 na Spodnji Polskavi kot drugi sin očetu Antonu, mizarju in materi Ani, šivilji.

Končal je štiriletno trgovsko akademijo v Mariboru, poleti leta 1941 pa so ga Nemci izselili v Zaječar (Srbija). Tam se je takoj pridružil partizanom, kjer je bil leta 1944 ranjen. Ko je ozdravel, je odšel v osvobojeni Beograd (Srbija), kamor je bil pregnan tudi njegov starejši brat, pisatelj Anton Ingolič in po koncu vojne tam končal enoletni višji ekonomski tečaj ter dobil naziv ekonomista.

Po vrnitvi v Slovenijo je sprva delal v okrajnih oblastnih organih v Slovenski Bistrici, Lendavi in Mariboru ter sodeloval pri ustanavljanju kmetijskih obdelovalnih zadrug. V tem času je bil tudi predsednik planske komisije Ljudske republike Slovenije (LRS).

Nato je opravljal naslednje funkcije: direktor uprave za gospodarsko planiranje LRS (1953–55), predsednik Glavne zadružne zveze Slovenije (1956–58), član izvršnega sveta Republike Slovenije (RS) in hkrati sekretar za kmetijstvo (1958–62), direktor zveznega zavoda za gospodarsko planiranje (1962–63), član zveznega izvršnega sveta ter zvezni sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo (1963–67), poslanec v Zvezni skupščini (1967–69). Svojo poklicno kariero je končal v diplomaciji. V letih 1969–74 je bil jugoslovanski veleposlanik v Etiopiji (vzhodna Afrika), vmes zvezni poslanec v Zboru republik in pokrajin skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) (1974–77), od leta 1977–81 pa veleposlanik v Kuvajtu (Srednji vzhod, Arabski polotok), od koder je pokrival tudi Jemen (Arabski polotok). Po vrnitvi z Arabskega polotoka se je upokojil.

Njegovo delo ni bilo vedno »hvaležno« in prijetno, saj je moral skrbeti za uresničitev zemljiškega maksimuma, po katerem so kmetje lahko imeli največ deset hektarjev obdelovalne zemlje. Je pa bil pri tem tako dosleden, da je podpisal tudi odločbo o odvzemu oziroma nacionalizaciji[34] zemljišč svoje matere Ane Ingolič. Pozneje je kot predsednik Glavne zadružne zveze Slovenije in republiški sekretar za kmetijstvo spodbujal krepitev zadrug in večanje njihove ekonomske podlage z novimi investicijami.

Jože Ingolič je umrl 1. oktobra 2011 v Mengšu.

Viri: *Čepič, Zdenko: Ingolič, Jože, Enciklopedija Slovenije 4, Hac–Kare, Ljubljana, 1990, str. 151 • Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 394–396.*

Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEe_Ingoli%C4%8D#/media/Slika:Jo%C5%BEe_Ingoli%C4%8D_(1970).jpg.*

INGOLIČ, Karel (1925–2015)

* 11. avgust 1925 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 9. december 2015 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *mizar • lovec • kinolog • lokalni aktivist • direktor Obrtnega mizarstva Polskava • mobiliziranec v nemško vojsko*

Karel Ingolič, mlajši brat →Ingolič Antona in →Jožeta, se je rodil 11. avgusta 1925 na Spodnji Polskavi kot tretji sin očetu Antonu, mizarju in materi Ani, šivilji.

Ker ga je že od majhnega privlačilo mizarsko delo, se je po osnovni šoli začel učiti za mizarja in pridobivati mizarske spretnosti v očetovi delavnici. Po nemški zasedbi Štajerske se je usoda dotaknila tudi Ingoličevih; starejša brata so izgnali v Srbijo, mladega, komaj 17-letnega Karla pa prisilno mobilizirali v nemško vojsko. Uklonil se je zaradi grožnje, da bodo okupatorji sicer celo družino poslali v koncentracijsko taborišče. Kmalu po mobilizaciji in hitrem usposabljanju so njegovo enoto poslali v Francijo, a je kmalu kot ujetnik pristal na angleškem otoku Jersey, kjer je ostal do konca vojne.

Ko se je vrnil domov, je najprej končal šolanje in začel delati v domači delavnici. Njegov oče, ki je vse do svoje smrti vodil mizarsko delavnico, je umrl leta 1944, star 63 let. Za očeta,

ki je bil hud sladkorni bolnik in odvisen od inzulina, je bilo pomanjkanje tega med okupacijo usodno.
Zaradi povojnih nacionalizacij[140] se je Karlova mati Ana je odločila za manj boleč, a možen izhod; obrtno delavnico Ingoličevih je prodala podjetju Gradis, kjer so hitro opazili vodstvene in strokovne sposobnosti mladega Karla, zato so ga postavili za vodjo obrata. Delavnica je kmalu postala pretesna, zato so jo preselili na novo lokacijo v vasi. Pridobili so večje prostore in rodilo se je podjetje Obrtno mizarstvo Polskava, Karel pa je bil imenovan za direktorja.
Podjetje se je hitro širilo in zaposlovalo že več kot sto delavcev. Uspešno je poslovalo tudi po združitvi v skupino Lesno industrijsko podjetje (LIP) Slovenske Konjice. Ko je po 43. letih dela odšel v pokoj, je pustil podjetje v odlični kondiciji.
Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 so ga serijski stečaji nekoč zelo uspešnih podjetij ter kraje premoženja, močno razočarali. Tudi od podjetja, v katerega je vložil tako rekoč svoje življenje, ni ostalo nič.
Karel Ingolič je bil tudi navdušen lovec in priznan kinolog. Bil je med ustanovnimi člani Lovske družine (LD) Polskava, kot dober kinolog in vzreditelj nemških kratkodlakih ptičarjev tudi član Slovenskega kinološkega društva.
Bil je bil tudi družbeno aktiven. Deloval je kot občinski odbornik, vodil je okraj Slovenska Bistrica ter tvorno kot krajan in kot direktor podjetja sodeloval pri razvoju Spodnje Polskave. Že zelo mlad se je pridružil prostovoljnemu gasilskemu društvu Spodnja Polskava in bil njegov član do svoje smrti.
Za požrtvovalno delo je dobil več najvišjih lovskih in kinoloških odlikovanj.
Karel Ingolič je umrl 9. decembra 2015 v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *Red za lovske zasluge I. stopnje (zlati, 2005) • več najvišjih lovskih in kinoloških odlikovanj.*
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 396–398.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 396.*

J

JAGODIČ Franjo
JAGODIČ Simon
JAKAC Božidar
JAKLIN Josip
JANEČEK Janez Frančišek
JANŽEKOVIČ Boris
JANŽEKOVIČ Zora
JANŽIČ Vlado
JEDLOVČNIK Alojz
JELINEK Slavko
JERAS Jože
JEROVŠEK Anton
JESENEK Ferdinand
JUHART Franc
JUREČKO Ivan
JURIČ Simon
JUSTINEK Janez

JAGODIČ, Franjo, prof. (1902–1990)

* 20. julij 1902 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 25. marec 1990 • Mekinje (občina Kamnik)
Poklic ali dejavnost: *elektrotehnik • inženir • publicist*
Franjo Jagodič se je rodil 20. julija 1902 na Zgornji Polskavi.
Leta 1927 je diplomiral na Tehniški visoki šoli na Dunaju (Avstrija).
Napisal je več učbenikov in opravil nad 80 recenzij[91] strokovnih knjig in tehničnih projektov ter izdelal več ekspertiz.[92]
Franjo Jagodič je umrl 25. marca 1990 v Mekinjah.
Dela: *učbeniki: Električna vleka (1963); Elektromotorni pogoni 1., II. (1963–65); Usmerniške naprave v elektroenergetiki (1971) • opravil je nad 80 recenzij strokovnih knjig in tehničnih projektov, izdelal je več ekspertiz.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Jagodič, Franjo, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 34 • Sever, Bela: Jagodič, Franjo, Enciklopedija Slovenije 4, Hac–Kare, Ljubljana, 1990, str. 248.*

JAGODIČ, Simon (1892–1967)

* 12. oktober 1892 • župnija Veliko Tinje (občina Slovenska Bistrica)
† 16. oktober 1967 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • udeleženec 1. svetovne vojne • udeleženec NOB • upravnik zdravstvenega doma Slovenska Bistrica*
Simon Jagodič se je rodil 12. oktobra 1892 v župniji Veliko Tinje.
Bil je široko razgledan zdravstveni delavec z izrednim socialnim čutom in smislom za preventivno medicino.
Ker je moral med 1. svetovno vojno zaradi odhoda na fronto prekiniti študij medicine, je bil promoviran[41] šele leta 1919 v Pragi (Češka).
Med obema svetovnima vojnama je sodeloval v vseh pomembnih slovenskih društvih v Slovenski Bistrici (Sokol,[40] Planinsko društvo, Lovsko društvo idr.).
Jagodič ima veliko zaslug pri ureditvi prvega vodovoda v Slovenski Bistrici, ki je zajemal vodo pod Pohorjem, in pri modernizaciji javnega kopališča ter bazena.
Med 2. svetovno vojno je prihajal zdravit bolne partizane na Pohorje, jim dostavljal sanitetni material in druga zdravila. Nemci so ga zaradi te dejavnosti izgnali v Šlezijo. Ko se je po vojni vrnil v Slovensko Bistrico, je organiziral okrajno zdravstveno službo in postal prvi izvoljeni predsednik občinskega ljudskega odbora Slovenska Bistrica. Do upokojitve je bil tudi upravnik zdravstvenega doma Slovenska Bistrica. Nasledila ga je →Hribar Štefka.
V Slovenski Bistrici je deloval 38 let.
Simon Jagodič je umrl 16. oktobra 1967 v Ljubljani, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *Gradišnik, Stane: Jagodič, Simon, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 35 • Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 237–238 • Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 5.*
Foto: *Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, str. 5.*

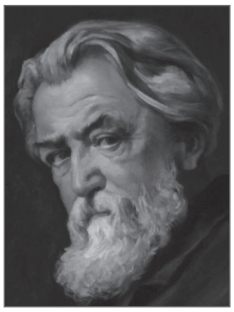

JAKAC, Božidar (1899–1989)

* 16. julij 1899 • Novo mesto
† 20. november 1989 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *slikar • grafik • udeleženec 1. svetovne vojne • udeleženec NOB*
Božidar Jakac se je rodil 16. julija 1899 v Novem mestu.
Po končani realki[35] je odšel na fronto na Piavi (Italija) (1917–18). Kot vojaka so ga 5. maja 1917 poslali v šolo za rezervne oficirje v Slovenski Bistrici, kjer je ostal do 1. avgusta 1917.
Med šolanjem je v prostem času hodil po okolici in risal. Zabeležil je del tega, kar je videl: vojake med vajami in pri počitku, častnike in pokrajino ter domačije iz bližnjih vasi,

vedute[93] in panorame … Iz slovenjebistriškega časa je ohranjenih šest popotnih skicirk. Božidar Jakac je umrl 20. novembra 1989 v Ljubljani.
Dela: *zapustil je ogromen opus več tisoč podob • iz slovenjebistriškega časa je ohranjenih šest popotnih skicirk.*
Viri: *Mesesnel, France: Jakac, Božidar, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi245800/ • Komelj, Milček: Slovenska Bistrica iz leta 1917 v skicirkah Božidarja Jakca (1899–1989), Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 177–182.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

JAKLIN, Josip (1860–1933)
⁎ 22. februar 1860 • Slovenska Bistrica
† 1933 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *politik*
Josip Jaklin se je rodil 22. februarja 1860 v Slovenski Bistrici hrvaški materi.
Svetovno nazorsko je bil marksist, je pa bil v svojem političnem delovanju najprej precej radikalen, kasneje pa je bil socialnodemokratsko usmerjen in je hotel tudi delavsko gibanje spraviti pod vpliv socialnih demokratov. Med leti 1922–30 je vodil založniško zadrugo Naša snaga. Večkrat je bil tudi funkcionar Jugoslovanske socialistične zveze, ustanovljene leta 1922.
Josip Jaklin je umrl leta 1933.
Viri: *Gradišnik, Stane: Jaklin, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 36 • Rozman, Franc: Politično delovanje Franca Serneca in Josipa Jaklina, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 203–206.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 204.*

JANEČEK, Janez Frančišek (ok. 1697–1778 ?)
⁎ okoli 1697 • Poděbrady (Češka)
† maj 1778 (predvidoma) • Celje (predvidoma)
Poklic ali dejavnost: *orglar • mestni sodnik v Celju*
Janez Frančišek Janeček, celjski orglar, se je rodil okoli leta 1697 na Češkem, kjer se je verjetno pri enem tamkajšnjih najpomembnejših baročnih orglarjev in domnevnem sorodniku Vojtěchu Jiřiju Dvorskýmu izučil tudi izdelovanja orgel.
Leta 1720 je prišel v Celje, kjer se je leta 1721 poročil z Marijo Sartori, hčerko uglednega celjskega trgovca. Orglarsko delavnico si je najverjetneje uredil na Bregu (predel Celja). Bila je sicer majhna, a vseskozi precej dejavna; z orglami in cerkvenimi ali kornimi pozitivi (pozitiv = manjše, premične orgle) je ta tako opremila veliko cerkva notranjščin zlasti na Celjskem, pa tudi drugod po Slovenskem in na Hrvaškem. Po naročilu plemiških družin je delavnica s salonskimi pozitivi opremljala tudi njihove grajske kapele in druge imenitnejše prostore. Pri izdelavi orgelskega okrasja in pozitivov je sodeloval z različnimi rezbarskimi mojstri in kiparji, med njimi z Mihaelom Löhrom, →Straub Jožefom in s Ferdinandom Gallom.
Leta 1745 je izdelal salonski pozitiv za p. c. sv. Uršule v Bojtini (župnija Šmartno na Pohorju).
Poleg orglarstva je bil dolgo časa tudi mestni odbornik, nekaj let pa je opravljal tudi funkcijo mestnega sodnika.
Več indicev kaže na to, da je orglar Janez Frančišek Janeček umrl v Celju v prvi polovici maja 1778.
Dela: *danes se mu pripisuje avtorstvo vsaj 37 ohranjenih orgel, izdelal pa je vsaj 50 glasbil za cerkve v Sloveniji in na Hrvaškem, med njimi tudi salonski pozitiv za p. c. sv. Uršule v Bojtini.*
Viri: *Jedlovčnik, Janja: Janeček, Frančišek; Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/janecek-janez-francisek/ • Celjski baročni orglarski mojster Janez Frančišek, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, 2016, str. 226.*

JANŽEKOVIČ, Boris (1922–1945)

* 19. februar 1922 • Slovenska Bistrica
† 1945 (predvidoma) • Trogir (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *kmetijski tehnik*

Boris Janžekovič, brat →Janžekovič Zore, se je rodil leta 1922 v Slovenski Bistrici očetu Matku, učitelju v Slovenski Bistrici in materi Heleni, rojeni Vehovar, iz Videža (občina Slovenska Bistrica). Imel je še sestri Vido in Marico.

Po končani meščanski šoli v Slovenski Bistrici se je vpisal na Srednjo kmetijsko šolo v Križevcih na Hrvaškem in jo v štirih letih uspešno zaključil.

Že pred začetkom 2. svetovne vojne je bil zaposlen pri grofu Varadyju v Križovljan gradu pri Ormožu.

Leta 1942 so ga aretirali in zaprli na Ptuju. Osumljen je bil komunistične propagande na obmejnem območju. Zaradi pomanjkanja dokazov so ga izpustili, vendar je bil pod stalnim nadzorom. Kmalu so ga prisilno mobilizirali v nemško vojsko in poslali na fronto. Na ruski fronti je bil ranjen in je veliko časa preživel v bolnišnici.

Ko je okreval se je priključil peti prekomorski brigadi v Marseillu (Francija). Kot repratiiranec[262] je 9. maja 1945 preko Barija (Italija) pripotoval v Trogir (Hrvaška), kjer ga je nova oblast zadržala in najverjetneje umorila nekje v gozdovih nad Trogirjem med streljanjem repatriiranih vojakov.

Vzrok je bila vojaška knjižica, ki je kljub nasvetom ni odvrgel. V njej je bilo zavedeno, da je prva dva meseca v nemški vojski odslužil na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Zgodila se je še ena »čudna pomota«. Ime Borisa Janžekoviča je napisano na spomeniku padlim partizanom v NOB na Glavnem trgu v Slovenski Bistrici.

Viri: *Janžekovič, Zora: Kdo sem, Kako je bilo, Slovenska Bistrica, 2010, str. 9–25.*
Foto: *Janžekovič, Zora: Kako je bilo, str. 24.*

JANŽEKOVIČ, Zora, prof. (1918–2015)

* 30. september 1918 • Slovenska Bistrica
† 17. marec 2015 • Radenci
Poklic ali dejavnost: *zdravnica • plastična kirurginja • častna občanka občine Slovenska Bistrica*

Zora Janžekovič se je rodila 30. septembra 1918 v Slovenski Bistrici očetu Matku, učitelju v Slovenski Bistrici in materi Heleni, rojeni Vehovar, iz Videža (občina Slovenska Bistrica). Imela je še starejšo sestro Marico, mlajšo sestro Vido in brata →Janžekovič Borisa.

Osnovno in meščansko šolo je končala v Slovenski Bistrici, nato pa je šolanje nadaljevala na realki[35] v Mariboru. Želela si je postati zdravnica, vendar doma niso imeli denarja za vpis, ki je takrat znašal 800 dinarjev. Znašla se je tako, da je na lojtrski voz naložila 200 kilogramov jabolk in jih peljala prodat. S tem denarjem se je leta 1938 lahko vpisala na Medicinsko fakulteto v Zagrebu (Hrvaška). Njen študij medicine je prekinila 2. svetovna vojna. V letih od 1943–45 je kot študentka medicine službovala v bolnišnici v Varaždinu (Hrvaška). Po vojni je študij dokončala in promovirala[41] leta 1947.

Takoj po študiju se je zaposlila v mariborski bolnišnici. Delovala je na področju kirurgije, specializirala se je iz plastične kirurgije v Ljubljani in kasneje še v Beogradu (Srbija). Pri zdravljenju opeklin je razvila nov postopek zgodnjega operativnega zdravljenja globokih opeklin, ki je mnogim hudim bolnikom rešil življenje. V mariborski bolnišnici je delala do upokojitve leta 1984.

29. novembra 2011 so v bistriškem gradu odprli njeno spominsko sobo, za katero je darovala opremo. Pred smrtjo je prispevala tudi denarna sredstva za montažo dvigala v bistriškem gradu.

Svoje življenje je opisala v knjigi *Kako je bilo*.

Zora Janžekovič je umrla v Domu starejših občanov v Radencih 17. marca 2015, njen pepel pa so raztresli po Pohorju.

Dela: *veliko objav v strokovni literaturi • knjiga: Kako je bilo, Slovenska Bistrica, 2010.*

Priznanja: *za svoje raziskovalno in inovativno delo je dobila več odlikovanj, med drugim leta 1974 odličje Everett Idris Evansa • spominsko odličje Ameriškega opeklinskega združenja (ABA) • leta 2004 Zlati red za zasluge Republike Slovenije • leta 2011 priznanje ABA za življenjsko delo • po Zori Janžekovič je bila poimenovana nagrada Evropskega kluba za otroške opekline »Zlata britev«, katere prva dobitnica je • leta 1999 je prejela naziv častne občanke Mestne občine Maribor • leta 2000 je postala častna občanka Občine Slovenska Bistrica • leta 1999 je prejela naziv častne občanke Mestne občine Maribor • Univerza v Mariboru pa ji je leta 1996 podelila naslov častna doktorica.*
Viri: *Janžekovič, Zora: Kako je bilo, Slovenska Bistrica, 2010 • arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica • informator: Borko, Elko, Maribor, september 2017.*
Foto: *Janžekovič, Zora: Kako je bilo, str. 4.*

JANŽIČ, Vlado (1936–2016)
* 11. oktober 1936 • Frajhajm (občina Slovenska Bistrica)
† 23. september 2016 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učitelj • politik • športni delavec*
Vlado (Vladislav) Janžič, se je rodil 11. oktobra 1936 v Frajhajmu na Pohorju.
Po končani osnovni šoli je leta 1954 diplomiral na učiteljišču v Mariboru in se vpisal na Visoko šolo za politične vede v Ljubljani, kjer je leta 1963 diplomiral z diplomsko nalogo Nekateri problemi narodnostnih skupin in madžarska narodnost v Prekmurju.
Kot učitelj je služboval v Prekmurju v Odrancih in Črenšovcih. Nato je kot občinski sekretar Zveze komunistov Slovenije (ZKS) deloval v Murski Soboti, v Ljubljani kot član sekretariata in nato tudi predsedstva Centralnega komiteja (CK) ZKS, odgovoren za kadre, ter kot predsednik sveta Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) v Ljubljani. Nato je bil poslanec v Skupščini Socialistične (SR) Slovenije, v Beogradu (Srbija) sekretar Predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije (ZKJ) za mednarodne odnose in poslanec v Skupščini Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) v družbeno političnem zboru, svetu za mednarodne odnose. Kot izvršni sekretar za mednarodne odnose pri CK ZKJ je bil pobudnik in organizator sodelovanja političnih organizacij Jugoslavije s socialističnimi, socialdemokratskimi in drugimi strankami ter raznimi narodnoosvobodilnimi gibanji v Evropi in svetu.
V letih 1984–90 je bil predsednik Sveta in Generalni direktor Radiotelevizije (RTV) Ljubljana. V tem času so na RTV Ljubljana bile izvedene mnoge kvalitativne razvojne spremembe, tako na tehnološkem kot organizacijskem in programskem področju. Po preteku mandata je bil še nekaj časa samostojni svetovalec na RTV, nato se je umaknil in predčasno upokojil.
Deloval je tudi kot športni delavec: kot predsednik Letalskega kluba v Murski Soboti; predsednik Namiznoteniške zveze Jugoslavije, organizator svetovnega prvenstva v namiznem tenisu leta 1981v Novem Sadu (Srbija) in kot predsednik kolesarske zveze Slovenije.
Zadnja leta se je v Čadramu (občina Oplotnica) ukvarjal predvsem z rezbarjenjem skulptur, slikanjem in fotografiranjem.
Vlado Janžič je umrl 23. septembra 2016 v Ljubljani, pokopan je v Čadramu.
Dela: *Aktualna vprašanja družbene vloge in delovanja ZK, Komunist, 1980 • Načela in praksa mednarodnega sodelovanja ZKJ, soavtorstvo z Vinkom Trčkom, Komunist, 1983.*
Viri: *informatorka: Janžič, Majda, žena, Ljubljana, marec 2020 • Utrip, glasilo občine Oplotnica, Oplotnica, maj 2019.*
Foto: *album Majde Janžič.*

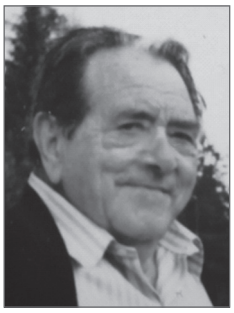

JEDLOVČNIK, Alojz (1901–1983)
* 30. april 1901 • Mali Št. Vid (avstrijska Koroška)
† 11. maj 1983 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *čevljar • čebelar • udeleženec NOB*
Alojz Jedlovčnik, čevljarski mojster, modelar modnih, športnih in ortopedskih čevljev, se je

rodil 30. aprila 1901 v Malem Št. Vidu na Koroškem v učiteljski in čebelarski družini. Bil je vsestranska osebnost: humanist, človekoljub, usmerjen k napredku in razvoju.
Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, čevljarske obrti pa se je izučil v Celovcu (Avstrija) in leta 1920 tam opravil pomočniški izpit. V času plebiscita[94] se je družina pod pritiskom nemških krogov (oče je bil upravitelj šole in velik slovanofil,[95] op. N. Jedlovčnik) morala seliti v Črneče pri Libeličah.
Med leti 1923–25 je odslužil vojaški rok v Ljubljani.
Najprej se je zaposlil v podjetju Gregorc in nato še v tovarni čevljev Blatnik v Mariboru, kjer je poleg svojega poklica opravljal še dolžnost tajnika socialnih demokratov. Kasneje je politiko opustil.
Leta 1932 je opravil mojstrski izpit in odprl čevljarsko delavnico v Mariboru na sedanji Partizanski cesti ter se poročil z Antonijo, rojeno Berdnik, ki je leta 1936 dedovala domačijo na Kostanjevcu, kamor se je družina iz Maribora tudi preselila. Istega leta je preselil v Slovensko Bistrico še svojo obrt. Delavnico je imel na takratnem Glavnem trgu. Prvi med bistriškimi čevljarji je imel električni brusilni stroj za brušenje usnjenih podplatov. Sodeloval je na čevljarskih razstavah in prejel številna priznanja.
S Kostanjevca je v delavnico v Slovenski Bistrici prihajal pozimi peš, poleti s kolesom. Ob nedeljah je bil doma polno zaposlen s čebelami, saj je imel 30 čebeljih družin.Veliko se je sam izobraževal, tako da je uspešno cepil sadne sadike in vrtnice.
Med 2. svetovno vojno je delavnica delovala neprekinjeno. Ker je kot domoljub sodeloval s partizani, je ob napadu partizanov na mesto ostala delavnica nedotaknjena. Njegova dnevna pot iz Kostanjevca v delavnico v Slovenski Bistrici je namreč omogočala prenos raznega materiala in pošte za potrebe partizanov. Stvari in pošto so na ciljna mesta raznašali kurirji, kar so bili tudi njegovi otroci.
Ob postanku partizanskega štaba v vasi Radkovec pa so mojstra poklicali, da je vzel mero za izdelavo škornjev za štabne oficirje. Izdelal jih je in dobavil.
Mnogi stari Bističani se še spomnijo njegovih sijajnih izdelkov – trpežnih, okovanih planinskih čevljev, bleščečih škornjev, modnih damskih sandalov, otroških čevljev, takrat modernih »gumaric«,[96] koničastih damskih salonarjev in ortopedskih čevljev, ki jih je izdeloval edini v okolici. Njegova delavnica, kot se mnogi radi spominjajo, je v tistem času postala tudi prostor za družabna snidenja in izmenjavo informacij, spet drugi se je spomnijo kot dobrodošlega zavetja pred dežjem in mrazom ali čakalnice.
Alojz Jedlovčnik se je upokojil leta 1971.
Ko mu kasneje pristojni organi zaradi bližine podzemnih rovov vojaškega skladišča orožja na Zgornji Ložnici niso dovolili ne prepotrebnega popravila hiše ne novogradnje, je domačija počasi propadala. Z ženo sta bila zato prisiljena brez vsake odškodnine! zapustiti domačijo na Kostanjevcu in se preseliti k hčerki Hedviki, poročeni Štern, v Slovensko Bistrico, kjer sta preživela zadnja leta življenja.
Čevljarstvo se v družini ni obdržalo, čeprav sta bili dve hčerki izučeni modelarki. Široko čebelarsko znanje in skrb za čebele pa nadaljujeta sin Norbert in vnuk Mišo.
Alojz Jedlovčnik je umrl 11. maja 1983 v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorji: Grbavec, Antonija, Smolar, Franja in Štern Hedvika, hčerke; Jedlovčnik, Norbert, sin; Jedlovčnik, Mišo, vnuk, Slovenska Bistrica, januar 2020.*
Foto: *album Norberta Jedlovčnika.*

JELINEK, Slavko (1925–2014)

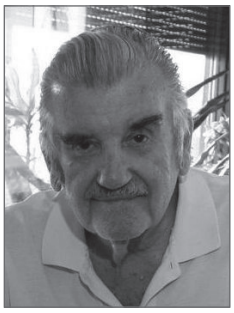

⋆ 31. avgust 1925 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 27. februar 2014 • Zagreb (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *arhitekt*
Slavko Jelinek se je rodil 31. avgusta 1925 na Spodnji Polskavi.
Osnovno šolo je obiskoval v rodnem kraju, nato se je družina preselila na Hrvaško, od koder je izviral njegov oče. Po 2. svetovni vojni je odšel študirat arhitekturo na Tehniško fakulteto v Zagrebu (Hrvaška) in leta 1951 tam diplomiral.

V letih 1965–85 je vodil projektni biro AGI-46 s sedežem v Zagrebu in Karlovcu (Hrvaška). Verjetno je njegovo najbolj znano delo zagrebška poslovna stavba Zagrebčanka, ki jo je zasnoval z Berislavom Vinkovićem. Dokončana je bila leta 1976 in je bila dolga leta najvišja poslovna stavba na Hrvaškem.
Poleg dolgega niza arhitekturnih projektov je objavljal strokovna besedila v dnevnih časopisih in strokovnih revijah.
Slavko Jelinek je umrl 27. februarja 2014 v Zagrebu, kjer je tudi pokopan.
Dela: *veliko število realiziranih projektov: 29 nebotičnikov, 26 drugih stavb, dva stanovanjska kompleksa v Karlovcu, 2 šoli, 2 športni dvorani in več kot ducat oprem notranjosti • od njegovih drugih del so najbolj znane stanovanjske stolpnice v naseljih Novi Zagreb, Trnsko, Zaprođe, Sopot, Trešnjevka in Maksimir • večje število objav strokovnih besedil.*
Priznanja: *leta 2004 je prejel nagrado Vladimirja Nazorja za življenjsko delo.*
Viri: *Jelinek, Slavko. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 1. 12. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx ?ID=28995> • Margaretić Urlić, Renata: Stanovanje na visini, Društvo arhitekata Zagreba, pridobljeno s http://www.d-a-z.hr/hr/clanovi/arhitekti/jelinek-slavko,1139.html.*
Foto: *pridobljeno s https://www.vecernji.hr/media/img/6d/62/65c3733ba853b7636cf9.jpeg.*

JERAS, Jože, prof. (1920–2013)

⋆ 30. oktober 1920 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† september 2013 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • pediater • publicist*
Jože Jeras se je rodil 30. oktobra 1920 na Pragerskem očetu Ernestu, načelniku postaje na Pragerskem, in materi Anici. Oče Ernest je bil pokončen Slovenec in je bil leta 1921 načelnik Sokola[40] na Pragerskem.
Jože Jeras je diplomiral leta 1949 na Medicinski fakulteti v Ljubljani, specialistični izpit je opravil leta 1954 v Zagrebu (Hrvaška). Izpopolnjeval se je v Veliki Britaniji, Švici in Zvezni republiki Nemčiji; doktoriral je leta 1961.
Od leta 1956–89 je bil zaposlen na Pediatrični kliniki v Ljubljani, od leta 1981–89 pa je bil tudi predstojnik[5] Katedre[6] za pediatrijo ljubljanske Medicinske fakultete. Poleg svojega rednega dela je objavil tudi več publikacij in strokovnih razprav.
Upokojil se je leta 1989.
Jože Jeras je umrl septembra 2013.
Dela: *pet publikacij in številne strokovne in znanstvene razprave.*
Priznanja: *leta 2000 ga je predsednik republike Milan Kučan odlikoval s srebrnim častnim znakom svobode Republike Slovenije "za življenjsko delo in zasluge pri strokovnem, pedagoškem, organizacijskem ter znanstveno-raziskovalnem delu na področju slovenske pediatrije".*
Viri: *Pintar, Luka: Jeras, Jože, Enciklopedija Slovenije 4, Hac–Kare, Ljubljana, 1990, str. 290.*
Foto: *90 let Medicinske fakultete v Ljubljani, str. 246. Ljubljana, 2010.*

JEROVŠEK, Anton, dr. (1874–1932)

⋆ 23. maj 1874 • Spodnja Nova vas (občina Slovenska Bistrica)
† 31. oktober 1932 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • publicist • politik*
Anton Jerovšek se je rodil 23. maja 1874 v Spodnji Novi vasi pri Slovenski Bistrici. Predstavlja izrazito osebnost med štajerskimi Slovenci.
Po končani osnovni šoli v Slovenski Bistrici je končal še gimnazijo in bogoslovje v Mariboru, kjer je bil leta 1887 tudi ordiniran.[97] Po krajšem kaplanovanju v Vojniku je odšel v Rim, kjer je doktoriral iz cerkvenega prava na gregorijanski univerzi[98] *(1900)*. Po vrnitvi v domovino je kot škofovski tajnik delal najprej v Mariboru, od leta 1903 pa je bil stalno nameščeni profesor za verouk na mariborski realki.[35]

Leta 1911 se je upokojil. V tem času je prevzel vodstvo tiskarne sv. Cirila in jo dvignil na solidno raven.
Ves čas je sodeloval pri prosvetnih in gospodarskih organizacijah kot so: Spodnještajerska ljudska posojilnica, Zadružna zveza, Zadružna gospodarska banka.
Po končani 1. svetovni vojni je bil aktiven član Narodnega sveta v Mariboru, član mestnega sosveta, po volitvah leta 1921 pa član mestnega sveta. Imel je največ zaslug, da so se stranke združile v enotno fronto ob volitvah leta 1924. Ves čas je pridno objavljal svoje članke v *Straži*, *Slovenskem gospodarju* in drugje.
Anton Jerovšek je umrl 31. oktobra 1932 v Mariboru. Pokopn je v Slovenski Bistrici.
Dela: *članki; Razprava o rimskih katakombah, 1902 • Razprava o antično poganskem suženjstvu 1903.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Jerovšek, Anton, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 37 • Uredništvo: Jerovšek, Anton, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi257186/.*
Foto: *Anton Jerovšek kot ga je upodobil Mežan, arhiv Edmunda Pogorevca.*

JESENEK, Ferdinand (1916–1945)

* 11. maj 1916 • Visole (občina Slovenska Bistrica)
† 15. julij 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *mobiliziranec v nemško vojsko*
Ferdinand Jesenek se je rodil 11. maja 1916 v Visolah pri Slovenski Bistrici.
Bil je mobiliziran v nemško vojsko.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in 15. julija 1945 neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Jesenek, Ferdinand, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 33.*

JUHART, Franc (19.–20. stoletje)

izpričan v začetku 20. stoletja
Poklic ali dejavnost: *veleposestnik • lesni trgovec*
Franca Juharta najdemo prvič omenjenega v dokumentih, povezanih z njim, ki jih hrani Pokrajinski arhiv Maribor in datirajo v leto 1919. V eni od pravdnih zadev je označen kot posestnik iz Slovenske Bistrice. Že naslednje leto pa je v enem od dokumentov imenovan kot veleposestnik in lesni trgovec.
Juhart se je leta 1917 lotil velikopotezne prezidave obstoječe baročne stavbe na sedanji Mariborski cesti 16 v Slovenski Bistrici. Načrt za prezidavo, naslovljen Juhart-hof, opremljen z žigom podjetja Architekten Friedriger & Czeike, je bil dokončan 4. aprila 1917.
Stavba ima v tlorisu obliko črke L, na dvoriščni strani ima odprt arkadni hodnik. Dvorec se ponaša z neobaročno oblikovano fasado, ki jo poudarjajo s štukom okrašeno ovalno čelo, balkonček z balustradno ograjo in okna z bogatimi okvirji. Nad osrednjim oknom vidimo črki JH, ki opozarjata na lastnika in naročnika. V celoti in detajlih bistriški dvorec še najbolj spominja na vilo Transilvanija na Mladinski ulici v Mariboru, ki jo je leta 1910 zase načrtoval Friedriger (ime je dobila po arhitektovi domovini Transilvaniji, pokrajini v Romuniji). Stavbama je med drugim skupna mansardna zalomljena streha.
Fasado Juhartovega dvorca krasi kartuša z reliefnim prizorom. Gre za prizor habsburškega[13] cesarja Jožefa II., ki orje.[99] Prizor je neposredno povezan z dejavnostjo naročnika, torej Juharta, saj je imela ta stavba sprva funkcijo sedeža veleposesti, verjetno pa namiguje tudi na gospodarjevo dobrotljivost (po vzoru cesarja) do kmetov, ki delajo na njegovih posestvih.
Poleg tega prizora o Juhartovi dejavnosti priča tudi kip sv. Jurija v vogalu dvorca. Ta je med drugim zavetnik kmetov, konj in živine ter priprošnjik za vreme. Kip, ki je bil končan leta 1918, lahko pripišemo mariborskemu kiparju →Sojč Ivanu (1879–1951).
Nekaj let pozneje je →Czeike Maks za Juharta načrtoval kapelo v Kovači vasi. Kot sporoča napis, vklesan v kamnito ploščo nad vrati v kapelo, jo je dal Juhart v čast sv. Roku postaviti

v zahvalo za ozdravitev nog. Kapela, danes podružnica slovenjebistriške župnije, je manjših dimenzij in je značilna arhitektura Maksa Czeikeja.
Franc Juhart se je v Slovenski Bistrici izkazal kot pomemben naročnik dveh objektov, ki sta z občinskim odlokom občine Slovenska Bistrica zavarovana kot kulturna spomenika lokalnega pomena.
Viri: *Kostanjšek Brglez, Simona, ZRC SAZU, Umetnostno-zgodovinski inštitut Franceta Steleta: Umetnostni naročili veleposestnika Franca Juharta, Bistriške novice, april 2020, str. 40–41.*

JUREČKO, Ivan (1884–1964)

* 12. april 1884 • Kočno ob Ložnici (občina Slovenska Bistrica)
† 15. marec 1964 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • narodni buditelj • udeleženec 1. svetovne vojne*
Ivan Jurečko se je rodil 12. aprila 1884 v Kočnem ob Ložnici.
Medicino je študiral na Karlovi univerzi v Pragi (Češka) in bil promoviran[41] leta 1914.
1. svetovno vojno je preživel kot vojaški zdravnik, po njej in vse do 2. svetovne vojne pa je v Mariboru opravljal razne upravno-zdravstvene službe. Bil je sodni izvedenec, predaval je higieno in stomatologijo na učiteljišču in trgovski akademiji ter se ukvarjal s slovensko medicinsko terminologijo. Med leti 1929–32 je deloval tudi v zdravstvenem odseku Krajevne Banske[65] uprave v Ljubljani, po letu 1932 pa je bil okrajni sanitetni referent[100] za okraj Maribor – levi breg. Leta 1936 je pridobil naslov specialista za živčne in duševne bolezni.
Udejstvoval se je tudi publicistično, pa tudi v takratnem mariborskem družbenem, političnem in narodnostnem življenju. Tako je sodeloval v raznih društvih, bil član upravnega odbora Mestne hranilnice, predsednik Jugoslovanske hranilnice in posojilnice, ustanovil je Zavarovalno zadrugo, sodeloval kot odbornik v zavarovalni zadrugi Ljudska samopomoč, v Vodni zadrugi v Slovenski Bistrici in drugje.
Bil je tudi med ustanovitelji Kluba Maribor, ki je odvračal vpliv nacistične propagande, in bil njegov podpredsednik.
V 2. svetovni vojni je kot mobiliziranec jugoslovanske vojske padel v nemško ujetništvo, kjer je ostal do leta 1944, nato pa je delal v bolnišnicah v več nemških ujetniških taboriščih ter bil nazadnje prisilno zaposlen v Avstriji, od koder je po skrivnih zvezah pošiljal zdravila in sanitetni material partizanski javki[101] v Poljčanah.
Po osvoboditvi je v Mariboru deloval kot zdravnik do leta 1958, ko je bil upokojen.
Napisal je svoje spomine (končani leta 1961) in zaobjel obdobje svojega življenja do leta 1945.
Ivan Jurečko je umrl 15. marca 1964.
Dela: *Avtobiografski spomini (ostali v rokopisu, v zasebni lasti).*
Viri: *Gradišnik, Stane: Jurečko, Ivan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 38 • Pertl, Eman: Življenje in delo dr. Ivana Jurečka (1884–1964), Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 212–214.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 212.*

JURIČ, Simon (19. stoletje)

izpričan v 19. stoletju
Poklic ali dejavnost: *glasbenik • kapelnik • ustanovitelj Frajhajmske godbe na pihala*
Simon Jurič, po rodu Čeh, je prišel v Slovenijo, ko je lastnik glažute[102] na Pohorju Hieronim Gurtler za gradnjo in kasnejše obratovanje glažute najel sposobne steklarje z Dunaja (Avstrija) in iz današnje Češke.
Simon, ki je bil godbenik, še preden je prišel na Pohorje, je kupil Zgornjo Freglovo posestvo v Frajhajmu in poleg svojega dela leta 1827 ustanovil godbo na pihala z okoliškimi in nadarjenimi kmečkimi sinovi in očeti in bil njen vodja. Imena prvih godbenikov se žal niso ohranila. Znanja instrumentalne igre so se prenašala iz starejših na mlajše, brez zunanjih sodelavcev.

Rodili so se mu trije sinovi, med katerimi je bil glasbeno najbolj nadarjen Franc, rojen 21. marca 1833, ki je prevzel vodenje godbe od očeta. Francu so se rodili štirje otroci: Jurij, Franc, Jožef in Ivana. Vsi trije sinovi so se naučili igrati in so pri godbi tudi igrali. Poznana so imena nekaterih godbenikov tistega časa (Anton Turner, Franc in Martin Fric ter Matija Korošec). Od očeta Franca je prevzel vodenje godbe sin Jožef, rojen 13. marca 1878 in jo vodil in vzpodbujal vse do svoje smrti 15. junija 1969. Po njegovi strani se tradicija godbe ni nadaljevala, ker sta mu oba sinova umrla že v otroških letih, pač pa se je tradicija nadaljevala po sestrini strani Ivani Jurič, poročeni z godbenikom Antonom Turnerjem. Rodili so se jima štirje sinovi: Martin, Jožef, Maks in Miha, vsi glasbeno nadarjeni. Godbo je pred propadom rešil Martinov sin Anton Turner, ki je prevzel vodenje godbe leta 1969 od Jožefa Juriča. Veliko zaslug, da je godba v tistem času obstala, gre tudi Alojzu Turnerju – »Bezenikovemu Lujzu«. Od Antona Turnerja je vodenje godbe prevzel Maks Jurič in jo vodil do konca leta 2008. Od leta 2008 godbo uspešno vodi dirigent Matjaž Fifer.
Viri: *kronika Frajhajmske godbe • arhiv KUD-a Šmartno na Pohorju • arhiv KUD-a Frajhajmska godba.*

JUSTINEK, Janez (1918–1945)

* 11. december 1918 • Spodnja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
† 30. julij 1945 • Split (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Janez Justinek se je rodil 11. decembra 1918 na Spodnji Ložnici.
Bil je v nemški vojski.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in 30. julija 1945 umorjen[15] v Splitu (Hrvaška).
Viri: *Penič, Lojze: Justinek, Janez, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 34.*

K

KÄSSMANN Franz
KAC Milan
KAC Miro
KAMENIK Ignac
KANCLER Anton (1914-1987)
KANCLER Anton – Marjan
KANCLER Ivan – Mirko
KANGLER Anica – Nadja
KAPUN Janez – Šani
KARNER Franc
KATZMAYR GODEFFROY Hermine
KAVKLER Franc
KEBELJSKI Timo
KIKEC Franjo
KLADNIK Ivan
KLASINC Anton
KLASINC Roman
KLEČINA Pavel
KLEINDIENST Slavko
KÖNIGER Veit (Vid)
KOBALE Jurij
KOCJAN Avgust
KODELIČ Jože
KODELIČ Viktor
KOLAR Jožef
KONGREGACIJA FRANČIŠKANK
KOPRIVA Avgust
KOPRIVA Ernest
KOPRIVA Silvester
KOREN Alojz
KOREN MIhael
KORES Alojz
KOROPEC Jože
KOROŠEC Antonija
KOS Franc
KOS Ivan
KOS Jakob
KOŠAR Jurij
KOTNIK Rudolf
KOVAČIČ Fran
KOVAČIČ Slavko
KOZELJ Jože
KRAJNC GRABLEC Ignac
KRAŠEVAC Branko
KRAŠEVAC Igor
KRAVINA CRONSTEIN Theodor
KREMSER SCHMIDT Janez Martin
KRIŽAJ Cvetka
KRULC Josipina
KUŠAR Jurij
KUŠAR (Kušer) Štefan
KUWASSEG Josef
KUTNIK Ivana
KUTNIK Štefan

KÄSSMANN, Franz (1751–1837)

* 1751 • Slovenska Bistrica
† 1. december 1837 • Dunaj (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *kipar*
Franz Kässmann se je rodil leta 1751 v Slovenski Bistrici.
Študiral je kiparstvo na Akademiji za likovno umetnost na Dunaju (Avstrija). Že med študijem je prejel nagradi v letih 1784 in 1787.
Ustvarjal je predvsem v kamnu za cerkvene naročnike v Avstriji.
V zakonu se mu je rodil sin Josef (1784–1856), ki je šel po očetovih stopinjah in je bil tudi kipar.
Franz Kässmann je umrl 1. decembra 1837 na Dunaju.
Dela: *Otroška ljubezen do staršev (nagrobni napis - epitaf dvornemu draguljarju Franzu von Macku, 1730–1807, župnijska cerkev Kalksburg), 1796 • Sveti grob s Kristusovo grobnico, 1796 • Križanje (les) in sv. Julij, prečni oltarji, nagrobne figure; župnijska cerkev Sankt Michael, Dunaj I., 1823.*
Viri: *Kässmann, Franz; Österreichisches Biographisches Lexikon, pridobljeno s https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_K/Kaessmann_Franz_1751_1837.xml;internal&action=hilite.action&Parameter=Kaessmann*.*

KAC, Milan, prof. dr. (1924–2010)

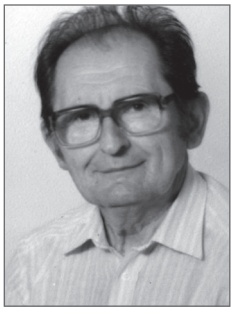

* 25. oktober 1924 • Lendava
† 21. december 2010 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *matematik*
Milan Kac se je rodil kot 25. oktobra 1924 v Lendavi. Pri dveh letih se je njegovo življenje nadaljevalo v Slovenski Bistrici, kjer sta imela njegova starša znano trgovino Kac, na sedanjem Trgu Alfonza Šarha (včasih je bila tam trgovina Volan, sedaj je optika Clarus, op. S. Husu).
Po končanem osnovnem šolanju je nadaljeval šolanje na škofijski gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani. Že takrat je bil pravi poliglot,[83] saj je obvladal latinski, francoski, nemški, madžarski in angleški jezik. Študij je nadaljeval na trgovski akademiji v Mariboru. Študij je prekinila 2. svetovna vojna, ko so Nemci zaprli očeta, družino pa izgnali v Čuprijo (Srbija), od koder je pobegnil na Madžarsko in tam še med vojno dokončal trgovsko akademijo.
Starša sta po nacionalizaciji[34] trgovine zgradila novo hišo, Milan pa se je zaradi dolgega služenja vojaščine lahko vpisal na študij matematike v Ljubljani šele leta 1949 in diplomiral leta 1953. Pred diplomo in po njej je do leta 1960 poučeval matematiko na tedanji Klasični gimnaziji v Mariboru, sedanji I. gimnaziji. Po letu 1960 je predaval na Višji tehniški šoli, sedanji Tehniški fakulteti v Mariboru, vse do upokojitve 1991, pa tudi še kasneje. Doktoriral je leta 1975 na Tehniški visoki šoli v Gradcu (Avstrija) z disertacijo[17] z naslovom: *Über den Aufbau des inneren Abstandes in einer Klasse von verallgemeinerten metrischen Räumen*.
Leta 1952 se je poročil z Anico, rojeno Blatnik, iz Artič pri Brežicah.
Bil je odličen pedagog in vsestransko razgledan učitelj. Sodeloval je pri vzgoji prvih strokovnjakov za delo z računalniki. Zelo veliko je predaval, tako da je bilo število njegovih fakultetnih predavanj že primerljivo z obveznostmi srednješolskega profesorja. Kljub temu je našel čas za pisanje več višješolskih učbenikov iz matematike in računalništva. Sodeloval je tudi pri sestavi prvega računalnika v Jugoslaviji.
Po smrti staršev (pred letom 1990) sta se z ženo iz Maribora preselila nazaj v Slovensko Bistrico.
Milan Kac je umrl 21. decembra 2010 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Dela: *Opis digitalnega računalniškega …, s soavtorjem, 1977 • Matematika I, 1981 • Računalništvo: gradivo s tečaja …, s soavtorji, 1972 • Zbirka nalog iz matematike I in II, 1988 • s soavtorji je napisal še okoli 25 različnih učbeniških gradiv in 15 zaključnih poročil o raziskavah • bil je mentor pri dveh doktoratih (1991, 1993).*
Priznanja: *leta 1992 je prejel naziv Zaslužni profesor Univerze v Mariboru.*

Viri: *informator: Tomažič, Dragan, skrbnik zakoncev Kac, Slovenska Bistrica, marec 2020 • Pirnat, Stanislav: Kac, Milan, Biografski koledar slovenskih matematikov, fizikov, astronomov, pridobljeno s https://stanislavpirnat.si/milan-kac.*
Foto: *album Dragana Tomažiča.*

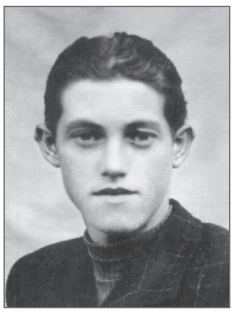

KAC, Miro (1921–1941)

⁎ 8. julij 1921 • Maribor
† 30. oktober 1941 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *dijak • udeleženec NOB*
Miro Kac, dijak, se je rodil 8. julija 1921 v Mariboru.
Do leta 1941 je živel na Pragerskem.
Sodeloval je s pragersko uporniško skupino, zato so ga Nemci 26. septembra 1941 aretirali in ga ustrelili kot talca[258] 30. oktobra 1941 v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 154.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 59.*

KAMENIK, Ignac (1926–2002)

⁎ 1. oktober 1926 • Solčava
† 17. julij 2002 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *slovenist • pisatelj • režiser • kulturni delavec • mobiliziranec v nemško vojsko • udeleženec NOB*
Ignac Kamenik se je rodil 1. oktobra 1926 v Solčavi.
Njegovo šolanje na klasični gimnaziji v Ljubljani je prekinil vpoklic v nemško vojsko, iz katere je pobegnil na Pohorje med partizane. Po opravljeni maturi na mariborski klasični gimnaziji je na Filozofski fakulteti v Ljubljani leta 1954 tudi diplomiral iz slovenistike. Leta 1962 je eno leto poučeval na mariborski Prvi gimnaziji, nato pa se je preusmeril v knjižničarstvo. Postal je katalogizator[103] in klasifikator[104] v mariborski Študijski knjižnici (1963–67). Leta 1967 ga je zvabilo poklicno gledališče: Drama Slovenskega narodnega gledališča (SNG) Maribor. Toda mehanizem poklicnega gledališča ga ni zadovoljil, zato je leta 1969 sprejel mesto ravnatelja Mariborske mestne knjižnice.
Bil je dramatik, bibliotekar in kulturni organizator. Objavljal je tudi strokovne članke in razprave.
Ko je leta 1957 prišel na osnovno šolo v Slovensko Bistrico je najprej poučeval, nato pa je bil štiri leta ravnatelj. Poleg tega je bil Kamenik režiser več gledaliških predstav v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica. Z eno od njih, *Zvezde so večne*, so bistriški igralci dosegli izjemen uspeh, prvo mesto na okrožnem in republiškem tekmovanju, ter se uvrstili na srečanje dramskih skupin Jugoslavije na Hvaru (Hrvaška). Njegove tri drame *Marionete, Dvajset let pozneje* in *Galebi* so bile na repertoarju Slovenskega narodnega gledališča (SNG) Maribor in Slovenskega ljudskega gledališča (SLG) Celje.
Napisal je tudi roman v treh knjigah *Popotovanje gostača Gregorja, Jutro novega dne* in *Sledi preklanih sivin*.
Ignac Kamenik je umrl 17. julija 2002 v Mariboru.
Dela: *roman v treh knjigah (Popotovanje gostača Gregorja, Jutro novega dne, Sledi preklanih sivin) • Marionete; Postaja ob veliki cesti • Dvajset let pozneje • Galebi (drama v 2 delih) • članki v strokovnih revijah.*
Priznanja: *prejel je Čopovo diplomo, najvišja državna nagrada za izjemne uspehe na področju knjižničarstva.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Kamenik, Ignac, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 39 • Hartman, Bruno: Kamenik, Ignac, Enciklopedija Slovenije 4, Hac–Kare, Ljubljana, 1990, str. 376.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

KANCLER, Anton (1914–1987)

* 15. junij 1914 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 1987 • Slovenske Konjice
Poklic ali dejavnost: *učitelj • vodja šole • udeleženec NOB*

Anton Kancler se je rodil 15. junija 1914 na Zgornji Polskavi kot sin kmečkih staršev. Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju in šolanje nadaljeval na učiteljišču v Mariboru. Po končanem šolanju je v Orli vasi pri Braslovčah, kjer je služboval, spoznal svojo bodočo ženo Marijo-Miro Čuček.

Leta 1941 je bil interniran na Dunaj, kjer je bil zaposlen kot odpravnik vlakov na železniški postaji, leta 1943 pa se je priključil partizanom.

V šolskem letu 1945/46 se je zaposlil v OŠ Stranice, kjer je bil nekaj časa tudi vodja šole. Po letu 1950 je delal kot predmetni učitelj na OŠ Vitanje.

Zaradi hude bolezni je leta 1957 obležal doma.

Anton Kancler je umrl leta 1987 na svojem domu v Slovenskih Konjicah.

Viri: *Gornik, Melita – Hren, Marina: Kancler, Anton, Zgodovinski pregled šolstva na Stranicah, Vodje šole na Stranicah, 200 let šolstva na Zreškem, Zreče, 2015, str. 131.*
Foto: *200 let šolstva na Zreškem, Zreče, 2015, str. 131.*

KANCLER, Anton – Marjan (1919–1943)

* 30. maj 1919 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 8. januar 1943 • Trije žeblji na Osankarici (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *kovač • udeleženec NOB • borec Pohorskega bataljona*

Anton Kancler, s partizanskim imenom Marjan, brat →Kancler Ivana – Mirka, se je rodil 30. maja 1919 na Spodnji Polskavi.

Leta 1935 se je šel učit za kovača v Maribor, nato je delal kot kovaški pomočnik v Mariboru, na Muti in v tovarni →Zugmayer in Gruber (sedaj Impol, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici. Že v Kraljevini Jugoslaviji je sodeloval v naprednem gibanju ter se po nemški okupaciji pridružil uporniškemu gibanju v Slovenski Bistrici in na Spodnji Polskavi. V Slovenski Bistrici je postal član celice Komunistične partije Slovenije (KPS), po aretacijah drugih članov celice in pretrganih zvezah z Mariborom pa je navezal stike z Okrožnim komitejem KPS na Ptuju. Spodnjepolskavska uporniška skupina je sodelovala z Ruško četo in z njimi 15. oktobra 1942 razmaknila železniške tire med Račami in Pragerskim. Ko je na tisto mesto pripeljal tovorni vlak, je iztiril. Anton Kancler se je po tej akciji pridružil borcem Ruške čete. V začetku novembra so Antonu Kanclerja naročili, naj poišče Pohorski bataljon.[105] S soborcem sta se 3. novembra 1942 na Žigartovem vrhu srečala s patruljo Pohorskega bataljona. Zveza je bila vzpostavljena in Ruška četa se je pridružila bataljonu. Anton Kancler je bil borec 3. čete Pohorskega bataljona ter se dobra dva meseca udeleževal pohodov in spopadov bataljona s sovražnikom.

Na dan poslednjega boja Pohorskega bataljona, 8. januarja 1943, Anton Kancler ni bil v taboru, ampak član bataljonske patrulje v okolici Slovenski Bistrici. Ko se je patrulja vračala v tabor, so v njegovi bližini padli tudi njeni člani: Jože Knific – Iks, Franc Blažič – Vinko, sin →Šarh Alfonza Lojzek in Anton Kancler – Marjan. Najprej so jih pokopali na pokopališču v Čadramski vasi pri Oplotnici, po vojni pa so njihove ostanke prenesli v Ruše in jih pokopali v grobnico pri spomeniku NOB.

Viri: *Lojze, Penič: O padlih bratih Kancler, Brazde, glasilo učencev Osnovne šole Antona Ingoliča Spodnja Polskava, Spodnja Polskava, 1985.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 322.*

KANCLER, Ivan – Mirko (1922–1942)

* 11. junij 1922 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 5. november 1942 • Skrivni vrh (Pohorje, občina Zreče)
Poklic ali dejavnost: *ključavničar • udeleženec NOB • borec Pohorskega bataljona*

Ivan Kancler, s partizanskim imenom Mirko, brat →Kancler Antona – Marjana, se je rodil 11. junija 1922 na Spodnji Polskavi.
Zaposlen je bil v tovarni poljedelskih strojev Ježek v Mariboru, nato v tovarni bakrenih izdelkov →Zugmayer in Gruber (sedaj Impol, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici.
Že leta 1941 se je vključil v narodnoosvobodilni boj. Ko bi moral v nemško vojsko, je 20. avgusta 1942 odšel v partizane in se pridružil Ruški četi. Bil je prvi partizan s polskavskega območja.
Po pridružitvi Ruške čete Pohorskemu bataljonu[105] 3. novembra 1942 so ga razporedili v 2. četo. Naslednji dan je bataljon odšel v Mislinjo, kjer je zažgal tovarno lepenke in postojanki Wehrmannschafta,[20] nato pa se brez boja, a s precej zaplenjenega orožja in hrane umaknil proti svojemu taboru na Skrivnem vrhu. Ker so pričakovali zasledovalce, so postavili zasedo in 5. novembra 1942 so nanjo naleteli pripadniki nemške policije. V tem spopadu je Ivan Kancler padel, pokopali so ga v bližini boja pod neko smreko.
Viri: *Lojze, Penič: O padlih bratih Kancler, Brazde, glasilo učencev Osnovne šole Antona Ingoliča Spodnja Polskava, Spodnja Polskava, 1985.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 323.*

KANGLER, Anica – Nadja (1925–1945)
* 8. julij 1925 • Fošt (občina Slovenska Bistrica)
† 1945 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kmečka hči • udeleženka NOB*
Anica Kangler, z ilegalnim imenom Nadja, se je rodila 8. julija 1925 v Foštu.
Bila je sekretarka Zveze slovenske mladine okraja Slovenska Bistrica.
Nemci so jo zajeli 3. marca 1945 v Radkovcu (občina Slovenska Bistrica) in jo tik pred osvoboditvijo kot talko[258] ustrelili v Mariboru.
Viri: *Penič, Lojze: Kangler, Anica – Nadja, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 35.*

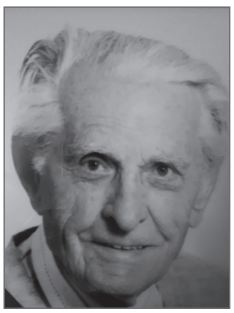

KAPUN, Janez – Šani (1910–2009)
* 12. januar 1910 • Slovenske Konjice
† 26. februar 2009 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *mojster soboslikarske in pleskarske obrti*
Janez Kapun, za prijatelje Šani, se je rodil 12. januarja 1910 v Slovenskih Konjicah očetu Ivanu in materi Julijani, rojeni Prosenak.
Po končanem osnovnem šolanju se je učil obrti črkoslikarja, soboslikarja in pleskarja pri očetu, ki je bil znan slovenjebistriški »malar« z bogato tradicijo. Svojo delavnico sta imela v Slovenski Bistrici v sedanji Špindlerjevi ulici.
Ukvarjal se je s planinstvom, kolesarstvom, igral je pri »pleh muziki«, bil je tudi gasilec.
Radovednost je mladega Janeza s kolesom »peljala« tudi v Gradec (Avstrija), Ljubljano in Koper, kjer si je pridobil nove izkušnje in znanja.
Ko se je vrnil domov, se je zopet zaposlil pri očetu, opravil mojstrski izpit in pridobil naziv Obrtni mojster soboslikarskih in pleskarskih obrti. Skupaj z očetom je vodil obrt do očetove upokojitve, nakar je prevzel obrt in jo vodil do svoje upokojitve leta 1973.
Poleg slikopleskarskih del je bil znan po črkoslikarskih zapisih na stene, table, risal pa je tudi cestnoprometne znake. Njegova posebnost je bilo »flodranje« pohištva (risanje strukture lesa, op. B. Stegne), delo, ki nam je danes bolj ali manj neznano.
Tudi po upokojitvi ni pozabil na »malarijo«. Vse do svojih 80 in več let je »vihtel penzl«, tudi »flodranje« lesenega opaža v takratnem gostišču Grajska klet v grajski pristavi je njegovo delo v jesenskih letih.
Janez Kapun se je poročil z Jožefo, rojeno Kumer, s katero sta navkljub pozni poroki dočakala tudi zlato poroko. Rodili so se jima trije otroci: Janko, Breda in Irena.
Svojo vitalnost, bistrost in veselje do življenja je ohranil vse do svojih častitljivih 99 let.

Janez Kapun – Šani je umrl 26. februarja 2009 v stotem letu starosti v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informatorka: Stegne, Breda, hči, Slovenska Bistrica, december 2020.*
Foto: *album Brede Stegne.*

KARNER, Franc (1925–1952)

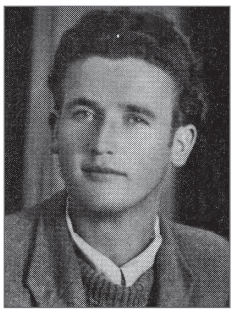

* 23. okrober 1925 • Slovenska Bistrica
† 5. maj 1952 • Severna stena Špika (Julijske alpe)
Poklic ali dejavnost: *planinec • sodni uslužbenec • športnik*
Franc Karner se je rodil 23. oktobra 1925 v Slovenski Bistrici in delal kot sodni uslužbenec. S plezanjem je začel leta 1946.
Skupaj z Jožetom, Milanom in Ivanom Uršičem (→Uršič - bratje) ter →Moraus Hinkom je hotel leta 1952 izrabiti prvomajske praznike za nevarno gorsko turo. V soboto zjutraj, 3. maja, so odšli v severno steno Špika. Medtem je začelo deževati in zato so se mladi plezalci, ki so plezali v dveh skupinah, odločili za povratek. Pri povratku je v navezi Moravs Hinko in Ivan Uršič enemu od njiju spodrsnilo in je za seboj potegnil še tovariša, ki je bil navezan z njim. Padla sta 200 metrov globoko in bila takoj mrtva. Ko so ostali videli nesrečo tovarišev, so se v steni zavarovali in čakali pomoči. Ta pa je žal prišla prepozno.
Trije alpinisti iz Slovenske Bistrice: Oto Martinjak, Dado Braučič in Oskar Lang, ki so ostali v koči v Martuljku, so v nedeljo zvečer poklicali na pomoč reševalce iz Kranjske Gore, ki pa so zaradi slabega vremena z reševanjem lahko začeli šele v ponedeljek zjutraj. Ko so po velikih težavah prodrli v bližino ponesrečencev, sta bila Franc Karner in Jože Uršič še živa, Milan Uršič pa je medtem zaradi izčrpanosti umrl. Reševanje je bilo zaradi vremena izredno oteženo in reševalci so poklicali na pomoč še Jeseničane. Medtem je zaradi izčrpanosti umrl še četrti iz skupine plezalcev, Franc Karner. Zadnji je med reševanjem umrl Jože Uršič.
Vseh pet alpinistov je pokopanih v skupnem grobu na pokopališču v Slovenski Bistrici.
Viri: *informator: Lang, Oskar, Slovenska Bistrica, april 2018 • Lovšin, Evgen: Gorski vodniki v Julijskih Alpah, Ljubljana, 1961 • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica • Malešič, France: Spomin in opomin gora, Lesce, 2005 • Utenkar, Danilo: Olimpijski krogi bistriških alpinistov, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 301.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 301.*

KATZMAYR GODEFFROY, Hermine (Hermine Galfy) (1856–1933)

* 25. oktober 1856 • Dunaj (Avstrija)
† 2. april 1933 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *operna pevka – sopranistka • učiteljica petja*
Hermine Katzmayr se je rodila 25. oktobra 1856 na Dunaju (Avstrija).
Na pevsko kariero na dunajski glasbeni akademiji jo je pripravljala Mathilde Marchesi.
Pod imetniškim imenom Hermine Galfy je leta 1874 je nastopala v Gradcu (Avstrija), leta 1877 v Düsseldorfu (Nemčija) in leta 1879 v Königsbergu (Kaliningrad, Rusija). Leta 1880 se je pridružila dvornemu gledališču v Schwerinu (Nemčija), kjer je uspešno delovala do leta 1887. V vlogi Eve je nastopala v Wagnerjevi operi *Die Meistersinger von Nürnberg (Mojstri pevci Nürnberški)* leta 1882, istega leta je v vlogah oprode in dekle nastopila tudi na premierni uprizoritvi Wagnerjeve opere *Parsifal*. Kot gostja je nastopala v Bremnu, Münchnu, Stuttgartu, Kasslu in Wiesbadnu (vse Nemčija) ter nizozemskem Rotterdamu. Leta 1894 se je poslovila od nastopanja in se popolnoma posvetila poučevanju petja. Ob začetku 1. svetovne vojne se je preselila v Slovensko Bistrico, kamor je že prejšnja leta hodila obiskovat svojo starejšo sestro Fanny, poročeno Formacher.
Hermine Galfy je umrla 2. aprila 1933 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopana.
Viri: *Kustch, K. J. – Riemens, Leo: Galfy, Hermine, Großes Sängerlexikon, Band 1., Aarden–Castles, München, 2003, str. 1613 • NŠAM, Matične knjige župnije Slovenska Bistrica, Mrliška knjiga • Deutsche Zeitung, letnik 58, št. 35, Celje, 30. april 1933, str. 6.*

Foto: *pridobljeno s https://www.omnia.ie/index.php?navigation_function=2&navigation_item=%2F09428%2Fu__lbmv_325&repid=1.*

KAVKLER, Franc *(*1914–1945*)*

⋆ 14. april 1914 • Vrhole pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
† 11. maj 1945 • Borovlje (avstrijska Koroška)
Poklic ali dejavnost: *kmečki sin • železničar • udeleženec NOB*
Franc Kavkler, kmet, se je rodil 14. aprila 1914 na Vrholah pri Laporju.
Leta 1941 je bil nemški vojni ujetnik. Po vrnitvi iz nemškega ujetništva se je pridružil partizanom Bračičeve brigade.
Franc Kavkler je padel kot borec Bračičeve brigade 11. maja 1945[107] v Borovljah (avstrijska Koroška).
Viri: *Fajdiga, Mirko: Bračičeva brigada na Štajerskem, Koroškem in Gorenjskem, 1. in 2. knjiga, Maribor, 1994.*

KEBELJSKI, Timo (Tymo de Gybel) (13. stoletje)

izpričan v 13. stoletju
Poklic ali dejavnost: *posestnik zgornjega (Zajčevega) gradu na Keblju*
Timo Kebeljski (Tymo de Gybel) se prvič omenja leta 1251 kot posestnik stolpa, ki je bil vzhodni obrambni del utrjenega kebeljskega gradu.
Leta 1254 v zapisih povezanih z gradom zasledimo kebeljska viteza Dimona in Wiganda. Leta 1294 nastopi prva neposredna omemba gradu kot castrum Gybel, leta 1363 se grad omenja kot vest Gybel auf dem Pacher (utrdba Kebelj na Pohorju) in leta 1379 ponovno kot castrum Gybel.
Ohranjeni ostanki stolpa na vrhu kope nad vasjo Kebelj, ki je imel čokato obliko, značilno za romanski slog, še vedno dobro kažejo ohranjeno gradnjo z linami v 1. nadstropju in tramovi. Ohranila se je približno polovica stolpa, jedro pa skorajda ni več razpoznavno.
Viri: *Stopar, Ivan: Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji – Med Prekmurjem in porečjem Dravinje, Ljubljana, 1991 • TIC Slovenska Bistrica: Zbegov in Zajčev grad, pridobljeno s https://tic-sb.si/kaj-videti/kulturna-dedi%C5%A1%C4%8Dina/zaj%C4%8Dev-in-zbegov-grad-na-keblju.html.*
Foto: *ostanki Zajčevega gradu, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

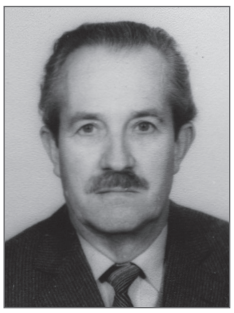

KIKEC, Franjo (1923–2012)

⋆ 8. september 1923 • Ljutomer
† 12. januar 2012 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *inženir • predsednik GZS • tehnični direktor Impola • direktor SOZD Unial*
Franjo Kikec se je rodil 9. septembra 1923 v Ljutomeru očetu Francu Kikcu in materi Jožefi Kikec, rojeni Šalamun.
Osnovno šolo je obiskoval v Ljutomeru in nadaljeval šolanje na gimnaziji v Murski Soboti. Zaradi okupacije je moral šolanje prekiniti. Po koncu vojne in po vrnitvi iz nemškega ujetništva je najprej zaključil gimnazijo, nato pa študiral metalurgijo na Univerzi v Ljubljani, kjer je 15. marca 1951 diplomiral in se že aprila zaposlil v tovarni Impol v Slovenski Bistrici.
V obdobju od leta 1954–76, ko je v tovarni Impol potekala postopna preusmeritev proizvodnje iz predelave bakra na predelavo aluminija in se je tovarna začela modernizirati, usmerjati v izdelke z višjo dodano vrednostjo ter se tudi v tujini uveljavila z nekaterimi specialnimi in tehnološko zahtevnimi izdelki, je bil tehnični direktor.
Po združitvi Delovne organizacije Impol in Tovarne glinice in aluminija (TGA) Kidričevo leta 1977 je opravljal delo direktorja Sestavljene organizacije združenega dela (SOZD) Unial s sedežem v Mariboru, kjer je bil zaposlen do upokojitve leta1990.

Bil je predsednik Gospodarske zbornice Slovenije za barvne kovine in aktivno deloval v Združenju aluminijske industrije Jugoslavije.
Prosti čas je namenjal družini, delu v naravi, branju in sprehodom.
Franjo Kikec je umrl 12. januarja 2012, v Mariboru, pokopan pa je v Ormožu.
Viri: *informatorka: Kikec, Alenka, hči, Slovenska Bistrica, januar 2020.*
Foto: *album Alenke Kikec.*

KLADNIK, Ivan (1912–1947)

⁎ 23. junij 1912 • Spodnja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
† 24. november 1947 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *gradbeni tehnik*
Ivan Kladnik, gradbeni tehnik, se je rodil 23. junija 1912 na Spodnji Ložnici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran.
Avgusta 1947 je bil na mariborskem sodišču obsojen na smrt in 24. novembra 1947 v Ljubljani umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Kladnik, Ivan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 35.*

KLASINC, Anton (1876–1945)

⁎ 1876 • ni znano
† avgust 1945 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *zdravnik*
Anton Klasinc se je rodil leta 1876. Bil je doma v Dragonji vasi na Dravskem polju in se leta 1904 naselil na Pragerskem.
Po gimnazijski maturi leta 1896 v Mariboru je študiral medicino na Dunaju (Avstrija), kjer je bil promoviran[41] 21. avgusta 1902.
Leta 1903 je služboval v garnizijski[108] bolnišnici v Dubrovniku (Hrvaška). Med letoma 1903–04 se je izpopolnjeval v Ljubljani in na Dunaju. Leta 1904 je nekaj časa zastopal okrožnega zdravnika na Zgornji Polskavi in je nato še istega leta postal zdravnik pri Južni železnici na Pragerskem, 1. januarja 1913 pa tudi okrožni zdravnik za takratno zdravniško okrožje Spodnja Polskava, ki so mu pripadale takratne občine Gorica, Rače, Marjeta na Dravskem polju, Šikole, Podova, Spodnja Polskava in Cirkovce.
Med zanimivostmi iz časa njegovega delovanja na Pragerskem velja omeniti, da so se med 1. svetovno vojno (zaradi dopustnikov) na Pohorju (Šmartno in okolica) zelo razpasle *črne koze*[109] *(variola)*, podobno pa zlasti zadnje leto vojne (1918) tudi *pegavica*[110] *(typhus exanthematicus)*. Malarija,[111] ki so jo zanesli na Pragersko gostujoči delavci (Italijani) v pragerski opekarni, je bila endemična.[112]
Zdravnik dr. Klasinc je bil znan kot porodničar in so ga zato radi klicali k porodom celo v Haloze. Omembe vredni sta dve veliki železniški nesreči, ob katerih je Klasinc pomagal, in sicer ob minski eksploziji na pragerskem kolodvoru 10. julija 1917 (42 žrtev) in ob iztirjenju vojaškega vlaka na Hajdini konec 1. svetovne vojne (okrog 120 žrtev).
Poročen je bil z Marijo, s katero se jima je v zakonu rodilo šest otrok: pet sinov in hčerka. Po očetovih stopinjah sta šla sinova Karel in Anton, na očetovo željo naj bi postal zdravnik tudi prvorojenec →Klasinc Roman, a je bila njegova ljubezen do glasbe močnejša in je doktoriral iz glasbe. Sin Viktor je živel v Zagrebu (Hrvaška), Maks je bil inšpektor na železnici, hčerka Marija pa je bila farmacevtka.
Anton Klasinc je umrl avgusta 1945 na Pragerskem.
Viri: *Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 244–245 • Pajtler, Franc: Začetki zdravstva na Pragerskem, 750 let župnije sv. Štefan na Spodnji Polskavi (1249–1999), Spodnja Polskava, 1999.*
Foto: *750 let župnije sv. Štefan na Spodnji Polskavi (1249–1999), str. 169.*

KLASINC, Roman, dr. (1907–1990)

* 16. julij 1907 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 1990 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *pianist • glasbeni pedagog • dirigent*

Roman Klasinc se je rodil 16. julija 1907 na Pragerskem očetu →Klasinc Antonu, zdravniku, in materi Mariji.

Klavir je začel igrati že pri treh letih in s šestimi leti začel obiskovati glasbeno šolo pri Filharmoničnem društvu v Mariboru. S sedmimi leti je imel svoj prvi javni nastop.

Leta 1919 je nadaljeval šolanje na glasbeni šoli Glasbene matice, po končani klasični gimnaziji v Mariboru pa je študiral klavir na Akademiji za glasbo in gledališko umetnost na Dunaju (Avstrija) ter obiskoval tudi dirigentsko šolo. Diplomiral je leta 1929 in ob tem prejel tudi posebno diplomo za izreden uspeh.

Po diplomi je študiral še na glasbeno-znanstvenem oddelku Filozofske fakultete, kjer je bil leta 1934 promoviran[41] kot doktor filozofije z disertacijo[17] o klavirskem koncertu *Die konzertante Klaviersatztechnik seit Liszt*.

Leta 1935 se je vrnil v Maribor in do leta 1941 poučeval na Glasbeni matici. Takrat se je začelo tudi njegovo sodelovanje z mariborsko glasbeno šolo, ki je trajalo kar 50 let. Med leti 1941–45 je poučeval kot docent[51] na Visoki šoli za glasbeno vzgojo v Eggenbergu pri Gradcu (Avstrija), od 1946-72 pa na Srednji glasbeni šoli (SGŠ) in Pedagoški akademiji (PA) v Mariboru. Poleg klavirja je poučeval tudi teoretske predmete.

Kar 25 let je vodil arhiv SGŠ.

Koncertiral je že v času študija. Prvi samostojni koncert je imel leta 1936 v Mariboru. Istega leta je začel nastopati z Mariborskim triom. Skupaj je imel okoli 550 koncertov na raznih odrih, nastopal pa je tudi na radijskih postajah med Dunajem, Beogradom (Srbija) in Trstom (Italija).

Najljubša mu je bila moderna in novoromantična glasba, med skladatelji pa mu je bil najljubši Paul Hindemith, dragi pa so mu bili tudi domači sodobniki: Lajovic, Škerjanc, Merku, Bjelinski, Pahor, Žebre, Kogoj in drugi.

Ljubiteljsko se je ukvarjal z bridgem[113] in še pri osemdesetih letih hodil na mednarodne turnirje po Sloveniji in v sosednje države.

Konservatorij za glasbo in balet Maribor enkrat letno podeljuje nagrade dr. Romana Klasinca.

Roman Klasinc je umrl leta 1990.

Viri: *Gradišnik, Stane: Klasinc, Roman, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 40 • Špendal, Manica: Roman, Klasinc, Enciklopedija Slovenije 5, Kari–Krei, Ljubljana, 1991, str. 89 • Salmič Kovačič, Karmen in Herzog, Jerneja: Dr. Roman Klasinc 1907-1990, Zbirka Osebnosti, Univerzitetna knjižnica Maribor, Maribor, 2007, str. 128–147.*

Foto: *Pajtler, Franc: 750 let župnije sveti Štefan na Spodnji Polskavi (1249–1999), str. 169.*

KLEČINA, Pavel (1943–2013)

* 14. marec 1943 • ni znano
† marec 2013 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *fotograf • čebelar*

Pavel Klečina se je rodil 14. marca 1943.

Poročen je bil z Jožico, rojeno Praks, hčerko bistriškega sodarja.

Od sedemdesetih let prejšnjega stoletja je v Slovenski Bistrici deloval kot fotograf. Svoj atelje je imel na Partizanski ulici in se je ukvarjal z ateljejsko fotografijo, poleg tega pa je veliko fotografiral tudi na terenu (poroke, rojstne dneve, birme, pogrebe ...).

Od leta 1990 je tudi aktiven čebelar. Za potrebe Čebelarskega društva Slovenska Bistrica je zbiral članarine, vzorce medu, material ... Kot fotograf in član upravnega odbora društva je beležil društveno zgodovino in je od leta 1996–2010 ustvaril obsežno zbirko društvenih fotografij. Leta 2003 je pridobil tudi nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar.

Za svoje čebelarsko delo je prejel številna priznanja, med drugimi tudi odličji Janeza Janše. Pavel Klečina je umrl marca 2013 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *številna čebelarska priznanja, med njimi tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje.*
Viri: *informatorji: člani Čebelarskega društva Slovenska Bistrica, februar 2020 • revija Slovenski čebelar, št. 11, Lukovica, 2013, str. 379–380.*
Foto: *arhiv Čebelarskega društva Slovenska Bistrica.*

KLEINDIENST, Slavko (1936–2016)

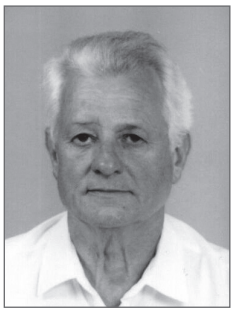

* 14. junij 1936 • Maribor
† 23. marec 2016 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *učitelj • defektolog • ravnatelj OŠ Minke Namestnik Sonje • čebelar • predsednik Skupščine občine Slovenska Bistrica*
Slavko Kleindienst se je rodil 14. junija 1936 v Mariboru, mami Jožefi in očetu Francu.
Po nižji gimnaziji je šolanje nadaljeval na učiteljišču v Mariboru, ki ga je zaključil leta 1956. Istega leta je pričel s študijem geografije na Filozofskem oddelku takratne Prirodoslovno matematične fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je ob zaključku študija pridobil naziv profesor geografije. Študij je nadaljeval na Visoki defektološki šoli Univerze v Zagrebu (Hrvaška). V tem času se je tudi poročil, rodila pa sta se mu dva sinova.
Kot vzgojitelj je delal v Domovih Titove mladine v Ljubljani, kasneje tudi v Vzgojnem zavodu Slivnica. Dve leti je služboval na Delavski univerzi (DU) v Slovenski Bistrici, skoraj sedem let pa je kot ravnatelj vodil Posebno osnovno šolo, danes OŠ Minke Namestnik - Sonje Slovenska Bistrica.
Kariero je nadaljeval na vodilnih funkcijah v Zvezi komunistov Slovenije (ZKS), Republiškem sekretariatu za notranje zadeve, kot načelnik Uprave javne varnosti Maribor. Od leta 1987 do upokojitve leta 1991 je opravljal funkcijo predsednika Skupščine občine[114] Slovenska Bistrica.
Po upokojitvi se je še intenzivneje ukvarjal s čebelarstvom. Bil je tudi predsednik Čebelarskega društva Slovenska Bistrica, nekaj časa pa je bil aktiven tudi v Društvu upokojencev Slovenska Bistrica.
Slavko Kleindienst je umrl 23. marca 2016 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informatorka: Kleindienst, Živa, vnukinja, Slovenska Bistrica, januar 2020.*
Foto: *album družine Kleindienst.*

KÖNIGER, Veit (Vid) (1729–1792)

* 1. julij 1729 • Sexten (Tirolska, Avstrija)
† 2. december 1792 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *kipar • rezbar*
Veit (Vid) Königer, avstrijski poznobaročni kipar, se je rodil 1. julija 1729 v Sextenu na Tirolskem (Avstrija), danes Sesto, Trentino-Alto Adige (Italija).
V Slovenski Bistrici mu je pripisano Marijino znamenje na trgu Alfonza Šarha. Kip Brezmadežne na zemeljski krogli je postavljen na kapitel[117] na visokem kaneliranem[118] stebru, pod katerim je podstavek z reliefno izklesano rokokojsko kartušo in napisom »*80 VIRGO VIRGINUM OPN 1771*«. Steber je bil v celoti, razen kipa Brezmadežne, na novo izklesan leta 1997. Izdelala ga je kamnoseška delavnica Kambič iz Maribora.
Veit Königer je umrl 2. decembra 1792 v Gradcu (Avstrija).
Dela: *znamenje v Petrovčah (t.i. Petrovški križi) • dvorec Novo Celje (kipi Brezmadežna, sv. Janez Nepomuk in sv. Jakob) • Narodni muzej v Ljubljani (stopniščna plastika, portalna plastika) • Trg Alfonza Šarha v Slovenski Bistrici (Marijino znamenje) ...*
Viri: *Gradišnik, Stane: Königer, Veit, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 41 • Schwahn, Britta-R.: Königer Veit, Deutsche Biographie, pridobljeno s https://www.deutsche-biographie.de/sfz43821.html.*

KOBALE, Jurij (1869–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1869 • ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *mizarski mojster*
Jurij Kobale, mizarski mojster v Slovenski Bistrici, se je rodil leta 1869.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran, umrl[15] je v zaporu.
Viri: *Penič, Lojze: Kobale, Jurij, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 36.*

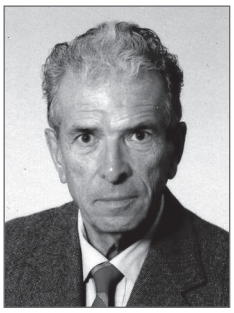

KOCJAN, Avgust (1930–2007)

* 4. september 1930 • Mozirje
† 23. januar 2007 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *veterinar • planinec • čebelar*
Avgust Kocjan se je rodil 4. septembra 1930 v Mozirju.
Po končani osnovni in srednji šoli v Celju se je vpisal na fakulteto za veterino v Zagrebu in jo uspešno zaključil.
Svojo službo je od leta 1956 opravljal v Slovenski Bistrici, kamor se je tudi preselil in se poročil z Bistričanko Ano, rojeno Bera (* 1929). V zakonu sta se jima rodili dve hčerki: Anete in Tanja.
Kocjan je poleg običajnega veterinarskega dela v ambulanti in na terenu (zdravljenje živine), bil tudi med pionirji umetne osemenitve v Slovenski Bistrici.
Upokojil se je leta 1994.
Poleg službe je tudi čebelaril in bil navdušen planinec. Med leti 1975–82 je bil predsednik Planinskega društva (PD) Slovenska Bistrica, bil pa je tudi dolgoletni član nadzornega odbora PD in se je močno zavzemal za ureditev zemljiškoknjižnih razmerij med Planinsko zvezo Slovenije (PZS) in PD Slovenska Bistrica v zvezi z nepremičninami pri Treh kraljih na Pohorju; to je bilo uresničeno šele leta 2007.
Avgust Kocjan je umrl 23. januarja 2007 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrci.
Priznanja: *red dela s srebrnim vencem • več visokih planinskih in čebelarskih priznanj.*
Viri: *informatorka: Kocjan, Ana, žena, Slovenska Bistrica, november 2020 • Horvat, Matej: V spomin, Planinski vestnik, št. 12, Ljubljana, 2007, str. 85.*
Foto: *album Ane Kocjan.*

KODELIČ, Jože (1920–2015)

* 15. marec 1920 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 5. februar 2015 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *častnik • udeleženec NOB • prvoborec - spomeničar*
Jože Kodelič se je rodil 15. marca 1920 v kmečki družini na Črešnjevcu očetu →Kodelič Viktorju (1889–1959) in materi Tereziji (1884–1964).
Na dan očetovega pogreba jim je do tal pogorela hiša in večji del gospodarskega poslopja.
Že pri 21-ih letih se je priključil narodnoosvobodilnemu gibanju. V prvih mesecih okupacije leta 1941 je deloval strogo tajno kot aktivist na območju domačega Črešnjevca, Laporja in Pragerskega. Decembra istega leta je že odšel kot borec v zbirno bazo Dolomitskega odreda. Kasneje ga je pot – pod partizanskim imenom Jure – vodila skozi borbe v enotah Krimskega in Kočevskega bataljona, Šercerjeve brigade vse do Ljubljanske brigade v letih 1943-44. Njegova enota je 11. aprila 1944 zašla v nemško zasedo, pri čemer je bil ujet in poslan v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija). Tam je ostal vse do osvoboditve 15. maja 1945. Po vojni je kot častnik ostal v Jugoslovanski ljudski armadi (JLA). Med drugim je bil komandant vojne luke Pula (Hrvaška), od tam premeščen v topniško enoto v Slovensko Bistrico, od koder je celotni polk odšel za madžarsko mejo. Tam so ostali leto dni, nato pa je bil premeščen v planinsko brigado v Slovenj Gradec. Po enem letu so ga premestili v Postojno, po treh letih pa je šel v topniško šolo v Čuprijo (Srbija). Po končani šoli so ga premestili

v topniški center v Zadar (Hrvaška). Tam je služboval 15 let, vse do upokojitve z visokim činom polkovnika leta 1968.
Po upokojitvi se je z družino vrnil na Črešnjevec.
Tvorno je sodeloval v krajevni skupnosti in bil prisoten v vseh njenih projektih lokalnega pomena. S tem časom sovpada tudi gradnja nove osnovne šole, telovadnice in igrišč.
Kodelič je bil aktiven tudi v Kulturnoumetniškem društvu Črešnjevec, vsa leta član moškega pevskega zbora, pozneje še mešanega pevskega zbora ter soustanovitelj društva upokojencev in društva invalidov na Črešnjevcu. Bil je tudi aktiven član združenj in društev na občinski ravni (združenje zveze borcev, združenje rezervnih vojaških častnikov).
Jože Kodelič je umrl 5. februarja 2015.
Priznanja: *je dobitnik številnih odličj in priznanj, med drugim tudi medalje za hrabrost in partizanske spomenice 1941–45.*
Viri: *Intervju z Jožetom Kodeličem, Zveza delovnih invalidov Slovenije, 2010, pridobljeno s https://www.zdis.si/en/node/898 • Potočnik, Janko: In memoriam Jože Kodelič, Informator Občine Slovenska Bistrica, št. 1, Slovenska Bistrica, 2015, str. 7.*
Foto: *Informator občine Slovenska Bistrica, št. 1, 2015, str. 7.*

KODELIČ, Viktor (1889–1959)

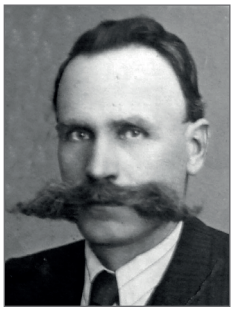

* 1889 • Pokoše (občina Slovenska Bistrica)
† april 1959 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *kmet • župan Črešnjevca in Pragerskega*
Viktor Kodelič se je rodil leta 1889 na Pokošah pri Slovenski Bistrici.
Po 1. svetovni vojni se je poročil z vdovo Terezijo s Črešnjevca (občina Slovenska Bistrica), na eno največjih kmetij v kraju. Terezija je imela iz prvega zakona hčerki Marijo in Justino, v zakonu pa sta se jima rodila še sinova →Kodelič Jože in Štefan.
Na Črešnjevcu je hitro postal eden najvplivnejših in najmočnejših ljudi v kraju. Kmalu so ga izvolili za župana občine Črešnjevec. To funkcijo je prevzel tudi leta 1934 v novi občini Pragersko. Po ponovnem prenosu sedeža občine s Pragerskega na Črešnjevec leta 1937 je spet županoval na Črešnjevcu, župan te občine pa je bil tudi med nacistično okupacijo med leti 1941–45.
Viktor Kodelič je umrl aprila 1959. Na dan njegovega pogreba sta pogorela Kodeličeva s slamo krita domačija in večji del gospodarskega poslopja.
Viri: *Munda, Mirko: Kraj in krajani, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 85.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko – kronika, str. 85.*

KOLAR, Jožef (1913–2000)

* 26. oktober 1913 • Slovenska Bistrica
† 14. januar 2000 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *tapetnik in sedlar*
Jožef Kolar se je rodil 26. oktobra 1913 v Slovenski Bistrici očetu tapetniku in sedlarju Jošku in materi Emi. Njegov oče (rojen 1887 v Šmartnem pri Litiji) je v Slovenski Bistrici leta 1904 odprl obrtno delavnico Tapetništvo in sedlarstvo.
Pri svojem očetu se je med leti 1927–1930 izučil za tapetnika in sedlarja. Izpite za tapetnika in sedlarja je opravljal v Gradcu (Avstrija), kjer je hodil tudi v tapetniško ter sedlarsko šolo. Ko se je izučil in leta 1933 postal mojster, je že uspešno delal v očetovi delavnici. Nadaljeval je družinsko tradicijo. Izvajal je zaključna dela na kočijah, obnavljal kočije, izdeloval sedla ter opravljal vsa ostala tapetniška in sedlarska dela.
Jožefu in njegovi ženi Zori, rojeni Kos, so se rodili trije sinovi: Boris, Erih in Franc, ki je po upokojitvi očeta leta 1971 nadaljeval družinsko obrt. Kljub upokojitvi je mojster Jožef še vedno rad delal v tapetniški delavnici.
Leta 1961 je bil eden od ustanoviteljev Obrtniškega združenja Slovenska Bistrica. Že pred ustanovitvijo je sodeloval s slovenjebistriškimi obrtniki.

Kolarjeva obrtna obratovalnica je poznana še po nečem – delavci, ki so bili tam zaposleni, so le redko menjali službo.
Jožef Kolar je umrl 14. januarja 2000 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informator: Kolar, Franc, sin, Slovenska Bistrica, januar 2020 • Sprehod skozi čas, zbornik ob 25. obletnici Območne obrtne zbornice Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004.*
Foto: *album Franca Kolarja.*

KONGREGACIJA FRANČIŠKANK BREZMADEŽNEGA SPOČETJA
slovenski vikariat (19.–21. stoletje)

19.–21. stoletje
Poklic ali dejavnost: *redovnice*
Sestre Frančiškanke Brezmadežnega spočetja (FBS), znane tudi kot slovenjebistriške šolske sestre, je leta 1843 kot šolske sestre v avstrijskem Gradcu ustanovila Frančiška Antonija Lampel z namenom, da sestre skrbijo za vzgojo in izobraževanje mladine, predvsem deklet iz revnejših družin.
Nova ženska ustanova je v Avstriji hitro rasla, prve štiri sestre pa so na povabilo škofa Antona Martina Slomška prišle v Maribor leta 1864, iz katerih je nastala nova Kongregacija in sicer Šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja.
Leta 1869 pa so iz Gradca prišle sestre k Sv. Petru (danes Malečnik) pri Mariboru in ostale povezane z materno hišo v Gradcu. Na Štajerskem in v Prekmurju so ustanavljale sirotišnice, šole in zavode za revna dekleta.
Leta 1923 so sestre FBS prišle tudi v Slovensko Bistrico, dobile so prostore v minoritskem samostanu in ustanovile jugoslovansko provinco. V Slovenski Bistrici so med obema vojnama imele sirotišnico za 70 otrok.
Sestre so ustanovile tudi skupnost na Golniku. Leta 1948 so bile iz Golnika, iz Slovenske-Bistrice in drugih skupnosti pregnane, delo v javnih ustanovah jim je bilo prepovedano; iz bolnišnic, šol in zavodov so jih pregnali, premoženje zaplenili. Nekaj sester je odšlo v tujino, večina pa jih je »slekla« redovno obleklo in se zaposlila. Te so najemale stanovanja po dve ali tri skupaj, prihranke pa dajale v skupno blagajno, pomagale pa so jim tudi sosestre, ki so se zaposlile v tujini. Najprej so kupile hišo v Ljubljani, nato na Brezjah, leta 1970 pa so zgradile hišo v Slovenski Bistrici, kjer je sedež vikariata.[252]
Leta 1985 je bilo sester še sto, danes jih je v Sloveniji le 17. Živijo v treh skupnostih: v Slovenski Bistrici, v Veržeju in v Ljubljani.
Viri: *informatorka: s. Hermina Nemšak, predstojnica vikariata, Slovenska Bistrica, januar 2021 • Katja, Cingerle: Sestre Frančiškanke Brezmadežnega spočetja z novo predstojnico, Družina, Ljubljana, 2014, pridobljeno s https://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/clanek/sestre-franciskanke-brezmadeznega-spocetja-izvolile-novo-predstojnico.*

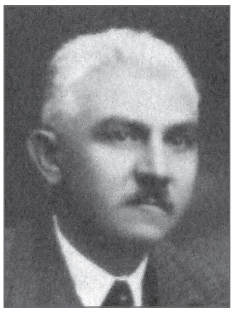

KOPRIVA, Avgust (1883–1956)

⁎ 9. avgust 1883 • Kamnica (Mestna občina Maribor)
† 1956 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • udeleženec 1. svetovne vojne*
Avgust Kopriva se je rodil 9. avgusta 1883 v Kamnici pri Mariboru.
Leta 1897 je končal drugi razred meščanske šole v Mariboru in se jeseni tega leta tam vpisal na pripravnico za državno učiteljišče. Po štirih letih učiteljišča je dobil 20. junija 1902 zrelostno spričevalo za poučevanje v ljudskih šolah. Po zakonu iz leta 1869 je moral opraviti strogo preizkušnjo iz vseh predmetov. Z zrelostnim spričevalom je bil lahko nameščen v ljudski šoli le kot podučitelj in smel po vsaj dveh letih učne prakse delati izpit o učni usposobljenosti; danes bi temu rekli strokovni izpit. Izpit za usposobljenostno spričevalo za poučevanje na ljudskih in meščanskih šolah je opravil novembra 1904 v Mariboru. Kot stalni učitelj je prisegel septembra 1905.

Učiti je začel leta 1902 na ljudski šoli pri Svetem Juriju v Slovenskih goricah. Po nekaj mesecih so ga kot začasnega učitelja premestili na Črešnjevec in junija 1905 v Laporje.
Med 1. svetovno vojno je bil vojak od 27. julija 1914 do 3. junija 1915, ko se je vrnil kot učitelj na osnovno šolo v Laporju, kjer je ostal do maja 1917, ko je bil z dekretom premeščen na Spodnjo Polskavo. Dobro leto pozneje je v tem kraju napredoval v nadučitelja.[67]
Avgust Kopriva pa na Spodnji Polskavi ni bil deležen vsestranske dobrodošlice. Do njega so bili neprizanesljivi predvsem mariborski časnikarji, ki so ga opisovali kot *»spreobrnjenega nemškutarja[32] in pohlepneža, ki si je prisvojil šolski vrt, občina naj bi mu med vojno zgradila velik hlev in dodelila veliko stanovanje s štirimi sobami v šoli. Povrhu tega pa je imel tudi velik sadonosnik«.* (Povzeto po časopisu *Tabor*, 1. januar, 1921, str. 3.)
Do Koprive je bil v enem od svojih del jedek tudi pisatelj →Ingolič Anton.
Avgust Kopriva je bil trikrat poročen; najprej z učiteljico Mileno Pavlič, kolegico, s katero sta imela štiri sinove: Alfonza (*1902), →Kopriva Ernesta (* 1907), →Kopriva Silvestra (* 1908) in Avgusta (* 1914). Pri porodu slednjega je prva žena umrla. Štiri leta po njeni smrti se je poročil z učiteljico Emilijo Treo. Rodila se jima je hčerka Erika (* 1919). Zaradi gripe mu je leta 1926 umrla tudi druga žena. Leta 1928 se je poročil še tretjič, takrat s spodnjepolskavsko učiteljico Ano Cajnkar.
Šolski inšpektorji so Avgusta Koprivo ocenjevali zelo dobro, za zadnjih deset let vodenja šole in učiteljevanja so ga ocenili odlično.
Julija 1940 se je moral po ukaznem dekretu[116] upokojiti. Njegovo mesto je prevzela žena Ana. Avgust in Ana Kopriva sta se pred koncem druge svetovne vojne umaknila v Avstrijo.
Na Spodnji Polskavi deluje od novembra 1995 Turistično društvo Kopriva. Ime si je nadelo po rastlini koprivi ter po priimku nadučitelja Avgusta Koprive, ki ni samo vzgajal in učil mladih, ampak je bil med najzaslužnejšimi, da je Spodnja Polskava dobila že leta 1925 elektriko. Poleg tega je bil pobudnik ustanovitve olepševalnega društva, v njegovem obdobju so začeli na Spodnji Polskavi načrtno urejati okolje, med drugim so zabetonirali brežino potoka, ki teče skozi vas, in posadili kostanjev drevored.
Avgust Kopriva je umrl v Gradcu (Avstrija) leta 1956. Več let pozneje je njegov sin Silvester »pretihotapil« njegovo žaro iz Avstrije v Laporje in jo položil v grob njegove prve žene Milene.
Priznanja: *prejel je prestižno državno odlikovanje sv. Save V. razreda.*
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 398–401.*
Foto: *album dr. Silvestra Koprive.*

KOPRIVA, Ernest (1907–1974)

* 10. september 1907 • Laporje (občina Slovenska Bistrica)
† 26. februar 1974 • Obrov (občina Hrpelje-Kozina)
Poklic ali dejavnost: *pomorski častnik • publicist • udeleženec NOB*
Ernest Kopriva se je rodil 10. septembra 1907 v Laporju, kot drugi otrok učiteljev →Kopriva Avgusta in Pavlič Milene. Prvih deset let je preživel v Laporju, kjer sta njegova starša učila na tamkajšnji ljudski šoli, naslednje desetletje pa na Spodnji Polskavi.
Leta 1927 je začel študij na Pomorski vojni akademiji v Splitu (Hrvaška) in ga leta 1930 končal kot poročnik korvete. Po akademiji so ga poslali v Pomorsko zrakoplovno školo v Dubrovniku (Hrvaška), ki jo je končal v treh letih in postal letalski izvidnik. Tisto leto je napredoval v poročnika fregate, čez nekaj let pa v poročnika bojne ladje.
Oktobra leta 1933 se je v Boki Kotorski (Črna gora) poročil s Hildo Wolfzettel, hčerko mornariškega kapitana prvega razreda Srečka Wolfzettla iz Zgornje Polskave.
Ko je Kraljevina Jugoslavija kapitulirala, se je Ernest Kopriva demobiliziral in z družino, z ženo in s sinom, odpotoval v Poljčane k tastu. Po približno dveh letih je odšel na Dunaj (Avstrija), kjer sta živela njegova svaka, tudi pomorščaka, kapitana. Uredila sta mu službo, na potniški ladji je plul po Donavi. A tudi na Dunaju ni ostal dolgo; odšel je v domovino k partizanom, kjer je napredoval do čina kapetana. S svojo partizansko enoto je 22. in 23. ok-

tobra 1944 pomagal osvoboditi Novi Sad (Srbija). Leta 1945 je bilo njegovo delovno mesto v Bosanskem Brodu (Republika Srpska), od tam pa je bil premeščen najprej v Zemun (Srbija) in nato v Tivat (Črna gora), kjer se je demobiliziral in se zaposlil v Reki (Hrvaška), kjer je bil kakšni dve leti tajnik tamkajšnje pomorske šole. Od tam je odšel predavat v Slovenijo. Najprej je učil na nižji pomorski šoli, nato tudi na višji v Piranu.
V dogovoru s svojo pomorsko šolo in založbo Mladinska knjiga je leta 1961 v soavtorstvu z Janezom Gradišnikom in Vladimirjem Nagličem izdal slovar *Pomorska slovenščina*, v katerem je bilo prvič zbrano jezikovno gradivo pomorstva v slovenščini.
Ernest je bil tudi terminološki svetovalec navtičnih gesel za *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, napisal in objavil je več strokovnih člankov o pomorstvu.
Ernest Kopriva je z ženo Hildo umrl 26. februarja 1974 v prometni nesreči v Obrovu pri Ilirski Bistrici.
Dela: *Pomorska slovenščina (v soavtorstvu z Janezom Gradišnikom in Vladimirjem Nagličem), 1961 • več strokovnih člankov o pomorstvu.*
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 401–403.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 402.*

KOPRIVA, Silvester, prof. (1908–1991)
⁎ 1. december 1908 • Laporje (občina Slovenska Bistrica)
† 30. april 1991 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *filolog • prevajalec • publicist*
Silvester Kopriva se je rodil 1. decembra 1908 v Laporju, kot tretji otrok učiteljev →Kopriva Avgusta in Pavlič Milene. Imel je brate →Kopriva Ernesta, Alfonza in Avgusta.
Po poklicu je bil klasični filolog[87] in prevajalec. Leta 1933 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani diplomiral iz klasične filologije.
Poučeval je na gimnazijah v Novi Gradiški, Bolu na Braču (oba Hrvaška) in Ljubljani. Napisal je več učbenikov za latinščino, med drugim leta 1976 obsežno *Latinsko slovnico*. V raznih časopisih, največ v Živi antiki, je objavil okoli 200 latinskih prevodov pesmi iz slovanskih in drugih jezikov (srbščine, hrvaščine, makedonščine, češčine, nemščine, ruščine). Spesnil je tudi več izvirnih latinskih pesmi, predvsem priložnostnih; večji del le-teh in nekaj prevodov je izdal v zbirki *Versus Latini* leta 1989. Latinske in druge napise iz Ljubljane je prikazal in povezal z zgodovinskim ozadjem v knjigi *Ljubljana skozi čas* leta 1989.
Silvester Kopriva je umrl 30. aprila 1991 v Ljubljani.
Dela: *Latinska slovnica, 1976 • zbirka latinskih pesmi in prevodov Versus Latini, 1989 • Ljubljana skozi čas, 1989.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Kopriva, Silvester, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 42 • Gantar, Kajetan: Kopriva, Silvester, Enciklopedija Slovenije 5, Kari–Krei, Ljubljana, 1991, str. 263 • Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 403–405.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 403.*

KOREN, Alojz (1924–1945)
⁎ 21. januar 1924 • Leskovec (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1945 • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *natakar*
Alojz Koren, natakar na Pragerskem, se je rodil 21. januarja 1924 na Leskovcu pri Pragerskem.
Nemci so ga maja1944 prijeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je januarja leta 1945 umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Koren, Alojz, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 37.*

KOREN, Mihael (1923–1945)

† 4. november 1923 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 30. julij 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *mobiliziranec v nemško vojsko*
Mihael Koren se je rodil 4. novembra 1923 na Črešnjevcu.
Bil je mobiliziran v nemško vojsko.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in 30. julija 1945 neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Koren, Mihael, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 37.*

KORES, Alojz (1930–2006)

* 16. junij 1930 • Kovača vas (občina Slovenska Bistrica)
† 29. januar 2006 • Kovača vas (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *politik • predsednik Skupščine občine Slovenska Bistrica • poslanec • društveni delavec • član ZKJ • član PGD*
Alojz Kores se je rodil 16. junija 1930 v Kovači vasi.
Otroštvo je preživel na Cigonci (občina Slovenska Bistrica), od koder je hodil v osnovno šolo v Slovenski Bistrici.
Leta 1944 se je zaposlil v podjetju →Zugmayer in Gruber v Slovenski Bistrici. Ko se je podjetje preimenovalo v Impol, je bil zaposlen v livarni in pločevinskem obratu, kjer se mu je leta 1947 pripetila delovna nezgoda, tako da je ostal brez prstov na desni roki.
Od septembra 1948 do junija 1951 je obiskoval nižjo industrijsko šolo, ki je bila organizirana v okviru Impola.
Leta1951 je odšel na Jesenice, kjer se je zaposlil v tamkajšnji železarni in tam končal srednjo tehnično šolo in pridobil naziv metalurški delavski tehnik.
Nato se je vrnil v Slovensko Bistrico in se ponovno zaposlil v tovarni Impol. Kasneje je bil tam vodja kadrovske službe in ob delu leta 1966 diplomiral na Visoki šoli za politične vede v Ljubljani.
Bil je tudi zelo aktiven na političnem področju, saj je bil med drugim predsednik mladinske organizacije, dva mandata sekretar Občinskega komiteja Zveze komunistov Slovenije (OK ZKS) Slovenska Bistrica, med leti 1975-79 predsednik Skupščine občine[114] Slovenska Bistrica, nato predsednik Gospodarske zbornice Maribor, vodja skupnih služb Samoupravnih interesnih skupnosti (SIS) Slovenska Bistrica in poslanec v Beogradu (Srbija).
Aktiven je bil tudi na društvenem področju, saj je bil predsednik Društva invalidov Slovenska Bistrica in predsednik Gasilskega društva Zgornja Bistrica, kjer je prejel tudi naziv višjega častnika. Na Jesenicah je bil tudi član Alpinističnega društva.
Alojz Kores je umrl 29. januarja 2006 v Kovači vasi.
Priznanja: *za svoje delo je prejel številna občinska in državna priznanja: odlikovanje reda s srebrnim vencem leta 1968 • red za vojaške zasluge s srebrnimi meči leta 1975 • plaketo občine Slovenska Bistrica leta 1978 • znak Zveze invalidov Slovenije leta 1989 • srebrni znak Zveze invalidov Slovenije leta 1994.*
Viri: *informatorka: Pristovnik, Dušanka, hči, Kovača vas, januar 2019.*
Foto: *album Dušanke Pristovnik.*

KOROPEC, Jože, prof. dr. (1923–2004)

* 17. marec 1923 • Bukovec (občina Slovenska Bistrica)
† 28. april 2004 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *zgodovinar • publicist*
Jože Koropec se je rodil 17. marca 1923 v Bukovcu nad Zgornjo Polskavo.
Osnovno šolo je obiskoval na Zgornji Polskavi. V letih 1935-40 je obiskoval klasično gimnazijo v Mariboru. Maturiral je leta 1946. Isto leto se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani (skupina zgodovina-zemljepis). Diplomiral je leta 1948.

Po diplomi je do leta 1954 služboval na gimnaziji v Črnomlju, nato do leta1959 na klasični gimnaziji v Mariboru in do leta 1963 na Prvi gimnaziji v Mariboru. Od leta 1960 je bil pogodbeni profesor za narodno zgodovino na oddelku ljubljanske višje pedagoške šole v Mariboru, nato na Pedagoški akademiji, na kateri je leta 1963 redno nastopil kot profesor. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je leta 1967 končal študij III. stopnje, leta 1970 pa je bil promoviran[41] za doktorja zgodovinskih ved. Leta 1972 je habilitiral[78] za docenta[51] in leta 1978 za izrednega profesorja. Od leta 1965 je bil glavni in odgovorni urednik *Časopisa za zgodovino in narodopisje*. Sodeloval je na raznih strokovnih srečanjih doma in v tujini.
Objavil je vrsto znanstvenih razprav, študij in monografij, največ iz srednjeveške slovenske zgodovine, zlasti s področja agrarne zgodovine in kmečkih uporov.
V arhivu v avstrijskem Gradcu je odkril listino iz leta 1311, v kateri se Slovenska Bistrica prvič posredno omenja kot mesto.
Jože Koropec je umrl 28. aprila 2004 v Mariboru.
Dela: *poleg omenjenih člankov in razprav je objavil še vrsto prispevkov v dnevnem časopisju in revialnem tisku (Glasnik delovnih ljudi občine Slovenska Bistrica, Večer, 7 dni, Nova obzorja, Naša bolnišnica ...) ter številnih drugih glasilih.*
Priznanja: *za svoje znanstveno delo je prejel številna priznanja in odlikovanja v Avstriji, na Madžarskem in doma • odlikovan je bil z redom dela s srebrnim vencem (1965) • redom republike z bronastim vencem (1975) • redom dela z zlatim vencem (1982).*
Viri: *Avtorji prispevkov, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 517 • Hozjan, Andrej: Koropec, Jože, Enciklopedija Slovenije 5, Kari–Krei, Ljubljana, 1991, str. 269–270.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

KOROŠEC, Antonija (1862–1945)
* 1862 • Slovenska Bistrica
† 1945 • Šterntal (Strnišče, občina Kidričevo)
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Antonija Korošec se je rodila leta 1862 v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne so jo aretirali in zaprli v taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo), kjer je avgusta leta 1945 umrla.[15]
Pokopali so jo 9. avgusta 1945 na pokopališču v Lovrencu na Pohorju.
Viri: *Penič, Lojze: Korošec, Antonija, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 37.*

KOS, Franc (1909–1944)
* 1909 • Fošt pri Zgornji Ložnici (občina Slovenska Bistrica)
† 1944 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Franc Kos se je rodil leta 1909 v Foštu pri Zgornji Ložnici.
Leta 1944 so ga aretirali Nemci in ga neznano kje ustrelili kot talca.[258]
Viri: *Penič, Lojze: Kos, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 37.*

KOS, Ivan (1880–1968)
* 24. avgust 1880 • Kostanjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 28. april 1968 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *trgovec • gostilničar • župan Slovenske Bistrice • posojilničar*
Ivan Kos se je kot prvorojenec rodil 24. avgusta 1880 v Kostanjevcu očetu Jožetu in materi Mariji, rojeni Ozimič. Kasneje sta se rodila še brat Franc in sestra Jerica. Starši so nato v Visolah kupili majhno kajžo z nekaj obdelovalne zemlje.

Osnovno šolo je obiskoval na Velikem Tinju, zadnji razred je končal v Slovenski Bistrici. Oče ga je dal v uk v trgovino z mešanim blagom Kopač v Slovenski Bistrici. Nekaj časa je bil pomočnik, nato pa je z znanjem nemščine odšel v Köln (Nemčija). Zaposlil se je v judovski veletrgovini z železnino. Bil je tik pred tem, da napreduje, vendar se je raje vrnil v domovino. Na Šmartnem na Pohorju je kupil prvo trgovino in se poročil z Ano, rojeno Klinc. V zakonu se jima je rodila hči Minka.
Leta 1917 je kupil gostilno in trgovino Kos v Šolski ulici (nasproti bistriškega gradu, zdaj Partizanska ulica, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici, nato še kmetijo v Visolah.
Hkrati s trgovanjem in gostinstvom je začel delovati tudi na družbenem področju. Ker so se nemški obrtniki združevali v močnem cehu, je kot protiutež začel iskati slovenske somišljenike (trgovec Čar Ivan, oče →Čar Janka, župnik →Šolinc Ivan). Ti so podpirali mlade Slovence, jim pomagali na samostojni poti, izobraževali dekleta kot šivilje, kuharice in natakarice ter zaposlovali kot perice ali varuške.
Bil je tudi neutruden borec za slovenskega kmeta po vzoru →Vošnjak Josipa. Imel je izredno sposobnost vodenja in tako postal predsednik Obrtniške zbornice in Čebelarskega društva. Ustanovil je posojilnico in hranilnico na Kolodvorski ulici (nad današnjo trgovino Strnad, op. S. Husu). Župan Slovenske Bistrice je bil leta 1934, za tem mandatom pa je postal župan za okolico Slovenske Bistrice in v tem času močno posodobil infrastrukturo. Leta 1937 je bil skupaj z župnikom Ivanom Šolincem in trgovcem Ivanom Čarom pogodbeni podpisnik za graditev Slomškovega doma.
Leta 1943 je bil zaprt v Starem piskru v Celju, od koder ga je pred ustrelitvijo rešil prijatelj, avstrijski general Waldmeister.
Po končani 2. svetovni vojni se je zaradi verskega in političnega prepričanja umaknil iz javnega udejstvovanja in se preselil na kmetijo v Visole.
Ivan Kos je umrl 28. aprila 1968 v Visolah, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka: Lunežnik, Minka, hči, Visole, december 2020.*
Foto: *album Minke Lunežnik.*

KOS, Jakob (1879–1932)

⁎ 26. junij 1879 • Studence (občina Žalec)
† 4. julij 1932 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *organist • čitalničar • čebelar • udeleženec 1. svetovne vojne*
Jakob Kos se je rodil 26. junija 1879 v Studencah pri Ponikvi.
Osnovno šolo je obiskoval v Ponikvi in jo leta 1893 zaključil. Po končani osnovni šoli se je v Celju učil igrati klavir, violino in kitaro. Leta 1899 je začel obiskovati tudi novoustanovljeno triletno orglarsko šolo v Celju, ki jo je leta 1902 tudi uspešno zaključil.
Že leta 1900 se je na prošnjo slovenjebistriškega župnika →Hajšek Antona preselil v Slovensko Bistrico, kjer je takoj postal aktiven kulturni delavec. Poleg tega, da je bil cerkveni organist, je bil tudi uspešen zborovodja. Vodil je cerkveni, pa tudi čitalniški mešani in moški pevski zbor. Sodeloval je v Čitalnici, kjer je postal leta 1905 eden od podpredsednikov odbora čitalnice. Sodeloval je tudi z →Vošnjak Josipom.
13. maja 1906 se je poročil z Elizabeto, rojeno Gajšek (1882–1962), iz Cigonce (občina Slovenska Bistrica).
Leta 1914 je zaradi spora z župnikom prenehal igrati orgle v cerkvi in kupil posestvo z mlinom na Jožefovem hribu, kjer se je ukvarjal s poljedelstvom, z živinorejo, s sadjarstvom, z vinogradništvom in s čebelarstvom. Daleč naokoli je bil znan kot navdušen in uspešen čebelar. Bil je prvi Bističan, ki se je začel ukvarjati tudi s hmeljarstvom.
Med 1. svetovno vojno je bil vpoklican v avstro-ogrsko vojsko. Udeležil se je bojev v Galiciji (Poljska). Po končani vojni je začel bolehati za posledicami težkih razmer na bojišču.
Jakob Kos je umrl 4. julija 1932 v Slovenski Bistrici.
Viri: *Husu, Silvo: Kosov rod, Jože Leskovar – Glasba, njegova ljubezen, Slovenj Gradec, 2013, str. 9–19.*
Foto: *album Jožeta Leskovarja.*

KOŠAR, Jurij (1882–po koncu 2. svetovne vojne)
* 1882 • Slovenska Bistrica
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kavarnar*
Jurij Košar se je rodil leta 1882 v Slovenski Bistrici, kjer je imel svojo kavarno.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Košar, Jurij, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 38.*

KOTNIK, Rudolf (1931–1996)
* 8. januar 1931 • Admont (Avstrija)
† 25. oktober 1996 • Hoče (občina Hoče – Slivnica)
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Rudolf Kotnik, slikar, se je rodil 8. januarja 1931 v Admontu ob reki Enns na avstrijskem Štajerskem kot peti otrok očetu Vinzenzu in materi Antoniji. Zaradi očetovega političnega delovanja so avstrijske oblasti družino leta 1935 izselile v Slovenijo.
V Lovrencu na Pohorju je Rudolf obiskoval prve štiri razrede slovenske šole in se šele tedaj naučil slovenskega jezika. Leta 1944 ga je v uk vzel razgledani slikopleskarski mojster Hinko Ortan iz Zgornjih Hoč in mu omogočil tudi nadaljnje šolanje v Ljubljani.
Med leti 1947–51 je obiskoval Šolo za umetno obrt v Ljubljani, nato pa slikarski oddelek Akademije za likovno umetnost in diplomiral leta 1955 pri profesorju Maksimu Sedeju st.
Kot likovni pedagog je od leta 1956 najprej nekaj let služboval na osnovni šoli v Slovenski Bistrici, nato v Hočah, od leta 1971 do upokojitve pa na II. gimnaziji v Mariboru.
Rudolf Kotnik je umrl 25. oktobra 1996 v Hočah.
Dela: *slikarski cikli: Fikusi (1957–58) • Konji (1957–58) • Armirano platno (1961–63) • Relief (1964–67) • Dvojni prostor (1972–73) • Odsev dvojnega prostora (1973–74).*
Priznanja: *leta 1980 nagrado Prešernovega sklada • leta 1991 Glazerjevo nagrado • leta 1995 Jakopičevo nagrado • občina Hoče–Slivnica mu je leta 2001 podelila naziv častnega občana.*
Viri: *Vake, Jan: Kotnik, Rudolf, Štajerci.si, Mariborska knjižnica, 2018, pridobljeno s www.štajerci.si/osebe/kotnik-rudolf/107/.*
Foto: *pridobljeno s https://visit-hoceslivnica.si/Datoteke/Slike/Novice/142409/l_142409_1.jpg.*

KOVAČIČ, Fran (1867–1939)
* 25. marec 1867 • Veržej
† 19. marec 1939 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • zgodovinar • časnikar • publicist • diplomat*
Fran Kovačič, duhovnik in zgodovinar, se je rodil 25. marca 1867 v Veržeju.
Po študiju teologije v Zagrebu (Hrvaška) in Mariboru ter mašniškem posvečenju v letu 1894 je postal kaplan in nato provizor[71] na Spodnji Polskavi (do leta 1895).
Napisal je več krajših ali daljših del s področja zgodovine in filozofije, pisal pa je tudi o političnih in narodnostnih vprašanjih. Leta 1903 so na njegovo pobudo v Mariboru ustanovili Zgodovinsko društvo, ki je leta 1904 začelo izdajati glasilo *Časopis za zgodovino in narodopisje*. Za časa mirovne konference v Parizu (Francija) je bil izvedenec za mejo na Štajerskem.
Fran Kovačič je umrl 19. marca 1939 v Mariboru.
Dela: *razprave in prispevki v strokovni in poljudni periodiki • Trg Središče, 1910 • Nadžupnija Sv. Križa pri Rogaški Slatini, 1914 • Ljutomer, 1926 • Zgodovina lavantinske škofije, 1928.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Kovačič, Franc, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 46 • Papp, Jožef: Kovačič, Fran, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/kovacic-fran/.*
Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Fran_Kova%C4%8Di%C4%8D#/media/Slika:Fran_Kova%C4%8Di%C4%8D_(2).jpg.*

KOVAČIČ, Slavko (1919–2020)

* 23. februar 1919 • Makole
† 30. november 2020 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *biolog • kulturni delavec • tabornik • planinec • urednik časopisa Metalurg • ustanovitelj društva nekadilcev*
Slavko Kovačič se je rodil 23. februarja 1919 v Makolah očetu češke narodnosti Ladislavu Nahuneku, inženirju geodezije, in materi Julijani Kovačič, poštni uslužbenki. Skrb zanj je prevzela mama, samohranilka.
Osnovno šolo je obiskoval v Makolah. Kot »poštni Slavči« je raznašal pošto po makolskih gričih in ob reki Dravinji.
Šolanje je nadaljeval na klasični gimnaziji v Mariboru. Po maturi se je odločil za študij agronomije v Beogradu (Srbija). Žal je moral študij zaradi pomanjkanja sredstev prekiniti. Prijavil se je za delo na pošti. Na pošti v Mokronogu je služboval do kapitulacije Italije septembra 1943. Tam so ga Nemci zaprli in poslali na prisilno delo v Gradec v Avstriji.
Po vojni se je zaposlil v oddelku za planiranje v Tovarni bakra (danes Impol, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici
Leta 1947 je na odru Doma kulture Slovenska Bistrica spoznal svojo bodočo ženo Danico (rojeno Zorinič). Poročila sta se leta 1949. V zakonu sta se jima rodila otroka Slavc in Danica.
Čez nekaj let se je Slavko zaposlil na nižji gimnaziji v Slovenski Bistrici kot učitelj biologije. Ob delu je diplomiral iz biologije in kemije. Imenovan je bil za namestnika ravnatelja. Vse popoldneve je preživljal kot vzgojitelj v dijaškem domu v Slovenski Bistrici, kjer je bila žena Danica upravnica. Vodil je tudi tabornike (medvedke in čebelice), planince, nastopal v številnih vlogah (devetdeset vlog) na odru Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda v Domu kulture, vodil prireditve Rdečega križa (RK), tombole za Prostovoljno gasilsko društvo (PGD) …
Slavko je leta 1966 prevzel vodenje novonastalega Izobraževalnega centra v Impolu v Slovenski Bistrici. Tako je prešel k izobraževanju odraslih in pomagal ustanoviti tehnično šolo za potrebe Impola. Ustanovil je tudi tovarniško glasilo *Metalurg*. V njem je kot Jaka Drog v humorističnem slogu opozarjal na tisto, kar bi lahko v družbi izboljšali.
Leta 1980 se je Slavko upokojil. Ostal je aktiven. Poučeval je na Ljudski univerzi (LU), vodil mlajše tabornike, kot dopisnik je pisal za krajevni časopis Panorama, ustanovil je društvo nekadilcev, še vedno je nastopal na prireditvah.
Slavko Kovačič je umrl 30. novembra 2020 v Slovenski Bistrici kot najstarejši Bistričan, star skoraj 102 leti. Pokopan je na bistriškem pokopališču.
Priznanja: *prejel je 34 priznanj za prostovoljno delo, nekatera med njimi so: tri občinska priznanja z listino • zlata plaketa Zveze tabornikov; zlate značke (Linhartova, planinska, Društvo prijateljev mladine) • priznanja Rdečega križa • priznanje prvega Turističnega društva Slovenska Bistrica • priznanje Zveze društev nekadilcev …*
Viri: *informatorja: Kovačič Maček, Danica, hči in Kovačič, Slavc, sin, Slovenska Bistrica, januar 2021.*
Foto: *album družine Kovačič.*

KOZELJ, Jože (1919–2009)

* 1919 • ni znano
† 20. april 2009 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *zadnji poklicni lončar v Slovenski Bistrici • pečar*
Jože Kozelj se je rodil leta 1919.
Lončarstva se je učil pri lončarju Andreju Hernji na Ptuju, lončarski izpit je opravil pred komisijo, in sicer iz matematike, teorije o lončarstvu in politični razgledanosti ter prakse v delavnici. Po nekajletni praksi je opravil še mojstrski izpit, kar mu je omogočalo, da je lahko začel s samostojno obrtjo.
1. maja 1949 je v Račah začel z samostojno lončarsko obrtjo, o čemer je pričal tudi njegov

prvi izvesek z napisom: »*Lončarstvo, keramika Jože Kozelj. 1. 5. 1949*«, ki ga je v svoji delavnici hranil vse do svoje smrti.
Leta 1960 se je iz Rač priselil v Slovensko Bistrico in vzel v najem delavnico lončarja Kajbe. Žena Slavica je bila doma s Kozjanskega (Zibika, občina Šmarje pri Jelšah) in je imela bife Slavica (za sedanjo Delavsko hranilnico, op. S. Husu).
Leta 1974 se je z družino preselil v novozgrajeno hišo v Zidanškovi ulici, kjer si je uredil skladišče in delavnico. V skladišču je hranil različne izdelke, posodo, pečnice, tudi svoj prvi izvesek. V delavnici je imel poleg lončarskih vreten še peč za žganje izdelkov, stroj za čiščenje gline in boben za mletje glazure na električni pogon. Glino je nabavljal večinoma na Pragerskem, manjši del pa tudi drugod.
Zaposlena je imel dva pomočnika, s katerima je delal v delavnici in na terenu. Do 70. let 20. stoletja so v Slovenski Bistrici postavljali lončene peči v novozgrajenih blokih, na sodišču, v hotelu in v osnovni šoli (med šolskimi počitnicami so peči tudi čistili). Za posamezne naročnike je zidal krušne peči in jih oblagal s pečnicami iz lastne delavnice. Tedaj je trg večinoma narekoval izdelavo pečnic in ploščic, ki so se lepile na cementno podlago.
Imel je tudi vajence, ki so se tri mesece šolali v Ljubljani (gradbeništvo in keramika), osem mesecev pa delali pri mojstru.
V zimskem času je delal pretežno v delavnici »na zalogo«, posodo pa je največkrat prodajal na velikonočnem sejmu (cvetni petek), razvažal pa jo je tudi z lojtrnim vozom po Pohorju.
Jože Kozelj je umrl 20. aprila 2009 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informator: Frljužec, Ivan, Slovenska Bistrica, december 2020 • Tanja Hohnec: Obrti in način življenja obrtnikov v 20. stoletju, 1. raziskovalna delavnica Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2001, str. 29–31.*
Foto: *Obrti in način življenja obrtnikov v 20. stoletju, str. 29.*

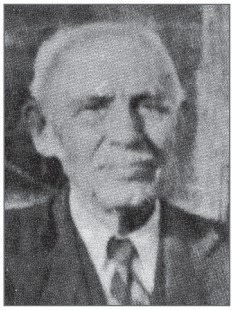

KRAJNC GRABLEC, Ignac (1861–1948)
⋆ 30. junij 1861 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
† 22. junij 1948 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *glasbeni samouk • skladatelj • dirigent • kapelnik • kulturni delavec*
Ignac Krajnc se je rodil 30. junij 1861 na Vrholah pri Slovenskih Konjicah.
Tam je kot glasbenik samouk živel in deloval v času od 1882 do 1948. V njegovi hiši je bila vse od leta 1882 dalje neke vrsta glasbena šola. Na svojem domu je poučeval vse pihalne in tamburaške instrumente ter harmoniko, zraven pa komponiral valčke in polke. V času svojega življenja je naučil več sto glasbenikov igranja na različne instrumente. Od konca 19. stololetja dalje je vodil več kot deset godb na pihala, tudi mestno godbo v Slovenski Bistrici in na Zgornji Ložnici. Po drugi svetovni vojni je bil kapelnik[119] pihalnega orkestra tovarne Impol v Slovenski Bistrici. Poleg tega pa je med obema vojnama vodil še tamburaše na Zgornji Ložnici.
Ignac Krajnc je umrl 22. junija 1948 na Vrholah, pokopan je na Zgornji Ložnici.
Dela: *valčki in polke.*
Viri: *Titl, Julij: Svet in ljudje ob Ložnici, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 359.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 359.*

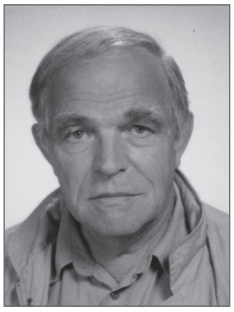

KRAŠEVAC, Branko (1927–2016)
⋆ 31. marec 1927 • Koprivnica (Hrvaška)
† 16. junij 2016 • Radenci
Poklic ali dejavnost: *arhitekt • industrijski oblikovalec • udeleženec NOB*
Branko Kraševac se je rodil 31. marca 1927 v Koprivnici (Hrvaška) očetu Pavlu in mami Katarini.
Šolal se je na meščanski šoli in na gimnaziji v Koprivnici, kjer je spoznal bodočo ženo Marjo, rojeno Gorenc. V zakonu so se jima rodili Gregor, →Kraševac Igor in Katja.

Jeseni 1943 je odšel v partizane in konec 2. svetovne vojne dočakal v Zagrebu (Hrvaška). Leta 1958 je diplomiral na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani pri Edu Ravnikarju, z nalogo Urbanistični načrt Murske Sobote, ki je bil osnova za realizacijo današnje podobe Murske Sobote. Pri načrtovanju je sodeloval s Francem Novakom, tedanjim vodilnim arhitektom in oblikovalcem Pomurja. V času priprave diplome leta 1957 je honorarno sodeloval v projektivnem biroju Murske Sobote.
Po končanem študiju se je zaposlil v tovarni Impol v Slovenski Bistrici, kjer je bil med leti 1958-61vodja obrata aluminijskih konstrukcij, med leti 1961–69 vodja projektivno razvojnega biroja Impola, od leta 1969–78 vodja projektivno konstruktivnega biroja obrata Montal, ter sodeloval kot strokovni svetovalec obratovodje za aluminijske konstrukcije. Od leta 1978 pa je v okviru podjetja Projekta inženiring Ptuj vodil biro specialne arhitekture v Mariboru. Leta 1989 je postal samostojni industrijski oblikovalec.
Kraševac je postal eden od vodilnih oblikovalcev fasad in fasadnih elementov v nekdanji Jugoslaviji, zlasti fasadnih oblog iz aluminijeve pločevine in litega aluminija. Je avtor prve obešene fasadne obloge iz samonosilnih fasadnih aluminijevih elementov. Taka fasada je bila narejena leta 1960/61 za poslovno/trgovsko stavbo Metalke v Ljubljani. Med drugim je razvil tudi nove nosilne konstrukcije iz aluminijskih profilov kabine za žičnico. Oblika kabine je bila usklajena z izvirnim tehnološkim postopkom izdelave nosilnih okvirjev, ki so izdelani iz enega profila brez sestavljanj v vogalih v nosilni konstruktivni element. Prav tako je razvil aluminijsko vezano okno s prekinjenim toplotnim mostom za potrebe investitorjev v Zvezi sovjetskih socialističnih republik (ZSSR).
Po letu 1994 je izdelal tudi več samostojnih arhitekturnih projektov na širšem območju Ptuja: objekt Gradis na Ptuju, gasilski dom na Polenšaku, občinska stavba v Dornavi, kulturna dvorana v Dornavi in poslovni objekt Tames na Ptuju.
Branko Kraševac je umrl 16. junija 2016 v Radencih.
Dela: *več kot 80 objektov, ki se ponašajo z njegovimi arhitekturnimi in oblikovalskimi rešitvami • 22 raziskovalnih nalog.*
Priznanja: *prejel je številna strokovna priznanja in nagrade: leta 1964 je na BIO 2 (Bienalu industrijskega oblikovanja) prejel častno nagrado za fasadni element poslovne stavbe Metalka • leta 1967 za oblikovanje in realizacijo obešene aluminijske fasade Metalke nagrado Prešernovega sklada • na BIO 3 je leta 1966 prejel častno nagrado za oblikovanje fasade objekta Željpoh v Zagrebu • ponovno je tovrstno nagrado prejel tudi leta 1982 za oblikovanje fasadnega ovoja dela objektov stanovanjske soseske S-23 v Mariboru.*
Viri: *Branko, Kraševac – arhitekt in industrijski oblikovalec, katalog razstave, Slovenska Bistrica, 2019, str. 3–4.*
Foto: *album družine Kraševac.*

KRAŠEVAC, Igor (1959–2020)

⁎ 25. marec 1959 • Maribor
† 28. september 2020 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *arhitekt • urbanist • lionist • direktor Ibisa Slovenska Bistrica*
Igor Kraševac se je rodil 25. marca 1959 v Mariboru mami Marji (rojeni Gorenc), profesorici zemljepisa in zgodovine, in očetu →Kraševac Branku, arhitektu in oblikovalcu.
Stanovali so v Slovenski Bistrici. Imel je še sedem let starejšega brata Gregorja (arhitekta) in sedem let mlajšo sestro Katja (muzikologinjo).
Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, kasneje pa II. gimnazijo Maribor (razred vozačev, intenzivna matematika, op. M. Kraševac).
Kljub velikemu zanimanju za računalništvo se je leta 1978 vpisal na Fakulteto za arhitekturo v Ljubljani, kjer je leta 1984 diplomiral pri prof. Petru Fistru v seminarju za prenovo in varstvo kulturne dediščine.
Med študijem je sodeloval pri Radiu Študent kot tonski tehnik.
Čeprav je bil štipendist Projekte Ptuj, se je zaposlil na fakulteti pri prof. Fistru, kot eden prvih mladih raziskovalcev.

Na povabilo iz podjetja Montal iz Slovenske Bistrice se je leta 1989 skupaj z ženo Mojco (rojeno Humer, tudi arhitektko) preselil iz Ljubljane v Slovensko Bistrico. Pred tem, 13. septembra 1989, sta se na Hvaru (Hrvaška) poročila in družina se je povečala leta 1990 z Marušo, leta 1992 z Urošem in leta 1997 z Uršo.
Iz zveze z Marjano (rojeno Križnik) je imel Igor še sina Anžeta (1984).
Med službovanjem v Montalu je razvil svojo varianto polstrukturne obešene fasade (Alu + steklo), ki so jo izvedli na stolpnici WTC v Ljubljani.
Leta 1991 sta z ženo ustanovila podjetje Ideaal Projekt d.o.o., registrirano za arhitekturno projektiranje, leta 1994 pa je Igor prevzel še vodenje bistriškega podjetja z bogato zgodovino – Ibis d.o.o. Tako je arhitekturi dodal še urbanizem in upravljanje stanovanj.
Podjetji sta pridobili veliko zadovoljnih naročnikov s področja arhitekturnega in urbanističnega projektiranja: Novo Kreditno banko Maribor (rekonstrukcija preko tridesetih likvidatur), Občino Slovenska Bistrica, Svit d.o.o. (turistični, poslovni, stanovanjski objekti), MID Investicije d.o.o. (trgovski centri, med njimi tudi Sparov center v Slovenski Bistrici), Granit d.d. (stanovanjska gradnja za trg) in še blizu 500 drugih.
Zaljubljen je bil v morje in jadranje, kar je postalo družinski način življenja. Izkazal se je kot skiper[43], tudi na regatah kot je Komunalka.
Bil je med ustanovitelji in dolgoletni predsednik Štajerskega jadralnega kluba, ki je bil ustanovljen predvsem v podporo mladim tekmovalcem – jadralcem v razredih optimist in laser.
Od leta 2010 je bil aktiven in zvest član Lions kluba Slovenska Bistrica in v sezoni 2013/14 izredno uspešno vodil klub kot njegov predsednik. Zato je bil v sezoni 2018/19 izbran za liona leta. Prejel je številne nagrade in priznanja.
Pridružil se je tudi bistriškim čebelarjem z malim čebelnjakom SI 295 323 v Jurišni vasi. S svojo stroko je pomagal do novega čebelarskega centra v Slovenski Bistrici.
Igor Kraševac je umrl 28. septembra 2020 v Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) Maribor. Bistričan po duši je pokopan na domačem pokopališču.

Naredil si svoje, po svoje,
vedno po svoje, vse si vložil,
da vsak je lahko, če ni odložil,
dobil svoje, po svoje.
Nikdar ne bomo le čreda ovac,
vsi svoje živimo, po svoje,
v tvoji družini, Kraševac.

Avtor pesmi: *Kraševac, Uroš, sin.*
Viri: *informatorji: družina Kraševac, Slovenska Bistrica, februar 2021.*
Foto: *album družine Kraševac.*

KRAVINA (Cravina, Gravina) CRONSTEIN, Theodor, plemeniti (1720–1789)
* 1720 • Slovenska Bistrica
† 1789 • Zwettl (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • rektor • publicist • jezuit*
Theodor Kravina (tudi Cravina, Gravina), rektor[84] in pisec učbenikov, se je rodil leta 1720 v Slovenski Bistrici. Njegov oče Johann Georg Cravina je bil srebrar (Salzversilberer) in je delal predvsem za tamkajšnje grofe →Wildenstein in →Attems.
Kot redovnik jezuit je večidel deloval kot rektor Therezianuma[120] na Dunaju (Avstrija), kjer je ustanovil kmetijsko posestvo, mineraloško in zoološko zbirko ter kemijski laboratorij. Theodor Kravina je umrl leta 1789 v Zwettlu v Avstriji.
Dela: *knjiga Adumbratio notionum oeconomicarum, 1773–75 • priročnik o izpitnem gradivu za mehaniko in statiko, Materia tentaminis ex statica, mechanica et motu composito, 1785.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Kravina, Teodor, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 47 • Šušnjan, Andrej – Južnič, Stanislav: Theodor Kravina von Kronstein in njegov Oris ekonomskih znanj, Zgodovinski časopis, št. 3–4, Ljubljana, 2019, str. 346–365.*

KREMSER SCHMIDT, Janez Martin (1718–1801)

* 25. september 1718 • Grafenwörth, Krems (Avstrija)
† 28. junij 1801 • Stein ob Donavi (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *slikar*

Janez Martin Kremser-Schmidt se je rodil 25. septembra 1718 v Steinu ob Donavi v Nemčiji. Bil je baročni slikar, ki je svoj pečat pustil tudi Slovenski Bistrici v ž. c. sv. Jerneja, kjer je najkvalitetnejša baročna slika velika oltarna podoba – *Poveličevanje sv. Jerneja*, 1787.
Janez Martin Kremser-Schmidt je umrl 28. junija 1801 v Steinu ob Donavi (Nemčija).
Dela: *Vstajenje in Vnebohod (Gornji Grad), 1775 • Oznanjenje (Velesovo), 1773 • poslikava s prizori iz Marijinega življenja v kapeli Gruberjeve palače v Ljubljani, ok. 1780 • Poveličevanje sv. Jerneja (ž. c. v Slovenski Bistrici), 1787.*
Viri: *Stele, France: M. J. Kremser Schmidt v Sloveniji, Ljubljana, 1957.*
Foto: *pridobljeno s https://revija.ognjisce.si/images/spominjamose/1409/25_09_1718-Kremser-Schmidt.jpg.*

KRIŽAJ, Cvetka (1935–1990)

* 5. september 1935 • Ljubljana
† 27. marec 1990 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *zdravnica • pediatrinja*

Cvetka Križaj se je rodila 5. septembra 1935 v Ljubljani.
Tam je tudi študirala in zaključila študij medicine. Leta 1964 se je zaposlila v Zdravstvenem domu *(ZD)* Oplotnica, nato pa se je premestila v Slovensko Bistrico, kjer je prva uvedla zdravstvene kartoteke za paciente. Prevzela je posvetovalnico za nosečnice. Prav tako je opravljala posvetovalnico za otroke s pomočjo babic in sester otroškega dispanzerja. 9. decembra 1976 je opravila specialistični izpit iz pediatrije in kot specialistka pediatrinja opravljala delo vodje službe za varstvo žena otrok in mladine.
Cvetka Križaj spada med tiste zdravnike, ki so postavili temelje dispanzerja za predšolske in šolske otroke v Slovenski Bistrici.
Cvetka Križaj je umrla 27. marca 1990 v Slovenski Bistrici.
Viri: *Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 238 • Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 18.*
Foto: *Zbornik Zdravstvenega doma Slovenska Bistrica, str. 18.*

KRULC, Josipina (1879–1969)

* 7. marec 1879 • Videž (občina Slovenska Bistrica)
† 6. april 1969 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *gostilničarka • hotelirka • posestnica*

Josipina Krulc, rojena Jug, se je rodila 7. marca 1879 na Videžu (občina Slovenska Bistrica) očetu Juriju in materi Mariji, rojeni Strmšek.
Poročila se je na Smolnik nad Rušami, kjer se jima je z možem rodil sin →Gornjak Vinko. Po smrti moža je Josipina, poročena Gornjak, prodala posesti v Smolniku in leta 1900 v Slovenski Bistrici na zdajšnji Ljubljanski cesti kupila hišo s kmetijo.
Ponovno se je poročila, tokrat s Francem Krulcem (1870–1911). Kjer je sedaj Caffe Hof, je vodila gostilno in prirejala prireditve na prostem. Oboje, kmetijo in gostilno, je leta 1922 prodala družini Frelih (→Frelih Anton) in kupila tedanji hotel Austria na Trgu svobode. Pri vodenju hotela ji je pomagal sin Vinko, ki je vodil tudi posestva. Krulčeva je dala pritličje hotela v celoti obnoviti, obnovila oziroma na novo je zgradila tudi gospodarska poslopja za hotelom.
Hotel je bil središče družbenega dogajanja v mestu, kjer so se zbirali predvsem Slovenci. V njem je bil tudi slovenski narodni dom.
Lastnica hotela, ki se je v času njenega vodenja imenoval Beograd, je ostala vse do nacio-

nalizacije[34] leta 1948 (hotel se je po nacionalizaciji imenoval Planina, sedaj pa so v njem poslovno-trgovski prostori, op. S. Husu).
Josipina Krulc je umrla 6. aprila 1969 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopana.
Viri: *informatorka: Kostanjšek Brglez, Simona, iz arhiva potomcev Josipine Krulc, Slovenska Bistrica, marec 2021.*
Foto: *album potomcev Josipine Krulc.*

KUŠAR, Jurij (1913–1942)
* 6. april 1913 • Zgornja Brežnica (občina Slovenska Bistrica)
† 7. julij 1942 • Celje
Poklic ali dejavnost: *kmet • udeleženec NOB*
Jurij Kušar se je rodil 6. aprila 1913 v Zgornji Brežnici (občina Slovenska Bistrica).
Leta 1941 se je vključil v osvobodilno gibanje v domačem kraju. Nemci so na podlagi zbranih podatkov o sodelavcih Osvobodilne fronte[62] (OF), ki so jih pridobili preko svoje široko razvejane mreže sodelavcev, in na podlagi izdaj, ki so jih iz ujetih zapornikov izvlekli z mučenjem, že leta 1941 začeli z množičnimi aretacijami. Tako so sredi junija 1941 aretirali tudi Jurija Kušarja ter ga odpeljali v zapor. Zaradi njegovega sodelovanja z OF so Nemci preganjali tudi njegovo družino.
Od septembra 1941 do oktobra 1942 so nacisti talcem dovolili pisati poslovilna pisma verjetno zato, ker so pričakovali, da bodo jetniki, ki so preživeli huda mučenja in so vedeli, da bodo čez uro ali dve ustreljeni, klonili in bodo svarili svojce pred nevarnostjo, da bodo torej ta pisma zasejala med Slovenci strah in obup. Vendar so talci v večini pisem svojce tolažili, jih hrabrili, dokazovali so, da jih okupator ni zlomil. Ko so nacisti spoznali, da svojega namena ne dosegajo, pisanja poslovilnih pisem niso več dovolili.
Jurij Kušar je bil skupaj s še nekaj drugimi aktivisti kot talec[259] ustreljen 7. julija 1942 v Celju. Pred usmrtitvijo je napisal poslovilno pismo svoji družini.

»Ljubi moji stariši bratje in sestre!
Pošiljam Vam zadnji pozdrav in želim Vam vse kar si sami naj bolj želite. Pozdravljam vso žlahto in vse sosede. Vsem se prav iskreno priporočam v molitev.
Jaz sem danes v Celju ustreljen.
Zahvaljujem se vsem kateri mi je v življenju kaj dobrega storil. Odpuščam vsem kteri mi je hudo želel.

Bog Vas ohrani
Kuschar Georg

Moje stvari želim da daste nekaj bratu Francu in švagru Čmevcu. Kake čevlje ali pa čevlje sporočam svojemu birmskemu botru Karlu Železnigu v Konjicah. Če bo gdo mogel ga prosim, da naroči včasih kako sv. mašo za mojo dušo.
Molite pa le vsi zame jaz sem končal.«

Viri: *Saje, Frančišek: Kušar, Jurij, Poslovilna pisma žrtev za svobodo, Maribor, 1969 • Penič, Lojze: Okupacija in NOB, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 401.*
Foto: *Saje, Frančišek: Poslovilna pisma žrtev za svobodo, Maribor, 1969.*

KUŠAR (Kušer), Štefan (1910–2002)
* 10. december 1910 • Križni Vrh (občina Slovenska Bistrica)
† 19. avgust 2002 • Celje
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • lokalni aktivist*
Štefan Kušar (tudi Kušer) se je rodil 10. decembra 1910 na Križnem Vrhu.
Osnovno šolo je obiskoval v Laporju, v Celju pa klasično gimnazijo. Mašniško posvečenje je prejel 5. julija 1936 v Mariboru.
Kot kaplan je služboval v raznih krajih: v Velenju v župniji sv. Martina med 1937–38, v Starem trgu pri Slovenj Gradcu leta 1938, v Mariboru v župnijah sv. Rešnje telo med 1938–39,

sv. Lovrenc na Dravskem polju med leti 1939–41 in leta 1941 na hrvaškem v Sladojevcih. Med 2. svetovno vojno je bil Štefan Kušar eden izmed 354 slovenskih duhovnikov in redovnikov, ki jih je nemški okupator izgnal iz mariborske škofije na Hrvaško. Kušarja so skupaj s sedmimi možmi že peljali v taborišče Jasenovac.[121] Načelnik taborišča ga je zadnji trenutek črtal s seznama. Pozneje je izvedel, da se je to zgodilo po posredovanju nadškofa Stepinca.[123] Nastavljen je bil kot upravnik v župniji Gušče pri Sisku.
Po vrnitvi v Slovenijo je bil župnik v Črešnjicah (1946–60), namestnik vikarja[46] (1953) na Frankolovem, župnik na Keblju (1960–69) in pri Sv. Jerneju pri Ločah (1969–78), župnijski upravitelj v Črešnjicah (1978–81), od leta 1981 naprej pa je bil spet župnik v Črešnjicah. Bil je tudi nadvse sposoben organizator. Tako mu je uspelo, da so Črešnjice dobile telefon, asfaltno cesto in avtobusno relacijo Črešnjice–Celje, župnijska cerkev pa nove freske.[68]
Štefan Kušar je leta 2001 praznoval diamantno mašo.
Umrl je 19. avgusta 2002 v Celju, pokopan je na pokopališču v Češnjicah.
Priznanja: *za svoje neumorno delo v prid vaščanov in župljanov je Štefan Kušar prejel Zlati grb občine Vojnik.*
Viri: *informatorka: Frešer, Ivana, nečakinja, Slovenska Bistrica, januar 2020 • Miličevič, Ana: Kušer, Štefan, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/kuser-stefan/.*
Foto: *album Ivane Frešer.*

KUWASSEG, Joseph (1799–1859)

* 25. november 1799 • Trst (Italija)
† 19. marec 1859 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *krajinski slikar • litograf*
Josef Kuwasseg (tudi Kuwassegg, Kuwasegk) se je rodil 25. novembra 1799 v Trstu (Italija). Pri upodabljanju krajev se je 1. polovici 19. stoletja mudil tudi v naših krajih in med drugim ok. leta 1840 upodobil Slovensko Bistrico.
Josef Kuwasseg je umrl 19. marca 1859 v Gradcu (Avstrija).
Viri: *Kuwasseg (Kuwassegg, Kuwasegk), Josef, Österreichisches Biographisches Lexikon, pridobljeno s https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_K/Kuwasseg_Josef_1799_1859.xml;internal&action=hilite.action&Parameter=KUWASSEG • Stopar, Ivan: Podoba Slovenije v obdobju narodnega prebujenja. Maribor, 2016.*

KUTNIK, Ivana (?–po koncu 2. svetovne vojne)

* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *babica*
Ivana Kutnik je živela v Slovenski Bistrici. Po poklicu je bila babica.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in neznano kdaj in kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Kutnik, Ivana, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 39.*

KUTNIK, Štefan (1862–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1862 • ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *orožniški inšpektor*
Štefan Kutnik, orožniški inšpektor v pokoju, se je rodil leta 1862.
Živel je v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Kutnik, Štefan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 39.*

L

LASBACHER Jožef
LAUBMANN Filip Karl
LAVRIČ Lojze
LAWROV N.
LEDINEK Franjo
LEMEŽ Leon
LEMEŽ Urban
LEPOŠA Edvard
LERCHINGER Anton Jožef
LESJAK Franc
LESKOVAR Ivan
LEŠNIK Laura
LEŠNIK Miroslav
LOKAR Jože
LUKMAN Franc Ksaver

LASBACHER, Jožef (1858–1929)

* 28. februar 1858 • Stavenski Vrh (občina Gornja Radgona)
† 1. december 1929 • Ruše
Poklic ali dejavnost: *učitelj • publicist*
Jožef Lasbacher se je rodil 28. februarja 1858 na Stavenskem Vrhu pri Radgoni.
Po končanem učiteljišču v Mariboru je leta 1879 učiteljeval v več krajih, med drugim v letih 1882–90 tudi na Črešnjevcu. Ker se je zavzemal za narodne pravice, je bil ob začetku 1. svetovne vojne odveden v zapor v Gradcu.
Jožef Lasbacher je umrl 1. decembra 1929 v Rušah.
Dela: *več likovnih in pedagoških prispevkov v Popotniku.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Lasbacher, Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 49 • Glazer, Janko: Lasbacher, Jožef, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi318148/.*

LAUBMANN, Filip Karl (1703–1792)

* 1703 • Grieskirchen (Avstrija)
† 1792 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Filip Karl Laubmann se je rodil leta 1703 v Grieskirchnu v Avstriji. Pred letom 1728 se je preselil na Štajersko in tu deloval do smrti. Slikal je oljne slike in freske.[68]
Vrh njegovega opusa sta poslikavi iz leta 1738 v Ksaverjevi kapeli v ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici (njegova je v isti kapeli tudi oltarna slika Poveličanje sv. Frančiška Ksaverija) in v veliki dvorani dvorca Hollenegg na avstrijskem Štajerskem. V istem času je Laubmann okrasil tudi zunanjščino priorata[124] v studeniškem samostanu (ostale le sledi poslikave).
Filip Karl Laubmann je umrl leta 1792 v Gradcu (Avstrija).
Dela: *»Smrt svetega Frančiška Ksaverija« iz leta 1733 v proštijski cerkvi na Ptuju • freske in slika sv. Ksaverija na oblaku v Ksaverijevi kapeli ž. c. v Slovenski Bistrici, 1738 • Najdenje sv. Križa v Vuzenici, 1754 • v Sloveniji so njegova dela med drugim še v Loki pri Zidanem Mostu in Lambergu pri Novi Cerkvi ...*
Viri *Gradišnik, Stane: Laubmann, Filip Karl, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 50 • Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča Maribor, pridobljeno s http://www.zgodovinsko-drustvo-kovacic.si/node/2339.*

LAVRIČ, Lojze (1914–1954)

* 4. junij 1914 • Črni Potok pri Dragi (občina Loški Potok)
† 15. september 1954 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *kipar • rezbar • učitelj • lutkar • udeleženec NOB • avtor spomenika NOB v Slovenski Bistrici*
Lojze Lavrič se je rodil 4. junija 1914 v Črnem Potoku pri Dragi v občini Loški Potok, tik ob hrvaški meji.
Med 2. svetovno vojno je bil v sodelovanju z Osvobodilno fronto[62] (OF) zadolžen za radio-relejno postajo. 17. oktobra 1943 se je pridružil grafičnim delavcem v Tinca baru[125] na Goteniškem Snežniku. Izdelovali so propagandne letake, pečate, denarne obveznice, ilustracije in partizanski tisk. Poleti 1944 so se v Grafičnem ateljeju Centralne tehnike odločili izdelati prve partizanske lutke. Nekaj jih je imel Lavrič že pripravljenih, ostale pa je izrezljal po idejnih načrtih Nikolaja Pirnata. Nastopili so z igrico *Jurček in trije razbojniki*, za katero je besedilo napisala Alenka Gerlovič.
Po vojni je na ljubljanski Likovni akademiji dokončal študij pri prof. Frančišku Smerduju.
Izdelal je spomenik v Kočevju in spomenik NOB, partizana bombaša, na Trgu svobode v Slovenski Bistrici.[126] Identičen spomenik se nahaja v Tršču pri Čabru (Hrvaška).
Lojze Lavrič je umrl 15. septembra 1954 v Ljubljani.
Dela: *več likovnih in pedagoških prispevkov v Popotniku.*

Viri: *Lojze Lavrič 1914–1954, katalog razstave, Mestna knjižnica Ljubljana, Ljubljana, november 2014, pridobljeno s https://issuu.com/knjiznicaljubljana/docs/lojze_lavric.pptx.*
Foto: *pridobljeno s https://www.mklj.si/media/k2/items/cache/657e145504c69320097e15b9362d077b_XL.jpg.*

LAWROV, N. (1885–po koncu 2. svetovne vojne)
⁎ 1885 • ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • Šterntal (Strnišče, občina Kidričevo)
Poklic ali dejavnost: *polkovnik*
N. Lawrov, polkovnik v pokoju, verjetno ruski emigrant carske Rusije, se je rodil leta 1885. Živel je v Slovenski Bistrici.
Umrl[15] je po koncu 2. svetovne vojne v Šterntalu[22] (Strnišče, Kidričevo).
Viri: *Penič, Lojze: Lawrov, N., Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 40.*

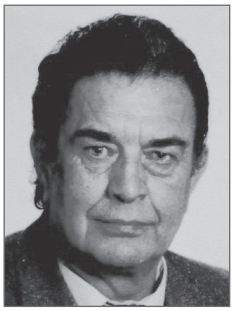

LEDINEK, Franjo (1931–2011)
⁎ 28. marec 1931 • Skomarje (občina Zreče)
† 8. januar 2011 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *agronom • organizator dela • direktor • politik • poslanec • predsednik Skupščine občine Slovenska Bistrica*
Franjo Ledinek se je rodil 28. marca 1931 v Skomarju (občina Zreče), v družino sedmih otrok.
Osnovno šolo je obiskoval v Špitaliču in Slovenskih Konjicah. Po končani osnovni šoli je nadaljeval šolanje na srednji gozdarski šoli v Postojni. Ob delu je nato končal še višjo agronomsko šolo in še Visoko šolo za organizacijo dela v Kranju.
Njegova prva zaposlitev je bila v Slovenski Bistrici v Kmetijski zadrugi Zgornja Ložnica, kasneje pa še v podobni zadrugi na Šmartnem na Pohorju. Od tod je po spremembah gozdarske zakonodaje dobil zaposlitev pri Gozdnem gospodarstvu (GG) Maribor, obrat Slovenska Bistrica, kot pomočnik diretorja in vodja tega obrata.
Leta 1963 je bil izvoljen na mesto predsednika Skupščine občine[114] Slovenska Bistrica. En dvoletni mandat je bil tudi profesionalni sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov (OK ZK) Slovenska Bistrica.
Med pomembnejše funkcije lahko štejemo tudi delo v lovski organizaciji: predavatelj za lovske pripravnike, predsednik Izvršnega odbora Lovske zveze Maribor ter predsednik njene skupščine, ki je pokrivala področje Štajerske (brez območja Ptuja in Ormoža) in Koroške; en mandat je bil tudi podpredsednik Lovske zveze Slovenije. Bil je pobudnik povezovanja z lovci – koroškimi Slovenci.
Med ostalimi družbeno angažiranimi aktivnostmi je bil nekaj časa predsednik Judo kluba IMPOL Slovenska Bistrica.
Po mandatu na občini se je vrnil na GG Maribor, kjer je opravljal delo direktorja splošnega kadrovskega sektorja te delovne organizacije, vse do upokojitve leta 1980.
Franjo Ledinek je umrl 8. januarja 2011 v Mariboru, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informator: Kolenko, A. Miroslav, Slovenska Bistrica, januar 2019.*
Foto: *album družine Ledinek.*

LEMEŽ, Leon (1895–1933)
⁎ 1895 • Slovenska Bistrica
† 1933 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • specialist za otroške bolezni*
Leon Lemež se je rodil leta 1895 v Slovenski Bistrici.
Po osnovnem šolanju v domačem kraju je v Pragi (Češka) študiral medicino in bil tam leta

1922 promoviran.[41] Ko je končal zdravniško pripravniško službo v mariborski bolnišnici, je cela tri leta intenzivno deloval na raznih praških klinikah, vendar največ na otroški kliniki prof. Švehle in postal specialist za otroške bolezni.
Čeprav je bilo v Mariboru zanj pripravljeno mesto asistenta, se je odločil za pravkar ustanovljeno otroško kliniko v Zagrebu (Hrvaška), kjer je zaradi svojih izrednih sposobnosti že kmalu postal prvi asistent, ki so ga zelo cenili.
Leon Lemež je umrl leta 1933, star komaj 38 let.
Viri: *Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 240.*

LEMEŽ, Urban, dr. (1858–1933)

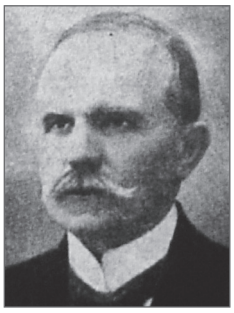

* 17. maj 1858 • ni znano
† 19. marec 1933 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *pravnik • narodni buditelj • posojilničar • čitalničar*
Urban Lemež se je rodil 17. maja 1858.
Bil je zaveden Slovenec. Na njegovem nagrobniku na slovenjebistriškem pokopališču najdemo podatek o njegovi ženi Leopoldini Lemež, rojeni Eisbacher (1867–1935), ki je podpirala svojega moža pri slovenskem narodnem buditeljstvu.
Iz nekrologa v *Domovini* (23. marca 1933) in *Koledarja Družbe Cirila in Metoda* (1934) izvemo, da je bil dr. Urban Lemež pomemben slovenski narodni buditelj v Slovenski Bistrici (pa tudi širše), kar je dosegal v družbi svojih prijateljev: →Stepišnik Lovra, →Novak Petra, dekana[45] →Hajšek Antona, →Vošnjak Josipa in drugih.
Dr. Urban Lemež je na čelu slovensko narodno zavednih mož slovenjebistriškega okraja vodil borbe za narodne pravice. Skupaj z Josipom Vošnjakom je v Slovenski Bistrici ustanovil podružnico Šolske družbe sv. Cirila in Metoda (1892), leta 1894 pa je ustanovil slovenjebistriško slovensko Posojilnico, ki je pomagala reševati slovenskega kmeta in obrtnika. Leta 1900 pa so ustanovili še Narodno čitalnico.
Sodeloval je tudi pri ustanovitvi Južnega Sokola.[40]
Urban Lemež je umrl 19. marca 1933 v Slovenski Bistrici.
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, september 2018 • koledar šolske Družbe sv. Cirila in Metoda za leto 1934, (nekrolog), Ljubljana, 1934 • Tedenske slike v prilogi Domovine št. 12. (nekrolog s sliko), Ljubljana, 1933.*
Foto: *Koledar Družbe Cirila in Metoda za leto 1934.*

LEPOŠA, Edvard (1921–2016)

* 4. oktober 1921 • Maribor
† 2. maj 2016 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *inženir • gospodarstvenik • tehnični direktor Impola*
Edvard Lepoša se je rodil 4. oktobra 1921 v Mariboru.
Štiri leta je študiral na inženirskih šolah v Gradcu in na Dunaju (oba Avstrija). V Impol oziroma v takratno tovarno →Zugmayer in Gruber je prišel septembra leta 1945 in tam prevzel delovno mesto obratnega nadzora. Ker je obvladal tuje jezike, so ga kasneje postavili na delovno mesto nadzornega organa – kontrole. Kot edini od zaposlenih je takrat sodeloval s tujimi dobavitelji opreme. Nato je postal vodja proizvodnje ter bil v letih od 1952–66 tehnični direktor Impola. Kasneje je bil vodja naložbenega sektorja (v začetku 60-ih) in obrata naložbene gradnje, kjer so izdelovali peči, žerjave in transformatorske postaje. Sodeloval je pri nabavi tople in hladne valjarne in imel pomembno vlogo pri njenem postavljanju, saj je koordiniral izgradnjo in opremljanje hale. V obratu naložbene gradnje so zgradili tudi prve kabine iz aluminija za mariborsko vzpenjačo, ki so bile v pogonu skoraj 30 let. Poleg tega so izdelovali tudi industrijske peči za več avstrijskih proizvajalcev ter olimpijske bazene iz aluminija. Njegov projekt je tudi izgradnja prvih stanovanjskih blokov v Slovenski Bistrici.
Imena tovarne IMPOL (Industrija Metalnih POLizdelkov) se je »domislil« Lepoša, prav

tako je »njegova« tudi Impolova zaščitna modra barva (imenovali so jo kar »Lepoša blau«). Zadnja leta življenja je z ženo preživel v domu starostnikov v Poljčanah.
Edvard Lepoša je umrl 2. maja 2016 v Mariboru.
Viri: *informatorka: Lepoša, Monika, hči, Koper, oktober 2018 • Kukovič Rajšp, Urška: Lepoša, Edvard, Impol 190 let, Slovenska Bistrica, 2015, str. 33–35.*
Foto: *album Monike Lepoša.*

LERCHINGER, Anton Jožef (okoli 1720–po 1792)
* okoli 1720 • Rogatec
† po 1792 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Anton Jožef Lerchinger se je rodil okoli leta 1720 v Rogatcu.
Slikal je na Štajerskem in v Hrvaškem Zagorju. Bil je predvsem freskant.[68]
V ž. c. v Slovenski Bistrici je poslikal Roženvensko kapelo. Poslikal je prezbiterij[1] in ladjo v cerkvi sv. Marjete na Keblju. Pripišemo mu lahko tudi nekaj drugih slik, kot so: freske v Marijini cerkvi na Brinjevi gori, slika Marije dobrega sveta v Marjetini cerkvi v Ritoznoju, oltarna slika Brezmadežne v cerkvi na Spodnji Polskavi ...
Anton Jožef Lerchinger je umrl po letu 1792.
Dela: *freske v ž. c. na Keblju, 1750 • Roženvenska kapela v ž. c. v Slovenski Bistrici • romarska cerkev na Trškem Vrhu, 1772 • kapela sv. Frančiška Ksaverija in lekarna v Olimju • cerkev sv. Roka nad Šmarjem pri Jelšah • nadžupnijska cerkev svetega Jerneja v Rogatcu.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Lerchinger, Anton Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 52 • Cevc, Anica: Lerchinger, Anton Jožef, Enciklopedija Slovenije 6, Krek–Marij, Ljubljana, 1992, str. 134–135.*

LESJAK, Franc (1898–1946)
* 14. avgust 1898 • Ormož
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *frizer*
Franc Lesjak se je rodil 14. avgusta 1898 v Ormožu.
Bil je frizer v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in zaprt v Šterntalu[22] (Strnišče, Kidričevo), od tam izpuščen ter januarja 1946 ponovno aretiran in umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Lesjak, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 40.*

LESKOVAR, Ivan (1902–1941)
* 26. december 1902 • Preloge (občina Slovenska Bistrica)
† 30. oktober 1941 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *soboslikar • udeleženec NOB • ustreljen kot talec*[259]
Ivan Leskovar se je rodil 26. decembra 1902 na Prelogah pri Slovenski Bistrici.
Že leta 1937 je bil član Komunistične partije Jugoslavije (KPJ) in sekretar partijske celice v Slovenski Bistrici. Leta 1941 je organiziral upor v svojem okrožju.
Nemci, ki so že pred napadom na Jugoslavijo razpletli široko mrežo sodelavcev – obveščevalcev, so na podlagi zbranih podatkov o aktivistih Osvobodilne fronte[62] (OF) začeli že zgodaj leta 1941 z množičnimi aretacijami. Poleg tega je gestapu[31] uspel vdor v okrožni komite Komunistične partije Slovenije (OK KPS), kar je pomenilo aretacije na vsem območju okrožja Slovenska Bistrica. Tako je gestapo 2. oktobra 1941 aretiral tudi Ivana Leskovarja ter ga odpeljali v zapor. Nemci so preganjali tudi njegovo mater in sestro.
Od septembra 1941 do oktobra 1942 so nacisti talcem dovolili pisati poslovilna pisma verjetno zato, ker so pričakovali, da bodo jetniki, ki so preživeli huda mučenja in so vedeli, da

bodo čez uro ali dve ustreljeni, klonili in bodo svarili svojce pred nevarnostjo, da bodo torej ta pisma zasejala med Slovenci strah in obup. Vendar so talci v večini pisem svojce tolažili, jih hrabrili, dokazovali so, da jih okupator ni zlomil. Ko so nacisti spoznali, da svojega namena ne dosegajo, pisanja poslovilnih pisem niso več dovolili.
Ivan Leskovar je bil ustreljen 30. oktobra 1941 na dvorišču sodnih zaporov v Mariboru. Pred usmrtitvijo je napisal poslovilno pismo.

»Ljuba in vsi domači!
Umreti moram ne žalujte za menoj potolažite se saj dolgo tako ne bi živel umrem pač par let prehitro.
Pozdrave vsem sosedom

Pozdravlja vas Vaš Ivan«

Viri: *Saje, Frančišek: Leskovar, Ivan, Poslovilna pisma žrtev za svobodo, Maribor, 1969 • Penič, Lojze: Okupacija in NOB, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 399–400.*
Foto: *Poslovilna pisma žrtev za svobodo.*

LEŠNIK, Laura (1920–1996)

* 2. januar 1920 • Trst (Italija)
† 19. december 1996 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *finančna uradnica • prva slovenjebistriška profesionalna knjižničarka*
Laura Lešnik, rojena Span, se je rodila 2. januarja 1920 v Trstu (Italija) očetu Karlu in materi Mariji.
Po očetovi smrti je prišla v Slovensko Bistrico k očetovim staršem. Tu je obiskovala petletno osnovno šolo in štiri razrede meščanske šole. V Mariboru je absolvirala trgovsko šolo. Od leta 1939–45 je službovala pri firmi Florian Stiger in sinovi (→Stiger Albert), nato leta 1946 v podjetju Magrad v Mariboru in kot uradnica še v lekarni v Slovenski Bistrici. Že takrat je ljubiteljsko delala tudi v knjižnici. Tekoče je obvladala italijanski in nemški jezik.
Z vso vnemo je pristopila k delu knjižničarke. 11. februarja 1946 je bila knjižnica na novo »ustanovljena« in poimenovana Ljudska knjižnica. Bila je prva knjižničarka te knjižnice, lahko bi rekli »legenda« bistriškega knjižničarstva. 8. februarja 1965 je bila na podlagi odloka št. 021-21/64 Skupščine občine Ljudska knjižnica preimenovana v Matično knjižnico občine Slovenska Bistrica. Pred preimenovanjem je morala opraviti ogromno organizacijskih del. Vso gradivo iz Ljudske knjižnice je morala strokovno urediti po UDK sistemu,[261] zato je bila napotena na strokovno izobraževanje (nove metode in oblike dela). Poleg izposoje knjig je opravljala tudi računovodske posle.
Poročena je bila z →Lešnik Miroslavom in si z njim ustvaril družino. V zakonu sta se jima rodila hčerka Irina in sin Miro.
Svoje delo je Lešnikova opravljala tudi v vseh na novo ustanovljenih knjižnicah v občini vse do odhoda v pokoj leta 1977. Bistričani jo pomnimo po njeni strokovnosti in prijaznosti do slehernega obiskovalca knjižnice. Knjižnica je bila njen drugi dom, bila pa je tudi kraj za sestajanje bralcev, umetnikov …
Laura Lešnik je umrla 19. decembra 1996 doma v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopana.
Viri: *informatorja: Luganič, Irina, hči in Lešnik, Miro, sin, Slovenska Bistrica, februar 2021.*
Foto: *album družine Lešnik.*

LEŠNIK, Miroslav (1923–2013)

* 8. december 1923 • Maribor
† 7. januar 2013 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • prevajalec • športnik • kulturni delavec • udeleženec NOB*
Miroslav Lešnik se je rodil 8. decembra 1923 v Mariboru očetu Ivanu in materi Amaliji. Družina je živela do njegovega devetega leta v Mariboru, nato v Slovenski Bistrici.
Leta 1941 je bil z družino izgnan v Srbijo, kjer se je pridružil osvobodilnem gibanju.

Po končani vojni je v Beogradu (Srbija) študiral na vojaški akademiji, a se je leta 1947 za stalno vrnil v domovino ter se odločil za učiteljski poklic. Diplomiral je na učiteljišču v Mariboru. Leta 1952 je postal učitelj telesne vzgoje na nižji gimnaziji v Slovenski Bistrici. Po končani pedagoški akademiji pa je 41 let poučeval angleški in nemški jezik. 12 let je bil mentor študentom v Mariboru.
Poročil se je z →Lešnik Lauro (rojeno Span) in si z njo ustvaril družino. V zakonu sta se jima rodila hčerka Irina in sin Miro.
Imenovan je bil v svet zavoda Republike Slovenije za šolstvo, kot član komisije za izdajo učbenikov. 37 let je posvetil andragoškemu[127] delu (Slovenska Bistrica, Maribor).
Veliko je predaval in prevajal.
S svojim delom je pustil sled v dramski sekciji Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica. Bil je član predsedstva klubov Organizacije združenih narodov (OZN) Slovenije, ustanovitelj in načelnik telesno-vzgojnega društva Partizan in soustanovitelj taborniške orgnizacije v Slovenski Bistrici ter bil dolgo tudi njen načelnik.
Na Andragoškem zavodu v Mariboru je poučeval do svojega 85. leta starosti.
Za svoje športne dosežke je prejel številne nagrade in priznanja.
Miroslav Lešnik je umrl 7. januarja 2013 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *za svoje delo na vseh področjih je prejel številna priznanja. Med najpomembnejšimi so: leta 1944 medalja za hrabrost in red zaslug za narod s srebrno zvezdo • v letih 1970, 1972 in 1975 priznanje OZN za dolgoletno uspešno delo z mladimi • leta 1956 srebrni in nato leta 1974 še zlati znak Zveze tabornikov Slovenije • leta 1974 diploma z značko za prizadevno izobraževanje odraslih • leta 1982 Bloudkova značka za dolgoletno delo na področju športa in telesne kulture • leta 1989 zlato plaketo Jurija Novaka Zveze sindikatov Slovenije ...*
Viri: *informatorja: Luganič, Irina, hči in Lešnik, Miro, sin, Slovenska Bistrica, november 2018.*
Foto: *album družine Lešnik.*

LOKAR, Jože, prof. dr. (1939–1996)

⁎ 21. januar 1939 • Slovenska Bistrica
† 2. december 1996 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • nevropsihiater • publicist*
Jože Lokar, zdravnik nevropsihiater, se je rodil 21. januarja 1939 v Slovenski Bistrici.
Leta 1957 je maturiral v Stični, diplomiral je leta 1963 na Medicinski fakulteti v Ljubljani, leta 1968 pa je opravil specialistični izpit iz nevropsihiatrije in leta 1974 doktoriral.
Od leta 1974 je bil predstojnik Centra za mentalno zdravje Univerzitetne psihiatrične klinike v Ljubljani; leta 1974 je postal docent,[51] od leta 1985 je bil redni prof. na Medicinski fakulteti v Ljubljani.
Bil je prvi urednik revije *Medicinski razgledi* med leti 1962–64.
Jože Lokar je umrl 2. decembra 1996 v Ljubljani.
Dela: *Soavtor učbenika Psihiatrija, 1978 in 1986 • nad 100 strokovno-znanstvenih člankov.*
Viri: *Kostnapfel, Janko: Lokar, Jože, Enciklopedija Slovenije 6, Krek–Marij, Ljubljana, 1992, str. 316.*
Foto: *arhiv Inštituta za zgodovino medicine UL MF.*

LUKMAN, Franc Ksaver, dr. (1880–1958)

⁎ 24. november 1880 • Loke (občina Tabor)
† 12. junij 1958 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • publicist • teolog • filozof*
Franc Ksaver Lukman je se je rodil 24. novembra 1880 v Lokah pri Sv. Juriju ob Taboru na robu srednje Savinjske doline.
Po ljudski šoli pri Sv. Juriju je obiskoval gimnazijo v Mariboru. Po maturi leta 1899 ga je škof Mihael Napotnik poslal v Rim (Italija), kjer je na papeški univerzi Gregoriana[98] študiral

filozofijo in teologijo in študij sklenil z dvojnim doktoratom. Mašniško posvečenje je prejel leta 1905. Po vrnitvi iz Rima je bil dve leti kaplan v Slovenski Bistrici, hkrati pa je na univerzi v Gradcu (Avstrija) študiral klasično jezikoslovje. V letih 1908–19 je bil profesor moralne teologije na mariborskem bogoslovnem učilišču – Lavanter alumnat, vsa ta leta pa je tudi poučeval verouk na šolah. Kot bogoslovni profesor je urejal prvo slovensko bogoslovno revijo – *Voditelja v bogoslovnih vedah*. Leta 1919 je pri Narodni vladi v Ljubljani postal referent[100] za verske zadeve. Od leta 1920 do upokojitve leta 1952, dejansko pa skoraj do smrti, je kot profesor na Teološki fakulteti novoustanovljene Univerze v Ljubljani predaval dogmatiko,[128] dogemsko zgodovino in zgodovino starokrščanskega slovstva. Dvakrat je bil dekan[45] Teološke fakultete, leta 1926/27 tudi rektor[129] Univerze v Ljubljani. Leta 1925 je bil imenovan za častnega kanonika[49] mariborskega stolnega kapitlja.[130] Leta 1940 je bil izvoljen za dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU),[88] od leta 1948 pa njen stalni član.

Napisal je veliko prispevkov za različne verske publikacije in prevajal starokrščanska besedila.

Franc Ksaver Lukman je umrl 12. junija 1958 v Ljubljani, kjer je tudi pokopan.

Dela: *soavtor učbenika Psihiatrija, 1978 in 1986 • nad 100 strokovno-znanstvenih člankov.*

Viri: *Grmič, Vekoslav: Lukman, Franc Ksaver, Enciklopedija Slovenije 6, Krek–Marij, Ljubljana, 1992, str. 337.*

Foto: *pridobljeno s http://www.sazu.si/clani/franc-ksaver-lukman.*

M

MAČEK Antonija
MAČEK Viktor (1892–?)
MAČEK Viktor (1942–1988)
MAJCEN Gabriel
MALY Friderik
MARČIČ N.
MARIBORSKI Oton
MATKO Ivan
MEJAK Ervin
MERLAK Štefan
MERSI Janez Jurij
MESARIČ Simon
METZINGER Valentin Janez
MISLEJ Luka
MLAKAR Ana
MLAKAR Franc
MLAKAR Ivan
MLAKAR Milan
MONDINI Branimir (Bruno)
MORAUS Hinko
MURMAYR Maks

MAČEK, Antonija (1892–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1892 • Slovenske Konjice
† po koncu 2. svetovne vojne • Velenik (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *gospodinja*
Antonija Maček se je rodila leta 1892 v Slovenskih Konjicah.
Živela je v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in v Veleniku neznano kdaj umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Maček, Antonija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 42.*

MAČEK, Viktor (1892–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1892 • Murski Petrovci (občina Tišina)
† po koncu 2. svetovne vojne • Velenik (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *trgovec*
Viktor Maček se je rodil leta 1892 v Murskih Petrovcih v občini Tišina.
Živel je v Slovenski Bistrici, kjer je imel trgovino.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in v Veleniku neznano kdaj umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Maček, Viktor, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 42.*

MAČEK, Viktor (1942–1988)

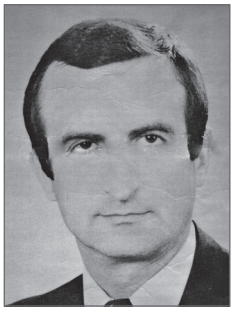

* 1. november 1942 • Slovenska Bistrica
† 13. januar 1988 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *ekonomist • inženir • direktor Impola*
Viktor Maček se je rodil 1. novembra 1942 v Slovenski Bistrici, očetu Herbertu, po poreklu iz Prekmurja, in mami Frideriki s Štajerske.
Viktor je težka medvojna in povojna leta, ki so ga tudi zaznamovala, preživel v rojstnem kraju in tam tudi dokončal osnovno šolo, šolanje pa nadaljeval na Prvi gimnaziji v Mariboru. Nato se je vpisal na Fakulteto za metalurgijo v Ljubljani in po končanem študiju, ko je vmes precej časa preživel v tujini, začel delati v valjarni tovarne Impol v Slovenski Bistrici.
Zaradi nagnjenja do dela v svetu prodaje in zaradi izvrstnega znanja številnih tujih jezikov je kasneje ob delu dokončal še študij na Višji ekonomsko-komercialni šoli (VEKŠ) v Mariboru in ob svoji nadarjenosti in privrženosti delu hitro prevzel vodenje komercialne službe v Impolu. Zadnje leto (1988) je bil Viktor Maček direktor podjetja Impol.
V času svojega dela v delovni sredini je bil tudi politično dejaven, bil je član številnih organov, udejstvoval se je tudi v izgradnji objektov, pomembnih za mesto in njegovo okolje.
Viktor Maček je umrl 13. januarja 1988 v Mariboru.
Viri: *informator: Maček, Zdenko, brat, Slovenska Bistrica, april 2019.*
Foto: *album družine Maček.*

MAJCEN, Gabriel, prof. (1858–1940)

* 6. julij 1858 • Zgornja Velka (občina Šentilj)
† 13. marec 1940 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • publicist*
Gabrijel Majcen se je rodil 6. julija 1858 v učiteljski družini pri Mariji Snežni v Slovenskih goricah (danes Zgornja Velka).
V Mariboru je obiskoval nižjo gimnazijo in učiteljišče. Po končanem učiteljišču leta 1878 in strokovnem učiteljskem izpitu leta 1880 je leta 1887 opravil še izpit za učitelja meščanske šole. Leta 1908 je postal profesor.
Učiteljeval je po raznih šolah, tudi Sv. Juriju, na Zgornji Ložnici, na Krčevini, na vadnici[131] in moškem učiteljišču. V šolskem letu 1880/81 je bil učitelj v Ljudski šoli Slovenska Bistrica.

Takrat so na Zgornji Ložnici gradili prvo zidano šolsko zgradbo. Ko je bila v mesecu maju 1881 pripravljena za šolski pouk, je slovenjebistriška ljudska šola začasno poslala učitelja Gabrijela Majcna, da organizira začetek redne državne ljudske šole. Majcen je zbral učence in 11. junija 1881 je bil prvi dan pouka v Ljudski šoli Sv. Venčeslja, ki je trajal še julija in avgusta 1881. Gabrijel Majcen je bil prvi državni učitelj na Zgornji Ložnici. Prepričal je sošolca →Povh Ivana, da je zaprosil za delovno mesto učitelja na tej šoli in ta je bil 11. oktobra 1881 že na Zgornji Ložnici.
Kot šolnik je Gabrijel Majcen izdal več priročnikov za delo v šoli.
Leta 1909 se je upokojil in je živel v Petrovem selu pri Mariboru.
Gabrijel Majcen je umrl 13. marca 1940 v Mariboru.
Dela: *različni prispevki v Popotniku, Slovenskem glasniku in Gospodarskih novicah • metodični spis Iznajdba knjigotiskarstva (v Popotniku, 1891) • Začetnica za slovenske ljudske šole (izšla v l. 1895 in več ponatisov do l. 1918 v soavtorstvu s Koprivnikom) • trije zvezki šolskih pesmi (l. 1888–89,3. zv. 1901) • Nazorni pouk za prvo šolsko leto (SČM 1905–06) • Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli (1905) • Prva čitanka za slovenske osnovne šole s Kratkim navodilom za prvi pouk v pisanju in čitanju (1928).*
Viri: *Gradišnik, Stane: Majcen, Gabriel, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 55 • informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, marec 2018 • spomini Stanke, Hedvike in Zinke Povh, rokopis.*
Foto: *arhiv Edmunda Pogorevca.*

MALY, Friderik (1875–po koncu 2. svetovne vojne)
* 13. julij 1875 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Friderik Maly se je rodil 13. julija 1875 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Maly, Friderik, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 42.*

MARČIČ, N. (1904–1945)
* 6. november 1904 • Lušečka vas (občina Poljčane)
† julij 1945 • Šterntal (Strnišče, občina Kidričevo)
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
N. Marčič se je rodil 6. novembra 1904 v Lušečki vasi.
Živel je v Leviču.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in julija 1945 umrl[15] v taborišču Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo).
Viri: *Penič, Lojze: Marčič, N., Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 42.*

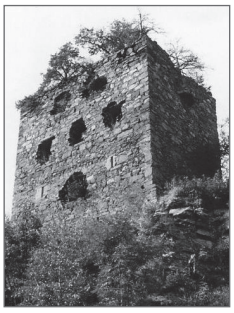

MARIBORSKI, Oton (14. stoletje)
izpričan v 14. stoletju
Poklic ali dejavnost: *posestnik spodnjega (Zbegovega) gradu na Keblju*
Oton Mariborski s Keblja naj bi že leta 1343 posedoval dvor (Zbegov grad), ki je bil v nasprotju z zgornjim gradom (Zajčev grad, →Kebeljski Tymo) – ta je bil krški – deželnoknežja last. Stara utrdba je bila medtem že prešla v druge roke, kebeljski vitezi pa so obdržali spodnjo, neutrjeno graščino, ki se v virih dosledno imenuje »stolp«.
Viri: *Stopar, Ivan: Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji – Med Prekmurjem in porečjem Dravinje, Ljubljana, 1991.*
Foto: *ostanki Zbegovega gradu, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

MATKO, Ivan (1885–1945)

* 25. julij 1885 • Brestanica
† 10. avgust 1945 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • internist • publicist*
Ivan Matko se je rodil 25. julija 1885 v Brestanici.
Ljudsko šolo je obiskoval v Brestanici, kjer je bil njegov oče Ivan do leta 1896 ravnatelj, gimnazijo v Celju, 5. razred v Mariboru ter 6.–8. razred v Ljubljani, kjer je leta 1905 tudi maturiral.
Medicino je študiral na Dunaju (Avstrija) in leta 1911 tam diplomiral.
Do konca 1. svetovne vojne je delal v Ljubljani, na Dunaju in Novem Jičinu (Češka).
Po koncu vojne je v Mariboru prevzel mesto vodje začasne vojne bolnice, leta 1919 pa je bil imenovan za primarija[134] internega oddelka Splošne bolnišnice Maribor (SBM). V Mariboru je ustanovil Protituberkulozno ligo (1921), ki je pod njegovim vodstvom ustanovila počitniško kolonijo pri Sv. Martinu (Šmartnem) na Pohorju in zgradila kopališče na Mariborskem otoku.
Strokovno se je izpopolnjeval tudi v nordijskih in baltiških deželah.
Ivan Matko je umrl 10. avgusta 1945 v Ljubljani.
Dela: *Osnovna navodila za zdravljenje malarije (1919) • Boj proti jetiki (1919) • Cilji in naloge ambulatorija Protituberkulozne lige v Mariboru (1922) • Pouk o jetiki (1922) • Pomen zraka, vode in svetlobe za človeški organizem (1926) • Protituberkulozni dispanzer v socialnohigienski borbi proti jetiki kot ljudski in kužni bolezni (1930) • Katekizem o tuberkulozi (1931) • Nalezljivo izvrženje pri govedi in Bangova bolezen pri človeku (1931) • Preiskava prsja in trebušja I. (1933) • Perkusija in avskultacija I. (1933) • Pomen stigmatizacije v medicinski luči (1933) • Nevrološko psihiatrični in psihoanalitični slovar.*
Priznanja: *za znanstvene razprave je prejel nagrado iz ustanove kneza Liechensteina.*
Viri: *Baš, Franjo: Matko, Ivan, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi353568/.*
Foto: *pridobljeno s http://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-MWBCQDN8.*

MEJAK, Ervin, dr. (1899–1989)

* 19. april 1899 • Slovenska Bistrica
† 14. oktober 1989 • Polzela
Poklic ali dejavnost: *pravnik • odvetnik • pisatelj • vojak • udeleženec 1. svetovne vojne • Maistrov borec*
Ervin Mejak se je rodil 19. aprila 1899 v Slovenski Bistrici.
V Ljubljani je študiral na pravni fakulteti in leta 1925 doktoriral. Bil je odvetnik v Slovenskih Konjicah in v Celju.
V letih 1917–18 se je bojeval v avstroogrski armadi na soškem in tirolskem bojišču. Ko je propadla monarhija,[14] se je v Celju pridružil slovenski vojski in z Malgajevim oddelkom[135] odšel na Koroško, kjer je bil ranjen in odlikovan.
Po okupaciji leta 1941 so ga Nemci zaprli in izgnali v Srbijo, od koder se je po vojni vrnil in izdal knjigo *V boju za našo severno mejo*.
Bil je aktiven član Planinske zveze Slovenije (PZS). Leta 1969 je izdal vodič *Pojdimo v gore*.
10. oktobra 1987 je v Mariboru svečano odkril spomenik generalu Maistru.[77]
Ervin Mejak je umrl 14. oktobra 1989.
Dela: *V boju za našo severno mejo, samozaložba. Gornji Grad, 1937 • Pojdimo v gore, vodič, samozaložba, Celje, 1969.*
Priznanja: *Odlikovanje z zlato medaljo Miloša Obilića • za svoje delo je prejel zlati častni znak PZS za posebno zaslužno in uspešno delo v planinski organizaciji.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Mejak, Ervin, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 57 • Švajncer, Janez J.: Mejak, Ervin, Enciklopedija Slovenije 7, Marin–Nor, Ljubljana, 1993, str. 56.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/13/Ervin_Mejak.jpg.*

MERLAK, Štefan (1905–1944)

* 26. november 1905 • Spodnja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
† 1944 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kmet • udeleženec NOB*
Štefan Merlak, kmet, se je rodil 26. novembra 1905 na Spodnji Ložnici v občini Slovenska Bistrica.
Kot borec Šercerjeve brigade je bil 27. septembra 1944 ranjen. Do 16. novembra 1944 se je zdravil v Partizanski bolnišnici Košuta.
Ob odpustitvi iz bolnišnice so ga zajeli Nemci in ga ustrelili kot talca.[258]
Viri: *Penič, Lojze: Merlak, Štefan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 43.*

MERSI, Janez Jurij (1725–1788)

* 1725 • Rogatec
† 1788 • Slovenj Gradec
Poklic ali dejavnost: *kipar • rezbar*
Janez Jurij Mersi se je rodil leta 1725 v Rogatcu kiparju Štefanu Mersiju.
Leta 1757 pa se je preselil v Slovenj Gradec, zato veliko večino njegovih del najdemo na Koroškem, nekaj pa jih je tudi drugod po Sloveniji; med drugim je za cerkev sv. Jožefa v Slovenski Bistrici izdelal kiparsko opremo za štiri stranske oltarje in z rezbarijami dopolnil prižnico.
Janez Jurij Mersi je umrl leta 1788 v Slovenj Gradcu.
Dela: *oltarji za cerkve v St. Johannu im Saggantal, 1759/60 • oltarji v Starem trgu pri Slovenj Gradcu, 1768 • oltarji v Slovenj Gradcu in Vitanju, 1780/81 • prižnica v Žetalah, 1754 • veliko kiparskih del na Koroškem in Štajerskem • Jožefova cerkev v Slovenski Bistrici – štirje stranski oltarji.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Mersi, Janez Jurij, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 58 • Vrišer, Sergej: Baročni kipar Janez Jurij Mersi, katalog razstave, Umetnostni paviljon Slovenj Gradec, Slovenj Gradec, 1979.*

MESARIČ, Simon (1910–1945)

* 28. oktober 1910 • Trnovec (občina Slovenska Bistrica)
† 1945 • Augsburg (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *železničar • udeleženec NOB*
Simon Mesarič, železničar, se je rodil 28. oktobra 1910 v Trnovcu (občina Slovenska Bistrica).
Zaradi sodelovanja s partizani so ga Nemci novembra 1944 zaprli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija). Od tam pa so ga prestavili v taborišče Augsburg (Nemčija), »podružnico« taborišča Dachau, kjer je zaradi izčrpanosti umrl tik pred koncem 2. svetovne vojne.
Viri: *Penič, Lojze: Mesarič, Simon, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 43.*

METZINGER, Valentin Janez (1699–1759)

* 19. april 1699 • St. Avold, Lotaringija (Francija)
† 12. marec 1759 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Valentin Janez Metzinger je bil rojen 19. aprila 1699 v St. Avoldu v Franciji.
Bil je predvsem cerkveni slikar, predstavnik zrelega baroka na Slovenskem. Slikal je tudi za Slovensko Bistrico. Njegova je slika *Smrt sv. Jožefa* v velikem oltarju cerkve sv. Jožefa.
Valentin Janez Metzinger je umrl 12. marca 1759 v Ljubljani.

Dela: *Sv. Anton in Brezmadežna (samostan v Brežicah), 1729 • Sv. Barbara (samostan v Novem mestu), 1733 • Nasičenje množice (frančiškanski samostan v Ljubljani), 1747 • Smrt sv. Uršule (škofijska palača v Ljubljani), 1755 • Smrt sv. Jožefa (Jožefova cerkev, Slovenska Bistrica), ok. 1757.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Metzinger, Valentin Janez, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 59 • Cevc, Anica: Metzinger, Valentin Janez, Enciklopedija Slovenije 7, Marin–Nor, Ljubljana, 1993, str. 110–111.*

MISLEJ, Luka (1658–1727)

* 16. oktober 1658 • Vipava
† 5. februar 1727 • Škofja Loka
Poklic ali dejavnost: *kamnosek*
Luka Mislej se je rodil 16. oktobra 1658 v Vipavi.
O njegovem otroštvu (razen vpisa v krstni knjigi župnijskega arhiva v Vipavi) ni podatkov.
Leta 1694 se je v Ljubljani poročil in istega leta postal tudi ljubljanski meščan.
Imel je veliko naročil in je sodeloval z znanimi kiparji, kot so bili Angelo Putti (Angelo Pozzo), Jakob Contieri in Francesco Robba. Francesco Robba se je poročil z njegovo hčerjo in leta 1727 po Mislejevi smrti prevzel delavnico in vsa naročila. Poleg ostalega je Mislej izdelal tudi oltarje za Attemsove kapele na različnih posestvih (Slovenska Bistrica, Podčetrtek).
Luka Mislej je umrl 5. februarja 1727 v Škofji Loki.
Dela: *največ njegovih del je v Ljubljani (pri jezuitski cerkvi in jezuitskem kolegiju, stolnici in semenišču) • oltarji za Attemsove kapele na različnih posestvih (Slovenska Bistrica, Podčetrtek) • znamenit je njegov vetrinjski oltar v današnji župni cerkvi Marijinega vnebovzetja (nekdanja cistercijanska cerkev) v Vetrinju na Koroškem.*
Viri: *Žigon, Zdenka: Mislej, Luka, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/mislej-luka/.*

MLAKAR, Ana, prof. (1922–1997)

* 7. junij 1922 • Slovenska Bistrica
† 24. september 1997 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *radijska napovedovalka • inštruktorica za govorno tehniko*
Ana Mlakar se je rodila 7. junija 1922 v Slovenski Bistrici.
Bila je ena naših prvih radijskih napovedovalk, saj se je že leta 1945 oglasila izza mikrofona ljubljanskega radia.
Po šolanju na Akademiji za igralsko umetnost (tehnika govora) se je posvetila zvočni podobi slovenske besede. V letih 1945–63 je bila napovedovalka na Radiu Ljubljana, nato do leta 1972 inštruktorica za govorno tehniko na Radioteleviziji (RTV) Ljubljana ter med leti 1972–82 višja strokovna sodelavka za odrski govor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) v Ljubljani. Od leta 1982 je sodelovala kot strokovnjakinja za jezikovno vzgojo pri radiu v Trstu (Italija), Mariboru, Kopru, na Televiziji Slovenija, amaterskih gledaliških skupinah, Zavodu Republike Slovenije za šolstvo in šport in drugod.
Med kolegi je bila izjemno cenjena. Ob Ajdi Lesjak Kalan Mlakarjeva še danes velja za strokovno elito na področju govorne izreke in eno najboljših mentoric za področje govorne tehnike vseh časov. Po njej se imenuje bienalno priznanje Društva napovedovalcev Slovenije za obetavnega mladega napovedovalca *Priznanje Ane Mlakar*.
Napisala tudi knjigo *Priročnik za uglajeno izreko*.
Ana Mlakar je umrla 24. septembra 1997 v Ljubljani, kjer so na Žalah raztrosili njen pepel.
Dela: *Priročnik za uglajeno izreko.*
Viri: *Kalan, Ajda: Mlakar, Ana, Enciklopedija Slovenije 7, Marin–Nor, Ljubljana, 1993, str. 186 • Krapež, Milan – Jakopič, Pavle: Kukamo v zgodovino: Mlakar, Ana, RTVSLO, pridobljeno s https://radioprvi.rtvslo.si/2018/10/kukamo-v-zgodovino-radia-55/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/41/Ana_Mlakar.jpg.*

MLAKAR, Franc (1857–1909)

* 1. december 1857 • Hošnica pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
† 31. avgust 1909 • Hošnica pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *lokalni politik • narodni buditelj*
Franc Mlakar se je rodil 1. decembra 1857 v Hošnici pri Laporju.
Obiskoval je ljudsko šolo v Laporju.
V zrelih letih je začel politično nastopati v slovenjebistriškem okraju pod vplivom mariborskega Slovenskega političnega društva in slovenjebistriškega dekana[45] →Hajšek Antona. Udejstvoval se je v domači občinski politiki, leta 1901 pa je kandidiral tudi na volitvah v državni zbor v volilnem okraju Maribor-Slovenska Bistrica-Marenberg-Radgona-Lipnica, a se je kot še številni drugi kandidati kandidaturi odpovedal v korist konservativcu[136] baronu F. Morseyu.
Deloval je tudi v krajevnem in okrajnem šolskem svetu in sodeloval pri ustanavljanju mladeniških društev in pri ustanovitvi Slovenske kmečke zveze, v kateri je bil podpredsednik in zelo aktiven v njenem delovanju. Zavzemal se je za udeležbo Slovencev v občinski politiki. Pri tem so mu bile v veliko pomoč govorniške sposobnosti in šaljiv značaj.
Franc Mlakar je umrl 31. avgusta 1909 v Hošnici pri Laporju.
Viri: *Gradišnik, Stane: Mlakar, Franc, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003 str. 60 • Baš, Franjo: Mlakar, Franc, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi371611/.*

MLAKAR, Ivan (1897–1945)

* 1897 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
† 1945 • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *tesarski mojster*
Ivan Mlakar, tesar, se je rodil leta 1897 na Vrholah pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica).
Nemci so ga konec leta 1944 aretirali in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je leta 1945 umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Mlakar, Ivan, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 44.*

MLAKAR, Milan (1948–1991)

* 12. avgust 1948 • Ptuj
† 29. avgust 1991 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • glasbeni pedagog • zborovodja • kulturni delavec*
Milan Mlakar se je rodil 12. avgusta 1948 na Ptuju.
Srednjo šolo je končal v Mariboru. Glasbeni pouk je najprej poučeval na Osnovni šoli (OŠ) Voličina, kasneje pa na OŠ Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici. Bil je zborovodja mladinskega pevskega zbora te osnovne šole, ki je pod njegovim vodstvom dosegel zavidljivo raven. Službovanje je nadaljeval kot tajnik Samoupravne interesne kulturne skupnosti (SIKS) občine Slovenska Bistrica. V tem času je končal študij na oddelku za glasbeno vzgojo Pedagoške akademije (sedaj Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, op. S. Husu) v Mariboru. Leta 1978 je začel poučevati v glasbeni šoli, leto dni kasneje pa je prevzel vodenje dislociranega oddelka Srednje glasbene in baletne šole (SGBŠ) Maribor v Slovenski Bistrici.
Bil je vodja zelo uspešnega moškega in dekliškega pevskega zbora Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica in okteta (LIO) iz Oplotnice.
V prostem času se je ukvarjal s fotografiranjem in razvijanjem fotografij ter izdelavo daljinsko vodenih jadralnih letal, motornih letal in helikopterjev.
Od leta 1991–2000 je SGBŠ Maribor, dislocirani oddelek Glasbena in baletna šola Slovenska Bistrica, prirejala koncerte za sklad Milana Mlakarja.
Milan Mlakar je umrl 29. avgusta 1991 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrici.

Viri: *informatorka: Mlakar, Nada, žena, Slovenska Bistrica, november 2018 • 50 let SGBŠ Maribor, dislocirani oddelek, Glasbena in baletna šola Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 1999.*
Foto: *album Nade Mlakar.*

MONDINI, Branimir (Bruno) (?–?)

⁎ ni znano
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *lekarnar • dobrotnik*
Branimir (tudi Bruno) Mondini je eden tistih, o katerem je na razpolago zelo malo podatkov. Tako nista znana niti kraj in tudi ne datum njegovega rojstva. Tudi zadnji dnevi njegovega življenja v Slovenski Bistrici so nekoliko skrivnostni.
Živel je v Slovenski Bistrici, kjer je imel pred in med 2. svetovno vojno svojo lekarno, nad katero so z družino tudi stanovali. (Nahajala se je na vogalu Trga svobode in Kolodvorske ulice. Kasneje je bila v njej Lekarna Slovenska Bistrica, v kateri je delala prva bistriška farmacevtka →Zemljič Gabriela. Sedaj je tam knjigarna in papirnica DZS, op. S. Husu).
Mondini je bil poročen. V zakonu sta se mu rodili hčerki Branka in Ida, ki živi v Zagrebu (Hrvaška).
Bil je med dobrotniki, ki so zbirali denar za reveže. Pomagal je urediti mlekarno, v kateri so razdeljevali šolskim otrokom mleko in kruh. Vodil je protituberkulozno ligo v mestu, bil aktivni član Sokola,[40] govornik na različnih prireditvah in solo pevec.
Nekako okoli konca 2. svetovne vojne je Mondini nenadoma »izginil« in pustil družino v negotovosti. (»odšel« je po svoji volji, ni bil žrtev okupatorja, partizanov ali povojnih pobojev, op. S. Husu).
Pravega vzroka njegovega skrivnostnega in nepojasnenega odhoda ni poznal in ne pozna nihče, niti njegova družina, ki še danes ne ve, kje je po nenadnem odhodu živel in umrl.
Viri: *informatorja: Ajd, Viktor, Zavod za kulturo Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, oktober 2018 in Bratina, Antonija, družinska prijateljica, Slovenska Bistrica, marec 2021*

MORAUS, Hinko (1931–1952)

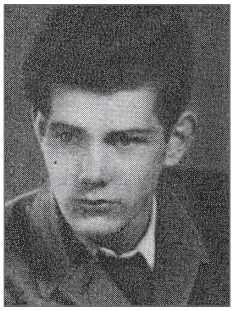

⁎ 6. april 1931 • Slovenska Bistrica
† 3. maj 1952 • severna stena Špika (Julijske Alpe)
Poklic ali dejavnost: *dijak • planinec • športnik*
Hinko Moraus se je rodil 6. aprila 1931 v Slovenski Bistricije in je bil dijak Tehnične srednje šole v Ljubljani.
S plezanjem se je začel ukvarjati leta 1946.
Skupaj z Jožetom, Milanom in Ivanom Uršičem (→Uršič – bratje) ter →Karner Francem je hotel izrabiti prvomajske praznike leta 1952 za nevarno gorsko turo. V soboto zjutraj, 3. maja, so odšli v severno steno Špika. Medtem je začelo deževati in zato so se mladi plezalci, ki so plezali v dveh skupinah, odločili za povratek. Pri povratku je v navezi Hinko Moravs in Ivan Uršič enemu spodrsnilo in je za seboj potegnil še tovariša, ki je bil navezan z njim. Padla sta 200 metrov globoko in bila takoj mrtva. Ko so ostali videli nesrečo tovarišev, so se v steni zavarovali in čakali pomoči. Ta pa je žal prišla prepozno.
Trije alpinisti iz Slovenske Bistrice: Oto Martinjak, Dado Braučič in Oskar Lang, ki so ostali v koči v Martuljku, so v nedeljo proti večeru poklicali na pomoč reševalce iz Kranjske Gore, ki pa so zaradi slabega vremena z reševanjem lahko začeli šele v ponedeljek zjutraj. Ko so po velikih težavah prodrli v bližino ponesrečencev, sta bila Franc Karner in Jože Uršič še živa, Milan Uršič pa je medtem zaradi izčrpanosti umrl. Reševanje je bilo zaradi vremena izredno oteženo in reševalci so morali poklicati na pomoč še Jeseničane. Medtem je zaradi izčrpanosti umrl še četrti od nesrečne skupine plezalcev, Franc Karner. Zadnji je med reševanjem umrl Jože Uršič.
Vseh pet alpinistov je pokopanih v skupnem grobu na pokopališču v Slovenski Bistrici.

Viri: *informator: Lang, Oskar, Slovenska Bistrica, april 2018 • Lovšin, Evgen: Gorski vodniki v Julijskih Alpah, Ljubljana, 1961 • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica • Malešič, France: Spomin in opomin gora, Lesce, 2005 • Utenkar, Danilo: Olimpijski krogi bistriških alpinistov, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 301.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 301.*

MURMAYR, Maks (2. polovica 19. stoletja–1947)

⁎ 2. polovica 19. stoletja • ni znano
† 1947 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • medicinski svetnik • župan Slovenske Bistrice*

Maks Murmayr se je naselil v Slovenski Bistrici leta 1899 in je tu deloval tudi med 1. svetovno vojno vse do razpada Avstro-Ogrske leta 1918. Tega leta je odšel v Eggenberg pri Gradcu (Avstrija), kjer je dolgo deloval kot medicinski svetnik.

Njegova žena je bila iz slovenjebistriške rodbine Cvahte; baje je kar dobro govoril slovensko.

Leta 1914 je prevzel županovanje Slovenski Bistrici od →Stiger Alberta.

O dr. M. Murmayerju govorijo, da je za hujše primere klical na pomoč kirurga dr. Karla Thalmanna iz Maribora. Tako sta nekoč kar na navadni mizi operirala (verjetno *herniotomio – kilo*) nekega dečka, ki se mu je dimeljska kila zagozdila (*hernia inguinalis incarcerata*).

Po kupni pogodbi z dne 26. avgusta 1919 sodeč, je dr. M. Murmayr prodal svojo hišo privatnemu zdravniku dr. Jožetu Marciusu in se preselil v Avstrijo.

Maks Murmayr je umrl leta 1947 v Avstriji.

Viri: *Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 237.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica I, str. 239.*

N

NAMESTNIK Minka – Sonja
NEIPPERG Adalbert
NENDL Frančiška
NEUHOLD Konrad
NEUHOLD Marija
NOVAK Jurij
NOVAK Peter
NOVAK Vincenc

NAMESTNIK, Minka – Sonja (1926–1943)

* 26. avgust 1926 • Ruše
† 8. januar 1943 • Trije žeblji na Osankarici (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *trgovka • udeleženka NOB • borka Pohorskega bataljona*

Minka Namestnik (po domače Kolmanova), s partizanskim imenom Sonja, se je rodila 26. avgusta 1926 v Rušah, kjer je bila trgovska pomočnica.
13. oktobra 1942 je odšla v partizane in se priključila Ruški četi, ki je kasneje postala ena od enot Pohorskega bataljona.[105]
Po njej so poimenovali osnovno šolo s prilagojenim programom v Slovenski Bistrici, kjer živi njena sestra Malka, poročena Veler in je živela tudi njena pokojna sestra →Žuraj Nuša.
Minka Namestnik je padla 8. januarja 1943 pri Treh žebljih na Pohorju v ženskem vodu Pohorskega bataljona. O njenem junaštvu in junaštvu njenih soborcev so po uničenju bataljona pohvalno pisali tudi Nemci, ki so še posebej izpostavili borko Minko Namestnik - Sonjo. Žandar Viktor Kokol, udeleženec boja, je Sonjin boj opisal takole: »*To je bila divja borka. Kar pokonci je skakala od smreke do smreke in streljala. Ko se je ujela v obroč naših, so jo pozvali k predaji. Živo bi jo radi dobili. Ona pa se je vrgla z bombo v roki naravnost v gručo vojakov*«.
Padle borce Pohorskega bataljona so Nemci prepeljali v krematorij v Gradcu (Avstrija) in jih tam pokopali.
Viri: *informatorki: Veler, Malka in Žuraj, Nuša, sestri, Slovenska Bistrica, maj, 2010 • Penič, Lojze: Namestnik, Minka – Sonja, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 74.*
Foto: *50-letnica OŠ Minke Namestnik - Sonje Slovenska Bistrica, bilten, 2011, str. 4.*

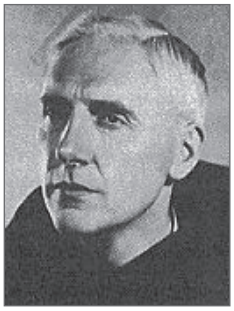

NEIPPERG, Adalbert von, grof (1890–1948)

* 31. marec 1890 • Meran (Južna Tirolska, Italija)
† 23. december 1948 • Vršac (Srbija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • duhovnik*

Adalbert Neipperg se je rodil 31. marca 1890 v Meranu (Južna Tirolska, Avstro-Ogrska; danes Merano, Trentino-Alto Adige, Italija), kot peti od sedmih otrok. Otroštvo je preživel na gradu Schwaigern blizu Heilbronna (Nemčija).
Po maturi je šel študirat umetnostno zgodovino v München (Nemčija). V Oberwittelsbachu (Bavarska, Nemčija) je spoznal življenje v katoliški skupnosti. Vedno bolj ga je začel zanimati študij teologije in filozofije, ki ga je začel leta 1911 v opatiji Seckau na avstrijskem Štajerskem. Študij je moral zaradi zdravstvenih težav (depresija) večkrat prekiniti.
Leta 1920 je postal duhovnik. Potem je postal klerikalni prefekt[137] in lektor[56] moralne teologije. Leta 1928 je bil imenovan za opata[138] nizozemskega benediktinskega samostana v Vaalsu, leta 1929 pa je postal prvi opat samostana v Neuburgu (Bavarska, Nemčija). Zaradi zelo intenzivnega poučevanja in predavanj je bil večkrat odsoten, kar je privedlo do finančnih težav samostana, zato je leta 1934 odstopil s položaja in odšel v samostan Seckau (Avstrija) in tam ostal do leta 1938. Po anschlussu[139] Avstrije ga je družina →Attems Ferdinanda Marije III. povabila v bistriški grad, kjer je služboval kot duhovnik do konca 2. svetovne vojne. Vsako nedeljo je peš odhajal na Šmartno na Pohorju, kjer je opravil mašo.
Po koncu vojne ga je oblast obtožila delovanja proti partizanom in ga zaprla v zapore v Mariboru. Po letu 1945 so ga prepeljali skupaj z okoli 1000 nemškimi vojaškimi ujetniki v srbski Vršac. Tam je skrbel za zdravje vojakov. Čeprav je dobil odpustnico, je ostal z vojaki. Adalbert Neipperg je bil umorjen 23. decembra 1948 v Vršcu. Leta 1989 so krsto s posmrtnimi ostanki opata A. von Neipperga prepeljati v opatijo Neuburg.
Zanj poteka postopek za beatifikacijo.[122]
Viri: *Smolik, Marijan: Opat Adalbert von Neipperg, Nova slovenska zaveza, Ljubljana, 2002 • Neipperg, Adalbert, Biographia Benedictina, pridobljeno s http://www.benediktinerlexikon.de/wiki/Neipperg,_Adalbert.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

NENDL, Frančiška (?–po koncu 2. svetovne vojne)

⁎ ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • Šterntal (Strnišče, občina Kidričevo)
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Frančiška Nendl je živela v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in neznano kdaj umrla[15] v taborišču Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo).
Viri: *Penič, Lojze: Nendl, Frančiška, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 45.*

NEUHOLD, Konrad (1901–1945 ?)

⁎ 24. februar 1901 • ni znano
† 1945 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *gostilničar • hotelir*
Konrad Neuhold se je rodil 24. februarja 1901.
V Slovenski Bistrici je bil z ženo →Neuhold Marijo lastnik hotela Neuhold. Po 2. svetovni vojni je bil v njem Dom JLA, sedaj pa se v tistih prostorih nahaja Razvojno informacijski center (RIC) Slovenska Bistrica.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in (predvidoma) leta 1945 neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Neuhold, Konrad, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 45.*

NEUHOLD, Marija (1909–1945 ?)

⁎ 4. marec 1909 • Zgornja Kapla (občina Podvelka)
† 1945 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *gostilničarka • hotelirka*
Marija Neuhold se je rodila 4. marca 1909 v Zgornji Kapli ob avstrijski meji.
V Slovenski Bistrici je bila z možem →Neuhold Konradom lastnica hotela Neuhold. Po 2. svetovni vojni je bil v njem Dom JLA, sedaj pa se v tistih prostorih nahaja Razvojno informacijski center (RIC) Slovenska Bistrica.
Po koncu vojne je bila aretirana in (predvidoma) leta 1945 neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Neuhold, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 45..*

NOVAK, Jurij (1916–1984)

⁎ 5. april 1916 • Vratišinec (Hrvaška)
† 14. november 1984 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj • šolski inšpektor • pesnik • udeleženec NOB*
Jurij Novak se je rodil 5. aprila 1916 v Vratišincu na Hrvaškem.
Osnovno šolo je končal v Vratišincu, gimnazijo v Zagrebu (Hrvaška) in diplomiral iz filozofije na zagrebški univerzi leta 1942.
Med 2. svetovno vojno je začel sodelovati s partizani, 14. novembra 1943 pa so ga Madžari ujeli in kasneje poslali v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je bil do 7. junija 1945.
Po vojni je delal kot profesor v Ljutomeru, se tam poročil, bil od leta 1949-50 ravnatelj nižje gimnazije v Ormožu, nato ravnatelj učiteljišča v Murski Soboti. Od leta 1953-66 je bil ravnatelj osnovne šole v Slovenski Bistrici. Od leta 1966–69 je bil inšpektor za splošni nadzor v gimnazijah in srednjih strokovnih šolah, potem najprej pomočnik ravnatelja na gradbenem šolskem centru Borisa Kraigherja v Mariboru in do upokojitve leta 1982 njegov ravnatelj.
Jurij Novak je umrl 14. novembra 1984 v Mariboru, kjer je tudi pokopan.

Dela: *zbirka kajkavskih pesmi: Deca prez svetešnje oprave • drama: Na sejmu človeških čednosti.*
Priznanja: *prejel je nagrade in priznanja Ministrstva za prosveto • nagrado občine Ptuj • nagrado občine Murska Sobota • Kavčičevo nagrado Izobraževalne skupnosti Slovenije • zlati znak podjetja Stavbar • srebrno značko OF • v Ljubljani je leta 1957 prejel nagrado za dramo "Na sejmu človeških čednosti".*
Viri: *Gradišnik, Stane: Novak, Jurij, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 62 • Novak, Jurij, Locutio, Prva slovenska literarna spletna revija, pridobljeno s http://www.locutio.si/avtorji.php?ID=844.*
Foto: *pridobljeno s http://www.locutio.si/avtorjislike/jurij-novak.jpg.*

NOVAK, Peter (1854–1922)

⁎ 20. december 1854 • Podbardo (Italija)
† 26. september 1922 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *gostilnec • deželni poslanec • narodni buditelj • čitalničar*
Peter Novak je bil rojen 20. decembra 1854 v Podbardu pri Tarcetu v Beneški Sloveniji (Furlanija - Julijska krajina, Italija).
Njegova družina se je leta 1859 priselila v Črnec pri Slovenski Bistrici, nato pa leta 1862 k Sv. Urbanu pri Ptuju, kjer je Peter med leti 1862–68 obiskoval ljudsko šolo ter se leta 1869 naselil v Slovenski Bistrici. Od tod je Peter hodil na zidarsko delo v Maribor ter se tudi sam izobraževal.
Leta 1879 je začel v Slovenski Bistrici z gostilničarsko obrtjo, kljub nasprotovanju nemštvu naklonjene mestne občine. Njegova gostilna v Kolodvorski ulici (sedaj je tam trgovina Strnad, op. S. Husu) je postala je sedež slovenskih narodnih organizacij, pri katerih je Novak pod vplivom prijatelja →Stepišnik Lovra in skupaj z dekanom[45] →Hajšek Antonom ter advokatom →Lemež Urbanom aktivno sodeloval. Leta 1892 je bil soustanovitelj podružnice šolske Družbe sv. Cirila in Metoda (DCM) in leta 1894 slovenske Posojilnice v Slovenski Bistrici in bil njen računovodja od ustanovitve do svoje smrti. Leta 1900 je bil tudi med ustanovitelji slovenske Čitalnice. Skupaj z Urbanom Lemežem sta dosegla, da je v krajevnem in okrajnem šolskem svetu zmagala slovenska usmerjenost, Peter Novak pa postal član obeh svetov. Leta 1909 je bil izvoljen za deželnega poslanca in si je prizadeval za izboljšanje cest.
Med 1. svetovno vojno si je prizadeval za dvig slovenske narodne zavesti in agitiral za majniško deklaracijo.[14] Ob prevratu[141] je bil član Narodnega sveta v Slovenski Bistrici, ki je bil ustanovljen 28. septembra 1918. Med leti 1919–22 je bil vladni komisar v okrajnem zastopstvu in v okrajni Posojilnici.
V času svojega javnega delovanja je poročal o narodnih in o narodnogospodarskih vprašanjih v *Slovenskem Gospodarju*, *Straži, Slovencu* in celjski *Domovini*.
Peter Novak je umrl 26. septembra 1922 v Slovenski Bistrici.
Viri: *Gradišnik, Stane: Novak, Peter, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 63 • informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, december 2018 • Baš, Franjo: Novak, Peter, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi390206/.*

NOVAK, Vincenc (1807–1869)

⁎ 5. september 1807 • Braslovče
† 8. marec 1869 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • nabožni pesnik*
Vincenc Novak se je rodil 5. septembra 1807 v Braslovčah.
Po gimnaziji v Celju je najprej študiral filozofijo v Gradcu (Avstrija) in nato teologijo v Celovcu (Avstrija) ter postal leta 1833 duhovnik. Kot kaplan je deloval tudi v Slovenski Bistrici, kot župnik pa je bil najprej na Zgornji Polskavi, med leti 1842–45, nato pa do svoje smrti na Spodnji Polskavi.

Vincenc Novak je leta 1846 napisal in v *Drobtinicah*[11] objavil pesem *Prihod svetega Duha*. Vincenc Novak je umrl 8. marca 1869 na Spodnji Polskavi.

Dela: *pesem Prihod svetega Duha, Drobtinice, Gradec, 1846, letnik I., str. 223–224.*

Viri: *Gradišnik, Stane: Novak, Vincenc, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 64 • Kidrič, Francè: Novak, Vincenc, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi390373/.*

O

OJCINGER Ivan
OPRAVŠ Anton
OREL Ivan
OREŠIČ Jože
ORTHABER Albin
OTONIČER Simon

OJCINGER, Ivan (1882–1964)

* 16. december 1882 • Slovenska Bistrica
† 30. junij 1964 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *krojaški mojster • skrbnik otrok*

Ivan Ojcinger se je rodil 16. decembra 1882 v Slovenski Bistrici.
Osnovno šolo je obiskoval v Slovenski Bistrici, za krojača pa se je šolal leta 1905 na Dunaju in leta 1927 v Gradcu (oba Avstrija).
Kot ugleden in daleč naokoli dobro poznan krojaški mojster, ki je imel svojo krojaško delavnico v Slovenski Bistrici, je bil znan na tem štajerskem koncu po kvalitetnih, predvsem modnih izdelkih. Njegova delavnica je bila usposobljena tako za žensko kot tudi moško modo. Šival je za mnoge znane Bistričane, tudi za družino →Attems. V delavnici je imel vedno po več vajencev in pomočnikov. V njegov lokal – delavnico so redno zahajali znani Bistričani na klepet o vsakdanjih domačih dogodkih in aktualnih dogodkih po svetu.
Poročen je bil z Viktorijo (23. 11. 1895– 9. 6. 1973), s katero sta imela dve hčerki, Viktorijo – Vikico in Terezijo – Rezo, ki pa nista imeli svojih otrok. Poleg njiju sta posvojila, oziroma sta bila skrbnika tudi Erni, Viliju in →Avgustu iz družine Vidmar, po smrti njihovih staršev. Tudi zanje sta skrbela kot za svoje.
Živel in delal je v hiši na sedanji Ljubljanski cesti 10 v Slovenski Bistrici, ki je sedaj v lasti družine Vilija Vidmarja, njihovega varovanca.
Pri družini Ojcinger je stanovala tudi pisateljica →Marija Vojskovič, ki je čas, preživet pri njih, opisala v knjigi Ajčkin čas.
Bil je tudi dolgoletni cerkveni ključar in podporni član Gasilskega društva Slovenska Bistrica.
Ob nedeljah sta se z ženo rada podala na dolge sprehode: v Spodnjo Novo vas, v Visole in na Spodnjo Ložnico.
Ivan Ojcinger je umrl 30. junija 1964. Pokopan je v družinskem grobu na bistriškem pokopališču skupaj z ženo, hčerko Viktorijo in zetom Albinom.
Viri: *informatorja: Vidmar, Vili, Ojcingerjev varovanec in Vidmar, Saša, sin Ojcingerjevega varovanca Avgusta Vidmarja, Slovenska Bistrica, marec 2021.*
Foto: *družinski album Saše Vidmarja.*

OPRAVŠ, Anton (1912–1943)

* 7. februar 1912 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 10. marec 1943 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *pek • udeleženec NOB*

Anton Opravš, pekovski pomočnik, se je rodil 7. februarja 1912 na Pragerskem.
Živel je na Zgornji Polskavi.
Zaradi sodelovanja s partizani so ga Nemci 10. novembra 1942 aretirali in ga kot talca[258] ustrelili 10. marca 1943 v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 156.*

OREL, Ivan (1899–1970)

* 18. oktober 1899 • Mozirje
† 30. maj 1970 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik*

Ivan Orel se je rodil 18. oktobra 1899 v Mozirju.
Gimnazijo je obiskoval in končal v Celju, bogoslovje pa v Mariboru, kjer je bil 28. junija 1925 posvečen v mašnika.
Najprej je bil kaplan v Št. Ilju pod Turjakom (1. 8. 1925–24. 11. 1926), nato na Prevaljah (25. 11. 1926–15. 8. 1934) in v Vojniku (16. 8. 1934–31. 7. 1938). 1. avgusta 1938 je bil imenovan za župnika na Zgornji Polskavi in ostal na tem mestu do svoje smrti leta 1970. Takrat

je s sabo prinesel figure za jaslice, ki jih je sam naredil, ko je bil kaplan v Vojniku. Figure so visoke približno 40 cm in jih na Zgornji Polskavi postavljajo v jaslice še danes.
Med 2. svetovno vojno je bil eden redkih, ki mu je okupacija prizanesla in je ostal na svojem delovnem mestu. V teh burnih časih, ko so Nemci zasedli Štajersko in začeli preseljevati ljudi, prepovedali slovenščino v javnem življenju in preganjali vse domoljube, posebej pa duhovnike in druge izobražence, se je zgornjepolskavski župnik Ivan Orel zaobljubil skupaj s svojimi farani, da bodo, če srečno preživijo vojni vihar, postavili oltar v čast Mariji Pomagaj. Ko je imel 11. maja 1941 zadnjo slovensko pridigo v cerkvi, je postavil na stranski oltar sliko *Marije Pomagaj* z Brezij in pridigal o njej, nato pa izročil vso župnijo njej v varstvo.
Leta 1943 je dal naslikati kopijo brezjanske Marije pri šolski sestri Rafaeli Eggr v Innsbrucku (Avstrija). Po vojni so 29. aprila 1946 sliko ponesli na Brezje, kjer je bila blagoslovljena, nato pa še v ljubljansko stolnico in se pred njo zahvalili za varstvo v vojnih časih.
12. maja leta 1946 so sliko slovesno sprejeli na Zgornji Polskavi in jo umestili na stranski oltar.
Na Zgornji Polskavi je bil s svojo skromnostjo, prijaznostjo in delovno vnemo pri župljanih zelo priljubljen in spoštovan. Skupaj z njimi je leta 1959 obnovil cerkveno streho in prepleskal notranjost cerkve.
Ivan Orel je umrl zaradi kapi 30. maja 1970 na Zgornji Polskavi, kjer je tudi pokopan. Na njegovem pogrebu 1. junija se je pokazalo, kako je bil priljubljen pri sobratih in faranih. Pogrebne obrede je opravil s sv. mašo in poslovilnim govorom ob grobu ordinarij[23] dr. Maksimilijan Držečnik, somaševal je pomožni škof dr. Vekoslav Grmič, ki je imel v cerkvi tudi pridigo in v njej orisal dober značaj duhovnika župnika Ivana Orla. Pogreba se je udeležilo 68 duhovnikov. Ob grobu so se poslovili poleg ordinarija še dekan[45] →But Jože iz Slovenske Bistrice v imenu dekanijske duhovščine, dr. Josip Meško v imenu 13 še živečih Orlovih sošolcev iz bogoslovja, župnik in prodekan Alojzij Žagar v imenu faranov pokojnikove rojstne župnije Mozirje, cerkveni ključar Martin Kelhar v imenu faranov Zgornje Polskave, ministrant v imenu otrok in mladenič v imenu mladine, duhovni pomočnik pokojnega Milan Kšela pa se je zahvalil vsem, ki so prišli na pogreb.
Viri: *Nadškofijski arhiv Maribor: Sporočila škofijskega ordinariata duhovnikom Mariborske škofije 1970 – 4 • Markič, Marija: Župnijska cerkev sv. Trojice, Moja, tvoja, naša zgodba, Slovenska Bistrica, 2020, str. 30–32.*
Foto: *Nadškofijski arhiv Maribor.*

OREŠIČ, Jože (1923–1942)
* 16. marec 1923 • Vrhole pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
† 2. oktober 1942 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *udeleženec NOB*
Jože Orešič se je rodil 16. marca 1923 na Vrholah pri Laporju.
Zaradi sodelovanja v narodnoosvobodilnem gibanju so ga Nemci aretirali.
Kot talca[258] so ga 2. oktobra 1942 v Mariboru ustrelili.
Viri: *Penič, Lojze: Orešič, Jože, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 46.*

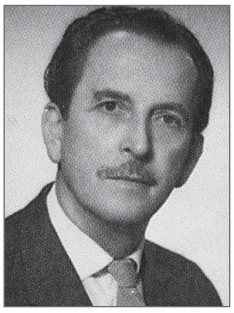

ORTHABER, Albin, prof. dr. (1910–1972)
* 26. oktober 1910 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 14. oktober 1972 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *agronom • publicist • udeleženec NOB*
Albin Orthaber se je rodil 26. oktobra 1910 na Spodnji Polskavi.
Za časa Kraljevine Jugoslavije je študiral na Visoki šoli za svetovno trgovino na Dunaju (Avstrija), vendar so ga tam iz političnih razlogov izključili. Prepisal se je na agronomsko-gozdarsko fakulteto v Zagrebu (Hrvaška) in tam diplomiral leta 1936.
Bil je strokovnjak za planiranje. Do začetka 2. svetovne vojne na naših tleh leta 1941 je bil

revizor pri Zvezi nabavnih zadrug državnih uslužbencev v Beogradu (Srbija) in po aprilskem bombardiranju jugoslovanskega glavnega mesta ušel na Dunaj. A na Dunaju ni bil dolgo; vrnil se je v okupirano domovino in se pridružil partizanom. Nemci so ga leta 1944 ujeli, ga najprej zaprli v zapor v Begunjah[142] na Gorenjskem in nato internirali v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija). Po vrnitvi iz koncentracijskega taborišča je delal pri različnih republiških ministrstvih in od leta 1947 predaval na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Leta 1951 in 1954 se je izpopolnjeval v Londonu in Cambridgeu (oba Anglija), kot štipendist Fordove fundacije tudi v Združenih državah Amerike (ZDA). Bil je član mednarodne skupine ekspertov, ki je leta 1958 sodelovala pri izdelavi plana gospodarskega razvoja Indije (Azija), v letih 1963–64 pa je bil svetovalec Organizacije združenih narodov (OZN) na Šrilanki (do leta 1972 Cejlon, otoška država v Indijskem oceanu). Leta 1962 je bil izvoljen za rednega profesorja na ekonomski fakulteti za predmet Planiranje in empirične analize narodnega gospodarstva.

Objavil je večje število publikacij, več učbenikov ter približno 30 razprav in strokovnih člankov v slovenskih in tujih revijah. Sodeloval je tudi pri izdelavi plana gospodarskega razvoja Socialistične federativne republike (SFRJ) in srednjeročnih planov Socialistične republike Slovenije (SRS).

Albin Orthaber je veljal za strogega profesorja. O tem izjemnem gospodarskem intelektualcu je ekonomist in njegov kolega na ekonomski fakulteti dr. Zarjan Fabjančič zapisal: *»Profesor Orthaber je bil znan erudit.*[143] *Študentom je bilo pri njem najbolj zanimivo to, da je poznal osebno skoraj vse živeče svetovno znane ekonomiste tistega časa. Njegova predavanja so bila parada anekdot o njih, ki se je odvijala vzporedno z razlaganjem snovi. Pri analizi narodnega gospodarstva je Keynesa ošvrknil le z namigom, da se je preveč udinjal trenutnim potrebam britanske vlade in kralja, ki je Keynesa za zasluge 'povzdignil v lorda v krogu belo oblečenih deklic'. Ničesar ni bilo o Keynesovih zaslugah za nastanek sistema nacionalnih računov, ki so se najprej razvili v Združenem kraljestvu in postali temelj ekonomske analize narodnega gospodarstva. Verjetno je profesor zamolčal Keynesa zato, ker je tudi sam pripravil lasten sistem nacionalnega računovodstva, vendar ga je tedanji jugoslovanski statistični urad popolnoma ignoriral, kar je profesorja vidno zagrenilo.«*

Albin Orthaber je umrl 14. oktobra 1972 v Ljubljani.

Dela: *samostojna skripta o planiranju gospodarstva (leta 1950) • publikacije: Uvod v kvantitativno analizo narodnega gospodarstva (1960), Prometne zveze med slovensko obalo in njenim zaledjem (1963), Odnosi med narodno-gospodarskim in podjetniškim planiranjem (1967) in Delovna zasnova za izdelavo koncepta dolgoročnega gospodarskega in družbenega razvoja Slovenije (1968) • več učbenikov • približno 30 razprav in strokovnih člankov v slovenskih in tujih revijah.*

Viri: *Sever, Bela: Orthaber, Albin, Enciklopedija Slovenije 8, Nos–Pli, Ljubljana, 1994, str. 173 • Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, 2020, str. 405–406.*

Foto: *Enciklopedija Slovenije 8, Nos–Pli, Ljubljana 1994, str. 173.*

OTONIČER, Simon (1730–1784)

⁎ 1730 • ni znano

† 1784 • Maribor

Poklic ali dejavnost: *orglar*

Simon Otoničer se je rodil leta 1730. Znan je kot prvi stalno naseljeni orglar v Mariboru, predstavnik baročne tradicije in utemeljitelj mariborske orglarske tradicije za čas od druge polovice 18. do 30. let 20. stoletja. Deloval je na Štajerskem in v severni Hrvaški.

Izučil se je v Gradcu (Avstrija) v znani delavnici Cyriacha Wernerja (†1747), kjer je bil še leta 1760 pomočnik. Tega leta se je poročil z Wernerjevo hčerko Terezo. Leta 1764 sta se zakonca preselila v Maribor, kjer je Simon odprl orglarsko delavnico. Meščanske pravice je dobil v času med letoma 1767 in 1774. V zakonu je imel tri otroke, od katerih je sin Joseph prevzel očetovo obrt. V Sloveniji sta iz delavnice Simona Otoničera evidentirana le dva

pozitiva (pozitiv = manjše, premične orgle) s 6 registri: v p. c. sv. Marjete v Ritoznoju (župnija Slovenska Bistrica), 1766, in v cerkvi sv. Martina pri Vurberku. Ohranjen je le pozitiv iz p. c. sv. Marjete.
Otoničer je bil prvi na Slovenskem delujoči orglar, ki je postavljal igralnik na bočno stran orgelske omare, kar je bila tipična značilnost graškega kroga orglarjev tistega časa. Več orgel je izdelal tudi za hrvaške naročnike.
Simon Otoničer je umrl leta 1784 v Mariboru.
Dela: *dva pozitiva: p. c. sv. Marjete Ritoznoj, 1766; sv. Martin pri Vurberku • na Hrvaškem je evidentiranih pet orgel (Zelendvor, ok. 1765, pozitiv, 6 registrov; Sopot, 1766, pozitiv, 6 registrov; Radovan, 1774, pozitiv, 8 registrov; Petrijanec, 1777, 8 registrov; Hraščina, 1779, 9 registrov).*
Viri: *Koter, Darja: Izdelovalci glasbil na Slovenskem 1606–1918, Muzikoliški zbornik XXXIX, Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 2003, str. 143 • Bizjak, Milko – Škul, Edo: Orgle na Slovenskem, Ljubljana, 1985, str. 72–73.*

P

PADEŽNIK Franc
PADER Rudolf
PAHIČ Stanko
PAJ Karel – Tarzan
PAJTLER Franc
PARMA Viktor
PASCHER Hans
PEČNIK Dušan
PELKO Josip
PERNAT Simon
PEŠAK Anton
PETROVIČ Franc
PETROVIČ Mihael
PIGRATO Peter Anton
PIRKMAYR Josip
PIRNIK Makso
PITSCHL Rosa
PLIBERŠEK Franc
PODRIČNIK Štefan
PODVRŠNIK, Anton
POGAČNIK Mihael
POLANEC Ivan
POLANEC Lujo
POLANEC Vinko
POLJŠAK Ivan
PONGRATZ – rodbina
  PONGRATZ Gvidon (Gvido)
  PONGRATZ Oskar
POTISK Friderik
POTOČNIK Jakob
POVH Ivan
POVH LEBEN Hedvika
POVH Stanko
POŽARNIK Elza
PRAGER Krištof
PRAŠNIKAR Jakob
PRENER Alojz
PRENJ Ferdinand
PŘIBIL, Dragotin
PUČNIK Ivan
PUČNIK Josip
PUČNIK Jože

PADEŽNIK, Franc (1922–2001)

* 5. oktober 1922 • Bukovec (občina Slovenska Bistrica)
† 29. maj 2001 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *mizar • računovodja • kulturni delavec • mobiliziranec v nemško vojsko*
Franc Padežnik se je rodil 5. oktobra 1922 na Bukovcu pri Zgornji Polskavi.
V osnovni šoli na Zgornji Polskavi je bil med najboljšimi učenci. Po osnovni šoli se je najprej učil za mizarja v Slovenski Bistrici, nato je bil v vojaški pilotski šoli v Ljubljani. Zaradi pričetka 2. svetovne vojne je ni dokončal. Najprej je bil tudi ministrant v cerkvi, nato pa se je priključil društvu Sokol[40] na Zgornji Polskavi, kjer se je poleti ukvarjal s telovadbo in atletiko, pozimi pa s smučanjem.
Med 2. svetovno vojno je do vpoklica v nemško vojsko, kjer je bil tudi ranjen v nogo, delal kot mizar pri mojstru Antonu Ingoliču na Spodnji Polskavi.
Po vojni je najprej delal kot mizar na Zgornji Polskavi, z ustanovitvijo Mizarstva Polskava na Spodnji Polskavi pa tam. Sprva je delal v delavnici kot mizarski pomočnik, nato pa je obiskoval tečaje iz knjigovodstva in sčasoma postal glavni računovodja v podjetju.
Z igralstvom se je ukvarjal že v osnovni šoli. Ko se je leta 1947 na Zgornji Polskavi ustanovilo Kulturno-umetniško društvo (KUD) Gaj, je kmalu začel igrati tudi tam. Pri izgradnji kulturnega doma na Zgornji Polskavi je bil eden najbolj zagnanih in delovnih. Nato je bil več kot 10 let tudi predsednik KUD-a Gaj. Igral je v različnih igrah, izbiral igre, iskal režiserje, skrbel za izobraževanja, organiziral gostovanja in nastope, izlete KUD-a, praznovanja, tudi veselice. Bil je eden vidnejših članov recitatorske sekcije KUD-a.
Po 2. svetovni vojni je na Zgornji Polskavi vseskozi deloval v različnih vejah oblasti – od Krajevnega ljudskega odbora, občine Zgornja Polskava do krajevnega urada Zgornja Polskava. Na krajevni skupnosti (KS) Zgornja Polskava je deloval več let kot predsednik različnih komisij, precej aktiven je bil pri pripravah in izvedbi različnih volitev. Po vojni je bil na občini Zgornja Polskava namestnik matičarja. Bil je tudi predsednik poravnalnega sveta na Zgornji Polskavi. Na sodišču v Slovenski Bistrici pa je bil sodnik porotnik. V treh mandatih je bil odbornik v občinski skupščini v Slovenski Bistrici. V 60-tih letih je bil na Zgornji Polskavi tudi predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva[144] (SZDL).
Deloval je tudi pri Rdečem križu (RK) na Zgornji Polskavi, tudi sam je bil krvodajalec. Bil je tudi čebelar, član čebelarskega društva v Slovenski Bistrici. Že pred 2. svetovno vojno je bil navdušen planinec in je hodil v planine vse do upokojitve. Ukvarjal se je tudi s fotografijo in doma razvijal filme in izdeloval črno-bele fotografije.
Malo pred upokojitvijo leta 1982 je pustil delo v KUD-u in KS-u in se posvetil delu doma – predvsem sadjarstvu in vinogradništvu, pozimi pa je rezbaril.
Sredi devetdesetih mu je bil priznan status žrtve vojnega nasilja – prisilnega mobiliziranca v nemško vojsko.
Franc Padežnik je umrl 29. maja 2001 na Zgornji Polskavi, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *leta 1972 je dobil glavno občinsko priznanje – priznanje OF • konec osemdesetih let je dobil občinsko priznanje za življenjsko delo.*
Viri: *Informator, Padežnik, Franci, sin, Zgornja Polskava, januar 2020 • Padežnik, Franci: Franc Padežnik, Biografija (1922–2001), Zgornja Polskava, januar 2020.*
Foto: *album Francija Padežnika.*

PADER, Rudolf (1912–1945)

* 17. april 1912 • Slovenska Bistrica
† 15. maj 1945 • Šoštanj
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Rudolf Pader se je rodil 17. aprila 1912 v Slovenski Bistrici.
Med 2. svetovno vojno je deloval pri Wehrmannschaftu.[20]
Po koncu vojne je bil aretiran in 15. maja 1945 umorjen[15] v Šoštanju.
Viri: *Penič, Lojze: Pader, Rudolf, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 47.*

PAHIČ, Stanko (1924–2003)

* 21. oktober 1924 • Lokanja vas (občina Slovenska Bistrica)
† 16. december 2003 • Maribor

Poklic ali dejavnost: *arheolog • publicist • vojni ujetnik • udeleženec NOB*

Stanko Pahič, vodilni arheolog Podravja in Pomurja, se je rodil 21. oktobra 1924 v Lokanji vasi pri Slovenski Bistrici.

V osnovno šolo je hodil na Črešnjevcu in nadaljeval šolanje kot dijak mariborske gimnazije. Že kot dijak je pošiljal svoje literarne prispevke v Mlado jutro, prilogo ljubljanskega časopisa Jutro.

Kot petošolec mariborske gimnazije je leta 1941 doživel nemško okupacijo Jugoslavije. Da bi se izognil nasilni mobilizaciji v nemško vojsko, se je zaposlil na železnici in delal kot progovni delavec pri vzdrževanju telefonskih linij. Njegovo nevojaško skupino so poslali z Dunaja (Avstrija) globoko v Francijo. To je bilo že v času izkrcavanja zavezniške vojske v Normandiji[145] (Francija). Čeprav ni bil nemški vojak, je prišel v vojno taborišče in nato v Anglijo, kjer se je vključil v partizansko prekomorsko brigado[146] in z njo končno prišel v Ljubljano prav na dan konca vojne 9. maja 1945.

Po vrnitvi je nadaljeval šolanje in bil med prvimi študenti arheologije v Ljubljani. Po diplomi leta 1952 se je zaposlil kot kustos[147] arheološke zbirke v Pokrajinskem muzeju v Mariboru. Raziskoval je vsa arheološka obdobja (prazgodovino in rimsko dobo). Z dokumentiranjem podravskih in pomurskih arheoloških najdišč je veliko prispeval k dokumentiranju krajevne in pokrajinske zgodovine. Leta 1985 ni mogel več na teren, ker mu je bolezen poškodovala oči. Da se ne bi izgubilo njegovo raziskovalno delo, je začel izdajati tipkopisne knjižice, s katerimi je želel ohraniti vedenje na svoje terenske ugotovitve in spoznanja.

Stanko Pahič je umrl 16. decembra 2003 v Mariboru.

Dela: *bibliografija S. Pahiča je tako bogata, da jo je tukaj nemogoče našteti. Med leti 1950–2003 je izšlo veliko število njegovih monografij, strokovnih člankov in razprav, knjižnih in drugih poročil ter časopisnih člankov • knjiga Dolgo potovanje v Ljubljano, Spomini prekomorca. Logatec, 1999.*

Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, april 2018 • Avtorji prispevkov, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 587 • Curk–Mikl, Iva: Pahič, Stanko, Enciklopedija Slovenije 8, Nos–Pli, Ljubljana, 1994, str. 220 • Gabrovec, Stane: In memoriam Stanko Pahič (1924–2003), Arheološki vestnik, št. 55, ZRC SAZU, Ljubljana, 2004.*

Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

PAJ, Karel – Tarzan (1918–1945)

* 3. november 1918 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 17 marec 1945 • Andraž nad Polzelo (občina Polzela)

Poklic ali dejavnost: *glasbenik • mobiliziranec v nemško vojsko • udeleženec NOB*

Karel Paj se je rodil 3. novembra 1918 očetu Francu, železničarju, in materi Dominiki Gerdovič. Imel je mlajšo sestro Albino Paj in polbrata →Gerdovič Bruna. Kot šolar je pomagal staršem tako, da je med poletnimi počitnicami kot pikolo (natakarski vajenec) v kolodvorski restavraciji na Pragerskem potnikom na vlakih, ki so stali na postaji, ponujal pijačo.

Po končani osnovni in srednji šoli se je vpisal na vojaško glasbeno šolo in jo tudi zaključil.

Po nemškem napadu na Jugoslavijo 6. aprila 1941 in hitrem razpadu jugoslovanske vojske je prišel domov na Pragersko. Zaposlil se je v obračunski službi železnice na postaji Pragersko. Julija 1944 je bil mobiliziran v nemško vojsko. Že avgusta je kar s straže v avstrijskem Gradcu s sokrajanom, železničarjem Feliksem Vindišem, pobegnil domov, da bi se pridružil partizanom. Z dvema brzostrelkama in pištolo, kar je Paj ukradel nemški vojski, sta uspešno prišla na Pohorje, kjer si je Paj nadel partizansko ime Tarzan. Kot obveščevalec Obveščevalnega centra Pohorje, obveščevalne točke 1C, je bil že po nekaj tednih na Pragerskem, z nalogo zbirati vojaške in druge informacije ter jih po radijski zvezi pošiljati v center. Skrival se je v stanovanju Cvetke Šegula, žene izgnanega nekdanjega šefa postaje Pragersko Leopolda Šegule. V stanovanju Šegulovih je bila namreč pomembna partizanska in obveščevalna

javka. Pošto in obveščevalne podatke sta do prihoda Karla Paja do naslednje javke bližje Pohorju prenašala Cvetka Šegula in njen 14-letni sin Rado.
Paja so oskrbeli z daljnogledom in manjšo angleško radijsko oddajno postajo v kovčku. Med enim od zavezniških napadov na Pragersko je eno od nizko letečih letal z rafalom iz mitraljeza zadelo skozi okno tudi stanovanje Šegulovih. Ko je po napadu nemška komisija prišla ocenjevat škodo, je bil v omari skrit Karel Paj z radijsko postajo med koleni. Na srečo jih je Šegulova pregovorila, da omare ni treba odpirati, saj je bila škoda dovolj dobro vidna tudi z zunanje strani. Paj je po prestanem strahu še isto noč zamenjal skrivališče. Za nekaj dni je odšel v Stari Log, nato se je vrnil na Pragersko, tokrat v gostilno Finžgar k Slavinčevim.
Sredi marca 1945 so Karla Paja premestili v godbo Šercerjeve brigade. Z dvema spremljevalcema se je 17. marca odpravil na zborno mesto nad Šoštanjem. Pri Andražu so padli v nemško zasedo. Spremljevalca sta naglo skočila s poti v grmovje in se rešila, Paja pa je stres paraliziral, za hip je okleval in pokosili so ga streli. Ni znano, kje je pokopan.
Pionirski odred OŠ Pragersko se je imenoval po Karlu Paju, ulica, ki pelje mimo šole, se še danes imenuje po njem.
Viri: *Munda, Mirko: Polbrata Karel Paj in Bruno Gerdovič, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 116–127.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 118.*

PAJTLER, Franc (1941–2009)

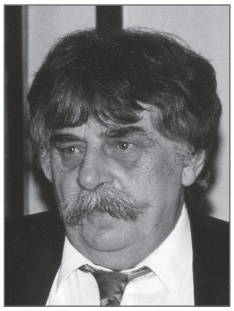

⁎ 6. november 1941 • Rače (občina Rače – Fram)
† 6. avgust 2009 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *zbiratelj • publicist*
Franc Pajtler se je rodil 6. novembra 1941 v Račah, leta 1976 pa se je preselil na Pragersko. Po poklicu je bil tehnični risar. Nekaj časa je bil zaposlen v Nemčiji, kjer se je tudi začel ukvarjati z zbiranjem fosilov.[148] Nato se je zaposlil v Tovarni avtomobilov (TAM) Maribor, kjer je bil nekaj časa tudi predsednik sindikata. Pred odhodom v pokoj je bil zaposlen v Zavodu za kulturo (ZZK) Slovenska Bistrica, kjer je tudi dočakal upokojitev.
Večini ljudi je bil znan kot priznan zbiratelj različnih stvari, predvsem fosilov in kamnin, zgodovina pa ga bo pomnila tudi kot avtorja večih knjig. Zbiral je tudi veliko drugega: glažutarske[102] izdelke, petrolejke, molitvenike, stare razglednice, stare dokumente, stare knjige, gumbe, ipd.
V bistriškem gradu so postavljene naslednje njegove zbirke: *Zbirka molitvenikov, Zbirka fosilov in mineralov, Minerali nekdanje skupne občine Slovenska Bistrica, Kamnine Pohorja* in *Zbirka petrolejk*; na predstavitev pa čaka še njegova zbirka glažutnega stekla.
Dve leti je bil tudi predsednik Društva ljubiteljev mineralov in fosilov Slovenije.
Franc Pajtler je umrl 6. avgusta 2009 na Pragerskem.
Dela: *Rače in okolica skozi stoletja I. Rače, 1993 • U. J. Paulič – Sadonik: posebnež z Lovrenca na Pohorju. Ruše, 1997 • 750 let župnije Sveti Štefan na Spodnji Polskavi. Spodnja Polskava, 1999 • Minerali občin Slovenska Bistrica in Oplotnica. Slovenska Bistrica, 2003 • Pragersko skozi čas. Pragersko, 2006 • Rače in okolica skozi stoletja II. Rače, 2008 • 750 let župnije Sveti Štefan na Spodnji Polskavi. Spodnja Polskava, 2009 • številni članki v strokovni literaturi.*
Viri: *Podgoršek, Vilijem: V spomin Francu Pajtlerju, Društvene novice Društva prijateljev mineralov in fosilov Tržič, Tržič, 2009 • arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

PARMA, Viktor (1858–1924)

⁎ 20. februar 1858 • Trst (Italija)
† 25. december 1924 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *pravnik • skladatelj*
Viktor Parma se je rodil 20. februarja 1858 v Trstu v Italiji.
V slovenski glasbi ima pomembno mesto predvsem zaradi svojih oper in operet. Je avtor

prve slovenske izvirne romantične opere v treh dejanjih *Urh, grof celjski* in še štirih drugih. Po upokojitvi se je preselil na Dunaj (Avstrija), z razpadom Avstrije pa je postalo bivanje na Dunaju vedno težavnejše, zato ga je leta 1920 k sebi povabil zakupnik pragerske kolodvorske restavracije France Dolničar. Na Pragerskem je bil namreč takrat asistent Južne železnice skladateljev sin Bruno.
Viktor Parma je umrl 25. decembra 1924 v mariborski bolnišnici. Pokopan je v Ljubljani.
Dela: *Urh, grof celjski – prva v celoti komponirana slovenska zgodovinska romantična opera v treh dejanjih, 1895 • Ksenija – opera v enem dejanju, 1896 • Stara pesem – opera v enem dejanju, 1897 • Zlatorog – opera v treh dejanjih, 1919 • Pavliha – komična opera v treh dejanjih; dokončal jo je Ivan Muhvić.*
Viri: *Munda, Mirko: Kraj in krajani, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 52 • Premrl, Stanko: Parma, Viktor, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi404907/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-47O4D69Y.*

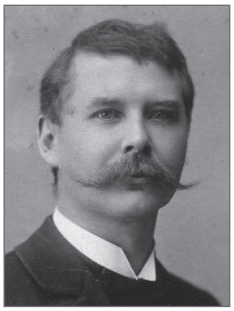

PASCHER, Hans (1858–po 1945)
* 19. junij 1858 • St. Margarethen (Gradiščanska, Avstrija)
† po 1945 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *arhitekt*
Hans Pascher, arhitekt, se je rodil 19. junija 1858 v kraju St. Margarethen pri Eisenstadtu na Gradiščanskem (Avstrija). Po očetu je bil potomec stare rodbine stavbarjev, po materi rodbine kamnosekov.
Po končani realki[35] v Oedenburgu (Avstrija) je odšel v uk k stavbeniku Francu Schlöglu na Dunaj (Avstrija), kjer je postal leta 1877 pomočnik in bil leta 1880 sprejet v specialno šolo prof. Friderika barona Schmidta na dunajski akademiji.
Za Slovensko Bistrico je izdelal načrte za zvonik, na našem območju pa so po njegovih načrtih izdelani še ž. c. z župniščem v Čadramu in veliki oltar v ž. c. Poljčanah.
Pacher je bil zadnjih 20 let pred 2. svetovno vojno eden na Slovenskem najbolj zaposlenih arhitektov. Delal je v zgodovinskih slogih, zlasti v novogotskem in novorenesančnem. Novih vrednot ni ustvaril, vrednost njegovih del je predvsem v solidni obrtniški izdelavi.
Hans Pascher je umrl po letu 1945 v Mariboru.
Dela: *v Sloveniji so po njegovih načrtih postavili cerkve sv. Pavla pri Preboldu, v Žalcu, Cirkovcah, Čadramu (z župniščem), Dolu, Št. Andražu pri Gorici, Rifenberku, Pevmi, na Viču (z župniščem), na Tanzenbergu pri Gospe Sveti, v Rajhenburgu, pri Sv. Juriju v Prekmurju • naredil je načrte za zvonike v Slovenski Bistrici, pri Sv. Petru pri Radgoni, Sv. Lovrencu pri Mariboru • naredil je tudi načrte za notranjo opremo cerkva v Rajhenburgu (vse), pri Sv. Križu pri Ljutomeru (veliki oltar in prižnica), Poljčanah (veliki oltar), Studencih pri Mariboru (veliki oltar in prižnico), usmiljenih bratov v Kandiji (oltar), Jarenini (veliki oltar), Marijine cerkve v Celju (veliki oltar, v Lendavi (oltar), Št. Andražu pri Gorici (vse), cerkve šolskih sester v Mariboru (veliki oltar) • njegovi so načrti za šoli v Jarenini in šolskih sester v Mariboru, za mestno kopališče v Ljubljani in za več nagrobnikov v Mariboru.*
Viri: *Stelè, Francè: Pascher, Hans, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi405205/.*
Foto: *pridobljeno s https://i.pinimg.com/originals/da/e3/76/dae376a0b47d8e7a695eef6e375c318b.jpg.*

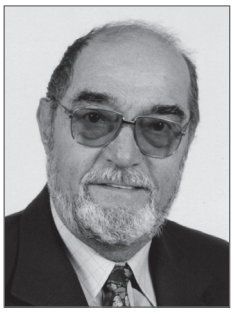

PEČNIK, Dušan (1933–2010)
* 17. junij 1933 • Maribor
† 27. maja 2010 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *glasbenik • kapelnik • kulturni delavec*
Dušan Pečnik se je rodil 17. junija 1933 v Mariboru.
Po osnovni šoli je končal Vojaško glasbeno šolo v Zagrebu in na Trsatu (oba Hrvaška). Prvo

zaposlitev je dobil leta 1950 kot vojaški godbenik v Titovi gardi,[149] zatem pa je nadaljeval z igranjem v Zemunu (Srbija). Polnih deset let je bil pomočnik dirigenta vojaške godbe v Mostarju (Bosna in Hercegovina), leta 1962 pa se je zaposlil kot solist-fagotist v godbi milice v Ljubljani. Leta 1963 se je zaposlil v Slovenskih Konjicah kot učitelj pihal in trobil ter postal kapelnik[119] tamkajšnje godbe na pihala, leta 1967 pa se je zaposlil na OŠ Pohorskega bataljona v Oplotnici kot učitelj glasbene vzgoje in tam služboval enajst let, od tega pet let kot pomočnik ravnatelja. V tem času je ustanovil moški in ženski pevski zbor ter mladinski in mlajši mladinski pevski zbor. Poleg tega dela je deloval tudi na Temeljni izobraževalni skupnosti občine Slovenska Bistrica, kjer je bil predsednik aktiva glasbenih pedagogov v letih 1967–78. V tem času so začeli tudi z občinskimi revijami otroških, mlajših mladinskih in mladinskih pevskih zborov. Leta 1970 je postal član izvršnega odbora Kulturne skupnosti občine Slovenska Bistrica, dve leti pozneje je začel delovati v Združenju pihalnih orkestrov Slovenije, kjer je bil od leta 1982–84 podpredsednik, v času od 1984–92 pa še predsednik današnje Zveze slovenskih godb.
Leta 1974 postal kapelnik godbe na pihala tovarne Impol, ki je pod njegovim vodstvom iz 17-članske narasla na 52-člansko godbo na pihala. V času njegovega vodenja je godba osvojila številna državna, republiška, občinska in druga odličja, kakovostno so napredovali med 40 najboljših od skupno 117 godb v Sloveniji.
Leta 1978 se je zaposlil kot tajnik Izobraževalne skupnosti občine Slovenska Bistrica, kar je delal vse do upokojitve leta 1986.
Od leta 1978–94 je bil predsednik Zveze kulturnih organizacij (ZKO; danes Zveza kulturnih društev, ZKD, op. S. Husu) občine Slovenska Bistrica. V tem času je postal tudi mentor mlajšim dirigentom na področju celotne Slovenije.
Dušan Pečnik je umrl 27. maja 2010 v Mariboru.
Priznanja: *leta 1993 je prejel Priznanje občine Slovenska Bistrica • za svoje delo je 16. novembra 1996 prejel Galusovo listino.*
Viri: *informatorka: Pečnik, Dragica, žena, Slovenska Bistrica, oktober 2018.*
Foto: *album Dragice Pečnik.*

PELKO, Josip (1881–1962)

* 1881 • Kostrivnica (občina Rogaška Slatina)
† 1962 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *urar • fotograf*
Josip Pelko, urar in fotograf, ki je deloval v Slovenski Bistrici v času med obema vojnama, se je rodil leta 1881 v kmečki družini v Kostrivnici v občini Rogaška Slatina.
Bil je član Zadruge fotografov v Ljubljani, kjer je na seznamu članov pod tek. št. 110, z dne 16. novembra 1929. Verjetno pa je opravljal fotografski poklic že pred tem datumom. Na podlagi obrtnega zakona iz leta 1931 je prejel nov obrtni list z dne 17. marca 1931.
Sprva se je učil spretnosti pri obnovi cerkvenih fresk[68] in oltarjev, pozneje pa se je v Šmarju pri Jelšah izučil urarske obrti. Urarsko obrt je najprej opravljal v Poljčanah, nato v v Mariboru, nakar je bil vse od leta 1907 urar Slovenski Bistrici.
Fotografija mu je bila dodatna dejavnost, uradno dovoljenje je imel le za pokrajinsko fotografijo, kar dokazuje ohranjena legitimacija z dne 20. januarja 1933. To pomeni, da ni imel ateljeja za portretiranje.
Sicer pa je Pelko izdeloval stoječe stenske ure in razna specialna orodja. Izdelal je tudi maketo ure v obliki gradu. Notranjost je predstavljala miniaturen interier urarske delavnice. Na ohišje je pritrdil figure, ki so se premikale ob različnih časovnih intervalih. Postavljena je bila v izložbi njegove urarske delavnice na Glavnem trgu (sedaj Trg svobode, op. S. Husu) in bila prava zanimivost za Bističane, predvsem za otroke.
Josip Pelko je umrl leta 1962 v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *za izdelavo specialnih orodij je prejel leta 1956 posebno priznanje od mariborske obrtne zbornice.*
Viri: *informatorji: družina Pelko, Slovenska Bistrica, junij 2017 • Kambič, Mirko: Fotografi*

– kronisti bistriške preteklosti, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 187 • Hohnec, Tanja: Obrt in način življenja obrtnikov v 20. stoletju, raziskovalna naloga, Slovenska Bistrica, 2001, str. 22–25.
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 187.*

PERNAT, Simon (1801–1888)
* 1801 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 1888 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • kmet • gostilničar • organist*
Simon Pernat se je rodil leta 1801 na Spodnji Polskavi kot sin tkalca.
S sedemnajstimi leti je postal učitelj. Poučeval je v Šentjurju pri Celju, na Ponikvi, v Zibiki, Majšperku, na Vranskem in v Pliberku. Leta 1821 je začel poučevati na Zgornji Polskavi. Že prvo leto so pohvalili njegovo uspešno delo, leta 1924 je veljala njegova šola za zelo vzorno. Takrat je poučeval 45 dečkov in 32 deklet in v nedeljski šoli[150] 8 fantov in deklet.
Skoraj vsa šoloobvezna mladina je obiskovala pouk. V višji oddelek je odrejal sposobne dvakrat letno.
V učilnici je leta 1837 popisal kateder, 16 štirisedežnih klopi, 4 stole, omaro, 27 črnilnikov, nož za peresa, 2 tabli, gobo, 2 črkovni tabeli in zapisnik. Že drugič je začel slovensko nedeljsko šolo za začetnike. Tako se je leta 1830 že začel podpisovati mesar, leta 1836 prvi kmet, vsi drugi so se še podkriževali. Leta 1847 je okrajnemu šolskemu nadzorniku – slovenjebistriškemu dekanu[45] – poslal seznam 46 otrok, ki niso obiskovali šole, najbolj iz Gabrnika in Bukovca. Leta 1849 je nadzornik poročal, da so v zgornjepolskavski šoli otroci nadarjeni, veselih obrazov, najboljši v slovenjebistriškem novem okraju.
Svojo slovensko narodno zavest je izpričal leta 1825 z zasaditvijo lipe pred šolo (ker se je posušila, so jo 2. novembra 2016 posekali, op. S. Husu). Sicer pa je nemščino poučeval mnogo bolj kot slovenščino.
Leta 1831 se je poročil z vdovo gostilničarko.
Do leta 1852 je bil hkrati organist, cerkovnik in občinski pisar. Tega leta se je odločil za kmetovanje in gostilničarstvo.
Zgornjepolskavska šola ni samo izobraževala in vzgajala nove rodove, temveč je medsebojno zbliževala otroke sicer zelo razpršenega šolskega okoliša.
Simon Pernat je umrl leta 1888 in je pokopan na Zgornji Polskavi.
Viri: *Koropec, Jože: Polskavska zemljiška gospostva, Časopis za zgodovino in narodopisje, št. 1, Maribor, 1980, str. 59–60.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

PEŠAK, Anton (1932–2013)
* 12. junij 1932 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
† 14. december 2013 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • kulturni delavec*
Anton Pešak se je rodil 12. junija 1932 na Vrholah pri Slovenskih Konjicah.
Po končani osnovni šoli v Slovenski Bistrici se je vpisal na srednjo šolo v Mariboru in nato na Pedagoško akademijo v Ljubljani ter postal učitelj razrednega pouka.
Poklicno pot je pričel kot učitelj v Stojnem selu pod Donačko goro (sedaj Sv. Florijan, občina Rogaška Slatina, op. S. Husu). V letih 1954–70 je delal na osnovni šoli v Socki (občina Vojnik; upravitelj osnovne šole, ki je leta 1964 postala podružnična osnovna šola) in bil od leta 1970–91 upravitelj na Podružnični osnovni šoli (POŠ) Nova Cerkev.
Poleg šolskih obveznosti je skrbel za organizacijo pestrih obšolskih dejavnosti in za povezovanje šole s krajem. Kot režiser je vsako leto v Socki in v Novi Cerkvi pripravil novo igro, skrbel pa je tudi za kulturni razvoj kraja.
Bil je med ustanovitelji Moškega pevskega zbora Tone Tomšič Nova Cerkev (1972), pri katerem je deloval kot pevec in tajnik zbora (1972–78) ter dvakratni predsednik zbora

(1978–98 in 2001–09). Pešak ni bil le idejni vodja zbora, pač pa tudi njegova gonilna sila. Anton Pešak je umrl 14. decembra 2013 v Mariboru.
Priznanja: *poleg številnih priznanj je prejel tudi red dela s srebrnim vencem (1972) • srebrno Gallusovo značko • nagrado Javnega sklada za kulturne dejavnosti • ob svoji 80-letnici, leta 2012 pa je prejel najvišje priznanje Občine Vojnik – zlati vojniški grb za neumorno, vestno in požrtvovalno delo na področju šolstva, kulture in humanitarne dejavnosti.*
Viri: *Sreš, Lea: Pešak, Anton, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/pesak-anton/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/slir/w800-h1057-c800x1057/wp-content/uploads/2020/01/celjskozasavski-Img_00001752.gif .*

PETROVIČ, Franc (1920–1941)

* 14. februar 1920 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 16. oktober 1941 • Kraljevo (Srbija)
Poklic ali dejavnost: *trgovski pomočnik*
Franc Petrovič se je rodil 14. februarja 1920 na Spodnji Polskavi.
Kot trgovskega pomočnika v Dravogradu so ga skupaj z družino trgovca Remica izgnali v Jagodino (Svetozarevo, Srbija).
Kot talca so ga ustrelili[258] 16. oktobra 1941 v Kraljevu (Srbija).
Viri: *Penič, Lojze: Petrovič, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 48.*

PETROVIČ, Mihael (1910–?)

* 25. julij 1910 • Križevci pri Varaždinu (Hrvaška)
† ni znano • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *delavec*
Mihael Petrovič, delavec, se je rodil 25. julija 1910 v Križevcih pri Varaždinu (Hrvaška).
Živel je v Visolah (občina Slovenska Bistrica).
Nemci so ga konec jeseni leta 1944 prijeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Petrovič, Mihael, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 48.*

PIGRATO, Peter Anton (16. stoletje)

aktiven med leti 1558 in 1593
Poklic ali dejavnost: *arhitekt • gradbenik*
Peter Anton Pigrato, arhitekt, gradbenik in tržan v Konjicah, je prišel na Štajersko iz Italije. Prvič je mojster omenjen kot gradbeni polir[151] Valentina Trevana spomladi leta 1558.
11. decembra 1579 je v Žalcu sklenil pogodbo za zidavo protestantske cerkve. Predložil je model, ki so ga komisarji odobrili: okrogla stavba z gotskimi oporniki in gotsko zaključenim svetiščem, renesančnimi portali in okroglimi okni. Zidali so jo leta 1582 v Spodnji Ložnici pri Slovenski Bistrici.
Že po začetku devetdesetih 16. stoletja let se Pigrato ne omenja več, kar kaže na to, da je v tem času morda že umrl.
Dela: *številna obzidja in utrdbe; prenova gradu v Radljah • protestantska cerkev v Spodnji Ložnici • protestantska cerkev v Gočah pri Žalcu.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Pigrato, Peter Anton, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 66 • Steska, Viktor: Pigrato, Peter Anton, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi423561/ • Pahor, Daša: Protestantska cerkev v Govčah pri Žalcu, Zbornik za umetnostno zgodovino, št. 41, str. 59–93. Ljubljana, 2005.*

PIRKMAYR, Josip (1810–1873)

* 6. april 1810 • Ljubljana
† 13. november 1873 • Zabukovje (občina Sevnica)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • pisec*
Josip Pirkmayr, duhovnik, se je rodil 6. aprila 1810 v Ljubljani.
Leta 1832 je bil posvečen v duhovnika. Kot kaplan in župnik je služboval v več krajih na Koroškem in slovenski Štajerski, med leti 1845–64 pa je bil župnik na Zgornji Polskavi.
Josip Pirkmayr je bil sodelavec *Drobtinic*[11] že od njihovega prvega letnika.
Umrl je 13. novembra 1873 v Zabukovju nad Sevnico.
Viri: *Gradišnik, Stane: Pirkmayr, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 67 • Kovačič, Fran: Pirkmayr, Josip, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi429279/.*

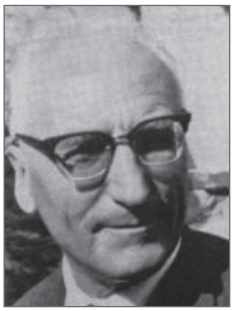

PIRNIK, Makso (1902–1993)

* 28. avgust 1902 • Preloge (občina Slovenska Bistrica)
† 12. avgust 1993 • Šempeter pri Gorici (občina Šempeter – Vrtojba)
Poklic ali dejavnost: *skladatelj • zborovodja • kulturni delavec • udeleženec NOB*
Makso Pirnik se je rodil 28. avgusta 1902 na Prelogah (občina Slovenska Bistrica) in bil med tistimi Osterčevimi učenci, ki so ob učitelju spoznavali pomembnosti mladinskega petja pri nas. Predvojne čase je preživel v rudarskem Trbovlju, kjer je kmalu postal eden od najprizadevnejših zborovodij, ne le organizacijsko, temveč tudi programsko-idejno. Takšnega so poznali vsi v Društvu pevovodij mladinskih zborov, kjer je hkrati s svojimi tovariši – Osterčevimi učenci – polnil strani pesmaric za mladinske zbore.
Pirnik je bil vnet organizator, dober zborovodja in skladatelj ter programsko napreden glasbenik. Bil je pojem mladinskega glasbenega javljanja pri nas pred vojno in je pooseblja najnaprednejše dosežke na tem področju.
Pirnik in vsa njegova generacija je poleti in v zgodnji jeseni leta 1943 odšla v partizane in tam nadaljevala, kar so na mladinskem glasbenem polju dosegli v preteklih 30. letih. To njihovo delo je dalo neprecenljive rezultate. Dejstvo je, da nikjer v Evropi ni nihče ob eskalaciji fašističnega in nacističnega nasilja, ki je ohromilo tudi glasbeno ustvarjanje, ob takšnih pogojih glasbeno deloval in celo posegal na področje komornega muziciranja. Prav to pa se je zgodilo pri nas. V letih od 1943–45 je dvanajst skladateljev ustvarilo nad 50 samospevov. Ustvarjalen je bil Makso Pirnik tudi po vojni.
Makso Pirnik je umrl 12. avgusta 1993 v Šempetru pri Gorici. Pokopan je v Tolminu.
Dela: *številne glasbene zbirke pesmi za mladinske in otroške zbore • samospevi – 100 zborovskih skladb.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Pirnik, Makso, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 68 • Bratuž, Lojzka: Pirnik, Makso, Primorski slovenski biografski leksikon, 12. snopič, Gorica, 1986, str. 9–10.*
Foto: *pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Makso_Pirnik#/media/Slika:Makso_Pirnik_1967.jpg.*

PITSCHL, Rosa (1861–1943)

* 5. avgust 1861 • Slovenska Bistrica
† 17. december 1943 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *založnica • knjigarnarka*
Rosa Pitschl se je rodila 5. avgusta 1861 v Slovenski Bistrici. Oče je bil pečar in lončar. Na steni njene rojstne hiše na Glavnem trgu (danes Trg svobode, stavba zraven TIC-a, op. S. Husu) je imela lončarska družina njenega očeta vgrajeno pečnico (znak obrti), ki je vidna še danes. V Slovenski Bistrici je delovala od konca 19. stoletja do 2. svetovne kot lastnica knjigarne in založnica.
Svoj lokal je imela v sedanji Kolodvorski ulici (v hiši levo od sedanje trgovine Strnad, op.

S. Husu). Bila je ena najpomembnejših založnic Avstro-Ogrske monarhije.[14] Sama se sicer s fotografijo ni ukvarjala, je bila pa založnica številnih slovenjebistriških razglednic, ki so jih posneli bistriški in drugi fotografi, med njimi eden najpomembnejših fotografov pred 1. svetovno vojno in po njej Franz Erben (1873–1934).
S svojimi izdajami razglednic Slovenske Bistrice in okolice je pomembno prispevala k ohranitvi zgodovinske podobe mesta in okolice v tistih časih.
Bila pa je zelo pronemško usmerjena.[32] O tem priča tudi podatek (po pogovoru s starejšimi Bističani, op. S. Husu), da ni prenesla niti, da bi se otroci, čeprav slovenski, med igro na ulici pogovarjali slovensko in jih je v takem primeru takoj razgnala.
Rosa Pitschl je umrla 17. decembra 1943 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopana.
Viri: *informator: Ozimič, Maks, Slovenska Bistrica, november 2015 • Pokrajinski arhiv Maribor • Fotografska družina Čerič, katalog razstave, Slovenska Bistrica, 2016, str. 13.*
Foto: *album Maksa Ozimiča.*

PLIBERŠEK, Franc (1934–2015)

⁎ 14. september 1934 • Kalše (občina Slovenska Bistrica)
† 28. avgust 2015 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj OŠ Šmartno na Pohorju • društveno-kulturni delavec*
Franc Pliberšek se je rodil 14. septembra 1934 v Kalšah nad Zgornjo Polskavo.
Osnovno šolo je obiskoval na Šmartnem na Pohorju in na Zgornji Polskavi, nižjo gimnazijo pa v Slovenski Bistrici. Leta 1956 je končal Učiteljišče v Mariboru.
Med leti 1956–68 je z vmesno prekinitvijo zaradi služenja vojaškega roka v Bileči (Bosna in Hercegovina) deloval kot učitelj v šoli v Stopercah v Halozah, v Rušah, na Smolniku in na Šmartnem na Pohorju, kjer je od →Vidmar Avgusta prevzel mesto ravnatelja. To delo je opravljal do upokojitve leta 1995. Ukinil je kombiniran pouk in organiziral popolno osemletko. Za ukinitev dvoizmenskega pouka je od občinskih oblast izposloval potrebna finančna sredstva za preureditev vaškega zadružnega doma v šolske prostore, kjer so pridobili štiri nove učilnice, šolsko kuhinjo z jedilnico in upravne prostore, kasneje pa še za izgradnjo nove in sodobne šole. Odprtje nove šolske zgradbe je bilo leta 1982.
Vsa ta leta je skrbel za povezovanje šole z lokalno skupnostjo in pomagal pri razvoju Šmartnega na Pohorju. En mandat je bil tudi predsednik krajevne skupnosti. Angažiral se je za ureditev makadamskih cest v kraju in za gradnjo krajevnega telefonskega omrežja. Bil je tajnik Prostovoljnega gasilskega društva (PGD) v kraju in dolgoletni predsednik Kulturo-umetniškega društva (KUD) Šmartno na Pohorju. Pod njegovim okriljem so delovale sekcije Frajhajmska godba (→Jurič Simon), tamburaška skupina, ljudske pevke, folklorna skupina, gledališka skupina, ljudski pevci Vaberški fantje in ljudski godec, samouk, →Sernc Hinko.
Angažiral se je pri organizaciji večletnega regijskega srečanja ljudskih pevcev in godcev.
Pliberšek se je leta 1975 preselil s Šmartnega na Pohorju v Slovensko Bistrico.
Umrl je 28. avgusta 2015 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informatorka: Pliberšek, Dragica, žena, Slovenska Bistrica, januar 2018 • šolska kronika OŠ Šmartno na Pohorju • Repnik, Jožica: V spomin Francu Pliberšku, Tednik Panorama, št. 38. Slovenska Bistrica, 2015.*
Foto: *album Dragice Pliberšek.*

PODRIČNIK, Štefan (1922–1988)

⁎ 1922 • Mežica
† 1988 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *direktor Impola • poslanec skupšine SRS • mobiliziranec v nemško vojsko*
Štefan Podričnik se je rodil leta 1922 v Mežici na Koroškem.
Osnovno in srednjo ekonomsko šolo je obiskoval v Mežici. Poleg osnovne šole je končal tudi nižjo glasbeno šolo za violino.
Po končani srednji šoli se je zaposlil v rudniku svinca v Mežici. Po okupaciji Kraljevine

Jugoslavije leta 1941 je bil mobiliziran v nemško vojsko. Leta 1942 je bil ranjen in so mu amputirali desno roko. Po okrevanju se je leta 1944 ponovno zaposlil v rudniku Mežica.
Službeno je sodeloval s predstavniki gospodarskega ministrstva v Beogradu (Srbija), ki so mu ponudili zaposlitev in izobraževanje na področju barvne metalurgije. Ponudbo je sprejel in bil zaposlen v Beogradu do leta 1951.
Februarja tega leta je bil po političnem dekretu postavljen za direktorja tovarne Impol v Slovenski Bistrici, kamor se je tudi preselil s svojo družino. Bil je najmlajši direktor v Sloveniji v tistem času. Impol je po svojem dolgoročnem planu razvoja tehnološko in investicijsko razvijal. V času njegovega direktorovanja je Impol izvedel prehod iz predelave bakra na predelavo aluminija.
Direktor Impola je bil 23 let, vse do leta 1974, ko ga je na tem mestu zamenjal Jože Kavkler. Po odhodu iz Impola je bil do upokojitve direktor Interprogresa v Frankfurtu (Nemčija).
Ob delu je študiral na ekonomski fakulteti v Ljubljani, vendar študija ni zaključil. Tekoče je govoril nemško, rusko in angleško, da je lahko komuniciral s poslovnimi partnerji v tujini. Bil je pravi deloholik, saj je delal tudi po 16 ur na dan.
Od leta 1969–73 je bil poslanec skupščine Socialistične republike (SR) Slovenije.
Štefan Podričnik je umrl leta 1988 v Mariboru, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informatorka: Medvešek, Majda, hči, Maribor, november 2019.*
Foto: *album Majde Medvešek.*

PODVRŠNIK, Anton (1897–?)

⁎ 22. maj 1897 • Šmartno na Pohorju (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *učitelj • šolski upravitelj v Zrečah • društveno-kulturni delavec • udeleženec NOB*
Anton Podvršnik se je rodil 22. maja 1897 na Šmartnem na Pohorju očetu krojaču in materi šivilji. Mati mu je umrla, ko je bil star 5 let.
Štiri razrede osnovne šole je obiskoval na Šmartnem na Pohorju in osem razredov v Ivniku (avstrijska Štajerska). Septembra 1913 je začel opravljati pripravništvo, leta 1914 pa je začel študij na učiteljišču v Mariboru.
Jeseni 1915 so ga vpoklicali v avstro-ogrsko armado. Poslan je bil na soško fronto, kjer je bil hudo ranjen in bil 10. maja 1918 kot invalid odpuščen iz vojske.
Po koncu 1. svetovne vojne je nadaljeval študij v Mariboru in ga julija 1920 zaključil. Od leta 1921–27 je služboval kot učitelj in upravitelj na enorazredni šoli v Sv. Vidu pri Mislinji, nato pa kot šolski upravitelj na Šmartnem na Pohorju, kjer je prenovil dotrajano šolsko poslopje. Dvignil je tudi šolski obisk učencev s 65% na 80%.
1. marca 1936 je bil kot politični osumljenec premeščen na Skomarje (občina Zreče), kjer je oktobra 1937 zbolel za hudo pljučnico. Od 1. avgusta 1938 je služboval kot učitelj na zreški osnovni šoli.
Poročen je bil z Alojzijo Britovšek, s katero sta imela dva otroka: Slavico in Borisa.
Podvršnik je bil v času svojega službovanja tudi zelo kulturno in društveno aktiven. V Sv. Vidu je vodil pevski zbor, sadjarsko-vrtnarsko društvo, na Šmartnem je vodil sokolsko[40] četo, v Zrečah pa je bil gospodar sokolskega društva, tajnik sadjarsko-vrtnarskega društva in mlečni kontrolor živinorejsko-selekcijskega društva.
1. aprila 1941 je bil vpoklican v Vojsko Kraljevine Jugoslavije in bil po njenem razpadu 10. aprila odpeljan v Celje, v nemško ujetništvo, kjer je bil zaprt do decembra 1941.
Od prvega februarja 1942 do svojega odhoda v partizane aprila 1945 je služboval kot skladiščnik surovega materiala v tovarni kovanega orodja v Zrečah. Leta 1945 je nastopil službo kot začasni šolski upravitelj na Kunigundi (Gorenje pri Zrečah). 16. januarja 1946 je bil imenovan za šolskega upravitelja v Zrečah, kar je ostal do upokojitve leta 1959.
Viri: *Gorjup, Alenka – Lorger, Jolanda: Podvršnik, Anton, Zgodovinski pregled šolstva v Zrečah, Ravnatelji, 200 let šolstva na Zreškem, Zreče, 2015, str. 52.*
Foto: *200 let šolstva na Zreškem, Zreče, 2015, str. 131.*

POGAČNIK, Mihael (18. stoletje)

izpričan med leti 1709 in 1735

Poklic ali dejavnost: *kipar • rezbar*

Mihael Pogačnik je bil iz družine kiparjev, delujočih v Slovenskih Konjicah. Mihael je bil vodilna moč te delavnice. Njegova dela predstavljajo najbolj poljudno obarvano rezbarstvo baroka na slovenskem Štajerskem in so raztresena po njegovem dobršnem delu.

Vsa dela na Bistriškem so mu le pripisana: veliki Mihaelov oltar v ž. c. sv. Mihaela na Črešnjevcu; stranska oltarja v p. c. sv. Treh kraljev na Pohorju; veliki oltar v p. c. sv. Urha na Urhu na Pohorju; rožnovenski oltar v stranski kapeli ž. c. sv. Treh kraljev v Studenicah. Izdelal je tudi lesen kip sv. Nepomuka, ki je krasil vogalno nišo hiše na Trgu Alfonza Šarha, ob mostu čez potok Bistrica. Kip je bil pred mnogimi leti snet ob obnovi pročelja hiše. Zavod za kulturo Slovenska Bistrica je dal kip restavrirati, kasneje pa je bil vrnjen sedanjim lastnikom omenjene hiše.

Mihael Pogačnik je umrl najverjetneje po letu 1735.

Dela: *pripisana dela: kipi na oltarjih v Studenicah, Makolah • atiki na stranskih oltarjih v Egidijevi cerkvi v Kočnem • Mihaelov oltar na Črešnjevcu • veliki in oba stranska oltarja pri Treh kraljih na Pohorju • veliki oltar v Urhovi cerkvi na Pohorju.*

Viri: *Gradišnik, Stane: Pogačnik, Mihael, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 69 • Šerbelj, Ferdinand: Umetnostni spomeniki v občini Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 204–208.*

POLANEC, Ivan (1887–1959)

* 1. avgust 1887 • ni znano

† 8. julij 1959 • Slovenska Bistrica

Poklic ali dejavnost: *glasbenik • organist • zeliščar*

Ivan Polanec se je rodil 1. avgusta 1887 in bil znani zdravilni zeliščar.

Bil je absolvent celjske orglarske šole, pozneje dolga leta organist in mrliški oglednik v Slovenski Bistrici, bil pevovodja v raznih društvih, skratka zelo nadarjen in zaveden Slovenec.

Poleg kmetijstva se je pred vojno ukvarjal s trgovino in živinozdravstvom. Ljudje so ga radi klicali k bolni živini, h kotitvi živali itn.

Po vojni je zaslovel kot ljudski zeliščar. Zanimivo je tudi, da je bil diagnostik iridolog,[152] uporabljal pa je tudi zdravniško slušalko, stetoskop, s katerim je poslušal srce in pljuča. Bolnikom je dajal različne čaje iz zelišč, ki jih je sam mešal in pripravljal za uporabo. Ker mu je davkarija predpisala precejšen davek, je za nekaj časa prenehal delovati, pozneje pa je ponovno nadaljeval s svojim načinom zdravljenja.

Gradil je tudi mline na veter.

Ivan Polanec je umrl 8. julija 1959 v Slovenski Bistrici.

Viri: *Pertl, Eman: Razvoj zdravstva in zdravstvene službe na območju občine Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 240.*

Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

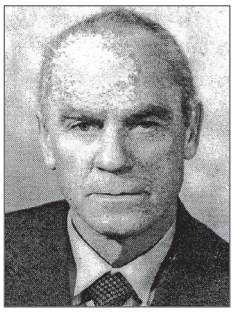

POLANEC, Lujo, prof. dr. (1922–1999)

* 1922 • ni znano

† april 1999 • Maribor

Poklic ali dejavnost: *veterinar • publicist • režiser • kulturni delavec*

Lujo Polanec se je rodil leta 1922.

Jeseni leta 1946 se je vpisal na Veterinarsko fakulteto v Zagrebu (Hrvaška) in jo uspešno končal. Zaposlil se je v Lenartu v Slovenskih goricah, leta 1966 pa se je podal v kmetijsko šolstvo. Bil je profesor na Višji agronomski šoli v Mariboru.

Med leti 1974–76 je bil predsednik Društva živilcev in prehranskih strokovnih delavcev severovzhodne Slovenije s sedežem v Mariboru.

Poleg svojega strokovnega dela se je že leta 1945 vključil v delovanje Delavsko-prosvetnega

društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica kot režiser, igralec, scenarist in kronist društva. Bil je eden prvih, ki so začeli z uvajanjem kmečkega turizma pri nas.
Lujo Polanec je umrl aprila 1999 v Mariboru.
Dela: *Metodologija znanstveno-raziskovalnega dela, 1972, 1973, 1975 • Dopolnilna študija za gorenjsko, primorsko in dolenjsko regijo • K Perspektivnemu planu razvoja in graditve klavniške industrije v SR Sloveniji, 1976/85, 1980.*
Priznanja: *priznanje zaslužni član Društva živilcev in prehranskih strokovnih delavcev severovzhodne Slovenije leta 1972 in leta 1987 • leta 1973 je prejel srebrni grb mesta Maribor • leta 1980 je prejel priznanje Zveze društev inženirjev in tehnikov Maribor.*
Viri: *50-let Društva živilskih in prehranbenih strokovnih delavcev SV Slovenije, Maribor, 2012.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

POLANEC, Vinko (1926–2004)
⁎ 22. januar 1926 • Slovenska Bistrica
† 4. marec 2004 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kovač*
Vinko Polanec se je rodil 22. januarja 1926 v Slovenski Bistrici, očetu Ivanu in mami Mariji, ki sta imela osem otrok, pet sinov in tri hčere.
Kovaštva se je izučil pri kovaču Šešku v Gaberjah v Celju, kjer je imel nad delavnico tudi sobo skupaj z drugimi vajenci, ob nedeljah pa je odhajal domov. Po končanem poklicnem šolanju je na Državni podkovski šoli v Ljubljani 9. decembra 1949 opravil še mojstrski izpit za kovača. Za praktični del zaključnega izpita je izdelal priklop za kočije. Mojstrski izpit mu je omogočal odprtje lastne obrtne delavnice.
Nadaljeval je dolgoletno kovaško tradicijo v Slovenski Bistrici in sicer na isti lokaciji, levo pred glavnim mostom čez potok Bistrica v smeri Maribora. Tu sta pred njim delovala dva kovača, podkovni in orodni: Heinrich Matuš in pred njim (najverjetneje) Alojz Matuš. Obrt je nasledil od svoje tašče Elizabete Matuš, žene takrat že pokojnega Heinricha Matuša. V delavnici mojstra Polanca je bilo v povprečju šest zaposlenih, od tega trije vajenci. Za razpihovanje kovaškega ognjišča so uporabljali meh premera 1,2 m, ki so ga poganjali ročno (vajenci in pomočniki). Kasneje so ga nadomestili z električnim ventilatorjem. Razen podkovanja konj in volov so popravljali vozove in kočije ter izdelovali dele za njih. Izdelovali pa so tudi cisterne za olje. Vse izdelke so izdelovali le po naročilu.
Mojster Polanec pa se je začel ukvarjati tudi z umetnim kovaštvom; poleg vsega ostalega je najraje izdeloval kovane ograje in okenske mreže. Pri tem delu se je zgledoval po vzorcih iz knjige, ki si jo je v ta namen kupil na Dunaju (Avstrija).
Tradicijo kovaške umetnosti je najprej nadaljeval njegov zet Stanislav Brumec, sedaj pa jo že preko petnajst let nadaljuje vnuk Aljaž Brumec.
Vinko Polanec je umrl 4. marca 2004 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka: Brumec, Danica, hči, Slovenska Bistrica, december 2020.*
Foto: *album Danice Brumec.*

POLJŠAK, Ivan (1919–?)
⁎ 25. december 1919 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *trgovski pomočnik • udeleženec NOB*
Ivan Poljšak, trgovski pomočnik, se je rodil 25. decembra 1919 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.
Že v prvih dneh okupacije so ga iskali gestapovci, vendar jim je pobegnil v Ljubljano, kjer se je vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Okupator ga je kljub temu izsledil, aretiral in interniral[259] v koncentracijsko taborišče, kjer so za njim izginile vse sledi.
Viri: *Penič, Lojze: Poljšak, Ivan, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 50.*

PONGRATZ – rodbina (18.–19. stoletje)

18.–19. stoletje
Poklic ali dejavnost: *plemiči*
Kot začetnika močne plemiške rodbine Pongratz bi lahko šteli Marka Pongratza, upravnika Attemsovih posesti, rojenega 15. januarja 1778 v Groß Sankt Florianu na avstrijskem Štajerskem, umrlega 1. februarja 1869.
Bil je prvi iz rodbine Pongratz, ki se je priselil na slovenska tla. Poročen je bil s Francisko Marijo, rojeno Kolleger v Mariboru 13. decembra 1795, umrla 15. junija 1871, pokopana v Slovenski Bistrici. V zakonu so se jima rodilinasledni otroci: Ritter Friedrich (Friderik), rojen 12. oktobra 1818 na Zbelovem (Plankenstein), umrl 12. aprila 1876 v Zagrebu (Hrvaška), pokopan v Slovenski Bistrici; →Pongratz Gvidon, rojen 4. januarja 1822 na Zbelovem (Plankenstein), umrl 31. decembra 1889 v Zagrebu, pokopan v Zagrebu; Ida, rojena 28. julija 1823, umrla 27. 8. 1897, pokopana v Slovenski Bistrici, poročena s Stiger Florianom (9. februarja 1817–20. decembra 1893; oče →Stiger Alberta); →Pongratz Oskar, rojen 25. decembra 1826 v Slovenski Bistrici, umrl 29. aprila 1892 na Dunaju (Avstrija) in Pavlina, rojena 1828 in umrla 1916.
Najpodjetnejši so bili sinovi, ki so se ukvarjali z veletrgovino. Friderich je bil doktor prava, Guido gospodarstvenik in trgovec, Oskar pa je bil gospodarstvenik in pravnik. Slednja sta združila moči pri poslih gradnje proge Južne železnice. Uvrščajo jih med izjemno uspešne poslovneže, povsem primerljive z uspešnimi podjetniki tedanje habsburške[13] monarhije.[14]
Gvido se je preselil v Zagreb, kjer je veljal za najpremožnejšega meščana in je tako celo jamčil za posojilo, ki ga je mesto moralo najeti zaradi popotresne obnove.
Pongratzi so bili nobilitirani[153] vitezi, zaslužno plemstvo, ki so svojo plemiško kulturo potrdili tudi z gradnjo palač in dvorca Maruševec (Varaždinska županija, Hrvaška). Sedež so imeli v palači na vrhu parka med Streljačko in Mesničko ulico v Zagrebu. Poleg trgovine so se ukvarjali z bankirstvom, industrijo, gradbeniškimi posli in rudarstvom. Gvidon Pongratz in njegov brat Friedrich sta bila svetnika zagrebške mestne zbornice in mestna predstavnika.
Družina Pongratz si je močno prizadevala za kontinuiteto svojih poslov, zato sta se sinova Gvidona starejšega, Gustav in Maksimilijan, uspešno vključila v očetov posel. Gustav vitez Pongratz je bil leta 1876 član ravnateljstva Hrvaške eskomptne banke, prevzel je tudi žago v Vodovodni ulici v Zagrebu. Konec leta 1870 se je Pongratz tesno povezal z arhitektom Hermanom Bollejem, ki se je preselil v Zagreb.
Pongratzi so pomagali pri restavraciji glavne mestne župnijske cerkve sv. Marka v Zagrebu.
Viri: *Ajd, Tomaž: Nekoč, Velikopotezni bistriški podjetnik iz 19. stoletja, Večer, 7. apr. 2019, pridobljeno s https://www.vecer.com/nekoc-velikopotezni-bistriski-podjetnik-iz-19-stoletja-6688398 • Lajnert, Siniša: Sumarni inventar obitelji Pongratz 1815/1952, Zagreb, 2016.*

PONGRATZ, Gvidon (Gvido), vitez (1822–1889)

⁎ 4. januar 1822 • Zbelovo (občina Slovenske Konjice)
† 31. december 1889 • Zagreb (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *plemič • gospodarstvenik • gradbenik • trgovec*
Gvidon (tudi Gvido) Pongratz, starejši brat →Pongratz Oskarja, se je rodil 4. januarja 1822 na Zbelovem.
Po končani trgovski šoli si je nabiral delovne izkušnje po kolonialnih trgovinah v Gradcu (Avstrija), nato pa je stopil na samostojno podjetniško pot.
Kot podjetnik je bil najprej samostojni dobavitelj za gramoz, železniške prage in brzojavne drogove pri gradnji t. i. Južne železnice od Celja do Ljubljane. Obenem je vzel v zakup tudi poštne vožnje med Celjem in Trstom (Italija, med leti 1843–51) in se naselil v Ljubljani. Kasneje se je preselil v Zagreb (Hrvaška) in postal tam predvsem gradbeni podjetnik, sicer pa je v podjetništvu, sam ali z družabniki, posegel tudi na druga področja, pri čemer je deloval predvsem po slovenskem in hrvaškem ozemlju, deloma pa tudi izven njiju.
Kot gradbeni podjetnik je zgradil veliko železniških prog, med njimi železniške proge Pragersko-Ormož-Velika Kaniža (Hrvaška, 1860), Zidani Most-Zagreb-Sisak (oba Hrvaška) s

kolodvori v Zagrebu in Sisku, Zagreb-Karlovac (oba Hrvaška), Karlovec-Ogulin-Reka (vsi Hrvaška), del koroške železnice Maribor-Celovec (Avstrija), sodeloval je tudi pri gradnji gorenjske železnice Ljubljana-Trbiž (Italija) ter dokončal 4 km dolg železniški nasip čez Ljubljansko barje, ki je prejšnjim graditeljem povzročal nepremagljive težave.
Prevzemal je tudi uravnavo rečnih strug in izsuševalna dela na močvirnih področjih ter gradnjo mostov, različnih pristaniških gradenj in različnih stavb (kaznilnica v Lepoglavi, Hrvaška; cerkev sv. Petra v Zagrebu in splošna bolnišnica v Zagrebu).
Med vojno med Avstrijo in Sardinijo leta 1859 in ob okupaciji Bosne in Hercegovine leta 1878 je prevzel oskrbovanje avstro-ogrske vojske. V več mestih je prevzel tudi zakupe mitnin[154] in užitnin.[155]
Gvidon Pongratz je umrl 31. decembra 1889 v Zagrebu.
Priznanja: *za zasluge na gradbenem in gospodarskem področju je bil leta 1869 odlikovan z redom železne krone III. vrste in leta 1875 povzdignjen v viteški stan • Karlovac in Sisak pa sta mu podelila častno meščanstvo.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Pongratz, Gvidon, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 70 • Andrejka, Rudolf: Pongratz, Gvidon, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi448421/..*
Foto: *pridobljeno s https://photos.geni.com/p13/4d/d3/49/e1/53444849aca6d29d/01_large.jpg.*

PONGRATZ, Oskar, plemeniti, dr. (1826–1892)
* 25. december 1826 • Slovenska Bistrica
† 29. april 1892 • Dunaj (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • gospodarstvenik • pravnik*
Oskar Pongratz se je rodil 25. decembra 1826 v Slovenski Bistrici.
Po študiju prava in doseženem doktoratu je vstopil v službo pri finančni prokuraturi[156] v Ljubljani.
Leta 1860 je odprl odvetniško pisarno v Ljubljani, ki si je pridobila veliko zaupanje v gospodarskih krogih. Že od leta 1857 se je udejstvoval tudi v podjetjih in pri projektih starejšega brata →Pongratz Gvidona. S poroko leta 1856 je postal solastnik premogovnika v Trbovljah, ki pa je leta 1872 prešel v last novo ustanovljene Trboveljske premogovne družbe, v kateri je imel Oskar Pongratz nekaj časa vodilno vlogo. Okoli leta 1861 je odprl ob progi Pragersko-Čakovec (Hrvaška) premogovnik Dolenje Ladanje pri Maruševcu (Hrvaška). Leta 1869 se je preselil na Dunaj (Avstrija), kjer je v njegovi hiši poslovala osrednja pisarna Pongratzevih »Pongratzsche Zentralkanzlei«.
Leta 1868 je od →grofov Attemsov kupil dvorec Dornava in mu dodal angleški park. Pongratzi so bili lastniki dvorca vse do konca 2. svetovne vojne.
Oskar Pongratz je umrl 29. aprila 1892 na Dunaju.
Viri: *Gradišnik, Stane: Pongratz, Oskar, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 71. • Andrejka, Rudolf: Pongratz, Oskar, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi448618/.*

POTISK, Friderik (1903–1941)
* 5. julij 1903 • Kočno ob Ložnici (občina Slovenska Bistrica)
† 1. september 1941 • Mauthausen (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *čevljar*
Čevljar Friderik Potisk se je rodil 5. julija 1903 v Kočnem ob Ložnici (tudi Kočno pri Laporju, občina Slovenska Bistrica).
Nemci so ga 17. julija 1941 zaprli v Mariboru in ga 23. avgusta 1941 internirali[259] v nacistično koncentracijsko taborišče Mauthausen[33] (Avstrija), kjer je 1. septembra 1941 umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Potisk, Friderik, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 50.*

POTOČNIK, Jakob (?–po koncu 2. svetovne vojne)

* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *upokojeni orožniški narednik • župan Pragerskega*
Jakob Potočnik je bil med okupacijo župan na Pragerskem, ki je vzel v službo na občinski upravi in pod svojo zaščito zavednega Slovenca s Primorske, učitelja, →Gerbič Lamberta. Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in zaprt ter neznano kdaj in kje je umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Potočnik, Jakob, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 50.*

POVH, Ivan (1858–1932)

* 29. maj 1858 • Vešenik (občina Slovenske Konjice)
† 17. oktober 1932 • Zgornja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • sadjar • glasbenik • zborovodja • čebelar*
Ivan (Johann, Janez) Povh, učitelj in nadučitelj[67] se je rodil 29. maja 1858 v Vešeniku pri Slovenskih Konjicah.
V ljudsko šolo in gimnazijo je hodil v Celju, na učiteljišče pa v Mariboru, kjer se je naučil igrati violino (gosli), klavir in orgle.
Po končanem šolanju je bil Ivan Povh učitelj v avstrijskem Strassu in nato na Kozjanskem hribovju v Pilštajnu (občina Kozje). Prijatelj in sošolec →Majcen Gabrijel, ki je od 11. junija do konca avgusta 1881 začasno poučeval na Zgornji Ložnici, mu je povedal o prostem učiteljskem mestu na venčeseljski ljudski šoli. Ivan Povh je zaprosil za to učiteljsko mesto in prišel 11. oktobra 1881 za učitelja v enorazredno ljudsko šolo pri Svetem Venčeslju na Zgornji Ložnici, kjer je ostal do 24. maja 1924, ko je bil po 46 letih učiteljske službe upokojen.
Ivan Povh je ob pomoči →Vošnjak Josipa skrbel, da je šola ostala slovenska. Ob šoli je uredil šolsko drevesnico, trsnico in vrt ter učil otroke in njihove starše umnega kmetovanja in plemenitenja sadovnjakov in vinogradov ter urejanja vrtov.
Izven šole je vodil cerkveni pevski zbor, po potrebi igral orgle in pomagal prirejati kratke gledališke prizore ob praznikih.
Ustanovil je tudi šolarsko knjižnico, ki je posojala knjige otrokom in staršem.
Ivan Povh je umrl 17. oktobra 1932 na Zgornji Ložnici.
Priznanja: *leta 1886 je prejel nagrado Štajerskega kmetijskega društva.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, oktober 2018 in januar 2019 • šolska kronika ljudske šole pri Sv. Venceslavu na Zgornji Ložnici • zapiski in spomini Hedvike, Stanke in Zinke Povh, rokopis • Pogorevc, Edmund: Sto let šole na Zgornji Ložnici, Zgornja Ložnica, 1982.*
Foto: *arhiv Edmunda Pogorevca.*

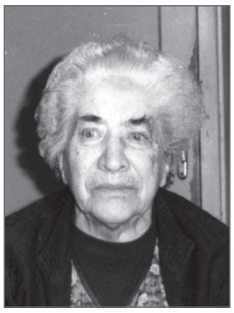

POVH LEBEN, Hedvika (1902–1996)

* 20. september 1902 • Hoče (občina Hoče – Slivnica)
† 13. januar 1996 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • režiserka • kulturna delavka*
Hedvika Povh, rojena Leben, se je rodila 20. septembra 1902 v Hočah. Družina je pozneje živela na Zgornji Polskavi.
Tam je hodila v ljudsko šolo, nato pa v meščansko šolo in učiteljišče za dekleta v Mariboru. Po šolanju je leta 1923 postala učiteljica v ljudski šoli na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici in bila 11. oktobra 1924 premeščena na Ljudsko šolo Venčeselj na Zgornji Ložnici. Tu se je leta 1926 poročila s →Povh Stankom. Rodili sta se jima deklici Stanka in Zinka.
Z možem sta bila zagnana vzgojitelja, učitelja in kulturna delavca. Znala sta pritegniti mladino in odrasle k delu. Poslušali so kmetijska, gospodarska in zdravstvena predavanja, se v šolski drevesnici, trsnici in vrtu učili naprednega gospodarjenja, prepevali slovenske ljudske

pesmi in igrali igre na šolskem odru. Pri delu jima je pomagala tudi Hedvikina sestra Zinka Leben, učiteljica meščanske šole.
18. januarja 1931 so ustanovili kulturno društvo Javno narodno knjižnico, kjer so posojali slovenske knjige in igrali ljudske igre. Hedvika Povh je bila režiserka. Leta 1932 sta Hedvika in Zinka pomagali Stanku Povhu ustanoviti gospodarsko (gospodinjsko) nadaljevalno šolo. Leta 1937 se je Javna narodna knjižnica preimenovala v Prosvetno društvo pri Venčeslju. Tudi tu je Hedvika sodelovala kot pomočnica režiserja →Žitnik Marka in usklajevalka, da so lahko pripravljali igre v šolski stavbi.
Leta 1941 sta morala z možem zapustiti Zgornjo Ložnico in okupator je organiziral nemško ljudsko šolo. Maja 1945 sta se vrnila domov. Ustanovili so Kulturno-umetniško društvo (KUD) →Lojze Avžner in Hedvika Povh je zopet režirala igre in vzgojila dve režiserki, učiteljici Roziko Ozimič in Magdaleno Kavčič, ki sta nadaljevali njeno režisersko delo. Hedvika Leben Povh se je leta 1958 upokojila.
Hedvika Leben Povh je umrla 13. januarja 1996 v Mariboru, kjer je tudi pokopana.
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, oktober 2018 in januar 2019 • šolska kronika ljudske šole pri Sv. Venceslavu na Zgornji Ložnici • zapiski in spomini Hedvike, Stanke in Zinke Povh, rokopis • Pogorevc, Edmund: Zgodovina Zgornje Ložnice, Zgornja Ložnica, 1975 in 2002.*
Foto: *arhiv Edmunda Pogorevca.*

POVH, Stanko (1895–1986)
* 11. november 1895 • Zgornja Ložnica (občina Slovenska Bistrica)
† 18. januar 1986 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • kulturni delavec • udeleženec NOB*
Stanko Povh se je rodil 11. novembra 1895 v ljudski šoli na Zgornji Ložnici kot četrti otrok narodno zavedne učiteljske družine. Doma je bil vzgojen v narodno zavednega Slovenca, saj sta bila med hišnimi prijatelji družine slovenski narodnjak →Vošnjak Josip ter pesnik in pisatelj →Gregorc Pankracij.
Stanko se je šolal na Zgornji Ložnici, Slovenski Bistrici, Mariboru in v Ljubljani ter v Gorici. Leta 1918 je prišel za učitelja na domačo Zgornjo Ložnico. Takoj je začel z aktivnim delom v šoli in kulturnim delom v kraju. Na Zgornji Ložnici se je leta 1926 tudi poročil s sodelavko, učiteljico Hedviko, rojeno Leben. V zakonu sta se jima rodili deklici Stanka in Zinka.
Že leta 1924 je bila Zgornja Ložnica znana zaradi vsakoletnih iger za mladino in odrasle, ki so jih hodili gledat tudi ljudje iz Slovenske Bistrice.
S pomočjo žene →Povh Leben Hedvike je ustanovil gospodinjsko nadaljevalno šolo za dekleta in kmetijsko nadaljevalno šolo za fante. Povh je leta 1931 ustanovil še Javno narodno knjižnico, kjer se je nato odvijala knjižničarska, dramska in pevska dejavnost, gospodinjski, zdravstveni in gospodarski pouk. K dejavnosti je znal pritegniti že šolsko mladino.
Leta 1937 je dosegel, da je oblast dovolila, da se je Javna narodna knjižnica preimenovala v Prosvetno društvo pri Venčeslju in mu vdihnil za tedanje razmere napredne ideje krščanskega socializma in utrjeval narodno zavest, kar se je izkazalo v času NOB, saj so se člani povezali s partizani in stopali v njihove vrste.
Med okupacijo sta morala Stanko in Hedvika zapustiti Zgornjo Ložnico. Ko sta se leta 1945 vrnila, je ponovno oživelo tudi kulturno-umetniško delo v kraju.
Kmalu zatem so ustanovili Kulturno-umetniško društvo (KUD) →Lojze Avžner, ki deluje še danes. Po dolgih letih učiteljevanja se je leta 1955 upokojil, a zaradi pomanjkanja učiteljev učil še do leta 1958.
Stanko Povh je umrl 18. januarja 1986 v mariborski bolnišnici.
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, oktober 2018 in januar 2019 • šolska kronika ljudske šole pri Sv. Venceslavu na Zgornji Ložnici • zapiski in spomini Hedvike, Stanke in Zinke Povh, rokopis • Pogorevc, Edmund: Zgodovina Zgornje Ložnice, Zgornja Ložnica, 1975 in 2002.*
Foto: *arhiv Edmunda Pogorevca.*

POŽARNIK, Elza (1904–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1904 • Slovenska Bistrica
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Elza Požarnik se je rodila leta 1904 v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana, odpeljana v zapor, nato pa neznano kdaj in kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Požarnik, Elza, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 50.*

PRAGER, Krištof (16. stoletje)

izpričan v 2. polovici 16. stoletja
Poklic ali dejavnost: *plemič • gospodar gradu Gromberk*
Krištof Prager, gospodar gradu Gromberg nad Zgornjo Polskavo, je leta 1580 od Zofije Scheyrer kupil gromberško gospoščino in zbral bogato knjižnico, v kateri so bile poleg latinskih, grških in nemških knjig tudi slovenske knjige, zato ga zgodovinarji – raziskovalci uvrščajo med prve lastnike knjižnic na tem območju. Z nekaj plemiči in meščani se je uvrščal med vnete luterane.[157]
Po njem je prevzelo svoje ime tudi naselje Pragersko, ker je bil tudi tod lastnik dvorca in posesti.
Gospodar na tako imenovani kmetiji »Zgornji Gromberg« iz Kalš 23 nad Zgornjo Polskavo je imel v kolarnici vzidano ploščo Krištofa Pragerja iz leta 1581 (13. decembra 2019 je gospodar kmetije »Zgornji Gromberk« Leon Koren podaril ploščo Zavodu za kulturo Slovenska Bistrica, op. S. Husu), ki izvira iz ruševin gradu Gromberg, ki je v virih prvič omenjen leta 1164. Od gradu so ohranjeni le še njegovi temelji in sledovi četverokotnega stolpa.
Grad je izhodiščno tematsko prizorišče romanov →Ingolič Antona *Gorele so grmade* in *Pradedje*.
Viri: *Koropec, Jože: Nekoč je bil grad, Glasnik delovnih ljudi občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 1956 • Koropec, Jože: Srednjeveška gromberška gospoščina, ČZ XXII, 1969.*
Foto: *nagrobna plošča z grbom Krištofa Pragerja, ki se od leta 2019 nahaja v bistriškem gradu, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

PRAŠNIKAR, Jakob (1784–1841)

* 21. julij 1784 • Kolovrat (občina Zagorje ob Savi)
† 13. oktober 1841 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • učitelj*
Jakob Prašnikar se je rodil 21. julija 1784 v Kolovratu pri Zagorju ob Savi.
Študiral je bogoslovje v Gradcu (Avstrija) in bil posvečen v duhovnika leta 1810. Kot duhovnik je služboval v raznih krajih slovenske Štajerske: kot kaplan v Poljčanah, med 1811-15 kot kaplan in provizor[71] na Ponikvi in od 1833 do smrti kot župnik na Spodnji Polskavi.
Na Ponikvi je učil dečke brati in pisati in med njegovimi prvimi učenci je bil tudi Anton Martin Slomšek. Prašnikar je spoznal dečkovo nadarjenost, pregovoril očeta, da ga je dal v celjske šole in ga sam podpiral pri šolanju zlasti še po tem, ko mu je leta 1816 umrla mati in leta 1821 tudi oče. Slomšek je v zahvalo svojemu dobrotniku Prašnikarju 19. septembra 1824 pel novo mašo v Olimju in mu že v študentskih letih posvetil pesem *Zgodnja danica*.
Ob svečani blagoslovitvi spomenika na Prašnikarjevem grobu na pokopališču na Spodnji Polskavi, 25. julija 1842, pa je Slomšek v nagovoru imenoval Prašnikarja za »očeta, učitelja in svojega prijatelja«.
Jakob Prašnikar je uspešno opravljal duhovno službo, kar je v njegovem času pomenilo tudi širjenje znanja med kmečke ljudi in vzpodbujanje in pomoč nadarjenim dečkom za nadaljnje šolanje, zaslužen je tudi za šolanje A. M. Slomška.
Jakob Prašnikar je umrl 13. oktobra 1841 na Spodnji Polskavi, kjer je tudi pokopan.

Viri: *Gradišnik, Stane: Prašnikar, Jakob, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 75 • Lukman, Franc Ksaver: Prašnikar, Jakob, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi455968/.*

PRENER, Alojz (1920–1941)

* 30. april 1920 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 30. oktober 1941 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *strojni ključavničar • udeleženec NOB*
Alojz Prener, strojni ključavničar, se je rodil 30. aprila 1920 na Pragerskem.
Sodeloval je v pragerski odporniški skupini.
Nemci so ga 25. septembra 1941 aretirali in 30. oktobra 1941 kot talca[258] ustrelili v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 156.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 59.*

PRENJ, Ferdinand, dr. (1876–1957)

* 18. oktober 1876 • Oplotnica
† 1957 • Mostar (Bosna in Hercegovina)
Poklic ali dejavnost: *pravnik • publicist • društveni delavec*
Ferdinand (Ferdo) Prenj se je rodil 18. oktobra 1876 v Oplotnici in s 7. letom izgubil starše. Prepuščen tujim ljudem je neredno obiskoval ljudsko šolo v Slovenski Bistrici, vendar jo kljub vsem težavam uspešno zaključil. Tako je šele leta 1890 vstopil v mariborsko gimnazijo, a jo leta 1898 zaključil z odliko. Ves čas šolanja na gimnaziji je živel v Slovenski Bistrici. Študij prava na Dunaju (Avstrija) je zaključil leta 1902, 10. julija 1903 pa je tudi doktoriral. Kot pravnik služboval v raznih krajih Bosne in od leta 1906 pri finančnem oddelku Zemaljske vlade v Sarajevu (Bosna in Hercegovina), kjer je leta 1912 postal finančni tajnik. Leta 1919 je v finančnem ministrstvu v Beogradu (Srbija) postal načelnik oddelka za posredne davke. Leta 1927 je bil imenovan za predsednika upravnega sodišča v Sarajevu in leta 1933 za predsednika upravnega sodišča v Celju, vendar se je že leta 1934 upokojil.
Ferdinand Prenj je pisal tudi finančno strokovno literaturo in objavil več knjig. V Sarajevu je ustanovil Slovenski klub ter bil dolgo časa njegov predsednik. Pomagal je tudi pri ustanovitvi sarajevske podružnice ljubljanske Vzajemne zavarovalnice.
Ferdinand Prenj je umrl leta 1957 v Mostarju (Bosna in Hercegovina).
Dela: *Komentar bos. herceg. dohodarstvenom zakonu i postupku, 1907 • Predoznačni postupak, 1910 • Sistem trošarine, opšti deo, 1911 • O igrama na sreču, lutriji i držav. prevozima, 1912 • Die Finanzkonzeptsprufung, systematische Darstellung des Prufungsstoffes, 1913.*
Viri: *Andrejka, Rudolf: Prenj, Ferdinand; Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi460611/ • Simič, Vladimit: Prenj, Ferdinand, Enciklopedija Slovenije 9, Plo-Ps, Ljubljana, 1995, str. 297.*
Foto: *pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/static/osebe/sbi460611_Prenj_Ferdinand.jpg.*

PŘIBIL, Dragotin (1877–1944)

* 19. avgust 1877 • Brežice
† 10. februar 1944 • Brestanica
Poklic ali dejavnost: *učitelj • publicist*
Dragotin Přibil se je rodil 19. avgusta 1877 v Brežicah.
Po učiteljišču v Mariboru je učiteljeval na več ljudskih šolah, med drugim nekaj let tudi na ljudski šoli v Črešnjevcu. Kasneje je bil okrajni ljudski nadzornik na Lošinju, Krku in Voloski (vsi Hrvaška) in še kasneje glavni učitelj in profesor na učiteljišču v Kastavu (Hrvaška) in profesor na Ženskem učiteljišču v Mariboru.

V časopisu Popotnik je pisal o sodobnih pedagoških, didaktičnih[158] in organizacijskih dogajanjih pri Čehih, Hrvatih, Rusih in Nemcih (v letih 1899–1914) ter napisal ali sodeloval pri pisanju več pedagoških teoretičnih del. Prevajal je tudi iz češčine in angleščine.
V Mariboru in po upokojitvi v Rajhenburgu (danes Brestanica) se je teoretično in praktično ukvarjal z ribištvom.
Dragotin Přibil je umrl 10. februarja 1944 v Brestanici.
Dela: *prispevki v časopisu Popotnik (med l. 1899–1914) • Šola in dom zlasti glede na roditeljske večere (I. teoretični del, 1907; II. Praktični del, 1908) • Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljske in sorodne šole, 1923 (soavtor J. Bezjak) • prevod iz češčine: Povesti o svatbi kralja Jana, 1924 • prevod iz angleščine: Fr. H. Burnett, Mali lord Fauntleroy.*
Viri: *Baš, Franjo: Přibil, Dragotin, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi468877/.*

PUČNIK, Ivan (1927–2008)

* 17. avgust 1927 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 5. december 2008 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *sadjar • politik • poslanec Republiškega zbora skupščine Slovenije • predsednik Skupščine občine Slovenska Bistrica • častni občan občine Slovenska Bistrica*
Ivan Pučnik, starejši brat →Pučnik Jožeta, se je rodil 17. avgusta 1927 na Črešnjevcu.
Živel in delal je na domači kmetiji na Črešnjevcu, ki jo je zaradi bolezni očeta prevzel že v mladostnih letih. Ukvarjal se je predvsem s sadjarstvom in v sadjarskih krogih užival velik ugled.
V začetku 70-ih let je v takratni državi prvi zasadil gosti jabolčni nasad na šibkejših podlagah, kar je prineslo v naše kraje popolnoma nov pristop v sadjarstvu.
Zavzemal se je za zdravstveno in socialno zavarovanje kmetov (do leta 1962 niso imeli nikakršnih pravic), kar se je za kmete in njihove družinske člane uveljavilo šele leta 1972. Konec 60-ih let je aktivno sodeloval pri ponovnem ustanavljanju kmečkih zadrug, ki jih je oblast z uvedbo družbene lastnine po 2. svetovni vojni ukinila.
Politično kariero je začel kot občinski odbornik v Slovenski Bistrici, to je bil dva mandata od leta 1959–68. Od leta 1964–68 je bil predsednik skupščine Kulturne skupnosti Slovenska Bistrica.
Od leta 1969–74 je bil poslanec Republiškega zbora skupščine Slovenije. Leta 1971 je bil član skupine v t. i. Akciji 25 poslancev, ki so temeljito razburkali takratno politično življenje, ko so mimo Socialistične zveze delovnega ljudstva (SZDL) in Zveze komunistov (ZK) za člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) predlagali dr. Ernesta Petriča. Ker Pučnik ni želel odstopiti z mesta poslanca, je bil kasneje izključen iz političnega življenja.
Leta 1988 je bil eden od ustanoviteljev Slovenske kmečke zveze (SKZ), prve demokratične stranke v Sloveniji po 2. svetovni vojni, ki se je kasneje preimenovala v Slovensko ljudsko stranko (SLS). Bil je tudi eden od podpredsednikov te stranke in član njenega izvršilnega odbora. Na volitvah v družbenopolitični zbor 8. aprila 1990 je bil izvoljen v Skupščino Republike Slovenije. Za časa svojega mandata je vodil Komisijo za denacionalizacijo.[159]
Od leta 1991–94 je bil predsednik Skupščine občine[114] Slovenska Bistrica. Med osamosvojitveno vojno je premišljeno in pogumno vodil pogajanja s poveljnikom tamkajšnje vojašnice in tako preprečil spopade med slovensko teritorialno obrambo in jugoslovansko vojsko.
Od ustanovitve leta 1997 do leta 2007 je bil član Komisije Vlade Rebublike Slovenije (RS) za izvajanje Zakona o popravi krivic (povojnih političnih zapornikov in protiravnega odvzema življenja).
Ivan Pučnik je umrl 5. decembra 2008 na Črešnjevcu, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *zaradi njegovih zaslug mu je Občina Slovenska Bistrica leta 2006 podelila naziv častnega občana.*
Viri: *informatorji: družina Pučnik, Črešnjevec, november 2019.*
Foto: *album družine Pučnik.*

PUČNIK, Josip, dr. (1886–?)

* 19. marec 1886 • Tezenska Dobrava (Mestna občina Maribor)
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *pravnik • odvetnik • župan Slovenske Bistrice*
Josip Pučnik se je rodil 19. marca 1886 v Tezenski Dobravi pri Mariboru.
Po končani gimnaziji v Mariboru je študiral pravo v Gradcu (Avstrija), leta 1911 je doktoriral v Pragi (Češka) in leta 1913 postal član društva Pravnik (slovensko pravniško društvo).
Po svojem političnem prepričanju je bil liberalec.[160] Bil je član Sokolov[40] in občinski odbornik v Slovenski Bistrici, kjer je bil tudi med ustanovitelji Orjune.[161]
Leta 1922 je postal član Jugoslovanske demokratske stranke (JDS) in delegat te stranke za pokrajinski odbor.
V tridesetih letih 20. stoletja je finančno pomagal tudi Podpornemu društvu za slovenske visokošolce v Pragi.
Med leti 1935–1938 je bil župan Slovenske Bistrice.
Viri: *časopisi: Slovenski pravnik, 1913; Tabor, 1922; Slovenski gospodar, 1925; Jutro, 1938.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

PUČNIK, Jože, dr. (1932–2003)

* 9. marec 1932 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 11. januar 2003 • Nemčija
Poklic ali dejavnost: *univerzitetni profesor • politik • poslanec Državnega zbora • publicist*
Jože Pučnik, mlajši brat →Pučnik Ivana, se je rodil 9. marca 1932 na Črešnjevcu.
Že v času obiskovanja klasične gimnazije v Mariboru je prišel v nasprotje z enopartijskim (komunističnim) sistemom, zato mu je bilo prepovedano opravljanje mature, ki jo je zaradi tega opravil šele leta 1953. Nato je študiral filozofijo in primerjalno književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani in diplomiral leta 1958. Kot asistent se je zaposlil na fakulteti pri prof. Dušanu Pirjevcu, sodeloval pri Reviji 57 in bil član njene redakcije. Zaradi družbeno kritičnih člankov je bil leta 1958 aretiran in leta 1959 obsojen z obtožbo *»sovražne propagande in združevanja proti ljudstvu in državi«* na 9 let strogega zapora in bil leta 1963 pogojno izpuščen. Takrat je začel sodelovati pri *Perspektivah* in bil leta 1964 zaradi več člankov spet aretiran. Takratna obtožba o sovražni propagandi je bila sicer umaknjena, vendar pa je bila preklicana pogojna kazen in tako je preživel v zaporu še dve leti, večinoma v samici.
Ker po zaporu zaposlitve zanj več ni bilo, je leta 1966 je odšel v Zvezno republiko Nemčijo (ZRN), kjer se je najprej preživljal s fizičnim delom v tovarnah in dobil tudi politični azil. Ker takratna partijska oblast ni dovolila izdaje duplikata njegove diplomske listine, ki so mu jo zaplenili ob aretaciji, je leta 1967 začel vzporedno študirati na univerzi v Hamburgu (Nemčija) in leta 1971 zaključil študij z doktoratom. Istega leta se je zaposlil na univerzi v Lüneburgu (Nemčija), kjer je kot docent[51] ostal do leta 1989, ko se je upokojil in se še istega leta za stalno vrnil v Slovenijo.
Od leta 1983 naprej je sodeloval pri Novi reviji in drugih publikacijah s članki o družbeni in gospodarski krizi in o razvojnih perspektivah Slovenije. Leta 1986 je izšla knjiga njegovih člankov z naslovom *Članki in spomini 1957–1985*, leta 1987 pa njegova knjiga *Kultura, družba in tehnologija*.
16. februarja 1989 je bil med ustanovitelji Socialdemokratske stranke (SDS) in med letoma 1989–93 njen predsednik, hkrati pa je postal tudi predsednik koalicije Demosa. Njegovi temeljni zahtevi sta bili samostojna država Slovenija in večstrankarska demokracija, za kar si je goreče prizadeval do razglasitve slovenske samostojnosti. Leta 1990 je kandidiral za predsednika Republike Slovenije, na katerih je kasneje zmagal Milan Kučan. Na volitvah leta 1992 je bil izvoljen za poslanca Državnega zbora (DZ), vodil je Preiskovalno komisijo Državnega zbora Republike Slovenije (RS) o raziskovanju povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti. Med letoma 1992–93 pa je bil tudi podpredsednik Izvršnega sveta Republike Slovenije.
Leta 1997 se je umaknil iz aktivne politike.

Posmrtno so po Jožetu Pučniku v Sloveniji poimenovali nekaj ulic, ustanov, park … V občini Slovenska Bistrica sta po njem poimenovani Osnovna šola dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec in Ulica dr. Jožeta Pučnika v mestu Slovenska Bistrica.
Jože Pučnik je umrl 11. januarja 2003 v Nemčiji. Pokopan je na Črešnjevcu.
Dela: *Članki in spomini 1957–1985, 1986 • Kultura, družba in tehnologija, 1987 • članki v reviji 57, Perspektivah, Novi reviji in drugih publikacijah.*
Priznanja: *leta 2006, ob 15-letnici samostojnosti, ga je predsednik države Janez Drnovšek posmrtno odlikoval z najvišjim državnim odlikovanjem, redom za izredne zasluge, »za življenjski prispevek k demokratizaciji, osamosvajanju in mednarodnemu priznanju Slovenije« • leta 2007 je Vlada RS zaradi njegovih zaslug pri osamosvajanju sprejela sklep o preimenovanju brniškega letališča v Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana • 25-letnici samostojnosti je predsednik države Borut Pahor po njem poimenoval eno od sob v predsedniški palači • leta 2018 so uradno poimenovali in odprli konferenčno sobo Jožeta Pučnika v Evropskem parlamentu v Bruslju, s čimer se je Jože Pučnik pridružil elitnim evropskim osebnostim, po katerih so poimenovani nekateri prostori v parlamentu.*
Viri: *informatorji: družina Pučnik, Črešnjevec, november 2019 in februar 2021 • Ivanič, Martin: Pučnik, Jože, Enciklopedija Slovenije 10, Pt–Savn, Ljubljana, 1996, str. 13 • Pesek, Rosvita: Pučnik, Celovec, 2013.*
Foto: *album družine Pučnik.*

Q

QUADRIO Jožef Anton

QUADRIO, Jožef Anton (med 1675 in 1680–1730)

* med 1675 in 1680 • Benetke (Italija)
† 1730 • ni znano

Poklic ali dejavnost: *štukater*

Jožef Anton Quadrio, odličnik (nobilis venetus) iz Benetk (Italija) in poznejši mojster - štukater,[162] se je rodil med letoma 1675 in 1680 v Benetkah (Italija).

Leta 1690 je obiskoval ruško gimnazijo.

Ob koncu 17. stoletja se je uveljavila njegova štukaterska delavnica. Pripisanih mu je precej del, tako naj bi med leti 1699 in 1709 delal štukature v prvem nadstropju južnega trakta bistriškega gradu.

Quadrio se je očitno selil za večjimi naročili, saj je najprej živel v Slovenski Bistrici, kjer je bil 2. aprila 1700 krščen njegov sin Jožef Sigismund in 14. junija 1709 pokopan poldrugo leto stari sin Pavel. Nato se je selil v Maribor in od tam v Zagreb (Hrvaška).

Jožef Anton Quadrio je umrl leta 1730.

Dela: *štukature v: palači Eggenberg v Gradcu, mavzoleju cesarja Ferdinanda H. v Gradcu, minoritskem samostanu na Ptuju, bistriškem gradu, jezuitski cerkvi sv. Katarine v Zagrebu in posvetovalnici mariborskega rotovža.*

Viri: *Curk, Jože: Mariborski gradbeniki v času baroka in klasicizma, Časopis za zgodovino in narodopisje, št. 2, Maribor, 1986, str. 303.*

R

RABUDA Franc
RAHLE Ivan
RAINER Srečko
RAJH Srečko
RAJŠP Ivan st.
RAJTMAJER Bruno
RASTEIGER – družina
  RASTEIGER Ada
  RASTEIGER Antonija
  RASTEIGER Marija (1900–1945)
  RASTEIGER Marija (1906–1946)
  RASTEIGER Mihael
RAT Ivan
RAT Suzana
RAZBORŠEK – družina
  RAZBORŠEK Antonija
  RAZBORŠEK Hilda
  RAZBORŠEK Jakob st.
  RAZBORŠEK Jakob ml.
  RAZBORŠEK Marija
REGORŠEK Erna
REICHERT Carl (Karl)
REISMAN Avguštin
REISS Franc Krištof
REPNIK Ivan
ROMIH Štefan
ROTART Štefan
RUDOLF Alojz

RABUDA, Franc (1912–1945)

* 21. maj 1912 • Veliko Tinje (občina Slovenska Bistrica)
† 12. februar 1945 • Frankolovo (občina Vojnik)
Poklic ali dejavnost: *mlinarski pomočnik • rudar • udeleženec NOB*
Franc Rabuda se je rodil 21. maja 1912 na Velikem Tinju.
Bil je mlinarski pomočnik, nazadnje pa je delal kot rudar.
Zaradi sodelovanja v narodnoosvobodilnem gibanju so ga Nemci aretirali, zaprli in ga 12. februarja 1945 v Frankolovem obesili kot talca.[258]
Viri: *Penič, Lojze: Rabuda, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*

RAHLE, Ivan (1939–1995)

* 17. september 1939 • Zgornja Bistrica (občina Slovenska Bistrica)
† 17. september 1995 • Zgornja Bistrica (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *veterinar*
Ivan Rahle se je rodil 17. septembra 1939 na Zgornji Bistrici (Slovenska Bistrica).
Po končani osnovni šoli v Slovenski Bistrici in Kmetijski srednji šoli (KSŠ) v Mariboru se je vpisal na Biotehnično fakulteto v Ljubljani, smer veterina, in jo uspešno zaključil.
Svojo službo je od leta 1966 opravljal na veterinarski postaji v Slovenski Bistrici.
V zakonu z ženo Ivano, rojeno Luganič iz Slovenske Bistrice, so se jima rodili trije otroci: Aleksander, Simona in Boštjan.
Ivan se je poleg običajnega veterinarskega dela (zdravljenje živine) posvetil tudi zdravljenju hišnih ljubljencev. Veliko občanov si ga je zapomnilo prav po njegovi prijaznosti, pomoči in strokovnosti ob obisku veterinarske ambulante s svojim hišnim ljubljencem.
Ivan Rahle je umrl 17. septembra 1995 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informatorka: Rahle, Ivana, žena, Slovenska Bistrica, december 2020.*
Foto: *album Ivane Rahle.*

RAINER, Srečko, prof. (1922–2000)

* 25. maj 1922 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 2. marec 2000 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • ginekolog • patolog • publicist*
Srečko Rainer se je rodil 25. maja 1922 na Zgornji Polskavi.
Leta 1952 je diplomiral na Medicinski fakulteti (MF) v Ljubljani; specializacijo iz ginekologije in porodništva je opravil leta 1957, iz patološke anatomije[163] pa leta 1970. Leta 1971 je doktoriral na MF v Ljubljani.
Pomemben je njegov prispevek k profilaksi[164] hemolitične[165] bolezni novorojenčkov, zgodnjemu odkrivanju in zdravljenju rakavih bolezni pri ženski in genetskemu svetovanju.
Bil je dolgoletni predsednik Republiške strokovne komisije za medicinska etična vprašanja.
Napisal je okoli 150 člankov za slovenske in tuje strokovne revije.
Srečko Rainer je umrl 2. marca 2000 v Ljubljani.
Dela: *okoli 150 člankov v domačih in tujih strokovnih revijah.*
Priznanja: *za raziskovalno dejavnost je prejel nagrado Franca Hribarja in Potrčevo nagrado.*
Viri: *Tomaževič, Tomaž: Rainer, Srečko, Enciklopedija Slovenije 10, Pt–Savn, Ljubljana, 1996, str. 69.*
Foto: *90 let Medicinske fakultete v Ljubljani, str. 180, Ljubljana, 2010.*

RAJH, Srečko (1932–1984)

* 17. oktober 1932 • Maribor
† 31. december 1984 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj OŠ Črešnjevec • društveno-kulturni delavec*

Srečko Rajh se je rodil 17. oktobra 1932 v Mariboru, kjer je živela njegova družina, ki se je leta 1943 preselila k starim staršem v Pretrež v občini Slovenska Bistrica.
Osnovno šolo je obiskoval v Mariboru. Leta 1945 je opravil diferencialni izpit in se vpisal v nižjo gimnazijo v Slovenski Bistrici, ki jo je končal leta 1948. Nato se je vpisal na l. državno gimnazijo Maribor, kjer je z uspehom končal 1. letnik, v drugem letniku pa je zbolel *(trahom*[254]*)*, zato se je naslednje leto prešolal na Učiteljišče Maribor, kjer je opravil sprejemni izpit in se vpisal v 2. letnik. Učiteljišče je končal leta 1954. Nato je bil vpoklican na služenje vojaškega roka, ki ga je odslužil v šoli za rezervne artilerijske (topniške) častnike.
Po vrnitvi s služenja vojske se je zaposlil kot učitelj pripravnik na osnovni šoli v Slovenski Bistrici, kjer je služboval tri leta, nato pa eno leto na osnovni šoli na Šmartnem na Pohorju. Med tem časom je 10. aprila 1959 opravil tudi strokovni izpit. V letu 1957 je opravil v Ljubljani enomesečni tečaj za poučevanje telesne vzgoje.
Leta 1959 je prišel kot mlad učitelj na Osnovno šolo Črešnjevec, kjer je 1. septembra 1968 postal ravnatelj šole, ki jo je vodil do smrti († 1984). Med delom na šoli je izredno študiral na Pedagoški akademiji (PA) Maribor in sicer na oddelku za razredni pouk in diplomiral oktobra 1974.
V obdobju, ko je prišel na Črešnjevec, se je poročil s Frančiško, rojeno Žnidar. V zakonu so se jima rodili trije otroci: Metka 1963, Alenka 1964 in Srečko 1964.
Ves čas svojega življenja je bil aktiven na športnem, društvenem in kulturnem področju. Že v času šolanja je aktivno deloval kot odbojkar v športnem društvu Branik Maribor, od leta 1950 pa je deloval v športnem društvu Partizan Črešnjevec kot načelnik, organizator in kapetan odbojkarske ekipe, ki se je uvrščala v sam vrh, saj so igrali celo v slovenski ligi.
Na kulturnem področju je bil nekajkrat predsednik Kulturno-umetniškega društva (KUD) Črešnjevec, režiser in igralec ter pevec. Igral je tudi v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica.
Deloval je v organih krajevne skupnosti (KS): bil je predsednik skupščine, član in vodja odborov za napeljavo vodovoda, telefona, asfaltiranja ceste, referenduma. V njegovem času so na Črešnjevcu zgradili tudi novo osnovno šolo. Bil je tudi član mnogih občinskih odborov pri kulturi in športu. Od leta 1961 je bil aktivni član Lovske družine (LD) Črešnjevec.
Za svoje delo je prejel mnoga priznanja.
Srečko Rajh je umrl je 31. decembra 1984 v Mariboru, pokopan je na Črešnjevcu.
Priznanja: *Zveza kulturnih organizacij Slovenije mu je podelila srebrno Galusovo značko za dolgoletno delovanje v pevskem zboru • 25. februarja 1982 je prejel zlato Bloudkovo značko za dolgoletno uspešno delo na področju telesne kulture • 12. maja 1983 je od Odbojkarske zveze slovenije prejel plaketo za zasluge pri razvoju odbojke v Sloveniji in Jugoslaviji • Šahovska zveza Slovenije mu je podelila priznanje za uspešno delo na področju pionirskega šaha.*
Viri: *informatorka: Rajh, Metka, hči, Črešnjevec, december 2020.*
Foto: *album družine Rajh.*

RAJŠP, Ivan st. (1885–1948*)*

⁎ 1885 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 1948 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • udeleženec 1. svetovne vojne*
Ivan Rajšp st. se je rodil leta 1885 na Spodnji Polskavi.
Medicino je študiral na Dunaju (Avstrija) in se med študijem preživljal z inštruiranjem otrok iz bogatih družin. Diplomiral je leta 1910 in kot zdravnik asistent štiri leta delal v bolnišnici Franc Jožef na Dunaju.
Tam je spoznal Marijo, rojeno Nikoladoni, avstrijsko državljanko iz južne Švice, in se po končani 1. svetovni vojni z njo poročil. Vsa vojna leta je bil zdravnik na frontah od Galicije do Soče.
Na soški fronti je leta 1918 padel v italijansko ujetništvo. Internirali so ga v Verono (Italija). Ko se je vrnil iz ujetništva, je delal kot vojaški zdravnik v bolnišnici v Mariboru, njegova žena Marija pa kot avstrijska državljanka ni smela priti v Slovenijo. Zato sta se poročila na

avstrijski strani meje, v Spielfeldu (Špilje). Zahvaljujoč Ivanovemu šolskemu prijatelju Ivanu Senekoviču, načelniku mariborske policije, je Marija po poroki le dobila državljanstvo Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS).
Kmalu sta odšla v Celje, ker je Ivan Rajšp dobil v tamkajšnji bolnišnici službo. Postal je primarij[134] internega ter infekcijskega oddelka ter sočasno predstojnik[5] celjske bolnišnice. Vodil jo je do leta 1941.
Protituberkulozni dispanzer v celjski bolnišnici je začel delovati leta 1924. Na začetku je na tem področju – dokaj skromno ter brez ustreznih diagnostičnih in medicinskih pripomočkov – oral ledino Ivan Rajšp.
Malo pred začetkom 2. svetovne vojne so Ivana Rajšpa mobilizirali v jugoslovansko vojsko. Ko je Kraljevina Jugoslavija kapitulirala, so ga internirali v bližino Berlina (Nemčija), kjer je zamenjal nemškega zdravnika, ki je bil na fronti.
Spomladi 1945 se je peš, izčrpan in bolan vrnil iz Berlina v Celje, kjer pa ga delovno mesto v bolnišnici ni čakalo, zato se je zaposlil v Slovenj Gradcu.
Ivan Rajšp st. je umrl leta 1948.
Viri: *Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, 2020, str. 407–408.*

RAJTMAJER, Bruno (1912–1945)

⋆ 27. avgust 1912 • Stari Log (občina Slovenska Bistrica)
† 11. maj 1945 • Borovlje (avstrijska Koroška)
Poklic ali dejavnost: *ključavničar • železničar • udeleženec NOB*
Bruno Rajtmajer se je rodil 27. avgusta 1912 v Starem Logu pri Pragerskem.
Med vojno je stanoval na Pragerskem in bil zaposlen kot ključavničar v delavnici državnih železnic v Mariboru. Partizanom se je priključil 15. septembra 1944 kot borec tretjega bataljona Bračičeve brigade.
Bruno Rajtmajer je padel kot borec Bračičeve brigade 11. maja 1945[107] v Borovljah (avstrijska Koroška).
Viri: *Munda, Mirko: Seznam borcev NOB, ki so izšli s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 163, 165 • Fajdiga, Mirko: Bračičeva brigada na Štajerskem, Koroškem in Gorenjskem, 1. in 2. knjiga, Maribor, 1994 • Penič, Lojze: Rajtmajer, Bruno, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 87.*

RASTEIGER – družina, **Ada** (1911–1945), **Antonija** (1868–1946), **Marija** (1900–1945), **Marija** (1906–1946), **Mihael** (1899–1946)

Družina Rasteiger je živela v Slovenski Bistrici že od 18. stoletja
Mihael Rasteiger (1899–1946) je imel z ženo Marijo Rasteiger (1906–1946) pred 2. svetovno vojno v Slovenski Bistrici veliko posestvo, mesnico in gostilno, od leta 1931 pa tudi mesnico na Zgornji Polskavi. Za opravljanje vseh del na posestvu ter delo v gostilni in obeh mesnicah sta imela več zaposlenih. Tudi za njune otroke je zaradi obilice dela med tednom skrbela vzgojiteljica, ob praznikih in nedeljah pa so čas preživljali s starši.
Mihael je imel veliko poslovnih stikov v širši okolici Slovenske Bistrice (Pohorje, Kozjansko, Dravska dolina …), kjer je od kmetov kupoval živino. Redno se je udeleževal kasaških tekem v Ljutomeru in drugod.
V noči na 20. maj 1945 so zakonca Rasteiger zaprli, po 10. januarju 1946 pa se za njima izgubi vsaka sled.
Njunih pet otrok Ana, stara 12 let, Antonija, stara 10 let, Mihael, star 8 let, Marija, stara 7 let in Ivan, star le 3 leta, so bili z babico Antonijo januarja 1946 izgnani na Dunaj (Avstrija), kjer je babica umrla, otroci pa so se vrnili v domovino februarja 1947. Doma niso imeli ničesar, saj jim je bilo vse premoženje zaplenjeno.

Kljub vsem tegobam med vojno in tudi po njej so se vsi otroci izšolali in si ustvarili dostojno eksistenco.
Po osamosvojitvi Slovenije so otroci oz. dediči umorjenih staršev in njihovih bližnjih sorodnikov hoteli izvedeti, kaj se je zgodilo z njihovimi izvensodno umorjenimi najbližjimi. Po mnogih letih jim je uspela po zakonu o denacionalizaciji samo vrnitev zaplenjenega premoženja.

RASTEIGER, Ada (1911–1945 ?)

* 1911 • Slovenska Bistrica
† 1945 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *trgovka*
Ada Rasteiger, sestrična →Rasteiger Mihaela v drugem kolenu, je bila rojena leta 1911 v Slovenski Bistrici.
Ob svoji hiši na Trgu svobode v Slovenski Bistrici je imela majhno trgovino.
V noči na 20. maj 1945 jo je aretirala OZNA[21].
Neznano kdaj in kje je bila umorjena.[15]
Viri: *informatorka: Bratina, Antonija, rojena Rasteiger, Slovenska Bistrica, september 2020 • Penič, Lojze: Rasteiger Ada, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*

RASTEIGER, Antonija (1868–1946)

* 1868 • Vitanje
† januar 1946 • Dunaj (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *gostilničarka*
Antonija Rasteiger, mati →Rasteiger Mihaela in →Rasteiger Marije (* 1900), se je rodila leta 1868 v Vitanju.
Živela je v Slovenski Bistrici.
9. januarja 1946 je bila skupaj s petimi vnuki (Ano, 12 let, Antonijo, 10 let, Mihaelom, 8 let, Marijo, 7 let in Ivanom, starim le 3 leta) in s še nekaj Bistričani odpeljana v zbirni center na Vrbanski cesti v Mariboru. Po nekaj dnevih so jih naložili v živinske vagone in po več kot štirinajstdnevnem potovanju v januarskem mrazu in pomanjkanju hrane so preko Budimpešte (Madžarska) prispeli na Dunaj (Avstrija), kjer so jim dovolili, da odidejo kamor želijo. Antonijo, ki je med potjo zaradi mraza in naporov zbolela, so odpeljali v bolnišnico, kjer je kmalu umrla.[15]
Viri: *informatorka: Bratina, Antonija, rojena Rasteiger, vnukinja, Slovenska Bistrica, september 2020 • Penič, Lojze: Rasteiger, Antonija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*
Foto: *album Antonije Bratina, rojene Rasteiger.*

RASTEIGER, Marija (1900–1945)

* 1900 • Slovenska Bistrica
† 1945 • Velenik (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *trafikantka*
Marija Rasteiger, hčerka →Rasteiger Antonije in sestra →Rasteiger Mihaela, se je rodila leta 1900 v Slovenski Bistrici.
Bila je trafikantka.
Po vojni, meseca maja 1945, je bila aretirana in skupaj z drugimi Bistričani umorjena[15] v Veleniku pri Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka: Bratina, Antonija, rojena Rasteiger, Slovenska Bistrica, september 2020 • Penič, Lojze: Rasteiger Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*

RASTEIGER, Marija (1906–1946)

* 6. avgust 1906 • Spodnje Preloge (občina Slovenska Bistrica)
† po 10. januarju 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *učiteljica*
Marija Rasteiger, rojena Bukovnik, se je rodila 6. avgusta 1906 v Spodnjih Prelogah v občini Slovenska Bistrica.
Živela je v Slovenski Bistrici, kjer se je poročila z →Rasteiger Mihaelom. Rodilo se jima je pet otrok: Ana, Antonija, Mihael, Marija in Ivan.
V noči na 20. maj 1945 jo je skupaj z možem Mihaelom aretirala OZNA[21]. Najprej sta bila v bistriškem zaporu, nato pa so ju odpeljali v koncentracijsko taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo), od koder so ju izpustili 13. julija 1945. Že po nekaj dneh, 17. julija 1945, so ju ponovno aretirali (zaplenili oz. nacionalizirali so jima tudi vse premoženje) in odpeljali v zapor v Maribor, kjer sta ostala do novembra 1945. Takrat so ju prestavili v koncentracijsko taborišče Bresternica[166] pri Mariboru, od koder sta se zadnjič javila s pismom, datiranim z 31. decembrom 1945. V začetku januarja 1946 sta ju v taborišču hoteli obiskati Mihaelova mati →Rasteiger Antonija in njuna najstarejša hčerka Ana, vendar ju tam ni bilo več.
Po 10. januarju 1946 so za njima izginile vse sledi.[15]
Viri: *informatorka: Bratina, Antonija, rojena Rasteiger, hči, Slovenska Bistrica, september 2020 • Penič, Lojze: Rasteiger, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*
Foto: *album Antonije Bratina, rojene Rasteiger.*

RASTEIGER, Mihael (1899–1946)

* 11. december 1899 • Slovenska Bistrica
† po 10. januarju 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *gostilničar • mesar • posestnik*
Mihael Rasteiger, sin →Rasteiger Antonije in brat →Rasteiger Marije (* 1900), se je rodil 11. decembra 1899 v Slovenski Bistrici.
Bil je posestnik, gostilničar in mesar. Poročen je bil z →Rasteiger Marijo, roj. Bukovnik. V zakonu se jima je rodilo pet otrok: Ana, Antonija, Mihael, Marija in Ivan.
V noči na 20. maj 1945 ga je skupaj z ženo aretirala OZNA[21] in ju zaprla v bistriški zapor, nato pa so ju odpeljali v koncentracijsko taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo), od koder so ju izpustili 13. julija 1945. Že po nekaj dneh, 17. julija 1945, so ju ponovno aretirali (zaplenili in nacionalizirali so jima tudi vse premoženje) in odpeljali v zapor v Maribor, kjer sta ostala vse do novembra 1945. Takrat so ju prestavili v koncentracijsko taborišče Bresternica[166] pri Mariboru, od koder sta se zadnjič javila s pismom, datiranim z 31. decembrom 1945. V začetku januarja 1946 sta ju v taborišču hoteli obiskati Mihaelova mati →Rasteiger Antonija in njuna najstarejša hčerka Ana, vendar ju tam ni bilo več.
Po 10. januarju 1946 so za njima izginile vse sledi.[15]
Viri: *Informatorka: Bratina, Antonija, rojena Rasteiger, hči, Slovenska Bistrica, september 2020 • Penič, Lojze: Rasteiger, Mihael, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 51.*
Foto: *album Antonije Bratina, rojene Rasteiger.*

RAT, Ivan (?–po koncu 2. svetovne vojne)

* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *orožnik*
Ivan Rat, upokojeni orožnik, je živel v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Rat, Ivan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

RAT, Suzana (?–po koncu 2. svetovne vojne)

⁎ ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Suzana Rat je bil živela v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.
Neznano kdaj in kje je bila umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Rat, Suzana; Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

RAZBORŠEK – družina, **Antonija** (1882–1946), **Hilda** (1925–1946), **Jakob st.** (1880–1946), **Jakob ml.** (1911–1946), **Marija** (1904–1946)

Po končani 2. svetovni vojni je marsikje prišlo do maščevanja nad domnevnimi ali dejanskimi okupatorjevimi sodelavci.
O preganjanju ljudi v tem času ni pisnih dokumentov, pa tudi spominskih zapisov na te čase je malo.
Med aretiranimi in kasneje usmrčenimi so bile tudi cele družine, med njimi tudi družina Razboršek s Cigonce.
Viri: *Penič, Lojze: Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 12–13.*

RAZBORŠEK, Antonija (1882–1946)

⁎ 20. marec 1882 • Cigonca (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *gospodinja*
Antonija Razboršek je bila rojena 20. marca 1882 na Cigonci.
10. januarja 1946 so jo aretirali in neznano kje umorili.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Razboršek, Antonija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

RAZBORŠEK, Hilda (1925–1946)

⁎ 6. september 1925 • Cigonca (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Hilda Razboršek se je rodila 6. septembra 1925 na Cigonci.
Januarja 1946 so jo aretirali in neznano kje umorili.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Razboršek, Hilda, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

RAZBORŠEK, Jakob st. (1880–1946)

⁎ 25. aprila 1880 • Cigonca (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1946 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kolar*
Jakob Razboršek st. se je rodil 25. aprila 1880 na Cigonci.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran. Zaprli so ga v koncentracijsko taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo). 20. avgusta 1945 so ga izpustili, 10. januarja 1946 pa ponovno aretirali in zaprli.
Predvidoma januarja 1946 so ga neznano kje umorili.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Razboršek, Jakob st., Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

RAZBORŠEK, Jakob ml. (1911–1946)

⁎ 28. julij 1911 • Cigonca (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kolar*
Jakob Razboršek ml. se je rodil 28. julija 1911 na Cigonci.
Izučil se je za kolarja.
Januarja 1946 so ga aretirali in neznano kje umorili.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Razboršek, Jakob ml., Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

RAZBORŠEK, Marija (1904–1946)

⁎ 4. februar 1904 • Cigonca (občina Slovenska Bistrica)
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Marija Razboršek se je rodila 4. februarja 1904 na Cigonci.
Januarja 1946 so jo aretirali in neznano kje umorili.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Razboršek, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

REGORŠEK, Erna (1916–1976)

⁎ 14. julij 1916 • Poljčane
† 28. oktober 1976 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • kulturna delavka*
Erna Regoršek se je rodila 14. julija 1916 v Poljčanah.
Po končani osnovni šoli se je vpisala na učiteljišče v Mariboru in ga končala leta 1936. Po maturi je poučevala na večih šolah v Sloveniji in na Hrvaškem.
Leta 1953 je prišla na šolo Gustava Šiliha v Laporje, kjer se je leta 1975 tudi upokojila.
Večji del svojega službovanja je poučevala v 1. razredu. Otrokom je bila druga mati; bila je tudi sposobna, natančna in delovna pedagoška delavka. Njene službene ocene so bile vedno odlične. Pripadala je naprednim in revolucionarnim vrstam prosvetnih delavcev. Njen pouk je bil prežet z novimi oblikami in metodami dela, saj se je vedno izpopolnjevala v stroki.
Erna Regoršek je bila vzor mlajšim učiteljem; skratka med najboljšimi elementarkami[167] v občini. Otrokom je posvetila ves svoj prosti čas. Še posebej pa je znala vcepljati ljubezen do domovine, svobode in slovenskega jezika.
Zelo je bila aktivna tudi v kraju, kjer je dvignila dramsko dejavnost na zavidljivo raven.
Erna Regoršek je umrla 28. oktobra 1976 v Mariboru in je pokopana v Poljčanah.
Viri: *informator: Ključevšek, Ferdo, Laporje, april 1999.*
Foto: *arhiv Osnovne šole Gustava Šiliha Laporje.*

REICHERT, Carl (Karl) (1836–1918)

⁎ 27. avgust 1836 • Dunaj (Avstrija)
† 5. april 1918 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *slikar • grafik*
Carl (tudi Karl) Reichert se je rodil 27. avgusta 1836 na Dunaju (Avstrija).
Bil je slikar in grafik. V drugi polovici 19. stoletja je potoval po naših krajih in nastal je t. i. *Grajski album vedut,*[93] med katerimi je tudi upodobitev Slovenske Bistrice iz leta 1864.
Carl Reichert je umrl 5. aprila 1918 v Gradcu (Avstrija).
Viri: *G. Gsodam: Reichert, Karl, Österreichisches Biographisches Lexikon, pridobljeno s https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_R/Reichert_Karl_1836_1918.xml.*
Foto: *pridobljeno s https://www.wikidata.org/wiki/Q15791085#/media/File:Reichert,_Carl_-_Heliogravure_Graz,_Leykam_1865.jpg.*

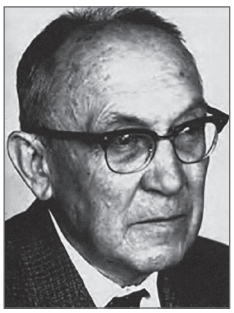

REISMAN, Avguštin, dr. (1889–1975)

⁎ 28. avgust 1889 • Počenik (občina Pesnica)
† 20. februar 1975 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *pravnik • odvetnik • publicist*

Avguštin Reisman se je rodil 28. avgusta 1889 kmečkim staršem v Počeniku v Slovenskih goricah.

Osnovno šolo je obiskoval v Jakobskem Dolu, gimnazijo pa v Kranju, kjer je leta 1910 uspešno maturiral. Po maturi je študiral pravo na češki univerzi v Pragi ter doktoriral leta 1915.

Avguštin Reisman je bil poročen z Angelo, rojeno Sabati, hčerko nadučitelja na Zgornji Polskavi →Sabati Josipa.

Po praksi na sodišču v Mariboru med leti 1915–16 je postal odvetniški koncipient[168] v Slovenski Bistrici, od leta 1919–21 v Celju in nato v Mariboru, kjer je leta 1926 odprl odvetniško pisarno.

Leta 1941 ga je okupator izselil v Gornji Milanovac (Srbija) in čez zimo 1942–43 konfiniral[169] v taborišču Banjica[170] (Srbija). Po vrnitvi v Maribor leta 1945 je bil do leta 1947 odvetnik in nato pravni referent[100] v zadružnih podjetjih.

V akademskem društvu Adrija je dve leti vodil tečaj slovenščine za češke študente. Ustanovil je in 10 let tudi predsedoval mariborski podružnici Jugoslovansko-češkoslovaške lige ter finančno pomagal Podpornemu društvu za slovenske visokošolce v Pragi (Češka).

V Slovenski Bistrici je skladno s programom narodne radikalne mladine obnovil čitalnico in na Pragerskem ustanovil ljudsko knjižnico in organiziral dramske in pevske prireditve ter poživil boj za slovensko uradovanje na sodišču.

Bil je med ustanovitelji Narodnega sveta in njegov podpredsednik, ki je leta 1918 izvedel zedinjenje na področju Slovenske Bistrice.

V času svojega bivanja v Slovenski Bistrici je tudi veliko dopisoval v različne časnike.

Reisman spada v vrsto slovenskih izobražencev, ki so narodno radikalno delovanje pred 1. svetovno vojno preusmerili na strokovno delo v delavskem gibanju in na politično v socialni demokraciji.

Avguštin Reisman je umrl 20. februarja 1975 v Mariboru.

Dela: *prispevki v SGp, SN in Straži • Delovno pravo, 1933 • Dolžnosti in pravice v službi, 1941.*

Viri: *Gradišnik, Stane: Reisman, Avguštin, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 79 • Munda, Mirko: Šola, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 188–190.*

Foto: *Munda, Mirko: Pragersko – kronika, str. 189.*

REISS, Franc Krištof (?–1711)

⁎ ni znano • Lipnica (Avstrija)
† 25. marec 1711 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kipar*

Franc Krištof Reiss se je rodil neznano kdaj v Lipnici (Leibnitz, Avstrija). Prvič se omenja leta 1688.

Kiparsko delavnico je imel v Mariboru. Bil je pomemben spodnještajerski kipar, ki je deloval na prelomu 17. v 18. stoletje. Kipi iz njegove delavnice so glede na nekatere sodobnike in čas nastanka kakovostni, saj niso več podrejeni oltarni arhitekturi, ampak se osvobajajo in so razmeroma dinamični.

Reiss je zagotovo avtor oltarja sv. Frančiška Ksaverja v romarski cerkvi na Ptujski Gori in avtor kamnitih skulptur, ki jih je po naročilu priorja Janeza Schillesa naredil za žičko kartuzijo (nekaj kipov danes v Pokrajinskem muzeju Maribor, sv. Janez Evangelist na žičkem dvorcu v Oplotnici), ostala dela pa so mu pripisana glede na slogovne značilnosti.

Simona Kostanjšek Brglez mu je na podlagi preučevanja ostalih njegovih del in primerjave z njimi pripisala tudi 12 kipov iz cerkve Marije sedem žalosti v Slovenski Bistrici. Najmanjša

sta kipa, sedeča na ograji pevskega kora (sv. Ana in sv. Joahim), ki merita v višino približno 70 centimetrov. V vzdolžnih stenah ladje sta niši s Florijanovim in Križevim oltarjem. V prvi sta ob sv. Florijanu kipa sv. Roka in sv. Boštjana, v drugi pa ob Križanem sv. Janez Evangelist in sv. Marija Magdalena. V manjših nišah slavoločne stene stojita še sv. Jožef z Detetom in sv. Anton Padovanski. Vsi našteti kipi so v niše postavljeni sekundarno, v zakristiji pa so shranjeni še trije. Nekateri izmed naštetih kipov so močno poškodovani, bili pa so tudi neprimerno restavrirani. Kostanjškova med kvalitetnejše prišteva sv. Florijan, sv. Jožef, sv. Janez Evangelist, sv. Marija Magdalena, sv. Mihael in angela, ostali pa v izvedbi nekoliko zaostajajo.
Franc Krištof Reiss je umrl 25. marca 1711 v Mariboru.
Dela: *v Slovenski Bistrici so njegovi kipi v cerkvi Žalostne Matere Božje • dokazana dela: kipi s portala žičke kartuzije (ohranjen le kip sv. Bruna v mariborskem muzeju), 1687; oltar Frančiška Ksaverja v cerkvi na Ptujski Gori, 1690 • pripisana dela: oltar sv. Florijana v mariborski stolnici; trije oltarji v cerkvi sv. Ane pri Borlu; atika z deli nekdanjega oltarja iz mariborske stolnice (danes v muzeju).*
Viri: *Vrišer, Sergej: Reis, Franc Krištof, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi498794/ • Kostanjšek Brglez, Simona: Oprema cerkve Žalostne Matere Božje v Slovenski Bistrici in kipar Franc Krištof Reiss, Umetnostna kronika, št. 31, Ljubljana, 2011, str. 3–10.*

REPNIK, Ivan (1922–1945)

* 28. julij 1922 • Kočno pri Polskavi (občina Slovenska Bistrica)
† 30. maj 1945 • nekje v Istri
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Ivan Repnik se je rodil 28. julija 1922 v Kočnem pri Polskavi.
Umorjen[15] je bil 30. maja 1945 nekje v Istri.
Viri: *Penič, Lojze: Repnik, Ivan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 52.*

ROMIH, Štefan (1935–1987)

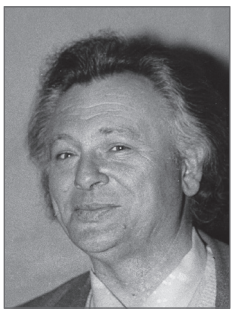

* 20. september 1935 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 12. julij 1987 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj OŠ Črešnjevec • kulturni delavec*
Štefan Romih se je rodil 20. septembra 1935 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.
Po osnovni šoli v domačem kraju in nižji gimnaziji v Slovenski Bistrici se je šolal na učiteljišču v Mariboru, kjer je leta 1956 diplomiral.
Svojo učiteljsko pot je začel na Dolenjskem. Po odsluženju vojaškega roka je ravnatelj druge osnovne šole v Slovenski Bistrici, →Kamenik Ignac, v šolskem letu 1958/59 dosegel, da je Štefan Romih prišel za učitelja v Slovensko Bistrico. Štefan je v šoli vodil telovadni in literarni krožek, dramsko skupino, pri Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica pa bil igralec in pomočnik režiserja. Tu so z igro *Zvezde so večne* sodelovali na državnem srečanju amaterskih gledaliških skupin na otoku Hvaru (Hrvaška). Po združitvi obeh osnovnih šol v mestu je postal pomočnik ravnatelja Osnovne šole Pohorskega odreda Slovenska Bistrica in zadnje leto in pol ravnatelj osnovne šole na Črešnjevcu.
Ko je služboval v Slovenski Bistrici, je aktivno sodeloval pri občinskih proslavah za praznike, pri organizaciji Malih Borštnikovih srečanj[76] in skupaj z gledališkim režiserjem →Gombač Brankom v gledališki skupini DPD Svoboda v Slovenski Bistrici, še posebej pri organizaciji monodram, ki jih je igral →Cvahte Marko.
Od leta 1988 za delo v ljubiteljski kulturi v občini podeljujejo *Priznanja in plakete Štefana Romiha*. Vsako leto jih podeljuje Zveza kulturnih društev (ZKD) občin Makole, Poljčane in Slovenska Bistrica ob slovenskem kulturnem prazniku in so najvišja priznanja za ljubiteljsko kulturno delo v občini.

Njegovo ime nosi Kulturno-umetniško društvo (KUD) Črešnjevec (KUD Štefana Romiha Črešnjevec).
Štefan Romih je umrl 12. julija 1987 v mariborski bolnišnici. Pokopan je na Črešnjevcu.
Viri: *Gradišnik, Stane: Romih, Štefan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 80 • informatorji: Pogorevc, Edmund in družina Romih, Slovenska Bistrica, december 2018 • 80 let KUD Štefana Romiha Črešnjevec, almanah, Črešnjevec, 2000 • dokumentacija DPD Svoboda Slovenska Bistrica • dokumentacija OŠ Črešnjevec • dokumentacija OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ROTART, Štefan (1913–1945)
* 23. avgust 1913 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† april 1945 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *orožnik • udeleženec NOB*
Štefan Rotart se je rodil 23. avgusta 1913 na Spodnji Polskavi.
Bil je v nemški orožniški službi, nato pa v partizanih kot borec Lackovega odreda.
Nemci so ga ujeli in ga aprila 1945 kot talca[258] ustrelili v Mariboru.
Viri: *Penič, Lojze: Rotart, Štefan, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 53.*

RUDOLF, Alojz (1898–?)
* 1. maj 1898 • Videm (občina Krško)
† ni znano • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *mizar*
Alojz Rudolf, mizar, se je rodil 1. maja 1898 v Vidmu pri Krškem.
Živel je v Vinarju (občina Slovenska Bistrica).
Nemci so ga prijeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Rudolf, Alojz, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 53.*

S

SABATI Josip
SAGADIN Jožko – Očka
SAGADIN Ludvik
SAGADIN Štefan
SAJBERT – družina
  SAJBERT Anton (?–1945)
  SAJBERT Anton (1921–1946)
  SAJBERT Kristina
SANTONINO Paolo
SCHAUBACH Boštjan
SCHAUMBERG Jurij
SCHWARZ Andreas
SERNC Hinko
SERNEC Ana
SERNEC Franc
SERNEC Ivan
SERNEC Janko st.
SERNEC Jelka
SERNEC Josip
SINIČ Bojan
SKOBL France
SKRBINEK Franc
SLAČEK Jože
SLATINEK Danijel
SLOKAN Herman – Zmago
SMOGAVEC Ferdinand
SMOLAR Gvido
SOJČ Ivan
SORČNIK Branko
SORŠAK Alojz (1901–1943)
SORŠAK Alojz (1922–1945)
SPANHEIM – rodbina
SPANRING Jože
SPINDLER Mihael
SRIMŠEK – družina
  SRIMŠEK Ferdinand
  SRIMŠEK Marija (
  SRIMŠEK Marija
STABEJ Jože
STANI Tomaž
STAROVASNIK Erna
STEGNE Alojz
STEGNE Marija
STEINKLAUBER Franc
STEPIŠNIK Lovro
STEPIŠNIK Milan
STERNBERGER Vincenc ml.
STIGER (Štiger) Albert
STIGER (Štiger) Ida
STONY Vladimir
STRAHAR Anton
STRAŠEK Stanko
STRAUB Jožef
STRAUSS Andrej Janez
STREHAR Marijan
STRMŠEK Herbert
STUPAN EHRENSTEIN Simon Juda
STUPAN Franc

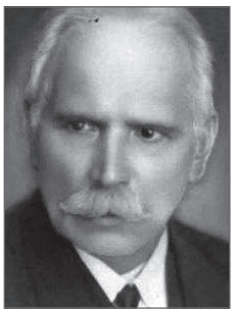

SABATI, Josip (1856–1941)

* 28. februar 1856 • Sv. Jurij ob Pesnici (občina Kungota)
† 1941 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • lokalni politik • sadjar*

Josip Sabati se je rodil 28. februarja 1856 v Sv. Juriju ob Pesnici. Med leti 1872–77 je obiskoval učiteljišče v Mariboru, ravno v času, ko je leta 1876 iz triletnega postalo štiriletno.
Ker je imel državno štipendijo mariborskega okraja, so ga po končanem učiteljišču dodelili šoli v Hočah, kjer je ostal 12 let. Leta 1889 je prišel za nadučitelja na dvorazredno narodno šolo na Zgornjo Polskavo. V šolskem letu 1894/95 je šola iz dvorazrednice postala trirazrednica in v šolskem letu 1922/23 štirirazrednica. Kmalu po prihodu je okrog šolskega vrta in njive zasadil nov sadovnjak in učil učence sadjarstva, šolska drevesnica pa je vzgajala sadne sadike in jih nato razdeljevala ljudem. Ko so leta 1880 ustanovili pedagoški časopis Popotnik, je v njem objavljal razne strokovne razprave in učna gradiva.
Vedno se je boril za uporabo slovenskega jezika v šoli in drugod. Tako je s šolskim letom 1897/98 začel pisati šolsko kroniko v slovenskem jeziku.
Vključil v slovenjebistriško učiteljsko društvo in ga nekaj let tudi vodil. Vodil ga je v narodnem duhu, skrbeli so za povezovanje slovenskih učiteljev, njihovo nadaljnje usposabljanje in za povečevanje statusa in ugleda učiteljev. Zgornjepolskavsko šolo in slovenskobistriško učiteljsko društvo je vodil tudi med 1. svetovno vojno (1914–18).
Takoj po koncu vojne je nova država Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) že decembra 1918 pričela z ustanavljanjem Narodnih svetov, ki so skrbeli za izvajanje novih zakonov in državnih odredb. Na Zgornji Polskavi je Narodni svet vodil Sabati.
Večkrat je kandidiral na listi Jugoslovanske demokratske stranke (JDS), ki jo je vodil dr. Vekoslav Kukovec.
Sabati se je upokojil leta 1924 po 47-tih letih službovanja, od tega je bil nadučitelj na Zgornji Polskavi kar 35 let.
Z družino so stanovali v polskavski šoli. V zakonu z ženo Antonijo († 1936) je imel štiri otroke: hčerka Angela je bila učiteljica, ki je službovala po raznih krajih, od Zgornje Polskave do Spodnje Polskave, Pragerskega in Maribora. Poročena je bila s pravnikom →Reisman Avguštinom. Hčerka Leja je bila učiteljica na Zgornji Polskavi, poročila se je z učiteljem →Vokač Ivanom, kasnejšim šolskim upraviteljem na Zgornji Polskavi. Sin Anton je bil vojaški major, delal je v generalštabu vojske Kraljevine Jugoslavije v Beogradu, pozneje pa je risal načrte v Nemčiji; sin Baldo je bil veterinarski tehnik, tudi on je delal v vojski, kjer je bil vojaški veterinarski pomočnik, ukvarjal se je predvsem s konji; njegov sin Ljubomir je bil učitelj telesne vzgoje na osnovni šoli v Slovenski Bistrici.
Josip Sabati je umrl leta 1941, pokopan je na pokopališču na Zgornji Polskavi.
Dela: *strokovne razprave in učna gradiva v pedagoškem časopisu "Popotnik".*
Priznanja: *septembra 1917 mu je občina Zgornja Polskava podelila naziv častnega občana • septembra 1917 je bil za vzorno delovanje v blagor domovine od cesarja odlikovan z vojnim križem za civilne zasluge III. razreda • marca 1918 ga je kot dolgoletnega vodjo društva in kot zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu slovenjebistriško učiteljsko društvo imenovalo za svojega častnega člana • februarja 1925 je bil skupno z znanim rodoljubom, župnikom →Francem Šegulo s Pragerskega, odlikovan z redom Sv. Save IV. razreda.*
Viri: *informator: Padežnik, Franci, razni viri, Zgornja Polskava, junij 2020.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-6QGWKCBX.*

SAGADIN, Jožko – Očka (1883–1945)

* 2. marec 1883 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 12. april 1945 • Srece (občina Makole)
Poklic ali dejavnost: *mizar • narodni buditelj • udeleženec 1. svetovne vojne • udeleženec NOB*

Jožko Sagadin, s partizanskim imenom Očka, brat →Sagadin Štefana in →Sagadin Ludvika, se je rodil 2. marca 1883 na Spodnji Polskavi.

Izučil se je za mizarja in postal narodnozaveden Slovenec. Z drugimi Slovenci je večkrat branil Narodni dom pred razbijaškimi napadi nemških šovinistov.[171] Leta 1906 se je preselil v Ormož, kjer je odprl samostojno mizarsko delavnico. Postal je soustanovitelj, načelnik in telovadni vaditelj Sokola[40] v Ormožu.
V 1. svetovni vojni je moral kot avstrijski vojak na fronto v Galicijo. Tu je decembra 1914 pobegnil k Rusom. Javil se je v prostovoljsko srbsko divizijo v Odesi (Ukrajina). Boril se je proti Avtro-Ogrski v Dobrudži v Romuniji. Leta 1918 se je vrnil domov poln revolucionarnih idej. Zopet je mizaril in bil načelnik Sokola v Ormožu.
Leta 1919 se je poročil s Tončko, rojeno Kupčič, iz narodnozavedne družine s Ptujske Gore, ter se leta 1922 z družino preselil na Ptuj. Tu je kupil hišo in odprl mizarsko delavnico. Z ženo sta bila člana mnogih slovenskih organizacij na Ptuju.
Leta 1941 odšel na Pohorje, kjer je postal borec Prve pohorske čete. Bil je najstarejši slovenski partizan. Leta 1941 je v Ljubljani postal član rajonskega komiteja NOB. Jeseni leta 1943 so ga Nemci aretirali in poslali v taborišče blizu Dunaja (Avstrija), od koder je pobegnil. Okrožni odbor NOB v Mariboru ga je postavil za upravnika bolnišnice v Srecah[172] pri Makolah, kjer je hišo hitro preuredil tako, da je imela razna skrivališča (bunker pod stopnicami, v katerem je bilo prostora za kakšnih osem ljudi) in skrite prehode iz prostora v prostor. Pripravil je tudi skrivališča za bolne in ranjene partizane v drugih hišah in v gozdu.
Jožko Sagadin je umrl 12. aprila 1945 ob nemškem napadu na Sagadinovo domačijo. V hiši so privezali ujete Ludvika Sagadina, Marijo Sagadin in Mileta Lavickega ter hišo zažgali. V goreči hiši pa so si v skrivališču pod prešo (stiskalnico za grozdje) poleg Jožka Sagadina vzeli življenja še Gojko Sagadin, Rožca Sagadin in Miran Sagadin.
Žrtve napada so pokopane na vrtu pri hiši v Srecah, kjer je njim v spomin postavljen spomenik.
Viri: *Sagadin, Zvonko: Nemški napad na partizansko bolnišnico v Srecah pri Makolah, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 433–440 • Penič, Lojze: Sagadin, Jožko, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 53.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica I, str. 435.*

SAGADIN, Ludvik (1884–1945)
* 16. avgust 1884 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 12. april 1945 • Srece (občina Makole)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • sadjar • udeleženec NOB*
Ludvik Sagadin, mlajši brat →Sagadin Jožka in →Sagadin Štefana, se je rodil 16. avgusta 1884 na Spodnji Polskavi.
Po poklicu je bil učitelj, nazadnje je bil zaposlen kot tajnik okrajne uprave cest na Ptuju.
Ko je po koncu 1. svetovne vojne njegov brat Štefan odšel v službo v Beograd (Srbija), je Ludvik od njega kupil posestvo v Srecah pri Makolah. Daleč naokrog je bil znan kot napreden sadjar in vinogradnik. V okviru sadjarskega in vrtnarskega društva je organiziral gospodinjske tečaje in predavanja o sadjarstvu. Z nasveti je kmetom pomagal zlasti pri sortnem izboru sadnega drevja. Bil je tudi tako navdušen esperantist,[82] da je še na nagrobni kamen svoje pokojne žene Ide dal vklesati besedilo v esperantu.
Nekaj let po smrti prve žene se je upokojil in se preselil v Maribor. Tu se je poročil z Marijo, simpatijo z učiteljišča. Od pomladi do jeseni sta živela v Srecah, pozimi pa v Mariboru.
Ko jima je med zavezniškim bombardiranjem Maribora bomba porušila hišo, sta se preselila v svojo domačijo v Srece, kjer je takrat že delovala partizanska bolnišnica.[172]
Ludvik Sagadin je umrl 12. aprila 1945 ob nemškem napadu na Sagadinovo domačijo. V hiši so privezali ujete Ludvika Sagadina, njegovo ženo Marijo Sagadin in Mileta Lavickega ter hišo zažgali. V goreči hiši pa so si v skrivališču pod prešo (stiskalnico za grozdje) vzeli življenja še Gojko Sagadin, Rožca Sagadin in Miran Sagadin.
Žrtve napada so pokopane na vrtu pri hiši v Srecah, kjer je njim v spomin postavljen spomenik.

Viri: *Sagadin, Zvonko: Nemški napad na partizansko bolnišnico v Srecah pri Makolah, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 431–433 • Penič, Lojze: Sagadin, Ludvik, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 53.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica I, str. 435.*

SAGADIN, Štefan (1878–1947)

⁎ 9. julij 1878 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 18. junij 1947 • Beograd (Srbija)
Poklic ali dejavnost: *pravnik • sodnik • publicist*
Štefan Sagadin, priznani pravnik in strokovni pisec, starejši brat →Sagadin Jožka in →Sagadin Ludvika, se je rodil 9. julija 1878 na Spodnji Polskavi.
Po opravljeni gimnaziji v Mariboru (da bi preživel dijaška leta, je vozil kamenje iz kamnoloma) je dobil državno štipendijo in se vpisal na univerzo v Gradcu (Avstrija), kjer je leta 1904 promoviral,[41] postal leta 1908 sodnik na Ptuju, nadaljeval med letoma 1909–10 študije v Heidelbergu in Leipzigu (Nemčija) ter na Dunaju (Avstrija), in bil leta 1914 premeščen v Celje.
Januarja 1919 so ga poklicali v Beograd (Srbija) na ministrstvo za ustavodajno skupščino in izenačenje zakonov, kjer je postal julija 1919 načelnik. Bil je član državnega sveta (od julija 1922), njegov predsednik (od oktobra 1935), honorarni profesor za upravno pravo na beograjski univerzi (1922–28), član zakonodajnega odbora (1929–31) in predsednik stalnega pravnega odbora pri vrhovnem pravobranilstvu (1938–41). Pripravil je osnutke skoraj vseh pomembnejših upravnih zakonov v prvi Jugoslaviji. Napisal je vrsto strokovnih del s področja prava in je bil izredno plodovit pisec.
Štefan Sagadin ni pisal samo o pravnih vprašanjih, ampak tudi o širših družbenih oziroma mednacionalnih problemih v večnacionalni državi.
Med drugim se je opredelil do ilirskega gibanja in slovenskega knjižnega jezika. Menil je, da je bilo prizadevanje Stanka Vraza, da bi se v Sloveniji uveljavil ilirski jezik kot skupni jugoslovanski knjižni jezik, izjemno pomembno, ker se je v politični združitvi Slovencev, Srbov in Hrvatov številčno inferioren,[173] najmanjši slovanski narod prisiljen naučiti jezika večine.
O tem je zapisal:
»Življenje v naših kulturnih skupnostih potrjuje, da postaja jezik malega naroda ovira, zato se ne smemo upirati naravni medsebojni asimilaciji srbohrvaškega in slovenskega jezika, nasprotno, ta proces, v katerem bodo Slovenci morali več sprejemati kot dajati, poskušajmo s smiselnimi ukrepi usmerjati in pospešiti. To je usoda vseh malih narodov. Ni pomembno, ali bo razvoj v zbližujoči se smeri pripeljal do spoja obeh jezikov v 50, 100 ali več letih, pomembno je, da se zavedamo nujnosti takega razvoja ter da če ga že ne moremo pospešiti, ga vsaj ne zavirajmo.«
Na srečo je zgodovina potrdila, da se je Štefan Sagadin glede obstoja slovenskega jezika in s tem slovenskega naroda oziroma slovenske nacije popolnoma motil.
Štefan Sagadin se je leta 1909 poročil z Marijo, rojeno Wassich, hčerjo avstrijskega diplomata. Imela sta štiri otroke: Regino, Štefanijo, Gojka (bil je eden od sedmih žrtev nemškega zločina na Sagadinovi domačiji v Srecah[172] pri Makolah) in Milana. Leta 1924 se je ločil od Marije in se v Beogradu poročil z Ružo, rojeno Popović, nečakinjo generala in politika Milana Nedića,[174] načelnika generalštaba vojske Kraljevine Jugoslavije in vodje marionetne srbske vlade med 2. svetovno vojno.
Decembra 1939 se je upokojil in do smrti živel Beogradu.
Štefan Sagadin je umrl 18. junija 1947 v Beogradu.
Dela: *pravne študije in razprave v srbohrvaščini in nemščini (nekaj najpomembnejših: O reformi pravniških študij • Državnopravna pogodba med Avstrijo in Ogrsko • Naš sadašnji ustavni položaj, 1920; Parlamentarna vladavina; Volilni red za Ustavotvorno Skupščino kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev; Upravno sudstvo.*

Viri: *Gradišnik, Stane: Sagadin, Štefan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 81 • Simič, Vladimir: Sagadin, Štefan, Enciklopedija Slovenije 10, Pt–Savn, Ljubljana, 1996, str. 367 • Munda, Mirko: Osebnosti, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, 2020, str. 409–413 • Rudolf Andrejka: Sagadin, Štefan, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi531304/.*
Foto: *album Melite Vivod.*

SAJBERT – družina, **Anton** (?–1945), **Anton** (1921–1946), **Kristina** (1888–1946)
Po končani 2. svetovni vojni je marsikje prišlo do maščevanja nad domnevnimi ali dejanskimi okupatorjevimi sodelavci.
O preganjanju ljudi v tem času ni pisnih dokumentov, pa tudi spominskih zapisov na te čase je malo.
Med aretiranimi in kasneje usmrčenimi so bile tudi cele družine, med njimi tudi družina Sajbert iz Visol.
Viri: *Penič, Lojze: Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 12–13.*

SAJBERT, Anton (?–1945)
⋆ ni znano • Čadram (občina Oplotnica)
† poleti 1945 • Šterntal (Strnišče, občina Kidričevo)
Poklic ali dejavnost: *delavec*
Anton Sajbert se je rodil v Čadramu pri Oplotnici.
Živel je v Visolah.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in je umrl[15] poleti leta 1945 v taborišču Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo).
Viri: *Penič, Lojze: Sajbert, Anton, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 54.*

SAJBERT, Anton (1921–1946)
⋆ 1921 • Visole (občina Slovenska Bistrica)
† 10. januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *delavec*
Anton Sajbert, sin →Sajbert Kristine, se je rodil leta 1921 v Visolah.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in nekaj časa zaprt v taborišču Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo), nato je delal v tovarni bakrenih izdelkov →Zugmayer in Gruber. (sedanja tovarna Impol).
10. januarja 1946 je bil skupaj z materjo Kristino ponovno aretiran in neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Sajbert, Anton, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 54.*

SAJBERT, Kristina (1888–1946)
⋆ 12. januar 1888 • Madžarska
† 10. januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *gospodinja*
Kristina Sajbert, mati →Sajbert Antona, se je rodila 12. jauarja 1888 na Madžarskem.
S sinom sta živela v Visolah.
10. januarja 1946 je bila doma skupaj s sinom Antonom aretirana in neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Sajbert, Kristina, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 54.*

SANTONINO, Paolo (okoli 1440–med 1508 in 1510)

* okoli 1440 • Stroncone, Umbrija (Italija)
† med 1508 in 1510 • Videm, Furlanija – Julijska krajina (Italija)
Poklic ali dejavnost: *potopisec • kronist*

Paolo Santonino se je rodil okoli leta 1440 v Stronconu pri Narniju v Umbriji (Italija). Izobrazil se je v klasičnih vedah ter državnem in kanonskem pravu.[133]

V službo patriarhata[175] je verjetno prišel v času sedisvakance[176] po smrti patriarha Ludvika Trevisana leta 1465.

Kot kancler[177] je spremljal oglejskega pomožnega škofa na treh vizitacijskih[178] potovanjih po župnijah na Koroškem, Gorenjskem in Štajerskem. Med temi vizitacijami so se ustavili tudi v naših krajih.

Na potovanjih si je delal izčrpne zapiske, ki jih je nato uredil in literarno obdelal. Zapiski so izšli tudi v slovenskem prevodu pod naslovom *Popotni dnevniki: 1485–87* (Mohorjeva družba, 1991).

Santoninov zapis obiska Črešnjevca in Spodnje Polskave:

> *»Štiriindvajsetega v mesecu (maja 1485, op. S. Husu) smo odšli iz samostana (Studenice, op. S. Husu) ali bolje rečeno iz kaplanije in prišli po šestih miljah k farni cerkvi svetega Mihaela v Črešnjevcu (Cherspach); zavetniško pravico nad njo imajo gospe studeniške nune. Tam je naš gospod škof s spravnim obredom očistil cerkev, ki so ji storili silo Turki, in vnovič posvetil tri razvaljene oltarje, namreč svetega Mihaela, svete Marije in blažene Marije Magdalene. Pri cerkvi je mnogo marmornatih kamnov s prelepimi figurami in starimi napisi. Po kosilu smo prišli po petih miljah v faro svetega Štefana na Polskavi, kjer je za župnika gospod Sikst Freisteiner, naš popotni spremljevalec. Cerkev je pod zavetništvom gospoda Viljema Turjaškega (Ausperger), zdajšnjega ljubljanskega glavarja. Gospod škof je opravil spravni obred nad cerkvijo in pokopališčem. Ta cerkev leži na ravnem in nima pod sabo nobene podružnice. Imenovani gospod Sikst je dal tam pripraviti za malico odlične ribe, med njimi menke, in velike rake: te smo skuhali še žive in jih brž pojedli. Istega dne smo že po dvajseti uri odšli od tod in se spet spustili na Dravsko polje.«*

Santoninov zapis obiska Slovenske Bistrice, Zgornje Ložnice ter Tinja:

> *»Naposled smo zapustili ta kraj (Fram, 25. maja 1485, op. S. Husu) in prišli po petih miljah v mesto Bistrico (Faystriz); sredi poti se je vsul po nas silovit dež in ni odjenjal vse do tega kraja, kjer so nas sprejeli v javnem gostišču. Tam smo imeli za večerjo več vrst rib in drugih jedi. Mesto Bistrica leži na ravnem: ima kar več vrat, zraven katerih stojijo veliki in stari stolpi; krog in krog ga obdaja obzidje in utrjeno je z jarkom in dvojnim okopom. Veliko je skoraj kot Rogatec in podložno presvetlemu gospodu cesarju. Toda pred nekaj leti je v naključnem požaru pogorelo do tal; še zdaj se vidijo hude sledi tega požara. Šestindvajsetega v mesecu smo odšli iz mesta Bistrice in po dveh miljah prišli do cerkve svetega Venčeslava, ki je podružnica cerkve svetega Petra v Tinjah (Taynoch). Oskrunjeno cerkev s pokopališčem je naš škof očistil. Potlej smo krenili naprej in jahali spet dve milji navkreber k cerkvi svetega Petra; tudi v njej je gospod škof opravil isto spravno opravilo. Za to cerkev v času vakance prezentira gospod župnik v Konjicah, v čigar gostoljubni dom smo se vrnili istega dne, ker je bila sobota in smo se hoteli naslednji dan malce odpočiti po tolikerih naporih.«*

Kot živ je Santonino zadnjič zabeležen leta 1508.

Ko je kanclersko mesto leta 1510 prevzel njegov tretji sin Avguštin, pred tem očetov pomočnik, je bil verjetno že mrtev.

Dela: *16 zvezkov uradnih zapisnikov (1472–94) • listine za Visitationum Liber 1488 do 1495 • nekaj pisem.*

Viri: *Miklavčič, Maks: Santonino, Pavel, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi536821/ • Simoniti, Primož: Santonino, Paolo, Enciklopedija Slovenije 10, Pt–Savn, Ljubljana, 1996, str. 399 • Santonino, Paolo: Popotni dnevniki: 1485–87, Celje, 1991.*

Foto: *pridobljeno s https://pbs.twimg.com/profile_images/910792621001461760/-P84YHBt_400x400.jpg.*

SCHAUBACH, Boštjan, dr. (1886–1953)

* 7. februar 1886 • Ziljska dolina na Koroškem (Avstrija)
† 18. marec 1953 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *pravnik • odvetnik • politik • župan Slovenske Bistrice*
Boštjan Schaubach se je rodil 7. februarja 1886 v Ziljski dolini na Koroškem (Avstrija). Maturiral je v Celovcu (Avstrija), dr. prava je postal v Gradcu (Avstrija) leta 1912, odvetniški izpit pa je opravil leta 1919.
Odvetniško pisarno je v Slovenski Bistrici odprl leta 1921.
Bil je član Slovenske ljudske stranke in bil leta 1927 izvoljen v Mariborski deželni zbor, leta 1935 pa je bil izvoljen za predsednika okrajnega odbora Jugoslovanske radikalne zajednice (JRZ).
24. novembra 1935 je v dvorani okrajne hranilnice v Slovenski Bistrici organiziral shod JRZ, na katerem je bil glavni govornik pravnik, politik, socialni delavec minister dr. Miha Krek (1897–1969).
Iz doslej znanih in najdenih podatkov je bil župan Slovenske Bistrice zagotovo leta 1928, leta 1930, leta 1934 in med leti 1938–40.
Boštjan Schaubach je umrl 18. marca 1953 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *časopisi: Straža, 1921; Slovenec, 1927; Mariborski večernik – Jutra, 1927; Mariborski večernik – Jutra, 1934.*
Foto: *fotoarhiv Ferdinanda Šerbelja.*

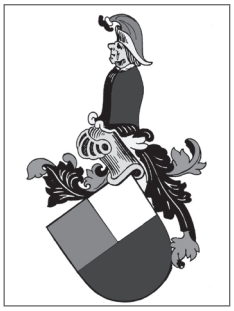

SCHAUMBERG, Jurij, grof (15.–16. stoletje)

15.–16. stoletje
Poklic ali dejavnost: *posestnik Slovenske Bistrice in tamkajšnjega gradu*
Jurij grof Schaumberg je leta 1507 kupil grad z mestom Slovenska Bistrica vred in tu s svojimi gradniki[80] Gaisrucki gospodaril do leta 1548. Nato so posest za krajši čas prevzeli Gaisrucki, od njih pa Idunspeugi.
Viri: *Hans Pirchegger, Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gülten, Städte und Märkte, München 1962, str. 128–134 • Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 21.*
Foto: *grb rodbine Schaumberg, pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0a/Schaumberg-Scheibler318ps.jpg.*

SCHWARZ, Andreas (?–1734)

* ni znano
† 28. oktober 1734 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *orglar*
Za Andreasa Schwarza datum in kraj rojstva nista znana. Znan je le podatek, da se je 7. februarja 1700 poročil z Roso, vdovo graškega izdelovalca orgel Jakoba Häcklingerja in najverjetneje prevzel njegovo delavnico.
Njegova delavnica je izdelala več kot 30 orgel. Več orgel je izdelal tudi za naročnike v Sloveniji. Med drugimi leta 1724 tudi orgle za ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici, kot lahko preberemo v notranjščini orgel: »*Andreas Schwarz, Orgelmacher in Graz 1724.*« Leta 1782 jih povečal njegov vnuk Franz Xaver Schwarz (ok. 1743–1810). Orgle v ž. c. sv. Jerneja spadajo med največje ohranjene baročne orgle v Sloveniji. Imajo 20 registrov, dva manuala in pedal. Njegove orgle so večinoma še vedno v uporabi.
Andreas Schwarz je umrl 28. oktobra 1734 v Gradcu (Avstrija).
Dela: *večje orgle za: ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici (1715), cerkev v Polenšaku pri Ptuju (1720), samostanske orgle za Vorau (Nemčija, 1726), ž. c. sv. Treh kraljev v Studenicah (1733) • več manjših orgel v Avstriji in Sloveniji.*
Viri: *Oesterreichisches Musiklexikon online, pridobljeno s https://musiklexikon.ac.at/ml/musik_S/Schwarz_Familie_1.xml.*

SERNC Hinko (1926–2018)

* 21. marec 1926 • Sv. Areh na Pohorju (občina Slovenska Bistrica)
† 3. februar 2018 • Šmartno na Pohorju (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *gostilnec • glasbenik • član PGD*

Hinko Sernc se je rodil 21. marca 1926 pri Sv. Arehu na Pohorju. Leta 1938 so starši kupili posestvo na Šmartnem na Pohorju in se tja preselili.

Starša, ki sta bila velika ljubitelja domače glasbe, sta Hinka začela učiti igranja na razne instrumente že pri štirih letih. Igral je citre, tamburico, harmoniko, violino in klarinet. Leta 1947 se je pridružil tamburašem na Šmartnem, leta 1972 pa še znameniti Frajhajmski godbi. Po letu 1980 se je resneje posvetil harmoniki in se udeleževal tudi raznih tekmovanj. Izbran je bil tudi za ljudskega godca leta 1980. Trideset let je bil mentor tamburaške skupine na Šmartnem na Pohorju, nastopal pa je tudi v številnih gledaliških predstavah tamkajšnje gledališke skupine. Bil je eden prvih organizatorjev smučarskih tekem na Šmartnem, dolgoletni starešina Lovske družine Šmartno na Pohorju in vse od leta 1945 gasilec.

Dolga leta je imel tudi gostilno Sernc na Šmartnem na Pohorju.

Hinko Sernc je pustil velik pečat v svojem kraju, ne samo s svojim delom, ampak s celotnim svojim življenjem.

Hinko Sernc je umrl 3. februarja 2018 na oddelku za pljučne bolezni Univerzitetnega kliničnega centra (UKC) Maribor na Slivniškem Pohorju, pokopan je na Šmartnem na Pohorju.

Priznanja: *za svoje delo je prejel več nagrad: plaketo za življenjsko delo krajevne skupnosti Šmartno na Pohorju • plaketo republike Slovenije za kulturne dejavnosti • priznanje Zlata harmonika Ljubečne • plaketo Avgusta Stanka • →Romihovo plaketo ZKD Slovenska Bistrica za življenjsko delo • priznanje Občine Slovenska Bistrica.*

Viri: *informator: Motaln, Modest, Šmartno na Pohorju, marec 2018 • arhiv KUD Šmartno na Pohorju.*

Foto: *album držine Sernc.*

SERNEC, Ana (1847–1940)

* 1. junij 1847 • Slovenska Bistrica
† 12 oktober 1940 • Mödling (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • kulturna delavka*

Ana Sernec, mlajša sestra →Sernec Josipa in →Sernec Janka st., se je rodila 1. junija 1847 v Slovenski Bistrici v znani družini Sernec mlinarju Janezu in Ivani, rojeni Reybauer, ki sta se v Slovensko Bistrico priselila iz Malečnika.

Izšolala se je za učiteljico. Od leta 1868 je sodelovala pri predstavah Slovanske čitalnice v Mariboru.

Ana Sernec je umrla 12. oktobra 1940 v Mödlingu (Avstrija).

Viri: *Gradišnik, Stane: Sernec, Ana, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 83 • Rudolf, Branko: Sernec, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562952/.*

SERNEC, Franc (1860–?)

* 1860 • Slovenska Bistrica
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *mizar • politik*

Franc Sernec, mizarski pomočnik, se je rodil leta 1860 v Slovenski Bistrici.

V osemdesetih letih 19. stoletja je bil aktiven član delavskega gibanja v Zagrebu (Hrvaška) in član tajnega socialističnega krožka. Ti so bili sicer radikalni, sam pa se je imel za zmernega socialista. Zaradi tega delovanja so oblasti 3. aprila 1884 skupino obrtnikov aretirale. Med njimi sta bila tudi Wolfgang Hiža iz Moravske (Češka) in Franc Sernec. Na procesu proti tako imenovanim zagrebškim anarhistom[179] 19. maja 1884 sta bila edina obsojena, in sicer Hiža na šest, Sernec pa na pet let strogega zapora, plačilo sodnih stroškov in na izgon v

domovinsko občino po prestani kazni. Oba, Hiža in Sernec, sta kazen odsedela v lepoglavski kaznilnici (Hrvaška), po prestanem zaporu pa sta bila izgnana v domovinsko občino, Sernec v Slovensko Bistrico, Hiža pa na Moravsko.
Po tem, ko je bil izgnan, o Francu Sernecu ni več podatkov, da bi še bil politično aktiven.
Viri: *Rozman, Franc: Politično delovanje Franca Serneca in Josipa Jaklina, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 203–204.*

SERNEC, Ivan (1936–2009)
* 10. november 1936 • Maribor
† 7. januar 2009 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učitelj • pedagoški svetovalec • šolski inšpektor*
Ivan Sernec, mož →Sernec Jelke, se je rodil 10. novembra 1936 v Mariboru očetu Ivanu in materi Ani, rojeni Gračner. Družina se je kmalu zatem preselila v novo sezidano hišo v Slovenski Bistrici.
Po končani osnovni šoli in srednji šoli ter Učiteljišču v Mariboru se je kljub veliki ljubezni do glasbe in igranja violine zaradi prezgodnje smrti staršev vpisal na bolj stvaren študij na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je leta 1962 diplomiral na enopredmetnem študiju zgodovine.
Kot profesor zgodovine je sprva poučeval na pedagoški gimnaziji v Mariboru, kasneje pa opravljal naloge pedagoškega svetovalca za zgodovino na Republiškem zavodu za šolstvo in bil tudi inšpektor za osnovne in srednje šole.
Zanj značilen širši interes – za družbena vprašanja še posebej – ga je že v zgodnjih letih, na službenem mestu gimnazijskega učitelja, usmeril v študij človekovih problemov sonaravnega življenja in s tem v kontekst izobraževanja, ki je zahteval preseganje zgolj ozko zakoličenih strokovnih znanj. Koncem šestdesetih let so ga problemi človekovega okolja dokončno usmerili v spoznavanje, kritično razmišljanje in iskanje te osrednje in morda, kljub vsem naporom, težko dosegljive življenjske kvalitete, ki je še danes resen izziv posodabljanju pouka in vzgoje. Ta interes ga je ob rednem opravljanju dela motiviral za aktivno vključevanje v razprave, v času ne preveč naklonjenem tem vprašanjem. Tako so v teh letih izpod njegovega peresa nastali mnogi referati in eseji o človeku in njegovem odnosu do sveta in končno tudi prevodi prastare ekološke modrosti severnoameriških staroselcev. Prvi prevod z naslovom *Utrip ravnovesja – Velika skrivnost* je leta 1995 izdalo Slovensko ekološko društvo. Temu so sledili prevodi trilogije iz zakladnice indijanskih izročil, ki na svojstven način reflektirajo sonaravni način življenja. Leta 1997 je založba Didakta izdala njegov prevod pod naslovom *Ali veš, da drevesa govorijo*, na začetku novega tisočletja pa knjižni dvojček *Tudi trava ima svojo pesem* in *Prijateljstvo z zemljo*.
Ivan Sernec je umrl po kratki bolezni 7. januarja 2009 v Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) Maribor. Pokopan je v Slovenski Bistrici.
Dela: *prevodi: Utrip ravnovesja – Velika skrivnost, 1995 • Ali veš, da drevesa govorijo, 1997 • soprevajalec z ženo Jelko Sernec: Tudi trava ima svojo pesem in Prijateljstvo z zemljo, 2000.*
Viri: *informatorja: Sernec, Helena, hči, Maribor, januar 2020 in Sernec, Mihael, sin, Ljubljana, januar 2020.*
Foto: *album družine Sernec.*

SERNEC, Janko st. (1834–1909)
* 19. oktober 1834 • Slovenska Bistrica
† 25. januar 1909 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *pravnik • publicist • čitalničar • narodni buditelj*
Janko Sernec, starejši brat →Sernec Ane in →Sernec Josipa, se je rodil 19. oktobra 1934 v Slovenski Bistrici v znani družini Sernec mlinarju Janezu in Ivani, rojeni Reybauer, ki sta se v Slovensko Bistrico priselila iz Malečnika.

Po končani gimnaziji v Mariboru je v Gradcu (Avstrija) študiral pravo, nakar je krajši čas delal kot odvetniški kandidat v Mariboru in v Karlovcu (Hrvaška). Tukaj se je navzel narodnega duha in se odločno opredelil za slovenstvo. Po vrnitvi je delal v odvetniški pisarni dr. Duhatscha in →Dominkuš Ferdinanda, leta 1865 pa je odšel v Kozje, kjer je odprl lastno odvetniško pisarno. Leta 1866 se je udeležil avstrijsko-pruske vojne[180] in bil težko ranjen. Po okrevanju je delal kot odvetnik v Mariboru.
Janko Sernec je bil v drugi polovici 19. stoletja med najvidnejšimi narodnimi buditelji na Štajerskem, vnet zagovornik slovenske napredne misli in pobudnik za ustanovitev mariborske Čitalnice in bil njen prvi predsednik. Zaslovel je s svojimi govori o pomenu jezika in omike. Zavzemal se je za ustanovitev Slovenske Matice v Ljubljani. Leta 1865 je bil na veliki Slomškovi proslavi v Mariboru, kjer je bil sprejet prvi slovenski program, pri katerem je tudi sam sodeloval.
Leta 1871 je bil izvoljen kot poslanec Ormoško-ljutomerskega okraja v deželni zbor. Zaradi razkola med »Staro- in Mladoslovenci«[181] je leta 1873 demonstrativno opustil poslanski mandat in se umaknil iz javnega in političnega življenja ter se posvetil poklicu in številni družini. Kot pravnik ima velike zasluge pri uveljavljanju slovenskega jezika v uradih. Pisal je o škodljivosti neizmerne kmetske lastnine in se navduševal za zadružništvo. Veliko je dopisoval v takratne liste, priložnostno pa je tudi pesnikoval.
Janko Sernec st. je umrl 25. januarja 1909 v Mariboru.
Dela: *dopisovanje v slovenske liste • članki in strokovni prispevki • pisma in pomembni osnutki za predavanja in študije.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Sernec, Janko st., Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 84 • Savnik, Roman: Sernec, Janko st., Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi563321/ • Cvirn, Janez: Sernec, Janko, Enciklopedija Slovenije 11, Savs–Slovenska m, Ljubljana, 1997, str. 53.*
Foto: *pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/static/osebe/sbi563321_Sernec_Janko_st.jpg.*

SERNEC, Jelka (1942–2006)

⁎ 8. marec 1942 • Slovenska Bistrica
† 6. julij 2006 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • pisateljica • pesnica*
Jelka Sernec, rojena Škofca, se je rodila 8. marca 1942 v Slovenski Bistrici očetu Leopoldu in materi Jožici, rojeni Kožuh.
V Slovenski Bistrici je končala osnovno šolo in nižjo gimnazijo in se leta 1957 vpisala na Prvo državno gimnazijo v Mariboru. Pomladi leta 1961 je na gimnaziji maturirala in še isti mesec na Državnem učiteljišču v Mariboru opravila diferencialne izpite iz pedagoških predmetov in maturo ter postala učiteljica.
Poleti leta 1961 se je poročila z →Sernec Ivanom, jeseni pa nastopila svojo prvo (in zadnjo) službo na osnovni šoli Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici. Devetindvajset let je poučevala prvošolčke, ko se je zaradi bolezni morala čez noč upokojiti.
Svoje srečno družinsko in poklicno življenje je leta 1989 ujela na papir v knjigi *Končno je bil čas*, katere soavtorja sta njena otroka Mihael in Helena. Njeno drugo delo iz leta 1990 nosi naslov *O času in ljudeh*, kjer je nadaljevala svoje zapisovanje dogajanja v času, kakor se odzrcalja v ljudeh in kakor ljudi odzrcalja. Prav tako je ves čas nadaljevala s pisanjem pesmi, ki jih je poimenovala *Pesmi iz mraka*, vendar ta »domača« pesniška zbirka nikoli ni izšla v knjižni obliki. Z možem Ivanom je sodelovala pri prevodu dveh knjig, zbirkah indijanske modrosti, izdanih leta 2000. V zadnjih letih življenja je napisala devetdnevnico z naslovom *9 dni z božjo služabnico Cvetano Priol*, ki jo je leta 2005 izdal Škofijski ordinariat[23] v Mariboru.
Jelka Sernec je umrla po dolgotrajni bolezni 6. julija 2006 v Splošni bolnišnici (SBM) Maribor. Pokopana je v Slovenski Bistrici.
Dela: *Končno je bil čas, 1989 • O času in ljudeh, 1990 • 9 dni z božjo služabnico Cvetano*

Priol, 2005 • soprevajalka z možem Ivanom: Tudi trava ima svojo pesem in Prijateljstvo z zemljo, 2000.
Priznanja: *na Prvi državni gimnaziji v Mariboru je 8. februarja 1958 prejela Prešernovo nagrado za Liste iz dnevnika • še dvakrat je v gimnaziji prejela Prešernovo nagrado za svoje pesmi, ki so jo v tistih časih podeljevali ob kulturnem prazniku.*
Viri: *informatorja: Sernec, Helena, hči, Maribor, januar 2020 in Sernec, Mihael, sin, Ljubljana, januar 2020.*
Foto: *album držine Sernec.*

SERNEC, Josip (1844–1925)

⁎ 4. marec 1844 • Slovenska Bistrica
† 18. september 1925 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *pravnik • politik • publicist • čitalničar • pisatelj*
Josip Sernec, brat →Sernec Ane in →Sernec Janka st., se je rodil 4. marca 1844 v Slovenski Bistrici v znani družini Sernec mlinarju Janezu in Ivani, rojeni Reybauer, ki sta se v Slovensko Bistrico priselila iz Malečnika.
Po dveh razredih realke[35] in gimnazije v Mariboru je od leta 1865–69 študiral pravo na Dunaju (Avstrija), kjer se je seznanil s pisateljem Josipom Jurčičem. Kot odvetniški kandidat je delal na različnih krajih od Dunaja do Brežic. Nekajkrat je za krajše obdobje delal tudi v pisarni brata Janka. Leta 1875 se je preselil v Celje, se poročil in naslednje leto odprl svojo odvetniško pisarno, kjer je imel večkrat tudi do 16 nameščencev.
Močan vpliv nanj je imel njegov brat Janko, ki ga je tudi uvedel v slovensko narodno in politično življenje. Kot član pevskega zbora v Mariborski čitalnici je kasneje prerasel v pevovodjo Celjske Čitalnice in bil od leta 1877 pa vse do svoje smrti njen predsednik.
Na njegovo pobudo je celjska posojilnica v Celju zgradila Narodni dom za vsa celjska in okoliška narodna društva. Še posebej se je zavzemal za slovensko sodstvo in slovensko ljudsko šolstvo. Zaradi svojih slovenskih nazorov je bil večkrat pod pritiskom disciplinskih preiskav. Celjski Nemci so mu neprestano nagajali zaradi njegovega prosvetiteljskega dela. Kljub vsemu je bil dolga leta (1884–1902) poslanec v deželnem zboru, vmes pa tudi devet let namestnik štajerskega deželnega glavarja. Še posebne zasluge je imel pri ustanovitvi Celjske posojilnice, ki je kmalu prerasla v mogočen denarni zavod, in Južnoštajerske hranilnice; obe sta močno pripomogli pri utrjevanju slovenske narodne zavesti, ker Slovenci niso več najemali kreditov pri Nemcih in se na ta način otresali njihove odvisnosti.
Josip Sernec je umrl 18. septembra 1925 v Ljubljani.
Dela: *Odgovor na anketo o jugoslovanskem vprašanju • Spomini, 1927.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Sernec, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 85 • Murko, Vladimir: Sernec Josip, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi563524/ • Redakcija: Sernec, Josip, Enciklopedija Slovenije 11, Savs–Slovenska m, Ljubljana, 1997, str. 53.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-OXNAXAMO.*

SINIČ, Bojan (1954–2018)

⁎ 5. avgust 1954 • Maribor
† 22. februar 2018 • Laporje (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *novinar • ustanovitelj tednika Panorama • urednik • veteran vojne za Slovenijo*
Bojan Sinič se je rodil 5. avgusta 1954 v Mariboru.
Obiskoval je osnovno šolo Angela Besednjaka v Mariboru in nato Gimnazijo Miloša Zidanška Maribor (sedaj II. gimnazija Maribor, op. S. Husu). Po maturi je študiral na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) v Ljubljani, kjer je leta 1978 tudi uspešno diplomiral.
Od leta 1980–90 je bil zaposlen v mariborski Metalni kot vodja informiranja, medijske

komunikacije in stikov z javnostmi. Urejal je njihovo glasilo *Naša tovarna* ter interni radio. Leta 1990 je pričel z izdajanjem časopisa *Panorama* v občini Slovenska Bistrica, ki je bila najprej 14-dnevnik, nato tednik. Prva številka *Panorame* je izšla 8. decembra 1990. Kot glavni in odgovorni urednik ter lastnik časopisa je v 27. letih izdal 1330 številk časopisa, ki je beležil dogodke štirih občin – Slovenske Bistrice, Poljčan, Makol in Oplotnice. Bil je novinar in družbeni delavec, pronicljiv in kritičen opazovalec vseh dogajanj in uravnotežen zapisovalec in poročevalec. Vrsto let je bil sodelavec Radia Štajerski val ter Radia Maribor ter je na tak način poskrbel za medijsko prepoznavnost domačih krajev in ljudi.
Vodil in sodeloval je je pri mnogih odmevnih dogodkih: Direktor leta, Zlata vrtnica, Športnik leta, Forma Viva Makole in še mnoge druge.
V svojem domačem kraju Laporje je bil pobudnik in ustanovitelj mnogih društev in aktivnosti: Športnega društva, Turističnega društva, pevskega zbora v okviru Kulturnega društva, bil je član sveta krajevne skupnosti (KS), aktivno je bil udeležen v vojni za Slovenijo. Kot novinar je bil vsa leta vključen v delovanje Društva novinarjev Slovenije, posebej aktivno je deloval v aktivu urednikov tovarniških in občinskih časopisov.
Bil je tudi športnik in športni novinar, dolgoletni sodelavec *Sportskih novosti* iz Zagreba (Hrvaška) in športni delavec v občini Slovenska Bistrica, kjer je dolga leta vodil predsedstvo Občinske športne zveze.
Njegova dobrodelna naravnanost je botrovala k temu, da je bil med ustanovnimi in zelo aktivnimi člani bistriškega Lions kluba.
Ustanovil in vodil je neformalno združenje novinarjev Klun, ki je dajalo težo in pomen posameznim dogodkom iz lokalnega okolja.
Užival je velik ugled v strokovni novinarski javnosti in njegov prispevek k razvoju objektivnega novinarstva ter nasploh v širšem družbenem dogajanju je neprecenljiv in trajen.
Bojan Sinič je umrl 22. februarja 2018 v Laporju.
Viri: *informatorka: Sinič, Jelka, žena, Laporje, oktober 2019.*
Foto: *album družine Sinič.*

SKOBL, France (1877–1964)

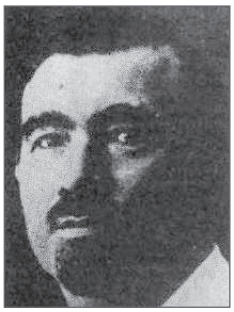

* 7. april 1877 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 10. julij 1964 • Stopno (občina Makole)
Poklic ali dejavnost: *čevljar • stenograf • politik • publicist • udeleženec NOB*
France Skobl se je rodil 7. aprila 1877 na Spodnji Polskavi.
Izučil se je za čevljarja in se zaposlil pri Južni železnici ter najprej služboval v raznih krajih. Od leta 1909 je deloval na različnih mestih v politični organizaciji železničarskih delavcev. Bil tehnični tajnik in stenograf[182] v železničarski socialdemokratski organizaciji na Dunaju (Avstrija) in v Trstu (Italija). Med leti 1918–21 je bil upravnik Splošne železničarske organizacije v Ljubljani, med leti 1922–25 tajnik Društva zasebnih nameščencev in do upokojitve leta 1934 knjigovodja.
V okviru socialdemokratske stranke se je leta 1919 opredelil za levico in leta 1920 aktivno sodeloval pri ustanovitvi Komunistične partije Slovenije (KPS). Leta 1921 je bil na občinskih volitvah izvoljen na komunistični listi za župana tedanje občine Moste pri Ljubljani, vendar pa je bila njegova izvolitev s strani oblasti razveljavljena. Med 2. svetovno vojno je bil član Osvobodilne fronte[62] (OF) in je deloval na terenu, po letu 1945 pa je bil v raznih odborih OF.
Bil je tudi zelo dejaven pri širjenju poznavanja stenografije. Že leta 1903 je predelal *Stolze-Schreyevev stenografski sistem* za slovenščino. V Trstu (med 1910–14) in Ljubljani (od leta 1918) je prirejal stenografske tečaje ter vodil dopisne stenografske tečaje po lastnih skriptih. Stenografiral je tudi na vseh važnih konferencah in kongresih delavskih organizacij v Trstu in v Ljubljani. Politično se je udejstvoval tudi kot odgovorni urednik *Glasila zasebnih nameščencev* (1922–23).
France Skobl je umrl 10. julija 1964 v Stopnem pri Makolah.
Dela: *objavil je za slovenščino predelani »Stolze-Schreyev stenografski sistem za slovenščino« v strokovni prilogi nemškega časopisa Deutsche Stenograph, 1910, št. 10–11• izdal je*

skripta Enostavna slovenska stenografija po Stolze-Schreyevem zedinjenem sestavu. I, 1923.
Viri: *Gradišnik, Stane: Skobl, France, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 86 • Klopčič, France - Rakuša, Rudolf: Skobl, France, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi575663/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/sl/thumb/8/8c/France_Skobl_-_stenograf.jpg/220px-France_Skobl_-_stenograf.jpg.*

SKRBINEK, Franc (1902–?)

⁎ 29. september 1902 • Devina (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *delavec*
Delavec Franc Skrbinek se je rodil 29. septembra 1902 na Devini pri Slovenski Bistrici.
Nemci so ga 5. novembra 1944 prijeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Skrbinek, Franc, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 55.*

SLAČEK, Jože (1931–2019)

⁎ 4. februar 1931 • Maribor
† 23. november 2019 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • občinski svetnik*
Jože Slaček se je rodil 4. februarja 1931 v Mariboru očetu Ivanu († 1948) in materi Jožefi, rojeni Grušovnik.
Po končani osnovni šoli v Sv. Petru pri Mariboru (sedaj Malečnik, op. S. Husu) se je leta 1945 vpisal na gimnazijo v Mariboru, leta 1953 maturiral in kot štipendist tovarne Impol Slovenska Bistrica študiral medicino na Medicinski fakulteti v Ljubljani.
Leta 1955 je po materini smrti prekinil študij in prevzel skrb za kmetijo in mlajše brate ter sestro. Študij je nadaljeval leta 1957, ga leta 1961 uspešno zaključil in odšel na služenje vojaškega roka.
Leta 1959 se je poročil z Reziko, rojeno Hostnik, ki jo je spoznal med študijem v Ljubljani. Rodili so se jima trije otroci: Andrej 1961, Breda 1964 in Simona 1966.
Leta 1962 se je preselil v Slovensko Bistrico in začel delati v tamkajšnjem zdravstvenem domu kot zdravnik tovarne Impol, saj ta še ni imela svoje ambulante. Med tem časom si je v prostorih tovarne izboril ambulanto, ki pa se je nahajala med proizvodnimi halami, kjer je bilo okolje zelo hrupno. Zaradi vse večjih potreb po prostorih in neugodne lokacije ambulante je na njegovo pobudo in s pomočjo sindikata podjetje zgradilo novo, sodobnejšo ambulanto na primernejši lokaciji izven tovarniških objektov. Poleg dela v Impolu je v ambulanti zdravstvenega doma opravljal tudi dežurstva.
Leta 1963 se je vpisal na podiplomski študij medicine dela, prometa in športa na Medicinski fakulteti v Zagrebu (Hrvaška) in ga leta 1964 zaključil. Leta 1984 se je vpisal na specializacijo medicine dela, prometa in športa na Medicinski fakulteti v Ljubljani in jo tudi zaključil.
Upokojil se je leta 1996, brez enega samega dneva bolniške odsotnosti.
V občini Šmarje pri Jelšah je kupil zemljišče, kjer je nasadil vinograd in sadovnjak, ki ju je obdeloval s pomočjo žene in otrok. Rad je tudi smučal in potoval po Evropi.
Bil je soustanovitelj stranke Krščanski demokrati v Slovenski Bistrici in dva mandata njen svetnik v občinskem svetu Občine Slovenska Bistrica, kjer je bil izvoljen za predsednika Komisije za povojne poboje ter odprtje bunkerja na Zgornji Bistrici.
Jože Slaček je umrl 23. novembra 2019 in je pokopan na pokopališču v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *za svoje delo je leta 2018 prejel Priznanje občine Slovenska Bistrica.*
Viri: *informatorja: Slaček, Rezika, žena in Slaček, Andrej, sin, Slovenska Bistrica, januar 2020.*
Foto: *album družine Slaček.*

SLATINEK, Danijel (1958–2009)

* 17. avgust 1958 • Celje
† 21. december 2009 • Dravograd
Poklic ali dejavnost: *duhovnik*

Danijel Slatinek se je rodil kot dvojček z bratom Stanislavom 17. avgusta 1958 v Celju.
Po končanem osnovnem šolanju v domačem Celju je stopil v Slomškovo dijaško semenišče v Mariboru. Po končani srednji šoli se je vpisal na Teološko fakulteto (TEOF) v Ljubljani. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1985 v mariborski stolnici, novomašno slavje pa je potekalo v Celju.
Po mašniškem posvečenju je sledilo službovanje v mariborski škofiji: dve leti je bil kaplan v Kamnici pri Mariboru (1985-87); štiri leta je bil kaplan v Trbovljah (1987–1991); kratek čas (dobra 2 meseca) župnik v Dobrni (1991); enajst let župnik v Slovenski Bistrici (1991–2002) in nazadnje sedem let v Dravogradu kot župnik in soupravitelj na Ojstrici (2002–09).
V Slovenski Bistrici je dosegel, da je bil tedanji Dom kulture, ki je bil po nacionalizaciji[34] v lasti Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, denacionaliziran[159] in predan cerkvi. Preimenovali so ga v Slomškov dom, kot se je imenoval pred nacionalizacijo.
Danijel Slatinek je umrl 21. decembra 2009 v Dravogradu. Slovesno pogrebno sv. mašo je daroval nadškof dr. Franc Kramberger ob somaševanju nadškofa koadjutorja[183] dr. Marjana Turnška, Danijelovega brata dr. Stanislava Slatineka, rektorja[129] mariborskega bogoslovja in skoraj 100 duhovnikov, prijateljev in znancev pokojnega.
Danijel Slatinek je pokopan v Dravogradu.
Viri: *In memento Danijel Slatinek, brošura izdana ob njegovi smrti, Dravograd, 2009 • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica • Nadškofijski arhiv Maribor.*
Foto: *In memento Danijel Slatinek, brošura.*

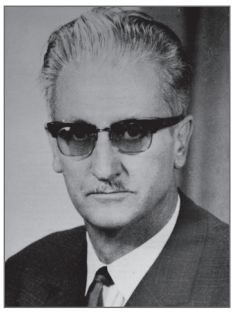

SLOKAN, Herman – Zmago (1915–1970)

* 15. april 1915 • Trbovlje
† 25. marec 1970 • Opatija (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *zdravnik v Partizanski bolnišnici Jesen • udeleženec NOB • ravnatelj SBM*

Herman Slokan, s partizanskim imenom Zmago, se je rodil 15. aprila 1915 v Trbovljah.
Po končanih petih razredih osnovne šole in štirih razredih meščanske šole je obiskoval 3. državno realko[35] v Ljubljani in jo leta 1935 zaključil. Nato se je vpisal v medicinsko fakulteto v Ljubljani in nadaljeval študij v Beogradu (Srbija), kjer ga je leta 1941 tudi zaključil.
5. januarja 1942 se je zaposlil kot zdravnik v rudarski bolnišnici v Trbovljah. Kot zdravnik splošne prakse je bil 1. novembra 1943 prisilno prestavljen v Hrastnik, v katerem je delal kot rudniški zdravnik in zdravnik steklarne vse do aprila 1944.
Z narodnoosvobodilnim gibanjem je sodeloval od leta 1942. 15. aprila 1944 pa se je odločil za prostovolji odhod med partizane. Tam so ga 6. maja 1944 imenovali za upravnika partizanskih bolnišnic na Kraški gori, ne dolgo za tem pa za upravnika bolnišniških postojank P2[184] na Pohorju, kjer je tudi deloval do konca vojne leta 1945. Mednje je spadala tudi Partizanska bolnišnica Jesen[185] na Bistriškem Pohorju.
V tem času je spoznal tudi svojo bodočo soprogo Vido, rojeno Urbanc, s katero sta se po osvoboditvi poročila.
1. aprila 1950 se je zaposlil v Splošni bolnišnici Maribor. 1. novembra 1953 je prevzel naloge ravnatelja bolnišnice, ki je pod njegovim vodstvom rasla in se kadrovsko ter strokovno okrepila.
Herman – Zmago Slokan je umrl 25. marca 1970 med zdravljenjem v Opatiji (Hrvaška).
Viri: *Kancler, Kurt: Slokan, Herman – Zmago, Enciklopedija Slovenije 11, Savs–Slovenska m, Ljubljana, 1997, str. 148 • Pivec, Gregor – Borko, Elko: Zmago Slokan 1915–1970, Slovenska Bistrica, 2015.*
Foto: *Pivec, Gregor – Borko, Elko: Zmago Slokan 1915-1970, str. 4.*

SMOGAVEC, Ferdinand (1890–1945)

* 10. marec 1890 • Kot na Pohorju (občina Slovenska Bistrica)
† 29. marec 1945 • Cezlak (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *kmet*
Ferdinand Smogavec se je rodil 10 marca 1890 v Kotu na Pohorju.
Preživljal se je z delom na svoji kmetiji.
Vlasovci[255] so ga 29. marca 1945 prijeli na domu, ga odpeljali v Cezlak in tam ustrelili.
Viri: *Penič, Lojze: Smogavec, Ferdinand, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 55.*

SMOLAR, Gvido st. (1909–1996)

* 1. september 1909 • Troblje (občina Slovenj Gradec)
† 28. julij 1996 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *lesni manipulant • tovarnar • direktor Emmi-ja • društveni delavec • mobiliziranec v nemško vojsko • član PGD*
Gvido Smolar se je rodil 1. septembra 1909 v Trobljah pri Slovenj Gradcu v kmečki družini s petimi otroki.
Obiskoval je Ljudsko šolo v Slovenj Gradcu in se nato izučil za lesnega manipulanta.
Vojaščino je odslužil kot mornar v Boki Kotorski (Črna Gora). Po odsluženi vojaščini se je zaposlil pri lesnem trgovcu Urbiču v Zagrebu (Hrvaška) in zanj odkupoval les v Framu. Takrat je navezal dobre stike s pohorskimi kmeti, lastniki gozdov, od katerih je kasneje tudi sam odkupoval les.
Leta 1941 se je poročil z Lizo, rojeno Tomažič (1906–2007), s katero sta med 2. svetovno vojno pomagala partizanom. Rodili so se jima trije otroci: Rudi, Gvido in Marija (poročena Kobale). Proti koncu vojne je bil prisilno mobiliziran v nemško vojsko.
21. januarja 1946 je zaprosil za dovoljenje za obrt in ponovni zagon Kopačeve žage na Zgornji Bistrici. 26. septembra 1946 mu je takratni Krajevni ljudski odbor v Zgornji Bistrici izdal odločbo o ustanovitvi krajevnega lokalnega podjetja Žagotrgoles. Predmet poslovanja je bilo žaganje lesa vseh dimenzij, izdelovanje lesenih zabojev ter nakup in prodaja vseh vrst lesa. Podjetje je vzelo od Jožefe Kopač iz Slovenske Bistrice v najem žago, poljarmenik[186] na električni pogon, zračno sušilnico za les in zgrajen skladiščni prostor. To je bil začetek poslovanja podjetja, ki je na začetku štelo sedem zaposlenih. Leta 1949 se je podjetje preimenovalo v Krajevno žago in se ni več ukvarjalo s preprodajo lesa, temveč le z razrezom tujega lesa in s proizvodnjo lesenih izdelkov. Leta 1952 so razrezu hlodovine dodali še mizarsko dejavnost. Formiran je bil lasten obrat zabojarna, ki je do takrat delovala v okviru tovarne Impol. Zaposlenih je bilo 30 ljudi.
Leta 1964 se je podjetje preselilo v prenovljene prostore na obrobju grajskega parka v Slovenski Bistrici. Pričela se je modernizacija proizvodnje in transporta ter uvedba sodobnejših tehnoloških procesov. Podjetje se je tudi preimenovalo v EMMI (EMbalaža in MIzarstvo). Vse od ustanovitve podjetja EMMI leta 1946 do upokojitve leta 1966 je bil Gvido Smolar direktor podjetja.
Poleg službe je bil Gvido Smolar aktiven tudi na družbenem področju v večih organizacijah in društvih: igral je rog v godbi na pihala, bil član planinske organizacije in nekaj časa tudi njen sekretar, deloval v Društvu upokojencev, katerega predsednik je bil, v gasilskem društvu, turističnem društvu, zvezi borcev ...
Gvido Smolar je umrl 28. julija 1996 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *za svoje družbeno delo je prejel več priznanj: medaljo zaslug za narod • red dela s srebrnim vencem • plaketo planinskega veterana • priznanje društva upokojencev • številna gasilska priznanja • priznanje godbe na pihala.*
Viri: *informatorka: Kobale, Marija, hči, Ritoznoj, november 2019 • Fišinger Jelen, Jana: Podjetje Emmi, Ne umirajo samo ljudje, umirajo tudi hiše in vasi, Slovenska Bistrica, 2004, str. 84–85.*
Foto: *Ne umirajo samo ljudje, umirajo tudi hiše in vasi, str. 85.*

SOJČ, Ivan (1879–1951)

* 10. maj 1879 • Ljubnica (občina Vitanje)
† 21. marec 1951 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *cerkveni slikar • kipar • pozlatar • restavrator*
Ivan Sojč se je rodil 10. maja 1879 v Ljubnici pri Vitanju v kmečki družini.
Njegovo nadarjenost je prvi opazil Anton Aškerc, kaplan v Vitanju. Štirinajstleten se je leta 1893 začel učiti pri pozlatarju in podobarju Antonu Krašovicu v Celju. Po njegovi smrti se je od leta 1895 učil pri pozlatarju in podobarju kiparju Ignaciju Oblaku in postal njegov pomočnik. Med letoma 1898–99 je delal v delavnici kiparja Ivana Cesarja v Mozirju. Nadalje se je izpopolnjeval in delal v Avstriji in Nemčiji pri več kiparjih oziroma podobarjih.
Na pobudo kiparja Ludwiga Schadlerja z Dunaja je začel samostojno delati. Sprva je imel od leta 1908 delavnico v domači Ljubnici, nato v Vitanju, leta 1911 pa se je preselil v Maribor, kjer je živel in delal do smrti. Z družino najprej živel v najemniškem stanovanju na Cankarjevi ulici, leta 1928 pa so se preselili v hišo na Razlagovo ulico, ki jo je Sojč kupil tega leta.
Zadnja leta 1. svetovne vojne je preživel na Dunaju in tam z ornamenti in reliefi opremljal dvorne kočije, 2. svetovno vojno pa je preživel v izgnanstvu v Srbiji, kjer je opravljal priložnostna kiparska dela.
Svoje znanje je prenašal na poznejšega restavratorja, pozlatarja in rezbarja Franja Vrabca, učil pa je tudi hčerko Ernestino in sina Ivana. Hči je bila pozlatarka, Ivan pa kiparski vajenec. V očetovi delavnici je hči delala do poroke (1938), sin pa do začetka 2. svetovne vojne.
Sojč je bil tudi predsednik Slovenskega obrtnega društva, član mariborske zbornice in mestni odbornik, predsednik stavbne zadruge Obrtniški in vajenski dom v Mariboru.
V Sojčevem opusu prevladujejo sakralna dela. Za cerkve na slovenskem delu Štajerske, Koroške in v Prekmurju, pa tudi nekatere na Hrvaškem, v Avstriji in Nemčiji je naredil oltarje, tabernaklje, prižnice, lesene nastavke krstilnikov, spovednice, posamezne kipe in reliefe.
Eno redkih večjih del s profanim motivom je bronasti kip *Predica*, podoba delavke v narodni noši, izdelan leta 1937 za mariborskega tovarnarja Josipa Hutterja.
Pomemben del Sojčevega opusa predstavljajo nagrobniki.
Sojč se je udeleževal tudi natečajev za spomenike. Kip *Anton Martin Slomšek z Blažetom in Nežico* iz leta 1938 v Slovenski Bistrici, narejen za fasado Slomškovega doma, ki je najstarejša kiparska upodobitev motiva te skupine na Slovenskem, je bil celo prvi javni spomenik Slomšku.
Manjši del evidentiranega opusa predstavlja arhitekturno kiparstvo. Na ogredju glavnega portala osnovne šole v Mežici, zgrajene leta 1926 po načrtih mariborskega stavbenika →Czeike Maksa, sta njegova puta. Sojčev je gotovo tudi nesignirani kip sv. Jurija (1918) v vogalni niši Juhartovega dvorca (→Juhart Franc), arhitekta Maksa Czeike, na Mariborski cesti v Slovenski Bistrici.
Ivan Sojč je umrl 21. marca 1951 v Mariboru.
Dela: *več kipov in reliefov v Sloveniji, Nemčiji, na Hrvaškem oltarji, načrti zanje, tabernaklji in kipi • za ž. c. sv. Marjete Antiohijske na Keblju je izdelal oltar s tabernakljem, krstilnik in spovednico v zakristiji • tabernakelj v Žabljeku • oltar v Rokovi kapeli v Kovači vasi • kip na fasadi Juhartovega dvorca ...*
Viri: *Kostanjšek Brglez, Simona: Kipar, pozlatar in restavrator Ivan Sojč – življenje in delo od začetka samostojnega delovanja, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU, Acta historiae artis Slovenica, 25|1, Ljubljana, 2020, str. 149–178.*
Foto: *Slovenski gospodar, 1. februar 1930.*

SORČNIK, Branko (1920–2011)

* 24. julij 1920 • Slovenska Bistrica
† 6. september 2011 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj • ljubiteljski dendrolog*
Branko Sorčnik se je rodil 24. julija 1920 na nekdanjem Glavnem trgu (sedaj Trg svobode, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici.

Po poklicu je bil učitelj matematike. Najprej je poučeval je na osnovni šoli v Slovenski Bistrici, kasneje pa na nekdanji Poklicni šoli Slovenska Bistrica, kjer bil tudi ravnatelj.
Na svojem vrtu je oblikoval nasad z različnimi vrstami dreves in grmovnic. Vrt predstavlja izjemno dendrološko[37] zbirko različnih (okrog 87) drevesnih in (okrog 110) grmovnih vrst, ki jih je Branko Sorčnik v daljšem časovnem obdobju (okrog leta 1950 pa vse do leta 1990) zasadil v svojem vrtu, velikem cca 0,25 ha. V vrtu tako rastejo *kriptomerija, platana, gledičija, oreškar, rdeča bukev, metasekvoja, rdeči javor* in druge vrste.
Občina Slovenska Bistrica je z odlokom v Uradnem listu RS, št. 23/2103 z dne 18. 3. 2013 vrt razglasila za kulturni spomenik lokalnega pomena za občino Slovenska Bistrica.
Branko Sorčnik je umrl 6. septembra 2011 v Ljubljani, pokopan je v družinski grobnici na slovenjebistriškem pokopališču.
Viri: *informator: Sorčnik, Franci, nečak, Slovenska Bistrica, januar 2021 • Uradni list RS, št. 23/2103 z dne 18. 3. 2013.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

SORŠAK, Alojz (1901–1943)
⁎ 18. junij 1901 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 10. marec 1943 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kovaški pomočnik*
Alojz Soršak, kovaški pomočnik, se je rodil 18. junija 1901 na Spodnji Polskavi.
Nemci so ga 23. decembra 1942 v Ljubljani prijeli in ga 11. januarja 1943 prepeljali v mariborske zapore.
10. marca 1943 so ga v Mariboru ustrelili kot talca.[258]
Viri: *Penič, Lojze: Soršak, Alojz, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 55.*

SORŠAK, Alojz (1922–1945)
⁎ 13. april 1922 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† julij 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Alojz Soršak se je rodil 13. aprila 1922 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in julija 1945 umorjen[15] nekje v Sloveniji.
Viri: *Penič, Lojze: Soršak, Alojz, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 55.*

SPANHEIM – rodbina (11.–13. stoletje)
11.–13. stoletje
Poklic ali dejavnost: *plemiči • prvi znani lastniki ozemlja Slovenske Bistrice*
Spanheimi, prvi znani lastniki ozemlja, kjer leži Slovenska Bistrica, so bili plemiška rodbina doma iz frankovskega Porenja, ki se prvič omenja v 11. stoletju, ko se ena njenih vej pojavi na Koroškem (Sigfrid, † 1065). Bili so lastniki posesti na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem. Eno od središč njihovih posesti je bil grad na Piramidi nad Mariborom, kjer je bil tudi sedež pohorske županije (supania Pacher), ki ga je pred letom 1147 ustanovil Bernard Spanheimski (tudi Bernard Mariborski, * pred 1080, † 16. november 1147), mejni grof (markiz) Podravske krajine, odvetnik samostana Šentpavel in udeleženec druge križarske vojne. Po dedni poti so Spanheimom leta 1147 sledili Traungavci. Bili so krajišniki[261] v Podravju vse od Boča do Konjiške gore. Po smrti zadnjega Traungavca Otokarja IV. leta 1192 so njegova ozemlja pridobili Babenberžani. Po njihovem izumrtju leta 1246 je del Štajerske z našimi kraji leta 1261 pridobil češki kralj Otokar II. Premysl.
Spanheimi so izumrli 22. julija 1279, ko je umrl še zadnji iz glavne veje Spanheimov – Filip.
Viri: *Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 15 • Kos,*

Milko: Spanheim, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si /rod bina/sbi596034/.
Foto: *Bernhard Mariborski kot ga je upodobil Fromiller, pridobljeno s https://upload.wikime dia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ec/Fromiller_-_Graf_Bernhard_von_Spanheim. jpeg/1200px-Fromiller_-_Graf_Bernhard_von_Spanheim.jpeg.*

SPANRING, Jožef, prof. dr. (1923–2010)
* 19. maj 1923 • Dob (občina Domžale)
† 20. julij 2010 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *agronom • publicist • znanstvenik*
Jožef Spanring, agronom in publicist, se je rodil 19. maja 1923 v Dobu pri Domžalah.
Svoje otroštvo je preživel v Hošnici pri Laporju, kjer je obiskoval tudi osnovno šolo (1929–34), gimnazijo pa je končal v Ljubljani leta 1942.
Od leta 1942–43 je bil interniran v Italiji, nato pa so ga Nemci mobilizirali na prisilno delo (Arbeitsdienst – delovni tabor).
Po koncu 2. svetovne vojne je začel s študijem agronomije na Poljoprivredno šumarskom fakultetu v Zagrebu (Hrvaška) in ga leta 1949 tudi uspešno zaključil. Leta 1977 pa je še doktoriral na Biotehniški fakulteti v Ljubljani.
V okviru svojega raziskovalnega dela je od leta 1961 sodeloval v skupini za proučevanje samoniklega rastlinstva v Jugoslaviji, ki je v sodelovanju z ameriškimi znanstveniki proučila več kot 1500 različnih rastlinskih vrst.
Jožef Spanring je umrl 20. julija 2010 v Ljubljani.
Dela: *veliko poročil o svojih odkritjih in znanstvenih razprav v strokovni literaturi.*
Viri: *Adamič, France: Spanring, Jože, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.sloven ska-biografija.si/oseba/sbi596158/ • Adamič, France: Spanring, Jože, Enciklopedija Slovenije 12, Slovenska n–Sz, Ljubljana, 1998, str. 185.*
Foto: *pridobljeno s https://www.najdigrob.si/slovenski-grobovi/1960/joze-spanring.*

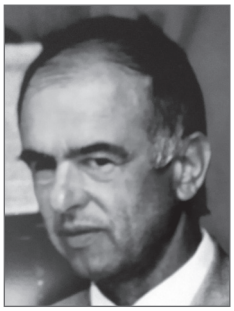

SPINDLER, Mihael (1941–2019)
* 28. oktober 1941 • Kuršinci (občina Ljutomer)
† 13. december 2019 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *metalurg • predsednik Skupščine občine Slovenska Bistrica • direktor Emmi-ja*
Mihael Spindler se je rodil 28. oktobra 1941 v Kuršincih v občini Ljutomer očetu Bogdanu in materi Boženi.
Dva dni po njegovem rojstvu so mu ustrelili očeta, mamo pa leta 1945, tik pred koncem 2. svetovne vojne. Kot siroto so ga zato najprej vzgajali stari starši, nato pa je odraščal pri teti Mladeni.
Osnovno šolo je obiskoval nekaj časa v Hajdini, nato pa v Kidričevem. Po končani osnovni šoli se je vpisal na Srednjo tehniško šolo v Ljubljani, smer metalurgija. Med šolanjem je bival v internatu. Po maturi se je vpisal na Naravoslovnotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani, smer metalurgija, uspešno diplomiral in pridobil naziv univ. dipl. ing. metalurgije.
Po končanem šolanju je bil zaposlen v tovarni Impol v Slovenski Bistrici na raznih vodilnih delovnih mestih, med drugim je bil tudi vodja žičarne. Leta 1979 je sprejel štiriletni mandat predsednika Skupščine občine[114] Slovenska Bistrica, od koder je leta 1983 odšel na delovno mesto direktorja podjetja Lesnina Emmi Slovenska Bistrica (danes Aluminium Kety Emmi, op. S. Husu). Na tem delovnem mestu je ostal vse do odhoda v pokoj leta 2000.
Leta 1967 se je poročil z Amalijo, rojeno Škripač, iz Visol. V zakonu sta se jima rodila dvojčka Darja in Matej.
Spindler je bil v mlajših letih navdušen ribič, kasneje pa je veliko časa posvetil tenisu. Bil je glavni pobudnik za izgradnjo prvih peščenih teniških igrišč v Slovenski Bistrici na prostoru ob bistriškem gradu. Aktivno je sodeloval tudi pri izgradnji igrišč v novem teniškem parku.

Kar polni dve desetletji je bil član nadzornega odbora Teniškega kluba Slovenska Bistrica. Bil je navdušen pohodnik. Najbolj so mu bili pri srcu pohodi s »torkeci« (tako so se poimenovali, ker so hodili vedno ob torkih, op. S. Husu), ki se jih je vedno z veseljem udeležil.
Mihael Spindler je umrl 13. decembra 2019 v Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) Maribor. Pokopan je v Slovenski Bistrci.
Viri: *informatorka: Spindler, Amalija, žena, Slovenska Bistrica, februar 2021 • Teniški klub Slovenska Bistrica, pridobljeno s http://tenisklub-bistrica.si/aktualni-dogodki/misu-spindler ju-v-spomin/.*
Foto: *album Amalije Spindler.*

SRIMŠEK – družina, **Ferdinand** (1882–po koncu 2. svetovne vojne),
Marija (?–po koncu 2. svetovne vojne), **Marija** (?–po koncu 2. svetovne vojne)

Po končani 2. svetovni vojni je marsikje prišlo do maščevanja nad domnevnimi ali dejanskimi okupatorjevimi sodelavci.
O preganjanju ljudi v tem času ni pisnih dokumentov, pa tudi spominskih zapisov na te čase je malo.
Med aretiranimi in kasneje usmrčenimi so bile tudi cele družine, med njimi tudi družina Srimšek iz Slovenske Bistrica.
Viri: *Penič, Lojze: Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 12–13.*

SRIMŠEK, Ferdinand (1882–po koncu 2. svetovne vojne)

* 1882 • ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *mizar*
Ferdinand Srimšek se je rodil leta 1882.
Bil je mizarski mojster in je živel v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in zaprt ter neznano kdaj in kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Srimšek, Ferdinand, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

SRIMŠEK, Marija (?–po koncu 2. svetovne vojne)

* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Marija Srimšek je živela v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.
Neznano kdaj in kje je bila umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Srimšek, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

SRIMŠEK, Marija (?–po koncu 2. svetovne vojne)

* ni znano
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Marija Srimšek je živela v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.
Neznano kdaj in kje je bila umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Srimšek, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

STABEJ, Jože st. (1896–1980)

* 6. marec 1896 • Preloge (občina Slovenska Bistrica)
† 22. december 1980 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *zgodovinar • publicist • kulturni organizator*
Jože Stabej st. se je rodil 6. marca 1896 na Prelogah v občini Slovenska Bistrica usnjarskemu delavcu, pozneje rudarju Janezu in viničarki Tereziji, rojeni Ratej.
Po osnovni šoli v Slovenskih Konjicah je obiskoval klasično gimnazijo v Mariboru. Želenega študija na filozofski fakulteti v Ljubljani zaradi gmotnih težav ni mogel nadaljevati.
Najprej je bil kulturni organizator v Ljubljani, nato pa v Mariboru, kjer je bil tudi tajnik Jugoslovanske strokovne zveze in od leta 1922–26 vodja Državne posredovalnice za delo.
Po zasedbi Maribora leta 1941 je bil zaprt v Meljski vojašnici in z vso družino izseljen v cigansko naselje Ada pri Ćupriji (Srbija). Po vrnitvi leta 1945 v Maribor je prevzel vodstvo mestnega in okrožnega avtobusnega prometa,
Šele ko se je umaknil v pokoj, je začel leta 1950 uresničevati mladostne načrte. Na Inštitutu za slovenski jezik pri SAZU[88] se je zaposlil honorarno, vzporedno pa obiskoval knjižnice, brskal po arhivih, zbiral gradivo in študiral. Iz samouka ljubitelja se je hitro oblikoval zgodovinar materialne in duhovne kulture in leksikograf. Raziskoval je različna področja slovenske jezikovne in kulturne zgodovine, predvsem se je posvečal starejšemu slovenskemu slovaropisju. Pripravljal je tudi komentirane izdaje prvih slovenskih slovaropiscev in zanje prispeval razprave. Raziskoval je tudi rokopisne slovarje iz 17. in 18. stoletja.
Jože Stabej je umrl 22. decembra 1980 v Ljubljani.
Dela: *veliko poročil o svojih odkritjih in znanstvenih razprav v strokovni literaturi.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Stabej Jože, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 89 • Uredništvo: Stabej, Jože, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi599564/ • Stabej, Marko: Stabej, Jože, Enciklopedija Slovenije 11, Slovenska n-Sz, str. 256. Ljubljana, 1998.*
Foto: *pridobljeno s http://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:IMG-AR8W6ZFY.*

STANI, Tomaž (1872–1957)

* 9. december 1872 • Črešnjevec (občina Selnica ob Dravi)
† 3. april 1957 • Ruše
Poklic ali dejavnost: *učitelj • društveno-kulturni delavec*
Tomaž Stani se je rodil 9. decembra 1872 v Črešnjevcu pri Selnici ob Dravi.
Po zaključku učiteljišča v Mariboru leta 1893 je bilo njegovo prvo delovno mesto na Šmartnem na Pohorju, kjer je poučeval tri leta. Pozneje je delal in živel v Rušah. Med drugo svetovno vojno je bil ignan v Srbijo.
V Rušah je sodeloval pri Bralnem društvu in vodil tudi knjižnico Bralnega društva (pozneje Ljudsko knjižnico) ter kot režiser in igralec sodeloval tudi v tamkajšnjem gledališkem življenju. Sodeloval je tudi pri Gasilskem in Planinskem društvu ter pri Sokolih.[40]
Tomaž Stani je umrl 3. aprila 1957 v Rušah.
Viri: *Glazer, Janko: Stani, Tomaž, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi601423/.*

STAROVASNIK, Erna (1919–1977)

* 1919 • Celje
† 1977 • Poljčane
Poklic ali dejavnost: *ljudska pisateljica*
Erna Starovasnik, ljudska pisateljica, se je rodila leta 1919 v Celju.
Svojo mladost je preživela v Hošnici pri Laporju, kjer je obiskovala tudi osnovno šolo. Po 2. svetovni vojni je vse do svoje smrti živela v Zgornjih Poljčanah.
Pisala je pesmi, prozo in članke pedagoške vsebine; skupaj nad 70 del. Bila je stalna sodelavka *Večera, Antene, Pavlihe, Kmečkega glasa, Pionirskega lista* in *Pionirja*.

Pred vojno je pisala v *Družinski tednik*. Med njenimi deli najdemo tudi šest obsežnejših tekstov, ki jih je slovensko sodobno podeželje že sprejelo za svoje, saj je njihova vsebina blizu kmečkemu in delavskemu človeku. Pisala je predvsem v zadnjem obdobju; še celo v bolnišnici, tik pred smrtjo. Zanimiva je predvsem zaradi upodabljanja človeka v prostoru med Bočem in Pohorjem, ki je literarno dokaj slabo obdelano.
Erna Starovasnik je umrla leta 1977.
Dela: *Topli potok, 1960 • Ukradena mladost, 1970 • Oveneli nageljni, 1971 • Ciganka, 1971 • Odločilno leto, 1974 • Plačani računi, 1974 • Čebelica, 1975 • Spomeniki na tujem, 1975 • Regratova lučka, 1976 • Zibka pa teče, 1978 • Tudi medvedka zebe, 1999 • zgodbe v časopisju.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Starovasnik, Erna, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 90.*
Foto: *arhiv Knjižnice Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica.*

STEGNE, Alojz (1911–?)
* 15. junij 1911 • Malo Tinje (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano
Poklic ali dejavnost: *gozdni delavec • udeleženec NOB*
Alojz Stegne se je rodil 15. junija 1911 na Malem Tinju (občina Slovenska Bistrica).
Bil je v partizanih. Nemci so ga prijeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče, od koder se ni več vrnil.
Viri: *Penič, Lojze: Stegne, Alojz, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

STEGNE, Marija (1925–2012)
* 10. oktober 1925 • Urh (občina Slovenska Bistrica)
† 20. oktober 2012 • Tinjska Gora (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *kmetica • udeleženka NOB • ljudska pevka • društvena delavka*
Marija Stegne, rojena Ferk, bolj poznana kot Maroltova Minka, še bolj pa kot Mamika Minka, se je rodila 10. oktobra 1925 na Urhu na Maroltovi kmetiji očetu Janezu Ferku in materi Heleni. Njeno življenje je bilo prežeto z delom na kmetiji.
Po končani osnovni šoli leta 1939 na Tinju ji je ob delu na kmetiji uspelo opraviti tečaj krojenja in šivanja – za druge oblike šolanja ni bilo možnosti.
Mladost ji je zagrenila 2. svetovna vojna. Kljub kmečkemu delu na domačiji je bila zanesljiva sodelavka partizanov. Bila je kurirka in obveščevalka, šivala je titovke in perilo ter zbirala hrano in zdravila za Partizansko bolnišnico Jesen.[185]
Leta 1946 je začela z možem Ludvikom Stegnetom ustvarjati svojo družino, ki se je leta 1955 ustalila v Tinjski Gori (občina Slovenska Bistrica). Kot Mamika Minka je v skromnih razmerah pospremila v življenje vseh svojih deset otrok (Vili, Marica, Janko, Slavko, Milan, Milka, Ludvik, Henrik, Mirko, Roman). Vsi so se izšolali, si ustvarili lastne družine in so uspešni pri svojem delu.
Kot Maroltova Minka je bila po vojni družbeno zelo aktivna in prevzemala je v glavnem vodilne vloge. Bila je odbornica v Kmetijski zadrugi ter dejavna članica mnogih organizacij: socialne komisije v krajevni skupnosti (KS), Krajevne organizacije Zveze borcev (ZB; predsednica 7 let), Krajevnega odbora Rdečega križa (RK; predsednica 31 let), Društva kmečkih žena (18 let), Društva upokojencev (DU; tajnica 11 let), cerkvenega pevskega zbora (43 let). Mnogi pa jo najbolj poznajo kot članico Tinjskih ljudskih pevk (mentorica 21 let), ki so ponesle ime Velikega Tinja v širši slovenski prostor.
Za svoje delo je prejela številna priznanja, med drugimi leta 2003 od Zveze kulturnih društev (ZKD) občine Slovenska Bistrica priznanje →Štefana Romiha, za dolgoletno mentorstvo Tinjskim ljudskim pevkam,
Minka Stegne je bila aktivna krajanka vse do svoje smrti.
Umrla je 20. oktobra 2012 na svojem domu v Tinjski Gori, pokopana je na Velikem Tinju.

Priznanja: *zlati znak RK Slovenije • posebno priznanje RK Slovenije ob 140-letnici delovanja RK Slovenije (2006) • priznanje RK Slovenije ob 40-letnici prostovoljnega krvodajalstva (1993) • častna članica OZ RK Občine Slovenska Bistrica • zahvala Zveze društev upokojencev Slovenije (2007) • priznanje in nagrada Občine Slovenska Bistrica (1997 – na podlagi odloka) • jubilejna častna Gallusova značka • Romihovo priznanje Zveze kulturnih društev (ZKD) občine Slovenska Bistrica za mentorstvo Tinjskim ljudskim pevkam (2003) • plaketa za 10-letno tajniško delo v Društvu upokojencev Tinje • zahvala Zveze društev upokojencev Slovenije za prizadevno delo (2007) • priznanje KS Tinje za požrtvovalno delo v KS.*
Viri: *informator: Stegne, Janko, sin, Vojnik, oktober 2020.*
Foto: *album Janka Stegneta.*

STEINKLAUBER, Franc (1859–1921)

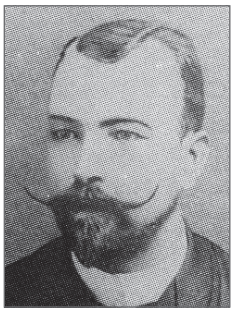

* 1859 • ni znano
† 5. april 1921 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *tovarnar • ustanovitelj opekarne na Pragerskem*
Franc Steinklauber se je rodil leta 1859.
Leta 1900 je kupil zemljišče na Pragerskem, ki je imelo ugodno lego, saj je bila v bližini železnica in velike zaloge gline. Odločil se je, da bo na tam zgradil opekarno. Zgradili so jo med leti 1902–04, ko so začeli izdelovati opeko. Januarja 1905 je bilo njegovo podjetje uradno registrirano kot Falz & Mauer Thornwerfabrik (zarezna-zidna opeka in lončenina). Opekarna je bila moderno opremljena, njena strešna kritina je hitro postala znana daleč naokoli. Po zmogljivosti je bila na tretjem mestu na Slovenskem. Leta 1905 je imelo v njej delo že približno 200 delavcev, ki so izdelali na leto približno 5 milijonov opek in proizvodnjo v nekaj letih povečali za skoraj 50 odstotkov. Imela je tudi svojo električno centralo in gasilsko četo. Avgusta 1907 je opekarno predal svojim sinovom, ki so jo po smrti očeta preimenovali v Bratje Steinklauber. Del tovarne je zgorel v požaru leta 1921; med 2. svetovno vojno, 23. marca 1945, pa je bila v bombnem napadu hudo poškodovana.
Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) je junija leta 1919 postavila Steinklauberjevo opekarno pod sekvester (začasno državno upravljanje), a jo je aprila 1924 vrnila lastnikom. Med jugoslovansko in avstrijsko vlado je bila februarja sklenjena, mesec in pol pozneje pa ratificirana[187] konvencija[188] o ukinitvi sekvestracij, zato so bili 5. aprila 1924 ukinjeni vsi sekvestri, ki so bili odrejeni za premoženje avstrijskih državljanov in društev.
Po 2. svetovni vojni je bila tovarna nacionalizirana.[34]
Franc Steinklauber je umrl je 5. aprila 1921 na Pragerskem, pokopan je v Gradcu (Avstrija).
Viri: *Munda, Mirko: Opekarna, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 264–265.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko – kronika, str. 264.*

STEPIŠNIK, Lovro (1834–1912)

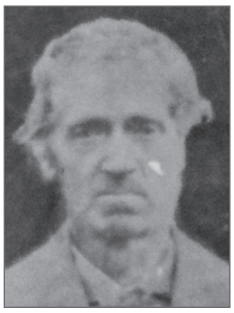

* 28. julij 1834 • Arclin (občina Vojnik)
† 16. februar 1912 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *kulturni delavec • prvi potujoči knjižničar • pisatelj*
Lovro Stepišnik se je rodil 28. julija 1934 v Arclinu pri Vojniku. Pred letom 1847 je prišel kot deček s starši na Zgornjo Ložnico, kjer so kupili »Zidarski mlin«.
Venčeseljski duhovnik Karl Križe ga je v nedeljski šoli[150] učil brati in pisati. Lovro se je navdušil za slovensko pisano besedo, nanj pa sta vplivala tudi izobraženi kmet Zafošnik in škof Slomšek, h kateremu je hodil po knjige.
Stepišnikov mlin je bil shajališče vaščanov, potujočih pesnikov in pripovednikov, vanj je prihajal tudi pohorski pesnik Jurij Vodovnik. Stepišnik je prepisoval njegove pesmi in jih posojal sosedom. Ko je pesnik umrl, je Stepišnik napisal rokopisno *Zberko pesmi Jurija Vodovnika*, zapisoval je vreme in ljudske običaje, po potrebi je prepisal tudi kako knjigo. V zimi 1861/62 se je spoznal z →Vošnjak Josipom. Leta 1863 sta s pomočjo venčeseljskega duhovnika Antona Freliha ustanovila Bralno društvo pod Pohorjem in Slovensko bukvar-

nico. Knjige je Stepišnik nosil v košu od hiše do hiše in jih posojal ter jih po enem mesecu zamenjal. Z ljudmi se je pogovarjal o knjigah, ljudskih šegah, vražah in vremenu in leta 1883 napisal knjigo *Ženitvovanjske navade na Štajerskem*, ki je doživela več ponatisov. Leta 1870 je prodal mlin sorodnikom škofa Slomška in se preselil v Slovensko Bistrico, kjer se je družil s Slovenci v župnišču in v gostilni →Novak Petra, kjer je bilo slovensko narodno središče v nemški meščanski okolici.
Lovro Stepišnik je umrl 16. februarja 1912 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Dela: *objave zbranega ljudskega gradiva v več časopisih • Ženitne ali svatbine navade in napitnice z godčevskim katekizmom iz slovenjebistriške okolice na Štajerskem, 1884, 1885, 1888; ponatis: ZKO Slovenska Bistrica, 1987 • Precej njegovega dela je ostalo neobjavljenega.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Stepišnik, Lovro; Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 91 • informator: Pogorevc, Edmund. Slovenska Bistrica, april 2018 • Topolovec, Vida Marija: Prvi slovenski potujoči knjižničar, Rodna gruda, Ljubljana, 1996.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

STEPIŠNIK, Milan (1910–1950)
⁎ 11. november 1910 • Ljubljana
† 18. november 1950 (predvidoma) • Kočevje (predvidoma)
Poklic ali dejavnost: *kemik • inženir • direktor Impola • športnik • udeleženec NOB*
Milan Stepišnik se je rodil 11. novembra 1910 v Ljubljani.
Po končani gimnaziji je končal šolanje za inženirja kemije in se že pred 2. svetovno vojno zaposlil v tovarni Impol v Slovenski Bistrici.
Kot uspešen atlet, metalec kladiva, je bil leta 1936 zastavonoša reprezentance Kraljevine Jugoslavije na Poletnih olimpijskih igrah v Berlinu (Nemčija). Leta 1940 je bil njegov rezultat v metu kladiva 54,64 m šesti na svetu. Državni rekord je izboljšal 7-krat in bil tudi balkanski prvak. Bil je tudi izjemen skakalec v daljino ter aktiven v sokolskih[40] vrstah.
Med 2. svetovno vojno je bil zaradi delovanja v Osvobodilni fronti[62] (OF) zaprt v koncentracijskem taborišču Dachau.[115]
Po vrnitvi iz taborišča je bil nekaj časa tudi direktor tovarne Impol.
30. septembra 1947 ga je OZNA[21] aretirala in obtožila *»medvojnega sodelovanja z gestapom,[31] povojnega vohunjenja za tuje organizacije in sabotažnega delovanja«*. Na t. i. Diehl-Oswaldovemu procesu (v sklopu Dahauskih procesov,[189] op. S. Husu), ki je potekal od 20. do 26. aprila 1948, je bil obsojen na smrtno kazen z ustrelitvijo. Obsodbo je 8. maja 1948 potrdilo vrhovno vojaško sodišče, prezidij[190] Skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije (FLRJ) pa je 11. maja 1948 zavrnil prošnjo za pomilostitev. Politično je obsojence na t. i. Dahauskih procesih rehabilitiral[191] 10. kongres Zveze komunistov Slovenij (ZKS) leta 1986.
Milan Stepišnik je bil ustreljen predvidoma 18. novembra 1950 v Kočevju.[192]
Viri: *informator: Ledinek, Pavel, svak, Hoče, december 2019 • Nečak, Dušan: Dachauski procesi 1947–1949, Kronika, izredna št., Ljubljana, 2009 • Dachauski procesi, ČZDO Komunist, Ljubljana, 1990.*
Foto: *pridobljeno s https://pbs.twimg.com/profile_images/799359896907120640/46SVHtL0_400x400.jpg.*

STERNBERGER, Vincenc ml. (1827–1912)
⁎ 5. februar 1827 • ni znano
† 29. maj 1912 • Zgornja Bistrica (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *tovarnar • vzpostavil je prve zametke tovarne Impol*
Vincenc Sternberger se je rodil 5. februarja 1827 očetu Vincencu st., ki je skupaj z bratom Antonom vzpostavil prve zametke tovarne Impol.
Brata Vincenc st. in Anton Sternberger sta 19. marca 1825 od Ignaca Greissmayerja kupila plavž in kovačijo na Zgornji Bistrici. Posest je zajemala dve kotlarni in dve stanovanjski hiši. Še isto leto sta pričela izdelovati bakrene izdelke.

Sledili so nadaljnji nakupi bratov Sternberger, ki sta svoje premoženje povečala tudi z nakupom gozdov, s pomočjo katerih sta zagotovila dovolj lesa, ki so ga uporabljali za kurjavo v obratih in izdelavo oglja.
Okrog leta 1840 je bilo zaposlenih že 20 delavcev.
Kovačnica je bila v lasti bratov Sternberger vse do leta 1863, ko je umrl Anton Sternberger. Podjetje, ki se je takrat imenovalo Bratje Sternberger, je 5. januarja 1864 poslalo dopis na Okrožno sodišče Celje, v katerem je spremenilo lastništvo. Lastnik je ostal Vincenc Sternberger st., pridružila pa sta se mu Vincenc ml. in Jožef Sternberger, ki sta po smrti Vincenca Sternbergerja st. leta 1881 postala edina lastnika.
Obrat Bratje Sternberger je leta 1891 pridobil certifikat za obratovanje parnega kotla. Proizvodnja je potekala s primitivnimi sredstvi, kljub temu je bila tovarna za tiste čase moderna. Zaposlenih je bilo približno 100 delavcev. Iz leta 1897 je ohranjena skupinska fotografija takrat zaposlenih delavcev.
Leta 1908 je umrl Jožef Sternberger in s tem se je tudi končalo lastništvo družine Sternberger. Njegove dedinje, hčerke Jožefina, Andreja in Olga, ter solastnik Vincenc Sternberger ml. so se namreč leta 1909 odločili, da bodo obrat prodali. Kupil ga je Jožef Kernn. Obrat je postal podružnica obrata iz Budimpešte (Madžarska).
Vincenc Sternberger ml. je umrl 29. maja 1912 in je pokopan v Slovenski Bistrici.
Leta 2019 so njegov grob prekopali, spomenik pa odstranili.
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, maj 2019 • Impol 190 let, Slovenska Bistrica, 2015, str. 10.*

STIGER (Štiger), Albert (1847–1933)

* 3. oktober 1847 • Slovenska Bistrica
† 24. december 1933 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *gospodarstvenik • župan Slovenske Bistrice • poslanec • častni občan Slovenske Bistrice • ustanovitelj predhodnice sedanje tovarne olja Gea*
Albert Stiger (tudi Štiger) se je rodil 3. oktobra 1847 v Slovenski Bistrici. Nekaj časa je prebival v Parizu (Francija).
Po smrti očeta Floriana (1817–1893, →Pongratz – rodbina) je leta 1904 ustanovil podjetje in pričel s proizvodnjo bučnega olja na obrtniški način. To je bil začetek delovanja sedaj uspešnega bistriškega podjetja Tovarna olja Gea. Takrat je postal tudi zakoniti naslednik firme Florian Stiger in sinovi (Florian Stiger & Söhne).
V njihovi lasti je bila tudi tovarna gumbov Stiger in Meuz (Stiger & Meuz).
Albert Stiger je bil poročen z Leopoldino, rojeno Stepišnik, nečakinjo drugega lavantinskega[3] škofa. V zakonu so se jima rodili trije otroci. Najstarejši sin dr. Florian Stiger je umrl leta 1920, tovarno je prevzela njegova sestra →Stiger Ida.
Stiger je postal župan mesta Slovenska Bistrica leta 1893 in bil zaslužen za velik razvoj mesta na prehodu iz 19. v 20. stoletje. V času njegovega županovanja so zgradili ceste do Zgornje Bistrice, Šmartnega na Pohorju, Črešnjevca in Laporja. Ob Vošnjakovi ulici so zgradili meščansko »nemško« šolo in povečali vojašnico, v kateri sta bila nastanjena dva eskadrona[199] 5. dragonskega[200] regimenta.
Kot poslanec štajerskega deželnega zbora je Stiger poskrbel, da so leta 1908 položili železniške tire in speljali železnico od železniške postaje na Črešnjevca do Slovenske Bistrice (obratovala je do leta 1966, ko so jo ukinili in odstranili železniške tire, op. S. Husu) in uredili cesto čez Klopce.
Bil je začetnik obrambe proti toči[201] v svojih vinogradih v Kovači vasi. Italijani, navdušeni nad njegovimi iznajdbami streljanja z možnarji proti toči, so mu leta 1900 za ta dejanja podelili članstvo kavalirjev italijanske krone. Eden od časopisov je zapisal: »*Povzdignil je veliko vas Slovensko Bistrico v majhno mesto*«.
Leta 1902 so pri njegovem vinogradu gostili mednarodni vinogradniški kongres, dve leti kasneje pa je župan Stiger postal član viteškega reda Franca Jožefa.
Kako cenjen je bil med ljudmi, priča članek iz Slovenskega gospodarja leta 1926: »*V torek,*

dne 14. februarja t. l., je doživelo naše mesto redko slavje. Jera Jelen, svojčas viničarka, rojena v Laporju pri Slovenski Bistrici, je obhajala na zelo prisrčen način svoj stoletni rojstni dan. Vsled svoje izvanredne pridnosti in delavnosti si je pridobila spoštovanje in naklonjenost tukajšnjega prebivalstva. Prav posebno jo je odlikovala velikodušnost in dobrotljivost tukajšnje obče spoštovane rodbine Albert Štiger. Na predvečer se ji je priredila podoknica. Naslednji dan se je odpeljala slavljenka v okusno okrašenem vozu v tukajšnjo župno cerkev, kjer se je opravila za njo sv. maša. Po službi božji jo je sprejela gostoljubna Štigerjeva hiša v navzočnosti vsega osobja k slovesnemu obedu. Bogato obdarovana od svojih dobrotnikov je odšla častitljiva starka v mestno ubožno hišo, kjer je njeno pravo bivališče. Jera Jelen je še trdnega zdravja in še opravlja lahka dela brez očal. Želimo ji še nadalje božjega varstva, pregostoljubni rodbini Štiger pa obilo božjega blagoslova.«

Albert Stiger je umrl 24. decembra 1933 v Slovenski Bistrici in je pokopan v družinski grobnici na bistriškem pokopališču.

Priznanja: *leta 1900 je postal član kavalirjev italijanske krone • leta 1904 je dobil red viteza Franca Jožefa • leta 1908 je postal častni občan mesta Slovenska Bistrica.*

Viri: *Deutsche Zeitung, št. 104–105, Celje, 1933, str. 2 • arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica • Seniorji, pridobljeno s https://www.seniorji.info/si/aktualno/nekoc-o-najimenitnejsi-rodbini-v-slovenski-bistrici-6627016.*

Foto: *album družine Rasteiger.*

STIGER (Štiger), Ida (1885–1946)

⋆ 1885 • Slovenska Bistrica

† januar 1946 • ni znano

Poklic ali dejavnost: *trgovka • lastnica predhodnice tovarne olja Gea*

Ida Stiger (tudi Štiger) se je rodila leta 1885 v Slovenski Bistrici.

Zaposlena je bila kot trgovka v Slovenski Bistrici.

Leta 1933 je po smrti očeta →Stiger Alberta postala lastnica predhodnice sedanje Tovarne olja GEA Slovenska Bistrica.

Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.

Januarja 1946 je bila neznano kje umorjena.[15]

Viri: *Penič, Lojze: Stiger, Ida, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

STONY, Vladimir (1923–1945)

⋆ 7. december 1923 • Zagreb (Hrvaška)

† 12. februar 1945 • Frankolovo (občina Vojnik)

Poklic ali dejavnost: *trgovski pomočnik• mobiliziranec v nemško vojsko • udeleženec NOB*

Vladimir Stony se je rodil 7. decembra 1923 v Zagrebu (Hrvaška). Po očetu je bil avstrijski državljan.

Dokončal je tri razrede gimnazije in se nato izučil za trgovca.

Julija 1942 so ga mobilizirali v nemško vojsko, a so ga kmalu odpustili, ker je bil sladkorni bolnik. Ko je prišel iz vojske, se je preselil na Pragersko k sestri Angeli Petelinšek in se zaposlil v papirnici Weixsel v Mariboru, nato pa v tovarni mostnih konstrukcij na Teznem.

Medtem se je povezal z NOB in 25. septembra 1944 odšel v partizane, v tehnični vod Tomšičeve brigade, ker je bil radiovezist. Ni znano, kdaj in kje so ga zajeli Nemci. Znan je le podatek, de se je nazadnje javil materi z dopisnico z datumom 21. januar 1945 iz zapora Stari pisker v Celju.

Nemci so ga 12. februarja 1945 kot talca[258] obesil v Frankolovem. Pokopan je v skupnem grobu v Frankolovem.

Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 157.*

Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 157.*

STRAHAR, Anton (1915–1944)

* 9. junij 1915 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
† 9. marec 1944 • München (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *strojni klučavničar • mobiliziranec v nemško vojsko • udeleženec NOB*
Anton Strahar se je rodil 9. junija 1915 na Zgornji Polskavi.
Po poklicu je bil strojni ključavničar in zaposlen v delavnici državnih železnic v Mariboru. Leta 1943 so ga Nemci mobilizirali. Ko je septembra 1943 prišel na dopust, je odšel v partizane in bil v boju hudo ranjen. Ko je ležal pri nekem kmetu, so ga zaradi izdaje zajeli Nemci. Kot dezerterja so ga poslali v njegovo nemško enoto, ki ga je obsodila na smrt z ustrelitvijo. Od septembra 1941 do oktobra 1942 so nacisti talcem dovolili pisati poslovilna pisma verjetno zato, ker so pričakovali, da bodo jetniki, ki so preživeli huda mučenja in so vedeli, da bodo čez uro ali dve ustreljeni, klonili in bodo svarili svojce pred nevarnostjo, da bodo torej ta pisma zasejala med Slovenci strah in obup.
Talci pa so v večini pisem svojce tolažili, jih hrabrili, dokazovali so, da jih okupator ni zlomil. Ko so nacisti spoznali, da svojega namena ne dosegajo, pisanja poslovilnih pisem niso več dovolili.
Pred smrtjo je ženi poslal poslovilno pismo ženi Lojzki:

»München, 9. III. 44.
Ljubljena mi žena in sinko!
V prvi vrsti Te najlepše pozdravljam in poljubljam.
Zelo me je veselilo, da sta me z mamo še zadnjikrat obiskale, ker moram Ti javiti, da, ko Ti to pismo pišem, imam še samo kratke ure življenja, ker bom namreč danes 9. III. 1944 obglavljen. Ali, draga Lojzka, upam, da bodeš tudi ta udarec prestala in ne boš obupala nad življenjem, ker zavedaj se, da imaš sinka, ki potrebuje Tvoje nege in vzgoje, da ne bo tudi njega doletela kakšna nesreča. Ljubica, zavedaj se zmeraj, če nama ni bilo usojeno živeti na tem svetu, se bova pa združila tam, kjer ni več trpljenja in gorja, in, če pomislim na večno življenje, sem pomirjen in gledam z lahko dušo smrti v obraz. Vem, da Ti bo vposled življenje grenko in trpko, ali potolaži se, ker tudi to bo minilo.Ostani mi zvesta in spomni se včasih na mene, čeravno sva bila večji del raztrgana v najinem zakonu in nisva imela sreče ga v miru uživati in tudi v naprej je sreča na tem svetu uničena, ali večno življenje in združitev nama pa ne more nikdo vzeti. Zato, draga moja, še enkrat: vzgoji sinka, preskrbi ga tako, da bo imel lepšo podlago za življenje, kot sem jo imel jaz.
Sedaj pa se poslovim z zadnjimi pozdravi in poljubi od Vas vseh skupaj, od Tvojih staršev in vseh poznanih, kakor tudi od mojega očeta.
Poljublja in pozdravlja Te zmeraj Tvoj mož in oče
Tonč«

Anton Strahar je bil kot talec[258] ustreljen 9. marca 1944 v Münchenu (Nemčija).
Viri: *Saje, Franček: Strahar, Anton, Poslovilna pisma žrtev za svobodo, Maribor, 1969.*
Foto: *Saje, Franček: Poslovilna pisma žrtev za svobodo, 1969.*

STRAŠEK, Stanko (1917–1968)

* 25. oktober 1917 • Zibika (občina Šmarje pri Jelšah)
† 27. julij 1968 • Malinska, otok Krk (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • publicist • udeleženec NOB*
Stanko Strašek je bil rojen 25. oktobra 1917 v Zibiki (Šmarje pri Jelšah).
Osnovno šolo je obiskoval v Zibiki, klasično gimnazijo med leti 1928–36 v Ljubljani, bogoslovje pa je študiral med leti 1936–41 v Mariboru in bil leta 1941 posvečen v duhovnika. Kot kaplan je leta 1941 nastopil svojo prvo službo na Spodnji Polskavi, vendar so ga Nemci zaradi protinacističnega delovanja izgnali na Hrvaško v Bartolovec v bližini Varaždina, kjer je živel do leta 1944. Nato je odšel v NOB, po vojni pa je do upokojitve leta 1966 služboval na več šolah na Hrvaškem in bil zadnja štiri leta tudi ravnatelj na gimnaziji v Krapini.
Med leti 1957–61 je bil tudi glavni urednik časopisa *Straža – danas.*
Stanko Strašek je umrl 27. julija 1968 v Malinski na otoku Krku (Hrvaška).

Dela: *različni prispevki v Glas Hrvatskog Zagorja; Naših 15 dana, Straža – danas, Vjesnik.*
Viri: *informator: Rozijan, Ivica, ravnatelj Srednje škole Krapina, Krapina, junij 2020 • Lisac, Ljubomir Andrej: Strašek, Stanko, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi617474/.*
Foto: *arhiv Srednje šole Krapina.*

STRAUB, Jožef (1712–1756)

* 17. marec 1712 • Wiesentieg (Nemčija)
† 25. marec 1756 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *kipar*

Jožef Straub se je rodil 17. marca 1712 v Wiesentiegu v Nemčiji in izhaja iz pomembne srednjeevropske kiparske družine.
Po začetnem šolanju v očetovi delavnici v Wiesensteigu je verjetno nadaljeval delo pri bratu Filipu Jakobu v Gradcu (Avstrija). Na Slovenskem se prvič omenja leta 1736, ko je delal kot pomočnik ljubljanskega kiparja Henrika M. Löhra.
Za Slovensko Bistrico je zasnoval veliki oltar v cerkvi sv. Jožefa. Po njegovi smrti je zamisel uresničil njegov brat Filip Jakob Straub. Njegova dela v naši okolici nejdemo še v Makolah, na Črešnjevcu, v Kočnem ob Ložnici, v Laporju, na Spodnji Polskavi in v cerkvi na Arehu.
Jožef Straub je umrl 25. marca 1756 v Mariboru.
Dela: *kužno znamenje v Mariboru, 1743 • veliki oltar, cerkev sv. Jožefa v Mariboru, 1743 • veliki oltar in prižnica, minoritska cerkev na Ptuju, 1750 • veliki oltar, cerkev sv. Jožefa v Slovenski Bistrici, 1765.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Straub, Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 92 • Kostanjšek Brglez, Simona – Roškar, Boštjan: Vprašanje kontinuitete delavnice Jožefa Strauba in veliki oltar v podružnični cerkvi sv. Jožefa v Slovenski Bistrici, Umetnostna kronika, št. 60, Ljubljana, 2018.*

STRAUSS, Andrej Janez (1721–1783)

* 13. november 1721 • Slovenj Gradec
† 11. april 1783 • Slovenj Gradec
Poklic ali dejavnost: *slikar*

Janez Andrej Strauss se je rodil 13. novembra 1721 v Slovenj Gradcu. Učil se je pri očetu Francu Mihaelu, po katerem je prevzel delavnico.
Slikal je predvsem religiozne slike. Njegova dela krasijo številne cerkve po vsej severovzhodni Sloveniji, na Koroškem in avstrijskem Štajerskem, med drugimi je naslikal tudi štiri oltarne slike v cerkvi sv. Jožefa v Slovenski Bistrici. Zgledoval se je pri predstavnikih rimskega visokega baroka in avstrijskih baročnih slikarjih.
Janez Andrej Strauss je umrl 11. aprila 1783 v Slovenj Gradcu.
Dela: *Objokovanje, Vuzenica, 1766 • Sv. Erazem, Šalek v Velenju, 1767 • Sv. Frančišek Ksaver, Slovenske Konjice, 1767 • veliki oltar za cerkev sv. Jožefa, Slovenska Bistrica, 1774.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Strauss, Janez Andrej, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 93 • Murovec, Barbara: Strauss, Janez Andrej, Enciklopedija Slovenije 12, Slovenska n–Sz, Ljubljana, 1998, str. 334.*

STREHAR, Marijan (1952–2012)

* 3. marec 1952 • Planina pod Šumikom (občina Slovenska Bistrica)
† 24. maj 2012 • Ruško Pohorje (občina Ruše)
Poklic ali dejavnost: *častnik • vojak • čebelar • veteran vojne za Slovenijo*

Marijan Strehar se je rodil 3. marca 1952 na Planini pod Šumikom v občini Slovenska Bistrica kot eden izmed šestih Streharjevih otrok.
Bil je gojenec šole za rezervne častnike nekdanje Jugoslovanske ljudske armade (JLA).

Leta 1974 je poklicno vstopil v vrste Teritorialne obrambe (TO) Slovenije. Bil je med organizatorji 17. maja 1990 ustanovljene Manevrske strukture narodne zaščite (MSNZ), kot odgovor na grožnje s strani jugoslovanske federacije za zavarovanje naše samostojnosti.
Skupaj z brigadirjem Vladimirjem Miloševičem in njegovim pomočnikom, nekdanjim načelnikom Generalštaba Slovenske vojske, generalmajorjem Alojzem Šteinerjem, je med vojno za Slovenijo poveljeval pri blokadi vojašnice v Slovenski Bistrici. Zaslovel je, ko je poveljeval teritorialcem, ki so pod njegovim vodstvom poskrbeli za uspešno osvojitev enega največjih skladišč orožja in streliva jugoslovanske vojske na Zgornji Ložnici. Tam je imela JLA na tisoče ton bojnega streliva, orožja in drugih sredstev. S tesnimi prijatelji je akcijo praznjenja skladišča in skrivanja streliva v pohorskih gozdovih izpeljal v celoti. Zato so ga ljudje na bistriškem koncu in v vojaških vodah celotne Slovenije zelo spoštovali.
Marijan Strehar je tragično in v še vedno nepojasnjenih in dokaj čudnih okoliščinah preminil 24. maja 2012 med Smolnikom in Mucovo pečino na Ruškem Pohorju. Pokopan je na Šmartnem na Pohorju.
Priznanja: *leta 1992 je prejel častni znak svobode Republike Slovenije z naslednjo utemeljitvijo: »za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavljanju suverenosti Republike Slovenije« • red generala Maistra 3. stopnje • bronasto medaljo Slovenske vojske • red Manevrske strukture narodne zaščite • spominski znak ob deseti obletnici vojne za Slovenijo.*
Viri: *Utenkar, Danilo: Teritorialčeva smrt: sumijo, da ni bila nesreča, Delo, 30. maj 2012, pridobljeno s https://www.delo.si/novice/kronika/teritorialceva-smrt-sumijo-da-ni-bila-nesreca.html • Kocutar, Stane: Besede Marijanu Streharju v zadnje slovo, Tednik Panorama, št. 23, Slovenska Bistrica, 2012, str. 8.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

STRMŠEK, Herbert (1923–1947)

* 19. december 1923 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 1. avgust 1947 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Herbert Strmšek se je rodil 19. decembra 1923 na Pragerskem.
Leta 1941 naj bi izdal pragersko uporniško skupino, zato je bil po koncu 2. svetovne vojne aretiran. Obsojen je bil na smrt in 1. avgusta 1947 v Ljubljani umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Strmšek, Herbert; Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

STUPAN EHRENSTEIN, Simon Juda, plemeniti (?–1692)

* ni znano
† 1692 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *plemič • slikar*
Stupan Ehrenstein Simon Juda je bil najprej slikar v Slovenskih Konjicah ter hkrati deželni založnik soli za konjiški in slovenjgraški okraj. Med leti 1670–75 je bil povišan v plemiški stan s priimkom Ehrenstein. Rodbina je v začetku 19. stoletja izumrla.
Slikal je v mnogih cerkvah; v ž. c. sv. Mihaela na Črešnjevcu so štiri njegove slike.
Pričal je tudi v sodnem procesu proti grofu →Tattenbach Ivanu Erazmu.
Nekaj časa je živel v Slovenski Bistrici, kjer je leta 1692 tudi umrl.
Dela: *leta 1662 je poslikal stranski oltar cerkve v Vitanju • v cerkvi na Breznu je naslikal Mučeništvo sv. Jerneja in sv. Antona Puščavnika • v cerkvi sv. Mihaela na Črešnjevcu so štiri njegove slike.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Stupan, Simon Juda, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 94 • Cesar, Emil: Stupan, Simon Juda, Enciklopedija Slovenije 12, Slovenska n–Sz, Ljubljana, 1998, str. 360 • Baloh, Vera: Stupan plemeniti Ehrenstein, Simon Juda, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi626825/.*

STUPAN, Franc (1907–?)

* 27. november 1907 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *kmet • udeleženec NOB*
Franc Stupan, kmet, se je rodil 27. novembra 1907 na Vrholah pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica).
Bil je v partizanih v Šercerjevi brigadi.
Nemci so ga 23. oktobra 1944 v Kotu na Pohorju ujeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Stupan, Franc, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

Š

ŠANTEL Avgusta ml.
ŠARH Alfonz – Iztok
ŠEGA Eva
ŠEGA Kristina
ŠEGA Matevž
ŠEGULA Franc Serafin
ŠEGULA PEC Josip
ŠKAFAR Ivan
ŠKOLČ Marija
ŠOBA Ivan
ŠOLINC Ivan
ŠOŠTAR Martin
ŠTAKUL Oskar
ŠTIBLER Karel
ŠTIMEC Marjan
ŠTUHEC Anton
ŠTURM Rado
ŠUC Jožef

ŠANTEL, Avgusta ml. (1876–1968)

* 21. julij 1876 • Gorica (Italija)
† 2. december 1968 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • slikarka*
Avgusta Šantel ml. se je rodila 21. julija 1876 v italijanski Gorici.
Obiskovala je učiteljišče in poučevala v različnih krajih, med drugim med leti 1902–04 tudi v šoli v Slovenski Bistrici. V presledkih med svojim službovanjem se je večkrat izpopolnjevala v slikarstvu: leta 1900 v Ženski umetniški šoli na Dunaju (Avstrija), med letoma 1907–08 na šoli za uporabno in svobodno umetnost, večerni tečaj za akt, na Zasebni slikarski šoli Margareta Stall za slikanje cvetja in v letih 1908–09 na počitniških tečajih na Tirolskem (Avstrija) ter Bavarskem (Nemčija).
Uporabljala je tehnike olja, akvarela in pastela ter risanja z barvnimi svinčniki.
Upodabljala je predvsem motive iz narave in cvetlična tihožitja, v katerih vidijo njen umetniški vrh, redkeje pa tudi figuralne kompozicije in portrete. Njena dela so bila predstavljena na samostojni razstavi akvarelov leta 1955 v Ljubljani, sodelovala pa je tudi na več skupinskih razstavah. Njena dela so v Narodni galeriji v Ljubljani in v Umetnostni galeriji v Mariboru.
Z veliko občutljivostjo je napisala tudi Spomine na otroštvo in jih opremila s skicami.
Avgusta Šantel ml. je umrla 2. decembra 1968 v Ljubljani.
Dela: *bogat slikarski opus • literarno delo Spomini na otroštvo, objavljeno v Tedenski tribuni TT 1966, št. 7–15.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Šantel, Avgusta ml., Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 96 • informator: Longyka, Igor, Ljubljana, september 2012 • Umetniška družina Šantel s predniki in potomci, katalog razstave, Slovenska Bistrica, 2012, str. 13–14.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

ŠARH, Alfonz – Iztok (1893–1943)

* 25. avgust 1893 • Slovenska Bistrica
† 8. januar 1943 • Trije žeblji na Osankarici (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *kmet • udeleženec 1. svetovne vojne • Maistrov borec • udeleženec NOB • borec Pohorskega bataljona • narodni heroj*
Alfonz Šarh se je rodil 25. avgusta 1893 v Slovenski Bistrici.
Po končani ljudski šoli je ostal na domači kmetiji, ki jo je podedoval po svojem očetu v Lobnici nad Rušami na Pohorju. Med 1. svetovno vojno je moral v avstro-ogrsko vojsko, vendar se je po dopustu leta 1916 zatekel v pohorske gozdove, kjer se je zbralo več vojnih ubežnikov. Šarh jih je zbral in jih pred zasledovanjem žandarjev vodil po pohorskih gozdovih, ki jih je kot sin gozdarja dobro poznal. Ljudje so ga poimenovali pohorski zeleni kralj. Leta 1918 se je s skupino Rušanov v Mariboru pridružil generalu Maistru[77] pri obrambi severne meje.
Po vojni je spet kmetoval na domači hribovski kmetiji - Šarhovini in poleg tega še oglaril.
Pred 2. svetovno vojno ga je spet zajela mobilizacija in ob začetku vojne je prišel v nemško ujetništvo. Ko je bil že kmalu kot starejša oseba izpuščen, je spoznal nevarnost, ki so mu jo predstavljali pronemško[32] usmerjeni ljudje v njegovem domačem okolju (ruški nadžupan je zahteval od Nemcev, da ga zadržijo). Zato si je na razgledni točki nad domačo hišo naredil bunker in spal v njem. Povezal se je z Osvobodilno fronto[62] (OF) in od začetka leta1942 sodeloval z Ruško četo in si nadel partizansko ime Iztok. Istega leta so Nemci odpeljali v taborišče njegovo družino (ženo in osem otrok), od koder so starejši trije sinovi (Lojzek, Pepček in Vanček) pobegnili in se pridružili Ruški četi. Jeseni leta 1942 se je Ruška četa združila s Pohorskim bataljonom.[105] Zaradi napadov na objekte, ki so služili okupatorju, so jih Nemci dolgo poizkušali izslediti. Končno so izsledili mesto tabora Pohorskega bataljona pri Treh žebljih nad Osankarico in 8. januarja 1943 je bil bataljon obkoljen in v boju uničen. Skupaj s soborci so umrli tudi Alfonz Šarh in njegovi trije sinovi. Padle borce Pohorskega bataljona so Nemci prepeljali v krematorij v Gradcu (Avstrija) in jih tam pokopali.

Priznanja: *Alfonz Šarh – Iztok je bil julija 1953 na Titov ukaz razglašen za narodnega heroja.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Šarh, Alfonz - Iztok, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 97 • Hovnik, Franc: Tragedija Šarhove družine iz Lobnice, TV 15, februar 1981 • Filipič, France: Šarh, Alfonz – Iztok, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 7.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/sr/thumb/9/92/Alfonz_%C5%A0arh.jpg/220px-Alfonz_%C5%A0arh.jpg.*

ŠEGA, Eva (1899–1945)
⋆ 24. december 1899 • Tinjska Gora (občina Slovenska Bistrica)
† 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *solastnica gostilne*
Eva Šega, solastnica gostilne, se je rodila 24. decembra 1899 v Tinjski Gori (občina Slovenska Bistrica).
Leta 1944 se je preselila v Ruše, kjer so jo prijeli Nemci in internirali[259] v koncentracijsko taborišče, kjer je leta 1945 umrla.
Viri: *Penič, Lojze: Šega, Eva, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 56.*

ŠEGA, Kristina (1941–1989)
⋆ 23. julij 1941 • Dobovec (občina Trbovlje)
† 26. marec 1989 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • knjižničarka - ravnateljica knjižnice Slovenska Bistrica • pesnica • kulturna delavka*
Kristina Šega, rojena Vozelj, se je rodila 23. julija 1941 v Dobovcu pri Hrastniku mami Mariji in očetu Rudolfu. Družina je živela v Hrastniku.
Osnovno šolo je obiskovala v Hrastniku, gimnazijo pa v Trbovljah, kjer se je navdušila za književnost in film in se odločila za študij slovenskega jezika na slavistiki v Ljubljani. Po študiju se je zaposlila kot predmetna učiteljica slovenščine v domačem Hrastniku, leta 1966 pa v Osnovni šoli Pohorskega odreda Slovenska Bistrica kot učiteljica slovenskega jezika.
Tu si je ustvarila družino in se poleg dela v osnovni šoli posvetila kulturnemu delu v mestu. Veliko je delala v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda v Slovenski Bistrici, povezovala in soorganizirala mnoge prireditve v mestu in občini.
Leta 1974 prevzela vodenje Pionirske knjižnice v Matični knjižnici občine Slovenska Bistrica in leta 1977 od →Arko Miljutina, ko je ta odšel v pokoj, še vodstvo te knjižnice, ki se je po njenih prizadevanjih ponovno poimenovala po →Vošnjak Josipu.
Kristina Šega je umrla 26. marca 1989 v Ljubljani, pokopana je v Slovenski Bistrici.
Dela: *Iz zgodovine knjižničarstva v Slovenski Bistrici, Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 1980 • pesniška zbirka Rada, rada, rada, samozaložba, Slovenska Bistrica, 1984; ponatis, Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2004 • članki o delovanju knjižnice in novostih na knjižnih policah • stalna rubrika Filmogled nekaj let v mesečniku tovarne Impol Metalurg • občasne objave v Večeru in na radiu • Interni bilten Matične knjižnice.*
Priznanja: *za svoje delo je prejela številna priznanja: nagrado skupščine občine Slovenska Bistrica za delo na kulturnem področju • Čopovo republiško nagrado • prvo Plaketo →Štefana Romiha za delo v amaterski kulturi v občini Slovenska Bistrica • Trubarjevo priznanje za delo v knjižnici.*
Viri: *informatorji: družina Šega, Slovenska Bistrica in Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, avgust 2017 • Gradišnik, Stane: Šega, Kristina, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 98 • Šega, Kristina, Locutio, prva slovenska literarna on-line revija, pridobljeno s http://www.locutio.si/avtorji.php?ID=258.*
Foto: *album družine Šega.*

ŠEGA, Matevž (1894–1945)

* 24. avgust 1894 • Kot na Pohorju (občina Slovenska Bistrica)
† 29. marec 1945 • Cezlak (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *kmet*
Matevž Šega se je rodil 24. avgusta 1894 v Kotu na Pohorju.
Kmetoval je na svojem posestvu v Kotu.
Vlasovci[255] so ga 29. marca 1945 prijeli na njegovem domu. Odpeljali so ga v Cezlak in tam ustrelili.
Viri: *Penič, Lojze: Šega, Matevž, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 57.*

ŠEGULA, Franc Serafin (1860–1938)

* 12. avgust 1860 • Moškanjci (občina Gorišnica)
† 15. maj 1938 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • časnikar • nabožni pisec • prevajalec*
Franc Serafin Šegula se je rodil 12. avgusta 1860 v Moškanjcih.
Bogoslovje je študiral v Mariboru in Gradcu (Avstrija) do leta 1885, ko je prejel duhovniško posvečenje.
Napisal je dva priročnika za cerkveno upravljanje in številne molitvenike in pridige, opisal je svoje potovanje po Palestini in Egiptu, objavljal polemične spise, povesti in krajša leposlovna besedila, pesnil in pisal knjižna poročila.
Leta 1913 je odšel v pokoj in se preselil na Pragersko ter ostal tam do leta 1938. Zadnja leta pred smrtjo je preživel v Mariboru.
Franc Serafin Šegula je umrl 15. maja 1938 v Mariboru.
Dela: *vrsta člankov za časopise in priročnike • objavljal je polemične spise • pisal je povesti in krajša leposlovna besedila in pesnil • prevajal je Josipa Jurčiča • pisal je knjižna poročila.*
Priznanja: *leta 1925 je bil v pragerski šoli skupaj s →Sabati Josipom odlikovan z redom sv. Save IV. razreda.*
Viri: *Richter, Jakob: Šegula, Franc Serafin, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi645008/ • Munda, Mirko: Kraj in krajani, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 37–39.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko – kronika, str. 37.*

ŠEGULA PEC, Josip (1903–1980)

* 12. februar 1903 • Ptujska Gora (občina Majšperk)
† 17. avgust 1980 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učitelj • glasbeni pedagog • dirigent • kapelnik • zborovodja*
Josip Šegula Pec se je rodil 12. februarja 1903 na Ptujski Gori.
Med leti 1916–21 je obiskoval učiteljišče v Mariboru in se že od otroških let učil petja, igranja violine in trobente.
Kot učitelj je med leti 1923–24 služboval tudi v Slovenski Bistrici. Leta 1941 so ga izgnali v Srbijo, od koder se je vrnil maja 1945 in postal prvi upravnik Radia Svobodni Maribor.
Vodil je mnoge pevske zbore, med katerimi je bil tudi orkester čitalnice in Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda v Slovenski Bistrici.
Harmoniziral in prirejal je skladbe ter naštudiral in vodil na stotine koncertov. Za svoje delo je prejel več priznanj.
Josip Šegula Pec je umrl 17. avgusta 1980 v Ljubljani.
Viri: *Gradišnik, Stane: Šegula Pec, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 99 • Uredništvo: Šegula Pec, Josip, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi645291/.*
Foto: *pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/slir/w800-h1057-c800x1057/wp-content/uploads/2020/09/%C5%A0EGULA-PEC_JOSIP_1903.jpeg.*

ŠKAFAR, Ivan (1912–1983)

* 6. maj 1912 • Beltinci
† 15. februar 1983 • Radlje ob Dravi
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • zgodovinar • publicist*
Ivan Škafar se je rodil 6. maja 1912 v Beltincih očetu, kmetu, Martinu in materi Mariji, rojeni Vereš (Vörös).
Že leta 1913 se je z očetom izselil v South Bend (zvezna država Indiana, Združene države Amerike; ZDA). Tam je do leta 1920 obiskoval osnovno šolo, nato pa se je se vrnil v Beltince in tam nadaljeval šolanje. V Murski Soboti je končal sedem razredov gimnazije, osmega z maturo (1931) pa v Ljubljani. V Mariboru je študiral bogoslovje in bil leta 1935 ordiniran.[97]
Kaplanoval je v raznih krajih, bil tudi duhovnik za prekmurske sezonske delavce v Vojvodini (Srbija) in severni Nemčiji (1939). Med 2. svetovno vojno je bil kaplan v raznih krajih sombotelske škofije na Madžarskem.
Od leta 1945–59 je bil župnijski upravitelj na Keblju, od leta 1959–76 pa župnijski upravitelj in župnik v Radljah ob Dravi ter dekan vuzeniške dekanije in v tem času tudi tajni papežev komornik.[194]
Pomembno je njegovo delo med ljudmi na Keblju, kjer ni deloval samo bogoslužno, marveč tudi prosvetiteljsko.
Bolj kot duhovnik je znan kot zgodovinar in preučevalec prekmurske preteklosti ter sodelavec *Slovenskega biografskega leksikona*.
Upokojil se je leta 1976 in živel s sestro Tiniko v Radljah ob Dravi.
Ivan Škafar je umrl 15. februarja 1983 v Radljah ob Dravi.
Dela: *prispevki o sezonskih delavcih in misijonarjih v: Naše duhovno življenje (Buenos Aires), Kalendar Srca Jezušovoga, Marijin list, Novine, Rafael, Vzajemnost • prispevki o politični in cerkveni zgodovini Prekmurja • Prekmurski pisatelji v Šafarikovi Zgodovini jugoslovanskih Slovencev • Kovačičevo potovanje po Prekmurju • Slovenska narodna zavest Fr. Ivanocyja ...*
Viri: *Gradišnik, Stane: Škafar, Ivan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 102 • Franc Kuzmič: Bibliografija Ivana Škafarja, Pomurski muzej Murska Sobota, pridobljeno s http://www.pomurski-muzej.si/izobrazevanje/gradiva-pomurja/bibliografije/osebne-bibliografije/skafar • Slovenski biografski leksikon: 11. zv. Stelè - Švikaršič. Alfonz Gspan et al. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1971.*
Foto: *pridobljeno s http://www.pomurci.si/Storage/Images/Img_00000905_big.gif.*

ŠKOLČ, Marija (1910–1946 ?)

* 31. januar 1910 • Slovenska Bistrica
† 1946 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Marija Školč se je rodila 31. januarja 1910 v Slovenski Bistrici.
Leta 1946 je bila aretirana in zaprta v zaporu v Mariboru. Od takrat je pogrešana.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Školč, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 57.*

ŠOBA, Ivan (1913–?)

* 13. februar 1913 • Leskovec (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *krojaški pomočnik • udeleženec NOB*
Ivan Šoba, se je rodil 13. februarja 1913 v Leskovcu (občina Slovenska Bistrica).
Bil je v partizanih v Šercerjevi brigadi.
Nemci so ga zajeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Šoba, Ivan, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 57.*

ŠOLINC, Ivan (1897–1976)

* 15. junij 1897 • Cerovec (občina Šentjur)
† 17. marec 1976 • Krško
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • udeleženec 1. svetovne vojne*
Ivan Šolinc se je rodil 15. junija 1897 v Cerovcu, v občini Šentjur.
Osnovno šolo je obiskoval v Blagovni (občina Šentjur), gimnazijo pa v Celju in v Mariboru. V vojni dobljeni naziv oficirja je zamenjal s častjo mašnika. Bogoslovje je obiskoval v Mariboru, bil leta 1923 posvečen in v Slovenski Bistrici istega leta začel svojo duhovniško službo. Leta 1935 je kupil kapelo sv. Roka v Kovači vasi, ki jo je dal, kot pove napis na kamniti plošči nad portalom, leta 1922 sezidati domačin →Juhart Franc v zahvalo sv. Roku za ozdravitev nog. Leta 1957 je bila povzdignjena v p. c. župnije sv. Jerneja Slovenska Bistrica.
Dal je pobudo za izgradnjo Slomškovega doma (kasneje preimenovan v Dom kulture in nato nazaj v Slomškov dom, op. S. Husu) za potrebe takratnih kulturnih in duhovnih prizadevanj v mestu in vanjo vložil svojo dediščino po starših. Leta 1937 so začeli z gradnjo. Gradili so ga večinoma meščani z udarniškim delom. Že takratna arhitekturna zasnova je vsebovala velik oder z vsemi spremljevalnimi prostori. Uporabi je bil svečano predan že leta 1938.
Po začetku 2. svetovne vojne je zaradi svoje izjave s prižnice, *»da bo prvega Nemca pribil na misijonski križ na Jožefu«*, zapustil Slovensko Bistrico. Nemci so na njegovo mesto postavili nemškega duhovnika. Bil je tudi odkrito v konfliktu z orjunaši.[161] Po vojni se je leta 1946 vrnil v Slovensko Bistrico kot župnik, a se ni strinjal z delovanjem tedanje oblasti, zato so ga leta 1949 v Mariboru obsodili na tri leta zapora. Po odsluženi kazni je bil dve leti na bolniškem dopustu, od leta 1954–66 pa je bil nato župnijski upravitelj pri sv. Juriju v Celju. Zaradi prometne nesreče je bil nato ponovno leto in pol na bolniškem dopustu, nakar se je po nasvetu zdravnikov umaknil v Črno goro, kjer je postal hišni duhovnik v samostanu redovnic šolskih sester.
Njegovo zlato mašo leta 1973 je počastil tedanji pomožni škof dr. Vekoslav Grmič v cerkvi sv. Jerneja v Slovenski Bistrici.
Ivan Šolinc je umrl 17. marca 1976 v Krškem, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *Gradišnik, Stane: Šolinc, Ivan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 103 • kronika mestne župnije Slovenska Bistrica • Konstanjšek Brglez, Simona, ZRC SAZU, e-knjiga: Jernejeva pot, Ljubljana, 2019 • Nadškofijski arhiv Maribor.*
Foto: *Nadškofijski arhiv Maribor.*

ŠOŠTAR, Martin (1922–1941)

* 12. oktober 1922 • Vrhloga (občina Slovenska Bistrica)
† 21. oktober 1941 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *mizar • udeleženec NOB*
Martin Šoštar, mizar, se je rodil 12. oktobra 1922 na Vrhlogi v občini Slovenska Bistrica.
Nemci so ga 29. septembra 1941 zaprli in ustrelili kot talca[258] 21. oktobra 1941 v Mariboru.
Viri: *Munda, Mirko: Seznam umrlih s Pragerskega, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 157.*

ŠTAKUL, Oskar (1918–1992)

* 21. maj 1918 • Neusiedl an der Zaya (Avstrija)
† 15. december 1992 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *glasbeni pedagog • ustanovitelj in prvi ravnatelj GŠ Slovenska Bistrica*
Oskar Štakul se je rodil 21. maja 1918 v kraju Neusiedl an der Zaya pri Dunaju, v Spodnji Avstriji, kamor se je med med 1. svetovno vojno, ko so divjali boji na soškem bojišču, s starejšo hčerko Milko in sinom Jankom zatekla njegova mama Katarina. Oče Jožef je bil vpoklican na fronto.
Po nekaj letih so se preko begunskega taborišča Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo) vrnili v Gorico, ker je bila njihova hiša v Rožni dolini porušena zaradi zadetkov topovskih granat.

V Gorici je dokončal srednjo ekonomsko šolo in se hkrati šolal na Državni glasbeni šoli, ki jo je leta 1930 ustanovil priznani italijanski violinist, komponist, dirigent in profesor Rodolfo Lipizer. Bil je učenec viole in violine profesorja Lipizerja, ki ga je kot uspešnega violista vključil v simfonični orkester, kjer je na različnih koncertih z uglednimi solisti sodeloval vse do leta 1947.
Po priključitvi Primorske Jugoslaviji[198] se je z družino, sinom Aleksom in soprogo Aliče preselil v Šempeter pri Gorici.
V Slovenskem poročevalcu je zasledil oglas, da tovarna Impol v Slovenski Bistrici išče glasbenega učitelja, ki bi v kraju ustanovil glasbeno šolo. Takoj se je prijavil in prejel pozitiven odgovor. Ker glasbene šole še ni bilo, so ga kot knjigovodjo zaposlili v tovarni Impol. Tukaj se je z igranjem violine in viole priključil sindikalnemu orkestru, s katerim so veliko nastopali. Poleg tega je vodil tudi glasbeno sekcijo v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, v katerem so bili še dramski oddelek, moški, ženski in mešani pevski zbor, baletna in folklorna skupina in ljudska univerza. Z orkestrom in z odličnimi pevci so uspeli postaviti na oder Kulturnega doma kar tri operete: Radovana Gobca – *Planinsko rožo*, Edvarda Ingriša – *Tam na Gorah* in Vinka Vodopivca – *Študentje smo*.
Po dvoletnih prizadevanjih mu je ministrstvo za kulturo in prosveto odobrilo ustanovitev glasbene šole in ga imenovalo za vodjo. Pouk za prvih 80 učencev v oddelkih za godala, pihala, klavir, trobila in solopetje se je začel 1. septembra 1949. Na mestu ravnatelja je bil vse do upokojitve. Uspelo mu je priključiti šolo Centru za glasbeno vzgojo v Mariboru z oddelki v Poljčanah, Polskavi, Laporju in Makolah.
Oskar Štakul je umrl 15. decembra 1992 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Priznanja: *za svoje prizadevno dolgoletno delo na področju kulture in prosvete je prejel tudi državno odlikovanje.*
Viri: *informator: Štakul, Aleks, sin, Ljubljana, februar 2018 • Gradišnik, Stane: Štakul, Oskar, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 105.*
Foto: *album Aleksa Štakula.*

ŠTIBLER, Karel (1913–1944)

* 28. oktober 1913 • Gradec (Avstrija)
† 6. december 1944 • Črета (občina Hoče – Slivnica)
Poklic ali dejavnost: *pek • udeleženec NOB*
Karel Štibler se je rodil 28. oktobra 1913 v Gradcu (Avstrija).
Po poklicu je bil pek. Živel ja na Vrholah.
Bil je partizanski kurir.
Nemci so ga novembra 1944 ujeli in odpeljali v zapor.
Karla Štiblerja so 6. decembra 1944 v Črети pri Slivnici ustrelili kot talca.[258]
Viri: *Penič, Lojze: Štibler, Karel, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 58.*

ŠTIMEC, Marjan (1951–2020)

* 3. april 1951 • Maribor
† 11. november 2020 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *samostojni podjetnik • direktor Zavoda za šport Slovenska Bistrica • športnik • trener*
Marjan Štimec se je rodil 3. aprila 1951 v Mariboru očetu Francu in materi Angeli, rojeni Uršič.
Prve štiri razrede osnovne šole je obiskoval v Laporju (občina Slovenska Bistrica), druge štiri pa v Slovenski Bistrici. Po končani osnovni šoli se je vpisal na Gozdarsko srednjo šolo v Postojni in jo z maturo tudi uspešno zaključil. Nato se je vpisal na študij na Biotehniški fakulteti v Ljubljani – smer gozdarstvo. Diplomiral je februarja 1975 in pridobil naziv univ. dipl. ing. gozdarstva.

Njegova prva zaposlitev je bila v Impregnaciji Hoče, kjer je delal kot vodja komerciale. Nato se je zaposlil v Kmetijskem kombinatu Ritoznojčan Slovenska Bistrica kot vodja gozdarstva in direktor Temeljne organizacije združenega dela (TOZD), nato pa je imel nekaj časa svoje podjetje.
Leta 2001 je postal direktor Zavoda za šport Slovenska Bistrica, kjer je bil zaposlen vse do svoje smrti.
V času svojega direktorovanja si je prizadeval za izboljšanje športne infrastrukture v občini. Tako so v tem času zgradili in obnovili mestni športni park in obnovili bazen v Slovenski Bistrici z vso spremljajočo infrastrukturo.
Septembra leta 1979 se je poročil z Majdo, rojeno Frangež. Imel je sinova Matevža in Aljaža.
Marjan Štimec je bil aktiven tudi v družbenih, športnih in kulturnih organizacijah: Atletskem društvu Slovenska Bistrica, kjer je bil dolga leta član upravnega odbora in podpredsednik, bil je eden od nosilcev Atletskega mitinga v Slovenski Bistrici in glavni organizator Bistriškega teka, ki poteka že 17 let zapored; bil je član Lovske družine (LD) Laporje 43 let, od tega 20 let njen starešina; več let je bil tajnik Krajevne skupnosti (KS) Laporje in en mandat njen predsednik.
Bogata je tudi njegova športna pot v suvanju krogle: 3x je bil mladinski prvak Jugoslavije, 17x je osvojil naslov prvaka Slovenije in bil slovenski rekorder v tem športu skoraj 20 let. Leta 1993 je na svetovnem prvenstvu v Myazaki na Japonskem postal svetovni veteranski prvak v suvanju krogle.
Bil je tudi dolgoletni trener tekmovalca v suvanju krogle, olimpijca Mira Vodovnika.
Njegov hobi je bila fotografija.
Marjan Štimec je umrl 11. novembra 2020 v Mariboru, pokopan je v Laporju.
Priznanja: *znak za zasluge Lovske zveze Slovenije, 1986 • posebno priznanje Športne zveze Slovenska Bistrica za organizacijo in delo pri obnovi stadiona Slovenska Bistrica, 2001 • priznanje Športne zveze Slovenska Bistrica za izjemne dosežke kot trener olimpijca, 2004 • red za lovske zasluge III. stopnje, Lovska zveza Slovenije, 2006 • priznanje Občine Slovenska Bistrica za posebne uspehe in delovanje na področju športa, 2011 • zlata plaketa Atletske zveze Slovenije, 2014 • priznanje za dolgoletno aktivno delo pri varstvu in upravljanju z divjadjo in uspešno vodenje Lovske družine, Lovska zveza Maribor, 2016.*
Viri: *informatorka: Branka Štimec, sestra, Laporje, januar 2021.*
Foto: *album družine Štimec.*

ŠTUHEC, Anton (1906–1943)

* 13. marec 1906 • Murščak (občina Gornja Radgona)
† 10. november 1943 • Gusen (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *oskrbnik koče pri Treh kraljih • udeleženec NOB*
Anton Štuhec se je rodil 13. marca 1906 v Murščaku pri Gornji Radgoni kot nezakonski sin viničarke Frančiške Štuhec.
Pred vojno je Anton Štuhec aktivno deloval v Mariboru v skavtskih vrstah.
Pozimi leta 1940 je postal oskrbnik planinske koče pri Treh kraljih na Bistriškem Pohorju. Zaradi sodelovanja z borci Pohorskega bataljona[105] so ga 24. oktobra 1942, po izdaji raztrgancev,[263] v hajki proti bataljonu aretirali pripadniki Lovskega odreda Wehrmannschafta[20] in policije. Odpeljali so ga v mariborske sodne zapore, 12. aprila 1943 pa so ga Nemci internirali[259] v koncentracijsko taborišče Mauthausen[33] (Avstrija).
Anton Štuhec je umrl 10. novembra 1943 v izpostavi mauthausenskega koncentracijskega taborišča v Gusenu (Nemčija).
Dolga leta se je planinski dom na Treh kraljih imenoval po njem – Štuhčev dom.
Priznanja: *za delo pri skavtih je bil odlikovan z zlato hrastovo vejico.*
Viri: *Penič, Lojze: Štuhec, Anton, Žrtve 2. svetovne vojne v občini Slovenska Bistrica, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 271 • Muzej narodne osvoboditve Maribor.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 271.*

ŠTURM, Rado (1893–1960)

⁎ 26. julij 1893 • Zgornja Bistrica (Slovenska Bistrica)
† 8. februar 1960 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *agronom • publicist • udeleženec 1. svetovne vojne • Maistrov borec*
Rado Šturm, publicist, fitopatolog[202] in bibliograf, se je rodil 26. julija 1893 na Zgornji Bistrici (Slovenska Bistrica) posestnikoma Jakobu in Tereziji, rojeni Vrhovšek.
Po mobilizaciji je obiskoval oficirsko šolo v letih 1914–15, bil nato težko ranjen v trebuh in leta 1918 odpuščen iz vojske.
Uveljavil se je kot Maistrov[77] borec (Guštanj, Pliberk, Črna) in po končanih bojih končal študij agronomije na Dunaju (Avstrija). Med 2. svetovno vojno je bil izseljen v Srbijo (Užice, Požega, Arilje, Požarevac). Po vrnitvi domov je opravljal pomembne naloge v Ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo Socialistične republike Slovenije (SRS) in na Kmetijskem zavodu Slovenije. Upokojil se je leta 1956.
Rado Šturm je umrl 8. februarja 1960 v Ljubljani.
Dela: *Krompir, 1937 • Bibliografija iz sadjarstva, vinarstva in vrtnarstva • članki: Iz sadjarstva, vinarstva in vrtnarstva v Gospodarskem koledarju; Zemlja, obdelava – vremenski vplivi, 1948, 1959; Malem gospodarju, 1954; Naši vasi, 1952–56; Sadjarju in vrtnarju, 1947–48; Živinorejcu idr.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Šturm, Rado, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 106 • Adamič, France: Šturm, Rado, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 158 • Adamič, France: Šturm, Rado, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi672583/.*
Foto: *pridobljeno s https://ukm.um.si/sites/default/files/bibliografski_leksikon/SturmPortret1.JPG.*

ŠUC, Jožef, dr. (1837–1900)

⁎ 6. marec 1837 • Ponikva (občina Šentjur)
† 14. junij 1900 • Šmartno pri Slovenj Gradcu
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • nabožni pisec*
Jožef Šuc (Schutz), publicist in politik, se je rodil 6. marca 1837 na Ponikvi pri Grobelnem kmetu Martinu in Heleni rojeni Tuner.
Po odlično opravljeni gimnaziji (1850–58) v Mariboru je študiral v Celovcu (Avstrija) in Mariboru (1858–62) bogoslovje. Mašniško posvečenje je prejel leta 1862. Kaplan je bil od 1862–66 v Jarenini, kasneje v Vuzenici in Strmcu (Nova Cerkev), nato pa nadaljeval študij v Rimu (Italija, 1866–68). Zatem je bil kaplan v Slovenski Bistrici in nemški pridigar ter katehet v Celju. V letu 1871 je bil provizor[71] v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah in v Slovenj Gradcu ter promoviran[41] za doktorja v Gradcu (Avstrija). Kot župnik v Slovenj Gradcu (1874–84) je bil izvoljen v štajerski deželni zbor (1878). Od leta 1885 pa do svoje smrti je župnikoval v Šmartnem pri Slovenj Gradcu.
Med službovanjem v Slovenski Bistrici se je družil z →Vošnjak Josipom in člani Vošnjakovega kroga. Skupaj z njimi ima velike zasluge pri ustanovitvi okrajne hranilnice.
Jožef Šuc je ob proslavi 100–letnice mariborske gimnazije leta 1858 deklamiral slovensko odo Davorina Trstenjaka; na besedi mariborske čitalnice leta 1863 je govoril o cerkveno-političnem položaju.
Josip Vošnjak ga v svojih *Spominih* sicer omenja, vendar z dokajšnjo nesimpatijo. Menil je, da je bil preveč klerikalno usmerjen.
Jožef Šuc je umrl 14. junija 1900 v Šmartnem pri Slovenj Gradcu.
Dela: *prispevki nabožne vsebine • Konkordat, Cerkev, Šola, Ljubljana, 1868 • Slovenci, snujte si katoliška slovenska politična društva, Ljubljana, 1870.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Šuc, Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 107 • Richter, Jakob: Šuc, Jožef, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi675270/.*

T

TAHI (Tahy) Franjo
TAPEINER Andreas
TATTENBACH Ivan Erazem
TIHEC Slavko
TITL Julij st.
TITL Julij ml.
TOLIČIČ Ciril
TOMAŽIČ Drago – Cigo
TOMAŽIČ Ivan
TOMAŽIČ Janez
TOMAŽIČ Jože
TOMINŠEK Teodor
TOPOLČNIK Stanko
TOPOLOVEC Vida Marija
TOPOLŠEK Ludvik
TOVORNIK Arnold
TROBIŠ Andrej
TURIN Jožef
TURK Franc
TURŠIČ Alojz

TAHI (Tahy), Franjo (16. stoletje)

* 1526 (predvidoma) • ni znano
† 1576 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *plemič • vojak • veleposestnik*

Franjo Tahi (tudi Tahy), hrvaški plemič, se je rodil najverjetneje leta 1526 in izvira iz madžarske plemiške družine iz okrožja Piliša.

Oče mu je umrl, ko je bil star komaj 10 let. Vzgojen je bil v vojaškem okolju in že od mladosti sodeloval v spopadih s Turki. Kasneje je bil kraljevi svetovalec in upravnik kraljevih konjušnic. Izkazal se je v bojih proti Turkom in postal poveljnik cesarske vojske na jugu Madžarske in kapetan trdnjav v Sigetu (Madžarska) in Kaniži (Hrvaška). Ker so sredi 16. stoletja Turki zasegli njegovo premoženje na Madžarskem in v Slavoniji, je leta 1556 kupil nepremičnine Štatenberg (Stattenberg) na Štajerskem in leta 1564 polovico posestva Susedgrad - Stubica (Hrvaška) družine Bathory. Nakupu so nasprotovali člani družine Henning (lastniki druge polovico posestva), ki so na začetku leta 1565 Tahija pregnali s posestva in s pomočjo kmetov premagali bansko vojsko,[203] ki je prišla z namenom, da Tahiju vrne posest. Ker je leta 1566 Henningjeva posest prevzela madžarska zbornica, se je Tahi spopadel z zborničnim upraviteljem. Leta 1569 je dobil v zakup tudi zborničin del posestva. Na njegovih posestvih je prihajalo do kmečkih nemirov in uporov (1567–68, 1571–72, 1573). Bil je v sorodstvu z najslavnejšimi plemiškimi družinami te dobe; poročen z Jeleno, sestro Nicholasa Zrinskega, njegova hči Margaret pa je bila poročena z banom[65] Petrom II. Erdödyjem.

Franjo Tahi je imel nenehne spore tudi z Bistričani, tako zaradi svojih dolgov do njih, kot zaradi posesti, ki si jih je nezakonito lastil.

Franjo Tahi je najverjetneje umrl leta 1576 in je pokopan v cerkvi sv. Trojice v Donji Stubici (Hrvaška).

Viri: *Simoniti, Vasko: Tahi, Franjo, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 182 • Tahi, Franjo. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 2. 12. 2020, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=60185>.*

Foto: *pridobljeno s https://www.deviantart.com/unique-cro/art/Franjo-Tahi-440273696.*

TAPPEINER, Andreas (1810–1868)

* 30. november 1810 • Maribor
† 29. februar 1868 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *gospodarstvenik • župan Lovrenca na Pohorju in Maribora*

Andreas Tappeiner se je rodil 30. novembra 1810 v Mariboru.

Šest razredov gimnazije je končal v Šentpavlu na avstrijskem Koroškem in v Mariboru. Nato je prišel v uk lectarskemu[204] mojstru Rohlmannu v Slovensko Bistrico, se s 16. leti izučil za lectarja in leta 1829 odšel na Dunaj (Avstrija) kot lectarski pomočnik. Leta 1831 se je vrnil domov in se najprej posvečal nekaterim gospodarskim projektom (nazadnje je imel steklarno v Lovrencu na Pohorju), sicer pa je ves čas javno deloval. Že v Lovrencu na Pohorju je bil izvoljen najprej za občinskega predstojnika in leta 1850 za župana. Uspelo mu je, da se je zgradilo do tega kraja občinsko cesto.

Po preselitvi v Maribor je bil leta 1861 in nato ponovno leta 1867 kot predstavnik mesta Maribora izvoljen v štajerski deželni zbor, leta 1861, 1864 in 1867 pa je bil izvoljen še za mariborskega župana. Njegov največji dosežek pa je bila ustanovitev mestne hranilnice leta 1862, ki je obrtnikom in trgovcem nudila poceni kredite.

Andreas Tappeiner je v svojem delovanju izhajal iz zmernih liberalnih načel, v narodnem vprašanju pa se je zavzemal za dobro sožitje med Slovenci in Nemci.

Andreas Tappeiner je umrl 29. februarja 1868.

Priznanja: *za njegove zasluge so mu leta 1904 na Slomškovem trgu v Mariboru odkrili kamnit spomenik.*

Viri: *Teplý, Bogo: Tappeiner, Andreas, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi682987/.*

Foto: *Studia Historica Slovenica, 2013, št. 1.*

TATTENBACH, Ivan Erazem (1631–1671)

* 3. februar 1631 • Gradec (Avstrija)
† 1. december 1671 • Gradec (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *plemič • veleposestnik*

Ivan Erazem Tattenbach se je rodil 3. februarja 1631 v avstrijskem Gradcu. Izhaja iz nemške plemiške rodbine Tattenbach, ki se je konec 16. stoletja naselila na spodnjem Štajerskem. Tu so imeli več gradov, med njimi tudi Frajštajn pri Spodnji Polskavi.

Tattenbach se je leta 1658 poročil z Ano Terezijo, rojeno Fogacz. Postal je avstrijski vladni svetovalec. Dve leti po poroki se je seznanil in zaljubil v Ano Katarino Zrinsko. Prijateljevanje s hrvaškimi plemiči Zrinskimi in Frankopani je privedlo do njegovega sodelovanja v t. i. »zrinsko-frankopanski zaroti«.[205] Tattenbach je v zaroto proti cesarju in ogrskemu kralju Leopoldu I. (1657–1705) vstopil leta 1667, na lovu na hrvaškem gradu Lupšina. Priprave na zaroto so trajale skoraj tri leta, medtem pa so na podlagi poročil Tattenbachovega sluge Baltazarja Riebla na Dunaju (Avstrija) že vedeli za uporne plemiče. Ko je Tattenbach prišel v Gradec, so ga tam 21. marca 1670 aretirali. Zrinski in Frankopan sta spoznala, da bo upor propadel, zato sta se sama javila na Dunaj, kjer so ju zaprli in 30. aprila 1671 usmrtili.

Ko je bil Tattenbach v preiskovalnem zaporu, so mu oblasti zaplenile celotno premoženje. V času preiskave se je grof napravil norega in igral dojenčka, vendar je zdravnik dokazal, da ni duševno prizadet. 18-članski tajni svet, sestavljen iz plemičev, je Tattenbacha spoznal za krivega veleizdaje in je 26. novembra 1671 razglasil razsodbo: »*Izguba plemstva in vseh posestev zanj in za njegove potomce, odsekanje desne roke in usmrtitev z mečem v treh udarcih.*« Ivana Erazma Tattenbacha so 1. decembra 1671 obglavili na trgu pred mestno hišo v Gradcu.

Viri: *Gradišnik, Stane: Tattenbach, Ivan Erazem, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 108 • Simoniti, Vasko: Tattenbach, Ivan Erazem, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 188 • Zadravec, Dejan: Jezus, Marija! ali poslednji krik Ivana Erazma Tatenbacha, predstavitev ..., Kronika, št. 2, Ljubljana, 2012, str. 189–202.*

Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4f/Tattenbach_Hans_Erasmus.jpg.*

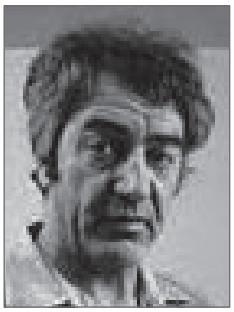

TIHEC, Slavko (1928–1993)

* 10. julij 1928 • Maribor
† 11. februar 1993 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *kipar • avtor spomenika pri Treh žebljih*

Slavko Tihec se je rodil 10. julija 1928 v Mariboru.

Kiparstvo je študiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri profesorjih Karlu Putrihu in Zdenku ter Borisu Kalinu, pri katerem je leta 1955 tudi diplomiral.

Slavko Tihec je avtor je mnogih javnih spomenikov (spomenik NOB na Kozari, Cankarjev spomenik v Ljubljani, spomenik NOB v Mariboru ...), med drugim tudi spomenika padlim borcem Pohorskega bataljona[105] pri Treh žebljih na Osankarici.

Slavko Tihec je umrl 11. februarja 1993 v Ljubljani, pokopan je Mariboru.

Dela: *številni javni spomeniki • obsežen opus ostalih kiparskih del.*

Viri: *Čopič, Špelca: Tihec, Slavko, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 252 • Umetnostna galerija Maribor, pridobljeno s http://www.ugm.si/razstave/slavko-tihec-1928-1993-403/.*

Foto: *http://www.štajerci.si/Storage/Images/Img_00001788_big.gif.*

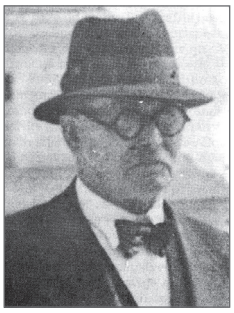

TITL, Julij st. (1874–1952)

* 9. april 1874 • Zalužice (Slovaška)
† 1952 • Slovenske Konjice
Poklic ali dejavnost: *fotograf • udeleženec 1. svetovne vojne*

Julij Titl st., oče →Titl Julija ml., se je rodil 9. aprila 1874 v Zalužicah na Slovaškem, kjer se je izučil za fotografa in brivca.

V letih 1897–1905 je deloval v Salzburgu (Avstrija), od koder je pripotoval v Slovensko Bistrico. Tu se je stalno naselil s svojo ženo, s katero je imel tri otroke. Po smrti prve žene se je Titl leta 1911 poročil z domačinko Amalijo, rojeno Kranjc, iz Vrhol.
30. januarja 1911 je od Trgovsko-obrtne komore iz Gradca (Avstrija) dobil obrtno dovoljenje za fotografijo in obrtni list, ki je ohranjen še v izvirniku.
Titl je ostal v svojem ateljeju le nekaj let. V začetku 1. svetovne vojne je bil mobiliziran in odsoten je bil vse do leta 1918. Po vrnitvi v Slovensko Bistrico se je zopet lotil fotografije. Sprva je imel atelje nasproti vojašnice, nato v hiši (porušena leta 1999, op. S. Husu) ob Graslovem stolpu (→Grasl Anton), nazadnje pa v hiši, kjer je danes kmetijska zadruga na Mariborski cesti. Vendar Titl st. ni podaril vse svoje pozornosti le fotografiji. Začel se je intenzivno ukvarjati tudi z okultno medicino, s hipnozo, spiritizmom, grafologijo in astrologijo. To zanimanje ga je zasvojilo in ga spremljalo vse do smrti. Od leta 1929 dalje se je osredotočil na raziskave zdravilnih zelišč in na ugotavljanje bolezni po očesni diagnozi – iridologiji.[152]
Med meščani se je za Julija Titla st. razvil zanimiv izrek »Tittl ohne Mittel« (Titl brez sredstev). Le zakaj?
Po pripovedi sina, Julija Titla ml., je imel oče obrt do leta 1946, ko je na Reki doživel prometno nesrečo in zaradi njenih posledic leta 1952 umrl.
Dokumenti časa so Titlovi posnetki gledaliških predstav v mestu, zlasti med leti 1926–30. Fotografiral je tudi družinske dogodke, nastope, proslave, naselja in cerkve ter zgradbe.
Julij Titl st. je umrl leta 1952. Pokopan je v Slovenskih Konjicah.
Viri: *informator: Titl, Julij, sin, Koper, november 2005 • Kambič, Mirko: Fotografi - kronisti bistriške preteklosti, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 184.*
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 184.*

TITL, Julij ml., prof. dr. (1914–2014)

* 24. november 1914 • Vrhole pri Slovenskih Konjicah (občina Slovenska Bistrica)
† 9. januar 2014 • Izola
Poklic ali dejavnost: *učitelj • geograf • gospodarski zgodovinar • publicist • udeleženec NOB*
Julij Titl ml. se je rodil 24. novembra 1914 na Vrholah pri Slovenskih Konjicah očetu →Titl Juliju st., fotografu, in materi Amaliji, rojeni Kranjc.
Osnovno in meščansko šolo je obiskoval v Slovenski Bistrici, nato je šolanje nadaljeval na učiteljišču v Mariboru, kjer je leta 1935 maturiral. Med leti 1935–38 se je ljubiteljsko posvečal kulturno-prosvetnemu delu na Zgornji Ložnici (občina Slovenska Bistrica). Bil je soustanovitelj Prosvetnega društva v Venčeslju in je veliko sodeloval z ljubiteljskim režiserjem →Žitnik Markom. Leta 1938 je dobil mesto učitelja na osnovni šoli na Črešnjevcu.
Od leta 1943 do osvoboditve je sodeloval v NOB.
Med leti 1946-48 je bil okrajni šolski nadzornik v Slovenskih Konjicah, nato do leta 1952 predavatelj in upravnik Srednje partijske šole pri Centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije (CK ZKS) v Ljubljani. Vmes je leta 1952 diplomiral iz zgodovine na Višji pedagoški šoli in nato učil na učiteljišču v Novem mestu. V letih 1955–61 je bil organizacijski sekretar Zveze komunistov (ZK) v Kopru in izredno študiral geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1961 diplomiral in bil junija istega leta izvoljen za predavatelja na Visoki šoli za politične vede v Ljubljani.
Leta 1964 je doktoriral z disertacijo[17] *Socialnogeografski problemi na koprskem podeželju*. Od leta 1965–67 je bil izredni profesor na Visoki šoli za politične vede v Ljubljani. Leta 1967 je postal ravnatelj ekonomsko-administrativnega šolskega centra v Kopru, od leta 1968 pa do upokojitve leta 1975 je bil ravnatelj koprskega Pokrajinskega arhiva.
Poleg rednega dela je izdal tudi nekaj knjig o zgodovini, med drugimi leta 2006 tudi knjigo *Venčesel in okolica.*
Julij Titl ml. je umrl 9. januarja 2014 v Izoli, pokopan je bil 11. januarja na Zgornji Ložnici.
Dela: *Socialnodemografski problemi na koprskem podeželju, 1965 • Murska republika 1919, 1970 • Mlini in mlinarstvo v Slovenski Istri, 1988 • Primorje, Kras, 1993 • Geografska imena v severozahodni Istri, 1998 • Kelti in Slovenci, 2004 • Venčesel in okolica, 2006.*

Priznanja: *prejel je najvišje stanovsko priznanje – Melikovo priznanje • 10. aprila 1990 je bil imenovan za člana Evropske akademije znanosti in umetnosti v Neaplju, leta 1992 pa za njenega častnega konzula v Sloveniji.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, september 2018 • Natek, Milan: Titl, Julij, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 263 • Avtorji prispevkov, Zbornik občine Slovenska Bistrica III, Slovenska Bistrica, 2009, str. 771–772.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

TOLIČIČ, Ciril (1912–1946 ?)
* 9. junij 1912 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 1946 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *kmet–vinar • železničar*
Ciril Toličič se je rodil 9. junija 1912 na Črešnjevcu.
Po končani kmetijsko-vinarski šoli v Mariboru se je zaposlil pri železnici.
Po aretaciji februarja 1946 so za njim izginile vse sledi.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Toličič, Ciril, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 59.*

TOMAŽIČ, Drago – Cigo (1914–1943)
* 28. januarja 1914 • Veliko Tinje (občina Slovenska Bistrica)
† 12. oktober 1943 • Mozelj (občina Kočevje)
Poklic ali dejavnost: *uradnik • član vaških straž • četnik*
Drago Tomažič, z ilegalnim imenom Cigo, se je rodil 28. januarja 1914 na Velikem Tinju.
Leta 1942 se je priključil vaškim stražam, in sicer njenim mobilnim enotam v Štajerskem bataljonu in Legiji smrti. Malo pred kapitulacijo Italije se je pridružil četnikom.[211]
Partizani so ga 12. oktobra 1943 v Grčaricah zajeli, ga na »kočevskem procesu«[256] obsodili na smrt in ga 12. oktobra 1943 pri Mozlju ustrelili.
Pred smrtjo je napisal poslovilno pismo, ki ga je naslovil na svojo sorodnico, soprogo Edvarda Kocbeka (slovenski pisatelj, pesnik in politik, 1904–1981, op. S. Husu):

»Draga gospa Kocbekova!
Oprostite, da se v svojih poslednih trenutkih življenja obračam na Vas, to pa iz razloga, ker se tu nimam na nikogar drugega.
Najvljudneje Vas prosim, da sporočite mojim domačim zadnje pozdrave. Tolmačite jim, da sem v mislih na nje umrl – zadnji moji vzdihljaji so mama – oče.
Sporočite jim da sem se spravil preje z Bogom, prepričan sem da me čaka tam brat Maksel. Naj me ohranijo v dobrem spominu.
Sprejmite tople in zadnje pozdrave
od Tomažič Dragota«

Viri: *Penič, Lojze: Tomažič, Drago – Cigo, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 59 in 61.*

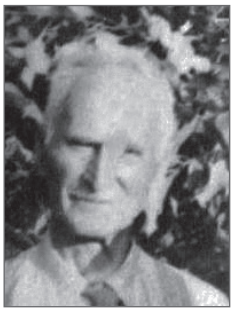

TOMAŽIČ, Ivan (1919–1982)
* 31 januar 1919 • Zgornja Bistrica (Slovenska Bistrica)
† 5. oktober 1982 • Ptuj
Poklic ali dejavnost: *gospodarstvenik • direktor Perutnine Ptuj • udeleženec NOB*
Ivan Tomažič se je rodil 31. januarja 1919 na Zgornji Bistrici.
Leta 1940 je končal Trgovsko akademijo v Mariboru in leta 1970 diplomiral na Višji šoli za organizacijo dela v Kranju.
Zaposlen je bil kot komercialist v trgovskem podjetju Krajnc Srečko v Pesnici pri Mariboru.
Med letoma 1944–45 je sodeloval v NOB, po vojni pa je deloval v kmetijskem zadružništvu v Poljčanah in Šmarju pri Jelšah. Nato je bil med leti 1952–82 direktor Perutnine Ptuj. Pod-

jetje je pod njegovim vodstvom doseglo največjo farmsko proizvodnjo piščancev v državi. Prvi je uvedel tudi intenzivno rejo in predelavo piščancev v severovzhodni Sloveniji.
Ivan Tomažič je umrl 5. oktobra 1982 na Ptuju.
Priznanja: *leta 1973 je prejel Kraigherjevo nagrado.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Tomažič, Ivan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 109 • Sever, Bela: Tomažič, Ivan, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 277.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

TOMAŽIČ, Janez (1860–1947)

* 1860 • Brezje pri Oplotnici (občina Oplotnica)
† 1947 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *učitelj • šolski upravitelj OŠ Tinje • publicist • društveni in kulturni delavec*
Janez Tomažič, znani šolnik in narodni delavec, oče pravljičarja →Tomažič Jožeta, se je rodil leta 1860 v Brezju pri Oplotnici.
Po končani osnovni šoli in učiteljišču v Mariboru je kmalu prišel na Veliko Tinje, tam postal šolski upravitelj in ostal v kraju od leta 1883 do leta 1925.
V tem obdobju se je aktivno posvečal kulturnemu in gospodarskemu življenju na vasi. Starejši občani te pohorske vasice ga še danes radi omenjajo.
Posvečal se je tudi pedagoškemu in drugemu pisanju v časnike tedanjega časa. Pod svoje prispevke se je po navadi podpisoval s psevdonimom Tinjski.
Janez Tomažič je umrl leta 1947.
Dela: *Prazgodovinska gradišča na Tinju, Tabor, 1924 • Pedagoško-gospodarski članki.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Tomažič, Janez, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 110 • Gspan, Alfonz – Petre, Fran: Tomažič, Janez, Slovenski biografski leksikon, 1980.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

TOMAŽIČ, Jože (1906–1970)

* 9. marec 1906 • Veliko Tinje (občina Slovenska Bistrica)
† 6. januar 1970 • Jesenice
Poklic ali dejavnost: *učitelj • slavist • ravnatelj OŠ v Črnomlju • pisatelj - pravljičar - publicist • gledališki igralec in režiser • upravnik gledališča na Jesenicah*
Jože Tomažič, sin učitelja →Tomažič Janeza, in Ane, rojene Kiplinger, se je rodil 9. marca 1906 na Velikem Tinju v družini, kjer je bilo 10 otrok.
Po osnovni šoli na Velikem Tinju je kot slavist končal učiteljišče v Mariboru in nato služboval v raznih krajih Pomurja, da bi se po letu 1934 ustavil na rodnem Tinju. To obdobje je zanj in za naše območje izrednega pomena, saj je prav tu snoval svoje zamisli o kasnejših književnih delih.
Pozneje je študij nadaljeval v Zagrebu (Hrvaška), bil med vojno begunec v Ljubljani, po njej pa poučeval slovenščino v Celju, Črnomlju in nazadnje na Jesenicah, kjer je bil od leta 1958 ravnatelj šole.
Angažiral se je kot odrski igralec in režiser v Slovenskem narodnem gledališču Drama (SNG Drama) v Ljubljani. Novembra leta 1969 je postal upravnik amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah.
Poleg pedagoških člankov in prevodov je napisal tudi več knjig *pohorskih pravljic* in knjigo *pohorskih bajk*. Vse te njegove knjige je z ilustracijami opremeli →Beránek Jože, ki je leta 1944 pristopil domobrancem.[39] Zaradi sodelovanja z Beránekom je bil Tomažič še dolga leta po vojni zamolčan in nepriznan kot pisatelj, šele kasneje so mu priznali polno veljavo in kvaliteto njegovega pisateljskega dela.
V bistriškem gradu je na ogled njegova spominska soba.

Jože Tomažič je umrl 6. januarja 1970 na Jesenicah, pokopan je na bistriškem pokopališču.
Dela: *Pohorske pravljice, 1942 • Dravska roža, 1943 • Drvarka Marija, 1943; Pastirčkova nebesa, 1943 • Pohorske bajke, 1943 • Botra vila, 1943 • Mrtvo srce, Čarovničina hči, Dve pravljici, Oglarjev sin, 1944 • Prevodi: Košutič: Z naših njiv, Ogrizovič: Hasanaginica • Pedagoški članki: Oris zgodovine jeseniškega šolstva • dramske uprizoritve in dramatizacije: Pohorska bajka, 1952; F. Kočevar: Mlinarjev Janez; J. Jurčič: Deseti brat in Domen • Nedokončan roman o pohorskih steklarjih.*
Priznanja: *za knjigo Pohorske pravljice je prejel literarno nagrado Ljubljane za leto 1942 • leta 1959 je bil odlikovan z redom dela III. stopnje.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Tomažič, Jože, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 111 • Saksida, Igor: Tomažič, Jože, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 278 • Dobrovoljc, France: Tomažič, jože, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi705222/.*
Foto: *fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

TOMINŠEK, Teodor, dr. (1902–1996)

* 16. oktober 1902 • Kranj
† 16. februar 1996 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *pravnik • publicist • udeleženec NOB • prvoborec - spomeničar*
Teodor Tominšek, priznani pravnik, se je rodil 16. oktobra 1902 v Kranju slavistu Josipu in Barbari, rojeni Hafner.
Med leti 1909–13 je obiskoval osnovno šolo v Ljubljani, Gorici in Mariboru, kjer je med leti 1913–21 obiskoval tudi klasično gimnazijo. Vseskozi je bil odličnjak, opravil je maturo tudi v nemščini. Med leti 1921–26 je študiral na pravni fakulteti v Ljubljani, bil tam leta 1929 promoviran,[41] leta 1931 pa je opravil sodni izpit.
Med leti 1931–40 je bil okrajni sodnik v Slovenski Bistrici.
Po okupaciji je bil med leti 1941–42 med glavnimi organizatorji Osvobodilne fronte[62] (OF) na ljubljanskih pravosodnih ustanovah, oktobra leta 1942 pa je bil aretiran in bil do avgusta leta 1943 v šentpetrskih preiskovalnih zaporih. Ko je bil izpuščen iz zapora, je odšel v partizane, kjer je opravljal visoke republiške in državne funkcije in je nosilec spomenice 1941–45.[73]
Po končani vojni je bil od avgusta 1945 tri mesece član (inštruktor sodstva) jugoslovanske vojne misije v Albaniji. Po vrnitvi iz Albanije je vse do upokojitve zasedal visoka mesta v republiških in državnih pravosodnih organih.
Leta 1959 se je iz zdravstvenih razlogov na lastno željo upokojil, a je še vedno pisal prispevke v strokovno literaturo.
Že kot študent je postal član planinske organizacije Slovenije in je leta 1936 aktivno sodeloval pri izdelavi poti skozi Bistriški vintgar, ki so jo takrat imenovali Pohorski vintgar. Aktivno je skrbel tudi za planinski dom pri Treh kraljih, ki so ga svečano odprli leta 1935.
Teodor Tominšek je umrl 16. februarja 1996 v Ljubljani.
Dela: *poročila in recenzije objavljene v raznih revijah in listih: Narodni pravnik - 1947, Ljudska uprava, Pravnik, Pravosodni bilten, Delo, Borec, idr. • članki: Varstvena vloga novega kazenskega zakonika pred nevarnostjo lastne birokracije, Delo, 1951; Ureditev odvetništva kot pomembne družbene službe, Ljudska uprava, 1957; Leto utrjevanja vojnega sodstva NOB v Sloveniji, Pravnik, 1964 • predavanja na RTV Ljubljana, 1955-1964.*
Priznanja: *je dobitnik visokih državnih priznanj: red zaslug za narod s srebrnimi žarki 1945 • red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem 1947 • red dela z rdečo zastavo 1955 • albanski red partizanske zvezde III. stopnje • prejel je tudi več planinskih priznanj.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Tominšek, Teodor, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 112 • Vodopivec, Vlado: Tominšek, Teodor, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi708992/ • Demšar, Marjeta: Tominšek, Teodor, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 282.*
Foto: *pridobljeno s https://www.dlib.si/streamdb/URN:NBN:SI:DOC-WG34GGAE.*

TOPOLČNIK, Stanko (1947–2013)

* 12. december 1947 • Slovenska Bistrica
† 13. april 2013 • Kovača vas (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *športnik - judoist*

Stanko Topolčnik se je rodil 12. decembra 1947 v Slovenski Bistrici.

Že v rani mladosti se je povsem posvetil judu v Judo klubu Impol Slovenska Bistrica in bil celo desetletje član jugoslovanske reprezentance. Leta 1969 je osvojil bronasto kolajno na članskem evropskem prvenstvu (EP) v belgijskem Ostendeju in takrat izpolnil normo za nastop na olimpijskih igrah (OI) 1972 v Mūnchnu (Nemčija), kjer se je prebil do drugega kroga. Skupno je nastopil na devetih prvenstvih Evrope, štirikrat je bil na svetovnem prvenstvu (SP), bil na balkanskih prvenstvih in na sredozemskih igrah. Skupno je bil enajstkrat prvak Jugoslavije in zmagal na številnih mednarodnih in domačih prvenstvih in turnirjih. Bil je nosilec mojstrskega pasu in eden od stebrov bistriškega in slovenskega juda.

Topolčnik, ki so ga doma in po svetu poznali kot »Topa«, je tekmoval v srečni generaciji bistriških judoistov, ki so se gladko uvrščali v vrh evropskih in jugoslovanskih prvenstev. Z njim so tekmovali Janez Vidmajer, brata Štern, Zmago Žnidaršič, Stanko Rebernak in Milan Prelog. Pozneje so se mu pridružili še drugi vrhunski judoisti: Baldomir Dragič, Danilo Brumec, Anton Leskovar, Marjan Frešer, Franc Očko, Filip Leščak in drugi.

Še pred koncem tekmovalne kariere je vodil Impolovo pionirsko šolo, po prenehanju aktivnega tekmovanja pa je bil tudi prvi trener Impola, ki je pod njegovim vodstvom osvojil tretje mesto na ekipnem prvenstvu Evrope.

Zadnja leta je deloval kot sodnik, za mesec maj 2013 pa je napovedal slovo od blazin, na katerega je nameraval povabiti številne sotekmovalce iz Slovenije in nekdanje Jugoslavije.

Stanko Topolčnik je umrl 13. aprila 2013 na svojem domu v Kovači vasi, pokopan je v Slovenski Bistrici.

Viri: *Utenkar, Danilo: Olimpijski krogi bistriških judoistov, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 306 • Kodrič, Zdenko: Večer, 14. april 2013.*
Foto: *album družine Topolčnik.*

TOPOLOVEC, Vida Marija (1940–2019)

* 14. junij 1940 • Podlože (občina Majšperk)
† 28. junij 2019 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • novinarka • urednica • društvena in turistična delavka*

Vida Marija Topolovec se je rodila 14. junija 1940 na Podložah pod Ptujsko Goro, v župniji Majšperk, očetu Jakobu in materi Angeli.

Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskovala v Majšperku, učiteljišče pa v Mariboru. Leta 1960 je postala učiteljica in učila v osnovni šoli na Runču in pri Tomažu in nato v Ormožu, kjer je učila zgodovino.

Leta 1979 je postala novinarka in urednica ormoškega lokalnega radia, nato pa se je kot novinarka zaposlila pri ptujskem časopisu *Tednik*. Pisala je o dogodkih na območju Ormoža in vse več tudi o Slovenski Bistrici. Svoje prispevke je objavljala v ptujskem *Tedniku, Kmečkem glasu* in v *Rodni grudi*, reviji za Slovence po svetu.

Po upokojitvi se je preselila v Slovensko Bistrico in delala kot honorarna novinarka pri slovenjebistriški kabelski televiziji, pri tedniku *Panorama, Bistriških novicah* in pisala za druge časopise. Bila je med prvimi slovenskimi novinarji, ki so pisali o ljudskih in cerkvenih praznikih ter imela razgovore s škofom Francem Krambergerjem. Za ptujski časopis *Tednik* je napisala tudi kratek življenjepis o prvem mariborskem škofu Antonu Martinu Slomšku, ki je bil objavljen tudi v *Izseljeniškem koledarju 1997*.

Sodelovala je z Venčeseljskimi ljudskimi pevkami z Zgornje Ložnice, ko so leta 1998 obudile staro ljudsko dramsko igro *Marijo nosijo* ter napisala prispevke za časopis o tem.

Pri republiški Zvezi društev upokojencev Slovenije (ZDUS) v Ljubljani je bila dva mandata (2011–15 in 2015–19) aktivna članica Komisije za izobraževanje, publiciteto in informatiko in se izkazala z raziskovanjem in predavanji o potrebah upokojencev.

Novinarsko delo Vide Marije Topolovec je zelo bogato in obsežno, ogromno je tehtnih večjih del, ki še čakajo bibliografskega urejanja. Na COBISS-u[206] najdemo zapisanih okoli 600 njenih najobsežnejših novinarskih objavljenih prispevkov.
Vida Marija Topolovec je umrla 28. junija 2019 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopana.
Dela: *časopisni članki v Tedniku, Kmečkem glasu, Panorami, Bistriških Novicah • objave reportaž v Rodni grudi • ohranjeni zapisi televizijskih oddaj kabelske TV v Slovenski Bistrici • ohranjen fotografski material • kratek življenjepis škofa Slomška v ptujskem Tedniku in v Izseljeniškem Koledarju 1997, ki ga je izdala Rodna gruda za Slovence po svetu.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, življenjski partner, Slovenska Bistrica, november 2019.*
Foto: *album Edmunda Pogorevca.*

TOPOLŠEK, Ludvik (1891–1946)
⁎ 12. avgust 1891 • Slovenske Konjice
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *klobučar*
Ludvik Topolšek se je rodil 12. avgusta 1891 v Slovenskih Konjicah.
Bil je klobučar v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in zaprt.
Januarja 1946 je bil neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Topolšek, Ludvik, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 60.*

TOVORNIK, Arnold (1916–1976)
⁎ 13. marec 1916 • Selnica ob Dravi
† 4. junij 1976 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *igralec • častnik*
Arnold Tovornik se je rodil 13. marca 1916 v Selnici ob Dravi.
Po končani gimnaziji se je vpisal na vojaško intendantsko[29] akademijo v Beogradu (Srbija). Od leta 1938 do začetka 2. svetovne vojne je služboval kot intendantski podporočnik v Mariboru. Aprila 1941 je bil zajet in interniran, bil leta 1942 iz nemškega ujetništva izpuščen in je do konca vojne delal kot intendant v mariborski vojni bolnici. Po vojni je še dve leti delal v jugoslovanski vojski, najprej kratek čas v Mariboru, nato pa v Slovenski Bistrici, kjer je bil vojni referent[100] za oskrbo. Bističani in okoličani so ga, po njegovih besedah (in besedah še živečih Bističanov iz tistega časa, op. S. Husu), »*hitro sprejeli za svojega*« in so tako raje prispevali svoje pridelke za oskrbo ne le Slovenske Bistrice, nekaj je ostalo tudi za Maribor.
Leta 1947 je postal član Drame Maribor. Svojo gledališko kariero je pričel z manjšimi, večinoma komičnimi vlogami, nato pa je oblikoval vedno zahtevnejše vloge. Različne vloge, tako lahkotne kot zahtevne, humorne ali resne, je podajal mojstrsko. Med njegove najbolj znane dramske vloge štejemo Balantača (C. Golar, *Vdova Rošlinka)*, Kantorja (I. Cankar, *Kralj na Betajnovi)* in Hermana (B. Kreft, *Celjski grofje)*.
Odigral je tudi veliko filmskih in televizijskih vlog. Svojo prvo filmsko vlogo je dobil v filmu *Tri četrtine sonca* leta 1959. Pomembno je njegovo delo na Radiu Maribor, kjer je v veselem delu Mariborskega feljtona ustvaril Štefa Purgata, komični lik, s katerim se je posmehoval človeškim slabostim in s katerim je nastopal po vsej Sloveniji.
Arnold Tovornik je umrl 4. junija 1976 v Mariboru.
Dela: *veliko število dramskih in filmskih vlog.*
Priznanja: *leta 1961 je za svoje delo prejel nagrado Društva dramskih umetnikov Slovenije • leta 1966 nagrado mesta Maribor za splošno kulturno-igralsko delo • leta 1968 nagrado Prešernovega sklada za vlogo Jura Krefla v Potrčevi drami Krefli v izvedbi SNG Maribor • leta 1970 nagrado Sterijinega pozorja • leta 1971 nagrado Borštnikovega srečanja • leta 1972 je kot prvi Mariborčan prejel Borštnikov prstan za igralske dosežke.*
Viri: *Vake, Jan: Tovornik, Arnold, Štajerci.si., Mariborska knjižnica, 2017, pridobljeno s*

http://www.štajerci.si/osebe/tovornik-arnold/73/ • Hartman, Bruno: Tovornik, Arnold, Enciklopedija Slovenije 13, Š–T, Ljubljana, 1999, str. 304.
Foto: *pridobljeno s https://www.mb.sik.si/slike_tmp/Kako_smo_se_imeli/2016/Tovornik5_400x300.jpg.*

TROBIŠ, Andrej (1798–1870)

* 18. november 1798 • Konjsko (občina Vojnik)
† 8. september 1870 • Teharje (občina Celje)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • zapisovalec ljudskega blaga*
Andrej Trobiš se je rodil 18. novembra 1798 v Konjskem pri Šmartnem v Rožni dolini.
V letih 1826-28 je služboval kot kaplan v Slovenski Bistrici, nato pa v raznih krajih Šaleške in Savinjske doline. Upokojil se je v Teharjah leta 1866.
Trobiš je bil prijatelj Stanka Vraza in drugih ilircev. Med svojim rednim bogoslužnim delom je zbiral in zapisoval ljudsko blago za Stanka Vraza in B. Sulca, ter pošiljal poročila in dopise Ljudevitu Gaju za *Ilirske Narodne novine* (1840–48).
Andrej Trobiš je umrl 8. septembra 1870 v Teharjah.
Vir: *Gradišnik, Stane: Trobiš, Andrej, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 113 • Lisac, Ljubomir Andrej: Trobiš, Andrej, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi724119/.*

TURIN, Jožef (1906–1944)

* 18. marec 1906 • Cigonca (občina Slovenska Bistrica)
† 30. september 1944 • Hartheim (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *kuhar • udeleženec NOB*
Kuhar Jožef Turin se je rodil 18. marca 1906 na Cigonci pri Slovenski Bistrici.
Kasneje se je preselil v Loznico (Srbija).
Nemci so ga prijeli v Beogradu (Srbija) in ga 6. marca 1943 internirali[259] v koncentracijsko taborišče Mauthausen[33] (Avstrija), od tam pa so ga prestavili v taborišče Hartheim[257] (Avstrija), kjer je bil 30. septembra 1944 usmrčen.
Viri: *Penič, Lojze: Turin, Jožef, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 60.*

TURK, Franc (1906–1976)

* 15. avgust 1906 • Predjama (občina Postojna)
† 5. maj 1976 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *kapelnik • glasbeni pedagog • udeleženec NOB*
Franc Turk se je rodil 15. avgusta 1906 v Predjami pri Postojni, ki je takrat spadala pod Italijo.
Zaradi preganjanja Slovencev s strani fašistov je leta 1928 pobegnil v Jugoslavijo, v Celje, kjer se je tudi zaposlil in se že leta 1931 vključil v delavsko gibanje. Leta 1941 se je kot ilegalec vključil v Osvobodilno fronto[62] (OF), bil izdan in gestapo[31] ga je odpeljal v zapor, ga dvakrat obsodil na smrt s streljanjem, vendar se je usmrtitvi obakrat srečno izognil. Leta 1942 je bil odpeljan na prisilno delo v Avstrijo, od koder je oktobra 1943 pobegnil v Maribor in se zaposlil v tovarni letal. Avgusta 1944 se je zaposlil v tovarni →Zugmayer in Gruber (sedaj Impol, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici, a se je že septembra priključil partizanom v Lackovemu odredu in bil kasneje vključen v Šercerjevo brigado, kjer je bil v štabu brigade odgovoren za kulturno-umetniško dejavnost.
Demobiliziran je bil 31. oktobra 1945 v Banatu (Srbija).
Po vojni se zaposlil v tovarni Impol v Slovenski Bistrici. 3. februarja 1951 se je poročil z Matildo, rojeno Sitar, in v zakonu so se jima rodili trije otroci: Silva, Jože in Vinko.
Ker je bil dober glasbenik (igral je na večino instrumentov, njegova »specialnost« pa sta bila

saksofon in klarinet, op. V. Turk), se je vključil tudi v obstoječo godbo. Takratni kapelnik[119] Ivan Pučnik je zaradi starosti moral opustiti delo, zato je leta 1951 kapelniško nalogo prevzel Franc Turk. Ravno takrat je godbo pod svoje okrilje in financiranje vzela tovarna Impol. Uspešno jo je vodil vse do leta 1973, ko je predal dirigentsko palico →Pečnik Dušanu. V tem času je vzgojil celo vrsto mladih godbenikov, od katerih jih je mnogo še dolga leta igralo v pihalnem orkestru.
Franc Turk je poučeval glasbenike tudi doma, največ harmoniko, občasno pa tudi druge instrumente.
Njegova splošna priljubljenost med ljudmi, posebej glasbeniki, mu je prinesla tudi vzdevek »ata Turk«.
Franc Turk je umrl 5. maja 1976 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informator: Turk, Vinko, sin, Slovenska Bistrica, februar 2020.*
Foto: *album Vinka Turka.*

TURŠIČ, Alojz (1896–1969)
⁎ 3. junij 1896 • Brezuljak (občina Rakek)
† 22. december 1969 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • častnik*
Alojz Turšič je bil rojen 3. junija 1896 v Brezuljaku v občini Rakek. Starši so bili kmetje in gostilničarji. Mati Marija mu je umrla leta 1903, oče Matevž pa leta 1933.
V osnovno šolo je hodil od leta 1904–08 v Begunjah pri Cerknici, nato prva štiri leta v gimnazijo v Kranju, od petega do osmega razreda pa v Ljubljani, kjer je leta 1916 maturiral. Sledil je vpoklic v avstro-ogrsko vojsko, v kateri je bil slušatelj šole za rezervne sanitetne častnike.
Leta 1928 je končal študij medicine v Zagrebu (Hrvaška). Naslednje leto je kot mlad zdravnik začel delati v Cerknici pri Rakeku. Leta 1931 so ga prestavili kot banovinskega[65] zdravnika v Maribor. Malo pred začetkom 2. svetovne vojne je s činom rezervnega sanitetnega stotnika I. razreda prevzel vodenje poljske bolnišnice v zagrebškem predmestju Velika Mlaka (Hrvaška).
Ko se je 14. aprila 1941 vračal proti Mariboru, so ga Nemci v Celju sneli z vlaka in zaprli. Po treh dneh je pobegnil, a so ga kmalu ponovno ujeli in zaprli v meljsko vojašnico v Mariboru. A ne le njega, tudi njegovo ženo Vido. Vpisali so ju na seznam za izgon v Srbijo predvidenih oseb in 1. julija 1941 sta bila na transportu izgnancev. Ko je vlak stal v Zagrebu, je simuliral napad slepiča, zato so ga z ženo spustili z vlaka in napotili v bolnišnico. V njej je šele po dolgem prepričevanju pregovoril kirurge, da ga niso operirali. Ko je bila ta nevarnost mimo, sta z ženo odšla na italijansko veleposlaništvo, kjer sta dobila potrdilo, da sta italijanska državljana. Alojz Turšič je bil namreč rojen na Notranjskem, ki je bila takrat že pod okupacijo fašistične Italije. S tem dokumentom sta lahko zapustila Zagreb in odpotovala v Gornji Logatec, kjer je z družino ob pomoči sorodnikov preživel leta okupacije.
Prve dni maja 1945 so ga mobilizirali in do julija 1945 je delal kot vojaški zdravnik v Slovenskih Konjicah. Sledila je premestitev v Sveto Trojico v Slovenskih goricah. Ker je peljal škofa na birmo, so ga kazensko prestavili v Podvelko, leta 1950 pa je dobil dekret,[116] da je njegovo novo delovno mesto na Pragerskem, kjer je nadomestil zdravnika →Bobič Bogoljuba.
Na Pragerskem je delal do leta 1965, ko se je upokojil.
Dr. Alojz Turšič je bil odličen družinski zdravnik in izjemen diagnostik. Imel je tri otroke. Hči Nikolaja je bila predmetna učiteljica v Laporju, sin Marko pomorščak, sin Niko pa je šel po očetovih stopinjah. Kot zdravnik je dolga leta delal v Poljčanah.
Alojz Turšič je umrl 22. decembra 1969 v mariborski bolnišnici.
Viri: *Pajtler, Franc: Začetki zdravstva na Pragerskem, 750 let župnije sveti Štefan na Spodnji Polskavi (1249–1999), Spodnja Polskava, 1999, str. 170–171.*
Foto: *750 let župnije sveti Štefan na Spodnji Polskavi (1249–1999), str. 170.*

U

ULAGA Dare
ULAGA Jožef st.
ULAGA Martin
URBANČIČ Ivan
URŠIČ Anton
URŠIČ – bratje
  URŠIČ Jože
  URŠIČ Milan
  URŠIČ Ivan Vanč
URŠIČ Franc

ULAGA, Dare (1931–1987)

* 9. februar 1931 • Škocjan (občina Novo mesto)
† 30. junij 1987 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *gledališki igralec*
Dare Ulaga se je rodil 9. februarja 1931 v Škocjanu pri Novem mestu očetu organistu →Ulaga Martinu in materi Kristini, rojeni Plahuta.
Osnovno šolo je obiskoval v Trebnjem med leti 1937–41, nižjo gimnazijo pa v Novem mestu 1942–46. Istega leta se je družina preselila v Slovensko Bistrico. Šolanje je nadaljeval na 3-letnem kmetijskem tehnikumu v Mariboru (1947–50). Med leti 1950–53 je služboval kot kmetijski tehnik na gospodarstvu Predsedstva vlade Ljudske republike Slovenije (LRS) na Brdu pri Kranju. V letih 1954–55 je študiral agronomijo v Ljubljani, nato pa od leta 1955–59 igralstvo na tedanji Akademiji za igralsko umetnost, kjer je leta 1971 tudi diplomiral. Od leta 1959 pa vse do smrti je bil član Mestnega gledališča ljubljanskega (MGL), le med leti 1981–84 je nastopal v Prešernovem gledališču v Kranju in Slovenskem ljudskem gledališču (SLG) v Celju.
Leta 1963 se je poročil z zdravnico Miriam Petrun in leta 1966 sta se njima rodili dvojčici Pia in Ula.
Odigral je 63 glavnih dramskih vlog, sodeloval je pri devetih slovenskih filmih, številnih televizijskih igrah, nadaljevankah in treh monodramah.
Dare Ulaga je umrl 30. junija 1987 v Ljubljani. Pokopan je v Lovrencu na Pohorju.
Priznanja: *prejel je številne nagrade: študentsko Prešernovo nagrado (za vlogo v Bratih Karamazovih in v B. Brecht, Galileo Galilei, 1959) • nagrado Prešernovega sklada (za vlogo Mattija v B. Brecht, Gospod Puntilla in njegov hlapec in Maslobojeva, Ponižani in razžaljeni, 1965) • Severjevo nagrado (za Frleža v M. Bor – V. Pavšič, Raztrganci 1973) • zlati venec v Sarajevu (za Afero) • diplomo na Borštnikovem srečanju v Mariboru (za vlogo Kantorja v Cankarjevem Kralju na Betajnovi, 1979).*
Viri: *informatorka: dr. Petrun Ulaga, Miriam, dr. med., žena, Lovrenc na Pohorju, marec 2018.*
Foto: *album dr. Miriam Petrun Ulaga.*

ULAGA, Jožef st. (1815–1892)

* 30. december 1815 • Podsreda (občina Kozje)
† 26. marec 1892 • Šentvid pri Grobelnem (občina Šmarje pri Jelšah)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • nabožni pisec • zbiralec etnološkega gradiva*
Ulaga Jožef st., zbiralec narodopisnega gradiva in nabožni pisec, se je rodil 30. decembra 1815 v Podsredi barvarju (še zdaj hišni vzdevek »pri farbarju«) sukna[264] Jakobu in Mariji, rojeni Preskar.
Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, nato pa med leti 1831–37 gimnazijo v Celju, od 1837–39 filozofijo v Gradcu (Avstrija) in od 1839–43 bogoslovje v Celovcu (Avstrija). Leta 1842 bil ordiniran.[97]
V letih 1842–44 je bil kaplan na Spodnji Polskavi, od 1844–61 v Žalcu (tudi provizor[71]), od 15. maja 1861 do smrti pa župnik v Šentvidu pri Grobelnem.
Leta 1841 ga je S. Vraz obiskal v Celovcu in ga pridobil za zbiranje ljudskega blaga. Narodno zavest in slovansko rodoljubje si je utrjeval tudi v svoji počitniški dijaški družbi z →Drobnič Josipom, J. Sorčičem, ki sta bila povezana s Š. Kočevarjem v Podčetrtku. Zato je Ulaga v Žalcu 1844 sprejel Kočevarjevo vabilo, naj sodeluje pri sestavljanju *Slovensko-ilirskega slovarja*, ki so ga na ustanovnem sestanku v Celju sklenili izdati Kočevar (organizator), J. Muršec in S. Vraz. Del gradiva je Kočevar prihranil zase, ostalo razdelil pa abecedi med sodelavce (J. Drobnič, J. Muršec, V. Orožen, župnik A. Wolf idr.), vendar ni znano, katere črke je obdeloval in koliko gradiva je zbral Ulaga. Ker je delo le počasi napredovalo, je še nedokončani slovar Kočevar leta 1849 poslal Slovenskemu društvu v Ljubljano in F. Levstik ga je vključil v *Slovensko–nemški slovar*, prav tako M. Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar I. del* (Ljubljana 1894).

Ulagova navdušenost za ilirsko usmerjenost (kljub prijateljstvu z Vrazom) je bila bolj izraz narodnostnega navdušenja kakor načelne jasnosti, zato se je kmalu, ko so mu to dopuščale okoliščine, vključil v slovensko kulturno ozračje.
Jožef Ulaga st. je umrl 26. marca 1892 v Šentvidu pri Grobelnem.
Dela: *Zgodovina svete vere v podobah novega zakona, Celovec, 1855 • obdelal je svetniške godove v mesecu januarju za knjigo »Djanja svetnikov božjih«, Gradec, 1853 • več objav v različnih publikacijah.*
Viri: *Richter, Jakob: Ulaga, Jožef, Slovenska biografija, pridobljeno s http:/www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi743849/.*

ULAGA, Martin (1904–1968)
⁎ 1904 • Lože (občina Laško)
† november 1968 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *glasbeni pedagog • organist*
Martin Ulaga, oče gledališkega igralca →Ulaga Dareta, se je rodil leta 1904 v Ložah pri Rimskih Toplicah v občini Laško, odkoder izhaja družina Ulaga.
Po osnovni šoli je obiskoval orglarsko šolo v Celju. V letih 1923–24 je deloval kot organist pri sv. Miklavžu v Ložah pri Rimskih Toplicah. Kasneje je kot organist deloval v Škocjanu na Dolenjskem, kjer sta se mu rodila dva od štirih otrok: Dare in Majda; Mihaela in Martin, ki je že kot dojenček umrl, pa sta se mu rodila v Trebnjem. V letih 1937–46 je bil organist v Trebnjem.
V istem obdobju je organiziral in vodil tudi pihalno godbo, le med vojno v letih 1941-45 je ni bilo. V tem času je na orglah spremljal tudi Trebanjčanko Vilmo Bukovec, kasnejšo primadono, sopranistko v ljubljanski operi. Leta 1946 se je z družino preselil v Slovensko Bistrico in se najprej zaposlil kot računovodja pri gradbenem podjetju Gradis. Kot organist je v Slovenski Bistrici deloval vse do svoje smrti.
Leta 1949 je bila v Slovenski Bistrici ustanovljena glasbena šola z oddelki za godala, pihala, klavir, trobila in solopetje s podružnicami v Poljčanah, Laporju, Makolah in na Polskavi. Martin Ulaga je bil med prvimi učitelji na tej glasbeni šoli in je vodil moški, ženski in mešani pevski zbor. Z odličnimi pevci in orkestrom je naštudiral opereto Radovana Gobca *Planinska roža*.
Pevske zbore je organiziral in vodil tudi po vseh podružnicah bistriške glasbene šole. Pri organizaciji pevskih zborov mu je veliko pomagala njegova žena Kristina. Hkrati pa mu je prepisovala note, ko je bilo potrebno.
Martin Ulaga je umrl po kratki bolezni novembra 1968 v Ljubljani. Pokopan je bil 29. novembra istega leta v Slovenski Bistrici.
Viri: *informator: dr. Petrun Ulaga, Miriam, dr. med., snaha, Lovrenc na Pohorju, marec 2018.*
Foto: *album dr. Miriam Petrun Ulaga.*

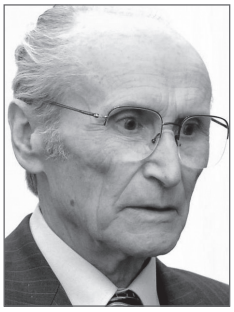

URBANČIČ, Ivan, dr. (1930–2016)
⁎ 12. november 1930 • Robič (občina Kobarid)
† 7. avgust 2016 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *filozof • prevajalec • publicist*
Ivan Urbančič se je rodil 12. novembra 1930 v Robiču pri Tolmina, od koder se je njegova družina pod fašizmom preselila najprej v Bistrico pri Bitoli (Makedonija) in nato leta 1937 na Črešnjevec pri Slovenski Bistrici.
Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval na Črešnjevcu in v Slovenski Bistrici, srednjo industrijsko šolo Iskre v Kranju ter šolo komunikacijske tehnologije v Beogradu (Srbija). Na pobudo prijatelja →Pučnik Jožeta je leta 1960 začel študirati filozofijo in sociologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1964 uspešno diplomiral ter leta 1967 nadaljeval študij z magisterijem in študijem fenomenološke[207] filozofije na Dunaju (Avstrija).

Leta 1970 je v Zagrebu (Hrvaška) doktoriral z disertacijo[17] *Ontološki*[208] *pomen sklopa proizvodnja – potreba v Marxovi filozofiji, ali Marxova metafizika.*[209]
Med leti 1971–72 je študiral še hermenevtično[210] – fenomenološko filozofijo na univerzi v Kölnu (Nemčija).
V svojem raziskovalnem delu se je ukvarjal predvsem s problemi in možnostmi mišljenja danes – v horizontu fenomenologije v širšem smislu.
Ivan Urbančič velja za enega od začetnikov slovenske fenomenološke šole, s svojim delom je med drugim postavil temelje slovenskega univerzitetnega študija fenomenologije in hermenevtike.
Ivan Urbančič je umrl 7. avgusta 2016 v Ljubljani.
Dela: *razprave in študij v strokovnem tisku • izdal je številne monografije ...*
Viri: *Hartman, Bruno: Urbančič, Ivan, Enciklopedija Slovenije 14, U–We, Ljubljana, 2000, str. 83 • Jerman, Frane: Urbančič, Ivan, Slovenska biografija, pridobljeno s http:/www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi748520/.*
Foto: *pridobljeno s https://siol.net/media/img/cf/84/a6880431800823ea0ed5-ivan-urbancic-1.jpeg.*

URŠIČ, Anton (1918–1945)

* 30. december 1918 • Hošnica pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
† 1945 • Teharje (Mestna občina Celje)
Poklic ali dejavnost: *usnjar*
Anton Uršič se je rodil 30. decembra 1918 v Hošnici pri Laporju.
Po poklicu je bil usnjar.
Bil je v skupini, ki se je pozimi 1944–45 v Hošnici navduševala za četništvo.[211]
Proti koncu vojne se je pridružil četnikom, bil aretiran in leta 1945 umorjen[15] v taborišču Teharje.[212]
Viri: *Penič, Lojze: Uršič, Anton, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 62.*

URŠIČ – bratje, **Jože** (1927–1952), **Milan** (1928–1952), **Ivan Vanč** (1931–1952)

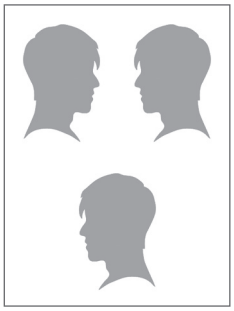

Za prvomajske praznike leta 1952 so se bratje Uršič s →Karner Francem in →Moraus Hinkom odpravili v Julijce. V soboto zjutraj, 3. maja, so odšli v severno steno Špika. Medtem je začelo deževati in zato so se mladi planinci, ki so plezali v dveh skupinah, odločili za vrnitev in pri tem je v navezi Hinko Moravs in Ivan Uršič enemu spodrsnilo in za sabo je potegnil še tovariša. Padla sta 200 metrov globoko in bila takoj mrtva. Ko so ostali videli nesrečo tovarišev, so se v steni zavarovali in čakali pomoči. Ta pa je žal prišla prepozno.
Trije alpinisti iz Slovenske Bistrice: Oto Martinjak, Dado Braučič in Oskar Lang, ki so ostali v koči v Martuljku, so v nedeljo proti večeru poklicali na pomoč reševalce iz Kranjske Gore, ki pa so zaradi slabega vremena z reševanjem lahko začeli šele v ponedeljek zjutraj. Ko so po velikih naporih prišli v bližino ponesrečencev, sta bila Jože Uršič in Franc Karner še pri življenju, Milan Uršič pa je medtem zaradi izčrpanosti umrl. Reševanje je bilo zaradi slabih vremenskih razmer izredno zahtevno in reševalci so morali poklicati na pomoč tudi jeseniško reševalno ekipo. Medtem je zaradi izčrpanosti umrl še četrti iz skupine, Franc Karner. Zadnji je med reševanjem umrl Jože Uršič.
Vseh pet smrtno ponesrečenih planincev je pokopanih v skupnem grobu na pokopališču v Slovenski Bistrici. Leta 1970 so vanj pokopali tudi mamo bratov Uršič - Uršičevo mamo (1897-1970).
Viri: *Gradišnik, Stane: Uršičevi; Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 115 • informator: Lang, Oskar, Slovenska Bistrica, april 2018 • Lovšin, Evgen: Gorski vodniki v Julijskih Alpah, Ljubljana, 1961 • Malešič, France: Spomin in opomin gora, Lesce, 2005 • Utenkar, Danilo: Olimpijski krogi bistriških alpinistov, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, Slovenska Bistrica, 1990, str. 301.*

URŠIČ, Jože (1927–1952)

⁎ 19. marec 1927 • Devina (občina Slovenska Bistrica)
† 5. maj 1952 • severna stena Špika (Julijske Alpe)
Poklic ali dejavnost: *študent • planinec • športnik*
Jože Uršič se je rodil 19. marca 1927 na Devini pri Slovenski Bistrici.
Študiral je orientalistiko (arabščino) na Filozofski fakulteti v Ljubljani pri dr. Oštirju. Bil je izredno fizično in duhovno močan.
Sodeloval je tudi v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica kot igralec.
S plezanjem je začel leta 1946 in si enako kot brata nekaj denarja zanj prislužil tudi tako, da je občasno delal v tovarni Impol, kjer je čistil dimnike namesto dimnikarjev.
Jože Uršič je umrl 5. maja 1952 v severni steni Špika.
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 301.*

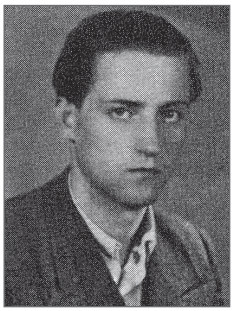

URŠIČ, Milan (1928–1952)

⁎ 21. september 1928 • Devina (občina Slovenska Bistrica)
† med 4. in 5. majem 1952 • severna stena Špika (Julijske Alpe)
Poklic ali dejavnost: *študent • planinec • športnik*
Milan Uršič se je rodil 21. septembra 1928 na Devini pri Slovenski Bistrici.
Študiral je gradbeništvo v Ljubljani.
V Mariboru je imel resno dekle, s katero se je nameraval poročiti.
Poleg alpinizma je bil aktiven na kulturnem področju in je sodeloval v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica.
Tudi on je začel s plezanjem leta 1946 in si denar zanj služil v tovarni Impol s čiščenjem dimnikov.
Milan Uršič je umrl med 4. in 5. majem 1952 v severni steni Špika.
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 301.*

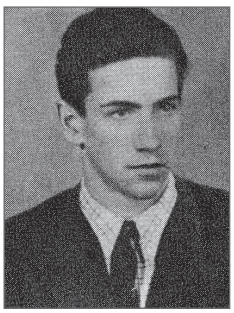

URŠIČ, Ivan Vanč (1931–1952)

⁎ 16. januar 1931 • Devina (občina Slovenska Bistrica)
† 3. maj 1952 • severna stena Špika (Julijske Alpe)
Poklic ali dejavnost: *študent • planinec • športnik*
Ivan Vanč Uršič se je rodil 16. januarja 1931 na Devini pri Slovenski Bistrici.
Obiskoval je industrijsko šolo v Kranju, jo pustil in nato ob delu zaključil večerno gimnazijo. Nato se je vpisal na germanistiko, vendar ni kaj dosti študiral. Pisal je pesmi, črtice in scenarije in bil aktiven tudi v Delavsko-prosvetnem društvu (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica.
Za plezanje se je navdušil leta 1946, denar zanj pa si je služil na enak način kot brata – z občasnim čiščenjem dimnikov v tovarni Impol.
Ivan Uršič je umrl 3. maja 1952 v severni steni Špika.
Foto: *Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 301.*

URŠIČ, Franc (1916–1945)

⁎ 1916 • Hošnica pri Laporju (občina Slovenska Bistrica)
† 1945 • Teharje (Mestna občina Celje)
Poklic ali dejavnost: *kovač*
Franc Uršič, kovač, se je rodil leta 1916 v Hošnici pri Laporju.
Bil je v skupini, ki se je pozimi 1944–45 v Hošnici navduševala za četništvo.[211]
Proti koncu vojne se je pridružil četnikom, bil aretiran in leta 1945 umorjen[15] v taborišču Teharje.[212]
Viri: *Penič, Lojze: Uršič, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 62.*

V

VANDOT Josip
VAZZAZ Ludovik (Ljudevit)
VEBER Milan
VELIKONJA Josip
VERBEK Anton
VERDELJAK Gabrijela (Jelka)
VERDINEK Jurij
VERSOLATTI Jakob
VETTER VON DER LILLIE – rodbina
VEZJAK Alojz
VEZJAK Katarina
VIDIC Janez
VIDIC Milan – Silni
VIDMAJER Jože
VIDMAJER Jožef
VIDMAJER Marija
VIDMAR Avgust
VIDMAR Stanislav
VINDIŠ Alojz – Dunda
VINKLER Angela
VIRK Jožef
VISCHER Georg Matthäus
VIVOD Milan
VOBNER Marija
VODOŠEK Marjeta
VOGRIN Max
VOJSKOVIČ Marija
VOKAČ Ivan
VOLAVŠEK Andreja
VOŠNJAK Josip
VREČKO Matevž
VREG – družina
  VREG Albert
  VREG Bernhard
  VREG Hermina
  VREG Julijana
VRHOVNIK – družina
  VRHOVNIK Albin
  VRHOVNIK Franc
  VRHOVNIK Marija st. (1878–?)
  VRHOVNIK Marija ml. (1911–?)

VANDOT, Josip (1884–1944)

* 15. januar 1884 • Kranjska Gora
† 11. julij 1944 • Trnjanski Kuti (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *pisatelj*
Josip Vandot je bil rojen 15. januarja 1884 v Kranjski Gori.
Po končani gimnaziji se je zaposlil pri železnici in služboval v različnih krajih, nazadnje na Pragerskem, kjer se je leta 1923 iz zdravstvenih razlogov upokojil. Med letoma 1939–40 se je za eno leto naselil še v Slovenski Bistrici.
Leta 1941 so ga Nemci z družino izgnali na Hrvaško, v Slavonsko Požego.
Napisal je okoli 200 pesmi in okoli 200 črtic in povesti. Najbolj znane so priljubljene povesti o pogumnem fantiču Kekcu, ki so bile večkrat ponatisnjene, prevedene v več jezikov, dramatizirane in filmsko upodobljene.
Josip Vandot je umrl 11. julija 1944 v Trnjanski Kuti (Hrvaška).
Dela: *pesmi in krajša prozna dela je objavljal v Domu in svetu, 1901–1907 in v vseh tedanjih slovenskih mladinskih listih • Kekec iz naših gora, I, 1936 • Prerok Muzelj, 1939 • Kekec nad samotnim breznom, 1952 • Kekec na volčji sledi, 1957 • Kekec na hudi poti, 1965; zadnje tri pripovedi so izšle tudi v skupni knjigi Kekčeve zgodbe, 1969 • Popotovanje naše Jelice, 1966.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Vandot, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 116 • Saksida, Igor: Vandot, Josip, Enciklopedija Slovenije 14, U–We, Ljubljana, 2000, str. 135 • Dobrovoljc, France: Vandot, Josip, Slovenska biografija, pridobljeno s http:/www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi/761401/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b6/Josip_Vandot.jpg/260px-Josip_Vandot.jpg.*

VAZZAZ, Ludovik (Ljudevit), prof. (1880–1976)

* 27. julij 1880 • Žabljek (občina Slovenska Bistrica)
† 17. oktober 1976 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *učitelj • geograf*
Ludovik (tudi Ljudevit) Vazzaz, šolnik in geograf, se je rodil 27. julija 1880 v Žabljeku pri Slovenski Bistrici zidarju Ivanu in Frančiški, rojeni Gumzej.
Po osnovni šoli je obiskoval gimnazijo v Mariboru, med leti 1900–04 je študiral zgodovino in zemljepis na Dunaju (Avstrija) in leta 1906 opravil profesorski izpit. Zaposlil se je v Gorici in nato v Ljubljani, kjer je bil do leta 1936 profesor na učiteljišču, nato pa do upokojitve leta 1940 na III. državni gimnaziji.
S S. Kranjcem je napisal več učbenikov. Objavljal je tudi članke o matematični geografiji, sestavljenih krajevnih imenih, terminologiji in metodologiji v različnih časopisih in revijah.
Ludovik Vazzaz je umrl 17. oktobra 1976 v Ljubljani.
Dela: *objave v različnih časopisih in revijah • učbeniki: Zemljepis za 1. razred srednjih šol, 1938; Zemljepis za 3. in 4. razred osnovnih šol, 1951; Navodila za uporabo učbenikov Zemljepis za 3. in 4. razred osnovnih šol, 1951.*
Viri: *Kranjec, Silvo: Vazzaz, Ludovik, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi765579/.*

VEBER, Milan (1938–1998)

* 17. december 1938 • Maribor
† 18. julij 1998 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *inženir • direktor in tehnični direktor Impola • lokalni aktivist*
Milan Veber se je rodil 17. decembra 1938 v Mariboru.
Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval v Slovenski Bistrici, višjo gimnazijo pa v Mariboru (Prva gimnazija), kjer je leta 1957 tudi maturiral. Nato se je vpisal na Fakulteto za strojništvo Univerze v Ljubljani in leta 1969 diplomiral.
Po diplomi se je zaposlil v investicijskem obratu tovarne Impol v Slovenski Bistrici in po

odsluženem vojaškem roku leta 1965 vse od začetka sodeloval pri izgradnji in opremljanju valjarne, kjer je kasneje postal vodja. Nato je opravljal delo tehničnega direktorja tovarne Impol, po smrti tedanjega direktorja →Maček Viktorja leta 1988 pa je nekaj mesecev opravljal tudi delo generalnega direktorja.
Leta 1989 je odšel iz Impola na delovno mesto direktorja Kostroja v Slovenske Konjice, kjer je ostal do upokojitve leta 1997.
Njegov sodelavec Karl Leskovar, ing. strojništva, je o njegovem delu v Kostroju zapisal takole:

»Leta 1989 so bile gospodarske razmere v podjetju Kostroj izredno ugodne. Proizvajali smo strojno opremo za novo usnjarno v takratni Sovjetski zvezi, vredno več milijonov dolarjev. Z razpadom Jugoslavije leta 1990 in razpadom Sovjetske zveze ter posledično s porastom recesije so Sovjeti razdrli pogodbo in s tem so se razmere v Kostroju katastrofalno poslabšale, grozil je stečaj.

Gospod Milan Veber, takratni direktor, mi je takrat – bližnjemu sodelavcu – rekel: 'Podjetje s takšnim strokovnim kadrom in takšno strojno opremo ne more in ne sme propasti.' Kot vodilni delavec investicijske dejavnosti v podjetju Impol je dobro poznal potrebe zahodnega tržišča, predvsem Avstrije, Nemčije, Italije in drugih. Prepričan je bil, da smo se s svojim znanjem in izkušnjami na področju strojegradnje sposobni prilagoditi potrebam zahodnega tržišča. Do takrat smo bili prisotni le na trgu Jugoslavije, Sovjetske zveze in nekaterih neuvrščenih držav.

Po zaslugi g. Milana Vebra smo se z optimizmom preusmerili na tržišča Avstrije, Nemčije in Švice. Opustili smo usnjarski program, ker ni bilo naročil, ter se preusmerili v proizvodnjo za potrebe novih kupcev in preživeli. Nista se cedila med in mleko, vsaj ne na začetku, vendar so se s časom razmere izboljšale predvsem po zaslugi g. Vebra.

Vsi zaposleni v podjetju Kostroj – strojegradnja smo s skupnimi močmi pod vodstvom izkušenega in prizadevnega strokovnjaka uspeli ohraniti delovna mesta, preusmeriti proizvodnjo in zagotoviti nadaljnji uspešni razvoj Kostroja.«

Bil je aktiven tudi v lokalni skupnosti, saj je bil med pobudniki za izgradnjo kabelske televizije, pri kateri je tudi aktivno sodeloval, bil je aktiven tudi pri izgradnji telefonije ter izgradnji šolskega prostora v občini. Nekaj časa je bil tudi predsednik judo kluba Impol.
Milan Veber je umrl 18. julija 1998, pokopan je v Slovenski Bistrici.

Viri: *informatorka: Korošec Veber, Vera, žena, Slovenska Bistrica, marec 2019 • zapis njegovega sodelavca Leskovar, Karla, Slovenska Bistrica, maj 2020.*
Foto: *album Vere Korošec Veber.*

VELIKONJA, Josip (1889–1966)

⁎ 1889 • Štandrež pri Gorici (Italija)
† 1966 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *učitelj • kulturni delavec • narodni buditelj • udeleženec 1. svetovne vojne*

Josip Velikonja se je rodil leta 1889 v Štandrežu (italijansko Sant' Andrea) pri Gorici (Italija).
Končal je učiteljišče v Kopru. Učiteljevati je začel na Kobariškem, v Strmcu nad Logom, kjer se je leta 1915 poročil z Zofko, rojeno Černuta.
Med 1. svetovno vojno je bil avstro-ogrski vojak. V kraljevini Slovencev, Hrvatov in Srbov (SHS) je učil na Polzeli in v Žalcu, nato pa so ga leta 1925 premestili na Spodnjo Polskavo in leta 1928 na Pragersko. Kot je bilo takrat običajno, so učitelji stanovanje dobili v šoli. Po treh letih je bil imenovan za upravitelja pragerske šole.
Učence je v šolskem parku tudi učil vrtnariti ter cepiti vrtnice in sadno drevje. Poleg tega je lepšal šolsko poslopje, naredil je oder v spodnji učilnici, v kateri so se odvijale šolske in krajevne prireditve, dal postaviti okoli šolskega zemljišča ograjo, na Pragerskem je vodil otroški šolski in odrasli pevski zbor Pohorje, režiral igre, aktiven je bil v društvu Sokol[62] in na proslavah v kraju tako rekoč obvezen govornik. Med železnim repertoarjem obeh zborov je bila domoljubna pesem Simona Jenka *Buči, buči morje adrijansko*.

Leta 1939 pa so Velikonjo nenadoma premestili na Kebelj, čemur je botroval spodnjepolskavski župnik →Zorko Melhior, učitelj verouka na šoli na Pragerskem, ki ni maral »protiklerikalnega« nadučitelja.[37] Družina je sicer še lahko ostala v šolskem stanovanju, plača pa je bila manjša. Na Pragersko je prihajal ob sobotah popoldne in se vsako nedeljo popoldne vračal na Pohorje.
Po vojni je bil Velikonja dober mesec spet na Pragerskem, nato je nekaj let učil v Dekanih pri Kopru.
Sredi petdesetih let se je upokojil.
Josip Velikonja je umrl leta 1966.
Viri: *Munda, Mirko: Društvo Sokol, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 192–196.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko - kronika, str. 194.*

VERBEK, Anton (1916–?)

* 26. junij 1916 • Zgornje Prebukovje (občina Slovenska Bistrica)
† ni znano • Dachau (Nemčija)
Poklic ali dejavnost: *delavec • udeleženec NOB*
Anton Verbek, delavec, se je rodil 26. junija 1916 v Zgornjem Prebukovju (občina Slovenska Bistrica).
Bil je v partizanih v Šercerjevi brigadi.
Nemci so ga zajeli in internirali[259] v koncentracijsko taborišče Dachau[115] (Nemčija), kjer je umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Verbek, Anton, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 63.*

VERDELJAK, Gabrijela (Jelka) (1920–1983)

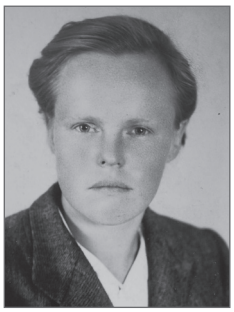

* 22. julij 1920 • Studenci (Mestna občina Maribor)
† 19. maj 1983 • Veliko Tinje (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *pesnica • pisateljica • zbiralka ljudskega blaga • društveno kulturna delavka • udeleženka NOB*
Gabrijela (tudi Jelka) Verdeljak se je rodila 22. julija 1920 v Studencih pri Mariboru (danes del Maribora, op. S. Husu) kot drugi otrok očetu Jerneju, mizarju, in materi Gabrijeli – Eli, rojeni Gornjak, kuharici in natakarici v Ruški koči pri Arehu. Prva hči Ivica jima je umrla kmalu po rojstvu. Jelka je imela ob rojstvu paralizirane noge, vendar je ob pomoči materine svakinje Alojzije, kasneje poročene z Jakobom Blažičem iz Repa na Pohorju, ki jima je pomagala v gospodinjstvu, pri treh letih že shodila. Pri petih letih ji je za jetiko umrla mati, oče pa izginil neznano kam. Alojzija in njen mož sta na poslednjo željo Jelkine matere vzela deklico za svojo. Vzgajala sta jo kot lastno hčer poleg svojih otrok Janeza, Tončka, Lojzeka, Ljudmile, Ane in Marije.
Osnovno šolo (OŠ) je Jelka obiskovala na Tinju. Kljub njeni nadarjenosti in nagovarjanju tinjskega učitelja →Tomažič Jožeta, da pošljejo deklico v nadaljne šolanje, denarja za njeno nadaljnje šolanje na kmetiji ni bilo. Je pa skrbela za brate in sestre in jih naučila pisati, brati in šivati.
Med 2. svetovno vojno so tudi otroci sodelovali kot kurirji. Jelka jim je pošto zmeraj všila v robove oblačil. Šivala je tudi za partizane, postala mladinska aktivistka in mladinska sekretarka. V partizanih je bil tudi brat Janez, ki so ga zajeli Nemci, ga mučili in ustrelili. Nemci so hoteli odpeljati tudi njena krušna starša. Zaradi njunih otrok, ki so spremljali kolono ujetnikov in njihovega neprestanega joka in tuljenja, se ju je nemški častnik usmilil ter ju izpustil. Ostali ujetniki se iz taborišča niso vrnili.
Po petnajstih letih se je iz Srbije bolehen vrnil oče Jernej. Ko je pomagal →Štuhec Antonu pri obnovi planinskega doma na Treh kraljih, so ju 24. oktobra 1942, po izdaji raztrgancev,[263] aretirali Nemci in oba odpeljali v mariborske zapore. Štuhca so poslali v koncentracijsko

taborišče, očeta pa je Jelka preko vez marca 1943 rešila iz zapora. Umrl je po koncu vojne. Leta 1952 se je Jelka preselila na Tinje k ostarelima in bolehnima teti in stricu, ki sta ji podarila majhno hiško. Po šiviljskem tečaju v Slovenski Bistrici je vse tri preživljala s šivanjem. Oblast ji je šivanje prepovedala in jo celo kaznovala, a ji naposled le dodelila pavšalno obrt. Zaradi slabšanja zdravstvenega stanja je začela uporabljati bergle. Za pomoč pri opravilih je k sebi vzela sestro Marijo. Mariji so se v zakonu z Gregorjem rodili otroci Štefka, Janez in Gregor. Med tem so umrli teta in stric ter oba krušna starša.
Že takoj po koncu vojne se je Jelka vključila tudi v kulturno in društveno delovanje v kraju. Leta 1977 je postala predsednica novoustanovljenega kulturno-umetniškega društva in bila aktivna v krajevni skupnosti, v vaškem odboru Tinje in pri krvodajalcih.
V osnovni šoli na Velikem Tinju je poučevala ročnodelski krožek, pletla, kvačkala, šivala, pisala pesmi ter igre, zapisovala dogajanje ter pela v cerkvenem pevskem zboru. Ni bilo proslave, kjer ne bi bila prisotna njena recitacija ali drugo delo. Zbirala je ljudske pesmi, napisala spevoigro, pisala pesmi, napitnice, skeče, govore ob različnih prilikah, življenjepise borcev s tinjskega območja, spomine iz NOB in igre po resničnih dogodkih iz vojne, ki so jih kasneje tudi uprizarjali.
Krajevni odbor Zveze združenj borcev ji je odobril stalno borčevsko priznavalnino.
Na Tinje se je priselila tudi sestra Ljudmila – Milka. Jelka ji je podarila kos zemlje, kjer si je sezidala hišo, kamor se je zaradi vse slabšega zdravja preselila tudi Jelka. Ker ji je zdravje vidno pešalo, je morala v bolnišnico. Ko je nečakinja Štefka z možem Darkom pričakovala prvega otroka, si je Jelka želela priti iz bolnišnice domov na Tinje. Želela je videti novorojenko in umreti doma ob svojih. Odpovedale so ji ledvice ...
Zapustila je precej rokopisov. Žal izdaje svoje knjige *Hrepenenja – Izbor pesmi in proze*, izdane v Slovenski Bistrici januarja 1984, ni dočakala.
Jelka Verdeljak je umrla 19. maja 1983 na Velikem Tinju, kjer je tudi pokopana.
Dela: *knjiga Hrepenenja, 1984 • številne pesmi, prozna besedila, besedila za igre, zapisi dogodkov v NOB, govori ob različnih prilikah ...*
Priznanja: *Medalja zasluge za narod, 1951 • občinsko priznanje za delo na kulturnem področju, 1965 • priznanje za aktivno sodelovanje v NOB, 1977 • KS Tinje ji je za delo v DPO podelilo priznanje OF, 1978 • spominska značka OF 1941-1981 občine Slovenska Bistrica, 1982.*
Viri: *informatorki: Durič, Štefka, nečakinja in Blažič, Ljudmila Milka, sestra, Veliko Tinje, januar 2021 • rokopisi Jelke Verdeljak • knjiga Hrepenenja, 1984.*
Foto: *album družin Blažič in Durič.*

VERDINEK, Jurij (1770–1836)

⁎ okoli 22. aprila 1770 • Ribnica na Pohorju
† 20. februar 1836 • Stari trg (občina Slovenj Gradec)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • nabožni pisec*
Jurij Verdinek se je najverjetneje rodil 22. aprila 1770 v Ribnici na Pohorju.
Mladost je preživel kot planinski pastir pri Sv. Antonu na Pohorju.
Osnovne in srednje šole ni obiskoval, temveč je prvo izobrazbo dobil zasebno pri vuzeniškem dekanu[45] Fr. Mraku.
Pri starosti 30 let se je 16. decembra 1800 vpisal v prvi letnik liceja[213] v Gradcu (Avstrija). Leta 1801 je bil s posredovanjem učitelja Mraka sprejet v bogoslovje v Št. Andražu na avstrijskem Koroškem, leta 1804 je bil posvečen in nastavljen kot beneficiat[214] v Ribnici na Pohorju. Ker je tu oviral ustanavljanje trivialne šole,[215] je bil leta 1807 prestavljen v Šmartno na Pohorju kot kaplan. Ker tu še ni bilo šole, je začel takoj na lastno pobudo poučevati mladino in odrasle v branju, pisanju in računanju, s čimer je nadaljeval tudi na vseh naslednjih službenih mestih; 6. maja 1811 je za to svoje delo dobil pohvalno priznanje štajerskega gubernija.[240]
Leta 1812 je opravil izpit iz pedagogike in katehetike[216] na normalki[217] v Ljubljani, nato še privatni župniški izpit in bil leta 1813 imenovan za župnika v novi župniji v Razboru pri Zidanem Mostu. Zaradi vedno slabšega zdravja je po 3 letih prosil za premestitev k Sv. Antonu

na Pohorju (naselje v občini Radlje ob Dravi), kjer pa je v ostrem planinskem zraku zdržal le dobro leto dni. Tako je leta 1817 postal kurat[9] na Selah nad Slovenj Gradcem in ostal tam do upokojitve leta 1831. Od takrat je do svoje smrti živel v Starem trgu pri Slovenj Gradcu.
Bolj iz praktičnih potreb kot iz prerodnega navdušenja ali literarne ambicije je sestavil molitvenik *Ene prou lepe Molitouske Bukvize imenuvane Usakdaini kruh*, Maribor 1810 (doslej znanih 11 natisov; slednjega je preuredil in izdal pod svojim imenom F. Bezjak), ki je bil v preteklem stoletju najbolj priljubljen molitvenik v severovzhodni Sloveniji. Vsi natisi so v bohoričici,[218] le zadnji je v gajici.[219] Besedila odražajo pohorsko narečje, ki se v poznejših izdajah približuje knjižni slovenščini. Molitvenik je bil znan tudi na Gorenjskem, kar izpričuje Nagličev hališter,[220] ki obsega molitve, litanije in 25 cerkvenih pesmi deloma Verdinekovih, deloma prevzetih od G. Rupnika, M. Redeskinija in od drugod.
Jurij Verdinek je umrl 20. februarja 1836 v Starem trgu pri Slovenj Gradcu.
Dela: *Ene prou lepe Molitouske Bukvize imenuvane Usakdaini kruh, Maribor, 1810.*
Priznanja: *6. maja 1811 je za poučevanje mladine in odraslih dobil pohvalno priznanje štajerskega gubernija.*
Viri: *Richter, Jakob: Verdinek, Jurij, Slovenska biografija pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi773605/.*

VERSOLATTI, Jakob (1848–1932)

⋆ 13. junij 1848 • San Lorenzo Isontino (pri Gorici, Italija)
† 27. marec 1932 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *gradbenik • cesarski svetnik • častni občan Slovenske Bistrice*
Jakob Versolatti se je rodil 13. junija 1848 v San Lorenzu Isontino v Italiji.
Kot navadni zidar in kamnosek je prišel v Slovensko Bistrico in kmalu postal graditelj številnih stavb v našem kraju, kot so dvorec v Vinarju, nova vojašnica, moderniziral je jahalno šolo, dom železničarjev na Pragerskem in številne zasebne hiše.
Med drugim je bil tudi občinski svetnik in podžupan Slovenske Bistrice. Bil je častni meščan, graditelj železnic in cesarski svetnik. O imenovanju za le tega lahko v časopisu Straža, z dne 9. septembra 1911, št. 106, preberemo: »*Jakob Versolatti, rodom Italijan, je imenovan cesarskim svetnikom. Zakaj, se dosedaj še ne ve in ne bo zvedelo.*«
Leta 1908 je vodil in nadziral dela na izgradnji lokalne železnice med Slovensko Bistrico in postajo Južne železnice na Črešnjevcu.
Jakob Versolatti je umrl 27. marca 1932 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Dela: *dvorec v Vinarju • nova vojašnica dom železničarjev na Pragerskem • številne zasebne hiše • modernizacija jahalne šole • vodja in nadzornik del pri izgradnji železnice Slovenska Bistrica – Črešnjevec.*
Viri: *informator: Ozimič, Maks, Slovenska Bistrica, maj 2016 • časopisi: Straža, št. 106, 9. september 2011; Deutsche Zeitung, št. 61, 1932.*

VETTER von der LILLIE, grofje – rodbina (16.–17. stoletje)

16.–17. stoletje
Poklic ali dejavnost: *plemiči • prvi privatni lastniki bistriškega gradu med 1584 in 1681*
Rodbina Vetter von der Lillie se je pri nas pojavila v 2. polovici 16. stololetja. Zelo so obogateli kot visoki dvorni uradniki in podjetniki. Gre za Janeza († 1597) in njegovo ženo Uršulo, rojeno Zogen († 1608), poslovno podjetnega Friderika († 1635), Janeza Vajkarda († 1657) in njegovo ženo Marijo Izabelo († 1679) ter Mihaela Vajkarda († 1695) in njegovo ženo Marijo Kristino Julijano rojeno Zollner, ponovno poročeno →Wildenstein († 1708), ki je posest s poroko prenesla v last družine Wildenstein.
Vettri so se hitro vzpenjali na lestvici plemiških naslovov. Leta 1630 so postali baroni, leta 1653 so bili povzdignjeni v državne grofe von der Lilie, a že leta 1695 so z Mihaelom Vajkardom »po meču«, to je po moški liniji, izumrli.
S pridobitvijo bistriške posesti je Janez Vetter leta 1587 svojemu naslovu dodal predikat[221]

zu Burg Feistriz, kajti do takrat se je ta posest vselej naslavljala z Bistriško gospostvo (Herrschaft Feistriz).
Dvorni svetnik in predsednik dvorne komore[28] v Gradcu Janez Vetter je leta1584 nastopil najprej kot fevdnik bistriške posesti, a že leta 1587 od deželnega vladarja Karla odkupil bistriški grad s posestvom vred in pridruženi urad Kebelj v svobodno in dedno last. Med leti 1623–51 je pristopil k dogradnji in obnovi gradu, po kateri je dosegel približno sedanjo obliko in velikost.
Leta 1990 je bila pri ureditvi zemljišča na severni strani gradu najdena renesančna marmorna plošča. Na njej sta upodobljena grb bistriške gospoščine (fotografija) in grb Vettrove žene Uršule Wolzogen. Napis nad njima govori o dvornem svetniku nadvojvode Karla, Janezu Vettru, s predikatom zu Burg Feistriz, in o njegovi ženi Uršuli, rojeni Wolzogen.
Janez Vetter je umrl leta 1597, njegova žena pa leta 1608. Pokopana sta v mestni cerkvi Marije sedem žalosti v Slovenski Bistrici.
Dela: *obnova in dogradnja gradu Slovenska Bistrica.*
Viri: *Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 38–41 • Gradišnik, Stane: Grad Slovenska Bistrica – Vodnik po gradu Slovenska Bistrica, Napisna plošča družine Vetter iz leta 1589, Slovenska Bistrica, 1992, str. 9–11.*
Foto: *grb bistriške gospoščine z napisne plošče iz leta 1598 v Bistriškem gradu, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

VEZJAK, Alojz (1926–2012)

⁎ 6. oktober 1926 • Poljčane
† 2. avgust 2012 • Poljčane
Poklic ali dejavnost: *ustanovitelj Emi-ja • župan občine Slovenska Bistrica • lokalni aktivist*
Alojz Vezjak se je rodil 6. oktobra 1926 v Poljčanah v družini z osmimi otroki očetu Francu in materi Antoniji.
Leta 1951 se je poročil z Angelo, rojeno Kovačič.
Kot izučeni elektroinštalaterski mojster je leta 1953 v Poljčanah na lastno pobudo ustanovil elektroinštalacijsko podjetje za proizvodnjo lestencev EMI in bil njegov direktor 10 let. Leta 1964 je kot direktor prevzel podjetje v razsulu - Avtostrojni servis v Slovenski Bistrici - in iz njega je po njegovi zaslugi nastalo uspešno podjetje Almont (kasneje se je kot obrat tovarne Impol primenovalo v Montal, nato pa kot samostojno podjetje nazaj v Almont, op. S. Husu). Od leta 1967–90 je deloval kot samostojni obrtnik.
Med leti 1967–90 je sodeloval pri vseh pomembnejših investicijah v Poljčanah: pri gradnji blokov, pri obnovi tedanje, zdaj stare telovadnice, pri izgradnji bazena v Poljčanah, omrežja kabelske televizije, telefonskega omrežja v Krajevni skupnosti (KS) Poljčane. Posebej intenzivno je bilo njegovo delo takrat, ko je bil predsednik KS. S svojim delom je bistveno pripomogel k naglemu razvoju KS Poljčane, s tem pa tudi razvoju takratne še skupne občine Slovenska Bistrica. Neprecenljive so njegove zasluge pri izgradnji športne dvorane, knjižnice, adaptaciji stanovanj, javne razsvetljave, vodovoda, žarnega zidu na poljčanskem pokopališču, urejanja državnih in lokalnih cest. Bil je član odbora za izgradnjo gasilskega doma, dva mandata je bil predsednik komisije za komunalo pri KS Poljčane.
V mandatu 2002–06 je bil občinski svetnik in podžupan občine Slovenska Bistrica, od decembra 2004 pa je bil 3 mesece tudi njen župan.
Aktivno je deloval na področju lovstva in varovanja narave, za kar je prejel najvišja odlikovanja Lovske zveze Slovenije (LZS). 60 let je bil član Lovske družine (LD) Poljčane in istočasno 30 let član Lovske družine Makole.
Znan je bil tudi kot uspešen ljubiteljski vinogradnik.
Alojz Vezjak je umrl 2. avgusta 2012, pokopan je v Poljčanah.
Priznanja: *Občini Slovenska Bistrica in Poljčane sta mu za njegovo delo podelili zahvalni listini.*
Viri: *informatorja: Vezjak, Angela, žena in Kovačič, Stanislav, nečak, Poljčane, november 2018.*
Foto: *album Angele Vezjak.*

VEZJAK, Karolina (1899–1945)

* 19. februar 1899 • Slovenska Bistrica
† maj 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Karolina Vezjak se je rodila 19. februarja 1899 v Slovenski Bistrici.
Maja leta 1945 je bila aretirana in neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vezjak, Karolina, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 63.*

VIDIC, Janez (1923–1996)

* 8. februar 1923 • Ljubljana
† 19. maj 1996 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *slikar • udeleženec NOB*
Janez Vidic, mlajši brat režiserja →Vidic Milana, se je rodil 8. februarja 1923 v Ljubljani. Tam je obiskoval trgovsko šolo in se učil aranžerstva. Med vojno je bil interniran v več taboriščih v Italiji, po letu 1943 pa je bil udeleženec NOB. Med leti 1946-50 je študiral slikarstvo na Akademiji upodabljajočih umetnosti v Ljubljani in specialko za zidno slikarstvo. Po študiju se je zaposlil kot profesor risanja na gimnaziji v Slovenski Bistrici, po letu 1956 in do upokojitve leta 1973 pa je bil tehnični urednik Založbe Obzorja v Mariboru.
Njegova prva likovna dela so nastajala v taboriščih, v partizanih pa je delal risbe in linoreze. Kasneje je ilustriral za otroške in mladinske časopise ter ilustriral tudi preko 100 knjižnih izdaj. Največ je slikal v tehniki olja na platnu in steklu, ustvaril pa je tudi več stenskih slik v različnih tehnikah v stavbah različnih ustanov, med njimi so tudi dela, ki jih je naredil za Slovensko Bistrico: *Trgatev,* 1952/53 stenska slika - sgraffito z motivom preše v zdajšnji trgovini Strnad na Kolodvorski cesti (uničena); *Stari košar* in *Topilnica* - sliki za Impol, obe 1953.
Janez Vidic je nekajkrat razstavljal tudi v Slovenski Bistrici, zadnja razstava je bila po njegovi smrti leta 1998 v bistriškem gradu.
Janez Vidic je umrl 19. maja 1996 v Mariboru.
Dela: *zapustil je ogromen opus olj na platnu in slik na steklu • poslikal je okna v ž. c. v Slovenskih Konjicah • dela, ki jih je naredil za Slovensko Bistrico: Trgatev, 1952/53 stenska slika - sgraffito z motivom preše v zdajšnji trgovini Strnad na Kolodvorski cesti (uničena); Stari košar, Topilnica - sliki za Impol, obe 1953. izdelal je figuralni del spomenika NOB v Ljutomeru • izdeloval je lutke in scenografije za lutkovne predstave ...*
Priznanja: *prejel je več nagrad, med njimi leta 1977 tudi nagrado Prešernovega sklada.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Vidic, Janez, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 117 • Vrišer, Sergej: Vidic, Janez, Enciklopedija Slovenije 14, U–WE, Ljubljana, 2000, str. 229 • Vrišer, Sergej: Vidic, Janez, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi782571/ • zapuščina Janeza Vidica.*
Foto: *pridobljeno s https://i.ytimg.com/vi/hagpqqordpw/maxresdefault.jpg.*

VIDIC, Milan – Silni (1919–1992)

* 15. januar 1919 • Ljubljana
† avgust 1992 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *režiser • kulturni delavec • udeleženec NOB*
Milan Vidic se je rodil 15. januarja 1919 v Ljubljani. Imel je mlajšega brata, akademskega slikarja →Vidic Janeza, in sestro, operno pevko Mijo Vidic.
Končal je trgovsko šolo in študiral petje ter režijo. Zaradi strelne rane v predelu vratu in ust je moral opustiti študij petja in se je posvetil amaterskemu igranju in režiji v Šentjakobskem gledališču v Ljubljani.
Ob začetku vojne se je priključil odporniškemu gibanju/trojki[253] in bil leta 1942 interniran v Gonars[222] (Italija). Po kapitulaciji Italije leta 1943 se je pridružil partizanom z nazivom Silni in bil v zaščitni enoti Glavnega štaba Narodnoosvobodilne vojske (NOV) v Bazi 20 na Rogu.

V roški ofenzivi je bil hudo ranjen, večkrat operiran v partizanski bolnišnici Franja,[223] nato pa z letalom prepeljan v Bari (Italija). Po vrnitvi se je pridružil XIV. diviziji na Štajerskem, kjer je dočakal svobodo.
Po poroki v Mariboru se je preselil v Hoče, kjer sta se mu rodila sinova. Zaradi sporov z oblastjo je bil premeščen v Slovensko Bistrico. Leta 1951 je bil prvi predsednik Mestnega ljudskega odbora, pomagal je ustanoviti Dom igre in dela (današnji otroški vrtec) in bil v okviru Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, ki mu je nekaj let tudi predsedoval, in Občinske zveze kulturno-prosvetnih organizacij glavni animator kulturnega življenja. Vodil je dramsko sekcijo in deloval v vlogi režiserja, scenografa ter bil nagrajen na reviji amaterskih gledališč na Hvaru (Hrvaška). Bil je pobudnik postavitve treh operet na bistriškem odru. Prenovil je dvorano in posodobil odrsko tehniko v Domu kulture (sedaj Slomškov dom, op. S. Husu). Ustanovil je foto in filmsko sekcijo ter Filmski klub, organiziral je dramske krožke mladih v posameznih krajih slovenjebistriške občine in ustanovil Gledališče mladih. Izpeljal je *Pohorsko ohcet* in obudil zanimiv etnografski in turistično pomemben običaj. Sodeloval je pri organizaciji vsakoletnega srečanja slovenskih pisateljev in pesnikov v gradu Štatenberg, organizaciji spominskih prireditev ob obletnici padca Pohorskega bataljona[105] ter ob Slovenskem kulturnem prazniku.
Leta 1958 je ustanovil Delavsko univerzo (sedaj Ljudska univerza, op. S. Husu) v Slovenski Bistrici s sedežem v Domu kulture in bil njen prvi direktor. Ustanovil je oddelek osnovne šole za odrasle in oddelek srednje ekonomske šole.
Milan Vidic je umrl avgusta 1992 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Viri: *informatorja: Vidic, Tomaž, sin, Ljubljana, marec 2018 in Štakul, Aleks, Ljubljana, april 2018.*
Foto: *album Aleksa Štakula.*

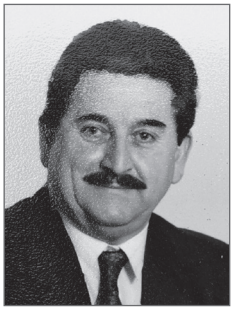

VIDMAJER, Jože (1929–2017)
* 28. julij 1929 • Slovenska Bistrica
† 14. junij 2017 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *elektrotehnik • serviser televizorjev • monter televizijskih anten*
Jože Vidmajer se je rodil 28. julija 1929 v Slovenski Bistrici očetu →Vidmajer Jožefu (* 1906) in materi →Vidmajer Mariji, rojeni Soršak. Oba sta preminula kot žrtvi povojnih pobojev.[15]
Po končani osnovni šoli v Slovenski Bistrici se je začel leta 1944 kot vajenec učiti za elektrikarja pri mojstru Boku v Slovenski Bistrici, okoli leta 1946–47 pa je nadaljeval uk v Impolu, kjer se je kasneje tudi redno zaposlil. Med leti 1961–64 je v Mariboru obiskoval in končal tudi elektrotehnično šolo. Dolga leta je bil t. i. »majster« oz. vodja elektro delavnice v Impolu. V zakonu z Elizabeto, rojeno Marguč iz Gladomesa, se jima je rodila hčerka Anita.
Bističani, predvsem tisti starejši, ki so bili lastniki prvih črno-belih televizorjev, se ga spominjajo po tem, da je bil med prvimi, ki so jih popravljali. Delavnico za popravila je imel v kleti svoje hiše. Izdeloval in montiral je tudi strešne televizijske antene.
Jože Vidmajer je umrl 14. junija 2017 v Mariboru, pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka:Vidmajer, Elizabeta, žena, Slovenska Bistrica, december 2020.*
Foto: *album Elizabete Vidmajer.*

VIDMAJER, Jožef (1906–1945)
* 28. februar 1906 • Slovenska Bistrica
† maj 1945 • Velenik (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Jožef Vidmajer, slikar, mož →Vidmajer Marije in oče →Vidmajer Jožeta, se je rodil 28. februarja 1906 v Slovenski Bistrici.
Sredi maja leta 1945 je bil aretiran in v Veleniku umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vidmajer, Jožef, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 63.*

VIDMAJER, Marija (1908–1945)

* 17. junij 1908 • Slovenska Bistrica
† maj 1945 • Velenik (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Marija Vidmajer, rojena Soršak, žena →Vidmajer Jožefa in mati →Vidmajer Jožeta, se je rodila 17. junija 1908 v Slovenski Bistrici.
Sredi maja leta 1945 je bil aretirana in v Veleniku umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vidmajer, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 63.*

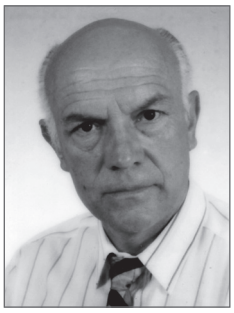

VIDMAR, Avgust (1934–2017)

* 21. maj 1934 • Planina pod Šumikom (občina Slovenska Bistrica)
† 28. junij 2017 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *učitelj • ravnatelj OŠ Šmartno na Pohorju in Slovenska Bistrica • kulturno-prosvetni delavec • lokalni aktivist*
Avgust Vidmar se je rodil 21. maja 1934 na Planini pod Šumikom.
Leta 1945 je družina v povojnih pobojih[15] izgubila očeta Antona, leta 1948 pa je umrla še mati Marjeta. Zapuščene otroke so razdelili, zanj, za sestro Erno in brata Vilija je poskrbela bistriška krojaška družina →Ojcinger Ivana.
Po bistriški nižji gimnaziji je nadaljeval šolanje na učiteljišču v Mariboru. Po diplomi leta 1956 je služboval v šolah na Smolniku nad Rušami, na Šmartnem na Pohorju, v šoli na Spodnji Polskavi (ravnatelj) in na Osnovni šoli Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici (ravnatelj), kjer se je leta 1992 tudi upokojil.
V zakonu z ženo Marijo († 1992) sta se mu rodila sin in hčerka.
Vojaški rok je služil v šoli za rezervne oficirje v Bileči (Bosna in Hercegovina) in več let vodil predvojaško vzgojo mladih v občini Slovenska Bistrica.
V sodelovanju z Zavodom za šolstvo je sodeloval pri posodabljanju in prenovi učnih programov in za uvajanje sodobnih trendov v šolstvu. Bil je med pobudniki projekta opisnega ocenjevanja in projekta postopnega matematičnega opismenjevanja – »nove matematike« skozi prvo triletje po všolanju. Veliko let je uspešno vodil takrat največjo šolo v Sloveniji – Osnovno šolo Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici. Uredil je prve organizirane prevoze otrok v šolo, posodabljal in moderniziral šolske prostore in pri lokalnih oblasteh dosegel izgradnjo prve večnamenske športne dvorane v Slovenski Bistrici.
Zelo aktivno je deloval je tudi v Krajevni skupnosti (KS) in v društvih. Na Šmartnem na Pohorju je sodeloval pri izgradnji vodovoda in gasilskega doma, poskrbel za postavitev obeležja in skupne grobnice pohorskih partizanov s šmarškega področja. Sodeloval je pri asfaltiranju ceste Pragersko–Zgornja Polskava skozi Spodnjo Polskavo in pri izgradnji vodovodnega omrežja vseh treh krajev.
Bil je družbeno in kulturno angažiran in bil aktiven član Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica.
Za svoje delo je prejel več priznanj.
Zadnja leta življenja je zaradi posledic hude prometne nesreče od leta 1992 živel v domu starejših krajanov v Poljčanah in v Slovenski Bistrici.
Avgust Vidmar je umrl 28. junija 2017 v Slovenski Bistrici, kjer je tudi pokopan.
Dela: *napisal je spomine.*
Priznanja: *priznanje Skupščine občine Slovenska Bistrica, 1965 • medalja za vojne zasluge s srebrnimi meči – Predsednik republike SFRJ, 1970 • priznanje Zveze prijateljev mladine Občine Slovenska Bistrica, 1972 • zahvala Gasilsko društvo Spodnja Polskava, za sodelovanje v gasilski organizaciji, 1972 • priznanje Republiške organizacije ZRVS Slovenije, 1973 • priznanje Zveze mladine Slovenije Pragersko, za mentorstvo in delo z mladimi, 1973 • priznanje ZRVS, Občinski odbor Slovenska Bistrica, 1975 • priznanje Skupščine občine Slovenska Bistrica, za vzgojo mladine za splošni ljudski odpor, 1979 • plaketa Občinske konference ZSMS, za mentorstvo in vzgojo mlade generacije, 1979 • listina Vlaka bratstva in enotnosti SR Slovenije, 1980 •*

pohvala JNA, za učenje in vzgojo oboroženih sil, 1980 • Red zaslug za narod s srebrno zvezdo, Predsedstvo SFRJ, 1984 • plaketa občine Slovenska Bistrica, kot javno priznanje za izredne uspehe, pomembne za razvoj in ugled občine Slovenska Bistrica, 1988 • priznanje ZRVS, Občinska konferenca Slovenska Bistrica, za delo in sodelovanje, 1989 • Plaketa Štefana Romiha za dosežke na področju ljubiteljske kulture, 1990 • priznanje prof. Jurija Novaka, Sindikat vzgoje in izobraževanja Slovenska Bistrica, 1992.
Viri: *informator: Vidmar, Saša, sin, Slovenska Bistrica, oktober 2018 • dokumentacija OŠ Šmartno na Pohorju, OŠ Spodnja Polskava in OŠ Slovenska Bistrica.*
Foto: *album Saše Vidmarja.*

VIDMAR, Stanislav (1927–1945)
* 29. april 1927 • Kovača vas (občina Slovenska Bistrica)
† 30 julij 1945 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Stanislav Vidmar se je rodil 29. aprila 1927 v Kovači vasi pri Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil aretiran in zaprt.
30. julija 1945 je bil umorjen[15] nekje v Sloveniji.
Viri: *Penič, Lojze: Vidmar, Stanislav, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 63.*

VINDIŠ, Alojz – Dunda (1926–2010)
* 16. maj 1926 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
† 3. marec 2010 • Spodnja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *častnik • udeleženec NOB*
Alojz Vindiš, s partizanskim imenom Dunda, se je rodil 16. maja 1926 na Pragerskem očetu Rudolfu, železničarskemu delavcu, invalidu brez ene roke, ki se je leta 1940 utopil, in materi Geri. Imel je brata Karla in sestro Silvo.
Po končani osnovni šoli v domačem kraju se je vpisal na tehniško šolo v Mariboru, a jo je pustil, ker je tekel v njej pouk izključno v nemškem jeziku, kar se mu je preveč upiralo, in se je šel raje učit za avtomehanika.
Kot domoljubno vzgojen fant je težko gledal ponemčevanje in nevarnost, da nacisti Slovence uničijo, zato je med partizane na Pohorje odšel že poleti 1943 kot 17-letnik in je bil prvi partizan ali vsaj med prvimi s Pragerskega. Da bi zavaroval starše ter brata in sestro (Nemci so se namreč družinam partizanov maščevali tako, da so jih pošiljali v koncentracijska taborišča), naj bi po pripovedovanju prič pred odhodom na Pohorje odložil na bregu Drave pri Mariboru svojo obleko, kar naj bi nakazovalo, da se je med kopanjem v reki utopil.
V bojih se je izkazal kot hraber partizan in tovariši so ga zelo cenili. Ker je bil pripravljen sodelovati v vsaki akciji, ki jo je organizirala njegova enota, si je pridobil tolikšno zaupanje soborcev in ugled med njimi, da je že po letu dni postal pomočnik komisarja brigade Miloša Zidanška – Pohorske brigade; proti koncu vojne je opravljal dolžnost pomočnika komisarja Šlandrove brigade. Bil je med najmlajšimi partizanskimi poveljniki na Štajerskem.
V partizanih je srečal svojo bodočo ženo Vero, rojeno Igričnik iz Hrastnika, s partizanskim imenom Slavka, borko Šlandrove brigade. Poročila sta se leta 1947. V zakonu sta se jima rodila dva sina.
Uniformo je slekel šele po dobrem desetletju, leta 1954. Po osvoboditvi je namreč moral kot pripadnik 14. divizije z njo oditi v Vršac (Srbija), od tam pa so ga premestili najprej v Osijek (Hrvaška) in nato v Beograd (Srbija), po tem v Zagreb (Hrvaška) in nazadnje v Mursko Soboto, kjer je približno dve leti poveljeval enotam, ki so varovale mejo v Prekmurju.
Alojz Vindiš je bil eden tistih domoljubov, ki so vse svoje življenje posvetili tovarištvu in solidarnosti. S tovariškim odnosom do soborcev je poskrbel, da je njegova partizanska enota živela tudi po vojni. Leta 1953 so po njegovi zaslugi ustanovili Skupnost borcev XI. slovenske narodnoosvobodilne uradne brigade (SNOUB) Miloša Zidanška – Pohorske brigade.

Kot dolgoletni predsednik odbora je odločilno pripomogel, da sta o njegovi prvi partizanski enoti izšli dve knjigi – monografija Mirka Fajdige *Zidanškova brigada*, Ljubljana, 1975 in knjiga Mirka Fajdige *Pohorski partizani 1943*, Ljubljana, 1985.
Da bi tudi mladi ohranjali in razvijali vrednote narodnoosvobodilnega boja, je bil leta 1959 ustanovljen rod tabornikov XI. SNOUB Miloša Zidanška, ki je tudi z njegovo pomočjo dobil čez nekaj let svoj prostor v Gornjem Gradu.
Alojz Vindiš – Dunda je umrl 3. marca 2010 v Mariboru, pokopan je v družinski grobnici Vindiševih na Spodnji Polskavi.
Priznanja: *ZB NOB Maribor mu je leta 2009 podelila Zlata plaketo za življensko delo • številne druge nagrade in priznanja.*
Viri: *Munda, Mirko: Alojz Vindiš – Dunda, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 99–101.*
Foto: *pridobljeno s https://image.isu.pub/100803120211-30d8cebfdb6a43459054adcc5d00e953/jpg/page_13.jpg.*

VINKLER, Angela (1926–2005)

⁎ 20. april 1926 • Budina (Mestna občina Ptuj)
† 16. marec 2005 • Pragersko (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *udeleženka NOB*
Angela Vinkler se je rodila 20. aprila 1926 v Budini pri Ptuju v železničarski družini. Oče Franc ji je umrl že leta 1942 v ptujski bolnišnici. Angela je imela še 12-letnega brata Viktorja in 9-letno sestro Sonjo.
Oče se je podpisoval Winkler in se je strinjal s politiko Adolfa Hitlerja. Angela pa je bila povsem drugačna, vendar mu ni upala nasprotovati. Kmalu po očetovi smrti, se je leta 1943, stara komaj 17 let, vključila v narodnoosvobodilno gibanje. Mati Rozalija (1900–1968) je Angelo podpirala in ji stala ob strani. Mladenka je navezala stike z železničarko družino Šegula v Moškanjcih. Bila je kurirka med Pragerskim in Moškanjci ter Savinjsko dolino; nosila je denar, ilegalno pošto, matrice, baterije, žarnice, oblačilne karte, živilske izkaznice, obleko, perilo ter propagandno in drugo gradivo. Vse leto do Angeline aretacije junija 1944 je bilo pri Vinklerjevih zelo živahno. V njihovem stanovanju so se sestajali terenski aktivisti, se skrivali ilegalci in prenočevali partizani. V odporniški skupini so bili povezani poleg Vinklerjevih še naslednje Pragerčanke in Pragerčana: sestri Štefka in Otilija Repnik, Angelina vrstnica Marija Vovk, Ana Slavinec, natakar v kolodvorski restavraciji Alojz Koren in brzojavec na pragerski železniški postaji Jože Pluščec.
Pri Vinklerjevih so poleg drugih našli zatočišče tudi Cvetka Žnidarič Praprotnik, članica Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte[62] (OF) za Štajersko, ter njen mož Anton Žnidarič – Štefan, ki je bil med drugim tudi član Glavnega štaba Narodnoosvobodilne vojske (NOV) in Partizanskih odredov (PO) Slovenije.
Odporniško skupino, ki jo je povezovala Angela Vinkler, je izdal gestapu strojevodja iz Maribora Ivan Rus. Po šolski kroniki osnovne šole Pragersko naj bi Alojz Koren nekomu, ki se je izdajal za partizana, v resnici pa je bil gestapovski vohun, zaupal nekaj podrobnosti o delovanju skupine. Gestapo je 8. junija 1944 aretiral Angelo Vinkler, naslednji dan še sestri Štefko in Otilijo Repnik ter Alojza Korena. Dekleta so bila v koncentracijskih taboriščih v Ravensbrücku,[224] Uckermarku[225] in Bergen-Belsnu[226] (vsi Nemčija), Koren pa v Dachau[115] (Nemčija). Gestapo je Rozalijo Vinkler in njena preostala otroka po aretaciji hčere Angele za čuda pustil pri miru.
Angela Vinkler je v koncentracijskem taborišču prebolela krvavo grižo in tifus, zbolela je za tuberkulozo, operirana je bila na kolenu. Iz internacije se je vrnila šele več mesecev po koncu vojne, ker je bila, ko so zavezniki osvobodili taborišče, preslaba, da bi potovala, zato je okrevala v Nemčiji. Po vojni se je zdravila na Golniku in v Polju pri Ljubljani, ker je bolehala za shizofrenijo, bila je stoodstotna vojaška invalidka. Stresi, ki jih je doživljala ob aretaciji, v zaporu in koncentracijskem taborišču, pa tudi po vrnitvi iz Nemčije, ker so bili prva leta socialistične Jugoslavije taboriščniki manj vredni udeleženci narodnoosvobodilne borbe, so

jo spremljali vse življenje. Kadar so jo izdali živci, je ponavljala surove nemške izraze, ki jih je slišala ob aretaciji in naslednjih enajst mesecev v taborišču. Kljub bolezni je vse do svoje smrti potrjevala, da je inteligentna in razgledana ženska; s pomočjo televizije se je učila tuje jezike, sama si je pisala slovarje in veliko brala, bila je tudi odlična risarka.
Angela Vinkler je umrla 16. marca 2005 na Pragerskem, pokopana je na Spodnji Polskavi.
Viri: *Munda, Mirko: Rozalija in Angela Vinkler, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 103–105.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 103.*

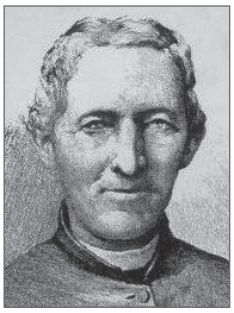

VIRK, Jožef (1810–1880)
* 15. marec 1810 • Podrečje (občina Domžale)
† 4. januar 1880 • Loče (občina Slovenske Konjice)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • pesnik*
Jožef Virk se je rodil 15. marca 1810 v Podrečju pri Domžalah tesarju Jakobu in Mariji.
Po gimnaziji je nadaljeval študij v bogoslovju na ljubljanskem liceju[213] in v Celovcu (Avstrija). Njegova učitelja sta bila Matija Čop v 5. in 6. razredu in Anton Martin Slomšek kot duhovni vodja v celovškem bogoslovju. Kot kaplan in župnik je služboval po različnih krajih Koroške in Štajerske, med drugim tudi na Spodnji Polskavi in Črešnjevcu.
Virk je bil plodovit pesnik posvetnih, nabožnih in prigodnih pesmi. Med posvetnimi so značilne rodoljubne, ki govore o ljubezni in zvestobi do domače zemlje, o njeni nekdanji slavi, kličoč na delo za blagor domovine; ostale zajemajo snov iz vsakdanjega življenja ali opisujejo naravo, letne čase, a tudi reči – uro, orgle, zvonove, vrt, šolo itd. Nekatere so tudi uglasbene in so se ohranile do danes. Marsikatera je skoraj ponarodela, npr. *Slovensko dekle, Slava Slovencem, Slovenci smo, Vrli Slovenec, Sreče dom* itn. Pisal je tudi prozo in prevajal. Največ je objavljal v *Drobtinicah* in *Zgodnji Danici* ter v drugih časopisih. Nekatere njegove pesmi so bile uvrščene v pesmarice in čitanke, mnogo pa jih je ostalo v rokopisu.
Virk ne sodi med velike pesnike, a med boljše Slomškovega kroga. Njegove pesmi so preproste, ljudsko ubrane v lepem jeziku, dobro rimane; zato so se tako prikupile ljudstvu.
Jožef Virk je umrl 4. januarja 1880 v Ločah pri Poljčanah, kjer je bil nazadnje župnik.
Dela: *objavljal je večinoma v Drobtinicah in v Zgodnji Danici ter v drugih časopisih • nekatere njegove pesmi so bile uvrščene tudi v pesmarice in čitanke • mnogo njegovih pesmi je ostalo v rokopisu.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Virk, Jožef, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 118 • Lisac, Ljubomir Andrej: Virk, Jožef, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi792575/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9d/Jo%C5%BEef_Virk.jpg/250px-Jo%C5%BEef_Virk.jpg.*

VISCHER, Georg Matthäus (1628–1696)
* 22. april 1628 • Wenns (Avstrija)
† 13. december 1696 • Linz (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *kartograf • topograf*
Georg Matthäus Vischer se je rodil 22. aprila 1628 v Wennsu v Avstriji.
Kot vojak je verjetno sodeloval v tridesetletni vojni,[227] od leta 1654 do okoli leta 1669 je bil v duhovniški službi, nato se je popolnoma posvetil kartografiji.[228]
Prvo večje delo je bil leta 1669 iz 12 listov sestavljeni *Zemljevid Gornje Avstrije*, drugo pa 16-listni *Zemljevid Spodnje Avstrije* leta 1670; leta 1671 je začel pripravljati 12-listni *Zemljevid Štajerske* (1678).
Hkrati so izhajala topografska[229] dela: likovno je najbolj uspela *Topographia Archiducatus Austriae Inf. Modernae* leta 1672, tej je sledila leta 1681 tudi za slovenske dežele pomembna *Topographia Ducatus Stiriae* s 392 upodobitvami štajerskih mest, trgov, samostanov in gradov - razširjeno izdajo so delno pripravili drugi avtorji (ok. 1700). Vischerjeva *Topografija*

vojvodine Štajerske vključuje 142 motivov s sedanjega slovenskega državnega ozemlja, med katerimi so tudi topografije mesta Slovenska Bistrica in bistriškega gradu.
Med sodelavci sta bila tudi A. Trost in M. Greischer, poznejša bakrorezca J. V. Valvasorja. Delo je pendant[230] Valvasorjevi *Topografiji vojvodine Kranjske* (1679) in eden najpomembnejših virov za preučevanje krajevne zgodovine Štajerske.
Faksimilirani ponatis dela Vischerjeve topografije je izšel leta 1971 v Ljubljani, celotni ponatis pa leta 1975 v Gradcu (Avstrija).
Georg Matthäus Vischer je umrl 13. decembra 1696 v Linzu (Avstrija).
Viri: *Stopar, Ivan: Vischer, Georg Matthäus, Enciklopedija Slovenije 14, U–We, Ljubljana, 2000, str. 264 • Stopar, Ivan: Vischer, Georg Matthäus, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi792738/.*
Foto: *pridobljeno s http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.data.image.v/v562724a.jpg.*

VIVOD, Milan, prof. dr. (1927–1998)

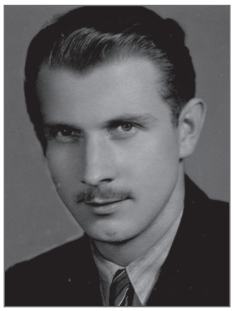

* 25. julij 1927 • Maribor
† 5. julij 1998 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *pravnik • mednarodno priznan strokovnjak pomorskega prava*
Milan Vivod se je rodil 25. julija 1927 v delavski družini v Mariboru. Svojo mladost sta z bratom preživljala na Spodnji Polskavi pri starih starših.
2. svetovna vojna ga je odvedla med drugim tudi v francoski Marseille, kjer je za las ušel smrti. Ob koncu vojne je v bombnem napadu izgubil očeta Franca in bil v veliko oporo materi Tereziji in bratu Branku.
Osnovno in srednjo šolo je obiskoval v Mariboru, študij prava pa v Ljubljani. Po študiju se je za kratek čas zaposlil v Tovarni avtomobilov (TAM) Maribor, nato pa ponovno odšel v Ljubljano, kjer je spoznal psihiatrinjo dr. Marijo Stupica. Iz te zveze se je rodila hči Mojca.
Zaradi njegovega znanja jezikov (že v gimnaziji je bil uspešen zlasti na področju jezikov, tudi klasičnih; kar v šestih je znal komunicirati) so se mu začele odpirati številne možnosti za mednarodni študij. V Haagu (Nizozemska) je magistriral in doktoriral iz prava in postal prvi jugoslovanski doktor mednarodnega in pomorskega prava. Zaposlil se je na Zvezni carinski upravi v Beogradu (Srbija), sodeloval na številnih mednarodnih konferencah in simpozijih in bil več kot 30 let predstavnik Jugoslavije v številnih mednarodnih organizacijah, med drugim v International Maritime Office[231] (IMO) s sedežem v Londonu (Anglija).
V okviru pomoči deželam v razvoju je odšel na Slonokoščeno obalo (zahodna Afrika), da bi pomagal državi postaviti na noge carinsko službo.
Ob razpadu Jugoslavije je takoj prihitel v Slovenijo, da bi s svojim znanjem in izkušnjami pomagal vzpostaviti zveze z vsemi tistimi mednarodnimi institucijami, ki jih mlada država nujno potrebuje. Tukaj pa ga je čakalo verjetno največje razočaranje v življenju. Vrnil se je v domovino kot edini slovenski pravnik z doktoratom iz mednarodnega in pomorskega prava, a carinski eksperti in novo izvoljeni politiki nikakor niso znali – ali pa bolj verjetno – zaradi njegove »jugoslovanske kariere« niso hoteli uporabiti njegovega znanja in izkušenj. Kljub vsemu je organiziral odmevno konferenco in se že precej bolan udeležil nekaterih pomembnih mednarodnih dogodkov.
Odstavljeni strokovnjak ni imel možnosti, da ponudi svoje znanje mladi državi, ki je imela kar nekaj nerešenih mednarodnih in predvsem pomorskih vprašanj, in svojega bogatega znanja ni mogel prenesti na mlajše, niti jim ni mogel odpreti številnih vrat uradov ali jih osebno seznaniti z vplivnimi osebnostmi, ki bi lahko pomagale.
Milan Vivod je kasneje živel umaknjeno. Poučeval je na eni od fakultet Univerze v Mariboru, kamor ga je povabil tedanji rektor in dober prijatelj dr. Ludvik Toplak.
Milan Vivod je umrl 5. julija 1998 v Ljubljani, pokopan je na pokopališču na Spodnji Polskavi.
Viri: *Munda, Mirko: Prof. dr. Milan Vivod, Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, junij 2020, str. 414–416.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 415.*

VOBNER, Marija (1879–po koncu 2. svetovne vojne)
* 1879 • Slovenska Bistrica
† po koncu 2. svetovne vojne • ni znano
Poklic ali dejavnost: *šivilja*
Marija Vobner se je rodila leta 1879 v Slovenski Bistrici.
Po poklicu je bila šivilja.
Po koncu 2. svetovne vojne je bila aretirana in zaprta.
Neznano kdaj in kje je bila umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vobner, Marija, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 63.*

VODOŠEK, Marjeta (1896–1986)
* 30. marec 1896 • Fram (občina Rače – Fram)
† 9. avgust 1986 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *učiteljica • dobrotnica*
Marjeta Vodošek se je rodila 30. marca 1896 v učiteljski družini v Framu. Oče Josip je bil med leti 1906-15 šolski upravitelj na Spodnji Polskavi.
Gospodična Greta, kot so jo naslavljali, ker ni bila poročena, je leta 1915 končala učiteljišče v Mariboru in prvo službo dobila na Spodnji Polskavi in tam ostala vse do maja 1918, ko zaradi bolezni – kronične sklepne revme, zaradi katere je tudi šepala – nekaj let ni poučevala.
Po treh letih (1921) se je vrnila k svoji ljubezni – poučevanju, in sicer v šestrazredno šolo Fram. Leta 1924 je bila premeščena na šolo k Sv. Rupertu v Slovenskih goricah, konec avgusta 1928 pa je prišla za učiteljico na Pragersko. Na Pragerskem je ostala do aprila 1941.
Okupacijo je preživela kot uslužbenka borze dela v Mariboru.
Od leta 1945 do upokojitve 30. junija 1951 je spet učila otroke na Pragerskem in v šolskem letu 1949/50 opravljala tudi posle šolskega upravitelja.
Marjeta Vodošek je po upokojitvi ostala še nekaj let na Pragerskem, nato se je preselila v Maribor. Tudi takrat pa je preživljala poletja med *»svojimi krajani,«* kakor jim je rada rekla.
V bližini šole je kupila parcelo in si na njej postavila bivalno počitniško hišico.
Do zadnjega je učence in dijake zastonj inštruirala tuje jezike: nemščino, angleščino, francoščino in italijanščino. Ko so mladi prihajali k njej, jih je vedno čakala malica. *»Z lačnim želodcem se je težko učiti,«* jih je pozdravila inštruktorica.
V oporoki je del svoje dediščine podarila osnovni šoli in vrtcu na Pragerskem. Naročila je, naj glavnica ostane nedotaknjena, šola in vrtec pa naj z obrestmi pomagata otrokom iz socialno šibkejših družin.
Marjeta Vodošek je umrla 9. avgusta 1986 v Mariboru, pokopana je na Spodnji Polskavi.
Viri: *Munda, Mirko: Šola, Pragersko – kronika, Slovenska Bistrica, 2017, str. 197–198.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko – kronika, str. 197.*

VOGRIN, Max (1899–1985)
* 20. september 1899 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 11. junij 1985 Gradec • (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *geodet • častnik • vojak • udeleženec 1. svetovne vojne • udeleženec 2. svetovne vojne*
Max Vogrin se je rodil 20. septembra 1899 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici očetu Antonu, železniškem nadzorniku, Slovencu, ki pa je bil močno pronemško usmerjen.[32]
Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, realko[35] pa v Mariboru.
Že v rani mladosti je bil naklonjen nemštvu in se maja 1915 prostovoljno javil v vojsko. Kot pripadnik 26. mariborskega polka je bil udeležen v šestih kraških ofenzivah – od Doberdoba do Grmade nad Trstom (oba Italija), kjer je bil prvič ranjen in odlikovan. Po hudih bojih v Dolomitih na Asiaški planoti (oboje Italija) je prišel v vas Soča. Sodeloval je v 12. ofenzivi pri prodoru skozi Bovec in vse do reke Piave (Italija), kjer je bil pri Longaronu (Italija) spet

ranjen in odlikovan. Ob koncu vojne je kot praporščak svojo jurišno stotnijo med boji s Piave preko Kluž pripeljal v Celovec (Avstrija). Maja 1919 se je kot prostovoljec – brambovec[232] udeležil bojev s srbsko vojsko nad Labotsko dolino (Avstrija).
Po vojni se je se je morala njihova družina zaradi svojih nazorov umakniti v Gradec (Avstrija). Tam se je Max vpisal na študij geodezije in ga uspešno zaključil. Že tedaj je kot pristaš nacionalnih socialistov videl rešitev za obubožano Avstrijo le v vključitvi v veliki nemški rajh. Leta 1934 se je v Nemčiji zaposlil v nacistični državni službi za delo, kjer je dosegel visok položaj in bil kot brambovec avtomatično včlanjen v nacionalsocialistično stranko.
Po začetku 2. svetovne vojne je sodeloval v prodoru v Francijo čez Vogeze, kjer je bil odlikovan z železnim križcem. Na ruski fronti na Finskem je bil konec leta 1941 hudo ranjen in visoko odlikovan. Oktobra 1943 je bil kot stotnik prestavljen v Bovec, kjer kljub štirinajstim padlim vojakom in uboju SS-majorja ni streljal talcev in se ni znašal nad civilnim prebivalstvom ali napadal partizanov. »Dovoljeval« je oskrbo sanitetnih postaj in izpuščal zajete aktiviste. Pri obkolitvi Gregorčičeve brigade na krnskih planinah je »zašel«, zamudil in brez strela omogočil umik skupini partizanov, zaradi česar je bil degradiran in prestavljen v vojaško šolo.
Po vojni je bil kot nacist zaprt, a nato izpuščen kot neobremenjen. Ker se je leta 1934 zavzemal za anšlus[139] Avstrije, je bil zaradi veleizdaje obsojen na leto strogega zapora. Po odsluženi kazni je sodeloval pri ustanovitvi predhodnice Svobodnjaške stranke (FPO), kjer je dobil službo. Nikoli ni izrazil obžalovanja zaradi sokrivde Wehrmachta[20] pri zločinih nacizma.
Max Vogrin je umrl kot major v pokoju 11. junija 1985 v Gradcu, v bližini katerega je tudi pokopan.
Priznanja: *Odlikovanje z železnim križcem in druga odlikovanja.*
Viri: *Klavora, Fedja – Krivec, Ksenija: Vogrin, Max, Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/vogrin-max/.*
Foto: *pridobljeno s https://mynight.si/wp-content/uploads/2018/12/47686755_1986999214702367_982025490338414592_o.jpg.*

VOJSKOVIČ, Marija (1915–1997)

⁎ 25. oktober 1915 • Ljubljana
† 22. marec 1997 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *pisateljica*
Marija Vojskovič, mati →Volavšek Andreje, se je rodila 25. oktobra 1915 v Ljubljani, kamor je leta 1915 njena tržaška družina sledila očetu železničarju. Mati je bila tržaška Slovenka, oče pa je bil po rodu iz Istre in pod Avstrijo železničar v Trstu (Italija).
Po nižji srednji šoli je končala še dveletno trgovsko šolo v Ljubljani, potem pa se je zaposlila pri davčni upravi za mesto Ljubljana. Po 2. svetovni vojni je delala kot korespondentka[233] za nemški in italijanski jezik v zunanji trgovini.
S hčerko Andrejo, poročeno Volavšek, je nekaj let živela v Slovenski Bistrici.
Leta 1971 se je upokojila in živela pri hčerki Andreji v Mariboru ter se posvetila pisanju.
Marija Vojskovič je znana po črticah in spominski prozi. Objavljala je v sobotni prilogi *Dela* med leti 1958–62, v *Novih obzorjih, Obzorniku*, reviji *Otrok in družina* in v *Primorskem dnevniku*. Literarni prodor pa ji je uspel z zbirko kratkih črtic *Tržačani* (1986).
V zbirki zgodb *Ajčkin čas* (1997), ki je izšla kmalu po njeni smrti, opisuje Slovensko Bistrico po vojni in hišo krojaškega mojstra Ajčka (→Ojcinger Ivan), pri katerem sta s hčerko stanovali.
Vojskovič Marija je umrla 22. marca 1997 v Mariboru.
Dela: *Tržačani, zbirka kratkih črtic, 1986 • Hiša štev. 15, 1988 • Ženski zaliv, 1992 • V volčji koži, 1997 • Ljubi znanci, 1995 • Ajčkin čas, 1997 • več objav v različnih časopisih.*
Priznanja: *leta 1989 je bila Levstikova nagrajenka.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, marec 2018 • Saksida, Igor: Vojskovič, Marija, Enciklopedija Slovenije 14, U–We, Ljubljana, 2000, str. 340.*
Foto: *Vojskovič, Marija: Ajčkin čas, platnice.*

VOKAČ, Ivan (1903–1986)

* 31. december 1903 • Studenci (Mestna občina Maribor)
† 24. december 1986 • Zgornja Polskava (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *učitelj • upravitelj OŠ Zgornja Polskava • kulturni in družbenopolitični delavec • udeleženec NOB*

Ivan Vokač se je rodil 31. decembra 1903 na Studencih pri Mariboru, kamor so se njegovi starši preselili iz Dvora pri Žužemberku na Dolenjskem.

Starši so mu že v zgodnji mladosti vcepili močno narodnostno zavest, zato se je aktivno vključeval v napredne organizacije. To je bil tudi vzrok, da je moral kot mlad učitelj zamenjati več krajev. S prihodom na Zgornjo Polskavo leta 1928 pa se je ustalil. Kmalu je postal med najbolj poznanimi osebnostmi kraja in tudi širšega okolja.

Bil je med pobudniki za ustanovitev Sokolske[40] čete na Zgornji Polskavi leta 1931 in tudi dober tekmovalec na sokolskih tekmovanjih. V 30-tih letih prjšnjega stoletja je bil režiser in glavni igralec pri dramskem odseku sokolskega društva na Zgornji Polskavi.

Leta 1936 je postal upravitelj osnovne šole Zgornja Polskava.

Na začetku 2. svetovne vojne so ga Nemci skupaj z družino izgnali v Gornji Milanovac (Srbija). Že prve dni po prihodu je Ivan poiskal stik z naprednimi ljudmi. Razvil je kulturno življenje v Gornjem Milanovcu, predvsem pa si je prizadeval združiti vse izgnane Slovence. Zaradi napredne usmerjenosti in akcije proti okupatorju so ga tamkajšnji četniki[211] obsodili na smrt. Srečnemu naključju se ima zahvaliti, da je ušel smrti. Takoj za tem se je še aktivneje vključil v boj proti okupatorju. Leta 1944 je kot načelnik vodil kulturno društvo izseljenih Slovencev Franc Rozman Stane v Gornjem Milanovcu. Ustanovil je tudi pevski zbor. Nove naloge pa so ga za tem pripeljale v Beograd (Srbija). Junija 1945 se je vrnil domov v osnovno šolo na Zgornji Polskavi.

Po 2. svetovni vojni je bil dolga leta najvidnejši aktivist na kulturno-umetniškem področju in v družbenopolitičnem življenju na Zgornji Polskavi, pa tudi na območju občin Maribor in Slovenska Bistrica. Leta 1947 je dal pobudo za ustanovitev Kulturno-umetniškega društva (KUD) Gaj na Zgornji Polskavi. Kmalu je postal predsednik društva, bil režiser v dramski sekciji in aktiven v recitatorski sekciji. Na njegovo pobudo so na Zgornji Polskavi zgradili dom kulture. Vrsto let je opravljal funkcijo predsednika Socialistične zveze delovnega ljudstva[144] (SZDL), bil sodnik porotnik, predsednik izobraževalnega centra za desni breg Drave v Mariboru, inšpektor za osnovne šole, član komisije za učne načrte na ministrstvu za prosveto Republike Slovenije. Ob tem pa je opravljal še vrsto drugih nalog v kraju in izven njega. Tako je bil takoj po vojni leta 1945 med ustanovitelji Lovske zadruge na Zgornji Polskavi, deloval je pri Rdečem križu (RK) in bil čebelar pri šolskem čebelnjaku.

Poročen je bil z učiteljico Leandro (Lejo), rojeno Sabati (hčerka →Sabati Josipa). Imela sta hčer Leandro (Buca), ki je bila šolska zdravnica v Mariboru.

Ivan Vokač je umrl 24. decembra 1986, pokopan je na pokopališču na Zgornji Polskavi.

Priznanja: *leta 1970 je prejel republiško nagrado za življenjsko delo na področju vzgoje in izobraževanja – Žagarjevo nagrado • leta 1974 je prejel priznanje občinske SZDL – priznanje OF • priznanje Prežihovega Voranca za kulturno-prosvetno delo • republiško odličje svobode s srebrnim listom za vzpodbujanje in aktivnost na kulturnem področij • veliko drugih priznanj krajevne skupnosti Zgornja Polskava, občine Slovenska Bistrica in tudi republiških priznanj.*

Viri: *informator: Padežnik, Franci, razni viri, Zgornja Polskava, julij 2020 • Horvat, Viktor: 80 let Ivana Vokača, Tednik, 9. februar 1984.*

Foto: *fotografija je iz članka Viktorja Horvata "80 let Ivana Vokača".*

VOLAVŠEK, Andreja (1937–2010)

* 16. februar 1937 • Ljubljana
† 14. marec 2010 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *umetnostna zgodovinarka • konzervatorka*

Andreja Volavšek, umetnostna zgodovinarka in konzervatorka,[177] se je rodila 16. februarja 1937 materi →Vojskovič Mariji, pisateljici.

Nižjo gimnazijo je obiskovala v Slovenski Bistrici, nadaljevala šolanje na gimnaziji v Mariboru in diplomirala iz umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Po diplomi se je 1. avgusta 1964 zaposlila na Zavodu za spomeniško varstvo (kasneje zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ZVKD) v Mariboru. Najprej je delovala kot dokumentaristka zavoda, zelo kmalu, leta 1965, pa je prevzela vodenje zavoda kot vršilka dolžnosti ravnateljice in nato leta 1969 na željo sodelavcev postala ravnateljica zavoda. Pri mariborskem zavodu je organizirala službo varovanja narave, ki je bila vzor za regionalno organiziranje varovanja v Sloveniji. V dokumentaciji je prva organizirala sistem dosjejev, zbirke listin, v katerih se zbira vsa dokumentacija o spomenikih. Prav tako je začela sistematično arhitektonsko dokumentirati spomenike.
Kljub ravnateljskemu delu so se vrstili konservatorski[234] posegi v spomenike najvišje vrednosti, kot so bistriški grad, ž. c. v Vuzenici, rotunda[235] na Muti, grad Štatenberg, restavracija stare ž. c. v Turnišču, restavracija in delna konservacija p. c. v Domanjševcih ter restavracija romarske cerkve Sv. treh kraljev pri Benediktu v Slovenskih goricah.
Imela je pomembno vlogo pri obnovi kulturnih spomenikov na območju Slovenske Bistrice.
Upokojila se je 31. julija 1996.
Andreja Volavšek je umrla 14. marca 2010 v Mariboru.
Priznanja: *leta 1990 je za svoje strokovno delo in dosežke pri napredku konservatorske stroke dobila Steletovo nagrado za življenjsko delo, najvišje priznanje za strokovno delo na področju varovanja kulturnih spomenikov v Republiki Sloveniji.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, september 2019 • Mikuž, Janez: Andreja Volavšek (1937–2010), In memoriam, Varstvo spomenikov št. 45, 2010, str. 310–311.*
Foto: *arhiv Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor.*

VOŠNJAK, Josip (1834–1911)

* 4. januar 1834 • Šoštanj
† 21. oktober 1911 • Visole (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *zdravnik • politik • pisatelj • narodni buditelj • čitalničar*
Josip Vošnjak se je rodil 4. januarja 1834 v Šoštanju.
Leta 1861 je nastopil službo zdravnika v Slovenski Bistrici. Zaradi narodnobuditeljskih idej je bil že ob prihodu opozorjen zaradi politične agitacije. Osnoval in ustanovil je tednik Slovenski gospodar, 1867, naslednje leto pa časopis Slovenski narod. V teh letih je tudi zmagal na volitvah za deželnoknežji zbor kot slovenski poslanec.
V delu iz leta 1867 – Slovenci, kaj čemo, je podal tudi slovenski politični program: enakopravnost slovenskega jezika v šolah in uradih, samouprava v občinah in združitev vseh Slovencev v Notranji Avstriji.[27]
Odlikoval se je kot govornik na prvem slovenskem taboru[236] v Ljutomeru leta 1868 in kasneje na taborih v Žalcu in Šempasu na Primorskem. Ob tem je napisal brošuro *Slovenski tabori*. Njegova zasluga je tudi ustanovitev slovenjebistriške Čitalnice v letu 1868. Po njegovem odhodu v Šmarje pri Jelšah in kasneje v Ljubljano so narodno buditeljska prizadevanja v občini zamrla.
Pomembna so njegova srečanja sodelovanja s →Stepišnik Lovrom na Zgornji Ložnici in srečanja s pisateljem Josipom Jurčičem in →Dominkuš Ferdinandom na Zgornji Polskavi.
Med srečanji s prijatelji v Stepišnikovem »Zidarskem mlinu« na Zgornji Ložnici je spoznal viničarsko hčer Katarino Ozimič, po domače Kobanovo, rojeno 9. novembra 1845, iz bližnje Tinjske Gore. Ta je 14. marca 1868 doma pri starših rodila Josipovo prvo hčer Mario oziroma Minko. 12. junija 1875 je spet rodila hčer, Rozo. Obema je bil krstni boter Lovro Stepišnik. 3. novembra 1877 se je rodila še tretja hči, v matično knjigo vpisana že kot Vošnjak Ljudmila (Milka) Katarina Zora, ki pa je še ne petletna 20. julija 1882 umrla za davico. Dva meseca prej se je namreč Vošnjak »končno« poročil s Katarino in na ta dan, 11. septembra 1877, tudi »priženil« obe prvi dekleti. V rojstni knjigi je ob imenih obeh prvih hčera v posebnem okencu pripis z izstopajoče opaznim črnilom: »*Jaz dr. Josip Vošnjak se pripoznavam kot očeta tega otroka in potrjujem to z lastnoročnim podpisom v pričo podpisanih svedokov.*« Podpisana

sta – kot tudi poročni priči – →Železnikar Ivan, notarski koncipient v Slovenski Bistrici, in Lovre Stepišnik, posestnik v Slovenski Bistrici. 11. oktobra 1879 se jima je rodil še zadnji, četrti otrok in prvi sin Mihael Samo.
Svojo starost je Vošnjak preživel v Visolah (od 1895–1911).
Josip Vošnjak je umrl 21. oktobra 1911 v Visolah pri Slovenski Bistrici. Pokopan je na pokopališču na Zgornji Ložnici (Venčeslju).
Dela: *Slovenci, kaj čemo, 1867 • Pobratimi (upodobljen tudi bistriški kaplan - rodoljub - Lovro Potočnik) • Lepa Vida • Troje angelskih čaščenj, 1868 • Umno kletarstvo, 1873 • Dva soseda, 1889 • Obsojen, 1889 • Spomini I in II ...*
Viri: *Gradišnik, Stane: Vošnjak, Josip, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 120 • Malina Schmidt Snoj: Iz življenja Josipa Vošnjaka na Bistriškem, Zbornik občine Slovenska Bistrica III., Slovenska Bistrica, 2009, str. 676–691.*
Foto: *arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

VREČKO, Matevž (1826–1893)

⁎ 10. september 1826 • Vojnik
† 10. julij 1893 • Šmarje pri Jelšah
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • ustanovitelj prve knjižnice v Slovenski Bistrici*
Matevž Vrečko se je rodil 10. septembra 1826 v Vojniku.
Novo mašo je imel 27. julija 1851 v Št. Andražu na avstrijskem Koroškem. Kot kaplan je služboval najprej v Vitanju, nato pa od 24. marca 1855 na Zgornji Polskavi in od 1. januarja 1858 do 31. aprila 1861 v Slovenski Bistrici. Po premestitvi iz Slovenske Bistrice je služboval v Kozjem in v Slovenskih Konjicah, nato pa v Laškem in nazadnje v Šmarju.
Malo pred veliko nočjo leta 1858 je v Slovenski Bistrici odprl prvo župnijsko (farno) knjižnico. To je bila sploh prva knjižnica v Slovenski Bistrici. Na začetku so izposojali predvsem knjige z nabožno vsebino in nabožno periodiko, sčasoma pa se je tem knjigam pridružila tudi bolj strokovna literatura, namenjena kmetom, in nekaj leposlovja. Knjige so izposojali navadno ob nedeljah po sveti maši.
Matevž Vrečko je umrl 10. julija 1893 v Šmarju pri Jelšah.
Viri: *Vrbnjak, Vikotor: Dogodki na slovenjebistriškem med leti 1848–75, Zbornik občine Slovenska Bistrica I, Slovenska Bistrica, 1983, str. 581–582 • Naškofijski arhiv Maribor.*

VREG – družina, **Albert** (1894–1946), **Bernhard** (1930–1946), **Hermina** (1926–1946), **Julijana** (1902–1946)

Po končani 2. svetovni vojni je marsikje prišlo do maščevanja nad domnevnimi ali dejanskimi okupatorjevimi sodelavci.
O preganjanju ljudi v tem času ni pisnih dokumentov, pa tudi spominskih zapisov na te čase je malo.
Med aretiranimi in kasneje usmrčenimi so bile tudi cele družine, med njimi tudi družina Vreg iz Slovenske Bistrice.
Viri: *Penič, Lojze: Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 12–13.*

VREG, Albert (1894–1946)

⁎ 13. marec 1894 • Slovenska Bistrica
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Albert Vreg je bil rojen 13. marca 1894 v Slovenski Bistrici.
Po koncu 2. svetovne vojne je bil z družino 25. junija 1945 aretiran. Zaprli so ga v Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo). 21. septembra 1945 je bil izpuščen, januarja 1946 pa so Alberta ponovno aretirali in neznano kje umorili.[15]

Viri: *Penič, Lojze: Vreg, Albert, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Maribor, 2004, str. 64.*

VREG, Bernhard (1930–1946)

* 18. avgust 1930 • Slovenska Bistrica
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Bernhard Vreg se je rodil 18. avgusta 1930 v Slovenski Bistrici.
Po vojni je bil aretiran in januarja 1946 neznano kje umorjen.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vreg, Bernhard, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

VREG, Hermina (1926–1946)

* 6. december 1926 • Slovenska Bistrica
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *ni znano*
Hermina Vreg se je rodila 6. decembra 1926 v Slovenski Bistrici.
Po vojni je bila aretirana in januarja 1946 neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vreg, Hermina, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

VREG, Julijana (1902–1946)

* 1. februar 1902 • Slovenska Bistrica
† januar 1946 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *gospodinja*
Julijana Vreg, rojena Razboršek, se je rodila l. februarja 1902 v Slovenski Bistrici.
25. junija 1945 je bila zaprta v koncentracijsko taborišče Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo). 21. septembra 1945 je bila izpuščena, ponovno zaprta in januarja 1946 neznano kje umorjena.[15]
Viri: *Penič, Lojze: Vreg, Julijana, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

VRHOVNIK – družina, **Albin** (1908–1942), **Franc** (1883–1942), **Marija** (1878–?), **Marija** (1911–?)

Interniranci so bili aretirani skupaj s talci, nato pa bodisi zaradi pomanjkanja dokazov o krivdi ali zaradi posredovanja sorodnikov poslani v koncentracijsko taborišče. Največ naših ljudi je umrlo v taborišču Dachau, ostali pa v taboriščih Mauthausen in Auschwitz. Med interniranci so bili tudi sorodniki partizanov, ki so jih nacisti aretirali od začetka avgusta 1942 do marca 1943 po vsakem streljanju talcev. Nekaj jih je umrlo tudi v drugih koncentracijskih taboriščih, med njimi tudi družina Vrhovnik, katere člani so umrli v taborišču Jasenovac.
Viri: *Penič, Lojze: Vrhovnik, Albin, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 10.*

VRHOVNIK, Albin (1908–1942)

* 5. februar 1908 • Ločica (občina Polzela)
† 1942 • Jasenovac (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *zaposlen v domači gostilni*
Albin Vrhovnik, sin →Vrhovnik Franca in →Vrhovnik Marije st. in brat →Vrhovnik Marije ml., se je rodil 5. februarja 1908 v Ločici pri Vranskem v občini Polzela.
Živel je v Slovenski Bistrici, kjer je delal v domači gostilni.

Nemci so ga 19. julija 1941 izgnali v Bosno. Od tam je bil interniran[259] v taborišče Jasenovac[121] (Hrvaška).
Albin Vrhovnik je umrl leta 1942 v taborišču Jasenovac.
Viri: *Penič, Lojze: Vrhovnik, Albin, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

VRHOVNIK, Franc (1883–1942)
⁎ 13. januar 1883 • Vransko
† 1942 • Jasenovac (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *gostilničar*
Franc Vrhovnik, mož →Vrhovnik Marije st. in oče →Vrhovnik Marije ml. in →Vrhovnik Albina, se je rodil 13. januarja 1883 na Vranskem.
Živel je v Slovenski Bistrici, kjer je imel gostilno.
Nemci so ga 19. julija 1941 izgnali v Bosno. Od tam je bil interniran[259] v taborišče Jasenovac[121] (Hrvaška), kjer je leta 1942 umrl.
Viri: *Penič, Lojze: Vrhovnik, Franc, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

VRHOVNIK, Marija st. (1878–?)
⁎ 21. december 1878 • Lepa Njiva (občina Mozirje)
† ni znano • Jasenovac (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *gostilničarka*
Marija Vrhovnik, žena →Vrhovnik Franca in mati →Vrhovnik Marije ml. in →Vrhovnik Albina, se je rodila 21. decembra 1878 v Lepi Njivi pri Nazarjah.
Živela je v Slovenski Bistrici, kjer so imeli gostilno.
Nemci so jo 19. julija 1941 izgnali v Bosno. Od tam je bila internirana[259] v taborišče Jasenovac[121] (Hrvaška), kjer je umrla.
Viri: *Penič, Lojze: Vrhovnik, Marija, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

VRHOVNIK, Marija ml. (1911–?)
⁎ 11. december 1911 • Zagorje
† ni znano • Jasenovac (Hrvaška)
Poklic ali dejavnost: *zaposlena v domači gostilni*
Marija Vrhovnik, hčerka →Vrhovnik Franca in →Vrhovnik Marije st. in sestra →Vrhovnik Albina, se je rodila 11. decembra 1911 v Zagorju.
Bila je zaposlena v domači gostilni v Slovenski Bistrici.
Nemci so jo 19. julija 1941 izgnali v Bosno. Od tam je bila internirana[259] v taborišče Jasenovac[121] (Hrvaška), kjer je umrla.
Viri: *Penič, Lojze: Vrhovnik, Marija, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 64.*

W

WAGINGER Johann Caspar
WERNER Friderich Bernhard
WILDENSTEIN grofje – rodbina
WINDISCH-GRÄTZ Hugo Weriand

WAGINGER, Johann Caspar (?–1718)

* ni znano
† 1718 (predvidoma) • ni znano
Poklic ali dejavnost: *slikar*
Johann Caspar Waginger (Wäginger) je slikar freskant[68] s konca 17. stoletja in z začetka 18. stoletja. Natančni življenski podatki niso znani. Omenja se kot slikar iz Seibersdorfa (pri Vorauu, Avstrija), medtem ko družina sama izhaja iz Lienza (Avstrija).
Sodi med slikarje, ki jih je pritegnila v svoj krog mecenska[24] →rodbina Attems.
27. novembra 1715 se je poročil z Marijo, hčerko bistriškega meščana in mestnega svetnika Petra Antona Freliha. Ker se je Marija kot vdova 26. aprila 1719 vnovič poročila, je Waginger Johan Caspar verjetno umrl leta 1718, za zdaj neznano kje. Vse kaže, da so njegova zadnja leta življenja povezana s slovenskim delom Štajerske, zlasti s Slovensko Bistrico, kjer so v bistriškem gradu 4 njegove supraporte.[237]
Waginger Johann Caspar je umrl najverjetneje leta 1718.
Dela: *velika dvorana v dvorcu Dornava, 1708 • prezbiterij ž. c. v Podčetrtku, 1712 • Alegorija petih čutov na stropu stopnišča v gradu Brežice • štiri supraporte v Bistriškem gradu.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Waginger, Johann Caspar, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 121 • Murovec, Barbara: Waginger, Johann Caspar, Enciklopedija Slovenije 14, U–We, Ljubljana, 2000, str. 412 • Cevc, Anica: Waginger, Johann Caspar, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi829871/.*

WERNER, Friderich Bernhard (1690–1778)

* 28. januar 1690 • Reichenau (danes Bogaczow, Poljska)
† 1778 • Wroclaw (Poljska)
Poklic ali dejavnost: *risar vedut*
Friderich Bernhard Werner se je rodil 28. januarja 1690 v šlezijskem Reichenau (danes Bogaczow, Poljska).
Najprej ga je zamikal vojaški poklic, vendar se mu je hitro odpovedal in ubral potepuško pot. Ta ga je v življenju vodila po Nemčiji, Češki, Avstriji, Poljski in Sloveniji.
Med potepanji je narisal skice oz. vedute[93] številnih krajev, tudi slovenskih. Marca leta 1713 je tako nastala tudi veduta Slovenske Bistrice.
Friderich B. Werner je umrl leta 1778 v Wroclawu v Šleziji na Poljskem.
Dela: *skice oz. vedute številnih evropskih krajev.*
Viri: *Stopar, Ivan: Podoba Slovenije, Vedute Slovenije v 17. in 18. stoletju, Ljubljana, 2011 • Hippe, Max: Werner, Friedrich Bernhard, Deutsche Biographie, pridobljeno s http://www.deutsche-biographie.de/sfz85135.html.*
Foto: *Stopar, Ivan: Podoba Slovenije.*

WILDENSTEIN, grofje – rodbina (13.–21. stoletje)

13.–21. stoletje
Poklic ali dejavnost: *plemiči • drugi lastniki Bistriškega gradu med leti 1681 in 1717*
Grofje Wildenstein so bili po grofih →Vetter von der Lillie, najverjetneje že pred letom 1681, drugi privatni lastniki Bistriškega gradu.
Wildensteini so si ob gradu uredili tudi park z 200 m dolgim gabrovim drevoredom, po takratni modi geometrijsko urejenih parkovnih kompozicij francoskega vzora, kjer se volji načrtovalca podreja narava, tekoča voda in kiparski okras. Kiparski okras za bistriški grajski park je nastal ob koncu 17. stoletja in sta od njega ohranjena kipa Herkula in Merkurja, izklesana iz peščenca v naravni velikosti, doprsne ženske figure štirih letnih časov iz belega marmorja in marmorna vaza, ki se sedaj nahajajo v gradu.
Lastniki gradu so ostali do leta 1717, ko ga je kupil →Attems Ignacij Marija I.
Dela: *parkovne površine ob Bistriškem gradu z 200 metrov dolgim gabrovim drevoredom in kiparskim okrasjem.*

Viri: *Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 39–46 • Gradišnik, Stane: O gradu Slovenska Bistrica, Vodnik po gradu Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 1992, str. 4–5.*
Foto: *grb rodbine Wildenstein, fotoarhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica.*

WINDISCH-GRÄTZ, Hugo Weriand, knez (1854–1920)
* 17. november 1854 • Firence (Italija)
† 15. maj 1920 • Planina (občina Postojna)
Poklic ali dejavnost: *plemič • lastnik kamnoloma v Cezlaku in posestva v Lukanji*
Hugo Weriand Windisch-Grätz, s polnim plemiškim naslovom Hugo Weriand Alexander Wilhelm Alfred knez von/zu Windisch-Grätz, se je rodil 17. novembra 1854 v Firencah (Italija).
Leta 1904 je po smrti očeta, kneza Huga Alfreda Adolfa von/zu Windischgrätz (1823–1904), podedoval vsa posestva na Štajerskem in Notranjskem, med njimi tudi posestvo v Lukanji in kamnolom v Cezlaku.
Hugo Weriand je umrl 15. maja 1920 gradu Haasberg v bližini Planine pri Rakeku.
Viri: *Obrazi slovenskih pokrajin, pridobljeno s https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/windisch-gratz-hugo-weriand/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Hugo_Weriand.jpg.*

Z

ZAFOŠNIK Gregor
ZAMLIK (Camlik) Franc
ZAMLIK Jožef Gašpar (Johan Caspar)
ZAVADIL Antonín
ZEMLJIČ Gabriela
ZEMLJIČ Ivan
ZIMMERMANN Ignac Franc
ZORKO Franc
ZORKO Marija
ZORKO Melhior
ZUGMAYER in GRUBER
ZUPANIČ Alojz
ZUPANIČ Franc

ZAFOŠNIK, Gregor (1902–1994)

* 30. avgust 1902 • Spodnja Nova vas (občina Slovenska Bistrica)
† 2. julij 1994 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • skladatelj • glasbenik • organist • publicist*
Gregor Zafošnik se je rodil 30. avgusta 1902 v Spodnji Novi vasi pri Slovenski Bistrici kmetu Pavlu in materi Antoniji, rojeni Venguš.
Po slovenjebistriški ljudski šoli je med leti 1914–22 obiskoval klasično gimnazijo v Mariboru in študiral teologijo od leta 1922–26.
Leta 1926 je bil posvečen za duhovnika in v letih 1931–36 nadaljeval študij cerkvene glasbe na Akademiji za glasbo na Dunaju (Avstrija).
Po diplomi je bil med leti 1936–41 profesor verouka na srednjih šolah v Mariboru in predavatelj v bogoslovnem semenišču.
Med 2. svetovno vojno je bil od leta 1941–45 v Beogradu (Srbija) organist v cerkvi in profesor verouka na šestih gimnazijah.
Po vojni je bil med leti 1945–49 v Mariboru ponovno profesor verouka, nato do upokojitve leta 1979 ravnatelj stolnega kora, organist in sodelavec škofijske pisarne. Od leta 1968, ko je bil ustanovljen mariborski oddelek Teološke fakultete, je tam honorarno predaval cerkveno glasbo. Organiziral je vsakoletne tečaje za organiste mariborske škofije in bil glavni predavatelj.
Za bogoslužne potrebe in praznike je napisal veliko glasbe.
Gregor Zafošnik je umrl 2. julija 1994 v Mariboru in je pokopan v Slovenski Bistrici.
Dela: *veliko število pesmi za cerkvene zbore • članki o glasbi in glasbene ocene v strokovnem tisku.*
Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, april 2018 • Kreft, Ivan: Kdo je kdo za Slovence, Ljubljana, 1991 • Škulj, Edo: Zafošnik, Gregor, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi850807/.*
Foto: *pridobljeno s https://revija.ognjisce.si/spominjmose/2226-30-avgust.*

ZAMLIK (Camlik), Franc (1708–1758)

* 2. oktober 1708 • Slovenske Konjice
† 7. februar 1758 • Slovenske Konjice
Poklic ali dejavnost: *kipar*
Franc Zamlik (tudi Camlik) se je rodil 2. oktobra 1708 v Slovenskih Konjicah.
Verjetno je izšel iz delavnice kiparja →Pogačnik Mihaela v Slovenskih Konjicah in tam delal.
Njegova dela so ohranjena v Slovenskih Konjicah in okolici, zlasti v cerkvah na obronkih južnega Pohorja. Izdelal je tudi glavni oltar za p. c. sv. Jošta nad Vinarjem.
Franc Zamlik je umrl 7. februarja 1758 v Slovenskih Konjicah.
Dela: *Marijino in Florijanovo znamenje na glavnem trgu v Konjicah (ok. 1740–50) • veliki oltar s 34 figurami in oba stranska oltarja na Brinjevi gori pri Gračiču (ok. 1730–40) • glavni oltar za p. c. sv. Jošta nad Vinarjem (1730–40) • veliki oltar v Črešnjicah pri Frankolovem (1744) • veliki oltar in dva stranska v cerkvi sv. Jerneju v Ločah pri Poljčanah (ok. 1750) • dodelava zlatega oltarja in izdelava stranskih v romarski cerkvi na Prihovi.*
Viri: *Vrišer, Sergej: Zamlik, Franc, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi855876/.*

ZAMLIK, Jožef Gašpar (Johan Caspar) (1680–1750)

* 1680 • Vitanje
† 22. julij 1750 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *duhovnik*
Jožef Gašpar Zamlik (tudi Johann Caspar) se je rodil leta 1680 v Vitanju.
Od leta 1687 se je šolal v znameniti Ruški latinski[26] šoli in bil leta 1704 posvečen v duhovnika.

Od posvetitve je služboval v Slovenski Bistrici, sprva kot kaplan, med letoma 1710–50 pa je bil župnik. Iz svojega premoženja 6000 goldinarjev in nepremičnin v Vitanju je ustanovil dva beneficija,[214] enega v Vitanju, drugega v Slovenski Bistrici.
V času njegovega delovanja je bilo v slovenjebistriški župniji narejenega veliko. V drugem desetletju 18. stoletja je začel z obsežno barokizacijo ž. c. sv. Jerneja. Prej pravilno orientirani srednjeveški cerkvi s prezbiterijem[1] na vzhodu so orientacijo spremenili tako, da so na zahodu prizidali nov velik prezbiterij, nekdanji oltarni prostor pod zvonikom pa je poslej služil kot vhod v cerkev.
Prezidana in na novo obokana je bila tudi poznogotska cerkvena ladja, ki je ob vzdolžnih stenah dobila po tri pare plitkih kapel z galerijama nad njimi. Sočasno je bil na vzhodu vzidan pevski kor, ki so ga opremili z orglami iz okrog leta 1715, delom graškega orglarja Andreasa Schwarza. Gre za ene največjih še delujočih baročnih orgel v Sloveniji. Nov prezbiterij, ki ga pokriva ovalna kupola s svetlobnico, je bil v letih 1722–23 poslikan. Na oboku sta ob sv. Jerneju upodobljeni usmrtitvi apostolov sv. Jakoba in sv. Pavla ter personifikacije štirih kardinalnih kreposti, na sklepni steni pa je za oltarjem monumentalna freska, ki prikazuje mučeništvo sv. Jerneja. Takrat je dobila cerkev sv. Jerneja tudi novo opremo, ki pa je bila pozneje po večini zamenjana.
Prenovljeno cerkev s sedmimi oltarji je 8. avgusta 1730 v imenu oglejskega patriarha[175] svečano posvetil ljubljanski škof Sigmund Felix Schrattenbach.
S tem pa posegi na ž. c. še niso bili zaključeni. V naslednjih letih je bila prizidana še bogato členjena kapela sv. Frančiška Ksaverja, ki jo je leta 1738 v celoti poslikal graški slikar →Laubmann Filip Karl. Poslikava se nanaša na življenje, misijonsko delovanje in poveličanje sv. Frančiška. Za časa Jožefa Gašparja Zamlika je tako cerkev sv. Jerneja dobila povsem novo podobo.
Zamlik se je zavzel tudi za gradnjo romarske cerkve sv. Jožefa in za nakup zemljišča leta 1744 odstopil vinograd v vrednosti 500 goldinarjev. Cerkve na Jožefovem hribu, ki je bila v glavnem dovršena leta 1757, pa ni dočakal. Nekaj let pred smrtjo, leta 1747, je dal zgraditi še benificiatno hišo s kapelo.
Med Zamlikovimi velikopoteznimi posegi pa velja omeniti še tistega, povezanega s p. c. sv. Marjete v Ritoznoju, ki se v virih prvič omenja leta 1542. V Zamlikovem času je bila v celoti povišana in v notranjščini obokana, leta 1742 pa poslikana. Župnik in mecen, ki je zaslužen za poslikavo cerkve sv. Marjete, se je dal tudi ovekovečiti. Na naslikani kartuši na temenu slavoločne stene v prezbiteriju beremo: »*CASPER IOSEPH ZAMLIK*«.
Zamlik, župnik z najdaljšim službovanjem v Slovenski Bistrici, je v prvi polovici 18. stoletja bistveno zaznamoval slovenjebistriško župnijo.
Jožef Gašpar Zamlik je umrl 22. julija 1750 v Slovenski Bistrici.
Dela: *popolna prenova ž. c. sv. Jerneja v Slovenski Bistrici • prenova p. c. sv. Marjete v Ritoznoju • gradnja benificiatne hiše s kapelo • ustanovitev dveh beneficijev.*
Viri: *Kostanjšek Brglez, Simona, ZRC SAZU, Umetnostno-zgodovinski inštitut Franceta Steleta: Župnija Slovenska Bistrica za časa župnika Casparja Johanna Zamlika, Bistriške novice, Slovenska Bistrica, avgust 2020, str. 34–35 • Šerbelj, Ferdinand: Bistriški grad, monografija, Slovenska Bistrica, 2005, str. 24.*

ZAVADIL, Antonín (1866–1920)

* 15. junij 1866 • Loukov, Moravska (Češka)
† 14. januar 1920 • Dunaj (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • leksikograf • publicist • udeleženec 1. svetovne vojne*
Antonín Zavadil se je rodil 15. junija 1866 v Loukovu na Moravskem, Češka.
Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju. Na gimnaziji v Přerovu (Češka) je na literarno nadarjenega Zavadila vplival njegov profesor literarne vzgoje F. Bily. Bogoslovje je od leta 1886 študiral v semenišču v Mariboru in med študijem sodeloval pri semeniškem listu Lipica.
Leta 1890 je bil posvečen, nato je bil od leta 1890–91 kaplan v Slovenski Bistrici, od leta

1891–92 na Šmartnem na Pohorju, nato pa do leta 1898 še v Pilštajnu, v Gorenju na Pohorju in v Remšniku. Nato je do leta 1901 živel v okrevališčih usmiljenih bratov v Algersdorfu in Eggenbergu pri Gradcu (oba Avstrija), med leti 1902–03 pa je delal v uredništvu *Slovenskega naroda* v Ljubljani. Vmes je obiskal Bosno (za 3 mesece je vstopil k trapistom), a se spet vrnil v Slovenijo. Leta 1904 je bil kaplan v Jurovskem Dolu in bil avgusta istega leta suspendiran. Odpotoval je v Prago (Češka), nato v Švico, od koder je jeseni leta 1910 prišel za prefekta[137] v deško semenišče v Mlado Boleslav (Češka), a vzdržal le do pomladi leta 1911. Potem se je 5 mesecev preživljal s hlapčevskim delom na kmetih, od leta 1912 pa bil v Pragi korektor[238] v uredništvu *Politike* in v tiskarnah.
Leta 1915 je šel k vojakom kot vojni kurat na ruski fronti (Poljska, Romunija), leta 1917 je zbolel za malarijo, marca leta 1918 zapustil vojaški stan in se vrnil v duhovniškega (že od leta 1915 se je potegoval za duhovniško rehabilitacijo) in se ustalil na Dunaju (Avstrija).
Bistvo Zavadilove publicistike je bilo približati Slovencem češko kulturo in umetnost, Čehom pa slovensko. Začel je leta 1897 pri listu *Slovenka* z leposlovno bajko *Slovenka*. Leta 1899 je v istem listu orisal češke pisateljice z naslovom *Album čeških žen*, istega leta pa še v listu *Dom in svet Iz narodove duševne zakladnice*. Leta 1901 je v časopisu *Slovenski narod* opisal A. Jiraska in A. Dvořaka, leta 1902/03 v mesečniku za književnost, umetnost in prosveto *Slovan* predstavil češko igralko Otylio Sklenarovo – Malo, N. Aleša, J. Arbesa in J. Husa. S slovanskega, zlasti češkega sveta, je v naše liste poročal o kulturnih dogodkih. Čehom je želel kar najširše predstaviti Slovence in je vneto pisal v češko časopisje. Leta je pripravljal knjigo *Slovinska čitanka*, v kateri je opisal spoznanja o slovenskem življenju, delu in literaturi.
Ker je pri svojem delu pogrešal primeren slovar, je sestavil leta 1908 v Pragi *Češko-slovenski slovar* z 20.000 besedami, leta 1910 pa še prvi *Slovensko-češki slovar* s 30.000 besedami.
Zajemal je iz tedanjega standardnega slovarskega besednega zaklada, zlasti iz Pleteršnika 1898.
Antonín Zavadil je umrl 14. januarja 1920 na Dunaju.
Dela: *veliko število leposlovnih del • Češko-slovenski in Slovensko-češki slovar.*
Viri: *Gspan-Prašelj, Nada – Novak, France: Zavadil, Antonín, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi858318/.*

ZEMLJIČ, Gabriela (1919–2014)

⁎ 9. marec 1919 • Maribor
† 17. februar 2014 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *prva slovenjebistriška farmacevtka • direktorica tukajšnje lekarne*
Gabriela Zemljič, rojena Hartman, prva slovenjebistriška farmacevtka in direktorica tukajšnje lekarne, se je rodila 9. marca 1919 v Mariboru, kjer je preživela mladostniška leta. V družini je bilo osem otrok. Med njimi je edina imela fakultetno izobrazbo.
Srednješolsko izobrazbo je pridobila na klasični gimnaziji v Mariboru. Bila ji je dobra življenjska popotnica za znanje latinščine in grščine pri poznejšem študiju farmacije. Po končani srednji šoli se vpisala na študij farmacije v Gradcu (Avstrija). Med 2. svetovno vojno so ga začasno ukinili, zato ga je zaključila v Zagrebu (Hrvaška) po koncu vojne. Pridobila je naziv magistre farmacije.
Svojo prvo službo je dobila kot pripravnica v lekarni v Mariboru.
Zaradi kadrovskih potreb so jo 22. avgusta 1946 »za tri dni« premestili v slovenjebistriško lekarno. Takrat je bila stara 27 let in je bila med najmlajšimi slovenskimi magistrami. Odtlej je po spletu okoliščin tam ostala 37 let, vse do svoje upokojitve. Dolgih 15 let je bila edina farmacevtka v Slovenski Bistrici. Lekarna se je tedaj nahajala v vogalni stavbi med Kolodvorsko ulico in Trgom svobode, kjer je imel prej lekarno →Mondini Branimir (sedaj je tam knjigarna in papirnica DZS, op. S. Husu). Mlada farmacevtka je poklicno hitro napredovala ter po svojih močeh pripomogla k izboljšanju takratnih zdravstvenih razmer v Slovenski Bistrici. Sama je večkrat dejala: »*Življenje je treba deliti, lepše je dajati kot jemati.*«
Družino si je ustvarila z bistriškim veterinarjem, →Zemljič Ivanom. Poročila sta v Slovenski

Bistrici 8. januarja 1949. V naslednjih treh letih sta dobila tri hčere, Gabrijelo (Jelko), Marijo (Mijo) in Vero.
Leta 1952, ko so zgradili zdravstveni dom, so tja preselili tudi lekarno. Magistra Zemljič je v lekarni delala od jutra do večera ter doma dežurala tudi ponoči, vse do leta 1961, ko je v Slovensko Bistrico prišla še ena farmacevtka, Milka Gojkovič, rojena Šteblaj. Njeno delo v lekarništvu, zlasti v letih po drugi svetovni vojni, *»ni poznalo ne ure ne delovnega časa«*, kakor je nekoč dejala sama. Poleg tega se je nenehno poklicno izpopolnjevala in spremljala novosti na področju zdravilstva.
Z napornim delovnikom je bila obremenjena do leta 1983, ko se je upokojila.
Gabriela Zemljič je umrla 17. februarja 2014 v Mariboru. Pokopana je skupaj z možem na pokopališču v Slovenski Bistrici.
Viri: *informatorka: Babnik, Marija (Mija), hči, Zgornja Polskava, december 2019; zapisala Pokeržnik, Nina.*
Foto: *album zakoncev Mije in Friderika Babnik.*

ZEMLJIČ, Ivan, dr. (1898–1969)
* 22. junij 1898 • Lešane (občina Gornja Radgona)
† 27. april 1969 • Maribor
Poklic ali dejavnost: *veterinar • udeleženec NOB • začetnik sodobne veterine v Slovenski Bistrici*
Ivan Zemljič se je rodil 22. junija 1898 v Lešanah pri Gornji Radgoni.
Srednješolsko izobrazbo je pridobil na klasični gimnaziji v Mariboru, maturiral je leta 1920. Nato se je vpisal na Visoko veterinarsko šolo na Dunaju (Avstrija), kjer je leta 1926 tudi diplomiral. Istega leta je bil vpoklican na služenje vojaške obveznosti v Zagrebu (Hrvaška) in Ljubljani. Pridobil je čin rezervnega oficirja. Doktorski študij je opravljal na Veterinarski fakulteti v Zagrebu. Doktoriral je 30. junija 1932 na temo *O normalni krvni sliki goveda*. Bil je eden prvih doktorjev veterine v takratni Kraljevini Jugoslaviji.
Med postopnim napredovanjem na svoji poklicni poti si je ustvaril tudi družino. Poročil se je z Ireno, rojeno Lubetz, s katero sta dobila sina Ivana (pesnik s psevdonimom Vane Brez; pisal v reviji *Svit*). Po ločitvi se je leta 1949 ponovno poročil, tokrat s slovenjebistriško farmacevtko →Zemljič Gabrielo, rojeno Hartman. V zakonu so se jima rodile tri hčere, Gabrijela (Jelka), Marija (Mija) in Vera.
Kot veterinar je začel delati leta 1927 v Berovu v Makedoniji. Tam je služboval do leta 1928, nato se je zaposlil v Slovenski Bistrici kot oblastni veterinar takratne (samoupravne) Mariborske oblasti s sedežem v Slovenski Bistrici in tu ostal do konca življenja. Bil je začetnik sodobne veterine v Slovenski Bistrici. Z leti je napredoval na višje položaje; leta 1936 je postal redni banovinski veterinar Dravske banovine.[65]
Njegove poklicne načrte je začasno ustavila 2. svetovna vojna. Marca 1941 je bil mobiliziran v vojsko Kraljevine Jugoslavije. Med spopadom so ga zajeli Nemci in ga odpeljali v zapor za vojne jetnike – Oflag VI B[239] v Wartburgu v Nemčiji. Julija 1941 so ga izpustili na osnovi mednarodnega sporazuma zaradi opravljanja pomembne veterinarske funkcije. Vrnil se je v Slovensko Bistrico in postal član ilegalnega odbora Osvobodilne fronte[62] (OF). V okviru tega je pomagal tudi pri oskrbovanju enot na Pohorju.
Po koncu vojne, leta 1945, je začel opravljati funkcijo okrajnega veterinarja Slovenske Bistrice. Po ukinitvi omenjenega okraja leta 1949 (in posledično službene funkcije), je postal okrajni veterinar Poljčan. Leta 1953 je pridobil funkcijo veterinarskega inšpektorja; od oblikovanja občin leta 1955 pa občinskega inšpektorskega veterinarja v Slovenski Bistrici. To delo je opravljal vse do upokojitve leta 1964. V tem času je odigral pomembno vlogo pri odprtju prve veterinarske postaje v Slovenski Bistrici. Obratovati je začela leta 1958. Svoje znanje je predal mnogim mladim veterinarjem, med drugimi tudi →Kocjan Avgustu. S svojimi izkušnjami in obsežnim znanjem je veterinarsko stroko v Slovenski Bistrici dvignil na visok nivo.
Ivan Zemljič je umrl 27. aprila 1969 v Mariboru. Pokopan je v Slovenski Bistrici.

Viri: *informatorka: Babnik, Marija (Mija), hči, Zgornja Polskava, december 2019; zapisala Pokeržnik, Nina • Zavrnik, Velimir: In memoriam: Dr. Ivan Zemljič, Veterinarski glasnik, št. 12, Beograd, 1969.*
Foto: *album zakoncev Mije in Friderika Babnik.*

ZIMMERMANN, Ignac Franc (1777–1843)

⁎ 26. julij 1777 • Slovenska Bistrica
† 28. september 1843 • Št. Andraž v Labotski dolini (avstrijska Koroška)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • škof*
Zimmermann Ignac Franc, 52. lavantinski[8] škof, se je rodil 26. julija 1777 v Slovenski Bistrici poštnemu upravitelju Francu in Kajetani, rojeni Müller.
Ker so mu starši zgodaj umrli, ga je vzel k sebi stric v Desternik, kjer je hodil v zasebno šolo L. Volkmerja in se pri njem navzel ljubezni do slovenščine. Normalko[217] je obiskoval na Ptuju, gimnazijo med leti 1787–94 v Gradcu (Avstrija), kjer je bil z rojaki J. Naveršnikom, A. Pergerjem in drugimi član nemško-slovenskega krožka. Jeseni leta 1794 se je vpisal na pravno fakulteto na Dunaju (Avstrija), leta 1795 prestopil na teološko in jo od leta 1796 nadaljeval v Gradcu. Leta 1800 je bil ordiniran[97] v Št. Andražu (Avstrija). Nato je bil do leta 1807 kaplan v Slovenski Bistrici (1805–06 tudi provizor[71]), oktobra 1807 je postal župnijski in dekanijski upravitelj v Vuzenici, 1809 svetovalec in škofijski šolski nadzornik v Št. Andražu, oktobra 1815 župnik in dekan[45] na Vidmu ob Savi in bil že septembra 1816 imenovan za gubernijskega[240] svetnika in kanonika[49] v Gradcu.
Maja 1824 ga je solnograški nadškof A. Gruber imenoval za lavantinskega škofa[8] in ga 12. septembra posvetil. Med dolgoletno škofovsko službo v Št. Andražu je dosegel pri vladi stalno kongruo,[241] z njo popravil škofijska poslopja in zadostil najnujnejšim potrebam 35-ih patronatov. Na Zimmermannovo prošnjo je bil leta 1825 tu spet ustanovljen kapitelj,[130] sestavljen iz stolnega prošta[69] in treh kanonikov. Za prvega prošta[69] je imenoval Janeza Ješenaka. Leta 1829 je izbral A. M. Slomška za spirituala[85] semenišča v Celovcu (Avstrija).
Ob nastopu je izdal pastirsko pismo[242] v slovenščini (prvo v lavantinski škofiji). Ko je maja 1826 obiskal Slovensko Bistrico, se je porodila ideja o preselitvi škofijskega sedeža bodisi v Celje, na Ptuj, v Maribor ali v Slovensko Bistrico, ki pa ji škof Ignac F. Zimmermann ni bil preveč naklonjen.
Poleg klasičnih jezikov je znal tudi francosko in angleško, oskrbel veliko novih knjig v teh jezikih za škofijsko knjižnico in sestavil njen katalog.
Ignac Franc Zimmermann je umrl 28. septembra 1843 v Št. Andražu v Labotski dolini (avstrijska Koroška).
Viri: *Acta historiae artis Slovenica, št. 20/1, Ljubljana, 2015 • Richter, Jakob: Zimmermann, Ignac Franc, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi869546/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d5/Ignaz_Franz_Zimmermann_Litho.jpg/100px-Ignaz_Franz_Zimmermann_Litho.jpg.*

ZORKO, Franc (1925–1993)

⁎ 8. september 1925 • Vransko
† 9. januar 1993 • Slovenska Bistrica
Poklic ali dejavnost: *trgovec • društveni in kulturni delavec • mobiliziranec v nemško vojsko*
Franc Zorko se je rodil 8. septembra 1925 na Vranskem.
Po končani osnovni šoli na Vranskem se je leta 1938 vpisal na klasično gimnazijo v Celju. Konec tretjega letnika (1941) je nemški okupator ukinil slovensko gimnazijo, zato se je šel učit za trgovca k sorodnikom v Ormož, ki so imeli trgovino. Leta 1944 je bil, kot mnogi drugi slovenski fantje, mobiliziran v nemško vojsko. Poslali so ga na vzhodno fronto, kjer je dočakal konec vojne. Po vrnitvi je nadaljeval šolanje na trgovski šoli in ga uspešno zaključil. Poklicna pot ga je leta 1950 pripeljala v Slovensko Bistrico. Najprej je delal kot poslovodja

»vojaške« trgovine, pozneje pa je bil poslovodja trgovine z živili v podjetju Preskrba in Planika. Leta 1963 se je zaposlil v prodaji podjetja Impol, kjer je bil zaposlen vse do upokojitve. Ves čas je bil aktivno vpet v kulturno in društveno dogajanje v mestu. Mnogi starejši Bistričani se ga gotovo še spomnijo kot dobrega igralca v predstavah Delavsko-prosvetnega društva (DPD) Svoboda Slovenska Bistrica, dolga leta pa je bil tudi pevec v različnih pevskih zborih, za kar je prejel zlato Gallusovo značko. Bil je tudi planinec. S slovenjebistriškimi planinci je aktivno sodeloval pri gradnji novega planinskega doma na Treh kraljih.
Franc Zorko je umrl 9. januarja 1993 v Slovenski Bistrici.
Priznanja: *prejel je naziv Častni član Planinskega društva Slovenska Bistrica • je prejemnik zlate Gallusove značke.*
Viri: *Informator: Zorko, Božo, sin, Slovenska Bistrica, april 2020.*
Foto: *album Boža Zorka.*

ZORKO, Marija (1896–1942)
* 15. avgust 1896 • Videž (občina Slovenska Bistrica)
† 13. november 1942 • Auschwitz (Poljska)
Poklic ali dejavnost: *gospodinja • udeleženka NOB*
Marija Zorko, gospodinja, se je rodila 15. avgusta 1896 na Videžu pri Slovenski Bistrici.
Zaradi sodelovanja v osvobodilnem gibanju so jo Nemci 27. julija 1942 prijeli in zaprli v Celju. 10. avgusta 1942 so jo internirali[259] v koncentracijsko taborišče Auschwitz[63] (Poljska), kjer je 13. novembra 1942 umrla.
Viri: *Penič, Lojze: Zorko, Marija, Žrtve 2. svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 65.*

ZORKO, Melhior (1871–1962)
* 1871 • Zdole (občina Krško)
† 1962 • ni znano
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • društveni delavec*
Melhior Zorko se je rodil leta 1871 na Zdolah pri Krškem.
Mašniško posvečenje je prejel julija 1897 v Mariboru in kot kaplan služboval v več krajih.
Med leti 1903–13 je bil kaplan v Cirkovcah in tam ustanovil posojilnico ter strojno zadrugo, pomagal pri gradnji društvene dvorane in nabral prispevke za cirkovško železniško postajališče. Leta 1913 so ga premestili na Hajdino, 2. oktobra 1921 pa je od župnika Franca Hebra (1852–1921) prevzel spodnjepolskavsko župnijo. Župnik Zorko se je hitro vključil v družbeno življenje kraja in bil leta 1931 med ustanovitelji prosvetnega društva, ki ga je tudi vodil. Nadaljeval je s pisanjem kronike, ki jo je do takrat pisal njegov predhodnik Heber.
Zorko je učil tudi verouk na šoli na Pragerskem, kjer je dosegel, da so na Kebelj prestavili družbeno zelo aktivnega nadučitelja →Josipa Velikonjo.
Zorka je okupator med 2. svetovno vojno izselil na Hrvaško, na Spodnjo Polskavo se je vrnil 1. septembra 1945.
Melhior Zorko je umrl leta 1962, pokopan je v Radečah.
Viri: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, Slovenska Bistrica, 2020, str. 104, 176-178.*
Foto: *Munda, Mirko: Spodnja Polskava in njena stoletja, str. 176.*

ZUGMAYER in GRUBER (1924–1945)
v Slovenski Bistrici med 1924-1945
Poklic ali dejavnost: *lastniki predhodnice današnje tovarne Impol*
Po tem ko sta brata Sternberger (→Vincenc Sternberger ml.) leta 1909 prodala svoj obrat Bratje Sternberger tovarnarju z Dunaja (Avstrija) Jožefu Kernnu, je bilo v času 1. svetovne vojne (1914–18) njegovo obratovanje v popolnem zastoju.

Leta 1920 sta obrat od Jožefa Kernna kupila tovarnarja Leon Weiss iz Klosterneuburga (Avstrija) in Filip Berger z Dunaja. Obrat sta vodila pod imenom Kupferhammer und Messingwerke Brüder Sternberger. Tovarna se je ukvarjala s predelavo bakra in medenine. Lastnika sta obrat že leta 1924 prodala. Kupila ga je družba Dioničko društvo za promet kovinama Zugmayer i Gruber iz Zagreba (Hrvaška). Obrat se je preimenoval v Tvornica bakra in medenine (sedaj Impol, op. S. Husu).
Od leta 1924 je tovarna začela doživljati večji preporod. Lastniki so jo dograjevali in posodabljali. Izdali so tudi štiristranski katalog izdelkov. Leta 1929 so zgradili prizidek k valjarni bakra. Postavili so tudi jaške za peči za izkoriščanje bakrene žlindre[243]. Natančno je bil narejen tudi načrt dimnika peči. Statični izračun dimnika je še hranjen v arhivu tovarne Impol. V dvajsetih letih je za električno razsvetljavo skrbela tovarniška električna turbina, za pogone pa parni stroj in nekaj malega tudi turbina.
Nadaljevali so z naložbami in s širjenjem infrastrukture, o čemer priča načrt in odločba iz leta 1936 za gradbeno dovoljenje za stanovanjsko poslopje na ime Zugmayer in Gruber. Sprejeli so tudi kolektivno pogodbo, ki je določala višino plač.
O širitvi in razvoju priča tudi članek v časopisu *Trgovski list*, 25. julija 1938: »*Tvrdka Dioničko društvo za promet kovinama Zugmayer i Gruber v Slovenski Bistrici je zaprosila za obrtno odobritev, da sme postaviti novo poslopje v Zgornji Bistrici, kamor bo premestila dosedanjo livnico in kjer bo imela skladišče kovin. Poslopju bo prizidala umivalnico za delavce. Komisijski ogled bo 5. avgusta ob 9.15 pri predmetni tovarni.*«
Po koncu 2. svetovne vojne je bil obrat v celoti nacioanaliziran.[34]
Z odločbo vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije (FLRJ) 31. decembra 1946 je bilo ustanovljeno podjetje z nazivom IMPOL (Industrija Metalnih POLizdelkov) Slovenska Bistrica.
Viri: *Letno poročilo skupine Impol in delniške družbe Impol 2000, d. d. Slovenska Bistrica, 2014 • Impol 190 let, Slovenska Bistrica, 2015, str. 10–11 • časopis Trgovski list, 25. julij 1938.*
Foto: *Gruber, Josip, Impol 190 let, str. 18.*

ZUPANIČ, Alojz – Pitja (1918–1945)

⁎ 5. junij 1918 • Leskovec (občina Slovenska Bistrica)
† 11. maj 1945 • Borovlje (avstrijska Koroška)
Poklic ali dejavnost: *delavec • mobiliziranec v nemško vojsko • udeleženec NOB*
Alojz Zupanič se je rodil 5. junija 1918 v Leskovcu pri Slovenski Bistrici.
Bil je mobiliziranec v nemško vojsko, od koder je pobegnil k partizanom v Pohorski odred, nato je bil v Zidanškovi brigadi, Pohorskem odredu (drugem), Lackovem odredu in v Bračičevi brigadi. Kot komandant I. bataljona Bračičeve brigade je 11. maja reševal ob Dravi skupine in posameznike svoje 1. in 2. čete, ki sta imeli največje izgube. Precej jih je poizkušalo preplavati deročo reko. Večini ni uspelo, postali so žrtve sovražnikovih krogel in deroče Drave.
Alojz Zupanič je padel kot borec Bračičeve brigade 11. maja 1945[107] v Borovljah (avstrijska Koroška).
Viri: *Munda, Mirko: Smrt je kosila tudi na Koroškem, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 87 • Fajdiga, Mirko: Bračičeva brigada na Štajerskem, Koroškem in Gorenjskem, 1. in 2. knjiga, Maribor, 1994 • Penič, Lojze: Zupanič, Alojz, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 65.*

ZUPANIČ, Franc (1912–1945)

⁎ 31. marec 1912 • Vrhloga (občina Slovenska Bistrica)
† 11. maj 1945 • Borovlje (avstrijska Koroška)
Poklic ali dejavnost: *železostrugar • udeleženec NOB*
Franc Zupanič se je rodil 31. marca 1912 na Vrhlogi pri Pragerskem.

Ob zlomu Kraljevine Jugoslavije je bil čuvaj v živalskem vrtu v Beogradu; po bombardiranju Beograda se je vrnil domov. Nato je delal kot strugar v tovarni letalskih delov na Teznem v Mariboru. V partizane je odšel 15. septembra 1944 v Bračičevo brigado.
Franc Zupanič je padel kot borec Bračičeve brigade 11. maja 1945[107] v Borovljah (avstrijska Koroška).
Viri: *Munda, Mirko: Smrt je kosila tudi na Koroškem, Pragersko in NOB, Slovenska Bistrica, 2014, str. 87 • Fajdiga, Mirko: Bračičeva brigada na Štajerskem, Koroškem in Gorenjskem, 1. in 2. knjiga, Maribor, 1994 • Penič, Lojze: Zupanič, Franc, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 65.*
Foto: *Munda, Mirko: Pragersko in NOB, str. 87.*

Ž

ŽELEZNIKAR Ivan
ŽITNIK Marko
ŽNIDAR Mihael
ŽNIDERŠIČ Martin
ŽOLGER Ivan
ŽUPEC Frančišek (Franc, Franček)
ŽURAJ Ivan
ŽURAJ Nuša

ŽELEZNIKAR, Ivan (1839–1892)

* 28. december 1839 • Stiška vas (občina Cerklje na Gorenjskem)
† 26. januar 1892 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *novinar • urednik Slovenskega naroda*

Ivan Železnikar se je rodil 28. decembra 1839 v Stiški vasi pri Cerkljah na Gorenjskem. Mladost je preživel pri stricu v primorskem Ospu.

Ljudsko šolo je obiskoval v Kopru, leta 1850 pa se je vpisal na gimnazijo v Ljubljani. Po maturi leta 1858 je kot domači učitelj učil pri eni od ljubljanskih rodbin in varčeval za študij na Dunaju (Avstrija). Leta 1860 se je tam tudi vpisal na pravno fakulteto, a je Dunaj tri leta zatem zapustil zaradi pomanjkanja denarja.

V letih 1863–64 je delal kot notarski pripravnik na Dunaju in nato med leti 1864–81 pri notarju Francu Rateju v Slovenski Bistrici. Od leta 1882 do svoje smrti je bil urednik pri *Slovenskem narodu* v Mariboru. Objavljal je v *Slovencu* in *Slovenskem gospodarju*. Po ustanovitvi *Slovenskega gospodarja* leta 1867 je postal eden njegovih najzvestejših dopisnikov. Objavljal je ostre politične uvodnike. Ustanovil in izdajal je humoristične polmesečnike *Sršeni*, 1871 in *Brus*, 1889–91. Uvrščamo ga med prve slovenske poklicne novinarje. Ukvarjal se je tudi z leposlovjem. Med drugim je prevedel Nestroyevo burko *Danes bomo tiči*, ki so jo prvič uprizorili v Ljubljani leta 1873.

Ivan Železnikar je umrl 26. januarja 1892 v Ljubljani.

Dela: *politični uvodniki v časopisih • izdajal je humoristične polmesečnike (Sršeni, 1871; Brus, 1889–91) • prevedel je Nestroyevo burko "Danes bomo tiči".*

Viri: *Vatovec, Fran: Železnikar, Ivan, Slovenska biografija, pridobljeno s https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi896096/.*

Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5d/Ivan_%C5%BDeleznikar.jpg/220px-Ivan_%C5%BDeleznikar.jpg.*

ŽITNIK, Marko (1913–1942)

* 9. april 1913 • Črešnjevec (občina Slovenska Bistrica)
† 29. junij 1942 • Križni Vrh (občina Slovenska Bistrica)
Poklic ali dejavnost: *trgovec • režiser • kulturni delavec • udeleženec NOB*

Marko Žitnik se je rodil 9. aprila 1913 na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.

Po šoli se je odločil, da bo trgovec. Kmalu se je osamosvojil in imel dve trgovini; eno na Križnem Vrhu ob cesti Slovenska Bistrica – Poljčane, drugo pa na Zgornji Ložnici v Kosovi hiši blizu šole.

Leta 1936 je na Zgornji Ložnici srečal mladega brezposelnega učitelja →Titl Julija ml., ki je z mladimi januarja 1936 prevzel vodenje kulturnega društva Javne narodne knjižnice, da bi dali prednost prirejanju ljudskih iger. Junija 1937 so dobili dovoljenje, da so Javno narodno knjižnico preimenovali v Prosvetno društvo v Venčeslju pri Slovenski Bistrici. Marko Žitnik se jim je pridružil kot režiser, pri režiji pa sta mu pomagali učiteljici →Povh Hedvika in Frančiška Brodnik. Tako so zaigrali deset iger in Zgornja Ložnica je bila znana po njih. Ko je novembra 1937 odšel Julij Titl ml. na služenje vojaščine, je nastalo zatišje.

Marko Žitnik je približno v tem času predal trgovino na Zgornji Ložnici v najem trgovskemu pomočniku Antonu Cvahtetu (očetu →Cvahte Marka) in njegovi ženi Katarini, sam pa je delal v svoji drugi trgovini na Križnem Vrhu.

Po nemškem napadu na Jugoslavijo leta 1941 je Marko Žitnik s fanti s Črešnjevca in Laporja organiziral uporniško skupino, ki je zbirala orožje in se povezala s podobno uporniško skupino v Rogaški Slatini. Žal je bil v tej skupini tudi izdajalec. Ko je Marko Žitnik 29. junija 1942 delal v trgovini na Križnem Vrhu, se je iz Rogaške Slatine pripeljal avtobus z nemškimi policisti, ki so ga hoteli aretirati. Toda Žitnik jim je ušel in stekel proti gozdu pod trgovino, a ga je nemški policist smrtno zadel, še preden je dosegel gozd. Na kraju njegove smrti danes stoji skromen kamen z napisom: »*Tu je padel 29. 06. 1942 Žitnik Marko*«.

Viri: *informator: Pogorevc, Edmund, Slovenska Bistrica, april 2018 • Penič, Lojze: Žitnik, Marko, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica*

in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 79 • Šifrer U., Alojzija: Spomini (na vojna leta 1941–1945 v Laporju), rokopis.
Foto: *arhiv Edmunda Pogorevca.*

ŽNIDAR, Mihael, (1841–1898)
* 2. september 1841 • Poljčane
† 16. januar 1898 • Lemberg (občina Šmarje pri Jelšah)
Poklic ali dejavnost: *duhovnik • katehet • provizor*
Mihael Žnidar se je rodil 2. septembra 1841 v Poljčanah.
V duhovnika je bil posvečen leta 1870 v Gradcu (Avstrija).
Od leta 1870-86 je bil kaplan v Slovenski Bistrici, vmes nekaj časa tudi provizor.[71] Nato je med leti 1886-92 služboval kot župnik in katehet[216] v Zrečah. Ko se je upokojil, se naselil v Lembergu (občina Šmarje pri Jelšah).
Mihael Žnidar je umrl 16. januarja 1898 v Lembergu.
Viri: *Grobelnik, Andrej: Žnidar, Mihael, Prispevek Cerkve pri razvoju šolstva na Zreškem, Veroučitelji, 200 let šolstva na Zreškem, Zreče, 2015, str. 246.*

ŽNIDERŠIČ, Martin, prof. dr. (1934–2020)
* 21. januar 1934 • Slovenska Bistrica
† 5. februar 2020 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *ekonomist • založnik • knjigotržec • novinar • zbiratelj*
Martin Žniderši, strokovnjak za založništvo, se je rodil 21. januarja 1934 v Slovenski Bistrici očetu odvetniku Antonu in materi Zorki, rojeni Černe.
Gimnazijo je med leti 1944–45 najprej obiskoval v Zagrebu (Hrvaška), kamor je bila družina izgnana med 2. svetovno vojno. Šolanje na gimnaziji je nadaljeval v Mariboru in v Novi Gorici. Nato se je vpisal na ljubljansko Ekonomsko fakulteto, kjer je leta 1962 diplomiral. Leta 1982 je doktoriral na Ekonomski fakulteti v Zagrebu z disertacijo[17] *Poraba knjige in posebnosti založniškega marketinga* (pri nas prva disertacija o založništvu).
Strokovno in jezikovno se je izpopolnjeval v Angliji, Švici in Nemčiji. Na ljubljanski televiziji je bil urednik v kulturni redakciji in prvi vodja oddaje Kulturna panorama. Nato je bil vodja prodajnega oddelka pri Mladinski knjigi (MK) in pri Cankarjevi založbi (CZ) vodja založniške komerciale ter glavni direktor. Na Pedagoški akademiji (PA) v Ljubljani je predaval predmet knjigarstvo, od leta 1987 pa je predaval isti predmet na oddelku za bibliotekarstvo Filozofske fakultete (FF) v Ljubljani kot izredni in od leta 1990 kot redni profesor. Poleg rednega dela je opravljal številne visoke funkcije v mnogih založniških združenjih v Sloveniji in takratni Jugoslaviji. Bil je tudi soustanovitelj Slovenskega knjižnega sejma.
Kot velik ljubitelj knjig je skozi desetletja je zbral neprecenljivo zbirko – več kot 3500 – miniaturnih knjig z vsega sveta. Čeprav majhne po formatu, so po pomenu toliko večji knjižni zaklad. Bil je prvi slovenski in eden najvidnejših evropskih zbiralcev »miniaturk«.
Martin Žniderši je umrl 5. februarja 2020 v Ljubljani.
Dela: *knjige: Propaganda za knjigo, 1969 • Ekonomski problemi slovenske knjige, 1972, razširjena raziskava o slovenskem založništvu in knjigarstvu iz leta 1970 • ocene: Merhar V., Ekonomska revija 1973, 1983; Kocijan G., Novi razgledi 1973, 226–7; Knjiga in založništvo, 1977; Knjiga in trg 1982; Hofman B., Delo 1982, št. 234; Bizjak I., Dnevnik 1983, št. 83; Knjiga in bralci II, 1980 s Kocijan G., III, 1985, s Kocijan G., Rupel D. in Podmenik D.*
Priznanja: *leta 1980 je prejel najvišje jugoslovansko priznanje založništva Listino knjige • leta 1985 je prejel red dela z zlatim vencem • leta 2014 je prejel nagrado Norman Forgue Award za dosežke na področju miniaturnih knjig.*
Viri: *Sitar, Sandi: Žniderši, Martin, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi908856/ • Mag. Zorko, Teja: In memoriam prof. dr. Martin Žniderši (1934–2020), Dnevnik, 14. februar 2020.*
Foto: *pridobljeno s https://www.gzs.si/images/clanki/img35042.jpg.*

ŽOLGER, Ivan, prof., vitez (1867–1925)

* 22. oktober 1867 • Devina (občina Slovenska Bistrica)
† 16. maj 1925 • Lassnitzhöhe (Avstrija)
Poklic ali dejavnost: *pravnik • minister • publicist*

Ivan Žolger se je rodil 22. oktobra 1867 na Devini pri Slovenski Bistrci.
Študiral je pravo v Parizu (Francija) in Gradcu (Avstrija), kjer je od leta 1902 delal tudi v predsedstvu vlade. Leta 1915 je ustanovil ustavnopravni oddelek in bil tudi njegov predstojnik. Leta 1917 je postal minister brez listnice,[244] z nalogo pripraviti ustavno reformo monarhije,[14] a je čez leto dni odstopil. Jugoslovanska demokratska stranka (JDS) ga je maja 1918 kot Slovenca na najvišjem položaju v Avstrijski državi predlagala za predsednika Narodne vlade. Novembra 1918 je bil pripravljen sprejeti nalogo in Narodna vlada ga je postavila za predsednika upravne komisije v oddelku za notranje zadeve. Po predlogu komisije je izdelal *načrt začasne uprave in ustave za Slovenijo*.
Med letoma 1919–20 je bil tudi glavni zastopnik Kraljevine Slovencev, Hrvatov in Srbov (Kraljevina SHS) na prvi skupščini Društva narodov[245] v Ženevi (Švica). Obravnaval je vprašanja, s katerimi se je ukvarjal v državni upravi, med drugim tudi obdelal avstrijsko-ogrske poravnave.
Diplomatsko udejstvovanje in profesura sta Žolgerju prinesla članstvo pri Stalnem meddržavnem razsodišču v Haagu (Nizozemska).
Na podlagi opravljenega dela, je leta 1918 dobil naziv rednega profesorja na Dunajski univerzi (Avstrija), podeljen pa mu je bil tudi plemiški naziv.
Ivan Žolger je umrl 16. maja 1925 v zdravilišču Lassnitzhöhe pri Nestelbachu na avstrijskem Štajerskem, pokopan je na Dunaju (Avstrija).
Dela: *Obdelava avstrijsko-ogrske poravnave, obravnava položaja skupnega dvora v dualistični monarhiji na podlagi zakonov o poravnavi.*
Viri: *Gradišnik, Stane: Žolger, Ivan, Pomembne osebnosti občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica, 2003, str. 124 • Simič, Vladimir: Žolger, Ivan, Enciklopedija Slovenije 16, Wi–Ž, Ljubljana, 2001, str. 374–375 • Rybář, Miloš: Žolger, Ivan, Slovenska biografija, pridobljeno s http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi909172/.*
Foto: *pridobljeno s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1e/Ivan_%C5%BDolger.jpg/220px-Ivan_%C5%BDolger.jpg.*

ŽUPEC, Frančišek (Franc, Franček) (1920–1942)

* 14. januar 1920 • Borovci (občina Markovci)
† 16. marec 1942 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *študent • žrtev komunističnega nasilja*

Frančišek (tudi Franc, Franček) Župec se je rodil 14. januarja 1920 v vasi Borovci pri Ptuju očetu Tomažu (1880–1966) in materi Mariji, rojeni Gross (1886–1965). Tam sta se rodili tudi njegovi sestri Marija (1914) in Anka (1923). Tretja sestra, Matilda, se je rodila leta 1927 že v Slovenski Bistrici, kjer so starši leta 1924 kupili manjšo kmetijo.
Franc je osnovno šolo obiskoval v Slovenski Bistrici. Takratni župnik →Šolinc Ivan je opazil njegovo nadarjenost in pregovoril starše, da so ga leta 1932 vpisali v mariborsko klasično gimnazijo, ki jo je končal leta 1940. Njegov sošolec je bil med drugimi tudi →Attems Emil Hans. Že leta 1937 se je včlanil v katoliško Akademsko društvo Straža[246] in hitro postal eden izmed njenih vodilnih članov. Jeseni leta 1940 se je vpisal na študij prava na Univerzo kralja Aleksandra I. v Ljubljani (kot se je takrat imenovala).
Kmalu po začetku okupacije leta 1941 so Italijani prepovedali vse študentske organizacije razen novoustanovljene Ljubljanske univerzitetne organizacije (LUO). Tja naj bi se včlanili vsi voditelji dotedanjih organizacij, v nasprotnem primeru pa so Italijani grozili z zaprtjem univerze in izgonom študentov, ki niso prihajali s področja Ljubljanske pokrajine. Župec je, po nekaterih interpretacijah, to želel preprečiti, zato je vstopil v direktorij[247] LUO. Komunistična partija (KP) ga je zato razglasila za narodnega izdajalca in mu zagrozila z umorom. Varnostnoobveščevalna služba[248] (VOS), ki je delovala v okviru Osvobodilne fronte[62] (OF),

ga je prav tako sumila, da sodeluje z Italijani pri odkrivanju študentov, ki simpatizirajo z OF. Predstavniki VOS OF so Franca Župca 16. marca 1942 na Prisojni ulici v Ljubljani ustrelili. Resnična vloga in krivda Frančiška Župca še do danes ni povsem razjasnjena.
Danes Frančišek Župec nima ne groba ne pomnika. Njegovo ime je omenjeno le na spominski plošči z imeni žrtev komunističnega nasilja na Žalah.
Viri: *Žižek, Slavko: Franček Župec – obletnica smrti, Nova Slovenska zaveza, št. 64. Ljubljana, 2007 • Smiljanič, Ivan: Kralji, doktorji, revolucionarji ...; Zgodovinski časopis, št. 3–4, Ljubljana, 2019, str. 473 • Penič, Lojze: Župec, Frančišek, Žrtve druge svetovne vojne in povojnih usmrtitev na območju občin Slovenska Bistrica in Oplotnica, Slovenska Bistrica, 2004, str. 66.*
Foto: *Žižek, Slavko: Franček Župec – obletnica smrti, Nova Slovenska zaveza, št. 64.*

ŽURAJ, Ivan (1899–1933)

* 1899 • Slovenska Bistrica
† 12. september 1933 • Ljubljana
Poklic ali dejavnost: *lesni trgovec • gostilnec*
Ivan Žuraj se je rodil leta 1899 v Slovenski Bistrici.
Leta 1924 se je poročil z Marijo, rojeno Verhovšek, hčerko veleposestnika Johana Verhovška iz Zgornje Bistrice, ki je bila takrat samostojna občina.
Žuraj je bil zelo podjeten in je zgradil lastno podjetje – lesno industrijo v Slovenski Bistrici – ter kupil veliko posestvo na Pohorju. Leta 1929 je bil med zastopniki gostilničarskih zadrug, ki so ustanovili gostilničarsko-delničarsko pivovarno in ponovno zagnali proizvodnjo v Pivovarni Laško, saj je ta leta 1927, po skrivnem prevzemu s strani Pivovarne Union, prenehala obratovati.
V Slovenski Bistrici je kupil kinoaparaturo in jo podaril Rdečemu križu. Tako se je kino imenoval Kino Rdečega križa Slovenska Bistrica, prostor za kino pa je odstopila gostilna Avguštin. Skupaj s →Attems Ferdinandom Marijo III., ki je daroval zemljišče, on pa les, je leta 1929 postavil kabine na letnem kopališču v Slovenski Bistrici. Bil je tudi med ustanovitelji Aerokluba Maribor in imel velike zasluge pri ureditvi njihovega hangarja.
V njegovi lasti je bila tudi Gostilna Žuraj (nahajala se je na področju sedanje tovarne Impol, op. S. Husu), v kateri so bili sestanki društev, prireditve, veselice, poroke in druga praznovanja, vaje igralske skupine, pevske vaje, vaje godbe na pihala itd.
Ivan Žuraj je tragično preminil 12. septembra 1933 v letalski nesreči na letališču v Ljubljani, ko je bil zaradi kupčije z lesom namenjen v Sušak na Hrvaško. Letalo se je (najverjetneje) zaradi megle in slabše vidljivosti zrušilo nekaj minut po vzletu. Poleg njega je v nesreči izgubilo življenje še sedem ljudi.
Pokopan je v Slovenski Bistrici.
Viri: *Fišinger Jelen, Jana: Gostilna Žuraj - Verhovšek, Ne umirajo samo ljudje, umirajo tudi hiše in vasi, Slovenska Bistrica, 2004, str. 29 • AA.: Kri je oškropila ljubljansko letališče, Slovenec, Ljubljana, 13. september 1933, str. 1–2.*

ŽURAJ, Nuša (1924–2019)

* 21. junij 1924 • Ruše
† 20. oktober 2019 • Poljčane
Poklic ali dejavnost: *modistka • udeleženka NOB*
Nuša Žuraj, roj. Namestnik, se je rodila 21. junija 1924 v Rušah.
Po koncu vojne se je v Mariboru izučila za modistko[249].
Sestra →Namestnik Minka - Sonja je bila borka Pohorskega bataljona[105] in je padla 8. januarja 1943 pri Treh žebljih na Pohorju, stara komaj sedemnajst let, sestri Breda (poročena Veber, † 2015) in Malka (poročena Veler, stanujoča v Slovenski Bistrici) sta skusili grozote taborišča Knittelfeld[250] (Avstrija), starši so bili s sinom Francijem zaprti v taborišču Šterntal[22] (Strnišče, Kidričevo), le sestro Lidijo je najhujšega obvaroval študij v Gradcu (Avstrija). Člani družine Namestnik so bili izredno zavedni in ponosni Slovenci, ki so vsi delali za

partizane. Nuša je bila že leta 1941 je bila sprejeta v organizacijo Zvezo komunistične mladine Jugoslavije[251] (SKOJ; Savez komunističke omladine Jugoslavije). Člani so se zbirali v tedanji tovarni vžigalic v Mariboru, kjer so imeli plesne vaje, vmes pa sestanke, na katerih so se pogovarjali o protifašističnih akcijah in dobivali konkretne naloge. Opravljali so kurirsko in obveščevalno delo, trosili letake in zbirali hrano in oblačila za Ruško četo. Nuša je opravljala delo kurirke. Zaradi izdaje (izdal jih je komunist Tonček, za katerega se je pozneje izkazalo, da je postal gestapovski agent), so jo 22. januarja 1942 žandarji aretirali in jo zaprli v mariborske zapore, pozneje pa odpeljali v prehodno taborišče na gradu Borl (občina Cirkulane). Zaradi pomanjkanja dokazov je bila 27. aprila 1942 izpuščena. 13. oktobra 1942 sta s sestro Minko zbežali na Pohorje, saj je Minki grozila aretacija gestapa[31], Nuša pa se je vrnila domov, da je še naprej vzdrževala zvezo z Ruško četo.

Od decembra 1942 do aprila 1943 je živela v Linzu (Avstrija) pri teti Linki, ki so ji Nemci kot talca ubili sina Nika, gimnazijca v Mariboru. Da bi lažje prebolela sinovo smrt, je ta prosila svojo sestro Ano, Nušino mamo, da ji v Linz pošlje eno od svojih petih hčera. Od aprila do decembra 1943 je bila prisiljena oditi na Moravsko (Češka), v mesto Znojmo, v tako imenovani Arbeitsdienst (delovni tabor). Po vrnitvi v Linz se je zaposlila v tovarni klobukov in povezala s protifašističnim gibanjem taboriščnikov, ki so bili poslani iz taborišča Mauthausen[33], da bi v času bombardiranja Linza odstranjevali neeksplodirane bombe. Jeseni 1944 se je vrnila v Ruše in odšla v partizane, kjer je delala kot mladinska aktivistka na območju tedanjega okraja Slovenska Bistrica vse do osvoboditve maja 1945.

Po osvoboditvi leta 1945 je Nuša živela v Slovenski Bistrici in bila nekaj let zaposlena v tovarni Impol. Po poroki z Mihaelom Žurajem in rojstvu hčera Minke in Nuške ter sina Nika pa je ostala doma, se posvetila družini in delu v borčevski organizaciji, v Društvu izgnancev Slovenije ter krajevni skupnosti.

Za svoje delo je dobila številna priznanja.

Nuša Žuraj je umrla 20. oktobra 2019 v Poljčanah, pokopana je v Slovenski Bistrici.

Priznanja: *posebno priznanje ZZB za vrednote NOB za dolgoletno uspešno delo v organizaciji • častna članica ZZB za vrednote NOB Slovenska Bistrica.*

Viri: *informator: Niko, Žuraj, sin, Ptuj, april 2020 • Žnidarič, Štefka: Nuša Žuraj, aktivistka, kurirka, častna članica ZZB Slovenska Bistrica, Svobodna beseda, 17. oktober 2016, pridobljeno s https://www.svobodnabeseda.si/nusa-zuraj-aktivistka-kurirka-castna-clanica-zzb-slovenska-bistrica/.*

Foto: *album Nika Žuraja.*

Opombe

[1] Prezbiterij – del cerkve, namenjen za glavni oltar in duhovščino.
[2] Ustaši – Hrvati, ki so se bojevali proti vdoru Osmanov od 14. do 16. stoletja. Pogosteje pa se izraz »ustaši« navezuje na pripadnike hrvaškega nacionalističnega gibanja z začetkom okoli leta 1930, katerega vodja je bil Ante Pavelić. Poimenovanje izvira iz hrvaške besede ustati, ki pomeni vstati.
[3] Poliklinika – zdravstvena ustanova za bolnike, ki lahko sami hodijo na specialistične preglede in zdravljenje.
[4] Stomatologija – veda o boleznih zob in ust; stomatolog – zdravnik za bolezni zob in ust, zobozdravnik.
[5] Predstojnik – kdor ima višji, vodilni položaj v ustanovi, zavodu, javni upravi.
[6] Katedra – izobraževalna in znanstvenoraziskovalna visokošolska enota za določeno študijsko področje, stolica.
[7] Prodekan – namestnik dekana, predstojnika fakultete.
[8] Lavantinska škofija je bila ustanovljena 10. maja 1228. Sprva je obsegala območje v okolici Šentandraža v Labotski dolini (danes avstrijska Koroška). 4. septembra 1859 je takratni škof Anton Martin Slomšek njen sedež prenesel v Maribor in v stolnico povzdignil dotedanjo župnijsko cerkev sv. Janeza Krstnika. 5. marca 1962 je bila škofija preimenovana v Mariborsko-lavantinsko škofijo in bila razdeljena na 290 župnij, 7. aprila 2006 pa je bila povišana v nadškofijo.
[9] Kurat – duhovnik, ki službuje na kuraciji, npr. v oddaljeni vasi.
[10] Slomškove slovenske vaje – iz vneme za slovenščino je Slomšek že med študijem teologije ustanovil slovensko društvo in poučeval bogoslovce v slovenščini ter jih navduševal za pisne in govorne vaje, navajal jih je tudi k prevajanju v slovenščino.
[11] Drobtinice – slovenski zbornik poljudnega berila za mladino in starejše bralce. Drobtinice so s prekinitvami pod različnimi imeni izhajale v letih 1846–1901. Z imenom Drobtinice so izhajale v Gradcu (1846-1863), v Mariboru kot Slomškove Drobtinice (1863-1869), 1887 pa jih je v Ljubljani kot Drobtinice obnovil Frančišek Lampe. Drobtinice je ustanovil Anton Martin Slomšek, jih dve leti urejal in do smrti 1862 ostal eden glavnih sodelavcev. Pomembnejši sodelavci in uredniki so bili še F. Kozar, Jožef Rozman in Josip Virk. Zbornik je vseboval nabožni, življenjepisni, poljudnoleposlovni in glasbeni del; namenjen je bil kot vzgojno nabožno berilo predvsem mladini »v podučevanje ino za kratek čas«, vendar je tudi med starejšimi bralci širil zanimanje za branje in užival precejšno priljubljenost.
[12] Kulturbund – organizacija nemške narodne manjšine v predvojni Jugoslaviji, v kateri so leta 1939 prevzeli vodstvo nacisti.
[13] Habsburžani izvirajo iz Švice in se imenujejo po gradu Habichsburg v kantonu Aargau. Od druge polovice 13. stoletja so vladali vsem avstrijskim deželam, pod svojim okriljem pa so imeli tudi večino ozemlja današnje Slovenije. Prvi ugotovljeni pripadnik Habsburžanov je bil grof Lanzelin iz 2. polovice 10. stoletja. Od 11. do 13. stoletja so si postopno ustvarili posest v Alzaciji in Švici. V prvi polovici 13. stoletja sta si razdelila družinsko posest: grof Rudolf, začetnik lauffenburškeveje (izumrla 1415), je dobil posesti v Breisgauu, grofije Klettgau, Lauffeburg in Rheinfelden, grof Albreht iz katerega izvirajo kasnejši nemški, ogro-hrvatski in španski kralji in cesarji, pa je dobil grad Habichtsburg ter posesti v Alzaciji in kantonu Aargau. Rudolf I. Habsburški, sin grofa Albrehta je bil 1273 izvoljen za prvega nemškega kralja, po zmagi s češkim kraljem Otokarjem pa je pridobil tudi vojvodini Avstrijo in Štajersko. V 14. stoletju so med krizo izgubili nemški prestol, saj so bili leta 1315 poraženi pri Morgartnu in so s tem izgubili vsa posestva v Švici. Oblast so nato začeli utrjevati v t. i. dednih deželah. Leta 1335 je Albreht II. pridobil vojvodini Kranjsko in Koroško, njegov sin, nadvojvoda Rudolf IV. Habsburški pa 1363 Tirolsko. Dinastija se je leta 1379, ko je umrl Albreht II., razdelila na dve manjši. Albertinska je imela v oblasti Spodnjo in Zgornjo Avstrijo, kasneje je pridobila še Češko in Ogrsko. Leopoldinska pa je obsegala med drugim tudi slovansko vejo. Zadnja se je konec 14. stoletja razcepila na tirolsko in notranjeavstrijsko, ki se je v začetku 16. stoletja razdelila na špansko, ki je razpadla leta 1700, in avstrijsko. Iz slednje je s poroko Marije Terezije in Franca I. Štefana Lotarinškega nastala habsburška-lotarinška dinastija. Habsburžani so v 15. stoletju postali nemško-rimski cesarji. Na tem položaju so se s krajšimi presledki obdržali do odprave cesarstva 1806. Prvi cesar je postal Friderik III. Habsburški leta 1452, ki je bil uspešen tudi pri združevanju habsburških dežel. Pravi vzpon so Habsburžani sicer dosegli z Maksimilijanom I., ki je osvojil Nizozemsko, Belgijo in Burgundijo, in z njegovim sinom Filipom, ki je osvojil Kastilijo, Španijo in Neapeljsko kraljestvo. Cesarstvo je bilo največje v času Karla V. v 16. stoletju. Po smrti Karla VI. se je vladavina nadaljevala po ženski liniji. Leta 1740 je vladarica postala Marija Terezija, ki je skupaj s svojim sinom Jožefom II. izpeljala precej reform. Zadnji avstrijski cesar je bil Karel I. Avstrijski. Ko je leta 1918 razpadla Avstro-Ogrska, so oblast izgubili tudi Habsburžani. Karlov poskus, da bi se leta 1921 ponovno povzpel na ogrski prestol, je spodletel.
[14] Monarhija – državna ureditev, v kateri vlada monarh, ki ima vso oblast v državi.
[15] Žrtve povojnih pobojev – po končani 2. svetovni vojni je marsikje prišlo do maščevanja nad domnevnimi ali de janskimi okupatorjevimi sodelavci. Usmrčenih je bilo 107 krajanov iz nekdanje skupne občine Slovenska Bistrica (sem sodijo še Oplotnica, Poljčane in Makole). To je po številu tretja največja skupina in predstavlja 10,9% vseh žrtev 2. svetovne vojne s tega območja. Če upoštevamo, da so dejanski sodelavci okupatorja in vodilni člani Švabsko-nemške kulturne zveze večinoma že pred koncem vojne zbežali, je število žrtev presenetljivo veliko. Med umorjenimi je veliko ljudi, ki so bili aretirani prve tedne po končani vojni, zaprti v Slovenski Bistrici, nato v koncentracijskem taborišču Šterntal (Strnišče, Kidričevo), tam so jih zaslišali in mnoge izpustili. Večina izpuščenih poleti 1945 je menila, da je s tem konec njihovih težav, dokler jih januarja 1946 ni presenetila nova aretacija, ki ji je sledila usmrtitev. Med aretiranimi in kasneje usmrčenimi so bile tudi cele družine. O preganjanju ljudi po 2. svetovni vojni ni pisnih dokumentov, pa tudi spominskih zapisov na te čase je malo.
[16] Zgornjebistriški bunker – bunker je bil izkopan med drugo svetovno vojno za delavce v sedanji tovarni Impol, ki

je za Nemce delala vojaško pomembne bakrene in druge izdelke. Bistričani, ki so delali v Impolu, naj bi se skrili v bunkerju, zaklonišču, med morebitnim bombardiranjem tovarne. V začetku leta 1946 je OZNA (Oddelek za zaščito naroda) dobila nalog za usmrtitve. Žrtve so med 11. in 15. januarjem 1946 v dveh skupinah pripeljali v bunker, jih postrelili, rov pa so nato minirali in ga zasuli z zemljo. Govori se, da so pred eksplozijo sosedom ukazali, naj odprejo okna in se umaknejo. Med izkopavanjem leta 2001 in 2002 so v bunkerju izkopali posmrtne ostanke 431-ih pobitih oseb, civilistov. Oktobra leta 2004 so bili posmrtni ostanki izkopanih žrtev preneseni v novo kostnico na bistriškem pokopališču (do takrat so ležali v bližnjem zaklonišču tovarne Impol). Kostnico je zasnovala arhitektka Mojca Kraševac iz Slovenske Bistrice. Še vedno pa ni jasno, kdo je izdal ukaz za eksekucije v primeru Zgornje Bistrice in kdo je poboje izvedel. Pokol v bunkerju tako še vedno ostaja zavit v skrivnost, prav tako identiteta pobitih. Bunker spada od leta 2002 pod zaščitene objekte kulturne dediščine.

[17] Disertacija – znanstvena razprava za dosego doktorskega naslova.

[18] Adjutant – oficir, dodeljen višjim vojaškim ali pomembnim osebnostim, pribočnik.

[19] Federalni zbirni center – po drugi svetovni vojni je v Ljubljani deloval Federalni zbirni center, kjer naj bi umetnine »čakale« na centralni slovenski muzej, a je večina njih izginila neznano kam.

[20] Wehrmannschaft – med drugo svetovno vojno napol vojaški oddelki, ki so jih ustanovili Nemci na zasedenem slovenskem ozemlju.

[21] OZNA – med narodnoosvobodilnim bojem in prva leta po letu 1945 »Oddelek za zaščito ljudstva«.

[22] Šterntal – z začetkom 1.svet. vojne je začela vlada Avstro-Ogrske iskati primerne kraje za nastanitev vojnih ujetnikov avstro-ogrske armade. Deželno namestništvo v Gradcu se je odločilo, da bodo taborišče z barakami uredili v krajih Feldbach in Knittelfeld, spomladi 1915 pa se je odločilo še za Strnišče (Šterntal) pri Ptuju oz. Kidričevem.

[23] Škofijski ordinariat – urad za upravljanje škofije; ordinarij: škof ali njegov namestnik, ki upravlja škofijo.

[24] Mecen – kdor prostovoljno gmotno podpira umetnike, znanstvenike ali umetnost, znanost, podpornik.

[25] Vicedom (lat. vicedominus; zloženka iz vice namesto in dominus gospod) – deželni vladarjev ali škofov namestnik, tudi upravnik cerkvene posesti. V fevdalizmu je bil vicedom namestnik deželnega kneza. Opis službe Kranjskega deželnega vicedoma, kot jo podaja Valvasor v Slavi Vojvodine Kranjske: Vicedom (ali deželni vicedom) je deželnoknežji uradnik, ki ga sprejme ali postavi deželni knez, a ima čisto posebno jurisdikcijo ali sodno oblast in sodstvo. Pod njegovim nadzorstvom in upravo so kameralna posestva in pravice v deželi. Tako je tudi pravi predstojnik deželnoknežjih mest in trgov, ki imajo pri njem prvo instanco ali sodno pristojnost. Odgovoren pa je notranjeavstrijski dvorni komori. Službo opravlja, dokler živi. Druga mesta pa in trgi, ki niso deželnoknežji, temveč pripadajo raznim gospostvom, ne spadajo pod vicedoma. Kakor deželnoknežja mesta in trgi, so pod njegovim poveljstvom in sodstvom tudi deželnoknežji kmetje. Ima tudi svoje posebne prisednike, ki jim splošno pravijo deželni svetniki.

[26] Latinska šola – nekdaj srednja šola, gimnazija.

[27] Notranja Avstrija – nanašajoč se na južni del habsburškega ozemlja, katerega jedro so tvorile Štajerska, Koroška in Kranjska.

[28] Dvorna komora – v stari Avstriji najvišji urad za državno finančno gospodarstvo.

[29] Intendant – častnik, ki vodi oskrbovanje vojaških enot.

[30] Notranje avstrijski tajni svet – splošnoposvetovalni urad, današnji državni zbor.

[31] Gestapo – v nacistični Nemčiji tajna državna policija.

[32] Nemčur – slabšalni naziv za pripadnika nenemškega naroda, zavzemajočega se za germanizacijo.

[33] Koncentracijsko taborišče Mauthausen (nemško Das Konzentrationslager Mauthausen) – nemško koncentracijsko taborišče pri vasi Mauthausen, približno 20 km vzhodno od Linza v Gornji Avstriji. Delovalo je od priključitve Avstrije v začetku leta 1938 do konca 2. svet. vojne. Poleg Auschwitza in Dachaua je bilo eno najhujših in največjih koncentracijskih taborišč v Evropi. Imelo je štiri glavne enote v Mauthausnu in bližnjem kraju Sankt Georgen an der Gusen ter skoraj sto podružnic, med njimi koncentracijsko taborišče Ljubelj na ozemlju današnje Slovenije. Vanj so sprva zapirali ljudi z neželenimi političnimi prepričanji, homoseksualce in Rome iz Nemčije, Avstrije ter češkoslovaške, v začetku leta 1940 pa je bila tja pripeljana tudi večja skupina Poljakov, predvsem intelektualcev. Proti koncu vojne so se tam znašli pripadniki vseh skupin »neželenih« elementov družbe, ves čas pa so prevladovali izobraženci in politični nasprotniki. Jetniki so bili prisiljeni delati v suženjskih razmerah; kot delovno taborišče je bil Mauthausen najproduktivnejše od večjih nemških taborišč 2. svetovne vojne, v različnih podenotah so delovali kamnolomi, rudniki in tovarne orožja, streliva ter vojaške mehanizacije (denimo letal Me-262). Zaradi krutih delovnih razmer in neposrednega nasilja je v njem umrlo ogromno ljudi. Ob koncu vojne so poveljniki uničili dokumentacijo, tako da natančno število žrtev ni znano, po nekaterih ocenah pa jih je bilo več sto tisoč, od tega 1500 Slovencev. Januarja 1945 je bilo v njem 85.000 taboriščnikov.

[34] Nacionalizacija – Politično gospodarski ukrep, s katerim se prisilno podržavi lastnina z nadomestilom ali brez njega bivšim lastnikom. Imetje Nemcev, Italijanov, kolaborantov, bank, zasebnih podjetij in cerkve je bilo v prvih letih po 2. svet. vojni nacionalizirano. Zgornja meja za zasebno lastništvo zemlje je bila postavljena pri 45 hektarjih. Za posest cerkve je bil določen zemljiški maksimum 10 hektarjev. Prehod privatnega imetja v državno lastnino je bil namreč pogoj za dominacijo nove oblasti na političnem in gospodarskem področju, ki jo je taktično pridobila z zaplembami, sekvestrom in nacionalizacijo ter s pojmoma splošno ljudsko premoženje in ljudska oblast ustvarila navidezno vladavino delavskega razreda. Do konca leta 1948 je državni gospodarski sektor postal prevladujoč, saj je KPJ z dvema nacionalizacijama do takrat podržavila več kot 90 % zasebnih in tujih gospodarskih podjetij. Kljub temu je upravljanje razlaščenega premoženja imelo več negativnih kot pozitivnih posledic.

[35] Realka – srednja šola s poudarkom na pouku prirodoslovnih in tehničnih ved.
[36] Kulak – v carski Rusiji in prva leta po državljanski vojni lastnik velikega posestva, ki ga obdeluje navadno z najeto delovno silo.
[37] Dendrologija – nauk o drevju in drugih lesnatih rastlinah.
[38] Arboretum – vrt ali park lokalne in v izbran kraj prinesene, vzgajane, flore ter favne nekega zemeljskega klimatskega področja. Običajno ga zasnujejo ljubiteljki zbiratelji rastlin in živali, kasneje pa preidejo pod pokroviteljstvo raznih šol, akademij in univerz. Zbirke v arboretumih so v veliko pomoč šolarjem, študentom in znanstvenikom pri njihovem študiju za poklic. Nekateri arboretumi so bolj zaprte narave, drugi pa predvsem za širšo javnost, ki v njih najde prostor za sprostitev in občudovanje narave. Največkrat je začetek arboretuma botanični vrt, kjer zasadijo več zbirk lesnatih rastlin izbranih po njihovih okrasnih značilnostih. Ustvarjeni so tako raznoliki parkovni prizori, nadaljujejo pa s strokovnimi zasaditvami na osnovi estetsko in ekološko utemeljenih kombinacij različnih rastlin. Nastajanje arboretuma je dolgoročen in zahteven proces, saj potrebuje desetletja in stoletja strokovnega dela.
[39] Domobranec – med 2. svetovno vojno pripadnik protirevolucionarne vojaške organizacije v Sloveniji.
[40] Sokol – prvo telovadno društvo na Slovenskem, ki je s polnim nazivom Gimnastično društvo Južni sokol nastalo po zgledu češkega Sokola. Sokolstvo je proti koncu 19. stoletja že preraščalo v gibanje, njegova ideja pa ni bila samo druženje ob telovadbi, člani so bili tudi ideološko opredeljeni. Bili so blizu miselnosti Narodne napredne stranke. Društvo je bilo opredeljeno kot vsenarodna nadstrankarska svobodomiselna organizacija, dostopna vsem Slovencem. Njegovi člani niso smeli biti pripadniki stranke, ki bi nasprotovala sokolskemu kulturnemu in političnemu programu. Sokoli niso smeli biti člani Slovenske ljudske stranke, ki je imela pod okriljem telovadno društvo Orel. Sokolsko delovanje je bilo narodno-obrambno in demokratično. V vrstah je bilo načeloma dovolj prostora za vse nazore. Poudarjali so, da združujejo v svojih vrstah tudi ljudi različnih svetovnih nazorov. Sokolska ideologija je spodbujala narodno in kulturno zavest ter je vzgajala ob telesni vzgoji. Vzgajala je k disciplini telesa in duha. V času Avstro-Ogrske je bilo sokolstvo pomembno gibalo v povezovanju slovenskega naroda proti Avstrijcem. Združevanje na srečanjih, t. i. zletih, je pomenilo tudi najbolj množične shode slovenskega ljudstva po taborih v drugi polovici 19. stoletja. Sokolstvo je temeljilo na zamislih češkega ideologa Miroslava Tyrša, še poseben pomen pa je imelo za narode, ki so živeli pod hegemonijo avstrijske oz. ruske države. Ti so si želeli kulturno, pa tudi politično in ekonomsko neodvisnost. V tem je bila osrednja vloga sokolstva.
[41] Promocija – slovesna podelitev doktorskega naslova.
[42] Föhrenwald – eno največjih taborišč za razseljene osebe v Evropi po drugi svetovni vojni. Nahajalo se je jugozahodno od Münchna na področju, ki je danes znan kot Waldram v Wolfrashausenu na Bavarskem v Nemčiji. Objekte taborišča je leta 1939 zgradilo podjetje IG Farben kot stanovanje za zaposlene v več tovarnah streliva, ki jih je upravljalo v bližini. Med vojno so bili v njem nameščeni prisilni delavci. Junija 1945 si je taborišče prisvojila uprava ameriške vojske v povojnem nemškem ameriškem sektorju za namen nastanitve mednarodnih beguncev. Prvi prebivalci taborišča so bili begunci judovskega, jugoslovanskega, madžarskega in baltskega izvora. 3. oktobra 1945 je general Dwight D. Eisenhower odredil, da je Föhrenwald postal izključno judovsko taborišče. Od leta 1946 do 1948 je Föhrenwald po Feldafingu in Landsbergu zrasel v tretje največje taborišče v ameriškem sektorju. Do januarja 1946 je njegovo prebivalstvo doseglo število 5.600. Stopnja rodnosti v taborišču je leta 1946 znašala 70–80 rojstev na tisoč prebivalcev, približno dvakrat več kot v državah v razvoju. Kot del mreže taborišč za razseljene osebe je Föhrenwald deloval pod okriljem UNRRE. Direktor taborišča Henry Cohen je bil mladi veteran ameriške vojske, ki se je zelo trudil, da bi poskrbel za dobrobit prebivalcev. Cohenu je v administraciji in delovanju taborišča pomagal taboriščni odbor, katerega člani so bili izvoljeni med kandidati, ki so predstavljale vrsto političnih strank. Kot direktor je Cohen pospeševal rehabilitacijo prebivalcev tabora, spodbujal izobraževanje odraslih in poklicno usposabljanje. Ustanovljena je bila šola za mlade z obšolskimi dejavnostmi, ki so bile v glavnem organizirane s prizadevanji lokalnih vodij judovskih mladinskih gibanj. Avtonomno kulturno življenje taborišča je vključevalo glasbene in gledališke predstave. Izdajali so interni časopis Bamidbar (»V divjini«, hebrejsko ime za Knjigo številk), ki je leta 1947 izdal 100-stranski almanah, ki je dokumentiral dejavnosti taborišča. Prebivalci so uživali svobodo veroizpovedi. V taborišču je bila ustanovljena ješiva (rabinsko semenišče in akademija Torah). S prisotnostjo rabina Yekusiela Yehudaha Halberstama, ustanovitelja sekte Sanz-Klausenberg Hasidic, in njegovih privržencev je Föhrenwald postal središče za hasidske žide v ameriškem sektorju. Ulice v Föhrenwaldu (bil je pravo malo mesto) so iz ameriških imen preimenovali po svoje (npr. Rooseveltstrasse je postal Thomasstrasse; Pennsylvianastrasse je postala Faulhaberstrasse itd). V zgodnjih letih delovanja taborišča so prebivalci organizirali več protestnih kampanj proti zavezniški politiki, zlasti glede omejitev judovskega priseljevanja v Palestino. Sionistična mladinska gibanja so za usposabljanje mladih pionirjev organizirala skupine, imenovane kibuci. Številne prebivalce, ki so se v nasprotju z britanskimi omejitvami poskušali prisilno priseliti v Palestino, so oblasti prijele in poslale nazaj v Föhrenwald. Poleti 1946 je taborišče zajela epidemija tuberkuloze, ki je spodbudila ustanovitev »Odbora judovskih tuberkuloznih bolnikov«. Odbor je postal zagovornik tistih prebivalcev, ki niso hoteli ali mogli oditi. Leta 1951 je zahodnonemška vlada prevzela upravljanje taborišča, medtem ko je ameriško-judovsko skupni distribucijski odbor tam ostal do leta 1954. Do takrat so bili preostali prebivalci drugih zaprtih taborišč premeščeni v Föhrenwald, ki je deloval do 1956. Leta 1956 je taborišče - mesto prevzela katoliška stanovanjska ustanova Katholisches Siedlungswerk, ki ga je naselila z nemškimi družinami, ki so prispele iz vzhodne Evrope. Zadnji judovski prebivalec je odšel 28. februarja 1957. 7. novembra 1957 se je preimenovalo v Waldram.

[43] Skiper – vodja posadke jadrnice. Skiper mora biti tudi dober psiholog, saj mora uravnavati odnose na tako utesnjenem prostoru, kot je jadrnica.
[44] Pastoralno delo – dejavnost, navadno duhovnikov, zlasti katoliških, za krepitev in poglabljanje vere med verujočimi.
[45] Dekan – predstojnik dekanije, upravne enote Katoliške cerkve, ki obsega več župnij; tudi predstojnik fakultete.
[46] Vikar – uradni namestnik kakega cerkvenega predstojnika.
[47] Bazilika – starokrščanska cerkvena stavba z visoko srednjo ladjo in nižjima stranskima: značilni tloris bazilike; imenitnejša cerkev s posebnimi častnimi pravicami.
[48] Inkorporacija – vključiti, priključiti, pripojiti.
[49] Kanonik – duhovnik, ki ga imenuje škof za svojega svetovalca.
[50] Provincialni – nanašajoč se na provinco, podeželski.
[51] Docent – univerzitetni predavatelj, za stopnjo nižji od izrednega profesorja.
[52] Stilistika – veda o značilnostih in primernosti izraznih in oblikovnih sredstev literarnega jezikovnega izražanja.
[53] Fonetika – veda o tvorjenju in značilnostih glasov.
[54] Lektorat – pedagoška enota ali službeno mesto lektorja zlasti v okviru fakultete.
[55] Retorika – spretnost, znanje govorjenja, zlasti v javnosti, govorništvo.
[56] Lektor – strokovnjak za jezikovno pregledovanje, obdelovanje in izboljševanje besedil; sodelavec gledališča, radia, ki skrbi za normativnost izgovarjave pri igralcih, napovedovalcih.
[57] Atelje Čerič – marca 2010 so sedanji nosilci obrti (Mojca Čerič z družino) studio preselili v nove, večje prostore, na Trgu svobode 13.
[58] Konjiška dekanija – Avguštin Stegenšek je v Konjiški dekaniji uporabil svoje umetnostno-zgodovinsko znanje; delo temelji na arhivskem in terenskem delu in je opremljeno s številnimi lastnoročnimi tlorisi, skicami in fotografijami. Poleg sakralnih stavb in objektov zajema tudi profano arhitekturo na ozemlju takratne Konjiške dekanije. Posebno mesto je avtor namenil kartuziji Žiče, ki je v njegovem času že močno propadala. Podal je njen poglobljen monografski oris, hkrati pa kritično opozoril na mačehovski odnos do spomenika velikega kulturnega pomena: »Stoletja so se trudila s to veliko stavbo, nekaj desetletij pa je bilo dovolj, da se je uničila«... Avguštin Stegenšek je monografijo izdal v samozaložbi. Stegenškova Konjiška dekanija poleg Dekanije gornjegrajske po več kot sto letih še vedno velja za temeljno umetnostno-zgodovinsko literaturo na Slovenskem. . »Obe knjigi sta še z današnjega zornega kota, stoletje po izidu, resnično imenitni deli, ki ju kasneje ni uspelo preseči nobeno podobno delo na Slovenskem« (Igor Šapač).
[59] Dentist – nekoč tisti, ki se poklicno ukvarja s popravljanjem zob, zobar. Imeli so le višjo izobrazbo; ni enako zobozdravniku z nazivom dr. dent. med., ki ima univerzitetno izobrazbo.
[60] Ortodontija – veda o uravnavanju zob in čeljusti.
[61] Noviciat – preizkusna doba pred sprejemom v red; prostor, stavba za redovniške pripravnike.
[62] Osvobodilna fronta slovenskega naroda (znana tudi le kot Osvobodilna fronta; kratica: OF SN oz. OF) – slovenska politična organizacija, ki je nastala kot posledica večanja aktivnosti Komunistične partije Slovenije (KPS) v času po okupaciji slovenskega ozemlja v drugi svetovni vojni, najprej pod imenom Protiimperialistična fronta, po propadu pakta med Nemčijo in Sovjetsko zvezo oz. po napadu prve na drugo junija 1941 pa pod imenom Osvobodilna fronta (OF). Po tem imenom je delovala med letoma 1941 in 1953. Njen namen je bil organizacija oboroženega odpora proti okupatorju do končne osvoboditve Slovenije, že med vojno pa je tudi izvajala gverilsko delovanje z namenom prevzema oblasti.
[63] Koncentracijsko taborišče Auschwitz (poljsko Oświęcim) – nemško koncentracijsko taborišče med drugo svetovno vojno. Sestavljeno je bilo iz treh glavnih taborišč in 45–50 manjših. Ime izhaja iz nemškega imena za poljski kraj Oświęcim, ki se nahaja okoli 60 kilometrov zahodno od Krakova. V začetku leta 1940 so nacisti tukaj zgradili nekaj koncentracijskih taborišč in taborišče za iztrebljanje. Taborišča so bila glavni element v pripravah na holokavst, ki je terjal 1,1–1,6 milijonov žrtev, od katerih je bilo največ več Judov in političnih zapornikov. Taborišča so bila locirana na tem predelu zaradi visokega odstotka Judov med poljskimi prebivalci. Osvobodila ga je Rdeča armada 27. januarja 1945. Samo taborišče je bilo razdeljeno na tri glavna taborišča in mnoge podružnice:
• Auschwitz I. – koncentracijsko taborišče
• Auschwitz II. – uničevalno taborišče (tudi imenovan Auschwitz-Birkenau)
• Auschwitz III. – delovno taborišče (tudi imenovan Auschwitz-Monowitz)
Tako kot vsa druga koncentracijska taborišča je bilo tudi to pod Himmlerjevimi esesovci. Poveljnik taborišča je bil Rudolf Höss, kasneje pa Arthur Liebehenschel in Richard Baer. Na povojnem zaslišanju in v svoji avtobiografiji je Höss podal podroben opis delovanja taborišča. Leta 1947 je bil obešen na vhodu v krematorij v Auschwitzu I. Glavne na oddelku za ženske so bile Johanna Landefeld, Maria Mandel in na koncu Elizabeta Volkenrath. Okoli 700 taboriščnikov je skušalo pobegniti, od tega je bilo približno 300 uspešnih. Običajna kazen za poskus pobega je bila smrt zaradi lakote. Družine tistih, ki so uspešno pobegnili, so bile aretirane in mučene, nato pa so jih pustili vsem na očeh. Tako so poleg kaznovanja dosegli tudi zastraševanje.
[64] Messerschmitt Bf 109 – nemško lovsko letalo med 2. svet. vojno. Zasnoval ga je Willy Messerschmitt že v zgodnjih 30. letih 20. stol. Bilo je eno prvih modernih lovskih letal, bilo je povsem kovinske samonosne konstrukcije (»moncoque«), imelo je zaprto pilotsko kabino in uvlačljivo podvozje.
[65] Banovina – v stari Jugoslaviji največja upravna enota, banovina; predstojnik se je imenoval ban.
[66] Dragomir - Dragi Jovanović (27. julij 1902 -17. julij 1946) – srbski in jugoslovanski policist, znan po sodelovanju s

silami osi med 2. svet. vojno. V Beogradu in Srbiji je veljal za enega najbolj zaupanja vrednih sodelavcev nemškega okupatorja. Družbeno se je povzpel že v Kraljevini Jugoslaviji, kljub številnim sumom korupcije in policijske brutalnosti. Bil je eden najbolj surovih in neizprosnih zasliševalcev. Glede na svoj politični položaj, operativno vlogo in osebno zavzemanje je eden najbolj odgovornih vojnih zločincev v Srbiji v času nemške okupacije. Po vojni so ga prijeli in ga leta 1946 obsodili na smrt ter ustrelili.

[67] Nadučitelj – nekdaj šolski upravitelj; ravnatelj.

[68] Prava freska – slikanje na svež omet; freska imenujejo tudi slikanje na omet sploh.

[69] Prošt – naslov za predstojnika pomembnejše župnije; cerkev takšne župnije imenujemo proštijska cerkev.

[70] Župan – takrat se je verjetno ta funkcija še imenovala tako. Kasneje so se do leta 1994 imenovali predsedniki Skupščine občine, ki na to mesto niso bili voljeni, ampak so bili imenovani.

[71] Provizor – župnijski upravitelj.

[72] Knezoškofijski – nekdaj škof, ki je hkrati tudi cerkveni knez, t.j. plemič, za stopnjo višji od grofa.

[73] Partizanska spomenica 1941 – visoko jugoslovansko vojaško in civilno odlikovanje, ki je bilo podeljeno vsem udeležencem narodnoosvobodilnega gibanja, ki so pričeli delovati leta 1941 (kljub temu kriteriju je bilo to odlikovanje podeljeno tudi drugih osebam, ki so pozneje vstopile v NOB). Nosilci Partizanske spomenice 1941, znani tudi kot prvoborci ali »spomeničarji«, so bili deležni raznih državnih ugodnosti (višja pokojnina, brezplačen javni prevoz ipd).

[74] Baza 20 (900 mnm) – glavna baza CK KPS in izvršnega odbora OF med drugo svetovno vojno v Kočevskem rogu med letoma 1942 in 1944. Prostor za bazo sta zaradi težke dostopnosti izbrala dr. Pavel Lunaček in dr. Marijan Brecelj, gradil pa jo je Rudolf Ganziti. Prva stalna baraka je bila na tem prostoru sicer zgrajena šele aprila 1943, a je baza delovala že v času italijanske ofenzive leta 1942. Baza 20 je ob koncu leta 1943 obsegala kompleks 26 barak, v njej pa se je zadrževalo okoli 140 borcev in politikov. V bazi je v času vojne prebivalo kar nekaj znanih imen, med njimi Edvard Kocbek, Boris Kidrič in drugi. Lokacija baze je ostala neodkrita do konca vojne (odkrita ni bila celo med nemško ofenzivo leta 1943), vendar so poveljstvo decembra leta 1944 vseeno preselili v Črnomelj. Od leta 1952 je Baza 20 zaščitena kot kulturni spomenik, saj je bila edino tovrstno oporišče v Evropi med drugo svetovno vojno. Večina objektov je prenovljena, v posameznih so manjše muzejske prezentacije. Širši video prikaz dogajanja med vojno je v Lukovem domu, ob parkirišču, pred stezo, ki vodi do Baze, ki je zanimiva izletniška točka.

[75] Prežihov Voranc – slovenski pisatelj s pravim imenom Lovro Kuhar (1893-1950).

[76] Borštnikovo srečanje – je poimenovano po utemeljitelju slovenskega sodobnega poklicnega gledališča, igralcu in režiserju Ignaciju Borštniku, je najpomembnejši festival poklicnih gledališč v Sloveniji. Vsako leto v okviru festivala v Mariboru podelijo nagrado za življenjsko delo igralcu oz. igralki, imenovano Borštnikov prstan. Poleg najprestižnejše pa se podeli tudi več nagrad Borštnikovega srečanja za predstavo, režijo, igralske, glasbene in druge umetniške dosežke v minuli sezoni.

[77] General Maister – po koncu 1. svet. vojne konec oktobra 1918 je tedanji mariborski mestni svet razglasil priključitev Maribora in okolice k Republiki nemški Avstriji. S tem se nikakor ni strinjal takrat še major Rudolf Maister, ki je po razglasitvi protestiral z drznimi besedami: »Ne priznavam teh točk. Maribor razglašam za posest Države Slovencev, Hrvatov in Srbov in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko!« Na svojem območju ustanovil slovensko vojsko z okoli 4.000 vojaki in 200 častniki. V noči na 23. november 1918 je ta pod poveljstvom Maistra razorožila zaščitno stražo oziroma t. i. zeleno gardo mariborskih Nemcev in osvobodila Maribor. Maister in njegovi soborci so nato novembra in decembra zasedli celotno narodnostno mejno območje na Štajerskem in delu slovenske Koroške ter s tem onemogočili, da bila Maribor in štajersko Podravje priključena Nemški Avstriji.

[78] Habilitacija – pridobitev pravice predavati na visoki šoli.

[79] Belojača – jama na meji med občinama Poljčane in Makole. S 550 m prehodnih rovov je ena najdaljših kraških jam v Halozah. V dolini potoka Šega, ob nekdanjem rudniku, je špranjast vhod v jamo. Deli se v dva rova, levi se strmo vzpne navzgor in se konča po 30 m. Desni rov je dolg okrog 50 m in se konča v malo večji dvorani, v katero se stekata dva potočka. Z visokega stropa visijo posamični stalaktiti, večja skupina kapnikov krasi sklepni del desnega rokava.V jami živijo jamske kobilice, netopirji in majhni hroščki. Oba rova sta brez jamarske opreme nedostopna. V neposredni bližini lahko opazujemo tudi druge kraške pojave: vrtače, ponore, luknje - ponikalnice, zato je to področje pravi kraški svet v malem.

[80] Gradnik – gospodar ali poveljnik gradu.

[81] Kapitulacija Italije – Poleti 1943 so združene britanske in ameriške sile napadle Italijo. Po nemškem umiku je italijanska obramba kmalu razpadla. To je bilo usodno za Mussolinijev fašistični režim, ki ga je omajal poraz v severni Afriki. V Sovjetski zvezi je ostal brez večine od svojih desetih divizij. Konec julija 1943 je italijanski kralj Viktor Emanuel dosegel, da je veliki fašistični svet odstavil Mussolinija in ga interniral. Iz internacije ga je rešil Adolf Hitler, ki je ponj poslal posebno enoto. Ta ga je osvobodila in odpeljala na sever Italije, kjer je ustanovil fašistično socialno republiko. Takoj po Mussolinijevem padcu je italijanski kralj imenoval novo vlado, ki se je začela pogajati z Anglo-Američani o koncu sovražnosti. Po kapitulaciji 3. 9. 1943 so Nemci okupirali severno Italijo in zaprli zaveznikom pot proti Rimu. Boji so trajali naslednjih osem mesecev.

[82] Esperanto – umeten jezik, sestavljen iz elementov najbolj razširjenih evropskih jezikov, zlasti romanskih.

[83] Poliglot – kdor zna, obvlada in govori več jezikov.

[84] Primicija – prva – nova maša.

[85] Spiritual – duhovnik, odgovoren za duhovno vzgojo v semenišču, samostanu.

[86] Lendovšek M. – urednik in rodoljub, rojen 15. avgusta 1844 v Rogatcu, umrl 22. marca 1920 v Makolah.
[87] Filolog – ukvarja se z vedo o jeziku, književnosti in kulturi skupine narodov.
[88] Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU), ustanovljena leta 1938 – najvišja nacionalna znanstvena in umetnostna ustanova. Združuje znanstvenike in umetnike, ki so bili izvoljeni med njene člane zaradi posebnih dosežkov v znanosti in umetnosti. Njeno delovanje ureja Zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (skrajšano: Zakon o SAZU). SAZU neguje, spodbuja in pospešuje znanost in umetnost ter s svojo dejavnostjo prispeva k razvoju znanstvene misli in umetniške ustvarjalnosti. Prav posebej: obravnava temeljna vprašanja znanosti in umetnosti; sodeluje pri oblikovanju politike raziskovalne dejavnosti in umetniškega ustvarjanja; daje ocene, predloge in mnenja o stanju, razvoju in pospeševanju znanosti in umetnosti, organizaciji raziskovalnega dela in umetniškega ustvarjanja; organizira raziskovalno delo, tudi z univerzami in drugimi raziskovalnimi organizacijami, zlasti na področjih, ki so pomembna za poznavanje naravne in kulturne dediščine slovenskega naroda, za razvoj njegovega jezika in kulture; razvija mednarodno sodelovanje na področju znanosti in umetnosti.
[89] Socialni realizem ali novi realizem – oznaka za smer, ki se je v slovenski književnosti razmahnila med letoma 1930 in 1941. Vrača se k aktualni, vsakdanji stvarnosti, k t. i. malemu človeku, je kritična do meščanske družbe in se zavzema za njeno odpravo.
[90] Naturalizem – umetnostna smer, skrajna oblika realizma.
[91] Recenzija – prikaz strokovnega mnenja, sodbe o (novem) znanstvenem ali umetniškem delu, ocena.
[92] Ekspertiza – izvedensko mnenje, poročilo.
[93] Veduta – mesto, pokrajina ali njun del, ki se vidi z določene točke.
[94] Plebiscit – ljudsko glasovanje na kakem ozemlju o priključitvi tega določeni državi; Koroški plebiscit (nemško Kärntner Volksabstimmung), ki je potekal 10. oktobra 1920, je določil državno mejo med leta 1918 ustanovljeno Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (kasneje Jugoslavijo) in Avstrijo po 1. svetovni vojni. Jug današnje avstrijske Koroške se je odločal, kateri državi bo pripadal. Zmagali so zagovorniki Avstrije.
[95] Slovanofil – kdor se navdušuje za slovansko kulturo.
[96] Gumarice – čevlji z gumijastim podplatom.
[97] Ordiniran – prejeti kleriški red.
[98] Gregorijanska univerza – ena izmed univerz Rimskokatoliške cerkve s sedežem v Rimu.
[99] Cesarjevo oranje – kakor znano, bil je cesar Jožef II. velik prijatelj priprostemu ljudstvu, posebno pa kmetijstvu. O času njegovega vladanja je bil kmetski stan podložen graščakom, ki so večkrat prav neusmiljeno ravnali z ubogim kmetom. Cesar Jožef II. je začel odpravljati to služnost in je dal postave, po katerih je mogel kmet postajati svoboden na svojem zemljišči. Ko je gospoda trdila, da je zemlja, katero kmet obdeluje, njihova svojina, rekel je plemeniti cesar: »Rad bi znal, kaj je bilo prej, ali kmet ali graščina?« Bilo je dne 19. avgusta 1769. leta, da se je cesar Jožef II. na svojem potovanji po Moravkem peljal v kočiji skozi občino Slavikovec. Na njivi ob vélikej cesti ugleda kmeta, ki je oral s svojimi konjiči. Cesar ukaže kočijo ustaviti, stopi k kmetu ter ga prosi, da bi smel brazdo potegniti. Kmet debelo pogleda neznanega mu gospoda, a vendar dovoli v cesarjevo prošnjo. Cesar prime za ročici ter gre za plugom. Kmetič videč, da gospod ni vajen tega dela, reče smijoč se: »Kakor vidim, ste vi sicer imeniten gospod, a orati vendar le ne znate.« »I kaj pak da ne zna,« oglasi se nekdo iz cesarjevega spremstva, »kajti znano je, da cesar ne orje, ker to ni njegovo vsakdanje opravilo.« — Ko je kmetič to slišal, zeló se je ustrašil, kajti spoznal je, da je cesar sam vodil oralo po njegovej njivi. Zna se, da odsihdob nihče ni več rabil omenjenega pluga. Hranili so ga, kakor kako sveto stvar, najpred v hiši omenjenega kmeta; a pozneje so ga prenesli v mesto Brno na Moravskem. (prispevek »Cesar Jožef II. pri plugu« v časopisu Vertec, 1. julij 1880, št.: 7).
[100] Referent – kdor je v kaki skupini, skupnosti določen, izbran, da vodi, organizira kako dejavnost; kdor samostojno vodi, opravlja delo, ki predstavlja zaključeno celoto.
[101] Javka – med narodnoosvobodilnim bojem tajno mesto za vzdrževanje zvez med partizanskimi enotami.
[102] Glažuta – preprosta steklarna, navadno v bližini gozdov.
[103] Katalogiziranje – popisovanje (knjig, časopisov) za katalog.
[104] Klasificiranje – razvrstitev, razporeditev česa glede na enake ali podobne lastnosti.
[105] Pohorski bataljon (uradno 1. bataljon Pohorskega odreda) – bila partizanska enota, ki je bila ustanovljena 11. septembra 1942 v Dobrovljah na Pohorju. V začetku je enota štela 90 borcev, ki so na Pohorje prispeli iz Dolenjske, Šaleške in Savinjske doline. Sestavljali so ga borci 1. bataljona Savinjskega odreda II. grupe odredov (Kranjčev bataljon), ki so prišli poleti 1942 na Štajersko z Dolenjske in se preimenovali v 1. bataljon Pohorskega odreda, ter borci Šaleške in Savinjske čete 1. štajerskega bataljona. Poveljnik bataljona je bil Rudolf Mede, politični komisar pa Jože Menih. V noči od 8. na 9. oktober 1942 je bataljon požgal planinske koče na zahodnem Pohorju, da jih ne bi Nemci spremenili v svoje postojanke, od koder bi lahko napadali partizane. V noči od 23. na 24. oktober je bil bataljon v Oplotnici. Napadel je policijsko postajo, zažgal občinsko poslopje, nato pa priredil v kraju partizanski miting. Nemške policijske enote so neprestano poizkušale izslediti bataljon, vendar se jim je uspešno izmikal. 4. novembra 1942 je bataljon v Mislinji zažgal tovarno lepenke. Bataljon se je 21. decembra premaknil proti Osankarici, kjer si je uredil zimski tabor. Od tod so hodile patrulje po hrano v različne vasi ob vznožju Pohorja. Poveljnik varnostne policije (Befehlshaber der Ordnungspolizei) v Mariboru generalmajor Otto Lurker je izdal povelje št. 106 za hajko proti Pohorskemu bataljonu dne 6. januara 1943. 8. januarja 1943 je okoli 2000 mož zgoraj naštetih enot sovražne vojske obkolilo bataljonski tabor pri Osankarici. Do prvega hudega spopada je prišlo okoli tričetrt na dvanajst dopoldan. Nemci so imeli takoj 4 mrtve in 5 ranjenih. Partizani so se borili dve uri in pol, dokler niso bili vsi ubiti. Le ranjenega partizana Franca Kunaverja - Sulca so Nemci ujeli živega. Julija 1943 so

ga kot talca ustrelili na Ljubnem v Savinjski dolini. V poslednjem boju je padlo 69 borcev Pohorskega bataljona. Vse borce so Nemci odpeljali v avstrijski Gradec in jih pokopali na tamkajšnjem pokopališču. Ko je 17. januarja 1943 v Št. Vidu nad Valdekom (danes Završe) padla še bataljonova patrulja, na Pohorju do konca vojne ni bilo več večjih partizanskih enot. Po nemških poročilih pa so imeli Nemci 16 mrtvih in 15 ranjenih pripadnikov policije, 1 mrtvega in 2 ranjena pripadnika vojske in 2 mrtva ter 3 ranjene pripadnike Wehrmannschafta. Padec Pohorskega bataljona, ki je tudi v zadnji bitki zadal Nemcem velike izgube, je močno prizadel narodnoosvobodilno gibanje na Štajerskem. Veličastna poslednja borba pa je bila velika moralna spodbuda v nadaljnjih bojih z okupatorjem. Sedem borcev Pohorskega bataljona so razglasili za narodne heroje.

[106] Arondacija – zaokrožitev zemljišč v enoten kompleks z vključitvijo drugih parcel.

[107] Padli po 9. maju 1945 – Kljub uradnemu koncu 2. svetovne vojne, ta za vse še ni bila končana. Medtem ko so drugod po Sloveniji in po vsej Evropi že slavili zmago nad nacizmom in fašizmom, so na Koroškem srditi boji potekali še ves teden, do 15. maja 1945. Boji so terjali žrtve tudi med borci narodnoosvobodilne vojske (NOV) s Pragerskega in okoliških krajev. Bračičeva brigada in Koroški odred sta 10. maja 1945 na območju Borovelj na avstrijskem Koroškem, na desnem bregu Drave, razoroževala sovražnikove enote. Pritisk več tisoč dobro oboroženih vojakov nemških in različnih kvizlinških enot ter beguncev, ki so čez Tržič in skozi Ljubelj prihajali proti Borovljam, je postajal nevaren. Prvi spopadi so se začeli proti večeru 10. maja. Med jutranjimi pogajanji o vdaji sovražnikove vojske, ki so se za vsako ceno želele predati Britancem in ne slovenski osvobodilni vojski, so se nemške in domobranske enote pripravile na napad. Poveljnik slovenskih domobrancev Franc Krener in Nemec Erwin Rösener sta se dogovorila, da bosta s svojimi enotami napadla položaje Bračičeve brigade ter Koroškega odreda in si s silo zagotovila prehod čez Dravo. Napad se je začel okoli poldneva 11. maja. Sovražnik je napadel z vsem orožjem, tudi s protiletalskimi topovi. Izjemno močan topniški ogenj je zasul Borovlje do približno pol druge ure popoldne, nato je sovražnik ogenj usmeril na mostove čez Dravo. Bračičeva brigada in Koroški odred sta bojevala enega svojih najtežjih bojev. Enoti sta se znašli v navzkrižnem ognju mnogo močnejšega sovražnika; približno 10.000 do zob oboroženim sovražnikom se je po robu postavilo le 1120 partizanskih borcev (Bračičeva brigada 670 in Koroški odred 450). Ker je imel sovražnik tudi veliko premoč v težki oborožitvi z minometi, s topovi in tanki, sta Bračičeva brigada in Koroški odred preživljala dobesedno krvav dan. Izgube obeh enot so bile velike in še toliko bolj boleče, ker je do njih prišlo že po uradnem koncu vojne. Bračičeva brigada je izgubila okoli 100 borcev, Koroški odred 80 svojih mož. Boj pri Borovljah je bil za Bračičevo brigado eden najtežjih na njeni bojni poti. Bračičeva brigada in Koroški odred sta v bojih zadrževala sovražnikove enote na desni strani Drave od 10. maja do poldneva 12. maja, ko sta se na povelje morala umakniti.

[108] Garnizija – vse vojaške enote v kakem kraju.

[109] Črne koze (tudi osepnice ali variola) – človeška nalezljiva bolezen, ki jo povzroča virus variole. Bolezen nastopa v dveh oblikah, hujšo obliko črnih koz imenujemo variola major, blažjo pa variola minor (alastrim). Za zdravljenje ni poznanega specifičnega zdravila, učinkovito je le cepljenje. Bolezen se kaže v obliki gnojnih mehurčkov po telesu, zlasti po glavi in udih. Spremlja jo vročina. Pri hujši obliki bolezni (variola major) je smrtnost 30–35 %, pri varioli minor pa okoli 1%. Dolgoročni zapleti pri varioli major so značilne brazgotine, zlasti po obrazu, ki se pojavijo pri 65–85 % preživelih. Redkejša zapleta sta slepota zaradi poškodbe roženice in deformacije udov zaradi artritisa in osteomielitisa in se pojavljata pri okoli 2–5 % bolnikov. Zadnji izbruh na evropskih tleh je bil leta 1972 v Jugoslaviji.

[110] Pegavica – vrsta tifusa; nalezljiva črevesna bolezen, povzročitelj so bakterije iz rodu salmonel ali rikeci. Bolezen z visoko vročino, glavobolom in izpuščaji, ki jo prenašajo bolhe in uši.

[111] Malárija (italijansko mala aria - slab zrak), starinsko tudi močvirska mrzlica – nalezljiva bolezen, ki jo povzročajo nekatere vrste zajedavskih praživali iz razreda trosovcev, plazmodiji (Plasmodium). Najbolj razširjen je Plasmodium falciparum, ki je odgovoren za večino smrtnih primerov okužb. Letno se pojavi približno 350-500 milijonov okužb in od 1-3 milijonov smrti, pretežno v tropih in podsaharski Afriki. Povzročitelja je odkril francoski vojaški zdravnik Charles Louis Alphonse Laveran, za kar je leta 1907 prejel Nobelovo nagrado za medicino in fiziologijo. Prenašalec (vektor) malarije je komar mrzličar (Anopheles). Malarija se pojavlja tudi pri drugih sesalcih (netopirji, glodalci, primati), pticah in plazilcih.

[112] Endemična – omejena na določen kraj, določeno območje.

[113] Bridge – igra s kartami, razširjena zlasti v Angliji in Ameriki.

[114] Predsedniki Skupščine občine – po 2. svetovni vojni so se do leta 1994 tako imenovali tisti, ki so bili na to mesto imenovani, po tem letu (Zakon o lokalnih volitvah, Uradni list RS, št. 72/1993 z dne 31. 12. 1993) pa spet župani, voljeni neposredno od ljudstva.

[115] Koncentracijsko taborišče Dachau (KZ Dachau) – taborišče v mestu Dachau ~20 km severno od Münchna. Danes je na območju razširjene bavarske prestolnice. Bilo je prvi večji tovrstni objekt nacističnega režima. Kot preurejeno tovarno smodnika so ga odprli že leta 1933. V prvem letu so sem zaprli okrog 4.800 jetnikov. Na začetku so v glavnem zapirali nemške komuniste, socialne demokrate in druge, ki so kakorkoli nasprotovali nacizmu. Čez čas so bili kandidati za »prevzgojo« Jehovove priče, Romi, homoseksualci, označeni kot asocialci in kriminalci. V začetku leta 1937 so enote SS taborišče prenovile stavbo taborišča. Stavbe so bile zgrajene v sredini avgusta 1938, taborišče je bilo bistveno spremenjeno. Delovalo je do 29. aprila 1945, ko so ga osvobodili Ame-ričani; jetniki so se postopoma vrnili domov. V taborišče so pripeljali druge zapornike. Dachau je postal prvo učinkovito delovno in uničevalno taborišče v takratnem tretjem rajhu. Bilo je tudi vzorec za vsa druga taborišča. Število judovskih jetnikov je vedno bolj naraščalo, najbolj je naraslo med 10. in 11. novembrom 1938, ko je Hitler izvedel kristalno

noč in zaprl 10.000 Judov, večina je bilo moških. Taborišče je bilo del vojnega centra za vaje enot SS, kjer so razvijali uničevalske in prevzgojne tehnike. To taborišče je bilo za zgled in vzor vsem ostalim, ki so jih odprli kasneje. 26. aprila 1945, ko so se Američani bližali taborišču, je bilo registriranih okrog 70.000 zapornikov v Dachau in sestrskih taboriščih. Največ je bilo političnih nasprotnikov različnih narodnosti, na drugem mestu so bili Judje. Tri dni kasneje so Američani osvobodili Dachau. Število žrtev med letoma 1933 in 1945 se giblje okrog 188.000, med letoma 1940 in 1945 okrog 28.000. Evidentirane so zgolj žrtve, ki so uradno umrle po prihodu v taborišče; številne so pobili, še preden so jih popisali in razporedili v taborišče ali podružnice. Čisto natančno število žrtev nikoli ne bo popolnoma jasno, ker so v taborišče pred koncem vojne prepeljali tudi jetnike iz drugih taborišč iz različnih območij Nemčije.

[116] Dekret – uradna listina, ki ureja službeno razmerje, odločba.

[117] Kapitel – zgornji zaključni del stebra.

[118] Kaneliran – podolžni žleb, navadno na antičnem stebru.

[119] Kapelnik – kdor umetniško vodi, usmerja, zlasti godbo.

[120] Theresianum – leta 1614 so Habsburžani kupili Angerfeldhof, kmetijo, ki se nahaja tik pred Dunajem, in jo obnovili. V palači so prebivali trije cesarji Svetega rimskega cesarstva - Leopold I, Jožef I. in Karel VI. Leta 1740, ko je Karl VI umrl, se je njegova najstarejša hči Marija Terezija odločila, da ne bo več vstopila v stavbo. Leta 1746 je cesarica Marija Terezija prodala palačo jezuitom za 30.000 goldinarjev, da bi jo spremenili v izobraževalno ustanovo in tako pripravili nadarjene mladeniče na državno službo. Kot je bilo določeno v dveh ustanovnih listinah, je novo ustanovljena »cesarska akademija« pod okriljem Marije Terezije temeljila na načelih stroge izbire, najvišjih pedagoških in znanstvenih standardov ter pouka v »modernih« tujih jezikih.

[121] Koncentracijsko taborišče Jasenovac (hrvaško Logor Jasenovac) – koncentracijsko taborišče med drugo svetovno vojno v mestu Jasenovac, ki je bilo takrat del Neodvisne države Hrvaške. Taborišče je bilo ustanovljeno avgusta leta 1941, ko so vanj pripeljali prve ujetnike iz Sarajeva, in razpuščeno aprila leta 1945. Namenjeno je bilo predvsem uničevanju Srbov, vendar so v njem umrli tudi številni Hrvati, Romi, Judje in Slovenci. Po zavezniškem bombardiranju v marcu in aprilu 1945, v katerem so bili uničeni številni objekti znotraj taborišča, je Vjekoslav Maks Luburić, poveljnik Ustaške obrane odredil, da je potrebno likvidirati vse ujetnike, mesto in taborišče Jasenovac pa se naj poruši in požge do temeljev, da bi se tako prikrijejo vsi sledovi zločinov. Zadnja skupina žensk je bila likvidirana na predvečer 21. aprila, 22. aprila pa se je del poslednjih moških ujetnikov odločil, da bo poskušal pobegniti iz tabora. Od tega je pobeg od 600 preživelo le 107 ujetnikov. V zapuščeno mesto Jasenovac in nedaleč od tega razpuščeno taborišče so v noči iz 2. na 3. maj leta 1945 vkorakale prve strelske enote 1. bataljona 4. srbske brigade XXI. narodnoosvobodilne udarne divizije Jugoslovanske armade in Sovjetska armada. Bataljonu, ki je prišel sem, je bilo ukazano, naj poišče in ohrani vse sledove zločinov pred prihodom državne komisije za potrjevanje zločinov okupatorjev. Prvo poročilo o nastalem stanju v taborišču Jasenovac III. Ciglana, Gradini in Uštici je objavila Okrožna komisija za potrjevanje zločinov okupatorjev in njihovih pomočnikov iz Nove Gradiške, 11. maja 1945. Anketna komisija Deželne komisije Hrvaške za potrjevanje zločinov je prišla v Jasenovac 18. maja 1945. Podatke o videzu, organizaciji dela, vsakodnevnem življenju in poslednjih dneh taborišča so komisiji posredovali preživeli taboriščniki in udeleženci pobega. Mesec dni kasneje, ko se je reka Sava povlekla nazaj v svoje korito, 18. junija 1945, je Deželna komisija Hrvaške opravila tudi tretji pregled in štetje. V 60. letih 20. stoletja je bilo število mrtvih po izkopih trupel iz grobišč ocenjeno na 700.000, oceno je podala skupina strokovnjakov, ki je izkušnje pridobivala pri podobni raziskavi v Auschwitzu in je tudi tukaj uporabila podobne metode. Čeprav je bila številka dokaj primerljiva z dejanskih stanjem, komunistična oblast s Titom na čelu ni dovolila javne objave, kar se je vleklo vse do jugoslovanskih vojn. Razlog je bil v dejstvu, da je vlada zaradi federacije in bratstva med jugoslovanskimi narodi želela, da ljudje pozabijo na grde spomine o 2. svetovni vojni ter ustaških zločinih.

[122] Beatifikacija – proglasitev za blaženega.

[123] Alojzij Stepinac – rodil se je 8. maja 1898 v vasi Brezarić v župniji Krašić (Hrvaška) kot peti od osmih otrok očeta Josipa in matere Barbare (Bare). Po osnovni šoli v Krašiću je odšel v Zagreb, kjer je sredi 1. svetovne vojne končal gimnazijo. Vpoklican je k vojakom in poslan na soško fronto, kjer je padel v italijansko ujetništvo. Leta 1919 se je vpisal na agronomsko fakulteto zagrebške univerze. Leta 1924 je šel k tedanjemu zagrebškemu nadškofu Antunu Bauerju, ki ga je poslal v Rim. Na papeški univerzi Gregoriani je dosegel doktorat iz filozofije in teologije ter bil 26. novembra 1930 posvečen v duhovnika. Ko se je vrnil v domačo škofijo, je tri leta je opravljal razne odgovorne službe na škofiji, leta 1934 pa ga je papež Pij XI. imenoval za zagrebškega nadškofa koadjutorja s pravico nasledstva. S 37. leti in bil je najmlajši katoliški škof na svetu. Po smrti nadškofa Bauerja leta 1937 pa je prevzel veliko zagrebško nadškofijo. Ko se je začela 2. svetovna vojna in je bila leta 1941 ustanovljena ustaška Nezavisna država Hrvatska (NDH), je nadškof Stepinac odločno zagovarjal temeljne pravice vseh ljudi, naj bodo Hrvati ali Srbi, Judje ali Cigani. Po koncu vojne in nastopu nove oblasti se je začela divja gonja proti nadškofu Stepincu kot "vojnemu zločincu". 22. julija 1945 so jugoslovanski škofje izdali znamenito pastirsko pismo, v katerem so odločno zahtevali spoštovanje pravic vernikov, kakor je bilo obljubljeno ob ustanovitvi nove Jugoslavije. Novi oblastniki so ga sprejeli kot "napad na državo". Prvi podpisnik je zagrebški nadškof Alojzij Stepinac, predsednik Jugoslovanske škofovske konference. V septembru 1946 so proti njemu uprizorili sodni proces, ki se je končal 11. oktobra z obsodbo na pet let zapora v Lepoglavi (Hrvaška) in nato na hišni pripor v rodnem Krašiću, kjer je smel maševati, pridigati in spovedovati. 12. januarja 1953 mu je papež Pij XII podelil naziv kardinala. To je takratno jugoslovansko oblast tako razkačilo, da so pretrgali diplomatske odnose z Vatikanom. Njegovo zdravje je v naslednjih letih vedno bolj pešalo in 10. februarja 1960 je umrl. Pokopali so ga v zagrebški stolnici.

[124] Priorat – prostori predstojnika samostana.
[125] Tinca bar – leta 1943 iz več barak zgrajena partizanska tiskarna, ki se je kasneje preimenovala v Tiskarno Triglav.
[126] Spomenik NOB v Slovenski Bistrici – na betonskem podstavku s štirimi kovinskimi ploščami stoji kip partizana bombaša. Na ploščah so imena padlih in verz Otona Župančiča. Kip je bil postavljen 29. novembra 1952.
[127] Andragogika – veda o vzgajanju in izobraževanju odraslih.
[128] Dogmatika – nauk o dogmah, temeljnem, nespremenljivem verskem nauku; slabšalno: trditev, načelo, ki temelji na avtoriteti, ne na znanstvenih dokazih.
[129] Rektor – predstojnik univerze, visoke šole.
[130] Kapitelj – zbor kanonikov stolne cerkve, določen za skupno bogoslužje in za svetovanje škofu.
[131] Vadnica – vsako učiteljišče je imelo svojo vadnico – narodno šolo, ki je bila sestavni del učiteljišča in je bila namenjena praktičnim vajam učiteljskih pripravnikov.
[132] Burgstall – nemški izraz, ki se nanaša na grad, ki ga je ostalo le malo (razvaline), da njegovega videza ni mogoče učinkovito obnoviti.
[133] Kanonsko pravo – pravo, ki ureja notranjo organizacijo Katoliške cerkve.
[134] Primarij – vodilni oddelčni zdravnik v bolnišnici.
[135] Oddelek nadporočnika Franja Malgaja (1894-1919) – podrejen je bil Štajerskemu obmejnemu poveljstvu, nastanjen je bil na Prevaljah.Bil je slovenski častnik, pesnik in borec za severno mejo. Malgaj je bil izredno narodno zaveden Slovenec. Zanimal se je za slovensko zgodovino in narodopisje.
[136] Konzervatizem (latinsko: conservare = ohraniti) – politična in socialna filozofija, ki promovira ohranitev tradicionalnih institucij ter podpira minimalne in postopne spremembe v družbi.
[137] Prefekt kongregacije – kdor vodi kongregacijo – najvišji upravni organ za določeno področje v Katoliški cerkvi.
[138] Opat – predstojnik večjega samostana, zlasti benediktinskega, cistercijanskega.
[139] Anšlus – nasilna priključitev Avstrije Nemčiji leta 1938.
[140] Majniška deklaracija – politična izjava poslancev Jugoslovanskega kluba, ki jo je v dunajskem državnem zboru 30. maja 1917 prebral vodja kluba Anton Korošec. Majniška deklaracija je eden izmed najpomembnejših narodnopolitičnih programov, ki so opredelili zgodovino Slovencev v 20. stoletju.
[141] Prevrat v Sloveniji – potem ko so v zadnjem letu svetovne vojne z ustanovitvijo Narodnega sveta za Slovenijo in Istro 16. in 17. avgusta 1918 v Ljubljani na Slovenskem v vsenarodnem okviru politično uveljavili ime Slovenije, je v slovenskem narodnem gibanju, ki ga je vzpodbudila majniška deklaracija 30. maja 1917, nastopil čas neposrednih priprav na ustanovitev samostojne, zunaj habsburške monarhije oblikovane jugoslovanske države. Narodni svet je bil nadstrankarska organizacija politične pobude, utemeljen z namenom, da na podlagi majniške deklaracijske zahteve po državni osamosvojitvi habsburških Jugoslovanov (takrat še v okviru monarhije) izrazi voljo slovenskega ljudstva v pogledih na narodno samoodločbo in vzpostavitev neodvisne jugoslovanske državne skupnosti. Vodil ga je tedanji vodilni slovenski politik, načelnik katoliške Vseslovenske ljudske stranke (VLS) dr. Anton Korošec. Slovenci so se na odhod iz monarhije pripravljali na različnih področjih – organizacijskem, propagandnem, gospodarskem in finančnem. Ob tem so oktobra 1918 v slovenski politiki javno obravnavali tudi vprašanje ureditve bodoče jugoslovanske države. VLS je zagovarjala avtonomistično ureditev in republikansko državo habsburških Jugoslovanov (njen državnopravni načrt je oblikoval Fran pl. Šuklje), najvidnejši predstavniki liberalne Jugoslovanske demokratske stranke na čelu z njenim predsednikom dr. Ivanom Tavčarjem pa skupaj s Kraljevino Srbijo oblikovano unitaristično, centralistično in monarhistično jugoslovansko skupnost. Jugoslovanska socialnodemokratska stranka vprašanja jugoslovanske države ureditve tedaj ni obravnavala. V svoji osamosvojitveni narodni politiki so Slovenci sodelovali s hrvaškimi in srbskimi političnimi predstavniki iz Avstro-Ogrske. Plod njihovega skupnega dela je bila ustanovitev Narodnega vijeća Slovencev, Hrvatov in Srbov 5. in 6. oktobra 1918 v Zagrebu. Narodno vijeće je bilo vrhovno politično predstavniško telo, ki je razglasilo in prevzelo vodenje boja jugoslovanskih narodov v avstro-ogrski monarhiji za njihovo popolno državno samostojnost. Njegov predsednik je bil Anton Korošec. Ko je Avstro-Ogrska 28. oktobra 1918 priznala svoj vojaški poraz in obenem Čehom, Slovakom in jugoslovanskim narodom priznala pravico do popolne samoodločbe, so naslednji dan v Ljubljani in Zagrebu pretrgali državnopravne vezi z monarhijo in razglasili ustanovitev samostojne Države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Narodno vijeće je postalo vrhovni organ oblasti v Državi SHS. Država SHS je ob nastanku z izjemo Prekmurja, Međimirja, Bačke, Baranje in Banata, ki so ostali v okviru Madžarske, obsegala vse ostalo jugoslovansko ozemlje nekdanje monarhije – Slovenijo, Hrvaško s Slavonijo, Istro in Dalmacijo ter Bosno in Hercegovino. Kasneje se je njen dejanski obseg zaradi italijanske zasedbe slovenskega Primorja, Istre, kvarnerskih otokov Cres in Lošinj, severne Dalmacije in dalmatinskih otokov zmanjšal. Država SHS je obstajala do 1. decembra 1918, ko se je s Kraljevino Srbijo (tej sta se 25. oziroma 26. novembra 1918 priključili Vojvodina in Kraljevina Črna gora) združila v Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.
[142] Begunjski zapori – v graščini Katzenstein v središču Begunja so bili v letih od 1941 do 1945 zloglasni gestapovski zapori. V njih je med drugo svetovno vojno trpelo 11.477 zapornikov, večinoma pripadnikov odporniškega gibanja z Gorenjske, pa tudi iz ostalih slovenskih pokrajin in tujih državljanov. Mnogi so bili iz zaporov poslani v koncentracijska taborišča, po večini v Mauthausen in Dachau. Ena od skrajnih oblik nacističnega zatiranja svobodoljubja je bilo streljanje talcev. Iz begunjskih zaporov je bilo usmrčenih 849 ljudi. Dne 4. maja 1945 je Kokrški odred partizanske vojske zavzel begunjske zapore in osvobodil 632 jetnikov.
[143] Erudit – kdor ima obsežno in poglobljeno znanje s kakega področja.
[144] Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije (kratica SZDLS) – »prostovoljna demokratična fronta vseh

delovnih ljudi in občanov kot posameznikov in njihovih družbenopolitičnih in drugih interesnih oblik združevanja z namenom graditve socialistične samoupravne družbe«. Ustanovljena je bila aprila 1953, ko se je dotedanja Osvobodilna fronta preimenovala na 4. kongresu. 27. decembra 1989 je prenehala delovati kot družbenopolitična organizacija, ki je vključevala vse druge družbene oz. družbenopolitične organizacije (ZKS, Zvezo sindikatov, ZSMS, ZZB NOV itd.) Njena vloga je bila množična mobilizacija ljudi za izgradnjo novega družbenega in političnega sistema, imela je tudi ustavno opredeljeno vlogo pri volitvah oz. kandidacijskih postopkih v skupščine vseh ravni kot »množičnega vseljudskega parlamenta«, ki je bila nekakšen »dežnik« vseh oblik političnega in društvenega organiziranja, kar pomeni, da je formalno vključevala vse politične organizacije in tudi nepolitična društva, nadzorovala tisk oz. medije itd. Dejansko pa je bila SZDL transmisija Komunistične partije (že 1952 preimenovane v Zvezo komunistov), katere program je na jugoslovanski ravni tudi formalno prevzela za svojega. Zato so njeni vodilni funkcionarji imeli hkrati visoke funkcije v ZK (do začetka 60. let je bil predsednik SZDL na republiški in zvezni ravni obenem vodilni sekretar ZK), obenem pa so zaradi »videza demokratičnosti in širine« v njene organe vključili tudi nekatere predstavnike nekdanjih konstitutivnih skupin OF (Sokolov, krščanskih socialistov, kulturnikov), čeprav so večinoma že zdavnaj postali komunisti, pa tudi posamezne nekomuniste, ki so bili »prijazni« do socializma (npr. naslovni škof Vekoslav Grmič). Sprva je bilo članstvo individualno, torej množično, na jugoslovanski ravni torej vsaj 7-8 milijonsko, ker je poskušalo zajeti kar največji del prebivalstva, kasneje pa je postalo dejansko poleg članstva na lokalni ravni, ki se ni več evidentiralo, le kolektivno, saj je bil posamezik, ki je bil član katerekoli organizacije ali društva, s tem avtomatično tudi član SZDL. Posebnost slovenske SZDL je bila vsaj navidez nekoliko izrazitejša vloga v političnem sistemu zaradi tradicije OF, prav tako pa je njen predsednik ustavno zagotovljeno članstvo v Predsedstvu SRS (poleg predsednika CK ZK, ki je imel izključno pravico do članstva »po položaju« v predsedstvih drugih republik in Predsedstvu SFRJ). Ob koncu 80. let je zaradi vznika novih političnih »zvez« oz. (proto-) strank SZDL pod predsedstvom Jožeta Smoleta organizirala »okroglo mizo«, ki so se je udeležili vsi novi politični subjekti, a ni pripeljala nikamor, nazadnje pa je sama SZDL postala ena izmed njih. Leta 1990 se je preoblikovala v Socialistično stranko Slovenije.

[145] Izkrcanje v Normandiji (Operacija Overlord ali operacija Neptun) – je bila največja pomorsko-zračna desantna operacija v zgodovini vojskovanja, katere namen je bilo odprtje že dolgo pričakovane druge fronte, ki bi razbremenila rusko-nemško vzhodno fronto, ter hkrati obkoliti Tretji rajh. Operacija se je začela 6. junija 1944 z nočnim letalskim de-santom pred glavnim izkrcanjem v zgodnjih jutranjih urah na obalah Normandije, kjer se je prvi dan operacije izkrcalo okoli 160.000 zavezniških vojakov. Kraj izkrcanja je Nemce neprijetno presenetil, saj so ti zavezniško izkrcanje pričakovali dosti bolj severno. Do večera je bila nemška obramba prebita in zavezniki so se lahko prebili v notranjost Francije, kjer se je že začela bitka za Francijo. Operacija je trajala do konca avgusta istega leta. Do takrat se je na normandijskih obalah izkrcalo več kot 3 milijone zavezniških vojakov ter na tisoče ton najrazličnejše vojaške opreme. Do danes je operacija Overlord največje vojaško izkrcanje v zgodovini človeštva, saj je v invaziji sodelovalo skoraj tri milijone ameriških, britanskih in kanadskih vojakov, ki so iz Velike Britanije prečkali Rokavski preliv in napadli okupirano Francijo.

[146] Prekomorske brigade NOVJ – vojaške enote, ki so nastale kot del Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije (NOVJ) izven jugoslovanskega ozemlja na območju in pod nadzorstvom zahodnih zaveznikov, zlasti v Italiji po njeni osvoboditvi izpod fašizma. Skupno 5 prekomorskih brigad je tvorilo okoli 27.000 borcev, ki so bili poprej mobilizirani v tedaj razpadlo vojsko fašistične Italije, nekoliko pa tudi v oborožene sile Tretjega rajha in Kraljevine Jugoslavije, ali pa internirani v tujini. V teh enotah je padlo okoli 1000 partizanov. Urjenje so sprva izvajali pripadniki britanske oz. kanadske kopenske vojske, ki so bili istega porekla kot borci in tako ni bilo jezikovnih ovir. Samo poveljevanje v enotah so sprva izvajali častniki kraljeve Jugoslovanske vojske v tujini, nato pa so bile vse prekomorske brigade podrejene NOVJ.

[147] Kustos – muzejski uslužbenec z visoko izobrazbo, ki zbira, vzdržuje in proučuje muzejske predmete.

[148] Fosil – okamnel živalski ali rastlinski ostanek.

[149] Titova garda – izbrana, elitna vojaška enota za potrebe nekdanjega jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita.

[150] Nedeljska šola – v 19. stoletju šola ob nedeljah kot nadomestilo osnovne ali strokovne šole.

[151] Polir – delovodja.

[152] Iridologija oziroma iridodiagnostika – spada v področje medicine, ki ga imenujemo refleksologija in je del alternativne medicine, ki se ukvarja z diagnostiko iz očesne šarenice.

[153] Nobilitacija – dati, podeliti, prejeti plemiški naslov, poplemenititi.

[154] Mitnina – nekdaj pristojbina za trgovsko blago, ki se pobira pri mitnicah, npr. pri vhodu v mesto.

[155] Užitnina – služnostna uporaba stvari; npr. dati hišo, kmetijo v užitek.

[156] Finančna prokuratura – do 1928 državni organ, ki zastopa premoženjske zadeve države.

[157] Luteran – protestant, evangeličan.

[158] Didaktika – veda o poučevanju.

[159] Denacionalizacija – vrnitev nacionaliziranega premoženja lastnikom, ki jim je bilo premoženje nacionalizirano (odvzeto s strani države, podržavljeno; gl. op. 34).

[160] Liberalec – nekdaj član, pristaš Narodne napredne stranke, naprednjak.

[161] Orjuna – Organizacija jugoslovanskih nacionalistov.

[162] Štukater – izdelovalec okraskov iz štuka (zmes drobnega peska, apnenega mleka, mavca zlasti za izdelavo štukatur) na stropih, stenah.

[163] Patološka anatomija – veda o življenjskih procesih pri bolezenskih ali nenormalnih življenjskih pogojih organizma.

[164] Profilaksa – preprečevanje, preventiva.
[165] Hemoliza – razpadanje rdečih krvničk in sprostitev hemoglobina iz njih.
[166] Bresternica – za kazensko taborišče Bresternica obstajajo podatki, da so bili še vse do januarja 1946 poleg obsojencev na prisilno delo v njem zaprti tudi interniranci, ki jih je tam internirala OZNA. Večinoma je šlo za Slovence, ki so jih v to taborišče pripeljali takoj po aretaciji, ali pa so jih kasneje tja premestili iz koncentracijskih taborišč Strnišče pri Ptuju, Hrastovec in Teharje. Čeprav jih nobeno sodišče ni obsodilo na smrt, so jih likvidirali. Zadnje internirance iz taborišča Bresternica so v smrt odgnali sredi januarja 1946. Do takrat so se s pošto še javljali svojcem, ki so jim tja nosili pakete s hrano in obleko.
[167] Elementarka – učiteljica, ki poučuje v prvem razredu osnovne šole.
[168] Koncipient – odvetniški pripravnik.
[169] Konfinirati – prisiliti koga k bivanju v določenem kraju.
[170] Banjica – v mreži nacističnih koncentracijskih taborišč v Evropi sta bili tudi dve beograjski – Banjica in Sajmišče.
[171] Šovinist – pripadnik šovinizma; prepričanja o večvrednosti lastnega naroda.
[172] V Sagadinovi domačiji v Srecah pri Makolah je med drugo svetovno vojno delovala partizanska bolnišnica. Prve skupine ranjencev so v Sagadinovo hišo v Srecah nastanili že leta 1941. Neprekinjeno je delovala do 12. aprila 1945. Tja je z Dunaja pribežal sin dr. Štefana Sagadina Gojko z ženo, zdravnico Rožco. Takoj sta se povezala z narodno-osvobodilnim gibanjem. Zdravnica Rožca je hodila zdravit partizane na Pohorje in v Haloze. Ker je bilo ranjencev vedno več, so pri Sagadinovih pod prešo domačije izkopali bunker in ga opremili s štirimi zasilnimi ležišči. Nekdo pa jih je izdal in 12. aprila 1945 so v Srece prihrumeli Nemci ter obkolili hišo. Štirje, Gojko in Rožca Sagadin, Jože Sagadin in njegov mlajši sin Miran, so se skrili v bunker, Ludvik in njegova žena Marija Sagadin ter Gojkov prijatelj, novinar iz Zagreba Mile Lavicki pa so pričakali Nemce v hiši. Tisto noč je doma, na podstrešju, spal tudi partizan Zvonko Sagadin, sin Jožeta Sagadina. Nemci so ga seveda našli in zasliševali v sobi v pritličju. Zvonko pa je med zaslišanjem zgrabil pod mizo skrito pištolo, ustrelil proti častniku, ki je sedel nasproti njega, in zbežal v gozd. Ludvik, Marija in Lavicki so morali ranjenega nemškega častnika peljati na vozičku v Poljčane, da bi mu tam nudili medicinsko pomoč, a je med prevozom umrl. Nemci so se zato obrnili, se vrnili v Srece, tam pa Ludvika, Marijo in Lavickega zvezali za vhodna vrata Sagadinove domačije, hišo polili z bencinom in jo zažgali. Da bi bila nesreča še hujša, je začela med požarom tleti lesena stopnica, ki je vodila v klet, in dim je vse bolj dušil skrite v bunkerju. Da jih Nemci ne bi zajeli, sta moška, Gojko in Jože, kot predvidevajo, najprej ustrelila ženo oziroma sina, nato pa še sebe.
[173] Inferiornost – manjvrednost; nekaj, kar je nižje, manj kakovostne vrste.
[174] Milan Nedić – aprilska vojna (znana tudi kot napad na Jugoslavijo) je bil kratkotrajni spopad oz. vojna med silami osi ter njenimi zavezniki na eni strani in kraljevsko jugoslovansko vojsko, ki ji je poveljeval Milan Nedić, na drugi strani. Do spopada je prišlo 6. aprila 1941 po tem, ko se je jugoslovansko ljudstvo uprlo pridružitvi Jugoslavije silam osi. Nemci in njihovi zavezniki so za napad pripravili okoli dva milijona dobro oboroženih vojakov. Slabo oborožena in demoralizirana jugoslovanska vojska proti šestkrat močnejšemu sovražniku ni imela nobenih možnosti za zmago, zato je 17. aprila 1941, po tem ko sta vlada in kralj zbežala iz države, podpisala brezpogojno kapitulacijo. Po kapitulaciji je bil Nedić eden redkih generalov, ki ni šel v ujetništvo. 28. aprila 1941 ga je jugoslovanska vlada razglasila za odgovornega za propad jugoslovanske obrambe med invazijo sil osi, vendar so ga kmalu razrešili te krivde. Poveljnik Wehrmachta Heinrich Danckelmann se je odločil, da Nediću zaupa upravljanje okupirane Srbije, potem ko je Nedića za to delo predlagala srbska aristokracija. Država, ki je nastala po tem dogodku, je danes znana kot Nedićeva Srbija. 1. septembra 1941 je Nedić naznanil svojo namero "ohraniti jedro srbskega naroda", sprejeti okupacijo in delati za Nemce. Takoj po prevzemu funkcije je Nedićeva vlada izdala prvi ukrep proti komunistom v obliki uredbe o sodiščih, ki jih je v kratkem sojenju obsodilo na smrt. To dejanje je bilo začetek Nedićevega terorja (s pomočjo Nemcev) v Srbiji. Nediću je s pomočjo Wermachta leta 1941 uspelo prisiliti k umiku iz Srbije partizanske odrede in tiste četnike, ki niso pristali na sodelovanje z Nemci. Preostale četniške odrede v Srbiji je legaliziral. Kvislinška Nedičeva vlada je imela ključno vlogo pri holokavstu v Srbiji. V duhu nacionalsocializma je s svojimi odloki odvzela pravice do dela Judom in Romom in jih razlastila. Nemci so avgusta 1942 sporočili, da je Nedić Srbijo očistili Judov. Več kot 90% je bilo pobitih, ostali so bili odpeljani v koncentracijska taborišča. V času Nedićeve vladavine v drugi svetovni vojni je bilo uničenih ali opustošenih 6.478 knjižnic, 1.670 šol, 30 fakultet, 19 muzejev, 7 gledališč, 52 pravoslavnih cerkva in samostanov, 216 mošej, 63 sinagog in več kot 60 različnih znanstvenih ustanov. 4. oktobra 1944 je bila Nedićeva vlada razpuščena, 6. oktobra pa je bil skupaj z večino svojih ministrov premeščen v Kitzbühel (Avstrija), kjer so ga zajele britanske sile in ga 1. januarja 1946 izročile Jugoslaviji. Nediću so sodili v Beogradu, zasliševal ga je major Mile Milatović. 5. februarja 1946 je beograjski časopis objavil vest, da je Milan Nedić storil samomor s skokom skozi okno, medtem ko stražarji nanj niso bili pozorni.
[175] Patriarhat – cerkvena upravna enota; njen vodja je patriarh.
[176] Sedisvakanca – stanje po smrti navadno visokega cerkvenega predstojnika in pred nastopom novega.
[177] Kancler – najvišji dvorni uradnik, ki pripravlja javne listine.
[178] Vizitacija – pregled in presoja delovanja kake cerkvene ustanove po določbah cerkvenega prava.
[179] Anarhist – pripadnik nazora oz., gibanja, ki ne priznava avtoritete in družbene ureditve.
[180] Avstrijsko-pruska vojna (tudi sedemtedenska vojna, nemška državljanska vojna, bratska vojna, nemška vojna) – je bila vojna med Avstrijskim cesarstvom in njegovimi nemškimi zavezniki ter Prusijo in njenimi nemškimi zavezniki leta 1866. Prusija je v vojni zmagala in tako postala najmočnejša sila v Nemčiji.

[181] Staro in mladoslovenci – staroslovenci so bili politična smer in tabor v slovenskem političnem in kulturnem razvoju v šestdesetih in sedemdestih letih 19. stoletja in so nasprotna skupina mladoslovencem. Zgled za to poimenovanje so vzeli iz češkega političnega življenja (staročehi in mladočehi). Ta delitev se je začela v šestdesetih letih 19. stoletja ter postala očitna ob vprašanju časopisja po letu 1865. Znano ime te dobe je Janez Bleiweis, ki je leta 1843 ustanovil časopis Kmetijske in rokodelske novice. Nasprotja med staroslovenci in mladoslovenci pa se kažejo predvsem iz liberalne in svobodomiselne usmeritve mladoslovencev ter naraščajočega nasprotovanja temu veljaku ter t. i. prvakom. Bleiweis je užival velik ugled na začetku ustavne dobe (1861), le-ta pa je začel upadati, ko so se porodila številna kulturna ter druga vprašanja: kje bo ljubljanska čitalnica, ali naj izhaja politični časopis stranke v slovenščini ali nemščini, ali je dovoljena kritika o politiki Slovencev v državnem zboru, ali naj se prvo mesto nameni Francetu Prešernu ali Jovanu Koseskemu idr. V teh napadih so ves čas poudarjali, da ne sme nihče misliti drugače kakor Bleiweis in da o vsem odloča sam. Lep primer tega se odraža v pesmi Josipa Stritarja Dunajski soneti, ki govori da: »sega Bleiweisova oblast od Drave do Soče in da ga Slovenija moli enoglasno«.

[182] Stenograf – kdor poklicno stenografira; piše v pisavi iz posebnih znakov in okrajšav za hitro zapisovanje, hitropis.

[183] Koadjutor – škof, ki pomaga rednemu škofu pri upravljanju škofije in ima pravico postati njegov naslednik.

[184] P2 bolnišnice – sektor bolniških postojank na vzhodnem delu Pohorja.

[185] Patrizanska bolnišnica Jesen – je sedaj edina obnovljena partizanska bolnišnica na vzhodnem Pohorju. Partizansko zdravstvo na Pohorju je povezano z zdravnikoma Ivanom Kopačem-Pavčkom in Hermanom Slokanom-Zmagom. Kompleks se nahaja na slovenjebistriškem Pohorju. Bolnišnico so začeli graditi v drugi polovici oktobra 1944 (na jesen - po tem je dobila tudi svoje ime JESEN). Pri okoliških kmetih so dobili potrebno orodje, da so lahko začeli z delom. Novembra so imeli postavljeno že ogrodje za barake. Tramove so vezali s trtami, le izjemoma so uporabljaji lesene kline za zabijanje, da ne bi izdali svoje lokacije. V bližini niso sekali lesa, da ne bi spremenili okolja bodoče bolnišnice. Obsegala je naslednje prostore: barako za ranjence velikost 8 x 3 m, od tega je ambulanta merila 6 m2; kuhinjo 4,3 x 3,2 m; razkuževalnico 3,14 x 2,4 m; barako za osebje bolnišnice 4 x 3,15 m; majhno zemljanko za hrano, dve leseni stranišči in zemljanko za evakuacijo ranjencev, ki je bila od bolnišnice oddaljena okoli 200 m. Dokumenti omenjajo da je prve ranjence sprejela 6. januarja 1945. To so bili borci Šercerjeve brigade. Prenos ranjencev v bolnišnico je bil zelo naporen, saj so jih morali nositi na velikih razdaljah, za sabo pa zabrisati vse sledi, da jih sovražnik ne bi izsledil. V barakah so kurili samo ponoči, ker je čez dan bila nevarnost, da bi jih dim lahko izdal. V primerih večje nevarnosti, ko je bil sovražnik v bližini so za bolnišnico kuhali na Lepejevi kmetiji in od tam nosili hrano v bolnišnico. Prav tako je bila Olga Mušič, lastnica Lepejeve kmetije, zadolžena za obveščanje osebja, če so se v bližini pojavile sovražnikove enote. V bolnišnici so ohranjeni dokumenti, iz katerih je razvidno, da se je v njej zdravilo 25 ranjencev. Po izjavah zdravniške ekipe pa jih je bilo precej več. Konec maja 1945 so bolnišnico zapustili ranjenci in bili premeščeni v Mariborsko vojaško bolnišnico na Gosposvetski cesti.

[186] Jarmenik – stroj za žaganje hlodov v deske.

[187] Ratificirati – potrditi, priznati.

[188] Konvencija – dogovor, sporazum, zlasti med državami, ustanovami, podjetji, pogodba.

[189] Diehl-Oswaldov proces – politično montirani sodni proces v Ljubljani leta 1948 proti 15 ljudem, ki so jih obtožili sodelovanja z gestapom med drugo svetovno vojno in tujo obveščevalno službo po vojni. Bil je del tako imenovanih dachauskih procesov. Dachauski procesi v Sloveniji je naziv za skupino politično montiranih sodnih procesov med letoma 1947 in 1949. Komunistična politična oblast v Sloveniji je po vojni, leta 1945, začela za doseganje svojih ciljev uporabljati različna sredstva, med drugim tudi zlorabo sodne veje oblasti. Z namenom obračunavanja z dejanskimi še večkrat pa domnevnimi nasprotniki takratne politične oblasti v Sloveniji je v letih po drugi svetovni vojni vzpostavila revolucionarno sodstvo. Praktično je prenehala delitev oblasti na zakonodajno, sodno in izvršilno. Sodna veja oblasti je bila vse bolj podvržena političnim spletkam in manipulacijam oblasti predvsem partije, ki je sodstvo izrabila za obračunavanje s svojimi (tudi namišljenimi) nasprotniki. Tak način delovanja politične oblasti je privedel do množičnih povojnih procesov: med drugimi tudi do znanih, tako imenovanih dachauskih procesov. Dachauski procesi na Slovenskem so bili izvedeni v obdobju med letoma 1948 in 1949, priprave na procese pa so se začele že prej, v letu 1946. Skupno je bilo izvedenih deset kazenskih sodnih procesov ter predhoden proces, t. i. Pufflerjev proces. Obtoženim osebam, ki so bili bivši taboriščniki, naj bilo skupno dejstvo, da naj bi bili agenti gestapa in bi posledično vohunili v koncentracijskem taborišču Dachau, kar pa je bil seveda popoln konstrukt. Pri procesih je šlo tudi za obračun mlajše partijske generacije s starejšo generacijo komunistov. Med njimi je bil na primer Mirko Košir, predvojni komunist in krajši čas tudi sekretarja PK KPJ za Slovenijo (1936–1937), ki je preživel koncentracijsko taborišče Dachau in bil na dachauskih procesih obsojen na 20 let zapora. Ko je prišel na prestajanje zaporne kazni v taborišče na Golem otoku, so ga tam z udarci v špalirju pobili do smrti. Zaradi hudega mučenja v sodnih zaporih so nekateri umrli še pred razsodbo. Preostali pa so bili obsojeni. Nekateri na dolgoletne zaporne kazni, nekateri med njimi pa tudi na smrt z ustrelitvijo.

[190] Prezidij – najvišji organ skupščine, ki predstavlja državo.

[191] Rehabilitacija obsojenih na Dachauskih procesih – v obdobju med leti 1970 in 1976 se je zvrstilo vse več zahtev po sodni in politični rehabilitaciji obsojenih. Vse večje in vse številčnejše zahteve so privedle v drugi polovici osemdesetih let do razveljavitve obsodb za vse takratne obsojene, javni tožilec pa je umaknil obtožnico. 10. kongres Zveze komunistov Slovenije je aprila 1986 dokončno odpravil obsodbe dachauskih procesov in jim na ljubljanskih Žalah postavil simbolično spominsko obeležje.

[192] Uradno so bili obtoženci v Diehl-Oswaldovemu procesu usmrčeni 12. maja 1948, toda Boris Kraigher je pozneje poročal, da so jih več kot dve leti še obdržali v popolni tajnosti in jih usmrtili šele 18. novembra 1950.

[193] Feljton – živahno, duhovito pisan literarni sestavek, navadno grafično ločen od drugega gradiva, podlistek.
[194] Komornik – visok uslužbenec na vladarskem dvoru, odgovoren zlasti za gospodarska ali finančna vprašanja; vladarjev, plemičev osebni služabnik.
[195] Elaborat – izčrpen, strokovno dokumentiran spis o kaki stvari.
[196] Referat – govornemu podajanju namenjeno besedilo, ki obravnava vsebinsko zaokroženo strokovno snov, predavanje.
[197] Simpozij – zborovanje, sestanek, na katerem strokovnjaki razpravljajo, se posvetujejo o določeni temi.
[198] Rapalska pogodba – 15. septembra 1947 je bila uveljavljena pariška mirovna pogodba z Italijo, ki je takratni Jugoslaviji in s tem tudi Sloveniji dodelila (vrnila) velik del Primorske, izgubljene z rapalsko pogodbo. To je bila mirovna pogodba, ki sta jo 12. novembra 1920 v Rapallu podpisali Kraljevina SHS in Kraljevina Italija. S pogodbo je bila določena meja med državama, s čimer je bila tretjina slovenskega etničnega ozemlja, Istra in del Dalmacije dodeljena Italiji, ki je v zameno priznala Kraljevino SHS.
[199] Eskadron – osnovna enota v konjenici.
[200] Dragonec – vojak konjeniške enote.
[201] Med ljudmi, ki so imeli pomembno vlogo v obrambi proti toči, je bil župan Slovenske Bistrice Albert Štiger (Stiger, 1847-1933), poslanec štajerskega deželnega zbora, obenem pa tudi lastnik oljarne (iz katere se je razvila današnja Tovarna olja Gea), vinogradnik in sadjar. Razvijal je protitočno obrambo in tako je razvil sistem streljanja z možnarji skozi velik kovinski stožčast nastavek, ki bi povečal moč zračnega valovanja in oddal velik dimni krog. Leta 1896 je s šestimi protitočnimi topovi začel poskus v okolici Maribora - in tisto leto toče ni bilo. Tudi naslednje leto, ko je uporabil že kar 30 topov, je bil rezultat enako obetaven; Štiger je dobil posnemovalce v Italiji, Franciji, Španiji ... A že naslednja leta so pokazala, da iz te moke ne bo kruha - v letih 1902, 1903 in 1904 je toča povzročila ogromno škode tudi na vinorodnih območjih, kjer so imeli organizirano mrežo streljanja v oblake. Potrdilo se je, kar so trdili znanstveniki tedanjega časa - da ni znanstvene teorije, ki bi lahko potrdila učinkovitost tovrstne protitočne obrambe, in slednjič se je tudi na terenu pokazala njena neučinkovitost.
[202] Fitopatolog – proučevalec rastlinskih bolezni.
[203] Banska vojska – vojaške enote pod poveljstvom bana, ki so pod kraljevo zastavo združevale okrajne garnizone, plemiče in ljudstvo. Ban je poveljeval enotam vojske banske regije in civilistom, sestavljene iz dveh krajiških polkov, podban pa je poveljeval plačancem.
[204] Lectar – izdelovalec pobarvanega peciva (lecta) v obliki figur z okraski.
[205] Zrinsko-Frankopanska zarota – na ozemlju nekdaj velikega Ogrskega kraljestva, ki je bilo od prve polovice 16. stoletja razkosano na kraljevo Ogrsko, kneževino Transilvanijo in provinco Osmanske države z osrednjim budimskim pašalukom (s sedežem v Budimu), se je v prvi polovici 17. stoletja nenehno bila mala obmejna vojna. Potem ko se je v začetku šestdesetih let v izbor novega kneza v osmanski vazalni kneževini Transilvaniji vmešal cesar in ogrski kralj Leopold I. Habsburški (1640–1705) in ko je hrvaški ban Nikola Zrinski (1620–1664) zgradil trdnjavo Novi Zrin ob izlivu Mure v Dravo, pa so se začele priprave na veliko vojno. Vojna je izbruhnila leta 1663. Osmanska vojska je prodrla v zgornjo Ogrsko (na današnjo Slovaško) in zavzela več krajev, med njimi trdnjavsko mesto Nové Zámky, ki je branilo dostop do Bratislave in do najbolj želenega cilja Osmanov, »rdečega jabolka« (Kizil Elma), kakor so imenovali cesarski Dunaj. Naslednjo pomlad so se obrnili proti jugu, razrušili Novi Zrin in se z glavnino vojske namenili proti Gradcu. Klic Leopolda I. na pomoč pred grozečim pohodom turške vojske je pri nemških knezih naletel na pozitiven odmev. Združena cesarska vojska, ki so se ji pridružile tudi francoske čete, se je srečala s turško na avstrijsko-ogrski meji ob reki Rabi, na robu slovenskega etničnega ozemlja. 1. avgusta 1664 je prišlo do bitke, potem ko sta turška pehota in konjenica ob podpori topništva prešli reko Rabo. Zmagale so Ogrske (krščanske) sile. Kljub odmevni krščanski zmagi uspešno nadaljevanje vojskovanja ni bilo mogoče. Med številnimi vzroki za to so bili, da je bila cesarska vojska v slabem stanju, velik del obmejnega obrambnega sistema uničen in ne nazadnje je ostala glavnina sultanove vojske nedotaknjena. Že nekaj dni po bitki sklenjeno dvajsetletno premirje v Vasvárju je Osmanom potrdilo vse glavne osvo-jitve na Ogrskem. Za hrvaško in ogrsko visoko plemstvo je tak mir veljal za sramoto. Organiziralo je t. i. zrinsko-frankopansko zaroto, ki je bila po nekaj letih razkrita, njeni glavni akterji pa leta 1671 usmrčeni. Obračun z zarotniki je pomenil jasno sporočilo dunajskega dvora, da bo skušal na Ogrskem, kamor je spadal tudi slovenski prostor med Muro in Rabo (Prekmurje), uveljaviti politični in verski absolutizem. Po krvavi rihti se je v letu 1672 začel v kraljevini Ogrski habsburški pritisk, ki ni popustil, je pa po svoji moči in učinkovitosti nihal.
[206] COBISS (kratica za Co-operative Online Bibliographic System & Services) – slovenski knjižnični informacijski sistem, ki ga je razvil mariborski Institut informacijskih znanosti (IZUM). COBISS je organizacijski model povezovanja knjižnic v nacionalni knjižnični informacijski sistem z vzajemno katalogizacijo, vzajemno bibliografsko-kataložno bazo podatkov COBIB in lokalnimi bazami podatkov sodelujočih knjižnic, bazo podatkov o knjižnicah COLIB, normativno bazo podatkov CONOR ter s številnimi drugimi viri in funkcijami.
[207] Fenomenologija – opis pojavov kakega področja.
[208] Ontologija – filozofska disciplina, ki obravnava osnovo, vzroke in najsplošnejše lastnosti stvarnosti.
[209] Metafizika – filozofija, ki obravnava načela stvarnosti, ki so s čuti nedostopna, nespoznavna; po Heglu: filozofsko mišljenje, ki temelji na nepovezanosti, nespremenljivosti predmetov, pojavov; kar se s čuti, izkustvi ne da zaznati, spoznati; zapleteno, težko razumljivo razpravljanje, razmišljanje.
[210] Hermenevtika – nauk o metodah razlaganja cerkvenih tekstov.
[211] Četniki – naziv za več različnih (para)vojaških organizacij: - četniki v času Osmanskega cesarstva so nastali kot

prostovoljne enote, ki so se gverilsko bojevali proti Turkom za osamosvojitev izpod njihove nadoblasti; -četniki v Kraljevini Jugoslaviji so predstavljali elitne diverzantske enote, ki naj bi se borili na od sovražnika zasedenem področju, potem ko bi se redne oborožene sile morale umakniti; - Jugoslovanska vojska v domovini (samo v Sloveniji tudi plava garda) je bila pro-kraljeva, pro-srbska in proti-komunistična vojaška sila, ki je delovala na področju nekdanje Kraljevine Jugoslavije med drugo svetovno vojno; njen voditelj je bil Dragoljub Mihailović. Četniki je bilo tudi poimenovanje za pripadnike Milizia volontaria anticomunista v Dalmaciji.

[212] V Teharjah so med drugo svetovno vojno leta 1943 Nemci zgradili vojaško taborišče za približno 500 ljudi, ki je obsegalo šest stanovanjskih in približno deset pripadajočih funkcionalnih barak. Ob koncu vojne so imeli Nemci tam zaprte ujetnike, ki so sodelovali pri obrambi Celja, po koncu vojne pa je bilo taborišče krajši čas opuščeno. Znova je bilo aktivirano konec maja 1945, ko so vanj namestili prebežnike – domobrance in druge, a tudi civiliste – ki so se pred napredujočo Jugoslovansko armado zatekli v zavezniška taborišča na avstrijskem Koroškem. 31. maja 1945 so tako v taborišče v Teharjah pripeljali celoten Rupnikov bataljon, v prvih dneh junija 1945 še približno 3000 domobrancev. Po ocenah je šlo skupaj za okoli 5000 ljudi, ki jih je povojna oblast brez sojenja usmrtila mesec ali dva po koncu 2. svetovne vojne v Evropi.

[213] Licej – srednja šola za splošno izobrazbo, gimnazija.

[214] Beneficij – upravnik za trajno ustanovljeno cerkveno službo, zvezano z dohodki, zlasti iz nepremičnin.

[215] Trivialna šola –v stari Avstriji osnovna šola v manjših krajih z najosnovnejšim učnim programom.

[216] Katehetika – nauk o poučevanju verouka.

[217] Normalka – osnovna šola v glavnih mestih dežel z obsežnim, popolnim učnim programom.

[218] Bohoričica – črkopis pri Slovencih do srede 19. stoletja.

[219] Gajica – črkopis, ki se rabi pri Hrvatih in v prirejeni obliki pri Slovencih.

[220] Hališter – Rebol F. pravi, da je izraz "hališter" Nagličeva skovanka iz besede "register". Obsega več zvezkov s prepisi iz nabožnih knjig (npr. molitve, odlomki Svetega pisma, nabožne pesmi, pridige). (Nežič, 2005).

[221] Predikat – pridevek, vzdevek.

[222] Koncentracijsko taborišče Gonars – fašistično taborišče, ustanovljeno 23. februarja 1942. Ustanovila ga je država Italija v času svojega fašističnega režima. Že prej so na lokaciji urejali taborišče, kamor naj bi vodili ruske vojne ujetnike. Italijanski fašistični režim je v taborišče vodil zlasti internirance slovenske in hrvaške narodnosti. Prvi transport ljudi je prispel dva dni kasneje: 5343 ljudi, predvsem Slovencev iz Ljubljane, pa tudi zaporniki iz italijanskega koncentracijskega taborišča Rab ter taborišča v kraju Monigo v bližini Trevisa. Fašistično taborišče je bilo najprej ustanovljeno na Čiginju pri Tolminu, vendar so zapornike kmalu premestili na italijansko ozemlje v Gonars. Na Čiginju in v Gonarsu je bil interniran tudi pisatelj Vitomil Zupan. Taborišče je bilo opuščeno 8. septembra 1943, takoj po italijanski kapitulaciji. Oblast si je kasneje prizadevala zakriti dokaze o prisotnosti taborišča, zaradi česar je bilo slednje porušeno, material je bil uporabljen za gradnjo bližnjega vrtca, območje pa spremenjeno v travnik. Čez del pokopališča je speljana cesta, le nekaj betonskih temeljev je predstavljeno ob cesti. Leta 1973 je kipar Miodrag Živković na mestnem pokopališču po prizadevanjih Jugoslavije postavil obeležje - cvetlico z železnimi cvetnimi listi, v tamkajšnjo kripto pa so prenesli ostanke 453 slovenskih in hrvaških žrtev. Njihova imena so na bronastih zaslonih za skulpturo. Po ocenah naj bi v taborišču zaradi stradanja in mučenja umrlo dodatnih 50 internirancev. Razen obeležja v kraju ne obstaja nikakršen dokaz o zločinu, prav tako zanj ne ve mnogo krajanov. Le na robu pokopališča je tabla, ki v več jezikih priča o dogajanju med vojno. Za uradno Italijo so njihova taborišča še danes v temi delno pozabljene zgodovine. Spomin na fašistične grehe pogosto obuja Boris Pahor s svojimi predavanji in knjigami.

[223] Partizanska bolnišnica Franja – ena od številnih ilegalnih bolnišnic in ena redkih, ki se je kot pomnik in spomenik ohranila do današnjih dni. Ime je dobila po upravnici, ki jo je najdlje vodila, po zdravnici Franji Bojc Bidovec. Prostor za gradnjo bolnišnice je partizanskemu zdravniku Viktorju Volčjaku pokazal domačin Janez Peternelj. Prvo barako, v katero so 23. decembra prenesli prve ranjence, je Volčjak s pomočjo domačinov začel graditi pozno jeseni 1943. Pod vodstvom zdravnice Franje, ki je v sotesko prišla januarja 1944, so bolnico postopoma gradili vse do konca vojne, ko je kompleks bolnišnice obsegal štirinajst lesenih objektov različnih velikosti in namembnosti: barake za ranjence in osebje, operacijsko sobo, sobo za rentgen, skladišče, invalidski dom in celo električno centralo. Ena pomembnejših nalog osebja je bila tudi skrb za varnost. Vzpostavili so dodelan obrambni sistem z bunkerji za stražarje in zakloniši za ranjence. Edini dostop do bolnišnice je bil po potoku, ki teče skozi sotesko. Kljub temu da so sovražni vojaki dvakrat prišli v neposredno bližino, je niso odkrili. V soteski so se zdravili predvsem težji ranjenci, za lažje pa so v bližnji in daljni okolici zgradili več pomožnih oddelkov. V vseh se je skupaj zdravilo okoli 900 oseb.

[224] Ravensbrück – koncentracijsko taborišče žensk med drugo svetovno vojno, ki se je nahajalo na severu Nemčije, 90 km severno od Berlina v bližini vasi Ravensbrück. Taborišče je bilo predvsem za ženske in otroke, kar je bilo nenavadno. Med letoma 1939 in 1945 je bilo zaprtih več kot 130.000 zapornic, predvsem poljske (40.000) in judovske narodnosti (26.000). Ocenjeno je, da jih je med 15.000 in 32.000 preživelo. Vsi zapornice so morali delati težko delo, od napornih fizičnih del na prostem do vgradnje V-2 raketnih delov za Siemens. SS je zgradil tudi več tovarn v bližini Ravensbrücka za proizvodnjo tekstila in električnih sestavnih delov.

[225] Mladinsko koncentracijsko taborišče Uckermark – zgrajeno je bilo pred letom 1942, kot del nacističnega koncentracijskega taborišča Ravensbrück. Prve slovenske ženske so pripeljali vanj v letih 1943 in 1944. Večina teh žensk, cinično imenovanih »taboriščni oskrbniki«, je bila nekaj let mlajša kot ženske zaprte v Ravensbrücku. V Uckermarku in v osrednjem koncentracijskem taborišču Ravensbrück so ženske trpinčili, jih poniževali s samovoljnim

kaznovanjem, britjem las in pobijali. Močno podhranjene so bile izkoriščane kot delovna sila za opravljanje težkih fizičnih del.

[226] Bergen-Belsen (ali Belsen) – nacistično koncentracijsko taborišče v Spodnji Saški v severni Nemčiji, jugozahodno od mesta Bergen. Prvotno je bilo ustanovljeno taborišče vojnih ujetnikov, leta 1943 pa je postalo koncentracijsko taborišče. Sprva je bilo namenjeno izmenjavi vojnih ujetnikov, kjer so judovske talce izmenjevali z nemškimi vojnimi ujetniki. Taborišče se je kasneje razširilo za sprejem Judov iz drugih koncentracijskih taborišč. Od leta 1941 do 1945 je skoraj 20.000 sovjetskih vojnih ujetnikov in še dodatnih 50.000 drugih zapornikov umrlo v taborišču. 35.000 jih je umrlo za tifusom v prvih mesecih leta 1945, tik pred in po osvoboditvi.

[227] Tridesetletna vojna – vojna v letih 1618–1648 na področju Svetega rimskega cesarstva, vključene pa so bile tudi druge sile. Izbruhnila je zaradi nasprotij med protestanti in katoličani in prerasla v spor med cesarjem in državnimi stanovi ter se končala kot boj za prevlado v cesarstvu. Leta 1630 je že kazalo, da se bo vojna končala, vendar se je vanjo vključila tudi Švedska in jo tako podaljšala še za nadaljnjih 18 let. Vojna se je začela na Češkem, ko so češki protestanti skozi okno vrgli cesarjeve svetovalce (dogodek je dobil ime praška defenestracija), odstavili radikalno katoliškega kralja Ferdinanda II. in izvolili za novega češkega kralja protestantskega kneza renskega palatinata Friderika V. Ferdinand II. je leta 1620 protestantom vrnil udarec (leta 1619 je postal nemški cesar in tako nadomestil izgubljeno moč in oblast), ko je v znani bitki na Beli gori porazil češko vojsko. S to zmago je Ferdinand II. vrnil habsburške dedne dežele pod oblast Katoliške cerkve. Po začetku na Češkem se je vojna nadaljevala v Palatinatu in se razširila vse do Baltika. Habsburška grožnja je pritegnila k obrambi protestantizma druge protestantske države, Dansko, Nizozemsko, Švedsko in tudi katoliško Francijo. Vojna se je selila nazaj proti jugu vse do Bavarske in potem spet proti severu; do onemoglosti se je vleka vse do leta 1648, ko se je končala s podpisom vestfalskega miru. Prišlo je do nekaterih ozemeljskih sprememb, Švica in Nizozemska sta postali neodvisni in bili izločeni iz Svetega rimskega cesarstva. Za nekatere morda še najbolj pomembna posledica vojne je bila, da je protestantizem v Nemčiji postal uradno priznana vera.

[228] Kartografija – dejavnost, ki se ukvarja z izdelovanjem zemljevidov, kart določenega območja.

[229] Topografija – opisovanje, prikazovanje značilnosti zemeljskega površja, zlasti s kartami, zemljevidi, risbami.

[230] Pendant – kar je v odnosu do določene druge stvari iste vrste po kaki svoji lastnosti.

[231] IMO – Mednarodna pomorska organizacija, znana kot Medvladna pomorska posvetovalna organizacija (IMCO) do leta 1982, je specializirana agencija Združenih narodov, ki je odgovorna za urejanje ladijskega prometa. IMO je bila ustanovljena po sporazumu na konferenci ZN, ki je bila v Ženevi leta 1948, IMO pa je nastala deset let pozneje, prvič pa se je sestala leta 1959. IMO ima sedež v Londonu, trenutno obsega 174 držav članic in tri pridružene članice. Glavni namen IMO je razviti in ohraniti celovit regulativni okvir za ladijski promet, njegovo poslanstvo pa danes vključuje varnost, skrb za okolje, pravne zadeve, tehnično sodelovanje, pomorsko varnost in učinkovitost ladijskega prometa. IMO vodi zbor članov, finančno pa ga vodi svet članov, izvoljenih iz skupščine. Delo IMO poteka v petih odborih in jih sestavljajo tehnični pod odbori. Druge organizacije OZN lahko opazujejo postopke in delovanje IMO. Status opazovalca se podeli kvalificiranim nevladnim organizacijam. IMO sestavlja stalni sekretariat zaposlenih, ki so predstavniki članov organizacije. Sekretariat je sestavljen iz generalnega sekretarja, ki ga izvoli skupščina in različnih oddelkov, kot so varnost v pomorstvu, varstvo okolja in organizacija konferenc.

[232] Brambovec – nekdaj vojak, vpoklican le ob veliki vojni nevarnosti.

[233] Korespondent – kdor poklicno opravlja dopisovanje; korespondent za tuje jezike.

[234] Konservator – uslužbenec/ka spomeniškega varstva z visoko izobrazbo, ki raziskuje kulturne spomenike in skrbi za njihovo vzdrževanje.

[235] Rotunda – okrogla stavba, navadno pokrita s kupolo.

[236] Tabori – taborsko gibanje je bilo slovensko politično gibanje v obdobju od 1868 do 1871. Zaznamovala so ga predvsem velika zborovanja na prostem, iz angleškega političnega življenja znani mitingi. Tabore so pričeli organizirati mladoslovenci, zbrani okrog časnika Slovenski narod, šele kasneje so se jim pridružili tudi staroslovenci z Janezom Bleiweisom. Gibanje se je zgledovalo po češki politiki, ki je po letu 1867 za češke dežele odločno zahtevala enak status kot ga je z dualizmom dobila Ogrska. Na taborih so izražali podporo jezikovni enakopravnosti in Zedinjeni Sloveniji, na koncu so zahteve zapisali v resoluciji, ki je večkrat vsebovala tudi praktične, lokalne zahteve. Prvi slovenski tabor je bil v Ljutomeru 9. avgusta 1868, na katerem se je zbralo okoli 7000 ljudi.

[237] Supraporta – poslikava nad vrati.

[238] Korektor – kdor (poklicno) ugotavlja in odpravlja jezikovne, stilistične napake v tekstu in označuje napake na krtačnem odtisu.

[239] Oflag VI-B – bilo nemško taborišče za vojne ujetnike, 1 km (0,6 km) jugozahodno od vasi Dössel (danes del Warburga) na severozahodu Nemčije. Leta 1939 je bilo na območju, kjer je bilo taborišče, prvotno načrtovano za letališče. Taborišče za zapornike je bil odprto septembra 1940. Sprva so bili tam nastanjeni francoski, nato pa britanski častniki, nato pa tudi drugi vojni ujetniki.

[240] Gubernij – v stari Avstriji višja upravna enota.

[241] Kongrua – plača, ki jo dobi duhovnik od države.

[242] Pastirsko pismo – škofovsko pismo, poslanica vernikom.

[243] Žlindra – raztopina oksidov, ki nastane pri taljenju rud in rafiniranju kovin.

[244] Minister brez listnice ali minister brez resorja – minister, ki opravlja samo politične naloge in je samo član ministrskega sveta, nima pa svojega uradnega ministrstva. Kot tak svetuje predsedniku republike in predsedniku vlade v zvezi z vprašanji s svojega področja dejavnosti.

[245] Društvo narodov (DN) – ustanovljeno je bilo leta 1920 s sedežem v Ženevi. Osnovni nalogi sta bili reševanje mednarodnih sporov in ohranitev miru. Skladno z Wilsonovim predlogom je bilo DN organizirano kot svetovni parlament, v katerem so se redno sestajali predstavniki vseh držav in skupno odločali o pomembnih zadevah. Poražene države, Rusija in ZDA niso bile članice DN. Države članice niso bile enotne. DN ni imelo vojske, pestili pa so ga tudi finančni primanjkljaji. Naslednica DN danes je OZN (Organizacija združenih narodov).

[246] Straža – katoliški akademski klub študentov ljubljanske univerze med obema svetovnima vojnama. Nastal je iz skupine študentov z radikalno katoliško usmeritvijo, ki so pod idejnim vodstvom dr. Lamberta Ehrlicha in ob glasilu Straža v viharju (od tod njihovo ime: stražarji) najprej delovali v študentski KA (t. i. Mihaelova skupina, delujoča od 1933), cerkvenem društvu Straža in od 1937 v akademskem klubu Straža; do ustanovitve le-tega so se vključevali v druga katoliška študentska društva na univerzi.

[247] Direktorij – skupina ljudi, ki vodi podjetje, zavod ali ustanovo.

[248] Varnostno-obveščevalna služba (kratica VOS) – skrivna partijska oborožena formacija, ki jo je v okviru OF avgusta 1941 osnoval Centralni komite KPS. VOS je nastopala proti dejanskim in domnevnim nasprotnikom partizanskega gibanja. Med najvidnejšimi žrtvami VOS so bili predstavniki slovenskega predvojnega političnega življenja, učitelji, župani, oficirji, sodniki, duhovniki, člani Katoliške akcije, intelektualci, veliki kmetje, podjetniki in vsi, ki so odkrito nasprotovali komunistični ideologiji.[1] VOS je v času celotne vojne likvidiral 519 oseb, ubitih je bilo tudi 157 pripadnikov VOS.

[249] Modistka – ženska, ki se poklicno ukvarja z izdelovanjem in prodajanjem ženskih klobukov in čepic.

[250] Knittelfeld – med drugo svetovno vojno je bila v bližini Knittelfelda podružnica koncentracijskega taborišča Mauthausen.

[251] ZKMJ – Zveza komunistične mladine Jugoslavije (srbohrvaško: Savez komunističke omladine Jugoslavije; kratica SKOJ) je bila politična mladinska organizacija Komunistične partije Jugoslavije (KPJ). Pripadnikom SKOJ-a se je reklo skojevci. Ustanovljena je bila 10. septembra 1919 v Zagrebu po zgledu sovjetske boljševistične mladinske organizacije Komsomol, ki jo je leta 1918 ustanovil Lenin. Zveza je sledila politiki Socialistične delavske stranke Jugoslavije. Že samo dve leti po ustanovitvi zveze je bila ta prepovedana, s svojim delom so nadaljevali v ilegali in postali ena najbolj vplivnih mladinskih revolucionarnih organizacij v Kraljevini Jugoslaviji. Kasneje je zveza postala pomemben organizator narodnoosvobodilne vojne proti okupatorju in kvizlinškim skupinam. Po drugi svetovni vojni se je SKOJ združil z Združeno zvezo protifašistične mladine Jugoslavije in postal splošna organizacija jugoslovanske mladine – Ljudska mladina Jugoslavije (srbohrvaško: Narodna omladina Jugoslavije; kratica: NOJ), ki je kasneje postala Zveza socialistične mladine Jugoslavije (SSOJ). Slovenski del organizacije se je imenoval Zveza komunistične mladine Slovenije.

[252] Vikariat – upravna enota Katoliške cerkve, ki uradno še ni škofija.

[253] Trojka – najmanjša odporniška enota, sestavljena iz vodje in dveh članov.

[254] Trahom – očesna okužba, za katero so značilni srbečica v očesu, gnojni ali sluzast izcedek iz oči ter razdraženost trepalnic in očesnih vek. Ta nalezljiva okužba se prenaša z neposrednim stikom z bakterijami v nosnem, grlnem ali očesnem predelu osebe, ki je prenašalec bakterij. Če se okužba ne zdravi, se lahko razširi. Boleča očesna okužba se prenaša prek okuženih oseb in je ozdravljiva, vendar je zelo nevarna in lahko v ekstremnih pogojih povzroči celo slepoto, če se ne odkrije in zdravi pravočasno. Bakterija, ki je povzročitelj trahoma, se imenuje Clamydia trachomatis (klamidija), posamezne zdravstvene organizacije pa okužbo imenujejo tudi kronični konjunktivitis.

[255] Vlahovci – ruska vojaška enota, nastala iz Rusov, ki so se borili na strani nacistične Nemčije med 2. svetovno vojno. ROA je organiziral nekdanji general Rdeče armade Andrej Vlasov, ki si je prizadeval za združitev Rusov, ki so nasprotovali komunističnemu režimu.

[256] Na Kočevskem procesu, ki je trajal od 09. do 12. oktobra 1943 leta in je še dandanes več ali manj prikrit, so odločali, kaj bodo storili z okoli 1200 zajetimi belogardisti in četniki. Izredno vojaško sodišče, ki je zasedalo izključno samo ponoči, je vodil predsednik dr. Anton Kržišnik, sodnik upravnega sodišča iz Celja. Gre za edinstven javni proces med drugo svetovno vojno sredi Evrope proti 21 ujetim vodjem protipartizanskega gibanja. Izredno vojaško sodišče je takrat 16 obtožencev obsodilo na smrt z ustrelitvijo, štiri obtožence pa je obsodilo na prisilno delo.

[257] Center za evtanazijo Hartheim (nemško: NS-Tötungsanstalt Hartheim) je bil objekt za pobijanje, vključen v nacistični program, znan kot Akcija T4, v katerem so nemške državljane, za katere so menili, da so duševno ali telesno nesposobni, sistematično ubijali s strupenim plinom. To je bil sprva program neprostovoljne evtanazije, dovoljene po zakonu, da bi omogočil navidezno zakonito in neboleče pobijanje neozdravljivo bolnih. Ti poboji so se nadaljevali tudi po razveljavitvi zakona leta 1942 in so vključevali Jude, komuniste in druge, ki jih je država štela za nezaželene. Tu so usmrtili tudi zapornike koncentracijskih taborišč, ki so bili neprimerni za delo ali so bili drugače težavni. Center za pobijanje je bil nameščen na gradu Hartheim blizu Linza v Avstriji.

[258] Med talci so bili predvsem mlajši ljudje, ki so se priključili narodnoosvobodilnemu gibanju. Njihovo dejavnost so okupacijske oblasti odkrile, jih prijele, zaslišale in ustrelile. V letu 1941 je bilo največ ustreljenih s Pragerskega. Leta 1942 so nacisti izsledili sodelavce Osvobodilne fronte v Laporju, Poljčanah in Makolah in jih ustrelili. Nekaj talcev je bilo tudi še v poznejših vojnih letih, med njimi tudi nekaj zajetih partizanov.

[259] Interniranci so bili aretirani skupaj s talci, nato pa bodisi zaradi pomanjkanja dokazov o krivdi ali zaradi posredovanja sorodnikov in znancev poslani v koncentracijsko taborišče. Največ naših ljudi je umrlo v taborišču Dachau, ostali pa v taboriščih Mauthausen in Auschwitz. Med interniranci so bili tudi sorodniki talcev in partizanov, ki so jih nacisti aretirali od začetka avgusta 1942 do marca 1943 po vsakem streljanju talcev. Nekaj internirancev je umrlo tudi v drugih koncentracijskih taboriščih, 5 pa jih je umrlo v taborišču Jasenovac.

[260] UDK sistem – knjižnični klasifikacijski sistem. Je mednarodno enotno normativno orodje za vsebinsko označevanje dokumentov in iskanje informacij.
[261] Krajišniki – prebivalci mejnega ozemlja kake države, dežele.
[262] Repatriirati – narediti, omogočiti, da se kdo vrne v domovino.
[263] Raztrganci – so bile majhne, paravojaške enote (po navadi v velikosti voda ali čete), izurjene za protigverilsko bojevanje, ki jih je organiziral Gestapo na področju Gorenjske in Štajerske med drugo svetovno vojno. Moštvo enot so večinoma sestavljali izdajalci in kriminalci, ki so sprva delovali le kot ogledniki in vodiči, nakar so jih reorganizirali v bolj aktivno enoto. Poveljnik enote je bil po navadi nemški pripadnik Gestapa. Partizanski dezerterji so bili zelo primerni za tako enoto, saj so poznali gverilsko bojevanje, vedeli za organizacijo in sam princip delovanja NOV in POS. Kot dezerterji so se še bolj intenzivno borili, saj jim je v primeru zajetja grozila smrtna kazen. Večino časa je enota tako preživela na terenu, kjer je bila oblečena v partizanske uniforme in po navadi v zasedah lovila manjše enote, patrulje, terence in kurirje.
[264] Sukno – groba, debela, polstena volnena tkanina, ki se uporablja zlasti za zimske plašče in uniforme.

Kazalo

Zahvala . . . 3
Spremna beseda . . . 5
Uvod avtorja . . . 7

A
Ačko, Jurij . . . 11
Alt, Jože . . . 11
Ambrož, Joža . . . 11
Antolič, Ivo . . . 12
Arbeiter, Ivan . . . 13
Arko, Miljutin . . . 14
Arlič, Janez . . . 14
Arzenšek, Anton . . . 15
Attems, grofje – rodbina . . . 15
Attems, Edmund . . . 16
Attems, Eleanore . . . 16
Attems, Emil Hans . . . 16
Attems, Ferdinand . . . 17
Attems, Franc Dizma . . . 18
Attems, Ignacij I. . . . 18
Attems, Ignac V. . . . 19
Attems, Kristina . . . 19
Attems, Vanda . . . 20
Avžner (Aužner), Lojze . . . 20

B
Babnik, Friderik . . . 23
Babnik, Janko . . . 23
Bader, Rudolf . . . 24
Bečirović, Aslan . . . 24
Belder, Kovačič Jelena de . . . 25
Bera, Franc . . . 25
Beránek, Jože (Josip) . . . 25
Berglez, Franc . . . 26
Berglez, Maks . . . 26
Bevc, Ciril . . . 26
Bizjak, Franc st. . . . 26
Bizjak, Franc ml. . . . 26
Bizjak, Frančiška . . . 27
Blatnik, Simon . . . 27
Blažič, Franc – Vinko . . . 27
Bobič, Bogoljub . . . 28
Bratina, Ivan . . . 28
Brence, Jože . . . 28
Brence, Matija . . . 28
Brinar, Fran . . . 29
Brinar, Josip . . . 29
Brumen, Anton . . . 29
But, Jože . . . 30

C
Cerjak, Jožef . . . 33
Cuscoleca, Julius . . . 33
Cvahte, Marko . . . 33
Cvahte, Zora . . . 34
Czeike, Max . . . 35

Č
Čar, Janko . . . 39
Čerič, Franjo . . . 39
Čerič, Jakob . . . 40
Černe, Jernej . . . 40
Černe, Marija Serafina . . . 41
Čop, Leopold . . . 41
Čop, Lucija . . . 42

D
Dichtel, Johann . . . 47
Dobrovnik, Stanko . . . 47
Dolinšek, Štefan . . . 47
Dominkuš, Ferdinand . . . 48
Dorn, Anton . . . 48
Dovnik, Karel . . . 49
Dreo, Štefan . . . 49
Drnovšek, Marko . . . 49
Drobnič, Josip . . . 49
Dušej, Vladimir . . . 50

E
Ennemoser, Maks . . . 53

F
Fantoni, Tomaž . . . 57
Feigel (Fajgelj), Otilija . . . 57
Flurer, Franc Ignac . . . 57
Frelih, Anton . . . 58
Furlan, Slavica . . . 59

G
Gaberc, Martin . . . 63
Gaberc, Simon . . . 63
Gaberc, Vinko . . . 63
Ganziti, Rudolf – Grad . . . 64
Gašparič, Rudolf . . . 64
Gerbič, Lambert . . . 65
Gerdelj, Marijan . . . 66
Gerdovič, Bruno . . . 66
Germ, Vilijem . . . 67
Godec, Marija (Marica) . . . 68
Gombač, Branko . . . 68
Goričan, Alojz . . . 69
Goričan, Marija . . . 70
Gornik, Franc . . . 70
Gornjak, Vinko . . . 71
Gospodarič, Rado . . . 72
Grasl (Grassel), Anton . . . 72
Gregorc, Pankracij . . . 72
Gregorič, Leopold . . . 73
Gregorič, Miroslav . . . 73
Grešak, Mihael . . . 74
Gross, Magdalena . . . 75
Gunčer, Franc . . . 75

H
Haas, Herta . . . 79
Hajšek, Anton . . . 79
Hašnik, Josip (Jožef) . . . 80
Hazler, Anton . . . 80
Heigl, Fritz Eugen . . . 80
Herber, Emil . . . 81
Herber, Silva . . . 81
Herman, Pavla . . . 81
Hörbiger, Alois . . . 81
Hofer (Hoffer), Jožef . . . 82
Holzinger, Jožef . . . 82
Horvat, Franc (Frančišek) . . . 83
Hrastnik, Marija . . . 83
Hribar, Štefka . . . 83
Hudeček, Jože . . . 84
Hudeček, Viktorija . . . 84

I
Idungspeug, Janez Jurij . . . 87
Ingolič, Anton . . . 87
Ingolič, Jože . . . 88
Ingolič, Karel . . . 88

J
Jagodič, Franjo . . . 93
Jagodič, Simon . . . 93
Jakac, Božidar . . . 93
Jaklin, Josip . . . 94
Janeček, Janez Frančišek . . . 94
Janžekovič, Boris . . . 95
Janžekovič, Zora . . . 95
Janžič, Vlado . . . 96
Jedlovčnik, Alojz . . . 96
Jelinek, Slavko . . . 97
Jeras, Jože . . . 98
Jerovšek, Anton . . . 98
Jesenek, Ferdinand . . . 99
Juhart, Franc . . . 99
Jurečko, Ivan . . . 100
Jurič, Simon . . . 100
Justinek, Janez . . . 101

K
Kässmann, Franz . . . 105
Kac, Milan . . . 105
Kac, Miro . . . 106
Kamenik, Ignac . . . 106
Kancler, Anton (1914–1987) . . . 107
Kancler, Anton – Marjan . . . 107
Kancler, Ivan – Mirko . . . 107
Kangler, Anica – Nadja . . . 108
Kapun, Janez - Šani . . . 108
Karner, Franc . . . 109
Katzmayr Godeffroy, Hermine . . . 109
Kavkler, Franc . . . 110
Kebeljski, Timo . . . 110
Kikec, Franjo . . . 110
Kladnik, Ivan . . . 111
Klasinc, Anton . . . 111
Klasinc, Roman . . . 112
Klečina, Pavel . . . 112
Kleindienst, Slavko . . . 113
Königer, Veit (Vid) . . . 113
Kobale, Jurij . . . 114
Kocjan, Avgust . . . 114
Kodelič, Jože . . . 114
Kodelič, Viktor . . . 115
Kolar, Jožef . . . 115
Kongregacija Frančiškank . . . 116
Kopriva, Avgust . . . 116
Kopriva, Ernest . . . 117
Kopriva, Silvester . . . 118
Koren, Alojz . . . 118
Koren, Mihael . . . 119
Kores, Alojz . . . 119
Koropec, Jože . . . 119
Korošec, Antonija . . . 120
Kos, Franc . . . 120

Kos, Ivan 120
Kos, Jakob 121
Košar, Jurij 122
Kotnik, Rudolf 122
Kovačič, Fran 122
Kovačič, Slavko 123
Kozelj, Jože 123
Krajnc, Grablec Ignac 124
Kraševac, Branko 124
Kraševac, Igor 125
Kravina Cronstein, Theodor 126
Kremser Schmidt, Janez Martin . . 127
Križaj, Cvetka 127
Krulc, Josipina 127
Kušar, Jurij 128
Kušar (Kušer), Štefan 128
Kuwasseg, Joseph 129
Kutnik, Ivana 129
Kutnik, Štefan 129

L

Lasbacher, Jožef 133
Laubmann, Filip Karl 133
Lavrič, Lojze 133
Lawrov, N. 134
Ledinek, Franjo 134
Lemež, Leon 134
Lemež, Urban 135
Lepoša, Edvard 135
Lerchinger, Anton Jožef 136
Lesjak, Franc 136
Leskovar, Ivan 136
Lešnik, Laura 137
Lešnik, Miroslav 137
Lokar, Jože 138
Lukman, Franc Ksaver 138

M

Maček, Antonija 143
Maček, Viktor (1892–?) 143
Maček, Viktor (1942–1988) 143
Majcen, Gabriel 143
Maly, Friderik 144
Marčič, N. 144
Mariborski, Oton 144
Matko, Ivan 145
Mejak, Ervin 145
Merlak, Štefan 146
Mersi, Janez Jurij 146
Mesarič, Simon 146
Metzinger, Valentin Janez 146
Mislej, Luka 147
Mlakar, Ana 147
Mlakar, Franc 148
Mlakar, Ivan 148
Mlakar, Milan 148
Mondini, Branimir (Bruno) 149
Moraus, Hinko 149
Murmayr, Maks 150

N

Namestnik, Minka Sonja 153
Neipperg, Adalbert von 153
Nendl, Frančiška 154
Neuhold, Konrad 154
Neuhold, Marija 154
Novak, Jurij 154
Novak, Peter 155
Novak, Vincenc 155

O

Ojcinger, Ivan 159
Opravš, Anton 159
Orel, Ivan 159
Orešič, Jože 160
Orthaber, Albin 160
Otoničer, Simon 161

P

Padežnik, Franc 165
Pader, Rudolf 165
Pahič, Stanko 166
Paj, Karel – Tarzan 166
Pajtler, Franc 167
Parma, Viktor 167
Pascher, Hans 168
Pečnik, Dušan 168
Pelko, Josip 169
Pernat, Simon 170
Pešak, Anton 170
Petrovič, Franc 171
Petrovič, Mihael 171
Pigrato, Peter Anton 171
Pirkmayr, Josip 172
Pirnik, Makso 172
Pitschl, Rosa 172
Pliberšek, Franc 173
Podričnik, Štefan 173
Podvršnik, Anton 174
Pogačnik, Mihael 175
Polanec, Ivan 175
Polanec, Lujo 175
Polanec, Vinko 176
Poljšak, Ivan 176
Pongratz – rodbina 177
Pongratz, Gvidon (Gvido) 177
Pongrazt, Oskar 178
Potisk, Friderik 178
Potočnik, Jakob 179
Povh Ivan 179
Povh Leben, Hedvika 179
Povh, Stanko 180
Požarnik, Elza 181
Prager, Krištof 181
Prašnikar, Jakob 181
Prener, Alojz 182
Prenj, Ferdinand 182
Přibil, Dragotin 182
Pučnik, Ivan 183
Pučnik, Josip 184
Pučnik, Jože 184

Q

Quadrio, Jožef Anton 189

R

Rabuda, Franc 193
Rahle, Ivan 193
Rainer, Srečko 193
Rajh, Srečko 193
Rajšp, Ivan st. 194
Rajtmajer, Bruno 195
Rasteiger – družina 195
Rasteiger, Ada 196
Rasteiger, Antonija 196
Rasteiger, Marija (1900–1945) . 196
Rasteiger, Marija (1906–1946) . 197
Rasteiger, Mihael 197
Rat, Ivan 197
Rat, Suzana 198
Razboršek – družina 198
Razboršek, Antonija 198
Razboršek, Hilda 198
Razboršek, Jakob st. 198
Razboršek, Jakob ml. 199
Razboršek, Marija 199
Regoršek, Erna 199
Reichert, Carl (Karl) 199
Reisman, Avguštin 200
Reiss, Franc Krištof 200
Repnik, Ivan 201
Romih, Štefan 201
Rotart, Štefan 202
Rudolf, Alojz 202

S

Sabati, Josip 205
Sagadin, Jožko - Očka 205
Sagadin, Ludvik 206
Sagadin, Štefan 207
Sajbert – družina 208
Sajbert, Anton (?–1945) 208
Sajbert, Anton (1921–1946) . . . 208
Sajbert, Kristina 208
Santonino, Paolo 209
Schaubach, Boštjan 210
Schaumberg, Jurij 210
Schwarz, Andreas 210
Sernc, Hinko 211
Sernec, Ana 211
Sernec, Franc 211
Sernec, Ivan 212
Sernec, Janko st. 212
Sernec, Jelka 213
Sernec, Josip 214
Sinič, Bojan 214
Skobl, France 215
Skrbinek, Franc 216
Slaček, Jože 216
Slatinek, Danijel 217
Slokan, Herman – Zmago 217
Smogavec, Ferdinand 218
Smolar, Gvido 218
Sojč, Ivan 219
Sorčnik, Branko 219
Soršak, Alojz (1901–1943) 220
Soršak, Alojz (1922–1945) 220
Spanheim – rodbina 220
Spanring, Jože 221
Spindler, Mihael 221
Srimšek – družina 222
Srimšek, Ferdinand 222

Srimšek, Marija . . . 222
Srimšek, Marija . . . 222
Stabej, Jože . . . 223
Stani, Tomaž . . . 223
Starovasnik, Erna . . . 223
Stegne, Alojz . . . 224
Stegne, Marija . . . 224
Steinklauber, Franc . . . 225
Stepišnik, Lovro . . . 225
Stepišnik, Milan . . . 226
Sternberger, Vincenc ml. . . . 226
Stiger (Štiger), Albert . . . 227
Stiger (Štiger), Ida . . . 228
Stony, Vladimir . . . 228
Strahar, Anton . . . 229
Strašek, Stanko . . . 229
Straub, Jožef . . . 230
Strauss, Andrej Janez . . . 230
Strehar, Marijan . . . 230
Strmšek, Herbert . . . 231
Stupan Ehrenstein, Simon . . . 231
Stupan, Franc . . . 232

Š

Šantel, Avgusta ml. . . . 235
Šarh, Alfonz – Iztok . . . 235
Šega, Eva . . . 236
Šega, Kristina . . . 236
Šega, Matevž . . . 237
Šegula, Franc Serafin . . . 237
Šegula Pec, Josip . . . 237
Škafar, Ivan . . . 238
Školč, Marija . . . 238
Šoba, Ivan . . . 238
Šolinc, Ivan . . . 239
Šoštar, Martin . . . 239
Štakul, Oskar . . . 239
Štibler, Karel . . . 240
Štimec, Marjan . . . 240
Štuhec, Anton . . . 241
Šturm, Rado . . . 242
Šuc, Jožef . . . 242

T

Tahi (Tahy), Franjo . . . 245
Tapeiner, Andreas . . . 245
Tattenbach, Ivan Erazem . . . 246
Tihec, Slavko . . . 246
Titl, Julij st. . . . 246
Titl, Julij ml. . . . 247
Toličič, Ciril . . . 248
Tomažič, Drago – Cigo . . . 248
Tomažič, Ivan . . . 248
Tomažič, Janez . . . 249
Tomažič, Jože . . . 249
Tominšek, Teodor . . . 250
Topolčnik, Stanko . . . 251
Topolovec, Vida Marija . . . 251
Topolšek, Ludvik . . . 252
Tovornik, Arnold . . . 252
Trobiš, Andrej . . . 253
Turin, Jožef . . . 253
Turk, Franc . . . 253
Turšič, Alojz . . . 254

U

Ulaga, Dare . . . 257
Ulaga, Jožef st. . . . 257
Ulaga, Martin . . . 258
Urbančič, Ivan . . . 258
Uršič, Anton . . . 259
Uršič – bratje . . . 259
Uršič, Jože . . . 260
Uršič, Milan . . . 260
Uršič, Ivan - Vanč . . . 260
Uršič, Franc . . . 260

V

Vandot, Josip . . . 263
Vazzaz, Ludovik (Ljudevit) . . . 263
Veber, Milan . . . 263
Velikonja, Josip . . . 264
Verbek, Anton . . . 265
Verdeljak, Gabrijela (Jelka) . . . 265
Verdinek, Jurij . . . 266
Versolati, Jakob . . . 267
Vetter von der Lillie – rodbina . . . 267
Vezjak, Alojz . . . 268
Vezjak, Karolina . . . 269
Vidic, Janez . . . 269
Vidic, Milan – Silni . . . 269
Vidmajer, Jože . . . 270
Vidmajer, Jožef . . . 270
Vidmajer, Marija . . . 271
Vidmar, Avgust . . . 271
Vidmar, Stanislav . . . 272
Vindiš, Alojz – Dunda . . . 272
Vinkler, Angela . . . 273
Virk, Jožef . . . 274
Vischer, G. M. . . . 274
Vivod, Milan . . . 275
Vobner, Marija . . . 276
Vodošek, Marjeta . . . 276
Vogrin, Max . . . 276
Vojskovič, Marija . . . 277
Vokač, Ivan . . . 278
Volavšek, Andreja . . . 278
Vošnjak, Josip . . . 279
Vrečko, Matevž . . . 280
Vreg – družina . . . 280
Vreg, Albert . . . 280
Vreg, Bernhard . . . 281
Vreg, Hermina . . . 281
Vreg, Julijana . . . 281
Vrhovnik – družina . . . 281
Vrhovnik, Albin . . . 281
Vrhovnik, Franc . . . 282
Vrhovnik, Marija st. (1878–?) . . 282
Vrhovnik, Marija ml. (1911–?) . 282

W

Waginger, Johan Caspar . . . 285
Werner, Friderich Bernhard . . . 285
Wildenstein, grofje . . . 285
Windisch-Grätz, Hugo . . . 286

Z

Zafošnik, Gregor . . . 289
Zamlik (Camlik), Franc . . . 289
Zamlik, Jožef Gašpar (Johan) . . . 289
Zavadil, Antonín . . . 290
Zemljič, Gabriela . . . 291
Zemljič, Ivan . . . 292
Zimmermann, Ignac Franc . . . 293
Zorko, Franc . . . 293
Zorko, Marija . . . 294
Zorko, Melhior . . . 294
Zugmayer in Gruber . . . 294
Zupanič, Alojz . . . 295
Zupanič, Franc . . . 295

Ž

Železnikar, Ivan . . . 299
Žitnik, Marko . . . 299
Žnidar, Mihael . . . 300
Žniderščič, Martin . . . 300
Žolger, Ivan . . . 301
Župec, Frančišek . . . 301
Žuraj, Ivan . . . 302
Žuraj, Nuša . . . 302

Opombe . . . 306

Silvo Husu
BIOGRAFSKI LEKSIKON
OBČINE SLOVENSKA BISTRICA
Razširjena in dopolnjena izdaja pomembnih
in zanimivih osebnosti občine Slovenska Bistrica

Izdal: Zavod za kulturo Slovenska Bistrica
Zanj: Herta ŽAGAR
Zamisel in izbor za prvo izdajo: Stane GRADIŠNIK
Za razširjeno in dopolnjeno izdajo zbral in uredil: Silvo HUSU
Spremna beseda: Uredniški odbor
Uvod: Silvo HUSU
Jezikovni pregled: Janez ÜLEN
Viri: Navedeni pri posameznem geslu
Fotografije: Vir naveden pri posameznem geslu
Oblikovanje: Silvo HUSU
Tisk: Bluprint d.o.o., Zgornja Polskava
Naklada: 500 izvodov
Cena: 25 €
Slovenska Bistrica, marec 2021